

VASILI ŞUKŞIN

Un şofer de elită

Colecţia GLOBUS / Editura Univers

Colecţia GLOBUS / Editura Univers

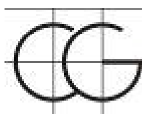
Coperta Colecției de ION STATE
Grafica de Viorel Popescu; Ilustrația de George Leolea

Culegere din:

ВАСИЛИЙ ШУКШИН
„**Там, вдали**"
Советский писатель, Москва, 1961
„**Характеры**"
Современник, Москва, 1973
„**Беседы при ясной луне**"
Советская Россия, Москва, 1974
„**Рассказы**"
Роман-газета, № 17 (783), 1975
„Наш современник", № 4/1973, № 1/1975

GLOBUS

Vasili Sukşin

UN ŞOFER DE ELITĂ

[Povestiri]

Traducere şi cuvânt înainte de
ALEXANDRU CALAÏS

EDITURA UNIVERS
Colecția GLOBUS nr. 321
Bucureşti, 1979

CUVÂNT ÎNAINTE

…iar replica „…a trăit atât cât ține un cântec”, pe care o rosteşte un personaj al lui Vasili Şukşin[1] stăpânit de amintirea lui Esenin, capătă astăzi tonalitatea unui pretimpuriu epitaf pe mormântul prozatorului însuşi, stins în floarea vârstei ca o făclie mistuită de propria ei incandescență…

---

[1]S-a născut în anul 1929 în satul Srostki din munţii Altai, într-o familie de ţărani. Rămas de mic fără tată, pleacă la vârsta de 14 ani din sat şi peregrinează prin ţară, lucrând succesiv ca zugrav, lăcătuş, hamal, marinar, radiofonist, apoi se întoarce în ţinutul Altai, absolvind acolo, la cursul seral, şcoala medie. Rămâne la aceeaşi şcoală, mai întâi ca profesor, după aceea ca director, iar în anul 1954 pleacă la Moscova şi devine student al Institutului de teatru şi cinematografie, sub îndrumarea celebrului cineast Mihail Romm. Debutează ca actor în filmul *Cei doi Feodori* (1957), interpretează şi alte roluri şi îşi începe activitatea de scenarist şi regizor, scriind scenariul filmului *Trăieşte undeva un flăcău*, pe care îl montează şi în care joacă (1964). Filmul este distins cu Marele premiu „Leul de aur” la cel de-al XVI-lea Festival cinematografic de la Veneţia. Următorului său film, *Fiul }i fratele vostru* (1966), în realizarea căruia apare în aceeaşi triplă calitate, i se decernează Premiul de Stat al R.S.F.S.R. Pentru rolul interpretat în filmul *Pe malul lacului* (1971), este distins cu Premiul de Stat al U.R.S.S. Semnează şi filmele *Oameni ciudaţi* (1971) şi *Sfârşitul Liubavinilor* (1972). Ca autor de proză scurtă debutează în 1959, colaborând la diverse reviste literare. De-a lungul anilor văd lumina tiparului o serie de culegeri ale povestirilor sale: *Oameni de la ţară* (1963), *Acolo, departe (1968), Consătenii* (1970), *Caractere* (1973), *La taifas sub clar de lună* (1974), precum şi două romane: *Liubavinii* (1965) şi *Am venit să vă dau libertate* (1971), acesta din urmă evocând figura lui Stepan Razin. Scrie, de asemenea, piesa de teatru *Oameni energici,* premiera căreia are loc în anul 1974, câteva eseuri, şi realizează, tot ca scenarist, regizor şi actor, filmele *De-ale vieţii* (1973) şi *Călina roşie* (1974); ultimului - având la bază nuvela cinematografică omonimă, apărută în 1973 - i se conferă Marele premiu la cel de-al VII-lea Festival al filmului de la Baku. În toamna anului 1974, în timpul interpretării unui rol din filmul *Ei au luptat pentru patrie,* moare subit.

Prozator, regizor, scenarist, dramaturg, actor - a fost considerat la scurtă vreme după debut drept un veritabil fenomen al vieții culturale sovietice. Talentul, uimitoarea lui forță de creație au făcut că numeroase realizări ale sale - fie că era vorba de un film, de un roman sau de interpretarea unui rol - să fie distinse cu prestigioase premii, atât în țară, cât şi peste hotare.

I s-a decernat, post-mortem, Premiul Lenin.

Cât despre faima de care se bucură, la rândul ei, proza sa scurtă - explicarea fenomenului necesită, fireşte, timp şi studiu îndelungat; în nici un caz nu se pretează la o abordare unilaterală. Şi atunci ce s-ar putea oferi, într-un cadru restrâns, cititorului care - având prilejul să cunoască în decursul anilor unele aspecte ale prodigioasei cariere artistice a lui Vasili Şukşin - şi-ar dori o călăuză, înainte de a pătrunde în universul învolburat, divers, policrom, al prozei sale scurte?

Poate doar câteva scurte popasuri...

Aparținând, ca şi unii confrați ce s-au afirmat la începutul deceniului al şaptelea - V. Rasputin, V. Lipatov, E. Nosov, F. Abramov, V. Belov ş.a. - grupului „ruralilor noului val” şi supunând, ca şi aceştia, unei scrupuloase analize realitățile satului contemporan, Şukşin se deosebeşte de ei, în afara atâtor valențe ale operei sale, şi printr-un farmec de o factură aparte, ce a condus la apariția conceptului de „lume şukşiniană” şi care îi colorează constant narațiunea

...narațiune - la prima vedere - de o simplitate dezarmantă...

„Era într-o zi de duminică. Maxim îşi puse costumul cel bun şi porni spre cea mai apropiată farmacie.

...La farmacie era lume puţină. Maxim zări la tejghea o fată drăguţă şi se duse într-acolo.

— Venin de şarpe aveţi?

Fata număra nişte pacheţele cu prafuri. Se opri o clipă, mai rosti o dată, în şoaptă, ultima cifră, ca să nu greşească, îi aruncă lui Maxim o privire, spuse «n-avem» şi continuă să numere.

...Trecu astfel din farmacie în farmacie, dar cei de acolo, deşi diferiţi unul de celălalt, n-aveau pentru el decât un mereu acelaşi răspuns: «nu», «n-avem».”

Fraze scurte, aproape telegrafice, lipsite de orice podoabă stilistică. O acţiune, nişte personaje şi un schimb de cuvinte din cele mai comune. Un crâmpei smuls parcă la întâmplare din realitatea cotidiană.

Şi totuşi, cele câteva pagini ale povestirii *Venin de şarpe,* pe care sunt înşirate aceste „banalităţi”, se parcurg cu un interes crescând, iar pe măsură ce lectura înaintează, începe să răsune, ca un glas ce se tânguie molcom, ca un ecou venit din depărtări, o melopee tristă despre nepăsarea omenească de care se izbeşte sufletul candid al unui tânăr de la ţară stabilit de curând la oraş. E tocmai acel inefabil, acel cântec în surdină ce însoţeşte lectura oricăreia din povestirile lui Şukşin.

...şi pe care mulţi au fost înclinaţi să-l asemene cu o vrajă...

Temele lui preferate?

...viaţa, moartea, dragostea, lupta dintre bine şi rău: temele majore ale literaturii tuturor timpurilor...

...şi gândul niciodată uitat, cuprins şi în această mărturisire: „Satul nu este numai locul unde eu m-am născut. Dragostea pentru sat e dorul după natura Rusiei,

după simțirea ei adâncă şi cuprinzătoare...”

Una din modalitățile prin care Şukşin îşi invită cititorul să participe la meditația sa gravă asupra marilor teme amintite o constituie abordarea motivului - frecvent întâlnit în operă sa - al înstrăinării omului de la țară, mai ales a tineretului, ca urmare a acelui exod de la sat la oraş, pe care îl înregistrează societatea modernă. Noua ambianță - constată scriitorul - nu-l întimpina totdeauna pe proaspătul orăşean în modul cel mai favorabil, şi nici el nu-i asimilează de fiecare dată spiritul cu prea multă uşurință. O situație-limită rezultată din această, uneori derutantă, schimbare de mediu, alcătuieşte subiectul celebrei nuvele *Călina roşie...*

...sau, legat de cel dintâi, - motivele la Şukşin se întrepătrund adeseori - motivul indiferenței față de semeni, amplificat câteodată de accente de-a dreptul dramatice. Conturându-se mai clar în povestirea *Venin de şarpe,* ecourile lui se fac simțite şi în *Ofensa, Vanka Tepleaşin, Cizmulițele...*

...sau motivul agresivității „omului tare”, personaj insolit, înzestrat cu o seamă de calități, dar a cărui mentalitate, în ultimă instanță obtuză, a cărui rapacitate, aroganță sau simplă răutate nu numai că anulează aceste calități, dar au şi un efect nociv asupra celor din jur. *Ginerele meu a furat un camion de lemne, Un om tare* şi chiar *Artificiu oratoric* vizează tocmai asemenea manifestări...

...sau motivul aspirației spre cunoaştere a ființei umane. Ceea ce impresionează îndeosebi aici sunt figurile unor oameni simpli care abordează cu o admirabilă stăruință probleme ce par să le depăşească cu mult zestrea de cunoştințe (*Microscopul, S-a împotmolit, Cred!* etc.)...

...sau motivul purității sufleteşti, generatoare de impulsuri nobile, străbătând întreaga operă a lui Şukşin şi alcătuind

prin ipostazele lui variate tot atâtea pledoarii în favoarea menținerii şi ocrotirii acestei purități. Acordurile motivului amintit vor însoți, aşadar, nu numai istorisiri pătrunse de un cald lirism, cum sunt *Suflete neîntinate, Un şofer de elită* sau *Dragostea lui Stiopka,* ci şi povestiri consacrate altor teme - chiar istoria lui Egor Prokudin din *Călina roşie!* - fapt care nu vine decât să confirme constanța motivului în proza lui Şukşin.

Alinierea fie şi a celor câteva motive enunțate relevă cu pregnanță o nouă şi dublă însuşire a acestei proze: pe de o parte, o luciditate nealterată de prejudecăți (ideile, deşi cantonate în neostentativ, denotă o remarcabilă perspicacitate, scriitorul sondând zonele cele mai absconse ale psihologiei umane), iar pe de altă parte - orientarea spre realitatea imediată, spre actualitate. Pe prozator îl atrage, într-adevăr, întâmplarea cotidiană cu aspectele ei grave şi, adeseori, cu o aură umoristică, faptul în aparență lipsit de însemnătate, dar sub această aparență comună ni se dezvăluie imprevizibile profunzimi şi astfel - într-un mod aproape paradoxal - faptul „minor” adus în prim plan capătă la Şukşin valori etice nebănuite şi atributul unei frapante autenticități...

...şi tot aici ar putea fi căutate izvoarele acelei unde satirice, care străbate multe din narațiunile scriitorului. Umanismul lui Şukşin nu înseamnă o bunătate atotiertătoare. Conul de lumină al satirei sale scoate la iveală din umbra „nesemnificativului” mostre de cupiditate, grosolănie, parvenitism, prostie, tare ce-şi găsesc deseori adăpost sub un asemenea acoperământ protector.

O scriere de o factură neobişnuită, modernă, în care satira şukşiniană atinge registrele cele mai înalte, este *Până la al treilea cântat al cocoşilor,* operă cu o rezonanță stranie, unde „se împletesc atât de strâns basmul şi faptul real, ziua de azi

şi cea demult apusă, literatură, folclorul şi viaţa” *(„Naş sovremennik”,* nr. 1/1975, p. 62) şi unde elementul folcloric contribuie, pe de o parte, la evidenţierea unor nepieritoare valori morale, iar pe de altă parte la accentuarea virulenţei satirice cu care sunt demascate vicii de caracter şi de comportare şi, în primul rând, filistinismul agresiv „ce-şi ascunde «mutra» sub cele mai diverse măşti şi care se manifestă, printre altele, şi pe tărâmul literaturii şi artei” (ibidem).

Un critic de prestigiu, impresionat de arta lui Şukşin-prozatorul, nota într-un eseu că, spre deosebire de operele unor confraţi ai acestuia, care ar putea fi asemuite unor vitralii măiestrit colorate, prin geamul străveziu, lipsit de podoabe, al naraţiunii şukşiniene se vede... viaţa însăşi...

...cu umbre şi lumini, cu bucurii şi necazuri, cu împliniri şi eşecuri şi, în acelaşi timp, cu o nespus de nuanţată galerie tipologică.

Una din culegerile de proză scurtă Şukşin şi-a intitulat-o *Caractere.*

„Viaţa, după cum se ştie, ţi-o poţi trăi o singură dată şi ea zboară cu o iuţeală teribilă: cât ai clipi din ochi ai şi împlinit patruzeci... Ce bine ar fi să ţi-o iei de la capăt! Dar... Vorba ceea: a vrea e ima şi a putea e alta. Să ţi-o reiei nu e cu putinţă. E cu putinţă însă să n-o laşi să-ţi treacă pe alături...”

E o cugetare şi, deopotrivă, un crez al prozatorului însuşi, care, însoţindu-i existenţa, şi-a găsit expresia şi în întreaga sa operă. Într-adevăr, nu numai temele, dar şi eroii scrierilor lui Şukşin, *caracterele* zugrăvite de el, reprezintă tot atâtea esenţe ale realităţii, cunoscută îndeaproape de scriitor în anii peregrinărilor prin ţară, în anii „universităţilor” sale, - întruchipări ale vieţii, pe care, pe drept cuvânt, el n-a lăsat-o

să-i treacă pe alături.

...aceşti eroi sunt tractorişti, tineri şoferi de la ţară şi iubitele sau nevestele lor, bătrâni săteni trecuţi prin vârtejul primului război mondial şi al revoluţiei, adolescenţi şi vârstnici care au simţit din plin vitregiile celui de-al doilea. Deşi marea lor majoritate îşi au originea în mediul rural, totuşi nu sunt ignorate nici figurile citadine: medici, vânzători, portari, muncitori, farmacişti, ospătari etc. Într-adevăr, un şir nesfârşit de personaje, doar enumerarea cărora ar putea ocupa câteva pagini. Făcând parte şi ele, ca şi protagoniştii povestirilor susmenţionate, dintro aceeaşi lume, a cotidianului...

...dar având fiecare o individualitate proprie, bine conturată, reprezentând cu adevărat un *caracter.*

Cât despre farmecul amintit al prozei lui Şukşin, la zămislirea lui participă, fără îndoială, şi procedeele stilistice ale autorului, care fac parte în mod evident din arsenalul prozei modeme:

o maximă concizie în relatarea faptelor, frază scurtă, sacadată, plină de nerv. O succesiune rapidă a episoadelor şi sugerarea prin gest sau detaliu de comportament - neînsoţite de comentariul autorului - a gândului tainic sau a trăirii lăuntrice a personajului, procedeu ce ilustrează pregnant şi experienţa de cineast a lui Şukşin. Portretul şi peisajul schiţate cu parcimonie, dar având o uimitoare forţă de sugestie. Replicile - laconice şi ele, o vorbire pitorească, trăgându-şi sevele din graiul popular (uneori cu durităţi de limbaj, cu expresii dialecticale sau argotice). Toate acestea conferind naraţiunii o rară expresivitate.

Poate nu vom greşi afirmând că acest farmec al prozei şukşiniene, creat de raportul dintre fondul ei ideatic şi

ansamblul procedeelor stilistice angajate într-o permanentă alternare de conexiuni şi întrepătrunderi, nu este altceva decât un nou şi inedit aspect al binecunoscutului subtext al operei literare, căruia prozatorul îi acordă o importanță majoră.

Pornind de la modalitățile de expresie folosite de Şukşin, unii exegeți - de pildă, V. Saharov - le-au găsit corespondențe cu cele aparținând prozei cehoviene.

Dacă s-ar admite punctul de vedere susținut de alți critici - I. Kaşkin sau D. Zatonski - care, pe plan formal, îl consideră pe Cehov un precursor al lui Hemingway sau Saroyan - referindu-se cu precădere la atenția specială acordată şi de către aceşti scriitori subtextului - logica unor asemenea înrudiri stilistice ar putea găsi puncte de contact şi între stilul lui Şukşin şi cel al prozatorilor menționați.

Şi totuşi, făcând lectura povestirilor şukşiniene, în care prind viață plaiurile „cu o înfățişare frumoasă şi aspră” ale Siberiei, în care se frământă, suferă, iubesc şi se bucură oamenii ei înzestrați cu virtuți şi cu păcate - oameni obişnuiți, contemporanii noştri - şi în care palpită o întreagă epocă străbătută de suflul unor necontenite prefaceri, cititorul înțelege limpede că Şukşin este şi va rămâne totdeauna el însuşi: un artist înzestrat cu un talent puțin obişnuit şi cu o fizionomie inconfundabilă. Că marea majoritate a istorisirilor sale, a căror problematică o subliniază ansamblul unor mijloace de expresie de factură modernă, pot sta alături de cele mai bune creații de acest gen din literatura contemporană. Şi că prozatorul a izbutit, într-adevăr, să creeze o lume. O lume vie, cu totul aparte - „lumea şukşiniană”.

Definitivând versiunea românească a unor reprezentative scrieri ale lui Vasili Şukşin, ne-am străduit să oferim cititorilor tentați să pătrundă în această lume învolburată, diversă, policromă...

...câteva scurte popasuri.

ALEXANDRU CALAÏS

Ciuntul

Toată lumea zicea că Serioga Bezmenov are o nevastă rea. Rea, mofturoasă şi proastă. Toţi îşi dădeau seama de asta. Toţi, în afară de Serioga. Lui îi era ciudă pe toată lumea şi se miră în sinea lui cum de n-o vede nimeni cât e de îndemânatica, de citită, cât e de... Dracu să-i înţeleagă pe oamenii ăştia: când se apucă să clevetească, nu-i mai poate astâmpăra nimeni. Dacă ar şti cum îi merge ei mintea când e vorba de glume şi de ştrengării! Până şi felul în care păşeşte!... Păi ăsta-i mers de crăiasă, fir-ar el să fie, e avânt înainte: îi joacă atunci fiecare fibră a trupului cel plin de viaţă. Uitându-se la ea cum merge, Serioga rămânea mut de încântare, i se încleştau fălcile de atâta dragoste. Când venea acasă, rămânea cu ochii la ea, ca şi când abia atunci ar fi văzut-o pentru prima oară. Strângea din dinţi şi transpira de emoţie.

— Ce-i? îl întreba Klara. Îm-m? Şi, alintându-se, îi arăta limba. Apoi se ducea în odaia de-alături, parcă să-i arate anume ce frumos îi este mersul. Serioga se repezea în urma ei.

...Şi mai îndrăzneau ăia să şuşotească cum că ea ar fi... Nişte ţărani scurţi la minte! Serioga se rugă de toţi sfinţii să nu-l lipsească vreodată de-acel dar nepreţuit pe care i-l hărăzise soarta. Câteodată chiar se întreba cu teamă: cât o fi el de îndreptăţit să aibă parte de-atâta fericire, o fi meritat-o, oare, n-o fi la mijloc vreo neînţelegere, ca la un moment dat lucrurile să se limpezească şi lumea să-i zică: „Ehei, drăguţule, nu prea-ţi vezi tu lungul nasului! Te-ai cam întins

la caşcaval!”

Pe Klara o văzuse întâia oară în incinta spitalului (venise acolo de curând, din alt oraş, să lucreze ca soră medicală). De cum dădu cu ochii de ea, simți că nu mai e într-ale lui. Întâi şi întâi, nu văzu decât nişte ochelari şi-un năsuc turtit. Şi pe loc îşi pierdu capul. Abia mai târziu avu bucuria să-i descopere mereu alte şi alte calități. Atunci însă n-a fost decât sclipătul ochelarilor, năsucul acela turtit, iar în rest - doar o coafură de culoarea aramei. Halatul alb i se desfăcuse şi-i flutura de-o parte şi de alta: trecând cu pas grăbit pe culoar, ea se adresase scurt, din mers, celor ce şedeau, mohorâți, la rând: „Cine-i pentru pansament, să intre”. Şi dispăruse pe uşa cabinetului. Serioga s-a tulburat atunci atât de tare, că l-a apucat durerea de inimă. Pe urmă s-a pomenit cu ea atingându-l cu degetele ei calde, gingaşe. Şi-l tot întreba: „Nu te doare?” Parfumul ei îl amețise şi, drept răspuns, doar scutura din cap: că, adică, nu-l doare. Şi-o spaimă atât de mare îi încleştase mădularele, că i-a fost teamă să se şi mişte.

— Ce-i cu dumneata? l-a întrebat Klara.

Zăpăcit, Serioga a dat iar din cap, cum că nu-l doare. Klara a izbucnit în râs chiar la urechea lui... Serioga a simțit atunci o arsură pe dinăuntru: undeva, mai sus de buric. Şi-a strâmbat obrazul şi... a început să plângă. A plâns cu adevărat! Nu înțelegea ce se petrece cu el şi nici nu se putea stăpâni. Şi-a strâmbat obrazul, şi-a aplecat capul pe-o parte şi-a scrâşnit din dinți. Şi lacrimile au pornit să-i picure pe brațul bolnav şi pe degetele ei mici şi albe. Klara s-a înfricoşat: „Te doare rău?!”

— Da’ mai lasă-mă-n pace! a mârâit anevoie Serioga. Fă-ți treaba acolo. Şi-ar fi lipit chiar atunci obrazul de acele degete micuțe şi nimeni nu l-ar mai fi putut da la o parte. Spaima însă îl paralizase, iar acum îi era şi ruşine pentru plânsul lui nesăbuit.

— Poate că, totuşi, te doare? l-a mai întrebat o dată Klara.

— Şi nici nu e cazul... să se fandosească cineva cum că

noi, ăştialalţi, am fi cu capu-n traistă, o trânti, hodoronc-tronc, Serghei. La urma urmei, trăim cu toţii în acelaşi stat...

— Cum, cum?

Ei, şi-aşa mai departe.

Optsprezece zile mai târziu, erau căsătoriţi.

Klara a început să-i zică „Tămâiosul”. Rostea porecla cu drăgălăşenie. Serioga află apoi că ea a mai fost măritată, dar că nimerise un bărbat „cam bleg” şi divorţase curând. Numai faptul că celălalt se dovedise a fi un „bleg” şi a fost de ajuns ca Serioga să se umfle în pene şi să simtă în el o forţă nebănuită. Klara îl lăuda la toată lumea.

Şi, poftim, în timp ce el nu mai ştia nici pe unde calcă de-atâta fericire, ăia se apucaseră să-i zică de ea că-i rea şi mofturoasă! Serioga îşi dădu seama că le nutreşte un profund dispreţ. Doar ei nu ştiau cum face ea ca să... Ce oameni! Se perpelesc, fir-ar al naibii, de invidie. De ce n-o fi suportând lumea să vadă un om căruia i-a surâs norocul?

— Ia exemplu de la regnul animal, îl sfătui Serioga pe unul din deştepţii aceia. Doar fiinţele alea nu se caţără pe pereţi când un căţel, de pildă, e luat la circ, s-o facă pe artistul. Nu se supără câtuşi de puţin. Şi atunci de ce vă perpeliţi voi în halul ăsta?

— Păi că ne pare rău de tine...

— Să vă pară rău de prostia voastră. Clar?

Serioga se înfuria, îşi dădea seama că n-are nici un rost s-o facă, şi tocmai de aceea se înfuria şi mai tare.

— Lasă-i să bârfească, nu-i băga în seamă, îi zicea Klara. Important e că ne simţim noi bine. Eu nici măcar nu mă uit la ăştia...

Serioga ajunse la cuţite cu toate rubedeniile şi cu toţi prietenii săi, văzându-i că nu pică jos nici unul de admiraţie pentru Klara. Se lăsă şi de băutură, cumpără o maşină de spălat şi în fiecare sâmbăta se apuca să spele rufe, ducându-se în baia de abur din ogradă, ca să nu fie văzut de nătărăii[1] ăia. Maică-sa nu mai izbutea să priceapă: o fi făcând bine feciorul ei, o fi făcând rău? Căci pe-o parte parcă nu se cădea

să facă un bărbat treabă muierească, dar pe-altă parte... Dracu să-i mai descurce pe ăştia!

— Nu-l vezi că s-a lăsat de băutură? îi spuse într-o zi Klara. Ce mai vrei şi dumneata? Face omul treabă în gospodărie.

— Păi tocmai d-aia: ar trebui să ai milă de el, să te-apuci tu să speli. Că el munceşte toată săptămâna, trebuie să se mai şi hodinească.

— Da' eu ce fac? Nu muncesc şi eu?

— Apăi munca ta... Parcă poţi s-asemuieşti munca ta cu munca lu' bărbat-tu? Ian încearcă să-nvârteşti la drăcia aia zi de zi (Serioga lucra ca tractorist)

— păi îţi trebuie mâini, nu glumă. Doar îi om şi el.

— Eu ştiu şi singură cum să mă port cu bărbatul meu, ripostă Klara. Dumneata ai vrea să se-apuce iar de băut?

— De ce să vreau una ca asta?

— Atunci nu mai avem ce discuta. Cauţi să faci cum e mai bine şi tot dumneaei e nemulţumită.

— Îmi pare rău, maică, de el, că doar mi-e fecior...

— Da' nu ţi-ar părea rău să-l vezi cum se tăvăleşte, beat, pe sub garduri? Ţi-ar părea rău, aşa-i? Atunci nu mai avem ce discuta. Clar?

— Doamne, Maică Precistă!... nu mai ştiu ce să-ndruge bătrâna. Nu pot să zic şi eu o vorbă. Îşi bate joc de om şi-ţi mai bagă şi pumnu-n gură.

— Bine, am să-i zic să se ducă la bufet şi să se-mbete acolo cu prietenii. Asta-ţi convine?

— Ce-o ţii, fato, una şi bună? se supără mama. Că nici până a te lua pe tine nu se prea omora cu băutura. O ţii întruna: „să se-mbete, să se-mbete”...

— Bine, atunci am să-i spun că nu-i dai voie să spele rufe, zise Klara. Ba chiar se ridică în picioare şi puse deoparte cărţulia aia de medicină..

Bătrâna o cam băgă pe mânecă.

— Ei, nici aşa! Una, două: „mă duc să-i spun”. Numa' că să umbli cu pâra.

— Bine, şi-atunci ce propui dumneata? Klara îşi aținti soacra prin lentilele groase ale ochelarilor. Concret, adică.

— Nimic. Văd doar că nu ți-ai prea pus în gând să duci viață lungă cu alde bărbatu-tău. De ți-ai fi pus asta în gând, l-ai fi grijit cum se cuvine. Da' tu, parc-ai fi vo esplotatoare dintr-aia: scoți sufletu' din el. Oare ți-o fi greu s-aduci măcar o găleată, două, de apă-n casă? Doară el şi-aşa îşi deznoadă brațele acolo unde-i pus să muncească, iar când vine acasă - treci din nou la corvoadă. Când să se mai hodinească, sărmanul?

— Repet: grijă de el am. Şi când trebuie să-l las în voia lui, o ştiu şi singură. Numai voi, cele de pe-aici, văd că... le căutați bărbaților în coarne şi-apoi nu mai ştiți cum să-i domoliți.

— Doamne, Doamne, doar atât izbuti bătrâna să spună. Ce mai neveste s-au prăsit în ziua de azi. Vai-vai!

De-ar fi auzit Serioga aceste discuții! Klara avea însă atâta minte să nu-i transmită nimic lui bărbatu-său.

Lui Serioga însă nu-i făcea decât plăcere s-aducă în casă nişte găleți cu apă, să spele câte-o albie de rufe... Doar intră în fugă, pentru câteva clipe, în odaie, îşi săruta nevastă pe vârful năsucului şi se minună din nou în sinea lui de rotunjimea plăcută vederii a şoldurilor ei vânjoase. Ba uneori o rugă să-şi pună pe umeri halatul cel alb.

— Da' de ce-e? se izmenea cu drăgălăşenie Klara. Ce-o mai fi şi cu ciudățeniile astea?

— Hai, te rog, insista Serioga. Doar cu halatul ăsta pe tine te-am văzut atunci, întâiaşi dată. Haide, îmbracă-l: când te-oi vedea cu el, mi-o tresări din nou aici în piept. Şi-şi arăta cu degetul locul unde-i bătea inima. Te rog, Klarnetik. Aşa-i zicea el: Klametik. Sau, dacă trebuia s-o strige de undeva

— Klarnet.

Klara îşi punea halatul şi se-apucau amândoi de joacă.

— Unde te doare? întreba Klara.

— Uite ici, arăta Serioga spre inimă.

— Demult?

— Păi s-au şi-mplinit... şaptezeci şi cinci de zile.

— Îmi dai voie? Klara îşi lipea urechea de pieptul lui Serioga. El inspiră adânc mireasma părului ei vopsit... Şi din nou simțea că ameţeşte de emoție şi bucurie. Îl strângea pe „medic" în brațe şi-i căuta cu buzele năsucul - îi plăcea nespus de mult s-o sărute pe năsuc.

— O-o! se împotrivea Klara. Aşa te porți dumneata cu un medic? Pesemne că ajunseseră s-o cam plictisească mângâierile, mereu aceleaşi, ale bărbatului.

„Doamne, cu ce-oi fi meritat eu o asemenea fericire? se-ntreba din nou Serioga, ieşind în curte, unde-l aştepta maşina de spălat încărcată cu rufe. Într-o bună zi nici n-am s-o mai pot îndura. Am să mă scrântesc naibii. Ori au să mă lase de tot puterile."

Nu se scrânti însă. Se petrecu altceva, cu totul şi cu totul neaşteptat.

Veni în sat, să-şi petreacă vacanța, un văr de-al lui Serioga, pe nume Slavka. Slavka ăsta era student la un institut tehnic aflat într-un oraş mare, neamurile se fuduleau cu el, şi când venea acasă în vacanță, unchiul Nikolai, tatăl lui Slavka, dădea de fiecare dată câte-o petrecere. Asta se mai întâmplase până atunci de două ori, iar acum, trecând Slavka în anul trei, se adunară din nou. Au fost invitați şi Serioga cu Klara.

Mai întâi, totul s-a desfăşurat cum nu se poate mai bine. Klara purta o rochie mov cu mâneci largi, la piept avea un medalion - un ceasornic micuț, prins de-un lănțişor de aur - părul îi lucea ca aramă, lentilele ochelarilor sclipeau de-ți luau ochii... Cât de mult o iubea Serioga pentru ochelarii aceia, ai ei! Aruncă în răstimpuri câte-o privire împrejur, îşi mută apoi ochii la nevastă-sa şi inima îi tresărea de bucurie: era singura care se deosebea de ceilalți, adunați în jurul mesei: şedea mândra pe scaunul ei - o femeie deşteaptă, binecrescută, deloc simplă ca altele. Îi plăcu lui Serioga şi faptul că Slavka îi acorda, la rândul lui, o atenție aparte: aşezat de cealaltă parte a mesei, schimba mereu câte-o vorbă

cu Klara. Mai întâi vorbeau aşa, la întâmplare, dar la un moment dat iscară o discuţie atât de interesantă, încât toată lumea tăcu, ciulindu-şi urechile.

— Bine, bine, zicea Slavka, dându-şi seama că-l asculta lumea, să admitem că am fi, într-adevăr, nişte tehnocraţi, nişte oameni... mai pedanţi, după cum zic şi scriu câte unii. Aş preciza însă că nu suntem câtuşi de puţin pedanţi, suntem doar partizanii lucrurilor concrete. Căci la baza tuturor lucrurilor considerăm că trebuie să se afle domnia sa Faptul concret.

— Bine, dar în spatele acestui fapt concret se află de obicei oamenii, care nu sunt nici ei mai puţin concreţi, ripostă Klara, remarcând la rândul ei tăcerea care se lăsase la masă.

— Nu vă contrazice nimeni! zâmbi subţire tehnocratul Slavka. Dar dacă ne-am gândi mereu că în spatele faptelor concrete stau oameni concreţi şi-am face din această pricină infinite derogări de la regulă, ştiinţa şi tehnica ar bate pasul pe loc. Nu ne-am mai putea urni în veci dintr-un punct mort.

La aceste cuvinte, Klara, împrăştiind sclipiri de sticlă, aramă şi aur, avu următoarea replică:

— Reiese deci că, în principiu, medicina trebuie să culeagă în urma dumneavoastră cadavre?

Îl luase tare pe Slavka: în odaie se lăsă linişte deplină.

Pentru câteva clipe Slavka îşi pierdu cumpătul. Se reculese însă şi trânti o năzdrăvănie.

— Dacă vreţi: da! zise el. Numai cu acest preţ va izbuti omenirea să pună stăpânire pe toate bogăţiile naturii.

— Bine, dar asta ar fi o *şarlatanie,* rosti în tăcerea care se lăsase Klara, vorbind cu glasul scăzut, dar acordând parcă celor spuse o anume importanţă.

Slavka se-apucă să râdă, însă râsul îi sună fals şi simţi chiar el acest lucru. Deveni nervos.

— De ce, adică, şarlatanie? întrebă el. Din câte înţeleg, şarlatania e proprie medicinei în general. Şi numai medicinei.

— Aveţi în vedere avorturile clandestine?

— Nu numai asta...

— Poate vrăjile şi descântecele? Ei bine, vorbi ea cu energie, pe-un ton povățuitor, ba chiar cu indignare, v-aş ruga să vă întipăriți în minte o dată şi pentru totdeauna că oricine se apucă să trateze fie chiar un simplu guturai, fără să aibă dreptul necesar de-a o face, nu este altceva decât un *criminal* potențial. Cel mai limpede şi mai amenințător rostise ea cuvântul acela, „criminal”. Şi când le gândeşti că o spusese de față cu băbuțele care trebăluiau de mama focului prin sat cu tot soiul de ierburi, ceaiuri şi infuzii; chiar de față cu ele se dezlănțuise... Toată lumea era cu ochii la Klara. Şi în clipa aceea Serioga îşi dădu seama că de-aci încolo lumea din sat îi va şti nevesti-si de frică şi-i va purta respect. Se simți triumfând. Îi venea să cadă la picioarele zeiței sale cu ochelari, să le strige în gura mare tuturor celor din jur: „Ei, ați înghițit găluşca? Să mai clevetiți şi de-aci încolo!” Nu le strigă însă nimic, ci din nou îl podidiră lacrimile. Naiba ştie ce fel de nervi avea în el! Una, două, îl apuca plânsul. Se şterse pe neobservate la ochi şi-şi aprinse o țigară.

Cât despre Slavka, acesta încercă să mai spună ceva, dar mesenii căpătară acum glas şi ei, şi se văzu limpede că el pierduse partida. Toată lumea îşi îndreptă atenția asupra nevestei lui Serioga: unii voiau s-o întrebe câte ceva, alții să ciocnească cu ea paharele lor de rachiu. Unchiul Egor, o namilă de bărbat, un neam şi el de-al lui Serioga, se aplecă spre urechea lui şi-l întrebă în şoaptă:

— Cum îi zice, bre, după tat-su?

— Nikanorovna. Klavdia Nikanorovna.

— Klavdia Nikanorovna! acoperi unchiul Egor cu basul său vocile celorlalți. M-asculți, Klavdia Nikanorovna?

Klara se întoarse spre muntele acela înălțat la capătul mesei.

— Da, vă ascult. Vorbise clar, răspicat, pe un ton din cele mai politicoase.

— Văz că eşti măritată cu... mă rog, cu neamul ăsta al nostru. Da’ nuntă n-ați făcut. Cum vine treaba asta? Nu țineți seama şi voi de datină?...

Klara n-avea obiceiul să umble multă vreme după răspuns. Şi-n general, părea că tocmai atunci se află în elementul ei: când se ştia a fi în centrul atenției tuturor, când stă să împartă celor de față zâmbete cuceritoare şi vorbe de duh... Când toată lumea se minună de deşteptăciunea ei, o admira, poate că o şi invidia într-ascuns, în timp ce ea continua să împrăştie în jur izul acela subtil de parfum, de farmec şi de cultură. Auzind întrebarea unchiului Egor, buzele ei purpurii tresăriră a zâmbet... îl privi în treacăt pe tehnocratul Slavica şi zise, înainte chiar ca unchiul Egor să-şi isprăvească întrebarea:

— Să ştiți de la mine că nunta nu reprezintă neapărat un semn de calitate. Veriga asta - Klara ridică mâna, arătându-le tuturor verigheta ei de aur - veriga asta nu-i decât un simbol, nicidecum o garanție. Trăinicia vieții conjugale nu se bazează pe numărul de sticle băute...

Măi, ce le mai zicea în ziua aceea, draga de ea! Nici chiar Serioga n-o mai văzuse vreodată astfel. Era, pe drept cuvânt, într-o formă de zile mari. Peste unchiul Egor, ca peste un om lipsit de tact şi ajuns acum de râsul lumii, plouară exclamații batjocoritoare:

— Ai încasat-o, vericule? Aşa-ți trebuie!

— Ce zici, Egor? Te-a luat dumneaei în răspăr, aşa-i? He-he-he!

— S-a băgat, vezi doamne, cu datina lui! 'Mnealor îți trag un perdaf, că nu-ți mai trebuie nici o datină. Ia, mai bine, colea, o gustare...

Serioga - ajuns în al nouălea cer de fericit şi mândru ce era - bău pesemne un pahar mai mult. Umerii îi crescuseră într-atât, încât ar fi putut atinge cu ei pereții opuşi ai încăperii, era nebun de bucurie: îi venea să-i sărute şi să-i strângă la piept pe toți de-a rândul. Îl podidiră iar lacrimile, îi venea să cânte, se-apucase să râdă... Se ridică în cele din urmă, ieşi în curte şi-şi vârî capul sub cişmea. Răcorit o leacă, se aşeză după colțul casei, sub cerdac, să se zvânte şi să fumeze în linişte o țigară, începuse a se înserea, se abătea în răstimpuri

câte-o adiere. Trăgând în piept aerul răcoros, Serioga îşi mai veni în fire şi stătu nemişcat, dus pe gânduri. De fapt, nu se gândea la nimic anume: nu încerca decât un plăcut sentiment de odihnă. O pace adâncă, nemaiîncercată până atunci, păru să-i coboare în suflet şi el se lăsă cu totul în voia acelui simțământ binefăcător, pluti lin, dus de fiorul acela plin şi calm. Gândul îi era şi el un gând simplu şi limpede: „îmi trăiesc viața. Şi mi-e bine.”

Deodată, auzi în cerdac două glasuri cunoscute; inima îi tresări cu putere: unul din glasuri era al nevesti-si. Rămase încremenit. Într-adevăr, era glasul Klarei. Cel de-al doilea îi aparținea lui Slavka. Cerdacul era prevăzut cu un paravan subțire, din scânduri. Cei doi se opriseră chiar în dreptul lui. Se făcu astfel că Serioga stătea de-o parte a paravanului, sprijinit de el cu spatele, iar ei de cealaltă parte... Se aflau, cu alte cuvinte, atât de aproape, încât el le putea desluşi chiar bătăile inimilor, nu numai şoaptele sau mai ştiu eu ce vânzoleală. Tocmai acest fapt - că se aflau atât de aproape, încât ai fi zis că-i aude de undeva, din fundul subpatului - îl buimăci în aşa măsură, că nu mai fu în stare nici să se mişte.

— Greieraşul meu greieraş! zicea Klara încet, cu glasul ei atât de cunoscut. De ce eşti, dragule, aşa de zorit? Stai un pic să te... Țoc-țoc! Totul era atât de bine cunoscut! Atât de familiar! Şi sună atât de aproape... Frumuşelul meu. Iubițelul meu... Țoc-țoc. Dulceața mea...

Începuseră a se moşmondi acolo şi tot împingeau în paravan. Slavka se auzea murmurând nedesluşit, parcă o tot întreba ceva, dar Serioga nici nu-i auzea vorbele. Klara râse încet şi vorbi din nou:

— Dulceața mea... Ce faci, ce faci? Vai, ce ştrengar eşti! Hai, pupă-mă pe năsuc.

„Va să zică, aşa se petrec treburile astea, gândi cu groază şi cu silă Serioga. Va să zică, aşa se întâmplă!” Şi tot ce i se afla în preajmă, tot ce avea un sens şi un nume se prăbuşi undeva într-o prăpastie şi nu mai lăsă în urmă decât o

groapă neagră. Fără sens şi fără nume: doar o groapă neagră. „Ei, acu' nu mai îmi pasă de nimic", îşi zise Serioga. Şi sări în adâncul gropii.

— Klarnetik, mă auzi? Sunt eu, Tămâiosul, făcu el fără veste, cu un glas cântător, ca şi când ar fi povestit cuiva un basm şi-ar fi ajuns la episodul cu vulpea care venise la căsuța cocoşului să-i cânte la fel. U-u! mai zise Serioga. Stați aşa, că vin să vă omo-or!...

După aceea totul începu să se perinde ca într-un vis: ba una vedea Serioga înaintea ochilor, ba alta. Ba el fugea, neştiind încotro fuge, ba-i auzea pe alții răcnind pe undeva, prin preajmă. Nu-şi mai simțea nici picioarele, nici trupul. Şi nu-şi putu aminti după aceea nici împrejurarea care-l făcu să se pomenească cu un topor în mina. Ceea ce îşi aminti însă foarte bine fu săritura Klarei peste gard. Coafura îi lunecase într-o parte, părul i se ciufulise şi când făcu saltul acela peste gard, coama roşcată îi zburătăci sus, deasupra capului... Parcă ar fi săltat o flacără. Tocmai clipa aceea de zbor i se întipări lui adânc în minte. Şi multă vreme după aceea, când se ducea cu gândul la nevastă-sa, îi apărea în fața ochilor zborul acela neobişnuit şi-i venea să zâmbească, dar îşi simțea şi inima tresărind a durere.

În seara aceea însă totul se destrăma, rămase undeva în urmă... Cei din casă pieriseră şi ei cine ştie pe unde. Serioga rămase singur, cu toporul în mina... Îşi revenise întrucâtva, simți în piept o durere de neîndurat. Durerea se înteți, aproape tăindu-i răsuflarea. „Ce-i asta, frate? Ce se petrece?" îi trecu prin minte... Puse mâna stânga pe-o stinghie şi-şi croi una cu toporul peste degete. Două dintre ele - arătătorul şi mijlociul - căzură jos. Serioga azvârli toporul şi pomi spre spital. Măcar avea acum unde să se ducă. Mână şi-o înfăşurase cu poala cămăşii.

Din ziua aceea l-a şi poreclit lumea Ciuntul.

Klara a plecat din sat chiar atunci, noaptea; abia mai târziu i-au fost expediate acolo unde se stabilise toate actele pe care le lăsase la spital: cartea de muncă, buletinul de

identitate... Slavka a plecat şi el, iar în vacanţele următoare n-a mai dat prin sat. Cât despre Serioga, acesta lucrează şi astăzi pe tractor şi se foloseşte de mâna lui ciuntită tot atât de bine ca şi-atunci când era sănătoasă. Despre Klara nu aduce vorba nicicând. Doar o singură dată s-a luat din pricina ei la ceartă cu oamenii din sat.

— Toată lumea-ţi zicea, măi Serioga, că asta-i femeie rea...

— Cum să fie rea?! se zborşi deodată Serioga. De ce, adică, să fie rea?

— Păi cum e, bre? Bună la inimă?

— Da’ ce legătură are bunătatea ori răutatea? Parcă despre răutate-i vorba?

— Da’ despre ce?

— Nu ştiu! Naiba ştie... Oricum, nu-i vorba de răutate. Doar se poate spune şi altcumva... Ei nu, voi v-aţi băgat în cap una şi bună: că-i femeie rea. Poate că-i dimpotrivă, o femeie bună: o fi vrut să-l ajute pe văru-meu...

— Ia ascultă, Serioga, schimbă vorba unul dintre săteni. Tu... vorba ceea... ai iubit-o. Da' dacă s-ar întoarce la tine, ai ierta-o?

Serioga nu-i răspunse la întrebare. Tăcu din gură.

Atunci, cei cu care stătuse de vorbă începură chiar ei cu presupunerile.

— Aşi! Crezi c-o fi proastă să se mai întoarcă?

— Păi de ce? Şi-o zice: stai, mă, doar ăsta m-a iubit...

— Ei şi ce dacă a iubit-o? El a iubit-o, da’ ea nu l-a iubit. Că-i de-acu’ femeie stricată - nu mai poate sta cu unu’ singur. Cine porneşte de tânăr pe drumu’ ăsta - s-a zis cu el. Fie că-i bărbat, fie că-i muiere. Chiar dacă nu vrea, şi tot o face.

— M-da, când ai putrezit pe dinăuntru, te doboară şi-o adiere.

— Au căpătat muierile libertate prea multă, asta e, zise cu ciudă Kostea Bibikov, un omuleţ sfrijit, dar foarte îndrăzneţ la vorbă. Cum zice şi moş Ivan: în ziua de azi muierea şi vaca o duc bine, iar bărbatu’ şi calu’ o duc rău. Aşa este, să ştiţi.

Au căpătat prea multă libertate şi-şi fac de cap. Cum a fost şi cu muierea lu' Ignati Juravliov: s-a îmbătat, proastă, şi l-a făcut pe om de ruşine, a trebuit s-o ducă în halu' ăla prin tot satu'. Ca pe urmă tot ea să sară cu gura: „Da' tu de ce m-ai lăsat să beau?” Aşa că asta-i, fraților.

— Da' de alea tinere ce ziceți? Când te uiți cum merg cu fustele alea pe ele, îți vine să... Ptiu!

Serioga se trăsese mai deoparte şi nu mai interveni în discuție. Ronțăia un fir de iarbă, se uita undeva în zare. Gândea că pesemne i-a fost sortit să treacă şi prin aşa ceva în viață. Dar dacă s-ar năpusti din nou peste el o furtună ca asta, zău că ar pomi cu brațele larg deschise s-o întâmpine. Căci, cu toate cele întâmplate, ceea ce a fost a însemnat pentru el o sărbătoare. Fireşte, după o sărbătoare vine şi ceasul când te trezeşti mahmur şi vezi totul cu alți ochi... Dar te-ai bucurat de sărbătoarea aceea? Te-ai bucurat. Şi cu asta, basta.

Un șofer de elită

În primăvară, pe la începutul campaniei de însămânțări, la Bîstrianka își făcu apariția un tânăr: şoferul Paşka Holmanski. Un tip uscățiv, vânos, iute de picior. Ochii îi avea rotunzi, galben-verzui, cu o privire îndrăzneață, nasul drept şi subțire, obrazul ciupit uşor de vărsat, iar sprâncenele într-un arc frânt, încât cu greu îți puteai da seama de-i chip de om afurisit ori de flăcău chipeş.

Paşka era dintr-un neam de kerjaci[2], aciuați prin satele resfirate în susul râului Katun, dar se dovedise a nu fi moştenit nimic din firea greoaie, de modă veche, a strămoşilor săi.

La Bîstrianka ajunsese în felul următor:

Într-o zi, Ermolai Prohorov, preşedintele colhozului de acolo, se întorcea acasă cu un GAZ al gospodăriei. Pe la jumătatea drumului, maşinii îi plesni un arc. După ce se sfădi pe săturate cu şoferul, Prohorov ieşi în drum, încercând să oprească una din maşinile care mergeau în aceeaşi direcție. Două din ele nici gând să oprească. A treia, o camionetă, frâna ceva mai încolo, iar cel de la volan deschise portiera.

— Încotro?

— Pân' la Bîstrianka.

— Comună Salton îi mai departe ori mai aproape?

— Nițel mai încoace. Da' de ce mă-ntrebi?

— Urcă. Te duc până la Salton. Îmi arăți şi drumul.

---

2 In trecut, sectanţi cunoscuţi prin viaţa lor austeră.

— Haidem.

Şoferul sta lăsat pe spătar, cu o mină pe volan, cu cotul celeilalte sprijinit de portieră. Privea înainte, îşi mijea gânditor ochii.

Camioneta zbura cu viteză maximă, ocolind ca prin minune hârtoapele. Una din maşinile ce veneau din partea opusă trecu pe lângă ei atât de aproape, încât preşedintelui i se tăie răsuflarea. Trase cu coada ochiului la şofer: acesta şedea ca şi până atunci, nepăsător, cu ochii mijiți.

— Dumneata nu ți-ai spart până acuma capul niciodată? îl întrebă Prohorov.

— Cum?... N-are nimic. Nu te teme, tataie. În aviație ştii care-i lucrul ăl mai de seamă? Şoferul zâmbi. Surâsul îi era de om cumsecade, lipsit de fasoane.

— Cred că acolo nu trebuie să faci niciodată pe grozavul.

— N-ai ghicit. Flăcăul îşi luă cu totul mina de pe volan şi se căută de țigări prin buzunarul hainei, îl înveselise, pesemne, spaima celuilalt.

Prohorov strânse din dinți şi întoarse capul.

În clipa următoare, camioneta săltă zdravăn de tot. Prohorov se prinse instinctiv de portieră. Îi aruncă şoferului o uitătură fioroasă.

— Mă!... Aviatorule!

Flăcăul zâmbi din nou.

— Ador viteza, mărturisi el.

De astă dată, Prohorov îl privi cu mai multă luare-aminte. Pe neaşteptate, flăcăul începu să-i placă.

— Ce cauți dumneata la Salton?

— Sunt detaşat acolo.

— Pentru campania de însămânțări?

— Da... am venit să-i ajut pe oamenii voştri.

Vicleanul de Prohorov tăcu o vreme. Îşi aprinse şi el o țigară. Se gândi că n-ar fi rău să-l ademenească pe băiatul ăsta la ei în colhoz.

— Chiar la Salton te duci, ori pe undeva, prin raion?

— În raion. În satul Listvianka... Frumoase locuri aveți pe

aici.

— Cum te cheamă?

— Pe mine? Pavel. Pavel Egorîci Holmanski.

— Eşti tizul meu. După tată sunt şi eu Egorîci. Hai la mine, Egorîci.

— Cum adică, la dumneata?

— Uite aşa, bine. Pe preşedintele din Listvianka îl cunosc şi aranjez treaba rapid. Sunt şi eu preşedinte. La Listvianka să ştii că n-ai ce vedea. Pe câtă vreme la noi i-o comună în lege...

— Stai că nu prea-nțeleg: la mine în delegație stă scris că...

— Ce-ți pasă? Îți dau şi eu o hârtie cum că în perioada asta ai lucrat la noi. Totul o să fie în ordine. Cu preşedintele de acolo ți-am spus că stau eu de vorbă. Mai ales că ne e şi dator cu nişte trebuşoare. Îm? Ce zici?

— Club aveți în sat? întrebă Paşka.

— Club? Cum să nu!

— S-a fotografiat.

— Poftim?

— Zic, sunt de acord. E piramidón.

Prohorov râse, încercând să-i fie celuilalt pe plac.

— Eşti glumeț, băiete... (Un şofer în plus în timpul campaniei de însămânțări, ba încă având şi maşină, era chiar un piramidon, ba încă ce piramidon!) Eşti glumeț, Egorîci.

— Fac şi eu ce pot. Va să zică, aveți club?

— Avem, Paşa. Clubul nostru i-o fostă biserică.

— Păi să ne rugăm acolo, zise Paşka.

Râseră din nou. Amândoi.

Cam aşa a ajuns Pavel Egorîci la Bîstrianka.

De locuit, îl luă Prohorov să locuiască la el. Flăcăul se împrieteni repede cu nevasta preşedintelui, stătea seri întregi cu ea la taifas.

— 0 nevastă trebuie să simtă că-i nevastă, filozofa el, mestecând cu poftă la tăieței cu carne de gâscă.

— Că bine zici, Egorîci, îi ținea isonul Prohorov, aplecându-se spre a-şi scoate cizmele prea strânse pe picior.

Aia nu-i nevastă care n-o simte.

— Când oi veni acasă, îşi urma gândul Paşka, obosit, nu-i aşa? murdar de la drum, trebuie întâi şi-ntâi să-mi văd nevasta că-i o femeie energică. Când i-oi zice: „Să trăieşti, Marusia!”, ea să-mi răspundă cu voioşie: „Să trăieşti, Pavlik! Ăi fi ostenit, dragule.”

— Da’ dacă şi ea, sărmana, n-o mai fi prididind cu treaba citu-i ziua de mare, de unde atâta voioşie? observa nevasta preşedintelui.

— Asta nu mă priveşte. Că de-oi vedea-o acră, morocănoasă, i-oi zice: piramidon ! Şi-oi simți nevoia să mă duc la altele. N-am dreptate, Egorîci?

— Absolut! se grăbea să confirme Prohorov.

Nevastă-sa o făcea pe supărata şi zicea că toți bărbații sunt nişte neobrăzați.

La club, Paşka îşi făcu apariția chiar a doua zi după sosirea lui la Bîstrianka. Era de-o veselie reținută şi îmbrăcat de-ți lua ochii: purta o cămaşă roşie cu gulerul răsfrânt, cizme de box ofițereşti şi un chipiu militar, de sub cozorocul căruia îi scăpa ciuful cânepiu, răsucindu-se ca hameiul.

— Cum se arată a fi p-aici localnicii... Îs băieți de comitet? întrebă el cu un aer indiferent pe unul din flăcăii aflați acolo şi trase totodată cu ochiul spre cei care dansau: era dornic să-şi dea seama ce impresie le făcuse „localnicilor”.

— Sunt, de ce să nu fie? răspunse flăcăul.

— Da’ tu, de exemplu, de ce eşti aşa de acru?

— Da' tu cine-i fi, să-mi iei interogatoriul? se oțărî flăcăul.

Paşka rânji binevoitor:

— Sunt procurorul vostru ăl nou. Am venit aici să vă iau la întrebări.

— Vezi să nu te luăm noi pe tine.

— Ce dacă? Paşka îi făcu cu ochiul şi se apucă din nou să-i cerceteze cu privirea pe flăcăii şi fetele din sala clubului.

Aceştia îl iscodeau la rândul lor.

Lui Paşka îi plăceau tare mult asemenea clipe. O lume ca asta, străină, necunoscută, neprietenoasă la început, îl făcea

totdeauna să se simtă tulburat. Cel mai mult îl interesau, desigur, fetele.

Dansul luă sfârşit. Perechile se împrăştiară.

— Cine-i fetişcana aia? îl întrebă Paşka pe flăcăul de adineaori: privirea i-o atrăsese Nastia Platonova, una din frumoasele satului.

Flăcăul nu catadicsi să-i răspundă, se duse într-ale sale.

Începu un vals.

Paşka traversă întreaga sală, ajunse la Nastia, schiță o plecăciune şi rosti cu glas răsunător:

— Vă propun un tur de vals.

Toată lumea rămase impresionată de manierele alese ale lui Paşka. Începu să fie privit cu o veselă şi neascunsă curiozitate.

Nastia se ridică liniştită, îşi puse mâna grea pe umărul uscățiv al flăcăului. Paşka o privi țintă, în ochi i se citi tandrețe.

Se rotiră prin sală.

Nastia era cam greoaie în mişcări, nițeluş lenevoasă. Paşka, în schimb, o porni chiar de la început într-un ritm atât de îndrăcit, încât unii chiar încetară să mai danseze - rămaseră cu ochii la el. Paşka ba îi dădea drumul fetei, ba o atrăgea printr-o smucitură şi se tot învârtea, se învârtea întruna... Lovitura de grație le-o dădu însă celor din jur în clipa când, depărtându-se nițel de Nastia, dar continuând s-o țină de mână, o porni în jurul ei într-un fel de căzăcească. Lumea scoase un oftat de admirație. El însă privea pe undeva, pe sus, peste capetele „localnicilor”, având o expresie de parcă ar fi vrut să spună: „Nici asta nu-i totul. De-oi avea chef, v-oi mai arăta şi altele. Ştiam cândva destule.”

Nastia se îmbujorase, mişcările îi erau tot ații de line, domoale.

— Bâțâit mai eşti! îi spuse cu veselie lui Paşka, privindu-l drept în ochi.

Paşka nu se sinchisi.

— De pe unde eşti?

— De la Moscova, făcu el cu nepăsare.
— Şi toți pe-acolo sunt aşa ca tine?
— Cum să fie?
— Aşa... cu fumuri.
— Ignoranța matale mă uimeşte, zise Paşka, iar privirea tandră, încărcată de subînțelesuri, i se înfipse în fântână adâncă a ochilor ei negri, enigmatici.
Nastia râse încet.
Paşka rămase grav.
— Să ştii că-mi placi, spuse el. Căutam demult un asemenea ideal.
— Eşti cam grăbit. Nastia îl privi țintă.
— Vorbesc foarte serios!
— Ce vrei să spui, adică?
— Că-n seara asta am să te conduc acasă. Desigur, dacă n-ai cumva vreun alt simpatiu. Ne-am înțeles?
Nastia zâmbi în colțul gurii şi clătină din cap. Paşka însă nu se sinchisi.
Valsul luă sfârşit.
Paşka o conduse pe fată până la scaunul ei, se înclină din nou cu grație, apoi, împreună cu alți flăcăi, ieşi în vestibul să fumeze o țigară.
Flăcăii îl priveau chiorâş. Paşka însă ştia că aşa se întâmpla totdeauna.
— N-aveți p-aici, pe-aproape, vreo crâşmulița? întrebă el, venind spre un grup de fumători.
Flăcăii tăceau, îl priveau batjocoritor.
— Ce-i cu voi? V-ați înghițit limba?
— Da' ție nu ți se pare că ai început să te desfăşori p-aici cam prea vârtos? îl întrebă flăcăul căruia Paşka i se adresase mai înainte să înceapă dansul.
— Nu, nu mi se pare.
— Mie să ştii că mi se pare.
— Închină-te, dacă ți se pare.
Flăcăul îşi miji amenințător ochii.
— Hai cu mine afară... să stăm oleacă de vorbă

Paşka scutură din cap.
— Nu pot.
— De ce?
— Că o să mă buşiţi de pomană. Om sta de vorbă altă dată. Şi-n general, nu pricep de ce vă-ncruntaţi la mine. Parcă nu v-am călcat încă pe bătătură.
Flăcăii nu se aşteptară la o asemenea replică. Sinceritatea lui Paşka le plăcu. Încet-încet, intrară în vorbă cu el.
În timp ce ei stăteau la taclale, dincolo, în sală, începu un tango, şi pe Nastia o invită la dans un alt tânăr. Paşka strivi cu necaz mucul de ţigară. Atunci flăcăii se apucară să-i spună că Nastia are un logodnic, un inginer venit de la Moscova, şi se pare că în curând vor face nuntă. Paşka o urmărea atent cu privirea şi părea că nici n-aude vorbele celor din jurul lui. Apoi îşi dădu chipiul pe spate şi îşi miji ochii.
— Om vedea noi care pe care o să fotografieze, spuse el şi îşi îndreptă chipiul. Unde-i ăla?
— Care?
— Inginerașul.
— Astăzi n-a venit la dans.
— Eu pe intelectualii ăştia îi pun jos c-un deget.
Tangoul luă sfârşit.
Paşka se duse spre Nastia.
— Nu mi-ai răspuns la întrebare.
— La ce întrebare?
— Te conduc în seara asta acasă?
— Pot să ajung şi singură. Mulţumesc.
Paşka se aşeză lângă ea. Ochii lui rotunzi, de pisică, erau din nou gravi.
— Hai să discutăm ca nişte geltmeni.
— O, Doamne! oftă Nastia, se ridică de pe scaun şi trecu în partea opusă a sălii. Paşka, uitându-se în urma ei, auzi în jurul său râsete scurte, care sunau a compătimire. Nu se simţi ruşinat. Doar că începu să-l doară la lingurică. Să-l doară şi să-l usture. Se ridică la rândul lui şi plecă acasă.

În seara următoare, Paşka se găti şi mai şi ca în cea precedentă: împrumută de la Prohorov o rubaşcă brodată, se încinse cu un şnur albastru, de mătase, cu ciucuri, îşi trase pantalonii bufanți de gabardină, sacoul de boston, şi, curând, îşi făcu apariția la biblioteca sătească (Nastia lucra acolo ca bibliotecară, treabă pe care Paşka avusese grijă s-o afle din timp).

— Bună seara! rosti el cu gravitate, intrând în încăperea largă, care servea şi că sală de lectură.

În încăpere o văzu pe Nastia, iar la una din mese pe un tânăr, care răsfoia revista „Ogoniok”.

Nastia îi răspunse lui Paşka la salut şi-i zâmbi ca unei vechi cunoştințe.

Paşka veni la masa fetei şi începu să cerceteze liniştit cărțile aflate acolo. Nastiei nu-i acordă nici un pic de atenție. Pricepuse că flăcăul care răsfoia revista trebuie să fie inginerul cu pricina, logodnicul fetei.

— O carte de citit? întrebă Nastia, surprinsă întrucâtva de faptul că Paşka nu părea s-o fi recunoscut.

— Da, aş vrea, ştiți, să...

— Ce anume doriți? Fără voie, Nastia folosi la rândul ei pronumele de politețe.

— Aş dori „Capitalul” lui Karl Marx. Mai am de citit acolo un capitol.

Tânărul de lângă masă lăsă revista deoparte şi se uită la Paşka.

Fetei îi veni să râdă, însă, văzând privirea gravă a lui Paşka, se stăpâni.

— Numele dumneavoastră?

— Holmanski, Pavel Egorîci. Născut în anul o mie nouă sute treizeci şi cinci. Conducător auto, clasa a doua.

În timp ce Nastia îi completa fişa, Paşka o iscodi cu coada ochiului. Pe urmă îşi mută privirea, îşi dădu seama că inginerul se uită la el. Privirile li se întâlniră. Paşka se zăpăci şi... îi făcu cu ochiul.

— Ne ocupăm de cuvinte încrucişate?

Inginerul nu găsi pe loc o replică potrivită.

— Da... Dumneata însă văd că ai preocupări mai serioase.

— Află, Ghenă, că şi dânsul e venit de la Moscova, spuse Nastia.

— Zău?! Ghena se bucură sincer. Demult ai plecat de acolo? Zi-ne şi nouă: ce noutăți mai sunt prin capitală?

Paşka stătu să semneze fişa mai multă vreme decât ar fi fost necesar. Nu răspunse la întrebare.

— Vă mulțumesc, îi zise apoi Nastiei. Se duse spre cealaltă masă, zvârli pe tăblie volumul greu pe care îl scosese din raft şi-i întinse mâna lui Ghenă.

— Pavel Egorîci mă cheamă.

— Îmi pare bine. Ghenă.

— Întrebai de Moscova? zise Paşka, trăgând spre el câteva reviste. Forfotă multă prin Moscova, forfotă multă. Şi, nelăsându-l pe inginer să intervină, continuă, precipitat: Tare îmi plac revistele umoristice. Mai ales acolo unde-i vorba de alcoolici: aşa îi încondeiază pe ăştia...

— Da, e amuzant. Şi cât e de când ai plecat de la Moscova?

— De la Moscova? Paşka întoarse pagina unei reviste. În viața mea n-am fost pe acolo. Dumneaei mă confundă cu altcineva.

— Păi chiar dumneata mi-ai spus-o, aseară, la club! se miră Nastia.

Paşka îi aruncă o privire.

— Nu-mi amintesc.

Nastia se uită la Ghenă. Acesta îl privi pe Paşka. Paşka continua să admire pozele din revistă.

— Ciudat, spuse Nastia. Înseamnă că am visat.

— Se mai întâmpla, zise Paşka, răsfoind mai departe revista. Uite, de exemplu, ăsta-i un trombonist, i se adresă lui Ghenă, întinzându-i revista. Urâtă mutră, aşa-i?

Ghena zâmbi.

— Ai venit la noi pentru campania de însămânțări?

— Exact. Paşka se întoarse spre Nastia. Fata îl cerceta cu o privire curioasă. Paşka înregistră faptul. Nu vrei să jucăm o

partidă de dame? îi propuse el inginerului.

— De dame? se miră acesta. Poate o partidă de şah?

— Şahul mă plictiseşte, spuse Paşka (de fapt, nu ştia să joace şah). Trebuie să-ți bați capul. Pe câtă vreme cu damele: una, două şi gata.

— Bine, să jucăm dame, fu de acord Ghena şi se uită la Nastia.

Nastia ieşi de după despărțitura în spatele căreia i se află biroul şi veni la masa lor.

— Cască-gură plăteşte? întrebă Paşka.

— Nu înțeleg, spuse inginerul.

— Dacă unul din parteneri nu observă că poate lua piesa celuilalt, acesta i-o ia pe-a lui, îl lămuri Nastia.

— Aha. În ordine. Plăteşte, cum să nu plătească.

Paşka aşeză la iuțeală piesele pe tablă. Apoi luă două din ele şi le duse la spate.

— Stinga sau dreapta?

— Stinga.

— N-ai ghicit! Prima mutare îi reveni lui Paşka. Şi-acum, o să mergem uite-aşa, începu el, aşezîndu-se mai comod pe scaun; expresia chipului său vădi şiretenie şi satisfacție. De fumat aici, desigur, nu se poate fuma? i se adresă el Nastiei.

— Cred şi eu că nu se poate.

— Am înțeles. Paşka mai mută o piesă. Facem acum un piramidón, după cum spun franțujii.

Inginerul juca slab, asta se văzu îndată. Nastia începu să-i dea îndrumări. El ripostă, nemulțumit.

— Lasă-mă! Nu se cade, zău... nu mă mai sâcâi.

— Păi faci mutări greşite!

— Ei şi? Doar eu joc.

— Mai ai de învățat.

Paşka zâmbea. Mută piesele repede şi cu multă îndemânare.

— Mut-o, Ghenă, p-aia din margine, nu se mai putu stăpâni Nastia.

— Nu, zău, aşa nu mai pot juca! făcu, revoltat, Ghenă.

Voiam şi eu să mut piesa asta, dar acum n-o mai mut. Din principiu.

— De ce te superi? Curios mai eşti, pe cuvânt.

— Cum să nu mă supăr?

— Supărările astea nu-s bune, interveni Paşka şi-i făcu pe ascuns Nastiei cu ochiul.

Nastia roşi.

— Parcă te văd că pierzi jocul. Cu principiile tale cu tot.

— Ba nu, de ce vorbiţi aşa? Dânsul mai are multe şanse să mă fotografieze, observă condescendent Paşka. Şi-acum, vă anunţ că am făcut o damă. E rândul dumitale să muţi.

— Uite c-ai pierdut jocul, rosti cu năduf Nastia.

— Vezi-ţi de treburile tale, se burzului Ghenă. Eşti prea de tot. Mai lasă-mă-n pace.

— Halal inginer! Nastia se ridică şi se duse încetişor spre masa ei.

— Asta chiar că-i... o aberaţie. Ce legătură are una cu alta?

— Mi-e tare teamă c-am să-i pla-ac, se porni să cânte Nastia şi dispăru printre rafturile bibliotecii.

— Sexul feminin, rosti cam fără legătură Paşka.

Inginerul amestecă piesele de pe tablă şi spuse cu o voce uşor răguşită:

— Am pierdut partida.

— Ieşim să fumăm câte-o ţigară? propuse Paşka.

— Hai.

Aprinzându-şi în vestibul ţigara, inginerul îi zise lui Paşka:

— Nu înţeleg ce fire o fi având fata asta. Se vâră în toate alea.

— Lasă, nu-i nimic, făcu într-o doară Paşka. Eşti venit demult?

— Cum?

— Locuieşti, zic, demult în satul ăsta?

— În satul ăsta? De vreo două luni.

— Vrei să te însori?

Inginerul îl privi cu mirare.

— Cu ea? Da. De ce mă-ntrebi?
— Te-ntreb şi eu... I-o fată bună. Da' de iubit te iubeşte?
Inginerul îşi pierdu de tot cumpătul.
— Să mă iubească?... Eu zic că da.
Tăcură. Paşka fuma, privind concentrat vârful ţigării. Inginerul râse încet şi întrebă:
— Citeşti, într-adevăr, „Capitalul"?
— Nu, bineînțeles. Paşka apucă neglijent, cu buzele, țigara, aducând-o în colțul gurii, miji ochii, îşi vârî palmele pe după şnurul cu care era încins şi, cu o mişcare bruscă, Îşi netezi cutele cămăşii. Poate mergem la cinema?
— Da' ce rulează?
— Ziceau unii că-i o comedie.
— Mergem.
— Numai că... aş zice s-o inviți şi pe dânsa. Paşka arătă spre uşa bibliotecii, făcându-şi o mutră compătimitoare.
— Nici nu se discută! făcu tot atât de grav inginerul. Chiar acu' mă duc... să stau cu ea de vorbă...
— Du-te, du-te!
Inginerul se depărtă, iar Paşka ieşi afară, pe treptele de la intrare, se sprijini de balustradă şi stătu astfel, privind în lungul uliței.
...în sala cinematografului se aşezară tustrei unul lângă altul. Nastia - între inginer şi Paşka.
Când se stinse lumina, Paşka veni mai aproape de Nastia şi o luă de mină. Nastia şi-o retrase tăcută şi încercă să se depărteze. Paşka se uită inocent spre ecran. Rămase aşa vreo zece minute, apoi începu din nou, cu băgare de seamă, să caute mina Nastiei. Deodată ea veni mai aproape de el şi-i şopti la ureche:
— Dacă nu te astâmperi, te fac de râs față de toată lumea.
Paşka îşi luă mâna cât ai clipi.
Stătu liniştit preț de cinci minute. Pe urmă se aplecă spre Nastia şi-i spuse tot în şoaptă:
— Inima mi-e gata să explodeze ca o grenadă!
Nastia râse pe înfundate. Paşka începu din nou să-i caute

mina. Nastia i se adresă lui Ghena:

— Lasă-mă să mă mut în locul tău.

— Nu vedeți bine ecranul? Alo, tovarăşe, fereşte capul! comandă autoritar Paşka.

Tovarăşul din față „îşi feri” capul.

— Acum e bine?

— E bine, zise Nastia.

În sală era zgomot. Întruna izbucneau râsete.

Paşka se îndoi de mijloc, aprinse o țigară şi începu să înghită cu sete fumul dulceag. În razele de lumină ale aparatului de proiecție unduiră vălătuci albăstrii. Nastia îi dădu un ghiont:

— Ce faci?

Paşka stinse țigara. Găsi apoi mâna fetei, i-o strânse cu putere şi, aplecându-se, se strecură spre ieşire. În drum îi spuse lui Ghena:

— Tigrii să se uite la comedia asta.

Răzbind afară, în uliță, se desfăcu la guler, aprinse o nouă țigară. Pomi încet spre casă.

Ajuns acasă, se trânti, îmbrăcat cum era, pe pat.

— Ce ai, de eşti aşa amărât? îl întrebă Prohorov.

— N-am nimic, făcu Paşka. Stătu o vreme, apoi spuse: Tare aş vrea să ştiu dacă astăzi mai răpeşte cineva femei sau nu?

— Cum adică? nu-l înțelese Prohorov.

— Păi aşa cum se făcea în trecut... Altădată se răpeau, nu?

— A-a! Dracu ştie! Da’ la ce bun să le răpeşti? Eu zic că vin bucuroase şi aşa, fără să le mai răpeşti.

— Ai dreptate. Am întrebat doar aşa, ca să mă aflu în treabă. Mai tăcu un timp. Şi cred că nici nu te poate condamna pentru aşa ceva.

— Cred că nu. Nu ştiu, Pavlik.

Paşka se ridică din pat şi începu să umble prin odaie. Părea cufundat în gânduri.

— O dată-n viață, doar, ai optsprezece a-ani! se porni brusc să cânte. Egorîci, ia-ți cămaşa. *Thank you!*

— De ce, mă?

— Aşa. Paşka dezbrăcă rubaşca brodată a lui Prohorov şi-şi puse cămaşa. Mai stătu câteva clipe, gânditor, în mijlocul odăii. S-a fotografiat, Egorîci!

— Ți-ai pus în gând să răpeşti vreo fetişcană? îl întrebă Prohorov.

Paşka râse, nu-i răspunse nimic, apoi ieşi afară, pe uliță.

Era o noapte întunecoasă şi umedă. Plouase cu puțin înainte, şi de pretutindeni încă mai cădeau picuri. Lătrau câinii. Se auzea de undeva un zgomot de motor.

Paşka porni spre S.R.T. unde îi era garată maşina.

Intrând în curtea S.R.T.-ului, auzi o voce:

— Cine e?

— Om bun, răspunse Paşka.

— Care eşti, mă?

— Holmanski.

— Ăla, detaşatu'?

— Păi.

În cercul de lumină al felinarului pătrunse paznicul, un moş cu cojocul pe umeri şi cu o puşcă în mina.

— Iar la drum?

— Iar.

— Ai o țigară?

— Am.

Fumară.

1 Stațiunea raională de tractoare.

45

— Iar s-arată a ploaie, zise moşul căscând. Ploaia asta te trage la somn.

— Păi, culcă-te, îl sfătui Paşka.

— Nu se poate. Ațipisem mai adineaori şi-a venit ăla, cum îi zice…

Paşka îl întrerupse pe moşul bun de gură:

— Bine, tataie, eu îs cam grăbit.

— Du-te, du-te. Moşul căscă din nou.

Paşka pomi motorul camionetei şi ieşi afară din curte.

Ştia unde stă Nastia: chiar pe malul râului, sus, pe costişă.

Mai devreme, discutase cu Prohorov de una, de alta şi acesta îi arătase casa. Paşka ţinu minte că ferestrele odăiţei dădeau în grădină.

Acum Paşka nu se întreba decât dacă Platonovii au în curte vreun câine sau nu.

Pe uliţele satului nu se zărea ţipenie de om. Până şi perechile de în<>ăgostiţi dispăruseră cine ştie pe unde. Paşka mergea «.-u viteză redusă, temându-se să nu dea în vreun şanţ.

Apropiindu-se de casa tinde locuia Nastia, reduse şi mai mult viteza, apoi ieşi din cabină. Motorul însă nu-l opri.

— Bun, făcu el cu glasul scăzut şi-şi apăsă pieptul cu palma: era stăpânit de încordare.

În casă, luminile erau stinse. Scrutând întunericul, zări printre trunchiurile golaşe ale arborilor geamurile care luceau stins în noapte. Inima îi bătu cu putere.

„Numai să n-aibă vreun dulău.”

Tuşi, apoi scutură uşor gardul. În curte - tăcere. Linişte. Doar picura de sus, din streaşină.

„Ţin-te bine, Paşka... acu’ ori o încasezi, ori...”

Sări cu băgare de seamă gardul scund şi porni spre casă. Din spate auzea mormăitul credincioasei sale camionete, odată cu acesta zgomotul paşilor săi şi plescăitul răsunător al picurilor. Primăvara îşi slobozise sevele. Mirosea a pivniţă.

Traversând grădina, Paşka îşi tot zise în minte cântecul despre cei optsprezece ani, repetă întruna fraza: „0 dată-n viaţă, doar, ai optsprezece ani”. De fapt, toată ziua cântase cântecul ăsta.

Când ajunse în dreptul ferestrelor, sub picior îi trosni o crenguţă. Paşka încremeni. E linişte. Picură din streaşină. Paşka mai făcu ultimii doi paşi şi se opri între ferestre. Îşi trase răsuflarea.

„O fi dormind aici singură sau nu?” i se ivi în minte o nouă întrebare.

Îşi scoase din buzunar lanterna, o aprinse şi-o îndreptă spre fereastra odăiței. Pata gălbuie de lumină lunecă pe pereți, smulgând din întuneric obiecte răzlețe: soba de teracotă, uşa, patul... Luminița tresări şi rămase locului. În pat se mişcă cineva, înălță capul: era Nastia. Fata nu se înspăimintă. Sări uşor din pat şi veni spre fereastră aşa cum era, doar în cămaşa de noapte. Paşka stinse lanterna.

Nastia desfăcu cârligele şi deschise geamul.

Dinăuntru răzbi un iz cald, ca al tuturor încăperilor în care se doarme.

— Ce-ai, mă? întrebă fata cu glasul pe jumătate. Vocea ei îl făcu pe Paşka să tresară: părea o voce străină.

„Oare să mă fi recunoscut?” se înfricoşa el. Ar fi vrut să fie luat deocamdată drept altcineva. Rămase tăcut.

Nastia se depărta de fereastră. Paşka aprinse lanterna. Nastia se duse spre uşă, o închise mai bine, apoi reveni la geam. Paşka stinse lanterna.

„Nu m-a recunoscut. Altminteri n-ar fi umblat aşa, numai în cămaşă.”

Îi simți mireasma părului şi mintea i se înveli într-o ceață fierbinte. Dădu uşurel fata la o parte şi se cățără pe pervaz.

— Uite ce i-a venit în minte să facă! zise Nastia pe un ton mai blând.

„De venit, mi-a venit, gândi Paşka, da’ să vezi acu’ circu’ dracului.”

— Barem şterge-te pe picioare, îi spuse Nastia, când el sări jos, de pe pervaz, şi se trezi chiar în dreptul ei.

Paşka rămase tăcut. O luă în brațe. Era caldă, moale. O strânse cu atâta putere, încât o panglică de-a cămăşii îi plesni cu zgomot.

— Oh! oftă prelung Nastia. Ce faci, mă? Descreieratule!...

Paşka începu s-o sărute. Şi-abia în clipa aceea păru că ceva se petrece în mintea Nastiei: i se smulse deodată din brațe, se dădu înapoi şi începu să bâjbâie cu mâna pe perete, în căutarea întrerupătorului.

„Gata. Pân-aici mi-a fost”. Paşka se pregăti de tot ce putea

să fie mai rău: acuşi ea o să țipe, O' să vină în fugă bătrânul şi-o să înceapă să-l fotografieze. Pentru orice eventualitate, se retrase spre fereastră.

Se aprinse lumina. Nastia era atât de uimită, încât, o vreme, nici nu-şi dădu seama că stă înaintea unui străin aproape goală.

Paşka îi zâmbi tandru:

— Te-ai speriat?

Nastia îşi apucă fusta aruncată pe-un scaun şi şi-o trase pe ea. După aceea veni spre Paşka. Acesta nici n-apucă să zică ceva, cțnd simți pe obrazul stâng o palmă fierbinte, usturătoare. Apoi, jap! şi pe cel drept.

După aceea, stătură câteva clipe nemişcați, se uitară unul la altul... De mânie, Nastiei îi înfloriseră bujori aprinşi în obraji. În clipa aceea era uimitor de frumoasă.

„Are noroc inginerul", gândi fără voie Paşka.

— Să pleci numaidecât! rosti cu acelaşi glas scăzut Nastia.

Paşka pricepu că ea n-o să țipe: nu era dintr-alea.

— Hai să discutăm ca nişte geltmeni, zise el, aprinzându-şi o țigară. Pot să plec, bunînțeles, dar asta ar fi ceva banal. Ceva de om necioplit. Zvârli chibritul pe fereastră şi continuă să-şi dezvolte ideea - ce-i drept, cu oarecare grabă, întrucât se temea ca Nastia să nu pună mâna pe vreun obiect mai greu, spre a-l îndemna din nou să-şi ia tălpăşița. Tulburat, începu să măsoare odaia - de la masă la fereastră şi înapoi. Sunt amorezat, zise el. Asta-i realitatea. Şi nu înțeleg un lucru: cu ce sunt eu mai prejos decât inginerul dumitale? Dacă-i vorba pe-aşa, pot foarte uşor să ajung Erou al Muncii Socialiste. E suficient să mi-o spună cineva. Atât şi nimic mai mult. Şi-atunci ce rost are să facem circul ăsta cu aplauze. Hai, fă-ți bagajul şi vino cu mine. O să stăm la oraş. Paşka tăcu. Se uită la Nastia grav, fără să clipească. Era îndrăgostit de fata asta, îndrăgostit cum nu mai fusese niciodată.

Ea îşi dădu seama de asta.

— Prost mai eşti, băiatule! îi spuse de-a dreptul şi cu o anume tristețe. Îți merge gura ca o moară stricată. Se aşeză

pe-un scaun. A făcut-o de oaie şi încă mai filozofează. Vezi doamne, e îndrăgostit. Clipi din ochi într-un fel ciudat şi întoarse capul. Paşka îşi dădu seama că o podidise plânsul. Zici că eşti îndrăgostit? Da' nu te-ntrebi oare: poate că-s şi eu îndrăgostită. Nastia se răsuci brusc pe scaun: ochii îi înotau în lacrimi.

Era nespus, uimitor de frumoasă. Abia în clipa aceea Paşka înțelese că nu-i va putea câştiga inima niciodată. Uite-aşa păţeşte el totdeauna: cum încearcă un sentiment mai profund pentru o fată, cum vine altcineva şi i-o suflă.

— Şi-acu de ce plângi?

— Aşa. Pentru că nu vă gândiți decât la voi... egoişti ce sunteți. Dumnealui mă iubeşte! Îşi şterse lacrimile. Dacă mă iubeşti, respectă-mă un pic măcar, nu aşa...

— Da' ce ți-am făcut? Am intrat şi eu pe fereastră. Toate fetele pățesc la fel...

— Parcă de fereastră-i vorba. Sunteți nişte nătărăi, asta e. Şi prostul ăla tot aşa... îl macină gelozia. Vezi Doamne, e gelos pe tine. Acu' vrea să plece.

— Cum adică? Unde să plece? Paşka înțelese despre care prost e vorba.

— Unde să plece?... întreabă-11

Paşka se încruntă.

— Vorbeşti serios?

Nastia îşi şterse din nou lacrimile cu palma. Nu-i răspunse la întrebare.

Lui Paşka i se făcu o asemenea milă de ea, încât îl trecu un junghi prin inimă.

— Îmbracă-te! îi porunci el.

NaStia îl privi cu mirare.

— Mergem la el. Am să-i lămuresc eu pe sclifosiții ăştia de la Moscova ce-nseamnă o dragoste adevărată.

— Haide, potoleşte-te... n-o mai face pe grozavul.

— Ascultă, preastimato!... Frumoasa frumoaselor... Paşka îşi luă un aer important. De-ncasat nişte palme le pot încasa, aşa-i? Ei bine, asemenea vorbe nesăbuite să ştii că nu le mai

înghit. Ce-nseamnă să n-o mai fac pe grozavul?

— Păi unde vrei să mergi la ora asta? E trecut de miezul nopții, nu-ți dai seama?

— Mă doare-n cot. Îmbracă-te. Poftim bluza. Paşka luă bluză de pe scaun şi i-o aruncă în brațe. Nastia o prinse şi se ridică, nehotărâtă. Paşka începu din nou să măsoare odaia.

— Şi de ce, mă rog, l-a pălit gelozia? o întrebă el, nu fără oarecare satisfacție.

— Am dansat atunci împreună... şi s-a găsit unul să i-o spună. Pe urmă ne-am tot şuşotit la cinema... Doar e un prost de dă în gropi.

— Da' tu nu puteai să-i explici?

— Ce să-i explic? Nu vreau să-i explic nimic! Şi să ştii că nu mă duc nicăieri.

Paşka rămase locului.

— Fii atentă: număr până la trei - unu, doi... Dacă nu mă asculți, încep iar cu pupatul!

— Ți-arăt eu ție pupat! Şi, mă rog, ce vrei să-i spui?

— Mă priveşte!

— Da' eu pentru ce să viu cu tine?

— Că aşa trebuie.

— Păi pentru ce?

— În primul rând, pentru că nu ştiu unde stă. Şi pe urmă pentru că trebuie să vii. Scurt!

Nastia îşi trase bluză, îşi puse pantofii.

— Hai, coboară în grădină. Viu şi eu după tine. Poate ne vede, naibii, careva.

Paşka trecu pervazul, o ajută şi pe Nastia să coboare. Ieşiră amândoi pe uliță.

Camioneta îşi întâmpină stăpânul mormăind a mustrare.

— Urcă-n cabină, plângăreațo! Cu alde voi, îşi găseşte omul beleaua.

Lui Paşka rolul acesta nou începu să-i placă.

Nastia se urcă în cabină.

— Pe mine îți puseseşi în gând să mă transporți? Cu maşina?

— Aiurea! Cu alde voi ajungi să te-apuce damblaua, nu să...

— Zău, Pavele, dacă nu eşti...

— Cum? întrebă cu severitate Paşka.

— Nicicum.

— Aşa, vezi, făcu Paşka şi, băgând cu un scrâşnet în viteză, urni maşina din loc.

...Când Paşka îi ciocăni în geam, inginerul încă nu dormea.

— Cine-i acolo?

— Eu.

— Care „eu”?

— Paşka. Pavel Egorîci.

Inginerul deschise uşa, îi făcu loc să intre. Fără să-şi ascundă mirarea, se holbă la el.

Paşka făcu semn cu capul spre masă plină de hârțoage.

— Compui versuri melancolice?

— Nu-nțeleg. Vrei să...

— Ai să-nțelegi imediat. Paşka se aşeză în dreptul mesei, împinse cu cotul hârtiile. Ia spune-mi: o iubeşti pe Nastia?

— Ascultă!... Inginerului îi năvăli sângele în obraz.

— Deci o iubeşti. Atunci fă bine şi ad-o aici. Şade în maşină.

— În care maşină? Unde ?

— Afară, în dreptul casei. Şi pe mine să ştii că degeaba eşti gelos: eu la muieri de treabă n-am noroc.

Inginerul ieşi grăbit, iar Paşka, Pavel Egorîci, îşi lăsă capul în mâini şi închise ochii. Fără veste, se simți istovit. Îşi aminti iar cuvintele de care se săturase până-n gât: „O dată-n viață, doar...” Simți săgetându-l un junghi grețos, ca o leşinătură.

În odaie intră inginerul, însoțind-o pe Nastia.

Paşka se ridică în picioare. Câteva clipe se uită lung la cei doi, ca şi când s-ar fi pregătit să le țină o cuvântare de rămas bun.

— Totu-i în ordine? zise el.

— În ordine, răspunse inginerul.

Nastia zâmbi.

— Perfect, spuse cu ciudă Paşka. Să fiţi sănătoşi. Se urni din loc şi se duse spre uşă.

— Stai! Încotro ai pornit-o? strigă în urma lui inginerul.

Paşka nici nu întoarse capul şi ieşi din odaie.

Chiar în noaptea aceea se hotărî să plece din sat. Să se ducă la Salton. Lui Prohorov îi vâri pe sub uşă un bilet cu adresa autobazei unde îl ruga să trimită o adeverinţă cum că a lucrat aici, aşa cum o şi făcuse, timp de trei zile, în cadrul campaniei de însămânţări. Dându-şi seama că pe Prohorov îl va necăji plecarea lui precipitată, mai scrise în încheiere: „Iartă-mă, dar nu sunt de vină”.

Se întristase. Fumă ţigară după ţigară.

Afară se pornise o ploaie măruntă.

Trecând de Igrinevo, ultimul sat înainte de Salton, în mijlocul drumului răsăriră, agitându-şi braţele, două siluete. Paşka opri maşina.

Veniră în fugă un ofiţer tinerel şi o fată.

— Ne iei şi pe noi până la Salton? Te rugăm! Ofiţerul părea că încearcă o mare bucurie.

— Suiţi-vă.

Fata se urcă în cabină. Se tot suci, îşi tot scutură de picuri hăinuţa. Locotenentul se căţără sus, în caroserie. Începură să se strige unul pe altul, să râdă cu hohote.

Paşka se uită cu coada ochiului la fată. Era drăguţă, avea dinţi albi, buze rotunjite - o păpuşică, nu alta! Dar ca Nastia nu era nici pe departe.

— Unde v-aţi pornit în toiul nopţii? întrebă Paşka.

— Într-o vizită, îi răspunse cu veselie fata. Apoi îşi scoase iar capul pe fereastră şi-şi strigă prietenul: Saşa ! Saşa! Cum o duci acolo?

— Minunat! îi răspunse de sus locotenentul.

— Ce, nu vă mai ajunge ziua? o întrebă din nou Paşka.

— Poftim? Fata îi aruncă o privire, apoi o luă iar de la capăt: Saşa! Saşa !

— Numai amorezaţi peste tot locul! mormăi Paşka. Au

înnebunit ăştia cu toții. Îi reveni în minte chipul Nastiei. Abia de curând şezuse şi ea aici - atât de apropiată şi totuşi atât de străină. Şi astălaltă - era tot o străină.

— Saşa! Saşa !

„Saşa! Saşa! o îngână în minte Paşka. Saşa al tău e şi aşa într-al nouălea cer de fericire. Dacă-l pui, fuge înaintea maşinii."

— Îmi închipui ce-or să zică ăia, când ne-or vedea! strigă Saşa de sus.

Fata din nou - măi-măi să se înece de atâta râs.

„Zău dacă nu se sminteşte lumea în anotimpul ăsta", gândi înciudat Paşka.

Ploaia se porni mai cu spor.

— Saşa! Cum o duci?

— Perfect! La bordul navei totul e-n ordine!

— Spune-i că-i o prelată acolo, mormăi Paşka. Sub roata de rezervă. Să şi-o pună pe umeri.

Fata scoase capul pe geam, gata-gata să cadă din cabină.

— Saşa! Saşa ! Ai o prelată acolo! Sub roata de rezervă. Pune-o pe tine!

— Am înțeles! Mulțumesc !

— Să fii sănătos, zise Paşka, îşi aprinse o țigară şi, îngândurat, îți ațînti ochii mijiți în lungul drumului, care se tot desfăşura înaintea maşinii.

Suflete neîntinate

Mihailo Bespalov nu mai dăduse de două săptămini pe-acasă: împreună cu ceilalţi şoferi căra cereale din colhozuri mai depărtate.

Veni sâmbăta pe la apusul soarelui. Cu maşina. Se strădui multă vreme s-o vâre pe poarta îngustă în ogradă, zdruncinând cu vuietul motorului văzduhul cald, stătut.

Izbuti în cele din urmă, stinse motorul, apoi îi desfăcu capota şi se vârî dedesubt.

Din casă ieşi Anna, nevasta lui Mihailo, o femeie tânără, cu obrazul rotund. Stătu un timp pe trepte, se uită la bărbatu-său, apoi rosti cu obidă:

— Barem să fi intrat să dai bună ziua.

— Să trăieşti, Niusia! făcu Mihailo cu glas blajin şi se mută de pe un picior pe altul, în semn că-şi dă seama de toate, dar că acum e foarte ocupat

Armă intră în casă, trântind cu putere uşa.

Mihailo veni o jumătate de ceas mai târziu.

Anna şedea într-un ungher, cu mâinile la piept şi se uita pe fereastră. Auzind uşa, rămase nepăsătoare.

— Ce-i cu tine? o întrebă Mihailo.

— Nimic.

— Te văd supărată.

— Da de unde? Parcă pe oamenii muncii te poţi supăra? zise ea, cu o ironie stângace şi cu amărăciune în glas.

Mihailo tăcu, stânjenit, şi se mută iar de pe un picior pe altul. Apoi se aşeză pe un scăunel lingă sobă şi începu să se descalţe.

Anna îi aruncă o privire şi plesni din palme:
— Măiculiță dragă! Ce murdărie pe tine!
— Îi din cauza prafului, o lămuri Mihailo, vîrîndu-şi obielele în cizme.
Anna veni la el, îi desfăcu părul căzut pe frunte, îi atinse cu palmele obrajii neraşi, apoi îşi lipi cu lăcomie buzele fierbinți de buzele lui aspre, crăpate, mirosind a tutun şi a benzină.
— Doamne, eşti ca un arap, şoptea înfierbântată, privindu-i de aproape obrazul.
Mihailo îi strângea la piept trupul supus, molatec, şi mormăia fericit:
— Te mânjesc, prostuțo!...
— N-ai decât... n-ai decât, nu-ți face griji! Măcar de m-ai mânji aşa mai des!
— Ți-a fost dor de mine?
— Cum să nu-mi fie dor! O lună de zile să nu dai pe-acasă...
— Ei, chiar o lună!... O ziseşi şi tu.
— Acu' lasă-mă. Mă duc să văd cum e cu baia. Tu să fii gata. Albiturile-s colo, pe sipet.
Ieşi pe uşă, iar Mihailo, calcând cu tălpile-i roase, înfierbântate, pe scândurile reci ale duşumelei, trecu dincolo, în tindă. Căută îndelung prin grămada de fiare vechi, de lacăte ruginite şi ghemotoace de sârmă, aflată într-unul din unghere. Pe urmă ieşi pe trepte şi-i strigă nevesti-si:
— Auzi, Anna! N-ai văzut cumva un carburator?
— Ce fel de carburator?
— Unul aşa... cu nişte țevuşoare!
— N-am văzut nimic. Iar începi cu-ale tale?...
Mihailo se frecă pe obraz, aruncă o privire spre maşină, pe urmă intră în casă. Caută prin cotlon, se uită sub pat... Carburatorul, nicăieri.
Veni şi Anna.
— Eşti gata?
— Ştii... am pierdut o piesă de la maşină, îi spuse, necăjit,

Mihailo. Unde-o fi, lua-o-ar naiba?

— Of, Doamne! Anna îşi strânse buzele vişinii, în ochi îi sclipiră picurii limpezi ai lacrimilor. N-are omul ăsta pic de obraz! Fii şi tu, mă, bărbat la casă. Vine la un an o dată şi nici atunci nu se poate lipsi de piesele lui!

Mihailo veni grăbit spre nevastă-sa.

— E de făcut ceva, Niusia?

— Şezi colea, lângă mine. Anna îşi şterse lacrimile.

Se aşezară.

— Ştii, are Vasilisa Kalughina o scurtă de velur... frumoa-a-asă! Cred că ai şi văzut-o: şi-o pune duminică, de se duce cu ea în târg.

Mihailo spuse într-o doară:

— Da, da!... O scurtă cam aşa... Vru să arate cum e scurtă aceea, dar arătă mai de grabă cum face Vasilisa când umblă: dă din şolduri peste măsură. Mihailo încerca din răsputeri să-i fie pe plac nevestei.

— Da. Şi-acu' vrea s-o vândă. Cere pe ea patru sute.

— Zău?... Mihailo nu ştia dacă e mult sau puţin.

— D-aia mă gândesc: oare s-o cumpăr? Pentru paltonul tău am strânge bani mai spre iarnă. Îmi place tare mult, Mişa. Am probat-o deunăzi: îmi stă parcă-i turnată.

Mihailo îşi puse palma pe pieptul său bombat.

— S-o luăm numaidecât. Ce mai la deal, la vale?

— Stai, stai! Nu te repezi... Că bani n-avem. D-aia m-am gândit să vindem o oaie. Ne-am lua în locul ei un mieluţ...

— Foarte bine! exclamă Mihailo.

— Ce să fie bine?

— Păi să vindem oaia.

— După tine ar trebui să vindem tot! Anna îşi strâmbă gură a necaz.

Mihailo clipi zăpăcit din ochii lui blajini.

— Păi n-ai spus-o chiar tu?

— Chiar dacă am spus, ţie să-ţi pară rău. Că aşa: zic eu să vindem, zici şi tu la fel şi-o să vindem tot ce avem pin casă.

Mihailo se uită la nevastă-sa cu o neascunsă admiraţie.

— Măi, ce nevastă am eu... Deşteaptă foc!

Lauda o făcu pe Anna să se îmbujoreze.

— Bine că ți-ai dat şi tu seama...

De la baia lor de aburi reveniră târziu. Afară se şi întunecase.

Mergând prin ogradă, Mihailo rămase mai în urmă. Anna, ajunsă în pragul casei, auzi scârțiind uşa maşinii.

— Mişa!

— Ău? Stai că vin acuşica. Doar să dau drumul la apa din radiator.

— De-aia ți-ai pus, mă, rufărie curată s-o faci ca dracu?!

Drept răspuns, Mihailo zăngăni cu cheia pentru piulițe.

— Mişa!

— Vin numaidecât, Niusia.

— N-auzi că te faci iar ca dracu?

— Doar nu iau, bre, maşina în brațe!

Anna dădu jos lănțucul de la uşă, însă rămase în prag să-şi aştepte bărbatul.

Mihailo mai umblă nițel în jurul camionului, făcând să i se întrezărească prin întuneric izmenele albe, apoi oftă, puse cheia jos şi se îndreptă spre casă.

— Ei, ai terminat cu treaba?

— Ba ar mai fi trebuit să văd ce-i cu carburatorul. A cam început maşinuța să dea rateuri.

— Nu cumva vă şi pupați amândoi? Nici pe mine, cât am fost logodiți, nu mă cocoleai atâta, dracu s-o ia de maşină, se supără de-a binelea Niusia.

— Ei, asta-i acu'... Ce vină are maşina?

— Are. Că nu mai e de trăit din cauza ei.

În casă era cald şi curat. Țiuia vesel samovarul.

Mihailo se întinse în pat. Anna se apucă să pregătească cina. Umblă cu paşi neauziți prin casă, aduse tot soiul de oale şi ulcele şi povesti între timp ultimele noutăți petrecute în sat.

-...Era gata să să-nchidă magazinul, când colo, apare ăla: pesemne că asta aşteptase. „Bună seara, zice, eu sunt

revizorul contabil...”

— Hm! Şi ?

— Ce să fie? Ăsta ba că-i sucită, ba că-i învîrțâța, s-a pierdut cu firea. Că cir, că mir, n-avea ce să mai facă. Pân-la urmă a zis că se simte rău...

— Da’ revizorul?

— Revizorul nu s-a sinchisit. „Ba nu, zice, să verificăm chiar acum gestiunea.” S-a nimerit, vezi, să fie imul dat naibii.

— M-da. A încurcat-o băiatul.

— Toată noaptea au stat acolo. Iar a doua zi dimineață pe Ganea al nostru l-au dus direct la secție.

— Cât i-au dat pân-la urmă?

— Încă nu l-au judecat. Marți au să-l judece. Lumea pusese cam demultişor ochii pe ei. Zoia, nevastă-sa, schimba câte două rochii pe zi! Nu mai ştia pe care să şi-o pună. Acuma umblă şi se smiorcăie: „Poate o fi vreo încurcătură”. Auzi vorbă la ea! Să se-ncurce Ganea în socoteli, vezi să nu.

Mihailo sta gânditor.

Afară se luminase: răsărise luna. De undeva, de departe, se auzea tânguindu-se o armonică.

— Vino la masă, Mişa.

Mihailo strivi între degete mucul de țigară şi se săltă, făcând patul să scârțâie.

— Ia ascultă, n-avem pe undeva preo pătură mai veche? o întrebă pe nevastă-sa.

— La ce-ți trebuie?

— S-o aştern sus, în maşină. Că se scurg boabele prin crăpături.

— Aia, ai voştri, nu pot să vă dea nişte prelate?

— Aia, până nu-i strângi cu uşa, nu se sinchisesc. Tot zic că fac, că dreg...

— Las’ că ți-oi găsi eu mâine ceva.

Cinară îndelung, fără grabă.

Anna coborî în pivniță, aduse o ulcică de mied: la degustat.

— Ia vezi cum a ieşit?

Mihailo îl bău dintr-o răsuflare, se şterse la gură, abia după aceea icni:

— Huu!... Grozav îi, mă!

— De sărbători o să fie numai bun de băut. Acu' ia şi mănâncă. Văd că te-ai tras la față. Prea eşti hapsin, Mişa, de muncă. Aşa nu se poate. Alții, vezi bine, vin acasă graşi, frumoşi... ca nişte purcei. Să te tot uiți la dânşii. Pe câtă vreme tu - parc-ai mânca numai vinerea.

— N-are nimic, făcu Mihailo cu glasul lui ca din butoi. P-aici cum o duceți?

— Acu' treierăm secară. Îi praf mult. Ia colea nişte blinele cu smântână. Îs din grâul cel nou. S-a făcut anul ăsta la grâu, de te sperii, nu alta. Ce-or face oare cu-atâta grâu?

— E nevoie, bre. Să hrăneşti întreaga Uniune, nu-ți dai seama... doar îi a şasea parte...

— Mănâncă, mănâncă! Tare-mi place să te văd mâncând. Câteodată, nu-ş' de ce, îmi dau şi lacrimile.

Mihailo era îmbujorat, în ochi îi sclipea o veselie duioasă. Se uita la nevastă-sa în aşa fel, de parcă ar fi vrut să-i spună o vorbă frumoasă. Se vede însă că n-o găsea deloc pe cea potrivită.

Se culcară târziu de tot.

Prin geamuri pătrundea un licăr argintiu. Jos, pe duşumea, în pătratul de lumină, se legăna o dantelă de umbre.

Armonica plecase şi ea la odihnă. Acum, de pe întinderea stepei nu se mai auzea decât zumzetul egal, monoton, al unui tractor singuratic.

— Ce noapte! şopti cu îneîntare Mihailo.

Anna, aproape adormită, se mişcă în pat.

— Cum?

— Ziceam de noaptea asta de-afară...

— Îi frumoasă.

— Ca-n basme!

— Când se crapă de ziuă, începe să-mi cânte o păsăruică la fereastră, murmură Niusia, virându-se pe sub brațul

bărbatului. Aşa frumos cânta!...

— O fi vreo privighetoare?

— Privighetori în luna asta?

— Ai şi tu dreptate...

Tăcură.

Anna, care învârtise toată ziua la roata grea a vânturătorii, adormi curând.

Mihailo mai stătu oleacă întins, apoi îşi trase cu băgare de seamă mina, se strecură afară de sub plapumă şi, tiptil, ieşi din casă.

Când, după o jumătate de oră, Anna îşi dădu seama că bărbatul ei lipseşte din odaie şi privi afară, pe fereastră, îl văzu în dreptul maşinii. Lingă aripă ei, izmenele lui albe străluceau orbitor în razele lunii. Mihailo sufla în carburatorul scos afară, încercând să-l desfunde.

Anna îl strigă încet.

Mihailo tresări, puse piesele pe aripa maşinii şi veni în trap mărunt spre casă. Fără să scoată o vorbă, se vârî sub plapumă şi tăcu chitic.

Anna, făcându-şi din nou loc lângă el, îl mustră cu foc:

— Doar pentru o noapte vii acasă şi nici atunci nu stai locului. Am să-i dau foc maşinii ăsteia, uite-ai să vezi dacă n-o fac.

Mihailo o bătu încetişor pe umăr, încercând s-o liniştească.

După ce femeii îi mai trecu supărarea, se întoarse spre ea şi începu să-i explice în şoaptă:

— Ce crezi că a fost? I-a nimerit în jiclor o bucăţică u-u-uite-atîtica de vată. Or jiclorul ăsta ştii cum e... nici un ac nu trece printr-însul.

— Barem l-ai reparat?

— Sigur că da.

— Iar miroşi a benzină! Of... Doamne!...

Mihailo slobozi un hohot de râs, dar şi-l sugrumă îndată.

Stătură tăcuţi multă vreme. Anna începu iar să respire adânc şi egal.

Mihailo tuşi încet, trase cu urechea la răsuflarea nevestisi, pe urmă încercă să-şi tragă brațul.

— Iar o iei din loc? se trezi Anna.

— Mi s-a făcut sete.

— Vezi că-n tindă ai nişte cvas într-o ulcică. După aia să pui capacul la loc.

Mihailo umblă o vreme printre lighene şi puțini, găsi în cele din urmă ulcica, se lăsă în genunchi şi, punând gura la marginea ei, bău îndelung din cvasul rece, acrişor.

— Oh! Fir-ar să fie! Vrei şi tu?

— Nu, nu vreau.

Mihailo se şterse la gură, apoi deschise larg uşa care dă afară.

Era o noapte uluitoare: imensă, tăcntă, bântuită de lumină. Pe cer, ici, colo, pluteau nouraşi străvezii, întrețesuți de razele lunii.

Trăgând adânc în piept aerul proaspăt, încărcat cu mireasmă de pelin, Mihailo murmură:

— Ia te uită!... Ce noapte!...

Vilbrochenele

În toiul campaniei de recoltare, în colhozul „Zorile comunismului” rămăseseră în pană două camioane: li se duseseră naibii vilbrochenele. Şoferii, grăbiți, n-au căscat bine ochii, au pus ulei murdar în cartere şi din acestă cauză s-au topit lagărele bielelor. Ce-a mai rămas de stricat, au stricat capetele acestora.

La S.R.T. nu se găseau vilbrochene de rezervă, iar ca să te duci la baza regională de aprovizionare, însemna să pierzi pe puțin trei zile.

Senea Gromov, mecanicul colhozului, se repezi la cei doi şoferi c-o falcă-n cer şi cu una-n pământ.

— Ați d-dd-at de d-dracu!! Senea era bâlbâit. Ați înc-c-curcat-o cu mine!

Şoferii tăceau. Unul din ei, stând pe aripa maşinii, fuma c-un aer preocupat, celălalt - având un aer tot atât de preocupat - ştergea cu un smoc de câlți fusurile stâlcite ale vilbrochenelor.

— Art-t-ticolul cincizeci şi opt v-v-vă m-mănîncă! P-amîndoi! răcnea Gromov.

— Ascultă, Senea, îi zise preşedintele colhozului: Ce-ți strici gura de pomană cu cioflingarii ăştia. Trebuie să facem rost de alte vilbrochene.

— De-d-de unde? Senea îşi puse mâinile în şolduri şi-şi apleca capul într-o parte. D-de-unde, m-m-mă rog, să facem rost?

— Asta n-o mai ştiu. Descurcă-te.

— Perfect! At-t-tunci să ştii c-am să le nasc. O p-pereche!

Gemene !

Şoferul care ştergea vilbrochenul schilodit zâmbi şi spuse pe un ton de compătimire:

— Are să fie o treabă cam grea.

— Care treabă? se răsuci spre el Senea.

— Păi, să le naşti. Nu vezi ce cotite sunt?

Senea îşi miji amenințător ochii şi se îndreptă spre el. Şoferul se ridică în grabă şi vorbi dând din mâini:

— De urlat, ştii să urli, Senea, da' ia spune-mi: cine are datoria să verifice calitatea uleiului? Nu trebuie s-o faci chiar tu? De unde să ştiu eu ce fel de ulei e ăsta? Văd că-i ulei de motor, îl iau şi-l torn în maşină.

Senea scoase din buzunar o batistă murdară şi se şterse cu ea pe obrazul care i se năclăise de sudoare.

O vreme tăcură tuspatru.

— Ce zici, Omul de piatră n-o avea nişte vilbrochene în depozit? îl întrebă pe Senea preşedintele.

„Omul de piatră" era porecla lui Makar Antipov, preşedintele unui colhoz vecin. Makar era un tip taciturn şi pe deasupra zgârcit fără pereche.

— N-n-nu vreau să mai am de a face cu el, zise Senea.

— Vrei, nu vrei, trebuie să rezolvăm situația.

— V-v-vezi să n-o rezolvi...

— Trebuie, Senea..

Senea se răsuci în călcâie. Fără să mai scoată o vorbă, se duse spre tabăra brigăzii de tractoare, unde-şi ținea motocicleta.

După vreun sfert de ceas, ajunse în mare viteză la cancelaria colhozului din vecinătate. Îşi propti motocicleta de-un gărduț, urcă vioi treptele şi... se pomeni nas în nas cu Antipov cârc tocmai dădea să plece.

— N-noroc! strigă Senea. Chiar l-la tine veneam... Să t-t-trăieşti!

Antipov tăcu, îi întinse mâna şi-l privi cu suspiciune.

— C-c-cum îi pe la voi? vorbi vesel Senea. M-m- merge secerişul, merge?

— Merge, spuse Antipov.

— Şi la noi, tot aşa...! Ce căldură!... N-n-numai bine de secerat!

— Cu ce interese pe la noi? îl întrebă Antipov.

— Ne trebuie nişte vilbrochene. Fă-ne şi nouă bine cu o pereche.

— N-am. Antipov îl dădu cu mâna la o parte şi coborî treptele.

— Ascultă, m-m-monumentule!... Senea porni în urma lui. Gândeşte-te că sîntcm, bre, aproape de comunism! Ți-i cer pentru o obşte-ntreagă, nu p-p- pentru mine personal... Dă-mi, omule, d-d-două vilbrochene!! !

— Nu țipa, îi spuse calm Antipov.

— O pereche, n-auzi? Doar ți le dăm înapoi... Makar!...

— N-am.

— C-c-chiaburule! făcu Senea, oprindu-se în loc. Când om trece la comunism, v-v-votez primul să nu te luăm şi pe line.

— Ia-o mai încet, zise Antipov urcându-se în „Pobedă”. Ia-o mai încet cu chiaburul.

— Da’ cine crezi tu că eşti?

— Haidem, i se adresă Antipov şoferului.

„Pobeda” se urni lent şi, legănându-se printre hârtoape ca o gâscă, pluti de-a lungul uliței.

Senea îşi porni motocicletă, ajunse „Pobeda” din urmă şi-i strigă lui Antipov:

— Mă duc d-direct la comitetul raional!... Să le reclam! Cinci vilbrochene să-*mi pui deoparte, auzi? N-am nevoie d-d-d-decât de două, dar am să le cer cinci. N-n-numa' ca să te pedepsesc!

— Salută-i din partea mea! îi zise Antipov.

Senea luă viteză şi depăşi „Pobeda”.

În sala de aşteptare a comitetului raional era multă lume. Şedeau cu toții pe nişte scaune noi, cu spătare înalte, şi aşteptau să fie primiți în audiență. Fumau.

Uşa înaltă, acoperită cu muşama neagră, se deschidea întruna: unii ieşeau, alții se grăbeau să intre, stingându-şi

din mers țigările.

Senea îi privi supărat pe cei din jur, apoi se aşeză şi el pe-un scaun.

— Vorbiți cam tare! li se adresă cu severitate.

Uşa se trântea cu bufnituri moi. Oamenii care ieşeau din cabinet aveau chipuri vesele sau, dimpotrivă, posomorite.

Senea îşi aprinse o țigară.

În dreptul lui şedea un cetățean necunoscut, orăşean după înfățişare, chel, în brațe cu o servietă mare, galbenă.

— D-d-dumneata eşti ultimul? îl întrebă Senea.

— Ăă... da, cred că da, îi răspunse omul pe un ton cam servil.

Senea se şi înfipse:

— Să ştii c-am să intru înaintea d-d-dumitale.

— De ce?

— Că-mi stau maşinile-n loc. D-aia.

— Bine. Poftim.

Lângă Senea se aşeză chiar atunci un tinăr țigănos, cu părul numai cârlionți, şi-l plesni cu palma peste genunchi..

— Noroc, Senea!

Senea făcu o mină acră şi-şi frecă genunchiul.

— Ce obicei t-t-tîmpit ai, mă, să nu-ți ții mâinile acasă!

Cârlionțatul râse, se ridică în picioare şi-şi potrivi cureaua de la bluză. Se uită spre uşa cabinetului.

— Acu' să văd, Senea, ce soartă mă aşteaptă.

— Tot povestea aia cu t-t-tractoarele?

— Tot ăia... Da' lasă că i-oi zice eu acuş vreo două vorbe. Omul era vizibil încordat. Doar n-a dat nimeni dispoziție să-ți limitezi achizițiile.

— Păi de ce v-ați l-l-lăcomit la atâtea tractoare? Doar vă stau degeaba.

— Azi or sta, mâine or face treabă.

— Sunteți c-c-cam într-o ureche, făcu Senea. Când ăți lărgi gospodăria, n-n-n-aveți decât să vă cumpărați. Dar aşa, ce faceți cu ele? Le puneți la murat?

— Totu-i să ai tactică, Senea, zise negriciosul. Să ai

tactică.

Din cabinet mai ieşi cineva.

Cârlionțatul tuşi în palmă. Îşi mai netezi o dată bluză, apoi se hotărî să intre. Şi îndată ieşi afară. Scoase din buzunar un blocnotes, rupse din el o foaie şi începu să-şi şteargă cizmele de noroi.

Senea chicoti.

— Ei, cum e? I-ai zis v-v-vorbele alea? Ori n-n- n-ai avut timp?

— Numa' covoare au pus peste tot, mormăi cârlionțatul. Luă cu silă ghemotocul şi-l zvârli în coşul de hârtii.

Cetățeanul cel pleşuv se foi pe scaun.

— Ce, nu-i în toane bune astăzi? îl întrebă pe cârlionțat (îl avea în vedere pe secretarul comitetului raional).

Cârlionțatul nu-i răspunse, intră din nou în cabinet.

— Nu-i în toane bune, zise chelul, adresându-i-se lui Senea. Poți să fii sigur.

— N-n-nici eu nu-s în toane bune, îi răspunse Senea.

Ca să nu lungească vorbă după ce avea să intre în cabinet, Senea îşi ticluise din timp în minte câteva fraze: „Bună ziua, Ivan Vasilievici. Avem un gol de producție: ne stau degeaba două maşini. Nu avem vilbrochene. Vilbrochene, în schimb, are Antipov. Antipov nu vrea să ni le dea."

Secretarul şedea aplecat peste birou, se uita la cei din fața lui cu o privire fixă, obosită, îi asculta, dând uşor din cap, apoi le vorbea cu un glas mustos, răguşit din pricina fumatului. Vorbea încet şi scurt. Perioada secerişului îl istovise, îi cam tocise nervii. Chipul său cu pomeții ieşiți în afară, făcut cam din topor, se subțiase, căpătase o asprime nedorită.

— Bună ziua, Ivan Vasilievici.

— Noroc. Şezi. Care-i treaba?

— Un g-g-g-gol de producție… Doi hăbăuci de-ai noştri au pus ulei murdar la motoare… Şi, mai ales încearcă să mă c-c-convingă că asta nu-i treaba lor

— să v-v-verifice uleiul, adică. Senea dădu din umeri *a*

indignare. Păi a cui să fie, d-d-dragii mei? A mea? Eu am pe cap cinşpe dintr-astea...

— Maşinile au păţit ceva?

— Li s-au paradit vilbrochenele. Două camioane stau degeaba. Iar vilbrochene de r-r-rez... asta... de rezervă n-avem.

— Păi n-am nici eu.

— Are Antipov. Da' nu ni le dă. Iar ca să plecăm acum la b-b-baza de aprovizionare, vă daţi seama şi dumneavoastră...

— Şi ce vrei de la mine?

— Sunaţi-l p-p-pe Antipov ca el să...

— Antipov o să mă trimită la dracu şi-o să aibă dreptate.

— Ba n-o să vă trimită, spuse Senea cu convingere. Cum p-p-puteţi spune aşa ceVa?!

— Atunci nu vreau eu să-l sun. Ce-i Antipov pentru voi: responsabil cu aprovizionarea? Cum de aţi ajuns să nu mai aveţi nici un vilbrochen de rezervă? A ? Cu ce vă ocupaţi voi acolo?

Senea tăcu.

— Uite care-i treaba. Secretarul îşi puse uriaşa lui palmă peste cristalul biroului. Să faceţi rost de vilbrochene de unde veţi şti. Diseară să-mi raportaţi. Iar dacă maşinile o să stea în continuare...

— S-a-nţeles. Am î-î-înţeles. Vă salut.

— La revedere.

Senea ieşi în grabă din cabinet. Ajuns în anticameră, se uită înapoi spre uşă, apoi exclamă înciudat.

— Foarte b-b-bine! Şi-şi frecă palmele. M-mai bine nici că se poate!

În anticameră nu mai rămăsese decât cetăţeanul cel chel. Mai şedea şi-acum pe scaun, nu se hotăra să intre în cabinet.

— Ai căutat ziua de ieri? îl întrebă pe Senea şi surâse: în gură îi sclipi jeratecul unor dinţi de aur.

Senea îi aruncă o uitătură fioroasă. Şi deodată avu o revelaţie: înfăţişarea de orăşean a chelului, figura lui plinuţă, de muiere, dinţii de aur, dar mai ales servieta cea galbenă

iscară pe neaşteptate în închipuirea lui Senea imaginea îneîntătoare a unui depozit de uzină… Rafturi joase, prelungi, de-a lungul cărora, sclipindu-le stins fețele unse cu valvolină, se înşiră vilbrochene. 0 mulțime de vilbrochene. În depozit e linişte şi pace ca într-o biserică. Pluteşte mireasmă înțepătoare, răcoroasă, de unsoare proaspătă. De vreo trei ori până atunci izbutise Senea să procure piese de schimb ocolind baza de aprovizionare. Şi de fiecare dată îl ajutase câte un tip dintr-ăsta: rotofei şi cu servietă. Senea veni la cel cu dinții de aur şi-l pocni pe umăr cu palma lui murdară.

— Ascultă, p-p-prietene. Senea încercă să folosească un ton neglijent şi îngăduitor. N-n-nu cunoşti pe cineva aici, în oraş, la întreprinderea de r-r-reparații auto? Îmi trebuie musai o pereche de vilbrochene. Da' musai-musai! Fac cinste c-o sticloanță.

Chelul îi dădu jos mina de pe umăr.

— Nu mă ocup, tovarăşe, de asemenea treburi, îi spuse cu glas sever. Apoi îl întrebă, preocupat: E furios rău?

— Cine?

— Secretarul.

Senea se uită în ochii cenuşii, cam obraznici, ai chelului şi văzu din nou şiruri de vilbrochene rînduite în rafturi.

— N-n-nu prea. Se întâmpla şi mai rău. Du-te, că eu te-te-te… asta… te aştept. Hai, curaj!

Chelul se ridică încet, îşi potrivi cravata. Se duse la uşă, o clipă rămase pe gânduri. Apoi îşi scoase iute cravata şi şi-o vârî în buzunar.

— Chiar că-i nevoie de tactică, îi spuse lui Senea. A zis-o bine adineaori amicul ăla, al dumitale. Îşi drese glasul şi bătu mărunțel la uşă.

Pe neaşteptate, uşa se deschise. În pragul ei apăru secretarul.

— Bună ziua, tovarăşe prim-secretar, spuse cu glas scăzut chelul. Am venit la dumneavoastră în legătură cu pensia alimentară…

— Poftim? nu-l înțelese secretarul.

— În legătură cu pensia alimentară...
— A cui pensie?
Chelul îşi strâmbă gura într-un fel de zâmbet superior.
— Vreau să spun că mi se reține suma asta din leafă... Consider că nu e just. Uitați-vă: aici am relatat totul. În scris.
Scoase din servieta lui galbenă mai multe foi de hârtie.
— Procuratura-i după colțul străzii, îi arătă secretarul. Adresează-te celor de acolo.
Chelul ripostă pe un ton politicos:
— Nu e cazul, tovarăşe secretar. Ei n-o să mă înțeleagă... De fapt am şi fost acolo. E nevoie aici de-o atitudine partinică... De vreme ce ne orientăm acum să fie dreptate, consider că...
Secretarul se sprijini, obosit, cu spatele, de uscior.
— Ia mai du-te la dracu!... Sau şi-n altă parte! Auzi la el: dreptate! Păi tocmai de aceea să şi plăteşti ce ai de plătit, că-i pe dreptate.
Chelul rămase câteva clipe tăcut, apoi rosti cu vocea tremurând de obidă:
— Vă amintesc că Lenin nu discuta în felul ăsta cu oamenii. Se răsuci în călcâie şi porni într-o direcție opusă uşii de ieşire. Ați uitat absolut tot!
— Nu încolo, îi zise secretarul. Uşa e dincoace.
Chelul se întoarse. Trecând pe dinaintea secretarului, şopti cu amărăciune, fără să se adresele cuiva;
— Da' de strigăt strigăm: „Comunism! Comunism!"
Secretarul îl petrecu cu privirea, apoi se întoarse spre Senea.
— Asta cine-o mai fi?
Senea înălță din umeri.
— C-c-cred că-i un om folositor.
— Da' dumneata de ce mai stai pe-aici?
— Am plecat şi eu. Gata. Senea se ridică şi porni pe urmele celuilalt.
Chelul o pornise prin mijlocul străzii. Era înalt şi solid. Capul Iui rotund, mare, strălucea în bătaia soarelui.

Senea îl ajunse din urmă.

— Te-ai supărat? îl întrebă.

— Văd că i s-a cam urcat la cap secretarului vostru, zise chelul, privind drept înaintea sa. Of, ce i s-a mai urcat la cap!

— Ba nu şi-l mai v-v-vede de treburi. Suntem acum în mare zor: astă-primăvară n-n-ne-au mai dat în primire v-o trei mii de hectare... p-p-poftim şi te descurcă. Îi vine greu omului.

— Şi altora le vine greu, spuse chelul. Ia spune-mi: e vreo ceainărie pe undeva, pe-aproape?

— Uite-o colo...

— Şi-a luat-o în cap, şi-a luat-o în cap secretarul vostru, zise din nou chelul. Cred şi eu că-i vine greu: să dispui de atâta putere...

— D-d-dumneata nu cunoşti pe nimeni la întreprinderea de re-re-repara... începu iar Senea.

— Ba da, îl întrerupse chelul şi-l privi din înălţimea staturii sale. Am acolo un prieten. E şeful depozitului.

Senea rămase în loc.

— S-s-scumpuî meu f bâigui el şi-l prinse de mineea hainei. Sufleţelule! T-t-tot uit cum te cheamă...

Chelul îi întinse mâna:

— Mă numesc Evgheni Ivanovici.

— Evghe-ghe-ghe... Ah, Jenea, prietene, scapă-mă de necaz 1 F-f-fă-mi rost de două vilbrochene. Te implor! Senea zâmbea. În ochi i se citea acum o neaşteptată expresie de blândeţe. Pun două sticloanţe la bătaie! Şi înălţă îndată două degete înnegrite.

Chelul se încruntă şi-şi luă u-n aer important,

— Vilbrochene, zici?

— Vrl-vil-viL. Îhî.

— Două?

— Două, Jenea!

— Se poate.

Senea strânse cu putere din pleoape:

— N-n-nemaipomenit! Haidem, chiar acum. Sunt aici cu

m-m-motocicleta. Într-un ceas venim înapoi.

— Ba nu. Mai întâi să îmbucăm câte ceva. Jenea se mângâie pe burtă. Să mai prindem putere.

— D-d-de acord! consimți Senea. Uite şi ceainăria. Cinci minute doar, cinci minu-ute! cânta el urmându-l cu paşi mărunți pe uriaşul Jenea. Pe urmă îl întrebă: Şi, v-v-vă să zică, stai la oraş?

— Am stat. Acu' m-am aciuat p-aici, prin raion. Locuiesc în comună Souskaniha.

— S-s-se vede imediat că eşti de la oraş, îl flată Senea.

— Cum, adică, se vede?

— Eşti băr-băr-bărbat bine. Cred că te p-p-produci şi pe scenă. Senea îl amenință cu degetul, apoi îl împunse în coastă: Of, Jenea, Jenea!...

Jenea râse gros şi-şi duse mâna la piept, să-şi potrivească cravata. Îşi aminti că şi-o vârâse în buzunar şi se încruntă.

— Secretarul vostru e un birocrat, zise. Te produci cu alde ăştia mai mult de-o grămadă...

— D-d-da' de lucrat, Jenea, unde lucrezi?

— În comerț.

— B-b-bun! aprobă Senea.

Se aşezară curând la o măsuță din colț, în spatele unui ficus.

Senea ocoli cu privirea înveselită sala aproape pustie.

— Hei, care eşti acolo?... Hai, că suntem g-g-grăbiți! Împuşcăm o ciorbă? îl întrebă pe Jenea.

Jenea îi aruncă o privire plină de semnificații:

— Personal aş orienta mai întâi tirul într-altă direcție... Aşa, de necaz.

Senea se pipăi, gânditor, pe frunte.

— Aici, la ceainărie?

— Păi!

— Ştii... aici n-n-nu-i voie...

— Nicăieri nu-i voie! rosti supărat, cu glas răsunător, chelul. Ştii bancul ăla cu...

— Bine, bine. M-m-mă duc să le zic ăstora...

Senea se ridică şi se duse spre bufet. Îi explică ceva bufetierei, dând din mâini, dar de vorbit îi vorbi cu un glas cât se poate de scăzut. Reveni în cele din urmă la masă şi scoase de sub pulpana hainei o sticlă înfundată.

— Cică-i rachiu de galangă. Altul nu-i.

Jenea îşi turnă repede un pahar plin, făcu „hu-u!” şi-şi strâmba figura.

— N-a mers, fir-ar el să fie!

Îşi mai turnă o jumătate de pahar şi bău din nou.

— Oho! făcu Senea. Văd că nu te joci!

— Hu-u! Ochii chelului jucară în lacrimi. Tu nu bei?

— Nu. Acuma n-am voie.

— Bravo, râse chelul.

Li se aduse apoi câte-o ciorbă şi nişte pârjoale.

Se apucară să mănânce.

— Parcă-i din lături ciorba asta, zise chelul.

Senea hăpăia de zor.

— Ba e bună, ce tot vorbeşti?

— Tare ne place să-i dăm cu gura! îşi continuă ideea chelul, mestecând cu lingura în farfuria cu ciorbă. Suntem morți după aşa ceva.

— Cum adică? În legătură cu ce?

— Cu orice. Țipăm, umblăm cu pretenții, da’ tot degeaba.

Chelul mai sorbi două linguri, apoi se lăsă pe spătar. Se amețise foarte repede.

— Să ne referim, de pildă, la tine, o luă el mai pe departe. Ia zi-mi şi mie: la ce ți-or fi trebuind vilbrochenele astea? Ai tu nevoie de ele?

Senea se opri din mestecat. Exclamă:

— D-d-de un ceas îi explic omului şi poftim ce-mi spune!...

— Eu te întreb aşa: îți trebuie ție? Ție, personal?

— Sigur că-mi trebuie.

Chelul se strâmbă, aruncă în jur o privire, apoi se propti cu pieptul de marginea mesei, zise cu glasul pe jumătate.

— Ba nu mai e de trăit, mă!... N-ai nici un fel de condiții. Legi au ticluit o grămadă. Arătă cu mână cât e grămada de

mare. Da' tot degeaba. Egal cu zero.

— Cum adică egal cu z-z-zero? Senea puse lingura pe masă. Care legi?

— De tot felul. Privitoare la pensia alimentară, de exemplu... Chelul vârî mâna sub masă în căutarea sticlei, dar Senea i-o luă înainte.

— De-ajuns, că te-mbeţi de-a bi-bi-binelea. Doar mergem acum d-d-după vilbrochene.

— Hm, vilbrochene!... Chelul o ţinea pe-a lui. Dumnealor umblă cu „Pobede", ne comandă, iar noi trudim, umblăm după vilbrochene. Da' să-ţi ia bani de pensie alimentară, pentru asta au legi!... Şi cică am fi egali! Chelul vorbea acum în gura mare.

Senea îl asculta cu atenţie.

— Ia şi m-m-mănîncă, îi spuse cu ciudă. Ce ţi-ai dat drumul la limbă?

— Nu mai vreau să mănânc, se strâmba chelul. Şi să ştii că nu cred în nici un fel de comunism. Pricepi?

— D-d-de ce, adică?

— D-aia. Chelul îi aruncă o privire, apoi îşi trase farfuria mai aproape şi se apucă iar să mănânce. Zi, îţi trebuie vilbrochene?

Senea însă se schimbă la faţă văzând cu ochii. Se făcu negru.

— D-d-de ce, mă rog, nu crezi în comunism? repetă el.

— Hai, hai, gură mai mică, îi zise chelul. Aşa. Că de vilbrochene facem noi rost.

— Să-să-să... Senea arătă cu mâna spre uşă. Să ieşi afară. Auzi?

— Ai căpiat? făcu pe un ton paşnic chelul. Ce ai?

Şi-atunci Senea izbi cu pumnul în masă. Unul din pahare sări în sus, căzu pe podea şi se sparse.

În uşa oficiului apăru bucătarul şi câteva ospătăriţe.

...Senea şi omul cel chel stăteau faţă în faţă; chelul era cu două capete mai înalt; Senea îl privea de jos cu ciudă, drept în ochi.

— Hai, n-o lua razna... auzi? Chelul privi cu oarecare teamă spre ospătărițele oprite în uşă. Ia te uită la el!...

Senea îi trase un ghiont în burta puhavă.

— Ți-am s-s-spus să ieşi afară!

— Te rog să nu mă-nghionteşti! Că altminteri... Ia vezi! Chelul se duse spre uşă. Senea îl urmă pas cu pas. Ia vezi!...

— Te văd p-p-prea bine, parazitule.

— Eşti un prost!

— L-l-las' că-ți arăt eu ție!...

Ajuns la uşă, chelul se întoarse, strânse din dinți şi-i trase lui Senea un pumn moale în piept. Şuieră printre dinți:

— Slugoi nenorocit! Nătărăule !

Senea se dădu un pas înapoi, pe urmă se repezi cu capul înainte spre matahala ce-i stă în față.

Uşa se izbi de perete. Chelul zbură afară pe peronul scării, apoi coborî grăbit treptele. Senea izbuti să-l ajungă din urmă şi-i mai trase un şut în fund.

— Af-fa-facerist păduchios!

— Uite-o p-asta în loc de vilbrocbene! strigă de jos chelul. Tâmpitule!

Porni în trap greoi de-a lungul străzii. Se întoarse şi mai făcu o dată gestul acela necuviincios.

Senea îi strigă de pe scară:

— Las-că te încondeiez eu la ăia de la „Krokodil" ', t-t-ticălosule! Rămăşiță ce eşti! Viperă!

Chelul nu se mai uita înapoi.

1 Revistă de satiră şi umor, editată la Moscova. 79

Senea reveni în sala ceainăriei, îi plăti ospătăriței consumația şi nu se lăsă până n-o întrebă şi pe aceasta:

— Nu cu-cu-cunoşti pe nimeni la întreprinderea de reparații auto?

— Nu cunosc, zise ospătărița. Da' ce-ai avut de împărțit cu chelul?

— Am să le scriu d-d-despre el ălora de la „Krokodil", făcu Senea aflat încă sub impresia celor petrecute. Lucrează pe undeva, pe la Souskaniha... îl g-g-găsesc eu pe ticălosul ăsta!

În ochi îi mai apăru o dată imaginea feerică a depozitului cu şiruri de vilbrochene scânteind rece de-a lungul rafturilor. Apoi se stinse.

— Poate că au c-c-colegii dumitale vreo cunoştinţă acolo?

— Da' de unde?

Senea încălecă pe motocicletă şi porni din nou spre Makar Antipov. Silueta lui mică, încovoiată peste ghidonul motocicletei, părea să exprime o hotărîre de neclintit: să facă rost de vilbrochene.

Pe Antipov îl găsi la o brigadă de câmp, într-unui din vagonete. Şedea pe-un taburet făcut la repezeală din câteva scânduri şi bea ceai dintr-un termos.

— Ascultă, Makar, începu fără nici un preambul Senea. Să ştii că m-m-mor aici, da, fără vilbrochene nu plec. Tu vrei să scriu despre tine ălora de la „Krokodil"? Vrei să...

— Potoleşte-te, făcu Makar. Redu viteza. Despre voi ar trebui să scrie la „Krokodil", nu despre mine. Scoase din buzunar un blocnotes unsuros, găsi în el o foaie curată, o rupse şi scrise cu litere mari:

„Egor, dă-i o pereche de vilbrochene, sub formă de împrumut, desigur.

Antipov."

Senea rămase năuc.

— Îţi m-m-mulţumesc, Makaruşka!...

— Numai cu reclamaţii ştiţi să umblaţi, rosti, supărat, Antipov. Sunteţi nişte gospodari... vai de capul vostru!

— Aha! Senea îşi dădu seama a cui mâna puternică izbutise să-i smulgă lui Makar cele două vilbrochene. Asta ca să te-nveţi m-m-minte, Makar. Adineaori o făceai pe n-n-nebunul, aşa-i?

Makar nu-i răspunse, îşi bău mai departe ceaiul.

Un ceas mai târziu, Senea sosi în viteză la cele două maşini oprite pe câmp şi se apucă să dezlege vilbrochenele prinse de portbagaj.

Şoferii se agitară în jurul lui.

— Senea!... Sufleţelule!... Ai făcut rost?

— După ce te speli diseară, am să te pup!

— P-p-puturoşilor! făcu supărat Senea. L-l-la ăia de la „Krokodil” ar trebui să vă încondeiez!... îşi şterse cu şapca obrazul plin de praf, se aşeză jos, pe mirişte, îşi aprinse o țigară. Haideți, dați-i zor, dați i zor!

Grinka Maliughin

Toată lumea din sat îl socotea pe Grinka un ins sărac cu duhul şi cam într-o ureche.

Era de fapt un zdrahon de flăcău, cu braţe lungi, nas coroiat şi obrazul alungit ca un boţ de cal. Umbla fără grabă, legănându-se înainte şi înapoi, privea în jurul lui cu seninătate şi bunăvoinţă. Fetele îl plăceau, lucru care părea de neînţeles. Unul, mintos, crezu că a ghicit motivul: chipurile, le-ar fi milă de el. Lui Grinka însă explicaţia îi plăcu grozav.

— La toate le e milă de mine! zicea el când era mai afumat, bătându-se în piept cu pumnul Iui cât barosul şi privind în jur ca şi când ar fi spus: „Am zece decoraţii!"

De muncit, Grinka muncea cu spor, însă dădea şi aici dovadă de câte-o scrânteala. De exemplu, nu-l puteai convinge în ruptul capului să lucreze duminica. De s-ar fi întâmplat să ia foc satul, el nici că s-ar fi sinchisit: cum venea duminică, îşi punea pantalonii cei negri de catifea reiată, bluza cu o sumedenie de fermoare, îşi udă cu apă ciuful blond, şi-l pieptăna îngrijit pe-o parte şi o pornea pe uliţele satului „la agăţat".

— De te-ai însura odată, măi cataligă, îl certă maică-sa.

— Cum oi împlini treizeci, cum mă-nsor, o asigura Grinka.

Cei din sat se distrau, scornindu-i fel şi fel de porecle: „Sfarmă-piatră", „taurul", „cataligă", „figură"... Şi toate poreclele, nu ştiu cum, dar i se potriveau de minune.

Iată prin ce păţanie i-a fost dat lui Grinka să treacă într-una din zile:

Trebuia să se ducă la oraş, după benzină pentru sovhoz. A plecat cu noaptea-n cap. Sosind la oraş, s-a oprit la nişte prieteni, a vârât maşina în curte, a mai tras un pui de somn pe-o canapea, s-a sculat pe la ora nouă, a luat o gustare şi-a plecat apoi la depozitul central de carburanți, aflat la vreo şaptesprezece kilometri în afara oraşului, după un deal.

Era o zi călduroasă, cu cer înnorat. Drumurile erau desfundate de ploaie şi roțile maşinii patinau întruna. Până la depozit, Grinka osteni de-a binelea.

Depozitul era un adevărat orăşel: cu o alcătuire riguroasă, corect, uniform, ba chiar atrăgător în uniformitatea aceea, a lui. Pe un teren de vreo două hectare se înălțau în şiruri drepte nişte cisterne uriaşe, alb-argintii: cilindrice, pătrate, sferice.

Grinka ajunse cu camionul la capătul şirului de maşini şi începu să înainteze şi el încet-încet.

Abia după vreo trei ceasuri izbuti să încarce, la rândul lui, câteva butoaie de benzină. Trase maşina în fața cancelariei, o aşeză în rând cu celelalte şi se duse să-şi întocmească actele.

Şi iată că la un moment dat - nimeni n-a putut după aceea să spună cum şi din ce cau/.ă s-a petrecut totul - mica încăpere a cancelariei fu inundată brusc de-o flacără orbitoare.

În cancelarie se aflau în momentul acela vreo şase şoferi, două fete care şedeau la birourile lor, precum şi un bărbat grăsuliu, cu ochelari pe nas (sta, ca şi fetele, la unul din birouri). El era de fapt cel care completa actele.

Lumina izbucnise pe neaşteptate. O clipă, toată lumea rămase încremenită. Se lăsă tăcere. Apoi tăcerea fu parcă biciuită de un strigăt venit de-afară:

— Foc!

Toți se năpustiră pe uşă.

Se aprinseseră butoaiele aflate într-una din maşini. Ardeau cumva sinistru, fără zgomot, dar cu flacără mare.

Lumea o luase la fugă din fața maşinilor.

Grinka fugi şi el împreună cu toți ceilalți. Doar unul din ei,

un tip rotofei (chiar acela care completase actele), nu mai făcu decât vreo câțiva paşi şi se opri.

— He-ei! Aduceți o prelată! răcni el. Nu mai fugiți! Avem timp să-l stingem!... He-ei!...

— Fugi, că sărim în aer! îi strigă unul din şoferi. Fugi, grasule, n-auzi?!

Totuşi, câțiva din cei care alergau se opriră. Se opri şi Grinka.

— Acu-i acu... Să vezi dezastru! răsună din spate un glas.

— Cita avere se duce, frățioare! îi ținu isonul un altul.

Cineva trase o înjurătură. Rămaseră toți în aşteptare.

— Aduceți, mă, o prelată! tot răcnea grăsunul, dar de urnit, nu se urnea nici el din loc.

— Pleacă d-aci, odată! îi strigă din nou cineva. Încăpățânatule... Ce mai poți face cu prelată? Prelată, auzi la el...

Şi-atunci pe Grinka parcă-l împinse cineva de la spate. Se năpusti spre maşina care luase foc. Nu se mai gândi la nimic. Părea doar că-l izbeşte cineva în cap cu ciocanul: nişte izbituri surde, dureroase:

„Mai repede! Mai repede!" Vedea în față o flacără albă, înălțându-se în vârtej uriaş peste maşină.

Nu-şi mai amintea după aceea cum a ajuns în dreptul camionului, cum a făcut contactul, cum a pornit motorul, cum a băgat în viteză: mecanismul omenesc funcționase rapid şi fără greş. Maşina se smulse din loc şi, luând tot mai mult viteză, se departa de cisterne şi de celelalte maşini cu benzină.

Râul se afla cam la o jumătate de kilometru depărtare. Grinka ducea maşina într-acolo, spre apa râului.

Camionul gonea, săltând, peste câmpul nearat. Butoaiele cuprinse de flăcări hurducăiau. Grinka îşi muşcase buza până la sânge, sta aproape culcat peste volan. Malul înalt, abrupt, se apropia înfiorător de încet. Pe un dâmb acoperit cu iarbă grasă, umedă, roțile patinară. Camionul începu să lunece înapoi, la vale. Pe Grinka îl trecură toate năduşelile.

Schimbă fulgerător viteza, o luă mai la stânga, izbuti să ajungă sus. Şi din nou apăsă acceleratorul până la refuz.

Malul nu mai era decât la vreo douăzeci de metri. Grinka deschise portiera, fără a-şi ridica piciorul de pe accelerator. Stângul şi-l pusese pe treaptă. Nu se mai uita la caroseria maşinii: acolo se loveau între ele butoaiele şi foşneau încet flăcările. Îşi simțea spatele încins de dogoare.

Acum malul se apropia cu repeziciune. Grinka părea că ezită să sară, nu sărea deloc. Sări doar în clipa când până la mal nu mai rămăseseră decât vreo cinci metri. Căzu. Auzi cum zăngăniră sec butoaiele. Motorul dudui cu mai multă putere... Imediat după aceea, la poalele costişei bubui o explozie. Şi izbucni de acolo o înaltă, frumoasă trâmbă de foc. Şi se făcu linişte.

Grinka se ridică şi îndată căzu iar fă pământ: H săgetase prin' inimă o durere atât de cumplită, încât văzu negru în fața ochilor.

— Ah... mi-am rupt piciorul, îşi zise cu glas tare.

Oamenii veniră în fugă, se agitară în jurul lui.

Veni şi grăsunul cu ochelari, care începu să urle:

— De ce dracu n-ai sărit mai de vreme?! Ai îndreptat maşina spre mal, trebuia să sari! Vrei neapărat să fac din cauza ta infarct?!

— Mi-am rupt piciorul, îi spuse Grinka.

— Faceți pe eroii! Mucoşilor ! nu mai tăcea grasul.

Unul din şoferi îi dădu un ghiont în piept.

— Ai înnebunit? Ce ai?

Grăsunul îl împinse într-o parte. Îşi scoase ochelarii, îşi suflă zgomotos nasul. Rosti cu un tremur nervos în glas:

— Acu' cine ştie cât ai să zaci. Împielițatule!

Grinka fu ridicat şi dus pe brațe.

În salonul spitalului, se mai aflau, în afară de Grinka, alți patru bolnavi. Unul umbla prin încăpere cu brațul legat în „sirme”, ceilalți zăceau cu picioarele prinse în ghips şi ridicate în sus. De picioare le erau agățate nişte fiare.

Unul din bolnavi, o namilă de flăcău cu păr blond şi chipul

cam de prostănac, se tot rugă de cel care umbla prin salon:
— Auzi, bre!... Chiar n-ai inimă deloc?
— N-am, îi răspundea netulburat celălalt.
— Of!...
— N-ai decât să oftezi. Omul se opri lângă patul blondului. Mie nu mi-e greu să ți-l dezleg, da' pe urmă cine răspunde?
— Eu.
— Pe naiba. Tot eu am să trag ponoasele. Crezi că-mi trebuie aşa ceva? Rabdă ! Ce, eu nu m-am săturat de sirmele astea, ale mele? M-am săturat şi eu.
— Păi tu eşti pe picioare. Auzi la el, comparație!
— Ai să te şcoli şi tu.
— Ce tot vrei, mă? îl întrebă Grinka pe cel culcat. (Grinka de-abia fusese mutat în salonul acela.)
— Mă roagă să-i desfac piciorul din curele, îl lămuri celălalt. Caută proşti şi nu găseşte. Dacă stă liniştit, mâine, poimâine, o să umble. Da' dacă-l dezleg, n-are să mai poată umbla deloc. Parc-ar fi copil mic, zău aşa.
— Păi nu mai pot, scânci blondul. Mă-mbolnăvesc de nervi: de douăzeci şi una de zile să zaci aşa, parcă ai fi de lemn! Doar nu-s de lemn, tu ce zici? Îmi vine să urlu.
— N-ai decât, spuse calm celălalt.
— Ce ai, mă, eşti nebun la cap? îl întrebă Grinka pe cel din pat.
— Soră-ă! urlă flăcăul.
— Să-ți fie ruşine, Stcpan, îi zise cu mustrare în glas un altul. Doar nu eşti aici de capul tău!
— Să-mi dea condica de reclamații.
— La ce-ți trebuie?
— Să le zic la ăştia... Nu puteau şi ei să născocească ceva mai suportabil? Aşa or fi tratat lumea pe vremea țarului. Să stai aci, agățat ca un porc la abator...
— Păi chiar că eşti porc!... făcu cel cu „sirmele".
— Soră-ă!
În locul sorei, intră în salon grasul cu ochelari, care lucrase la cancelaria depozitului de carburanți.

— Noroc! strigă, zărindu-l pe Grinka. Ăştia mi-au spus să te caut în cealaltă clădire... Abia am dat de tine. Uite ici, ți-am adus de mâncare. Uf-f! Omul se aşeză pe patul lui Grinka, mai la margine. Se uită în jurul lui. Da' ce trăi pe voi, fraților! Stați la pat, ce vă pasă?

— Hai să facem schimb, îi propuse, morocănos, blondul.

— De mâine.

— Vezi? Numa’ gura-i de voi. Căpoşilor!

— Cum o duci? îl întrebă noul-venit pe Grinka. Merge?

— Merge.

— Ia spune-mi şi mie, de ce n-ai sărit atuncea? Când mai aveai numai nițel pân-la mal?

— Parcă eu mai ştiu?

— Cât pe ce să mă lovească damblaua: îmi stătuse inima în loc, zise grasul. Pesemne că ai nervii tari.

— Păi eu am fost tanchist în armată, şefule, rosti cu emfază Grinka. Dacă mă gâdili, de exemplu, eu

— nimic. Ia încearcă!

— Hm!... I-auzi la el!... De maşină ce să-ți spun: au şi ridicat-o din apă. Armonică, bineînțeles... Aici cât mai ai de stat?

— Habar n-am. Uite amicu’ de colo... De douăzeci şi una de zile se perpeleşte. Cred c-o să stau vreo lună.

— Cu fractură de şold? făcu blondul. Da’ două luni nu vrei?... Auzi la el: „vreo lună”! Grăbiți mai sunteți, fraților!

— Băieții îți trimit salutări, reluă grăsunul. Au vrut să vină şi ei pe la tine, da’ nu le dă voie. Pe mine, că-s organizator de grupă sindicală, şi de-abia m-au lăsat. Ți-au trimis băieții şi nişte reviste... Omul se scotoci în sân şi scoase de acolo un teanc de reviste. Zilele astea a venit cineva de la ziar.

A întrebat de tine. Nici n-am ştiut ce să-i spunem. Atâta scria în delegație că te cheamă Maliughin şi că eşti de la Surtaika... Zicea c-o să vină aici, la spital.

— Asta nu-i rău, zise Grinka bine dispus. Am să-i țin o cuvântare.

— O cuvântare? Heh !... Bine, hai c-am plecat. Îți doresc

sănătate. Mai venim pe la tine. În zilele de vizită. Fac eu o listă, să vină oamenii prin rotație. Aş mai sta acuma, da' trebuie să mă duc la şedință. Am de ținut şi eu o cuvântare. Îți doresc sănătate şi curaj!

— Să trăieşti.

Organizatorul de grupă dădu mâna cu Grinka, le zise celorlalți „la revedere” şi plecă.

— Ce-i fi tu, mă? Vreun erou? îl întrebă blondul pe Grinka, după ce se închise uşa.

Grinka nu-i răspunse.

— Chiar n-ați auzit nimic? rosti într-un târziu, cu gravitate. Doar era vorba să se transmită şi la radio.

— Mi s-a defectat casca, îi zise blondul, țăcănind cu unghia în casca de radio ce-i stă agățată la căpătâi.

Grinka tăcu din nou. Apoi îi dădu drumul:

— Păi, eu am zburat, mă, spre Lună.

Ochii tuturor se făcură cât cepele. Blondul mai căscă şi gura.

— Vorbeşti serios?

— Bineînțeles. Hm! Grinka se uită în tavan, având aşternută pe chip o asemenea expresie, ca şi când ar fi înghițit în văzul tuturor un topor, iar acum ar fi stat să aştepte ca toporul să fie mistuit. Ba chiar neavând nici o îndoială că aşa o să se şi întâmple.

— Tragi bărbi, nu? întrebă cu glas scăzut blondul.

— N-ai decât să nu mă crezi, făcu Grinka. Ce rost ar avea să trag bărbi?

— Şi cum a fost?

— Păi, când să ajung la jumătatea distanței, mi s-a terminat carburantul. Ce era să fac: am sărit. Şi, uite că mi-am rupt piciorul: am aterizat defectuos.

Primul care îşi reveni, fu cel cu „sirmele”.

— Bă, da’ gogonată mai fu şi asta! Să mor de nu mi s-a tăiat răsuflarea!

— Trombonistule! făcu dezamăgit blondul. Ziceam că-i adevărat.

— Şi te-apucase invidia, aşa-i? zise Grinka şi începu să răsfoiască revistele. Vă mai pot spune, dragii mei, că starea de imponderabilitate am suportat-o perfect. Pulsul - normal pe tot traseul.

— Cum ai putut sări, frate, cu paraşuta, dacă nu-i aer acolo? întrebă blondul.

— Salt prelungit...

— Da' ăsta de ți-a venit în vizită, cine-i? întrebă omul cu „sirmele”.

— Ăsta? Grinka mai întoarse o pagină. E un general. De două ori Erou al Uniunii Sovietice. Nu poartă uniformă, că la chestiile astea nu-i voie.

Omul cu „sirmele” izbucni în râs.

— General? Ha-ha-ha!... Păi eu îl cunosc, mă! Lucrează la depozitul de carburanți.

Zău?

— Păi sigur.

— Atunci de ce mă mai întrebi, dacă-l cunoşti?

Blondul slobozi deodată un tunător hohot de râs.

Privindu-l, Grinka râse şi el. Pe urmă râseră şi toți ceilalți. Zăceau în paturile lor şi râdeau.

Văîetf, măicuiiță L, Valeu, inor fv. gemea bloiTdul.

Grinka îşi acoperise obrazul cu revistă şi râdea muteşte.

În salon intră, speriat, doctorul.

— Ce-ați pățit?

— Ho-ho-ho! Blondul nu făcea decât să arate spre Grinka: nu mai izbutea să vorbească deloc: Grinka... ha-ha-ha! Grinka... ho-ho-ho!...

IDoctorul, un bătrâior vesel din fire, chicoti şi el, apoi părăsi în grabă salonul.

Şi chiar atunci intră în salon o fată. Să tot fi avut douăzeci şi ceva de ani. Purta pantaloni, îşi dăduse cu ruj, părul îl avea galben ca paiul. Frumoasă, nimic de zis. Se opri în uşă, se uită nedumerită la cei dinăuntru.

— Bună ziua, tovarăşi!

Încet-încet, râsul se potoli.

— ’nă ziua! făcu Grinka.

— Cine-i tovarăşul Maliughin?

— Eu, răspunse Grinka şi încercă să se salte în aşternut.

— Stai, stai, ce faci? exclamă fata şi veni spre patul lui. Stau şi eu aici. Se poate?

— Cum să nu! făcu Grinka şi încercă din nou să se mişte pe cearşaf. Fața i se aşeză la picioare.

— Sunt de la ziarul orăşenesc de tineret, zise ea. Aş vrea să stăm nițel de vorbă.

Blondul încetase să râdă, se uita când la fată, când la Grinka.

— Asta se poate, zise Grinka şi trase cu coada ochiului spre cel de alături.

Fără veste, zdrahonul începu să sughiță.

— Spune-mi mai întâi cum te simți? întrebă fata, desfăcându-şi pe genunchi un blocnotes de proporții impunătoare.

— A-ntâia, zise Grinka.

Fata zâmbi şi-l privi cu atenție. Grinka îi zâmbi la rândul lui şi-i făcu cu ochiul. Reportera îşi plecă privirea spre blocnotes.

— Mai întâi... nişte întrebări obişnuite: locul naşterii, vârsta, studiile...

— Păi, notează şi dumneata aşa... începu Grinka, aprinzându-şi o țigară. Da’ pe urmă țin şi eu o cuvîntare. Bine?

— O cuvântare?

— Da.

— Ştiu eu... cum vrei... Pot s-o notez şi mai tîrziu. Cu altă ocazie.

— Bun, scrie aşa: sunt născut în comună Surtaika, la şaptezeci şi cinci de kilometri de aici. Da’ dumneata de unde eşti?

Fata zâmbi. Se uită la Grinka, apoi la ceilalți bolnavi. Tăcuseră cu toții, stăteau cu ochii la ea şi la Grinka, ascultau cu atenție. Blondul sughița mereu.

— Sunt din Leningrad. De ce mă-ntrebi?

— Păi uite care-i chestiunea, zise Grinka, vreau să-ți spun următorul lucru...

Blondul nu-şi mai putea potoli sughițul.

— Bea, mă, nişte apă! se-nfurie Grinka.

— Am băut adineaori. N-ajută, zise ruşinat blondul.

— Care va să zică, aşa... reîncepu Grinka, trăgând din țigară. Da' despre ce vorbeam?

— Urmă să-mi spui unde ți-ai făcut studiile.

— Sunt cam emoționat, zise Grinka (nu-i venea la îndemâna să spună că n-a urmat decât cinci clase), îmi vine greu să vorbesc.

— Asta chiar că nu mi-aş fi putut închipui! exclamă fata. Oare-i mai uşor să conduci o maşină în flăcări?

— Păi, uite care-i chestiunea... începu iar, cu emfază, Grinka, apoi îi făcu semn fetei să vină mai aproape şi-o întrebă cu glasul scăzut, ca să nu-l audă ceilalți: Care-i, frate, problema? Asta te rog să nu scrii. Oare am făcut cu adevărat o faptă eroică? Mă tem c-ai să scrii aşa ceva, iar mie, după aceea, o să-mi crape obrazul de ruşine. Lumea o să zică: „Ie-te-te, bre, ce de eroi pînprejur!"

Fata râse încetişor. Pe urmă tăcu şi îl examină cu interes.

— Ba nu. Să ştii că se poate scrie.

Grinka se învioră.

— Căsătorită? o întrebă.

Fata făcu ochii mari.

— Nu... Da' de ce te interesează?...

— Păi... N-aş putea să-ți comunic toate astea în scris? Mai vii şi mâine o dată şi ți le pun pe liîrtie. Nu pot aşa, când sughițe cineva lingă mine...

— Sunt eu de vină cu ceva? zise blondul şi sughiță din nou.

Propunerea lui Grinka o puse pe fată în încurcătură.

— Ştii... materialul ăsta eu trebuie să-l prezint până diseară. Mâine plec din oraş. Nici nu ştiu cum să facem. Poate îmi spui mai pe scurt. Ziceai că eşti din Surtaika, nu?

— Da. Grinka era dezamăgit.
— Te rog să nu te superi. Îți dai seama: am şi eu nişte obligații de serviciu.
— Înțeleg, înțeleg.
— Unde ai învățat?
— La şcoală.
— La care şcoală? Chiar la Surtaika?
— Da.
— Şi câte clase ai făcut?
Grinka o privi cu severitate.
— Cinci, că a şasea vine după aceea. Sunt necăsătorit. Cazier n-am. Altceva?
— Părinții?...
— Am numai mamă.
— Cu ce se ocupă.
— Îi pensionară.
— Armată ai făcut?
— Cum să nu? La tancuri.
— Ce te-a îndemnat să te repezi spre maşina aceea, care luase foc?
— Prostia din capul meu.
Fata îl privi consternată.
— Aşa-i cum îți spun. Puteam să sar în aer, o lămuri el.
Fata rămase pe gânduri.
— Bine, am să mai vin şi mâine la dumneata, zise ea. Numai că nu ştiu... mâine e zi de vizită?
— Vineri e zi de vizită, interveni bloadul.
— Treaba asta o aranjăm! vorbi cu hotărâre Grinka. Avem aici un doctor foarte cumsecade. Am să-l rog în mod special şi se aranjează. De exemplu, îi zicem că te-ai îmbolnăvit şi-o să-ți dea nnine bon de intrare.
— Bine, bine, am să vin. Fata zâmbi. Am să vin neapărat. Vrei să-ți aduc ceva?
— Nu-mi trebuie nimic.
— Aici ne dă mâncare bună, interveni din nou blondul. Eu cât îs de voinic şi tot îmi ajunge.

— Ți-aş aduce de citit ceva, o carte frumoasă.

— Asta da, asta se poate. De preferință, ceva de dragoste.

— Bine. Da' tot nu mi-ai spus ce anume te-a făcut să te repezi spre maşină?

Grinka se chinui să găsească un răspuns.

— Nu ştiu, zise în cele din urmă şi o privi cu un aer vinovat. Mai bine scrie dumneata ceva acolo, că doar te pricepi. Ceva aşa, cum să-ți spun... şi-şi suci în aer mâna cu degetele resfirate.

— Te-ai gândit probabil că dacă vor exploda butoaiele, incendiul se va extinde. Nu?

— Bineînțeles!

Fata notă în blocnotes.

— Adineaori ziceai că mâine trebuie să pleci din oraş, spuse deodată Grinka. Şi-atunci cum ai să vii?

— Fac eu cumva.

În salon intră doctorul.

— Draga mea, cât mi-ai spus c-ai să stai? o întrebă el.

— Gata, tovarăşe doctor, plec. Mai am să-i pun doar o întrebare... Spune-mi, te cheamă Grigori?

— Maliughin. Grigori Stepanâci... Grinka luă fata de mină şi i se uită drept în ochi. Hai, zău. Vino.

— Am să vin. Fata îi zâmbi a încurajare. Privi iute împrejur, apoi se aplecă spre Grinka şi-i şopti: Numai să nu-i ceri doctorului bonul acela de intrare. Auzi?

— S-a făcut, zise Grinka, uitându-se la ea cu tandrețe.

— La revedere şi multă sănătate. La revedere, tovarăşi!

Bolnavii o petrecură cu priviri binevoitoare.

Doctorul veni la patul lui Grinka.

— Cum îți merge, eroule?

— A-ntâia.

— Ia să-ți vedem piciorul.

— Tovarăşe doctor, lăsați-o să vină şi mâine, zise deodată Grinka pe-un ton rugător.

— Cine să vină? Reportera ? Se poate. Te pomeneşti că te-ai amorezat de ea?

— Nu eu. Ea de mine.

Doctorul râse din nou.

— Serios? Păi dacă aşa-i vorba, să vină, cum să nu. Văd, mă băiatule, că nu te prea pierzi cu firea.

Îi cercetă lui Grinka piciorul, apoi plecă spre celelalte saloane.

— Crezi că mai vine? îl întrebă blondul pe Grinka.

— Cum să nu? zise acesta cu convingere. Au alergat după mine altele şi mai şi.

— Las' că-i ştiu eu pe reporterii ăştia. Umblă doar să te tragă de limbă. Anul trecut am ieşit fruntaş la secerat, începu să povestească blondul, şi a venit şi la mine un reporter. Trei ceasuri am stat să-i vorbesc despre viața mea, iar el nici măcar să dea o juma' de litru. Că nu bea, că cir, că mir, m-a lăsat cu buzele umflate...

Grinka se uita în tavan şi nu-l mai asculta pe blond. Cine ştie unde-i era gândul! Pe urmă se întoarse cu fața la perete şi închise ochii.

— Auzi, mă! îl strigă blondul.

— Doarme, zise cel cu „sirmele". Lasă-l în pace, nu-l mai trezi. 0 fi făcut într-adevăr ceva deosebit.

— Îi dat naibii, zise blonul cu admirație. Cu-alde ăştia e bine să faci armată împreună.

Grinka stătu treaz multă vreme, ascultând istorisirile celorlalți despre tot felul de fapte eroice; apoi adormi cu adevărat.

Şi iată ce vis avu în somnul lui.

Se făcea că, aflându-se undeva, la dans - gătit frumos cu pantalonii de catifea şi cu cizmele noi, de box - ieşi în mijlocul încăperii, ridică mâna în sus şi anunță:

— Vals ritmic!

Fiind la armată, Grinka se străduise trei ani la rând să învețe valsul acela ritmic, dar nu izbutise: nu putea şi gata.

Pornind deci să valseze prin încăperea aceca, dansă cu atâta iscusință, încât îi crescu inima de bucurie. Mai ales că se ştiu privit din mulțime de fata care îl vizitase adineaori. N-

o vedea, dar ştia precis că-i acolo şi că se uită la el.

Se trezi, auzindu-se strigat încet pe nume:

— Grinka...

Deschise ochii: la capătul patului şedea maică-sa şi-şi ştergea ochii cu colțul broboadei.

— Cum ai ajuns aici? se miră Grinka.

— Miau spus... de la selsoviet *K* Cum o fi dat necazul ăsta peste tine?

— Îi un fleac, nu mai plânge. Creşte osul la loc.

— Te bagi ca prostul peste tot. Altul, vezi bine, n-a dat fuga la maşina aceea...

— M-am lămurit, o întrerupse cu glas scăzut Grinka. Iar începe povestea...

Bătrâna se aplecă spre traista care îi zăcea la picioare.

— Ți-am adus aici câte ceva... Măcar acu' să mănânci şi tu mai ca lumea. O, Doamne, Doamne, de ce m-oi fi pedepsit? Cât de cât, da' să nu fie bine. Apoi bătrâna aruncă o privire spre ceilalți

1 Sovietul sătesc.

bolnavi, se aplecă spre Grinka şi-l întrebă âproapâ în şoaptă: Ceva bănuți nu ți-au dat?...

Grinka îşi strâmbă gura, trase şi el cu coada ochiului spre cei din jur, apoi spuse tot atât de încet:

— Ce vorbă-i asta? Îți dai seama ce spui?

— Bine, bine... noroc că-ți dai tu seama, rosti, jignită, bătrâna. Şi din nou se aplecă peste traistă, începu să scoată de acolo turte mici şi plăcinte. Stă casa să ne cadă-n cap... De asta dumnealui nu-şi dă seama...

— Gata, i-o tăie Grinka. Pe tema asta nu mai discut.

A doua zi, Grinka citi în ziar un articolaş în care îi era pomenit numele. Se arăta acolo că şi-a riscat viața pentru a salva bunurile statului. Articolul era intitulat: „0 faptă curajoasă” şi semnat: „A. Silcenko”.

Grinka citi articolul, apoi vârî ziarul sub pernă.

— Parcă despre asta-i vorba? mormăi el.

„A. Silcenko” n-a mai venit. Grinka a aşteptat-o timp de

două zile, apoi şi-a dat seama că, într-adevăr, n-o să mai vină.

— Nu-mi plac fanfaronii, îi spuse într-un târziu blondului.

Acesta dădu din cap:

— Nici eu nu pot să-i sufăr.

Grinka scoase din noptieră o foaie de hârtie şi-l întrebă:

— Poeziile îți plac?

— Nu, recunoscu acesta.

— Ar cam trebui să-ți placă, fu de părere Grinka. Ia ascultă:

Visat-am oare eu cândva Să scriu o poezie?

Un sfert de veac n-am scris un vers, Şi-acuma aş tot scrie.

Blondul ascultă, concentrat.

— Ei? Ce zici? îl întrebă Grinka.

— Merge, îl lăudă vlăjganul. Pentru cine ai scris-o?

Grinka se făcu că nu-l aude. Puse hârtia pe noptieră, luă creionul în mina şi-ncepu iar să se uite în tavan.

— Am să compun un poem, zise la un moment dat. Despre viața mea. Că tot n-am ce face...

Microscopul

Ca să faci una ca asta, îți trebuia mult curaj. Şi el se hotărî s-o facă.

Veni într-o zi acasă, galben la față şi zise c-un aer pierdut, încercând să nu i se uite în ochi nevesti-si:

— Ştii... am pierdut toți banii. Şi-ndată nasul lui croit în zigzag (strâmb adică şi coroiat) îşi schimbă culoarea: din galben se făcu roşu. 0 sută şi douj' de ruble...

Nevastă-sa căscă gura, iar chipul îi luă o expresie rugătoare: o fi o glumă! Ba nu, năsosul ăsta nu face glume niciodată. Nu se pricepe. Îl întrebă prosteşte:

— Unde i-ai pierdut?

Auzindu-i întrebarea, scoase, fără să vrea, un chicotit:

— Păi dac-aş şti... M-aş duce şi...

— Ei nu-u, vericule! răcni ea. De râs, n-ai să mai râzi tu mu-ultă vreme! V-un an de zile, ticălosule! Şi puse mâna pe-o tigaie.

El înşfăcă o pernă din vârful patului, să se apere cu ea de lovituri. (Cei din antichitate se lăudau de pomană cu scuturile lor. Perna! Ăsta-i scutul cel mai de nădejde.) începură a se fugări prin odaie.

— Năclăieşti perna, n-auzi? Tot ție îți faci de lucru.

— Am s-o spăl, am s-o spăl, năsosule! Da' două coaste tot ți le rup! Ți le ru-up! Ți le ru-up!...

— Îmi dai, bre, peste mâini!

— Foarte bine! Uite-aşa!... Năsosule-jegosule!

— Mă schilodeşti, spurcăciune! Mâine o să întru-n concediu medical. Tot ție-ți faci rău!...

— Să intri!
— Tot ție-ți faci rău, n-auzi?!
— Să-mi fac rău!
— Aoleu!
— Aşa! Aşa !
— Gata! Ajungă-ți!
— Ba nu! Încă nu m-am săturat! Încă nu mi-am vărsat focu', năsosule, nară belită ce eşti! Pliscu' dracului!... îl găsi descoperit şi-i arse una peste cap. Atât de tare, încât tot ea o băgă pe mânecă...

El lăsă pernă să cadă, gemu şi se prinse cu mîinile de cap. Ea îl iscodi cu privirea: l-o durea într-adevăr, ori se preface? îşi zise că nu se preface, puse tigaia de-o parte, se aşeză pe-un taburet şi-ncepu să bocească. Lung, ca la priveghi...

— Văleu, măiculiță, de ce-oi fi avut eu soarta asta păcătoasă? Am adunat, sărmana de mine, bănuț cu bănuț! M-am lipsit şi de-o bucățică mai bună-ă! Nici la copilaşi nu le-am luat o plăcintă-ă! Tot cu grijă am stat, nară belită ce eşti, ticălosule-e!

O-of! Fiece bănuț l-am pus deoparte şi m-am bucurat: or avea şi copilaşii mei hăinuțe bune şi călduroase!... Nu s-or mai duce la şcoală rupți şi-nfrigurați!...

— Îți umblă rupt vreunu'? nu mai izbuti el să tacă.

— Taci, mă, nară belită! Să nu-ți mai aud glasu'! Ai hăpăit, nemernicule, bănuții copiilor! I-ai hăpăit şi nu ți-au stat în gât... Barem să-ți fi stat în gât, să mai răsuflăm şi noi...

— Bogdâproste, nevastă, şopti el cu ciudă.

— Îm-m, nară belită!... Pe unde mi-ai umblat, mă? Adă-ți aminte. Poate i-ai lăsat la atelier? Poate i-ai băgat în saltar şi-ai uitat de ei?

— Care atelier, bre?... De la lucru m-am şi dus la casa de economii. Auzi la ea: la atelier!...

— Poate c-ai trecut, nară belită, pe la careva, p-acasă?

— N-am trecut pe la nimeni.

— Poate c-ai băut bere la bufet cu alcoliştii ăia ai tăi? Adă-ți, mă, aminte. Poate ți-au căzut pe jos? Dă fuga repede, să

nu-i fi găsit careva...

— N-am intrat, bre, nici la bufet.

— Da' unde-ai putut, nară belită, să-i pierzi?

— De unde vrei să ştiu?

— Şi eu care am tot stat şi l-am aşteptat!... Ne-am fi dus acuş să le luăm la copii paltonaşele alea... Că le-am şi ales pentru fiecare, şi-acu' o să le ia alții. Of, nară belită, nară belită...

— Isprăveşte, bre, odată! O ține-ntruna: nară belită, nară belită...

— Păi cine-i fi tu, mă?

— Acu' ce vrei să fac: să mă spânzur?

— Ba ai să-mi lucrezi în două schimburi, nară belită! Ai să-mi ajungi slab ca o jordie... Ai să mai vezi rachiaş după baie, când mi-oi vedea eu ceafa! Cu apa din fântâna ai să mi te saturi...

— Am eu nevoie de rachiaşu' tău! Oi trăi şi fără el.

— Ai să mi te duci pe jos la atelier! N-ai să mai pupi autobuz de-aci nainte!

De astă dată, el rămase descumpănit:

— Să lucrez, care va să zică, în două schimburi şi să mai umblu şi pe jos? Brava, nevastă!

— Pe jos, pe jos, nară belită! Şi-ncolo, şi-napoi. Ba când o fi căzu', ai s-o iei şi la fugă, să nu întîrzii. O să-ți iasă pe nas bănuții ăştia, am să te satur eu...

— În două n-oi lucra, da' o juma' de normă-n plus tot am s-o fac, v-o lună de zile, spuse el, schimbând tonul şi frecându-se pe cap, unde-l lovise ea cu tigaia. Am şi vorbit cu meşteru'. Nu-şi dădu seama că-l luase gura pe dinainte. Abia zărindu-i privirea nedumerită, se grăbi să se corecteze. Când m-am văzut fără bani, adică, m-am şi întors la atelier să discut cu ăia.

— Ia dă-ncoace carnetu' de economii, îi zise ea. Îl cercetă îndelung, apoi oftă şi mai zise o dată, cu amărăciune: Of, nară belită, nară belită!...

Timp de vreo săptămână după aceea, Andrei Erin, tâmplar

la un micuț atelier de pe lângă „Zagot-zerno” [3], aflat la vreo nouă kilometri de satul lui, o duse din cale-afară de rău. Nevastă-sa continua să umble furioasă, îl tot blagoslovea, zicându-i „nară belită”, se înfuria şi el, totuşi de ocărit, se abținea s-o ocărască.

Aşa trecu un timp... Şi, încetul cu încetul, femeia începu să se potolească. Andrei aştepta, răbdător. Până ce într-o zi îşi zise: gata, nu mai e nici o primejdie. Şi chiar atunci, seara târziu (se apucase, într-adevăr, să lucreze o normă şi jumătate), veni acasă c-o cutie în mâini. Cutia atârna cam greu. Cât despre Andrei, acesta părea cuprins de-o tăcută încântare.

Până atunci i se întâmplase adeseori să aducă acasă câte ceva de lucru. Uneori era vorba de nişte cutii sau sertăraşe de lemn, învelite şi ele în hârtie, astfel că nimeni nu rămase mirat, văzându-l cu un pachet în brațe. Spre deosebire însă de alte dăți, Andrei era acum pătruns de încântarea aceea tăcută... Rămăsese în prag, aşteptând să fie băgat în seamă. Şi nevastă-sa îl băgă, într-adevăr, în seamă.

— Ce străluceşti, bărbate, aşa... ca fundu’ gol în bătaia lunii?

— Păi uite... am primit şi eu... ca fruntaş în producție... Puse cutia pe masă. O despachetă vreme îndelungată. În cele din urmă, îi săltă capacul. Şi puse pe masă... un microscop. Un microscop, îşi sfârşi el vorba.

— La ce-ți trebuie, mă, aşa ceva?

Andrei deveni agitat. Dar nu cu un aer de vinovăție, aşa cum se întâmpla cu el de obicei, ci, dimpotrivă, cu un fel de îngăduință în vorbe şi în priviri.

— Păi să ne uităm la lună cu el! exclamă, izbucnind în râs. Fecioru-său, elev într-a cincea, râse şi el: auzi vorbă - să te uiți la lună cu microscopul!

— Ho! Ce v-a apucat? se supără mama.

Şi tatăl, şi feciorul - să pice jos de râs, nu alta.

[3] întreprinderea de colectare a cerealelor.

Mama îl fixă pe Andrei cu o privire severă. Andrei se potoli.

— Tu ştii, nevastă, că oriund-te-ai duce te-mpresură microbii? Să zicem că vrei să bei o cană cu apă... Aşa-i? Andrei umplu o cană cu apă din găleată. Crezi oare că apă ai să bei?

— Ia mai du-te, mă...

— Ba nu, tu răspunde-mi la ce te-ntreb.

— Păi ce să beau? Apă.

Andrei se uită la fi-su şi, fără să vrea, izbucni din nou în râs.

— Cică dumneaei o să bea apă. Toanto!

— Mă-ă! Nară belită!... Vezi că acuş pun mâna pe tigaie...

Andrei arboră iar o mină serioasă.

— Ba înghiți microbi, iubițico. Microbi! Cu apa aia, din cană. Înfuleci v-o două milioane ca pe nimica. În loc de gustare.

Tatăl şi fiul nu se putură stăpâni şi râseră iar. Zoia (nevasta lui Andrei) se duse în cameră să aducă tigaia.

— Veniți, mă, de vă uitați! răcni Andrei. Dădu fugă, cu cană-n mina, la microscop, îi suci îndelung şuruburile, picură un strop pe lamela de sticlă, îşi lipi ochiul de ocular şi rămase aşa preț de vreo două minute, aținându-şi răsuflarea. Feciorul sta în spatele lui: era mort de nerăbdare să se uite şi el.

— Tăticuțule!...

— Iacătă-i, lighioanele! şopti Andrei. O spuse cu groază şi cu admirație totodată. Se-mplimbă!...

— Haide, bre, tăticule!

Tatăl doar zvâcni din picior.

— Unii încoace, alții încolo... Unii încoace, alții încolo... Ah, mânca-v-ar câinii să vă mănânce!

— Tată!

— Lasă, mă, să se uite şi copilu'! rosti cu glas sever mama, dând însă şi ea vădite semne de curiozitate.

Andrei se desprinse cu părere de rău de aparat şi-i cedă locul lui fecioru-său. Îşi aținti nerăbdător privirea în ceafa

băiatului.

— Ei? făcu, pierzându-şi răbdarea.

Feciorul tăcea.

— Ei?!

— Iacătă-i! răcni băiețandrul. Măruntei şi bălăiori.

Tatăl îl dădu la o parte şi-i făcu loc neveste-şi.

— Îi vezi, bre? Asta-i apa de-o bei!...

Mama se uită multă vreme. Întâi cu un ochi, pe urmă cu celălalt.

— Da' nu văd nimica...

Andrei se aprinsese la chip, căpătase un curaj cu totul surprinzător.

— Ce-ai chiorât?! Îmi ocheşte ultima copeică pin buzunare, da' microbu' nu-l vede! Uită-te, bre, că-ți sar în ochi, toanto! Albi, aşa, şi mărunței...

Mama nu se supără că cei doi văzuseră microbii, în timp ce ea nu izbutea să-i desluşească.

— Ba parcă-i zăresc... zise în cele din urmă. Poate că trântise o minciună, de la ea te puteai aştepta şi la aşa ceva. Le mai înflorea câteodată.

Andrei o dădu cu hotărâre la o parte şi-şi lipi din nou ochiul de tubul microscopului. Glasul i se făcu iar şoaptă.

— Ia te uită ce fac ăştia, tui în grijanie! Ia te uită ce fac!...

— Îs aşa, tulburei? se apucase mama să-şi întrebe feciorul. Că stropii de grăsime-n supă?... Ăia-s?

— Gur-ra! răcni Andrei, fără să-şi ia ochiul de la microscop. Auzi la ea: că stropii de grăsime... Strop de grăsime eşti tu, bleago. Ba chiar ditamai jambonu'!... Se petrecuse un lucru ciudat: Andrei Erin devenea văzând cu ochii stăpânul casei, ba chiar unul arțăgos.

Feciorul cel mare - cel dintr-a cincea - pufni în râs. Maică-sa îi trase o scatoalcă şi-i aduse să se uite-n microscop şi pe ceilalți, mai mititei.

— Hei, doctore în tăiat frunză la câini! Mai lasă-i şi pe ăştia micii să se uite... Numai tu să-ți căşti ochii?...

Tatăl le cedă locul şi începu să se plimbe, tulburat, prin

odaie. Era cufundat în gânduri.

Când se aşezară să cineze, rămase la fel de gânditor, arunca întruna priviri spre microscopul de pe masă şi clătina din cap. Apoi îşi umplu lingura cu supă şi i-o arătă lui fecioru-său.

— Cam câți să fie aici? Aşa, după ochi...

Feciorul îşi încreți fruntea.

— Păi... să tot fie v-o juma' de milion.

Andrei cântări din priviri lingura.

— Pe puțin! Iar eu fac hap!... înghiți supa şi se bătu pe piept. Şi n-a mai rămas nici unu'! De-acu n-colo îi ia organizmu' la poceală. Le vine la toți de hac!

— Te-i fi milogit chiar tu să ți-l deie, aşa-i? zise nevastă-sa, uitându-se cu oarecare necaz la microscopul de alături. Ți-ar fi dat, poate, ăia, v-un aspirator. Că nu mi-ar fi prins rău la şters prafu'.

Ei nu, Dumnezeu ăsta, când s-a apucat să creeze femeia, a cam încurcat borcanele. A sărit peste cal creatorul, zău c-a sărit peste cal. Ca şi alți artişti, dealtfel. Drept e că nici nu şi-a pus în gând să creeze, vorba ceea, chipul Gânditorului.

Noaptea, Andrei se sculă de vreo două ori din pat, aprinse lumina şi se uită din nou în microscop, murmurându-şi pe sub mustață:

— Jigodiile naibii!... Ia te uiă la ei ce fac! Ce pot ei să facă! Oare nu i-o fi prinzind şi pe ei somnu'!

— Vezi, mă, să nu te scrânteşti de tot, dădu glas femeia. Că ție nu-ți trebuie mult: odată o iei anapoda.

— Curând m-apuc să fac descoperiri, zise el vîrându-se iar lângă nevastă-sa. Ia zi, tu te-ai culcat v-odată cu v-un savant?

— Asta ce-o mai fi la gura ta?

— Las' c-ai să ai prileju' de-aci încolo, o bătu el uşurel pe umărul grăsuliu. Ai să te culci şi matale c-un savant...

O săptămână întreagă umblă Andrei Erin cu mintea aiurea, ca-n vis. Venea de la lucru, se spăla cu grijă pe mâini şi pe față, cina pe apucate... Şi cu ochii era tot la microscopul

de pe masă.

— Fie-vă ştiut, le zicea el celor de-ai casei, că omului îi este dat să trăiască o sută şi cincizeci de ani. Şi-atunci vă-ntreb eu: oare de ce nu trăieşte decât numa' v-o şaizeci, cel mai mult şaptezeci, şi-apoi închină steagu'? Pentru că-s microbii la mijloc! Ăştia, spurcații, scurtează viața omului. Se bagă colo, în organizm şi, cum ajunge omu' mai neputincios, cum îl băga-n pământ.

Împreună cu fecioru-său, petreceau ore în şir cu ochii în microscop, tot studiau întruna. Cercetau câte un strop de apă din fântâna, sau din găleata cu apă de băut... Când se-apuca să plouă, cercetau şi picurii de ploaie. Ba-l mai trimitea Andrei pe fecioru-său să-i aducă şi apă de prin băltoace. Ăia, mărunțeii, mişunau şi acolo cu nemiluita.

— Îi vezi, mă, cum îşi fac de cap?... Acu' spune şi tu: cum poate lupta omu' cu ei? Pe Andrei păru că-l lasă puterile. Calcă, să zicem, cetățeanu' într-o băltoacă, vine acasă, lasă urme pe preş. Şi-n urma lui vine şi-un copilaş desculț. Pac, şi-a cules de pe jos o sumedenie. Şi organizmu' copilului tu ştii cum e: atâta-i trebuie, că s-a şi-mbolnăvit.

— D-aia când intri-n casă trebuie să te ştergi pe picioare, observă băiatul. Tu nu te ştergi nciodată...

— Nu despre asta-i vorba. Trebuie să-nvățăm să-i stârpim pe toți chiar în băltoaca aia. Eu, de pildă, m-oi şterge, că ştiu acu' cum stă treaba, da' unu' ca Senka Marov, de pildă... du-te şi-l lămureşte: cum a tropăit pân-acum p\n băltoace, aşa o să tropăie şi de-aci încolo.

Cercetară amândoi şi-un strop de sudoare. În acest scop, feciorul alergase mai întâi pe uliță până nu-l mai ținură picioarele, după care tatăl, cu o linguriță, îi adună de pe frunte o picătură şi se aplecară din nou peste microscop.

— Sunt şi-aci! se lovi cu necaz Andrei peste genunchi. Mai trăieşte o sută cincizeci de ani, dacă poți!... Până şi-n piele mişună, spurcăciunile.

— Hai să-ncercăm şi cu sângele, propuse feciorul.

Tatăl se-nțepă cu un ac la deget, stoarse o picătură de

sânge, o depuse pe lamelă… Se aplecă peste ocular şi gemu, scos din fire:

— Amin, băiete! S-au băgat şi-n sânge! îşi îndreptă spatele, se uită cu mirare şi amărăciune în jurai său. M-da-a! Şi doar cunosc treaba asta, paraziţii, o cunosc mai bine ca mine.

— Cine, adică? rămase nedumerit feciorul.

— Cine? Savanţii. Ăia or fi având microscoape mai dihai ca al nostru: văd şi ei toate alea, da' tac din gură. Nu vor să-nspăimânte poporu'. Da' de ce, mă rog, să n-o spună? Că poate, cu toţii laolaltă, am izbuti pân-la urmă să născocim ceva, ca să-i stârpim. Ei nu, s-au înţeles între ei şi tac chitic. Chipurile, s-ar stârni panică-n lume.

Andrei se aşeză pe un taburet, îşi aprinse o ţigară.

— Ca să vezi, mă, ce făpturi mărunte le fac la oameni de petrecanie!

Era abătut rău.

Feciorul se uita întruna în microscop.

— Ăştia se fugăresc între ei. Şi să ştii că arată mai altcumva… îs mai rotunjori.

— La fel îs cu toţii. Fie lunguieţi, fie rotunzi, tot un drac. Lu' mă-ta să nu-i spui că i-am găsit şi la mine-n sânge.

— Hai, tată, să vedem şi la mine.

Andrei se uită cu luare-aminte la fecioru-său. În ochi i se citi curiozitate şi teamă. Mâinile lui mari, trudite, cu izul de răşină pătruns adânc în piele, tremurau uşor, căzute peste genunchi.

— Lasă. Poate măcar la voi, ăştia micii, să nu se… O, fir-ar savanţii ăia să fie! Andrei să ridică şi, furios, izbi cu piciorul în taburetul pe care şezuse. Ploşniţele, păduchii, tot soiul de gângănii au învăţat să le stârpească. Numa' ăstora, de-s mai mici ca o lindine, nu-i în stare nici unu' să le vină de hac! La ce bun s-or mai fi împăunând, bre, cu titluri ştiinţifice?!

— Păduchele îl vezi cu ochii, da' pe ăştia… Tu cu ce vrei să-i omori?

Tatăl medită îndelung.

— Oare să-ncerc cu terebentină? Ba nu, că-i prea slabă.

Votcă, ea, că-i mai tare... doar o beau şi eu... şi-n sângele meu ai văzut prea bine ce se petrece.

— Doar n-o fi intrând votcă-n sânge...

— Da' un' să intre? Omu' de ce crezi tu c-o ia razna?

Venind într-o zi acasă, Andrei aduse cu el un ac lung şi subțire... Se spălă pe mâini, îi făcu cu ochiul lui fecioru-său şi intrară amândoi în odaie.

— Hai să-ncercăm... Uite, am ascuțit la un cap sârmulița asta... Poate c-om izbuti să tragem v-o doi în țeapă.

Capătul sârmuliței era subțire-subțirel, mai subțire ca un fir de păr. Andrei bâjbâi cu el îndelung prin stropul de apă picurat pe lamelă. Începu să gâfâie... Năduşi de încordare.

— Se-mprăştie, dar-ar boală-n ei... Nu, nu se poate, îi sirma prea groasă. Ar trebui una mai subțire, da' p-aia nu mai ai cum s-o meştereşti. Nu-i nimic. Hai să mâncăm, că după aia om încerca să băgăm în ei curent electric. Am adus o baterie, tragem două fire şi facem contactu'. Să vedem ce-or să cânte, bestiile...

Chiar atunci însă, pe când şedeau cu toții la cină, aduse năpasta un musafir nepoftit: intră-n casă unul, Serghei Kulikov, cu care lucra Andrei la atelierul de la „Zagotzerno". Fiind sâmbăta seara, Serghei era cam afumat; pesemne, tocmai asta îl făcuse să se abată pe la Andrei: să mai stea cu el la taclale.

În ultima vreme însă, lui Andrei nu-i mai ardea de băutură. Ba chiar îşi dăduse seama cu mirare că omul beat îi face silă. Prea se prosteşte unul ca ăsta şi scoate din el numai vorbe nesăbuite.

— Hai şi tu la masă, îl invită el, fără nici o tragere de inimă.

— Da' de ce? se împotrivi Serghei. Lasă. Oi sta şi-aici. Mai deoparte.

„Acu' de ce o fi făcând ăsta pe modestu'?"

— Cum vrei.

— Dă, bre, să mă uit şi eu la microbii ăia.

Andrei tresări.

— Care microbi? Du-te, mă, şi te culcă... N-am eu nici un fel de microbi.

— De ce-o faci pe secretosu'? Ce-i fi ascunzînd: arme? Că doar i-o treabă ştiinţifică... Fiu-meu, mi-a făcut capu' călindar: nenea Andrei, cică, vrea să stârpească toţi microbii de-a rându'... Ascultă ici, Andrei!... Serghei se lovi cu pumnul în piept şi-l sfredeli pe „savant” cu o privire aprigă. Îţi ridicăm, bre, statuie de aur!... S-o duce vestea despre tine pentreg globu'! Şi s-o afla atunci c-am lucrat şi eu în atelier cu tine. Mă Andrei!...

Pe Zoia Erina, deşi nici ea nu putea suferi beţivii, o măguli şi de astă dată faptul că bărbatu-său începuse a fi socotit în sat drept „om de ştiinţă”. Mai mult din obiceiul pe care-l avea de a bodogăni când i se ivea câte-un prilej potrivit, se băgă şi acum în vorbă.

— Oare nu-l puteau înzestra ăia, ai voştri, cu altceva? Microscop ne trebuia nouă? O s-o ia razna de tot omu' meu, stă cu ochii în el câtă-i noaptea de lungă. Să-i fi dat şi ei un aspirator, de exemplu... Că de când vrem să ne luăm şi noi unu'...

— Cine să-l înzestreze? n-o pricepu Serghei.

Andrei îngheţă.

— Păi, uite ce premiu i-au dat. Aiicroscopu' ăla.

Andrei încercă să-i facă semn lui Serghei, să-şi dea seama că... Dar ţi-ai găsit omul! Serghei se holba la Zoia ca viţelul la poartă nouă.

— Care premiu?

— Păi nu v-au premiat ăia?

— Pe cine să premieze?

Zoia se uită la bărbatu-său. Apoi din nou la Serghei...

— Nu v-au dat ei câte-un premiu?

— Vezi să nu ne deie. Poate or da fugă după noi să ne mai deie o dată. Auzi dumneata - premiu!...

— Lu' Andrei cică i-au dat microscopu' ăsta. Că-i fruntaş în producţie... Glasul nevestei lui Erin coborî ameninţător - pricepuse totul.

— Vezi să nu-ți deie ăştia premiu!... continua să vocifereze, cherchelit de-a binelea, Serghei. Luna trecută nu mi-am îndeplinit eu norma c-o sută treizeci la sută?... Să zică şi Andrei: umblu eu cu minciuni?

Totul se nărui, totul se dădu de-a dura într-o prăpastie adâncă şi-nfricoşătoare.

Andrei se ridică de pe laviță... îl luă pe Serghei de guler şi-l scoase din casă. Ajuns afară, în ogradă, îi trase una după ceafă, apoi îl întrebă:

— Ai, mă, să-mi dai v-o trei ruble? Pân-la chenzină...

— Am. Da' de ce dai în mine?

— Haidem la bufet. Momâie de baltă ce-mi eşti!... Ce cați cu votcă-n nas pe la casele oamenilor? Cap sec ce eşti!

În noaptea aceea Andrei rămase la Serghei acasă. Sembătară amândoi, de nu mai ştiură de ei. Îşi băură toți banii, se mai împrumutară parcă şi de la alții.

Andrei nu ajunse acasă decât a doua zi către prânz. Nevastă-sa era plecată.

— Un' s-a dus mă-ta? îl întrebă pe fecioru-său.

— La oraş, la... aia... cum îi zice... la consignația.

Andrei se aşeză în dreptul mesei, îşi sprijini fruntea în palme. Şezu aşa multă vreme.

— Era supărată rău?

— Nu prea. Aşa, nițel. Câți bani ai băut?

— Douăşpe ruble. Of, Peția, băiatule... Andrei rămase ca şi până atunci, cu capul plecat, doar că-şi strâmba obrazul şi scrâşni din dinți. Parcă despre asta-i vorba?! Ba nu, tu nu mă poți înțelege, tu eşti mic... nu mă poți înțelege...

— Ba-nțeleg. S-a dus mama să-l vânză.

— Să-l vânză. Aşa e... Că doar vă trebuie şi vouă paltonaşe. Mă rog... paltonaşe... sigur că da... Nimic de zis... Doar vă trebuie şi vouă...

Stepan Razin

Lumea îi zicea Vasioka. Avea douăzeci şi patru de ani, un metru optzeci şi cinci înălțime, un nas mare şi borcănat, de rățoi, şi... o fire imposibilă. Era cam ciudat flăcăul.

Câte meserii nu încercase, după ce s-a eliberat din armată! Lucrase ca cioban, dulgher, ajutor de tractorist, fochist la o fabrică de cărămizi... într-o vreme îi însoțise pe turişti prin munții din împrejurimi. Nu i-a plăcut nimic. Lucra câte o lună-două la noul loc de muncă, apoi se ducea la cancelarie şi-şi da demisia.

— Eşti un tip curios, Vasioka, îi ziceau cei de acolo. De ce nu te astâmperi odată?

Vasioka se uita undeva, peste capetele funcționarilor, şi le răspundea scurt:

— Pentru că am talent.

Funcționarii, oameni politicoşi, întorceau capul ca el să nu-i vadă zâmbind, iar Vasioka îşi vâra cu un gest neglijent banii în buzunar (niciodată n-a putut suferi banii), ieşea din cancelarie şi o pornea pe uliță cu un aer independent.

— Iar ai feştelit-o? îl întreba câte cineva.

— Cum adică?

— Iar ți-ai dat demisia?

— Da, să trăiți! îl salută Vasioka milităreşte. Alte întrebări mai aveți?

— Acu' te duci să faci păpuşi, aşa-i? He-he.

Pe această temă însă - a păpuşilor - Vasioka nu mai sta să discute. Venind acasă, îi dădea maică-si banii şi-i spunea:

— Bas ta!

— Of, Doamne! se pornea să se vaite bătrâna. Ce să mă mai fac cu tine, lunganule? Cocostârc afurisit ce eşti! Ia spune.

Vasioka înălţa din umeri: nu ştia nici el ce-ar trebui să facă, unde ar mai putea să se angajeze.

Trecea astfel o săptămână, treceau două, apoi se ivea din nou câte-o ocazie.

— La şcoală de contabili te duci?

— Păi să mă duc.

— Da' să ştii că-i o treabă serioasă!

— Fără asemenea... exclamaţii nu se poate?

„Debit... Credit... Venituri... Cheltuieli... Socoteli...

Buchiseli... Şi bani, bani şi iar bani..."

Patru zile Vasioka a izbutit să reziste. Apoi s-a ridicat şi a părăsit clasa, chiar în timpul orei.

— Nişte caraghioslâcuri, a comentat mai târziu întâmplarea. Din sclipitoarea disciplină a contabilităţii n-a priceput absolut nimic.

În ultima vreme lucra ca ajutor de potcovar.

Şi aici însă, mânuind timp de vreo două săptămini un baros de câteva ocale, îl lăsă la un moment dat pe masa din atelier şi-i zise potcovarului.

— Basta.

— Poftim?

— Basta, zic. Am plecat.

— De ce, mă?

— N-are viaţă-n ea munca asta.

— Tontule, îi zise fierarul. Hai, ieşi afară.

Vasioka îl privi uimit.

— De ce mă-njuri, bre?

— Mă rog, dacă nu eşti tont, eşti o farfara. Ce ştii tu, mă, despre munca noastră? „N-are viaţă-n ea"... Scoţi omul din sărite.

— Da' ce-i de ştiut aici? Potcoave dintr-astea îţi fac şi pe neştiute câte vrei.

— Ia încearcă.

Vasioka încinse o bucată de fier, făcu din ea o potcoavă destul de izbutită, o răci în apă şi i-o întinse fierarului.

— Poftim.

Fierarul o îndoi însă cu uşurință, ca şi când ar fi fost de plumb, şi-o azvârli afară, pe uşa atelierului.

— Cu aşa ceva să te duci să potcoveşti vaca...

Vasioka luă atunci una din potcoavele pe care le făcuse bătrânul, încercă la rândul lui s-o îndoaie, dar trebui să se lase păgubaş.

— Ei, cum e?

— Nicicum, răspunse Vasioka.

De plecat însă, nu mai plecă. Rămase să lucreze la potcovărie.

— Tu n-ai fi un băiat rău, îi zise într-o zi fierarul, da' eşti cam cu capu-n nori. De ce zici, mă rog, că eşti talentat?

— Păi că aşa este: sunt foarte talentat.

— Ştii să faci ceva mai deosebit?

— Cum să nu? Am şi făcut, da' nu arăt la nimeni.

— De ce?

— Fiindcă lumea nu se pricepe. Numai unu' ca Zaharîci se pricepe.

— Ia să-mi arăți şi mie.

A doua zi Vasioka îi aduse potcovarului o mogîldeață, cât un pumn de mare, învelită într-o cârpă.

— Poftim.

Potcovarul dădu jos cârpa şi-şi puse în palma lui uriaşă... un omuleț sculptat dintr-o bucată de lemn. Omulețul şedea pe-o bârnă, cu coatele sprijinite de genunchi. Capul îi era aplecat, astfel că obrazul nu i se vedea. Doar omoplații costelivi îi săltau în spate cămaşa de stambă albastră, cu buline albe. Era slab, mâinile îi erau înnegrite, părul, pârlit ici şi colo, i se ciufulise. Cămaşa îi era şi ea arsă pe-alocuri. Avea un gât subțire, cu vinele ieşite în afară.

Potcovarul îl suci îndelung pe-o parte şi pe alta.

— E-un cărbunar, zise în cele din urmă.

— Îhî, îngâna Vasioka, simțindu-şi fără veste gâtul uscat

ca iasca.

— Azi nu mai sunt dintr-ăştia.

— Ştiu.

— Pe vremea mea mai erau. Da' ăsta ce face? Stă pe gânduri?

— Zice un cântec.

— Îmi amintesc de ei, îmi amintesc, zise potcovarul. Da' tu cum de-i ştii?

— Mi-au povestit unii.

Potcovarul îi dădu înapoi statueta.

— Seamănă.

— Asta încă nu-i nimic, zise Vasioka, învelindu-l pe cărbunar cu cârpa. Am alții şi mai şi.

— Tot cărbunari?

— Nu. Am un soldat, am o artistă, o troică... mai am încă un soldat, unul rănit. Iar acuma îl fac pe Stepan Razin.

— Cine te-a-nvățat?

— Nimeni. Eu singur...

— Ce ştii, tu, mă, despre oameni? Bunăoară despre artista aia, de care zici...

— Eu ştiu totul despre oameni, rosti cu emfază Vasioka. Oamenii sunt foarte uşor de cunoscut.

— Nu zău? exclamă potcovarul şi începu să râdă.

— Curând îl isprăvesc pe Razin... Ai să vezi şi dumneata.

— Te cam ia lumea peste picior...

— Nu-i nimic. Vasioka îşi suflă nasul în batistă. Oamenii mă iubesc. Şi-i iubesc şi eu.

Potcovarul râse din nou.

— Prost mai eşti, Vasioka. Cică îl iubesc oamenii... Ai mai auzit tu pe careva lăudându-se în felul ăsta?

— Da' de ce?

— E ruşinos, bre, să te lauzi.

— De ce să fie ruşinos? Doar îi iubesc şi eu. Ba chiar îi iubesc mai tare de cum mă iubesc ei pe mine.

— Ce cântec zici c-ar cânta ăsta? schimbă vorba celălalt.

— Cărbunarul? Un cântec despre Ermak Timofeici[4].

— Da' pe artista aia unde ai văzut-o?

— La cinema. Vasioka prinse cu cleştele un tăciune din vatră şi-şi aprinse cu el ţigara. Mie femeile îmi plac tare mult. Alea frumoase, desigur.

— Da’ ele te plac pe tine?

Vasioka se îmbujoră.

— La asta mi-e cam greu să-ţi răspund.

— Hm! Potcovarul se duse spre nicovală. Eşti cam ciudat, Vasioka, băiete. Da’ de discutat cu tine îm place să discut. Ia spune-mi: ţi-a folosit la ceva că l-ai făcut pe cărbunarul ăsta? E totuşi o păpuşă.

Vasioka nu-i răspunse. Îşi luă barosul, veni şi el în dreptul nicovalei.

— De ce nu-mi răspunzi? Nu poţi?

— Nu că nu pot: nu vreau, zise Vasioka. Eu mă enervez când îmi zice lumea aşa ceva.

...De la lucru, Vasioka venea totdeauna în pas întins, dând din mâini: lung cât plopul şi deşirat. Munca de la potcovărie nu-l obosea câtuşi de puţin. Mergând, începea să zică un cântec, în ritmul căruia îşi potrivea paşii:

Zică cine-o vrea că repar găleţi
Zică cine-o vrea că pun preţ cam mare:
Doi bănuţi un petic,
Trei, o îmbinare...

— Noroc, Vasioka! îi da bineţe lumea.

— Noroc, răspundea el. Şi mergea mai departe.

Venind acasă, cina la repezeală, apoi se ducea în odaia din faţă şi nu mai ieşea de acolo până a doua zi: îl dăltuia pe Stepan Razin.

Despre Razin îi povestise câte şi mai multe Vădim Zaharovici, un profesor ieşit la pensie, care locuia prin apropiere. Acest Zaharîci, cum îi zicea Vasioka, era o bunătate de om. Fusese cel dintâi care susţinuse că Vasioka

[4] Ermak Timofeevici (m. 1585) vestit ataman de cazaci, conducătorul campaniei din Siberia din anii 1581—1585.

are talent. Venea în fiecare seară la el acasă şi-i povestea fel şi fel de întâmplări din istoria Rusiei. N-avea familie, tânjea nemaiavând nici de lucru, şki ultima vreme începuse să cam bea. Vasioka îi purta un adânc respeot. Stă cu el pe laviță până seara târziu şi-i asculta istorisirile despre Razin.

-...Stepan ăsta era un bărbat voinic, lat în umeri, iute-n mişcări... şi-oleacă ciupit de vărsat. Se-mbracă la fel cu ceilați cazaci. Nu suferea stofele scumpe şi mă rog... alte treburi dintr-astea. Era cu-adevărat om dintro bucată! Când se răsucea odată în călcâie, când arunca o privire pe sub sprâncene... culca, vorba ceea, iarba la pământ! Şi era omul dreptății! S-a-ntâmplat odată să îndure împreună cu ortacii lui de foame. N-au avut încotro şi s-au apucat să fiarbă carne de cal. Da' nici cu aceea nu s-au săturat. Şi iacătă că-l vede Stepan pe un cazac moleşit cu totul de foame: sta lângă foc, îşi pusese capu-n piept, gata-gata să-nchine steagul. I-a dat un ghiont Stepan şi i-a întins halca lui de came. „Ia-o, zice, şi mănâncă." Cazacul însă, văzîndu-l pe Stepan negru şi el de foame, i-a spus: „Ba s-o mănânci tu, atamane, că ai mai multă nevoie." „Ia, mă, şi mănâncă!" „Nu vreau." Atunci Stepan şi-a smuls sabia de la cingătoare, de i-a vâjâit tăiuşul pe sus, şi-a răcnit: „Paştele şi grijania!... Ia-o numaidecât!" Cazacul ce să mai facă: a luat-o. Ei, ce zici de asta? O, dragul de el... ce suflet a avut omul ăsta!

Vasioka asculta, simțind că i se umezesc ochii.

— Da, de crăiasa aia ce zici! spunea el într-un târziu. A luat-o şi-a zvârlit-o în Volga...

— Numai pe crăiasă? strigă Zaharîci, un bătrînel firav, c-un căpşor, atâtica şi obraz uscățiv. El pe toți boierii ăia, pe toți burduhănoşii, uite-aşa-i zvârlea! Uite-aşa făcea cu ei! Pricepi? Răcnea odată: Gloată, la provă![5] Şi-atâta le trebuia ălora!

...Lucrul la statueta lui Razin mergea anevoie. Vasioka slăbise, se trăsese la față. Lucra mereu, până noaptea târziu. Când „îi mergea mina", sta orc întregi aplecat peste masa lui

[5] Expresie cu care erau îndemnaţi la luptă luntraşii lui Stepan Razin.

de lucru. Dăltuia întruna lemnul, trăgea cu nasul, murmura când şi când:
— Gloată, la provă!...
Simţea într-un târziu că-i înţepeneşte spatele, că începe să-i joace totul în faţa ochilor. Atunci lăsa cuţitul pe masă şi se apucă, râzând, să sară într-un picior prin odaie.
Când „nu-i mergea mina”, se aşeza în faţa ferestrei deschise, cu mâinile la ceafă, şi stă aşa. Se uita la stele şi se gândea la Stepan Razin.
Şi iar se pomenea cu Zaharîci. Bătrânul întreba din pragul uşii:
— E acasă Vasili Egorîci?
— Intră, Zaharîci! îi striga Vasioka. Învelea statueta cu o cârpă şi se ducea să4 întâmpine pe bătrân.
— Fiţi sănătoşi! Aşa dădea bineţe Zaharîci: după obiceiul cazacilor.
— Să trăieşti, Zaharîci.
Bătrânul trăgea cu ochiul spre masa de lucru.
— Nu-i gata?
— Încă nu. Da’ n-a mai rămas mult.
— N-ai vrea să mi-l arăţi?
— Nu.
— Nu? Foarte bine. Tu, Vasili... Zaharîci tăcea o clipă, se aşeza pe-un scaun. Tu, Vasili, eşti un artist. Un mare artist. Numai să nu te-apuci de băutură. Că-ţi pui singur ştreangul de gât. Pricepi? Rusului poate să nici nu-i pese că-şi nimiceşte talentul... Unde-i cărbunarul ăla? Ia adă-l încoace...
Vasioka i-l aducea pe cărbunar şi nu-şi mai lua nici el ochii de la statueta pe care o dăltuise.
Zaharîci se uita lung, cu amărăciune, la omuleţul de lemn.
— Să ştii că nu cânta despre Ermak Timofeici, zicea într-un târziu. Cântă despre propria lui soartă.
Tu nici n-ai auzit asemenea cântece. Şi fără veste se pornea să cânte cu o voce plină, frumoasă:
Hei, libertate, libertate Libertatea mea!

Libertate - şoim spre ceruri,

Libertate - plaiuri dragi...

Vasioka simțea cum i se taie respirația de iubire şi de durere.

Îl înțelegea atât de bine pe Zaharîci. Căci îşi iubea nespus de mult plaiurile natale, munții din împre jurimi, pe bătrânul Zaharîci, pe maică-sa... pe toți oamenii. Şi această iubire îl chema, îi ardea inima, căuta să i se reverse din piept. Şi nu ştia Vasioka ce-ar trebui să facă pentru oameni, ca să-şi astîmpere frământarea.

— Zaharîci... dragul meu, şoptea el cu buzele albițe, scutura din cap şi se strâmba că de-o durere. Isprăveşte, Zaharîci... Că nu mai pot...

De cele mai multe ori Zaharîci adormea chiar acolo, în odaie. Iar Vasioka se ducea din nou la Stepan Razin.

...Sosi în sfârşit şi ziua cea mult aşteptată.

Într-o dimineață, la revărsatul zorilor, Vasioka îl trezi pe Zaharîci.

— Auzi, Zaharîci? E gata. Vino, că l-am isprăvit.

Zaharîci sări în picioare, se duse spre masa la care lucrase Vasioka.

Şi iată ce-i văzură ochii:

...Stepan Razin fusese, luat prin surprindere. Intruşii, cu ochii lor neruşinați, au năvălit noaptea în odaie şi s-au năpustit spre ataman. Razin, numai cu albiturile pe el, s-a repezit spre armele agățate în perete. El îi iubea pe oameni, dar îi şi cunoştea.

Îi cunoştea pe aceia care năvăliseră în casă: împărțise cu ei şi bucuria, şi necazul. Dar nu cu ei ar fi vrut să-şi împartă şi ceasul de pe urmă. Aceia erau nişte cazaci înstăriți. Când au dat de greu, s-au hotărât să-l trădeze. Voiau să trăiască. Nu erau nicidecum ortacii lui cei dragi, ce-ar fi năvălit, amețiți de aburul băuturii, să-şi slăvească, să-şi poarte pe sus atamanul. Razin s-a repezit să pună mâna pe arme, dar... s-a împiedicat de covorul persian şi-a căzut. A încercat să sară în picioare, dar ceilalți s-au năpustit peste el, i-au sucit mâinile

la spate. Se opinteau din greu. Gâfâiau. Suduiau cumplit, cu glasuri scăzute. S-a încrâncenat atunci Stepan, s-a săltat nițel şi-a izbutit să-i miruiască pe câțiva.. Dar unul din ei l-a izbit în creştet... S-a prăvălit în genunchi vajnicul ataman şi-o umbră de suferință i-a aburit privirea.

„Scoateți-mi ochii să nu văd ruşinea voastră”, a rostit încet.

Şi-au bătut joc de el. Trupul vânjos i l-au călcat în picioare. Şi-au răstignit conştiința. L-au izbit peste ochi...

Zaharîci stătu îndelung înaintea operei lui Vasioka... stătu acolo, fără să scoată o vorbă. Pe urmă se urni din loc, ieşi din odaie, dar se întoarse numaidecât.

— Am vrut să trag o duşcă, da’... nu trebuie.

— Ei, cum e, Zaharîci?

— Păi... nicicum. Bătrânul se aşeză pe laviță şi izbucni într-un plâns molcom şi amar. Ce-au făcut ăştia cu el!... Şi pentru ce?! Pentru ce?... Ah, ticăloşii! Suspinele îi zguduiră trupul plăpând. Îşi acoperi ochii cu palmele lui micuțe.

Vasioka îşi strâmbă obrazul şi clipi des:

— Zaharîci, nu trebuie...

— Ce nu trebuie? strigă celălalt cu mânie, gemu apoi şi scutură din cap. Nu vezi că-l dovedesc ăştia!...

Vasioka se aşeză pe-un taburet şi-ncepu şi el să plângă - aprig, cu lacrimi multe.

Şedeau amândoi şi plângeau.

— Să ştii că şi pe frate-său... pe-amândoi..., murmură într-un târziu Zaharîci. Am uitat să-ți spun... Da’ nu-i nimic... nu-i nimic, băiete. Ah, ticăloşii!

— Şi pe frate-său?

— Da. Frol îi era numele. Pe-amândoi... Numai că frate-său... Mă rog. De frate-său nu-ți mai povestesc.

Încetul cu încetul se încinseră zorile unei zile senine. Adieri uşoare de vânt legănau perdeaua de la fereastră.

Curând, peste întreg satul răsună cel de-al treilea cântat al cocoşilor.

Dragostea lui Stiopka

Spre primăvară, în aprilie, Stepan Emelianov, s-a îndrăgostit fără veste. De Ellocika, o fată venită de curând la ei, pe pământurile înțelenite. N-o văzuse decât de două ori. Prima dată, o adusese cu maşina de la oraş până-n marginea satului, dar nu se petrecuse atunci nimic deosebit. Au stat unul lângă altul şi au tăcut din gură. Camioneta sălta la hârtoape. Fata se lipea întruna de umărul lui Stepan şi-apoi se uita la el, ruşinată, de parcă ar fi vrut să-i spună: „Cred că-ți dai seama că n-am făcut-o într-adins”. Şi se mută iar la capătul celălalt al banchetei. Stepan nu zicea nimic, nici măcar nu se uita la fată. Fluiera încetişor valsul „Valurile Amurului” şi se gândea la acumulatorul maşinii (îi slăbise acumulatorul).

Intrară în sat, fata scoase nişte bani din poşetă.

Stepan se îmbujoră.

— Lăsați...

— De ce? Fata îşi ridică la el ochii verzi, străvezii. Cum adică?

— Aşa. Stepan „băgă” în viteză, apăsă pe accelerator şi - duş a fost.

„Frumoasă fată!” îşi zise atunci. Şi-atât. Nu se mai gândi la ea.

Timp de câteva săptămâni după aceea continuă să se vânture cu maşina pe drumurile nu tocmai uşor de străbătut ale Altaiului, dormi pe unde apucă, întâlni şi alte fete, frumoase şi nu prea - de tot felul. Puține fete sunt pe lumea asta? Să te gândeşti la toate, îți faci capul baniță.

Într-o zi de sâmbăta ajunse, în sfârşit, acasă. Făcu baie, îşi puse o cămaşă brodată, cizme noi din piele moale de box, bău o cană de mied şi se duse la club, să vadă un spectacol de teatru. Jucau în piesă nişte artişti amatori, chiar de la ei din sat. Lui Stepan îi plăcea tare mult să-şi vadă consătenii jucând pe scenă. Era o treabă interesantă. Îl cunoşti pe câte unul din fragedă pruncie, iar când vii la club, îl vezi pe acelaşi Grişka Novosiolov, să zicem, alergând pe scenă c-o barbă pân-la brâu şi răcnind cu glas răguşit: „Te bag de viu în pământ, fir-ai tu să fii aşa şi pe dincolo!...”

În asemenea împrejurări, Stepan pufnea de fiecare dată în râs, iar cei din jur sâsâiau la el şi-i ziceau că nu înțelege nimic din piesă.

Se aşeză, aşadar, şi-acum mai aproape de scenă şi începu să urmărească spectacolul. Şi iată că la un moment dat intră în scenă chiar fata aceea, pe care o adusese el de la oraş. Era tot atât de frumoasă, numai că de astă dată se purta cu un calm deosebit, ba chiar dovedind o anume mândrie: capul şi-l ținea uşor dat pe spate, coadele blonde îi ajungeau până la brâu, în picioare avea cizmulițe mici, roşii. Se mişca încet, capul şi-l întorcea tot atât de încet, iar glasul ei te prindea de inimă. Fără veste, Stepan se simți tulburat. O recunoscuse din prima clipă. Doar că nu-şi putuse închipui că-i atât de frumoasă. De ştiut, ştia că-i frumoasă, dar nu aşa cum arăta ea acum.

Pe urmă apăru în scenă Vaska Semionov, un flăcău cam neobrăzat de felul lui, socotitor la colhoz. Acum purta pălărie, ochelari pe nas şi arăta, la rîndul lui, mândru nevoie-mare. Altcândva, Stepan s-ar fi prăpădit de râs văzându-l. Acum însă nu-i mai ardea de-aşa ceva. Se uita țintă la fată şi aştepta să vadă ce-o să se petreacă între ea şi Vaska. V'ăzil cum îi sclipiră fetei ochii, cum se zgribuli toată, de parcă apariția lui Vaska ar fi speriat-o. Lui Stepan i se făcu milă de ea.

— De ce-ai venit? întrebă fata.

— Pentru că nu mai pot trăi fără tine, îi răspunse cu glas

tare prostul acela, de făcu să răsune întreaga sală.

— Pleacă, îi spuse fata, dar în aşa fel, ca şi când i-ar fi spus „Nu pleca”.

— Ba n-am să plec, făcu Vaska şi veni spre ea.

Stepan îşi înfipse manile în marginea băncii. Ştia el prea bine că Vaska ăsta n-o să plece cu una, cu două. Şi-ntr-adevăr, nici n-apucă să se întrebe cam cum o să se sfârşească povestea, că pârlitul acela de socotitor o şi luă pe fată de umeri, o răsturnă niţel pe spate şi-o sărută cu foc. Stepan îi văzu apoi fetei buzele: uşor umflate de sărutul acela, umede, întredeschise. Buzele îi tresăreau, vădind un surâs ruşinat şi fericit totodată. Stepan văzu negru în faţa ochilor. Se ridică de pe bancă şi părăsi clubul.

Ajuns afară, pe uliţă, se rezemă de-un stâlp şi nu se putu dezmetici multă vreme.

„Cum vine asta, frăţioare?!...” se tot întreba el.

Timp de trei zile după aceea umblă năuc. (Maşina şi-o dusese la reparat.) Aflase că pe fată o cheamă Ella că-i de fel din oraşul Voronej şi că lucrează ca normatoare la brigada tractoriştilor. Şi cam atât. Îi veni apoi în minte să stea de vorbă cu Vaska Scmionov, spre a-l sfătui s-o ia mai moale cu rolul acela din piesă, dar se răzgândi la timp: doar acolo nu era ceva de-adevăratelea. Ar fi râs de el întreg satul.

Într-una din zile, mai pe-nserat, îşi făcu lună cizmele de box şi o porni... spre Ella. Veni până-n dreptul porţii (fata intrase în gazdă la bătrânii Kuksin), stătu locului câteva clipe, apoi se răsuci în călcâie şi făcu calea întoarsă. O porni încet către malul râului. Ajuns acolo, se aşeză pe pământul rece, îşi sprijini mâinile de genunchi, îşi plecă şi fruntea şi rămase aşa, cufundat în gânduri, până la revărsatul zorilor.

Se trăsese la faţă în acele câteva zile, iar în ochi i se citea o tristeţe grea, cruntă. Nu-i mai ardea nici de mâncare, doar fumă ţigară după ţigară şi stă mereu dus pe gânduri.

— Ce-ai, băiete? îl întrebă la un moment dat taică-său.

— N-am nimic... Stepan strivi cu talpa cizmei mucul ţigării fumate şi-şi vârî mâna în buzunar, să ia alta. Se feri să i se

uite în ochi bătrânului.

În acest răstimp n-o mai văzu pe Ellocika şi nici la club nu se mai duse.

În cea de-a patra zi însă, veni la taică-său şi-i zise:

— M-aş însura, tată.

— Nu zău? Şi cu cine, mă rog? îl întrebă, curios, Egor Severianîci.

— Cu asta... de-a venit la noi... cu normatoarea, zise încet Stepan, privind încruntat afară, pe fereastră.

Egor Severianîci căzu pe gânduri.

— Vă cunoaşteţi?

— Păi... Stepan se codi o clipă. Nu prea.

— Atunci nu mă duc în peţit, rosti cu hotărâre Egor.

— De ce?

— Că nu vreau să mă fac de batjocură la bătrîneţe. S-au mai văzut cazuri dintr-astea: te duci la fată s-o peţeşti şi când colo, ea habar n-are despre ce-i vorba. Mai întâi cată de te-nvoieşte cu ea, scoate-o şi tu în lume, cum face tot omul, atunci poate că m-oi duce. Da' aşa... Le faci cam de-a-ndoaselea, mă, băiete. Ţi-am tot băgat la cap, da' văd că degeaba...

Discuţia asta o auzi şi moş Severian, tatăl lui Egor. Bolea de-o vreme, stând sus, pe cuptor.

— Ia te uită la el, prinţu', zise cu năduf bătrînul, nu binevoieşte, vezi doamne, să se ducă-n peţit. Uitat-ai oare cum m-am dus eu în locu' tău să-fi petrec logodnica acasă?

Egor Severianîci se încruntă, nemulţumit, şi-şi aprinse o ţigară. Rămase tăcut multă vreme. Ce putea să spună, când se ştia că fusese şi el în tinereţe aidoma lui Stepan: nu îndrăznea nici să-şi ridice ochii la fete.

— Mă rog, aş putea să mă duc, zise în cele din urmă. Numai că... nu prea cred să te ia asta pe tine.

— Ba o să-l ia, zise moş Severian. Pe un flăcău ca ăsta l-ar lua oricare.

— De ce-ţi închipui că n-o să mă ia? întrebă Stepan, simţind că-l trece un fior.

— Păi, că-i venită de la oraş... şi una ca asta dracu ştie ce-o avea în cap. O zice că eşti un necioplit.

— Necioplit eşti tu, băiete, se băgă iar în vorbă moş Severian. Acu' ele nu țin seama de asta. Acu' s-au mai deşteptat şi fetişcanele. Eu, că-s om bătrîn, şi tot am băgat de seamă.

Joi de dimineață, tatăl şi feciorul se gătiră să plece în pețit.

Stepan îşi puse din nou cămaşa brodată, îşi netezi îndelung, în fața oglinzii, părul drept şi țepos.

Egor Severianîci, strâmbându-se a necaz, încerca să prindă cu degetele lui înnegrite, butucănoase, un nasture mic şi lunecos de la prohabul pantalonilor săi cei noi şi să-l vâre apoi cu cazna în butoniera mult prea îngustă.

— Ce ți-e şi cu croitorii ăştia, mînca-i-ar să-i mănînce! înjura el cu foc. Nu intră să fii tu şi-al dracului. Îți vine să-ți iei câmpii...

Stepan isprăvi să-şi netezească părul şi se opri în mijlocul odăii, gândindu-se cam ce-ar mai trebui să facă.

— Pune-ți o cravată, îl sfătui moş Severian.

— La cămaşa asta nu merge, îl lămuri Stepan.

Isprăviră, în cele din urmă.

Egor Severianîci îşi duse palma uriaşă la ceafă, se scărpină încurcat şi se uită la taică-său.

— 0 sticloanță să luăm cu noi, ori nu se cade? Ăştia de acu' au alte vederi, nici nu ştii cum s-o-ntorci ca să iasă bine.

Moş Severian rămase câteva clipe pe gânduri.

— Ia-o şi bagă-ți-o-n buzunar, îi zise apoi. De-o fi nevoie, ai s-o ai la îndemână.

Plecară.

Era o zi însorită, străbătută de zvonul pâraielor, în băltoace se oglindea cerul; cioburile lui albastre sclipeau ici şi colo pe pământul negru. Luna lui april îşi făcea de cap de-a lungul drumeagurilor.

Cei doi mergeau tăcuți. Ocoleau cu grijă băltoacele, să nu se stropească pe cizme.

Casa lui Kuksin era o ditamai hărăbaia.

În primele două odăi nu găsiră pe nimeni. Egor Severianîci se posomorî: nădăjduise să stea mai întâi la taifas cu bătrânul Kuksin, ca după aceea, prinzând un moment potrivit, să-i zică: „Da' ştii, noi am venit aci c-o treabă...” Kuksin fără îndoială că i-ar fi dat o mină de ajutor. Acum însă era cazul să se ducă direct în odaia din față, unde locuia Ella.

Tatăl şi feciorul schimbară între ei o privire şi merseră într-acolo.

Egor bătu încet cu degetul în uşa odăii.

— Da! se auzi dinăuntru.

Lui Stepan îi trecu un fior prin inimă.

Egor Severianîci întredeschise uşa şi-şi făcu cu greu loc să intre înăuntru. Stepan îl urmă. Se opriră amândoi în prag.

Drept în fața lor, la masă, şedea Vaska Semionov şi - nu tocmai departe de el - Ellocika.

Dinaintea lor, pe masă - două pahare cu ceai. Vaska îşi scosese haina, purta o cămaşă galbenă, de mătase, se bărbierise cu atâta grijă, că-i licăreau obrajii, nu alta. Sta ca la el acasă, nestânjenit, ba chiar se tolănise întrucâtva, sprijinit de spătarul scaunului. Se uita la cei doi de lingă uşă c-o privire blândă şi cam nătânga.

Ellocika se ridică vioaie şi le aduse oaspeților două scaune.

— Poftiți, şedeți, vă rog.

Egor Severianîci, cu ochii la Vaska, se urni din loc şi se aşeză pe unul din scaune. Aruncă apoi o privire către feciorusău. Lui Stepan îi ardeau obrajii. Părea că a prins rădăcini acolo, în dreptul uşii.

— Şezi, de ce-ai rămas în picioare! îi strigă, cu veselie în glas, Ellocika. Ce, nu v-ați mai văzut niciodată?

Stepan se aşeză şi el, îşi puse chipiul pe genunchi.

Un timp tăcură tuspatru.

Ellocika încerca să-şi stăpân#asoă râsul, sc uita când la Stepan, când la Egor, când la Vaska. Vaska nu înțelegea nici el ce se petrece.

— Vă ascult, tovarăşi. Da' ştii, eu îmi aduc aminte de

dumneata, i se adresă lui Stepan lată, cu aceeaşi veselie în glas. Am venit odată cu dumneata de la oraş. Erai atunci tare supărat...

Stepan se sili să zâmbească.

Cât despre Vaska, acesta socoti de cuviință să facă o glumă.

— Transportăm pasageri clandestini, care va să zică? spuse el. Frumos îți şade, Stepan Egorîci!

Egor Severianîci se mai uită o dată la chipul grăsuliu al lui Vaska, pe urmă îşi înclină grumazul de taur şi zise de-a dreptul:

— Noi, fato, am venit să te pețim.

Surprinsă, Ellocika făcu ochii mari.

— Cum adică?...

— Aşa, cum se vine. Uite, fecioru-meu, făcu el semn cu capul spre Stepan, te vrea de nevastă. Dacă te-nvoieşti, bunînțeles.

Ella se uită la Stepan.

Flăcăul îşi strânsese pumnii, de i se învinețiseră şi unul, şi altul, sta cu ei pe genunchi şi-i cercetă cu deosebită luare-aminte. Pe frunte îi izvorâseră broboane mici de sudoare. Nu şi le ştergea.

— Adică, să mă mărit cu dumneata? îl întrebă Ellocika, îmbujorându-se.

— Păi da' cu cine? oftă Stepan. Şi se uită țintă la Vaska.

Acesta scoase un chicotit scurt şi se foi pe-' scaun. Şi-şi înfipse privirea în ochii Ellocikăi. Ellocika, roşie la față, sta în picioare lângă masă şi se străduia să culeagă cu degetele ei mici şi albe un fir de praf de pe rochie.

— Te-ai trezit cam târziu, Stiopa, zise cu glas tare Vaska şi din nou se foi pe scaun. Ai întârziat.

De astă dată Stepan nu mai catadicsi să-l privească. Se uită lung, stăruitor, cu gravitate, la fată. Păru că stă în aşteptare. Sfiiciunea îi pierise fără veste.

Brusc, Ellocika îşi înălță capul. Ochii ei verzi şi limpezi cătară la Stepan. Şi-n priviri i se citi sfială, duioşie, o uşoară

mustrare şi-un alt gând, ca o aprobare, şi încă ceva, nespus de frumos, gingaş, un fel de copilărească deznădejde. Pe Stepan îl străbătu un fior de bucurie. Nimeni n-ar fi putut explica ce anume se născu în clipa aceea între cei doi şi nici din ce pricină se născuse. Numai ei o înțeleseră. Şi nici atât măcar. O simțiră doar - şi unul, şi celălalt.

Şi în clipa aceea Vaska trânti o vorbă:

— Ne căsătorim curând, Stiopa...

Atât de nelalocul ei îi sună vorba, încât până şi el îşi dădu seama că n-ar fi trebuit s-o rostească.

Şi-atunci Egor Severianîci se ridică de pe scaun şi pomi spre uşă. Ellocika însă păru că se trezeşte din visare. Îl strigă, poate chiar prea în grabă:

— Da-ncotro ați plecat? Păi aşa face un pețitor? Doar încă nu v-am dat răspunsul.

Îşi revenea văzând cu ochii. Nu se mai uita la Stepan, dar Stepan... Lui Stepan nici că-i mai păsa de asta. Părea că luase foc de ruşine şi de bucurie. Nici o putere din lume n-ar mai fi putut să-l ridice de pe scaun şi să-l ducă de-acolo.

Egor Severianîci rămase locului. Vaska şedea roşu şi el la obraz, neştiind ce să întreprindă. Începuse să-şi dea seama cu groază de tâlcul celor petrecute

— Şedeți. Haideți să bem ceai.

Ellocika, descumpănită la început, vorbea acum cu mai multă stăpânire de sine şi cu un fel de nouă veselie în glas: o veselie, nestăvilită.

Cu toții păreau că aşteaptă ceva care trebuia fără doar şi poate să se întâmple.

— Poate c-ar fi cazul să plec? întrebă deodată, cu glas tare, Vaska, şi glasul îi tremură a obidă. Flăcăul era, vorba ceea, pe ducă. De-a dreptul pe ducă. Nici măcar nu încerca să se salveze.

— Eu zic că da, rosti cu un glas tot atât de răsunător Stepan.

Se cam grăbise şi el. N-ar fi trebuit s-o spună. Dar acum nu mai era nimic de făcut. Erau ei doi acolo, în odaie, şi unul

trebuia să plece. Fuseseră cam grosolani amândoi. Dar numai unuia dintre ei Ellocika trebuia să i-o treacă cu vederea.

De astă dată, Vaska nu mai catadicsi nici el să se uite la Stepan: se uita țintă la Ella. Fata se îmbujora din nou şi aruncă o privire spre Egor Severianîci, care încă mai stătea în mijlocul odăii şi-şi mută ochii de la unul la altul. Nu izbutea să priceapă ce se întâmpla acolo. Ellocika slobozi un râs lipsit de veselie:

— Ce situație, Doamne! Măcar să-ți dea cineva o mina de ajutor! Acu' de ce stați în picioare? Şedeți, vă rog, colo, pe scaun!

Zicând asta, bătu chiar uşurel cu piciorul în duşumea. Trecea fata, într-adevăr, prin clipe grele.

Vaska se ridică. Începu să-şi tragă haina pe umeri. Părea că n-o să mai isprăvească în veci cu îmbrăcatul. Ceilalți stăteau şi se uitau la el.

— Oh, Stiopa, rău îmi pare de tine, zise Vaska în cele din urmă.

Şi dădu să iasă din odaie. Ajuns în prag, mai întoarse o dată capul, se uită la ceilalți cu un fel de veselie amestecată cu ciudă, apoi ieşi, trântind cu putere uşa.

O vreme, în odaie pluti liniştea.

Stepan îşi şterse cu băgare de seamă sudoarea de pe frunte. Şi zâmbi.

— Ei nu, voi faceți cum vă e pofta, da' eu trebuie musai să trag o duşcă, zise Egor Severianîci venind spre masă. Mi s-au muiat picioarele cu pețitu' ăsta!...

Gânduri

Şi uite-aşa, noapte de noapte!

Cum se lasă liniştea în sat, cum adoarme lumea, ăsta începe... O ia, nemernicul, din capul satului şi merge înainte. Merge şi cânta. Şi are o armonică dată naibii: nu c-ar cânta - răcneşte.

Pe Nina Krecetova lumea o tot povățuia întruna:

— Mărită-te cu el odată! Nu vezi că ne băga-n pământ, amărâtul?

Nina zâmbea enigmatic.

— Da' voi de ce stați cu urechea trează? Culcați-vă.

— Cum să te culci, fată, când ăsta ne cântă pe sub ferestre? Că nu se duce, dracu' să-l pieptene, pe malul râului. Aci, în inima satului, îşi face de cap! Parcă-ntr-adins.

Cât despre armonistul însuşi, un vlăjgan buzat, pe nume Kolka Malaşkin, ăsta te ațintea cu ochii lui mici şi obraznici şi-ți zicea:

— Am tot dreptul. Pentru aşa ceva legea nu mă condamnă.

Casa lui Matvei Riazanțov, preşedintele colhozului, se afla chiar acolo unde Malaşkin ieşea din ulicioara lui, spre a coti îndată pe ulița mare. În felul ăsta, armonica începea să urle încă din sus, de pe ulicioară, apoi ocolea casa şi glasul îi mai colinda multă vreme prin liniştea nopții.

Când o auzea răsunând din ulicioară, Matvei se ridica în capul oaselor, îşi cobora apoi picioarele pe duşumeaua răcoroasă şi zicea:

— Gata: mâine îl dau afară din colhoz. Îi găsesc eu o chichiță şi-l zbor.

Zicea aşa în fiecare noapte. Şi totuşi nu-l dădea afară. Doar întâlnindu-l a doua zi pe uliță, îi spunea alene:

— Cât mai ai de gând, mă, să umbli noaptea prin sat? Lumea-i ostenită după muncă, vrea să doarmă, iar tu vii cu armonica ta şi le strici somnul. Artistule!

— Am tot dreptul, o ținea Kolka pe-a lui.

— Ți-arăt eu care ți-i dreptul!...

Şi-atât. Asta le era toată discuția.

În noaptea următoare, însă, Matvei se apuca iar să amenințe:

— Gata! îl dau afară.

Pentru ca după aceea să mai şadă multă vreme cufundat în gânduri. Armonica o lua în sus pe uliță, glasul i se şi stingea în depărtare, dar el tot mai sta treaz, la capul patului. Apoi întindea mâna pe întuneric spre pantalonii trântiți pe scaun, scotea din buzunar tabachera, îşi aprindea o țigară.

— Ajungă-ți, bre, cât ai fumat astăzi, mormăia, trezită din somn, Aliona, nevastă-sa.

— Dormi acolo, îi răspundea într-o doară Matvei.

La ce se gândea? Păi... la nimic deosebit. Îşi amintea de trecut. Dar nici atunci nu-i apăreau în minte decât tot aşa: nişte crâmpeie tulburi. Ce-i drept, într-una din nopți, când pe cer răsărise luna, iar de-afară, odată cu răcoarea nopții, pătrunsese pe fereastră o amăruie mireasmă de pelin, şi-a amintit limpede de-o altă noapte. Întunecoasă fusese noaptea aceea. Împreună cu taică-su şi cu Kuzma, fratele cel mic, plecase atunci la cosit, ceva mai departe, la vreo cincisprezece kilometri de satul lor. Chiar în noaptea aceea, Kuzma începu să horcăie: ziua, cât fusese căldura mai mare, băuse, nădușit, apă din izvor, şi-acum gâtul îi era „închingât" rău de tot. Tatăl îl trezi pe Matvei, dându-i poruncă să-l găsească pe Igrenka (cel mai iute căluț din câți aveau în preajmă) şi să plece degrabă spre sat, ca să aducă de acolo nişte lapte proaspăt.

— Până vii, eu încing focul... Aduci laptele, îl fierbem şi-i dăm flăcăului. Să nu-şi piardă cumva zilele cu răceala asta...

Călăuzindu-se mai mult după bufniturile copitelor, Matvei izbuti să dea de caii care păşteau pe câmp. Îi puse lui Igrenka frâul şi porni în goana mare spre sat. Şi iată că atunci, în drumul lui... Astăzi Matvei are aproape şaizeci de ani, pe-atunci n-avea decât vreo doisprezece sau treisprezece, dar noaptea aceea şi-o aminteşte, de parcă ar fi fost ieri. Calul şi călărețul făcuseră parcă un singur trup, gonind prin beznă - iute, tot mai iute... La rândul ei, noaptea le gonea în întâmpinare, izbindu-i pe-amândoi cu mireasma grea a ierburilor umezite de rouă. Un fel de avânt nebunesc pusese stăpânire pe Matvei: îi năvălise sângele în obraz, îi vuiau urechile, părea că se desprinsese de pământ şi pornise în zbor prin zările negre. În jurul lui bezna era de nepătruns: nu vedea nici cerul, nici pământul, nici măcar capul armăsarului - doar vuietul acela în urechi, doar uriaşul univers al nopții care se urnise din loc şi zbura spre dânsul. De frățiorul bolnav uitase, nu se mai gândea la el. Nu se mai gândea la nimic. Sufletul îi era cuprins de avânt, o dulce înfiorare îi străbătea trupul. Au fost clipe de-o bucurie nemaiîncercată până atunci, o bucurie aproape de neîndurat...

Apoi se abătuse durerea. După ce adusese laptele acela pe câmp, tatăl prinsese a alerga în jurul focului, strângându-şi la piept feciorul, încercând parcă să-l legene.

— Măi băiețaş... ce-o fi asta cu tine? Haide, mai rabdă oleacă... Numa' oleacă. Acuş om fierbe laptele, acuş ai să răsufli şi tu în voie. Haide, puişorul tatii... Uite că Matvei ți l-a şi adus...

Micul Kuzma însă nici nu mai putea să răsufle, se învinețise.

Când în urma lui Matvei veni pe câmp şi maică-sa, Kuzma îşi dăduse sufletul. Tatăl şedea jos pe iarbă, cu capul prins în mâini, se legăna şi gemea prelung. Matvei îşi privea frățiorul cu mirare şi cu o stranie curiozitate. Abia cu o zi înainte se tăvăliseră amândoi prin fân, iar acum zăcea înaintea lui un băiețel necunoscut, cu chipul alb-vinețiu...

...Ciudat lucru: oare de ce blestemata asta de armonică îi înviase în minte tocmai acele întîmplări? Tocmai acea noapte? Că doar i-a urmat, vorba ceea, viața toată: însurătoarea cu Aliona, apoi colectivizarea, războiul. Câte alte nopți nu s-au perindat de-atunci! Totul însă parcă ar fi pălit, i s-ar fi şters din memorie. În toți anii aceia Matvei n-a făcut decât ce trebuia să facă: i s-a spus că trebuie să intre în colhoz - a intrat, i-a venit vremea de însurătoare - s-a însurat, pe urmă a făcut copii cu Aliona, copiii s-au făcut mari... Când a venit războiul, a plecat să lupte. Fiind rănit, s-a întors acasă înaintea altora, şi dacă i s-a spus: „Ia în primire postul de preşedinte, că pe altcineva n-avem care s-o poată face”, l-a luat în primire, încet-încet s-a învățat cu munca asta, s-au obişnuit şi alții cu el şi uite-aşa a dus-o până-n ziua de azi. Toată viața lui n-a avut în minte altceva decât muncă, muncă şi iar muncă. Tot muncă a fost şi la război. Şi toate grijile, toate bucuriile şi necazurile i-au fost legate şi ele de muncă. Auzind, de pildă, pomenindu-se în preajma lui, cuvântul „dragoste”, nu-i prea înțelegea tâlcul. Ştia, fireşte, că există pe lume şi dragostea, o iubise de bună seamă şi el cândva pe Aliona (ca fată, fusese tare frumoasă), dar ca să spună c-ar şti mai multe despre treaba asta, n-ar putea să spună. Ba chiar îi bănuia şi pe alții că s-ar preface: cânta cu toții cântece de dragoste, unii suferă, despre alții a auzit chiar că-şi iau zilele... De fapt, n-ar fi chiar o prefăcătorie, ci un fel de obişnuință. Când e cazul, adică, să vorbeşti despre dragoste, vorbeşti, că aşa se cuvine. O faci însă pentru că trebuie să te-nsori. Kolka ăsta, de exemplu... O fi el chiar aşa de amorezat? Mă rog, pe Ninka o fi placând-o, că-i fată frumoasă, zdravănă. Adevărul e însă că i-a venit şi lui vremea de însurătoare. D-aia umblă cu armonica. Şi de ce să nu umble? E tânăr, îi fierbe şi lui sîngele-n vine... Toată lumea a făcut la fel. Bine că nu se mai iau flăcăii la bătaie pentru câte-o fată: altcândva se şi băteau. Chiar el, M'atvei, s-a bătut în felul ăsta, şi nu o dată. Dar şi atunci, tot aşa: simțea că-l mănâncă pumnii şi se ştia puternic. Trebuia deci

să-şi arate cumva puterea.

Într-o noapte, şezând tot aşa pe pat să-şi depene gândurile, nu se mai putu stăpâni şi-o înghionti pe nevastă-sa:

— Tu, Aliona! Vreau să te-ntreb ceva...

— Ce-ai pățit? făcu, mirată, Aliona.

— Ia zi: fost-ai tu cândva amorezată? De mine, să zicem, ori de altcineva? Nu contează de cine.

Femeia tăcu o vreme.

— Eşti băut, omule? Ce ai?

— Nu-s băut deloc. Tu să-mi răspunzi la întrebare: m-ai iubit cu adevărat, ori te-ai măritat aşa... că era cazul? Te-ntreb serios.

Aliona îşi dădu seama că bărbatul nu-i e „cu chef", totuşi tăcu din nou. Nu mai ştia nici ea. Uitase.

— Ce ți s-a năzărit, bre, să mă-ntrebi?

— Vreau să pricep şi eu o treabă, fir-ar ea să fie. Că nu ştiu ce am: mi-e sufletul cumva... răscolit. Parc-ar fi o boală.

— Sigur că te-am iubit. De nu te-aş fi iubit, nu mă măritam cu tine. Doar ştii cât s-a ținut Minka ăla, Koroliov, după mine. Totuşi nu l-am luat. Da' tu de ce ți-ai amintit de iubire tocmai acum în toiul nopții? Ai cam luat-o razna, bărbate.

— Ia mai du-te, mă, se supără Matvei. Dormi şi taci din gură.

— Mâine dimineață să duci vacă la cireadă, reluă Aliona. Am uitat să-ți spun. Eu plec de cu noapte cu femeile, să culegem poame.

— Unde? ciuli urechile Matvei.

— Pe islazurile alea, ale tale, nu te-nspăimînta.

— Dacă vă prind că-mi călcați iarba în picioare, vă amendez pe toate, să ştiți. Cu câte zece ruble.

— Ştim noi un loc unde nu trece nimeni cu coasă. Poame sunt acolo - puzderie. Vezi să nu uiți de vacă.

— Bine-bine. N-am să uit.

...Şi totuşi ce s-o fi întâmplat oare în noaptea accea de

demult? Atunci când a pornit el spre sat, ca să-i aducă lapte lui frate-său? De ce şi-o fi amintit de ea tocmai azi?

„M-am prostit, pesemne, gândi cu tristețe. La bătrinețe oamenii se prostesc.”

Boala care-l cuprinsese n-a vrut însă să se astîmpere nici în nopțile următoare. Matvei îşi dădu seama că începuse chiar să stea în aşteptarea armonicii lui Kolka, cu glasul ei atât de răscolitor. Dacă ea întârzia să răsune, i se strecura în inimă o anume îngrijorare. Şi-i era tare ciudă pe Nina: „Vițeaua naibii!... Parcă se poate ea lăsa aşa, cu una, cu două!”

Sta în aşteptare. Se apuca să fumeze. Şi în ccle din urmă armonica se făcea auzită. Iar în suflelul lui Matvei suferința prindea putere. Stranie suferință: îi tânjea inima după ea. Când n-o mai simțea, parcă-i lipsea ceva.

Îşi mai aducea aminte şi de nişte dimineți din trecut... Când mergea el cu picioarele goale prin iarbă... Iarba era căruntă de rouă, şi urmele ce i se întipăreau pe firele ei erau verzi ca pelinul. Roua îi ardea tălpile. Parcă şi acum, amintindu-şi de acele dimineți, simțea frig la picioare.

Ori se gândea la moarte. Îşi zicea: mai trece nițel şi gata - vine sfârşitul. Nu-i era teamă, încerca doar un fel de mirare: totul o să fie ca şi până acuma, doar pe el o să-l ducă-n cimitir şi-o să-l bage în pământ. E cam greu de înțeles: cum adică o să fie totul ca şi până acum? Mă rog, soarele o să răsară şi-o să apună, aşa cum face el dintotdeauna. Dar oamenii? Oamenii o să fie cu totul alții şi n-o să-i mai poată cunoaşte niciodată... Tocmai asta-i de neînțeles. Mă rog, încă zece-cincisprezece ani o să-şi mai amintească lumea de el. Că a fost adică unul, pe nume Matvei Riazanțev. Dar pe urmă? Păcat că n-o să mai ştie cum au s-o ducă ăia aci, în sat. De altceva parcă nu-i pare râu: i-a incăizit destul soarele, a petrecut destul şi de sărbători, a iost şi cl vesel şi... Nu, nu-i pare rău. A văzut destule în viață. Şi totuşi, când ar sta să se gândească mai bine că cl n-are să mai existe, iar oamenii aceia noi or să iie în viață... Oare i-o simți vreunul lipsa? Sau

nu i-o simți-o deloc?

„Ptiu! Zău că-mbătrînesc.”

Ostenea de-atâtea gânduri.

— Auzi, femeie, o trezea din nou pe nevastă-sa. Ian zi-mi şi mie: ți-e frică de moarte?

— Te-ai smintit de tot, bărbate! se supăra Aliona. Cui nu i-e frică?

— Uite că mie nu mi-e frică.

— Atunci culcă-te şi dormi. Ce te tot gândeşti la moarte?

— Bine-bine. Dormi acolo şi taci din gură.

Amintindu-şi însă din nou de noaptea aceea uluitoare, când zburase călare prin beznă, inima i se înfiora ca şi atunci - dureros de dulce. Ba nu, există totuşi ceva în viață de care îți pare rău. Îți pare atât de rău, că te trec şi lacrimile.

Dar iată că într-o noapte a stat în zadar să mai aştepte armonica. A fumat țigară după țigară... Armonica însă n-a mai răsunat deloc. Chiar l-a istovit aşteptarea aceea.

La revărsatul zorilor a deşteptat-o pe Aliona.

— Ne-a tăcut cântărețul...

— Păi nu ştii că se-nsoară? Duminică face nun La.

Rău s-a mai întristat Matvei. S-a întins pe pat, a încercat să adoarmă, dar n-a izbutit. A răsărit şi soarele, dar el încă mai sta cu ochii deschişi. A încercat să-şi mai amintească şi-acum câte ceva din trecut, dar nu şi-a mai amintit nimic. Pe urmă l-au năpădit gândurile la tot soiul de treburi colhoznice... Curând are să înceapă secerişul, iar o parte din sena cerători încă mai stau cu hulubele în sus, prin preajma fierăriei. Diavolul ăla de Filea-fierarul se ține numai de chefuri. Acu’ vine şi nunta lui Kolka

— se mai duce naibii o săptămână...

„Las’ că-l iau eu mâine pe Filea la întrebări.. „

...Dând a doua zi cu ochii de Kolka, Matvei surâse strâmb:

— Ce-i, băiete, ți-ai pus armonică-n cui?

Lui Kolka gura-i ajunse până la urechi.

— Gata, Matvei Ivanîci, n-am să vă mai scol din somn. S-a isprăvit.

*- Hm, hm, făcu Matvei şi se duse într-ale sale. Gândi însă: „Te bucuri tu acum, tăuraşule! Da' ia să te vedem ce-ai să cânți, când te-o apuca Nina de coarne. Că-i doar din neamul Krecetovilor, ăştia-s toți o apă şi-un pământ."

Trecu o săptămână.

Ca şi până atunci, odată cu căderea nopții pornea să se reverse prin ferestre lumina lunii şi mireasma cea amăruie de pelin... Şi era linişte.

Matvei însă avea somnul agitat. Se trezea mereu, aprindea câte-o țigară... Se ducea în tindă să bea cvas, apoi ieşea afară, în cerdac. Se aşeza pe trepte şi-şi aprindea altă țigară. Pe ulițele satului plutea lumina lunii. Şi era o înspăimântătoare linişte.

Ploaie în zori de zi

Era pe la sfârşitul lui aprilie. Picuri mari cădeau de pe streşinile caselor, un vânt călduț îi abătea, lovindu-i moale de geamurile ferestrelor, şi ei se prelingeau în jos, aidoma unor lacrimi străpunse de lumină.

Efim Bedariov, internat la spitalul raional, sta culcat într-o rezervă micuță, pe un pat cu salteaua subțire, turtită. Boala îl înnegrise la față, îl storsese de vlagă.

Doctorul, un băiat tânăr, venea mereu pe la el.

— Ei, cum o mai duci?

— Ca peştele pe uscat, îi răspundea anevoie Efim, şi-n ochii încercănați, înfundați în orbite, i se aprindea pentru o clipă un ciudat licăr de veselie. Cum s-ar zice, dau în primire.

— Nu mai vorbi aşa!

— Glumesc şi eu, se grăbea să-l liniştească Efim. Îi era drag medicul acela, atât de tânăr şi atât de sfios.

— Ți-ai luat doctoria?

— Cum să nu? Şi mi-a făcut bine. Simt eu asta.

Medicul îl scrută cu privirea. Efim nu-şi plecă ochii.

— Nu mă crezi, doctore? Heh!... Ce tânăr eşti matale. Mai că mă prinde invidia.

Doctorul se-mbujoră.

— Cum să nu te cred? De unde ai mai scos-o şi pe asta?

Efim îl bătu uşurel pe mână.

— Îotu-i în ordine, feciorule. Mu mă piîng de nimic... Doar pe fie-mea...

— I-am şi expediat o telegramă.

— Bine-ai făcut. Efim o aştepta pe Nina, unica lui fiică.

Nici că se poate mai bine.

Într-una din zile, pe la amiază, când în rezervă nu se mai afla nimeni, la fereastra deschisă care dă spre uliță, apăru un bărbat îmbrăcat cu un cojoc alb. Ocoli cu privirea mică încăpere, îşi dădu jos de pe capul cât o baniță căciula din blană de miel şi se propti cu pieptul pe pervaz. Prin rezervă se răspândi un miros de pământ reavăn şi de oaie.

— Să trăieşti, Efime.

Bolnavul întoarse capul şi făcu ochi mari, pătruns de mirare. Se mişcă pe saltea, încercând să se salte în coate, dar omul cu cojoc alb îşi agită brațul.

— Stai liniştit.

Efim îl privi cu luare-aminte.

— Am venit să te văz, zise omul, ațintindu-şi privirea poate asupra bolnavului, poate undeva în adâncul încăperii. Cum o duci, Efime?

Efim zâmbi pe sub mustață.

— O duc bine.

Celălalt dădu din capul lui mare, în semn că a priceput cum stau lucrurile. Se trase înapoi, îşi suflă nasul afară, apoi se propti iar cu pieptul de pervaz.

— Văz, prin urmare, că-i de rău, zise el şi din nou dădu din cap.

— Ce-ai pierdut, mă, p-aici, pe la noi? îl întrebă Efim.

— Am venit pe la alde ginere-meu, îi răspunse vesel cel cu capul mare. Şi-am aflat că te-ai cam betegit. M-da. Uite, şedeam adineaori pe prispă şi m-a toropit căldura. Zic, iacătă c-a venit şi primăvara, a început să-ncingă soarele. M-da. Numai că de dat ortu' popii tot o să-l dăm... Se căută de tabacheră prin buzunarele cojocului. Aşa-mi ziceam: uite, bre, ne trăim viața şi la aia cu coasa nici că ne gândim vreodată. Da' dumneaei - haț! - şi ne intră pe uşă. Bună ziua, ne zice, de mine ați cam uitat, aşa-i? Omul se întrerupse şi se uită drept în ochii bolnavului. Să te luăm pe tine, de pildă, Efime... Tăcu iar şi unse îndelung cu scuipat capătul hârtiei de ziar din care-şi răsucise țigara.

— Ce-i cu mine?
— Ce să fie? Şi-a trăit, zic, omul viaţa... a făcut-o pe activistul, i-a deschiaburit pe unii... ăă... şi-alte treburi dintr-astea. Omul îşi aprinse ţigara, împrăştiind cu grijă nouraşul alburiu de fum. Ţi-aminteşti când ai dat jos crucea de pe biserică?
— Cum să nu?
— Aia e, vezi. Ce vreau eu să spun? Mă rog, c-o fi acolo, sus, Dumnezeu, că n-o fi, nu despre asta-i vorba. Eu acum vreau să ştiu altceva: cum îi la o adică?
— Ce-anume?
— Te perpeleşti?
— Adică, mă mustră ori nu cugetul că v-am deschiaburit? Asta vrei să spui?
— Îhî. Chiar asta.
— Nu, Kirill, nu mă mustră. Câtuşi de puţin. Iar de treaba cu Dumnezeu să ştii că te-ai legat degeaba. Doar nici tu nu crezi în el. Măcar acu' să nu mai umbli cu fofârlica.
Kirill zâmbi în colţul gurii.
— În Dumnezeu nu cred, asta aşa-i. Aş zice chiar că-n el nu crede nimeni, doar se prefac a crede.
— Bravo. Măcar la bătrâneţe te-ai deşteptat şi tu.
— Stai, nu te bucura aşa tare. Cel de la geam îşi luă un aer grav, povăţuitor. Eu nu umblu să te înspăimânt, Efime, dar îţi spun atâta: cel care în viaţa lui i-a năpăstuit pe oameni, n-are parte de-o moarte uşoară.
— Valeu, că tare m-am speriat, tocmai m-a apucat dârdâiala. Prost ai fost, mă Kirill şi prost ai rămas. Heh, mi-ai venit, vezi doamne, cu predică...
— 0 faci tu pe viteazul că mă vezi pe mine atici, zise Kirill. Da' numai tu ştii ce spaimă zace în tine.
— Da' eu nu trag să mor, bre. De unde-ai mai scornit-o şi p-asta?
— Bine-bine, zise cu tâlc Kirill şi trase iar din ţigara lui cu tutun pârâitor.
În rezervă intră doctorul.

— Ce-i cu dumnealui acolo? se încruntă el, zărindu-l pe Kirill.

— E... un vecin de-al meu, făcu Efim. Lăsaţi-l să mai stea.

— Aruncă ţigara! Şi-ar fi bine să pleci.

— Ba nu, protestă Efim. Să mai rămână.

Kirill se trase de la fereastră şi-şi strivi cu grijă ţigara.

Medicul îl puse pe Efim să-şi ia doctoria, mai şezu niţel pe patul lui, apoi se duse într-ale sale.

Kirill se propti iar de pervaz.

— Vă-ngrijeşte bine aicea, zise el.

— ”Vă-ngrijeşte bine”, îl îngână Efim, supărat fără veste. Nesătuilor!

— Domol, domol. Aici eşti la spital, nu la *selsoviet.*

Tăcură o vreme.

— Mă uit la tine, Efime, vorbi din nou, pe un ton potolit, meditativ, Kirill, şi nu pot să pricep:

atâta rău mi-ai făcut tu mie! Gospodăria mi-ai luat-o, m-ai hăituit prin taiga ca pe-o fiară, m-ai izgonit, vezi bine, la dracu-n praznic... Este? Da' eu, uite, n-aş putea spune că-ţi port pică. Nu că nu ţi-aş purta-o deloc: de mi-ai fi ieşit în cale atunci, în taiga, te-aş fi achitat dintr-un foc. Dar aşa, ca să mi se facă negru în faţa ochilor, asta nu. Mi-aduc aminte c-am stat odată-n dreptul casei tale de-a fost cât pe ce să mă prindă zorile. Şedeai cu hârţoagele alea ale tale chiar în dreptul geamului. De vreo zece ori mi-am dus puşca la ochi şi... n-am fost în stare. Nu-ţi vine a crede, aşa-i? De-am fi fost în taiga, sigur că aş fi făcut-o. Dar aşa, aflîndu-te-n casă, n-am putut. Ce nu mi-am spus atunci! Că-s aşa şi pe dincolo. Da' de-apăsat pe trăgaci tot n-am putut să apăs.

Efim îşi întorsese capul pe pernă spre Kirill şi-l asculta cu multă curiozitate.

— Ai fost totuşi cumva zălud, Efime. Nu te supăra, doar nu ţi-o spun cu răutate. Că n-am venit aici să mă iau în beţe cu tine. Vreau numa' să pricep şi eu: de ce nu te astâmpărai, de ce-ţi băgai nasu' în toate? Mă rog, îmi ascundeam atunci grînele. Da' ce te durea asta pe tine? Doar erau ale mele.

— Prostule, zise Efim.

— Iar mă faci prost! se-nfurie Kirill. Pricepe, mă, odată, că-ți vorbesc serios. Doar nu mai avem acu' ce-mpărți. Ne-am hăituit destul când a fost să fie. Ajunge.

— Ce-i fi vrând, mă, să pricepi?

— Vreau să pricep: care ți-a fost ținta în viață? continuă Kirill să-l lămurească. Fiecare om are-n viață câte-o țintă. Eu, de pildă, voiam să mă-mbogățesc. Da' tu?

— Eu am vrut să fie din ce în ce mai puțini oameni proşti. Asta mi-a fost ținta.

— Ptiu! făcu Kirill, căutându-se iar de tabacheră. O ții una şi bună!

— Auzi la el: cică voia să se-mbogățească! Pe socoteala cui, mă? Prost, prost, da' viclean!

— Prost eşti tu, nu eu. Numa' gura era de tine. Viață nouă!... Nici tu n-ai trăit ca lumea, nici pe alții nu i-ai lăsat. Ți-ai greşit viața, Efime.

Pe Efim îl podidi tuşea. Accesele înnăbuşitoare îi zguduiră îndelung trupul uscat dş, boală. Îşi îndreptase spre Kirill privirea învăpăiată, părea că încearcă să-i mai spună ceva.

În rezervă intră doctorul şi se repezi spre bolnav.

Kirill se depărta de fereastră şi porni de-a lungul uliței.

Spre seară, când ferestrele spitalului oglindiră văpăile potolite ale soarelui ce scăpăta, Efim Bedariov se simți mai rău.

Sta culcat pe spate, cu mâinile ridicate spre căpătâi. Când şi când scotea câte un geamăt surd şi strângea cu degetele tremurânde vergelele patului: se tot străduia să se ridice. Dar boala nu-l mai lăsa din ghearele ei, îl pârjolea cu văpaia ei ucigătoare: îi încingea obrazul şi trupul, făcea să i se legene pe dinaintea ochilor tavanul şi pereții, înveliți parcă şi ei într-o pâclă fierbinte.

Lângă patul lui stătea doctorul însoțit de Nina, fata lui Efim, o femeie de vreo treizeci de ani, sosită chiar atunci de la oraş.

— Ce-i acuma?... Noapte! îi întrebă Efim, revenindu-şi din

neştire.

— E seară, apune soarele.

— Aş fuma o ţigară...

— Asta-i bună! Nu se poate.

— Ba eu cred că nu mi-ar face rău.

— Nu se poate, nu se poate, nu-ţi dai seama, tăicuţule!

Efim tăcu supărat. Apoi îşi pierdu iar cunoştinţa, îşi reveni din nou, încerca mereu, cu disperare, să se salte în pat. La un moment dat, izbuti, în neştirea lui, să se aşeze în capul oaselor. Femeia şi doctorul încercară să-l culce la loc, dar el îşi proptise mina în pernă, iar cu cealaltă încerca să-şi sfâşie gulerul cămăşii şi tot repetă, rostea mereu într-o şoaptă şuierătoare:

— Oare pentru ce?... Pentru ce?... Doar eu ştiu... Eu ştiu tot... Şi-n ochii săi arşi de boală părea să licărească, tremurătoare, lumina unui gând amar.

Cu multă greutate cei doi izbutiră să-l culce. Femeia îl cuprinse cu braţele, şi trupul îi fu zguduit de suspine.

— Tată! Tăicuţul meu bun!... 0, tăicuţule!...

Doctorul o conduse afară din rezervă şi, revenind la bolnav, rămase acolo.

Efim se potolis«.

Medicul şedea pe pat, cu ochii la bolnav.

— Kirill! rosti Efim, fără să deschidă ochii.

— Ce-i? se auzi o voce.

Doctorul tresări şi întoarse capul: la geamul rezervei stătea Kirill şi se uita la Efim. Venit mai demult, stătuse tot timpul acolo, urmărind luptă inegală a omului cu moartea.

— Ce-i cu dumneata?

— Mă uit şi eu...

— Cine e? Kirill ? întrebă Efim.

— Eu sunt.

— Ai venit?

— Îhî.

— Lasă, Kirill... Efim trăgea cu lăcomie aer în piept. Om mai sta noi de vorbă... Sigur că-mi pare rău olecuţă...

— Lasă. Stai liniştit, Efime.

Medicul nu înțelese nimic din acest dialog ciudat. Îşi zise că Efim aiurează din nou şi-i făcu semn lui Kirill să plece de la geam: bolnavul era din nou agitat.

Capul lui Kirill dispăru din dreptul ferestrei.

Noaptea era pe sfârşite. Partea dinspre răsărit a cerului se acoperise de nori. De afară veni o mireasmă caldă de mlaştină: stătea să plouă.

De undeva, de departe, se auzi venind o maşină. Răguşite glasuri de dulăi sparseră liniştea dinaintea zorilor.

Medicul şi Nina se aplecaseră peste cel culcat în pat.

— Sunt pe ducă? făcu Efim, abia mişcându-şi buzele.

Femeii începu din nou să-i tresară bărbia. Medicul exclamă:

— Vezi-ți de treabă, Efim Nazarîci. Vorbeşti prostii…

— Deschideți fereastra.

— E deschisă.

— E greu… Nina, fetițo… pe copilaşi… mm… Efim îşi întoarse într-o parte privirea stinsă, se întinse pe sub pătură… Chipul i se făcu livid. Îl podidi tuşea… Din colțul gurii i se scurse pe pătură un firicel de sânge. Într-un ultim efort se smuci în pat… se aşeză pe saltea.

Doctorul şi Nina îl prinseră de umeri.

Din gâtlejul bolnavului răzbea un clocot. Voia să spună ceva, dar nu izbutea decât să geamă gros. Abia mai putea să-şi țină capul… stropea cu sânge cald halatul fiicei sale şi gemea: voia să mai spună ceva.

— Ce-i, Efime, ți-e rău? întrebă deodată, cu o sinceră compătimire, o voce: era a lui Kirill, care venise din nou la fereastră. Nu-i răspunse nimeni. Poate că nici nu fusese auzit.

Brusc, trupul lui Efim se făcu greu, se lăsă moale în brațele femeii… Amândoi îl culcară cu grijă pe cearşaf. Pluti o adâncă linişte.

Nina rămase împietrită la căpătâiul patului. Cu ochii larg deschişi, ațintiți asupra tatălui ei. Curând, în geamuri loviră

picături mari de ploaie. Arborii din grădina spitalului tresăriră, îşi legănară crengile, fremătară.

O răbufnire de vânt aduse de afară un petec de hârtie; acesta căzu, foşnind, la picioarele femeii. Ea tresări, apoi se lăsă în genunchi în fața patului...

Kirill porni încet, depărtându-se de clădirea spitalului. Uitase să-şi pună căciula, o ținea în mâini.

Ploaia caldă, bogată, îi udase capul, picurii i se scurgeau pe obraz, pe gât, îi răpăiau pe pielea cojocului. Era o ploaie dorită: cea dintâi ploaie din anul acela.

Kirill mergea întruna, privind cu tristețe în pămint. Îi părea rău de Efim Bedariov. Nici nu încerca acum să-şi dea seama de ce-i pare rău. Era întristat, încerca o părere de rău şi-atât.

Ploaia răpăia, dănțuia de-a lungul drumului cu miile ei de picioruşe subțiri, strălucitoare. Băltoacele, şanțurile erau un clocot, o gâlgâire... Un clipotit.

Într-o zi de toamnă

Filipp Tiurin, podarul, ascultă până la sfârşit buletinul de ştiri transmis la radio şi mai rămase o vreme în dreptul mesei, tăcut şi încruntat.

— Ăştia nu se mai astâmpăra deloc! zise în cele din urmă, cu ciudă.

— Pe cine blagosloveşti acolo? îl întrebă nevastă-sa, o femeie înaltă, cu mâini de bărbat şi cu o voce de bas, bărbătească şi ea.

— Îi bombardează întruna, făcu Filipp semn cu capul spre aparatul de radio.

— Pe cine, bre?

— Pe vietnameji, n-auzi?

Bătrânei nu-i era pe plac pasiunea lui bărbatu-său pentru politică, ba mai mult decât atât, pasiunea asta prostească o scotea din sărite. Uneori ajungeau să se certe de-a binelea din această pricină; acum însă nu-i ardea de ceartă: se grăbea să plece la târg.

Filipp, rămas în continuare grav, concentrat, se îmbrăcă mai gros şi porni spre malul râului, unde-i era priponit podul plutitor.

Ca podar, Filipp lucra mai demult, încă din timpul războiului. Fusese rănit la cap, n-a mai putut să-şi facă meseria de dulgher - îl opriseră doctorii să lucreze mereu aplecat - şi se tocmise podar.

Era pe la sfârşitul lui septembrie, ploile conteniseră, dar bătea un vânt rece şi umed. Glodul îţi clefăia sub picioare. Din difuzorul aflat în dreptul cooperativei începuse să răsune

melodia ce însoțea obişnuita emisiune a gimnasticii de dimineață şi vântul purta cu el crâmpeie de muzică şi-un glas voios, ajuns aici tocmai de la Moscova. Guițatul purceilor de prin ogrăzi şi cântarea cocoşilor se auzeau parcă mai tare, mai desluşit.

Oamenii din sat, pe care Filipp îi întâlnea în drumul lui, îi dădeau bineţe moțăind din cap şi grăbeau mai departe: spre cooperativă, să cumpere pâine, ori spre autobuz, mulți dintre ei ducându-se, ca şi nevasta podarului, la târg.

Filipp se obişnuise cu drumul ăsta zilnic - de acasă până la malul râului - şi-l făcea fără prea multe gânduri în minte. Se gândea, fireşte, la câte ceva, dar nicidecum la podul lui plutitor sau, de pildă, la cei pe care avea să-i ducă, începând cu orele dimineții şi până seara, de pe un mal pe celălalt. Acolo toate îi erau binecunoscute. Acum, spre exemplu, se gândea cum ar putea fi astâmpărați americanii aceia, cu războiul lor. Se mira, fără ca totuşi să întrebe pe cineva, de ce nu-i trăsnim odată cu rachetele noastre? Doar în felul ăsta, totul s-ar rezolva într-o zi, două. Încă din tinerețe Filipp fusese un om foarte activ. Se integrase în mod activ vieții noi, activase cu tragere de inimă în problema colhozurilor... Nu deschiaburise, ce-i drept, pe nimeni, de discutat însă discutase pe-atunci mult şi cu aprindere, agitându-se, încercând să-i convingă pe cei neîncrezători. Nici membru de partid nu era, nu ştiu cum se făcuse, dar n-a avut niciodată prilejul să deschidă această discuție față de tovarăşii cu munci de răspundere, în schimb ei, cei cu munci de răspundere, nu se lipseau niciodată de ajutorul lui, iar el li-l oferea din toată inima. Ba chiar, în sinea lui, se mândrea că ei nu se pot lipsi de sprijinul lui. Îi plăcea, de pildă, să discute în ajunul alegerilor, cu tovarăşii veniți la sovietul sătesc, cum să organizeze mai bine această acțiune: cui să ducă urna acasă şi cine poate veni singur la vot, doar să mai tragă el, Filipp, de dimineață, o fugă pe la oameni pe-acasă, să le aducă aminte... Mai erau şi câte unii încăpățînați: „Parcă ei mi-au dat cal, când a fost să mă duc după lemne!...”

Auzind aşa ceva, Filipp rămânea de-a dreptul uimit: „Se poate, măi Egor, să spui una ca asta, îi zicea el săteanului cu pricina, se poate să asemuieşti una cu alta? Ia te uită la el! Aici e vorba de-o problemă politică şi tu vii cu calul tău: amesteci brânză cu...” Şi tot alerga prin sat, tot argumenta întruna. Sătenii veneau şi ei cu argumentele lor, discutau cu el de la suflet la suflet, fără supărare, ba chiar îi spuneau: „Tu să le zici acolo că...” Filipp era pătruns de importanța momentului, se zbuciumă, trecea totul prin inimă. „Măi, ce oameni! gândea, cuprins de grijile pe care le implica o acțiune atât de importantă. Lume înapoiată, ce mai la deal la vale! Odată cu trecerea anilor, Filipp a devenit mai puțin activ, iar după ce a căpătat rana aceea la cap, n-a mai avut putere deloc să se mai agite, să fie activ ca altcândva. Dar şi acum punea la inimă interesele societății şi se frămînta, rumegându-le.

Pe râu, vântul bătea cu mai multă putere. Biciuia în rafale şi da brânci... Otgoanele podului plutitor vibrau cu vuiet. Dar printre nori se ivise soarele şi, decât altcumva, era bine şi-aşa.

Filipp făcu vreo câteva curse, transportându-i pe cei mai nerăbdători, apoi totul merse mai lesne şi fără nervi. Filipp se pornise chiar să cugete din nou la americanii aceia, dar tocmai atunci sosiră pe malul râului nişte nuntaşi. Dintr-ăştia de azi, cu maşini mici, împodobite cu flori şi cu panglici.

Moda asta a ajuns acum şi la *țară.* Maşinile erau trei la număr. Nuntaşii coborâseră din ele, zgomotoşi, nițel afumați, dar parcă prea fuduli, prea făcând-o pe grozavii.

O fi fost ea, moda, aşa, să umble nuntaşii cu maşini împodobite, totuşi asta se întâmpla mai rar: încă nu putea toată lumea să facă rost de maşini.

Filipp îi privea cu interes pe nuntaşi. Îi erau necunoscuți, nu erau de prin partea locului, mergeau pesemne undeva, în ospeție. Se grozăvea mai ales unul din ei, cu pălărie... Din câte se arăta, el era cel care făcuse rost de maşini. Se străduia ca totul să fie făcut cu multă pompă. Îl puse pe

armonist să cânte chiar pe platforma podului, porni el, primul, să joace, striga vesel, tropăia din picioare, se uita victorios în jurul lui. La el însă ți-era jenă să te uiți, ți-era, vorba ceea, ruşine de ruşinea lui. Cam aşa păreau să-l privească însuşi ginerele cu mireasa lui, care erau mai treji. Şi oricât se străduia nenea ăla cu pălăria pe cap să le insufle şi altora veselia lui, nu izbutea şi pace. Oşteni pân-la urmă şi se lăsă păgubaş. Podul ajunse la mal, maşinile se puseră în mişcare şi nuntaşii plecară.

Cât despre Filipp, acesta se duse cu gândul la propria lui viață. Iată cam ce i se întâmplase lui în tinerețe, când îşi pusese şi el în gând să se însoare. Era pe-atunci în sat la el o fată, Maria Ermilova, frumoasă nevoie-mare. Rotundă la față, rumenă, cu vorbă dulce... îți lua ochii, nu alta. La aşa nevastă visai noaptea cu ochii deschişi. Lui Filipp îi era tare dragă, îl îndrăgise şi ea, începuseră chiar a se găti de nuntă. Dar Filipp intrase în legătură cu comsomoliştii. Se arătase a fi şi atunci aşa cum avea să fie şi mai târziu: comsomolist n-ajunsese să fie, dar se agitase şi-ncepuse a nega toate vechile tradiții, cum o făceau şi aceia. L-a încântat faptul că ei, comsomoliştii, se ridicaseră împotriva bătrânilor din sat, împotriva stăruinței acestora de a-şi impune voința. Printre altele, întreg tineretul conştient se ridicase împotriva cununiilor religioase. A fost ceva cum nu s-a mai văzut... Bătrânii nu mai puteau face nimic, puneau mâna pe bici, măcar cu biciul să-i domolească pe puştii aceia cu caş la gură, dar în felul ăsta îi întărâțau şi mai mult. Frumoase vremuri au fost acelea. Filipp, desigur, era şi el împotriva cununiei religioase. Maria însă nu era împotrivă: părinții săi erau nişte oameni pe care nu-i puteai clinti dintr-ale lor, ba chiar şi ea îi părăsise cu totul pe cei cu vederi progresiste: ținea morțiş să se cunune la biserică. Filipp s-a aflat într-o situație din cele mai încurcate. S-a străduit în fel şi chip s-o convingă (fusese înzestrat cu darul vorbirii, pesemne că tocmai de aceea îl şi îndrăgise fata, căci era o însuşire cam rar întâlnire printre cei de la țară), îi aducea tot soiul de

argumente, încerca s-o scoată din ignoranța ei țărănească, îi citea fel şi fel de articole şi foiletoane, râdea zeflemisitor, deşi cu durere în inimă... Maria, nimic: voia să se cunune cu popă şi basta. Amintindu-şi mai târziu de acea perioadă, Filipp îşi dădea seama că a făcut atunci o prostie de neiertat. Nu s-a mai însurat cu Maria. Deşi a rămas după aceea la fel ca şi până atunci, deşi n-a regretat niciodată şi nu regretă nici astăzi că a participat după puterile lui, la transformarea vieții, de Maria totuşi i-a părut tare rău. Toată viața l-a durut şi i-a sângerat inima. O zi n-a fost să nu-şi amintească de Maria. La început, mai ales, i-a venit atât de greu, încât a fost cât pe ce să-şi curme zilele. Durerea nu l-a părăsit nici mai târziu. Avea de-acum familia lui - se însurase după toate regulile căsătoriei civile - avea şi copii, dar inima îi sângera întruna de dorul Măriei. Nevastă-sa, Fiokla Kuzovnikova, dându-şi seama de netrecătoarea lui tristețe, a prins ură pe el. Şi ura aceea adâncă, deşi nedată pe față, a trăit şi ea într-însa fără a se stinge o clipă. Cât despre Filipp, el nu-şi ura nevasta... Totuşi, fiind pe front, de exemplu, şi auzind spunându-se: „Voi vă apărați mamele şi soțiile...” în loc s-o vadă în mintea lui pe Fiokla, o vedea pe Maria. Şi dacă i-ar fi fost dat să moară acolo, ar fi murit cu gândul la Maria. Mai târziu, odată cu trecerea anilor, durerea, deşi nu l-a părăsit nicicând, nu i-a mai fost, fireşte, tot atât de arzătoare ca în primii ani de căsătorie. Doar că tot de atunci Filipp a început să vorbească mai puțin. Activa în continuare, sta de vorbă cu oamenii, căci oamenii trebuiau convinşi, dar de fiecare dată părea că se trezeşte dintr-o meditație profundă şi amară. Sta cât stă dus pe gânduri, apoi o dată îşi dă seama şi-ncepea din nou să-i povățuiască, să le deschidă ochii asupra lucrurilor noi, nemaivăzute, din jurul lor. Cât despre Maria... Pe Maria curând au dus-o din sat. A cunoscut-o un oarecare flăcău cu dâre de mână, (ba nu un oarecare, căci Filipp l-a cunoscut după aceea şi s-a întâlnit cu el de multe ori) din Kraiuşkino, un sat de prin împrejurimi, i-au venit încoace neamurile, au pețit fata şi-au luăt-o cu ele. Cei doi s-au

cununat, fireşte, la biserică. Un an mai târziu, întâlnindu-l pe Pavel, soțul Măriei, Filipp l-a întrebat: „Nu ți-a fost, mă, ruşine să te cununi la biserică?” La care Pavel a făcut-o mai întâi pe miratul, apoi i-a spus: „Da’ de ce să-mi fi fost ruşine?” - „Păi că le-ai făcut pe plac bătrînilor”. „Ba nu le-am făcut pe plac, a zis Pavel, am vrut chiar eu să mă cunun aşa”. „Păi tocmai d-aia te şi întreb,. Îşi cam pierdu cumpătul Filipp, nu ți-a fost ruşine? Bătrânii că bătrânii, lor le-ai mai putea-o trece cu vederea, dar voi?... Aşa n-o să mă ieşim nicicând la lumină.” De astă dată, Pavel a început să înjure: „Ia mai duceți-vă voi, ăştia!...” Şi n-a mai vrut să continue discuția. Mai târziu însă, Filipp şi-a dat seama de-un lucru: ori de câte ori l-ar fi întâlnit pe Pavel, acesta se uita la el cu un fel de ciudă reținută, ba chiar cu durere, ca şi când ar fi încercat întruna să-nțeleagă ceva şi n-ar fi izbutit s-o facă. S-a auzit apoi că el nu prea face casă bună cu Maria, că Maria îi duce dorul lui Filipp. Acestuia atât îi mai lipsea: durerea care i-a renăscut în inimă l-a îndemnat spre băutură. S-a lăsat de ea în cele din urmă şi-a dus-o tot aşa, purtându-şi zi de zi durerea în suflet, ca pe-un şarpe: şarpele îi înfigea necontenit colții în inimă, dar el ce să facă? nu-i mai rămânea decât să rabde.

Cam aceste gânduri i le treziră în minte maşinile acelea cu nuntaşi, sosite pe malul râului. Filipp mai făcu vreo câteva curse încolo şi încoace, apoi îşi zise că înainte de masă n-ar strica să bea un pahar de votcă: vintul îl pătrunsese până la oase şi uite că şi sufletul i se cam pornise să scâncească. Să-l umple de nelinişte, să-l doară de-a binelea...

„Mai fac două curse, îşi zise, şi mă duc la masă.”

Apropiindu-se din nou de malul cel străin (pentru Filipp, unul din maluri, unde i se afla satul, era al lui, celuilalt îi zicea „malul străin”), zări de data asta un camion cu coviltir, iar în dreptul lui un grup de oameni. Ochiul ager al podarului ghici îndată despre ce fel de maşină era vorba: într-însa se afla un mort. Oamenii din partea aceea îşi duceau morții la groapă totdeauna la fel: când ajungeau la podul plutitor, se

dădeau jos, nemaiadăstînd - în preajma coşciugului, şi în aşa chip stăteau după aceea pe mal şi tăceau din gură, încât îți dădeai seama pe loc ce anume se întâmpla cu ei.

„Oare pe cine-or fi ducând? se-ntrebă Filipp, încordîndu-şi privirea. Pesemne că pe cineva din susul râului, căci prin împrejurimi nu s-a auzit să fi murit careva. Da' de ce l-or fi aducând încoace? N-o fi murit acasă şi-l aduc acum în sat la el?”

Când podul plutitor veni mai aproape de mal, Filipp îl recunoscu printre cei adunați acolo pe Pavel, bărbatul Măriei. Şi deodată înțelese cine era cel dus cu maşina... era Maria! îşi aminti că-n vară Maria trecuse pe acolo în drum spre fiică-sa, care şedea la oraş. Cât timp traversase râul, stătuseră amândoi de vorbă. Maria îi spusese că fata ei a născut de curând şi că se duce să-i fie o vreme de ajutor. Frumos stătuseră atunci de vorbă. Maria zicea că o duce binişor, că cei trei copii ai ei şi-au făcut cu toții un rost în viață, că ea a ieşit la pensie. Pavel cică-i şi el pensionar, dar încă mai lucrează, face tâmplărie, ce-i drept acasă, la domiciliu, adică. Vite n-au cine ştie ce, în rest cam au de toate... De la o vreme s-au apucat să crească curcani, iar anul trecut şi-au reparat casă: au venit şi băieții, le-au mai dat o mina de ajutor. Filipp îi spusese că şi el deocamdată o duce destul de bine, că-i la rândul lui pensionar şi nici de sănătate nu se plânge, deşi atunci când se-arată a ploaie, începe să-l cam doară capul. Maria îi spusese în schimb că are nu ştiu ce la inimă... Suferă adică de inimă. Ba totul merge bine, ba odată simte c-o apasă ceva în piept şi-o strânge... Noaptea, câteodată, aşa o-njUnghie, aşa o-njunghie, c-o trec şi lacrimile. Şi uite că i-a venit Măriei sfârşitul... Când îl recunoscu pe bărbatul ei, Filipp simți că-l păleşte ceva în moalele capului. Îi năvăli sângele în obraz.

Podul se lovi de debarcaderul cel şubred. Lanțurile podului fură petrecute prin câteva belciuge şi prinse strâns cu nişte răngi de fier. Coborând malul, maşina cu coviltir începu să încerce cu roțile din față trăinicia pardoselii de bârne a

debarcaderului, bârnele porniră să salte, să trosnească, să scârțâie.

Filipp sta ca vrăjit în dreptul vâslei de la cârmă, neluându-şi privirea de la maşină. Dumnezeule, Doamne, e Maria acolo, e Maria... Era de datoria lui să-i arate şoferului unde trebuie să-şi tragă camionul, căci în urma acestuia coborau malul alte două, dar el nu se mai putea urni din loc, tot se uita mereu la maşină, la coviltirul ei...

— Unde să trag, moşule? îi strigă şoferul.

— Cum?

— Zic, unde să trag maşina?

— Păi, acolo... făcu Filipp un gest nelămurit cu mâna. Nu izbutea nici acum să-nțeleagă pe de-a-ntregul că Maria e moartă şi-i acolo, sus, în maşină... Gândurile îi rătăceau prin minte, neizbutind să se adune laolaltă. Ba îşi amintea de Maria, cum îi vorbise ea chiar aici, pe platforma podului, că o duce bine, ba o vedea tânără, cum venea ea... O, Doamne... Maria... Tu să fii, oare?

Izbuti în cele din urmă să-şi mişte picioarele şi se duse spre Pavel.

Pe Pavel viața îl gârbovise. Chipul încă nu i se veştejise, ochii îi erau limpezi, pătrunşi de înțelepciune, dar de ținuta-i de altcândva - nici urmă. Şi-n ochii cei înțelepți îi plutea o calmă şi adâncă tristețe.

— Ce-i, Pavele? îl întrebă Filipp.

Pavel îi aruncă o privire fugară, ca şi când nu i-ar fi priceput întrebarea, apoi se uită din nou în jos, spre scândurile podului. Filipp nu se încumetă să-şi repete întrebarea... Porni iar spre vâsla de la capătul podului. Ocolind în drum camionul cu coviltir, aruncă o privire înăuntru. Zări într-adevăr, un coşciug. Şi-n clipa aceea durerea îi încleştă de-a binelea inima înfiorată, iar gândurile i se contopiră şi ele într-unul singur: într-adevăr, era Maria!

Podul pomi pe apa râului. Filipp mişca maşinal vâsla de la cârma şi-şi tot zicea în gând „Ah, Maria, Maria...” Omul lui cel mai drag călătorea acum împreună cu el pentru cea din

urmă oară... Filipp ştia pe dinafară de câte ori o dusese pe Maria de pe un mal pe celălalt în cei treizeci de ani de când lucra aici ca podar. De cele mai multe ori Maria se ducea la oraş, la copiii ei: ba atunci când aceştia încă mai erau la şcoală, ba să-i ajute când îşi întemeiau căminul, ba să le poarte de grijă nepoților... Şi uite că Maria s-a săvârşit din viață...

Podul ajunse la celălalt mal. Din nou zăngăniră lanțurile, vâjiiră motoarele maşinilor... Filipp sta iar la cârmă, cu ochii la camionul cu coviltir. Nu, cu gândul acela nu se putea împăca... Niciodată în viața lui nu-i trecuse prin minte că Maria ar putea să moară. Nu se gândise la asta niciodată. La orice altceva s-ar fi aşteptat, numai la moartea ei nu. Când maşina cu coviltir pomi să coboare de pe pod, durerea din piept i se făcu de neîndurat. Îl cuprinse şi un fel de nelinişte: gândi că trebuie să întreprindă ceva. Ăştia au s-o ducă acum, au să plece cu ea... Pentru totdeauna... Dar aşa nu se poate: o petreci cu privirea şi gata. Nu se poate. Neliniştea îl cuprindea tot mai tare, dar el nu se putea urni din loc şi din această pricină durerea îi sporea şi mai mult.

„Trebuie să-mi iau rămas bun de la ea! îşi dădu seama când maşina era acum gata să urce malul. Măcar să-mi iau rămas bun!... Să-i privesc pentru ultima oară chipul. Aş putea s-o fac, cosciugul încă nu-i bătut în cuie!” Şi i se păru lui Filipp că oamenii aceia n-ar fi trebuit să procedeze aşa: să treacă doar pe lângă el şi să plece mai departe cu Maria. Căci durerea cea mai de neîndurat era durerea lui: doar în coşciugul acela zăcea Maria! Cum să plece aşa cu ea?... Şi în clipa aceea se abătu peste el tot ceea ce viața nu izbutise să destrame, nici timpul să curme, ceea ce n-a fost uitat nicicând: întreaga lui iubire şi durere... însăşi viața lui i se înfățişă acum cu tot ce-a avut ea mai însemnat pentru el, mai trebuincios şi pentru care, de fapt, a şi stat să şi-o trăiască... Nici nu-şi dădu seama că-l podidiseră lacrimile. Sta nemişcat şi se tot uita în urma maşinii aceleia înfricoşătoare, care ducea coşciugul... Maşina urcă pe mal şi,

cotind pe-o uliță, pieri din vedere. Iată că de-aci înainte viața avea să i se desfăşoare cu totul altfel: până atunci trăise măcar cu gândul că Maria îşi duce şi ea zilele undeva, pe-acest pământ: se gândea la ea şi nu se mai simțea singur. De-acum încolo, însă, ce-avea să mai facă? 0, Doamne, cât de pustie avea să-i fie de-aici înainte viața, cât de mare durerea!...

Filipp coborî în grabă pe mal: cea din urmă dintre maşini, care coborâse şi ea, mai zăbovea cine ştie din ce pricină. Filipp se duse într-acolo.

— Te-aş ruga să ajungi din urmă maşina aia cu coviltir... se rugă de şofer, urcându-se în cabină. Aia care duce coşciugul...

— De ce?

— Aşa.

Şoferul se uită la el, dar nu-i spuse nimic şi camionul se urni din loc.

Cât timp merseră pe ulițele satului, şoferul se uită de câteva ori cu coada ochiului la Filipp.

— Ăştia or fi de la Kraiuşkino? îl întrebă în cele din urmă, arătând spre maşina de care acum se apropiaseră.

Filipp nu spuse nimic, doar dădu din cap.

— Eşti neam cu ei? îl întrebă din nou şoferul.

Filipp nu-i mai răspunse deloc. Sta din nou cu privirea ațintită spre maşina din față. Cosciugul de sub coviltir se zărea desluşit... Cei care şedeau de-o parte şi de alta i se părură acum din nou cu totul străini: şi lui, şi cosciugului. Ce-or fi căutind ei acolo? Doar în coşciug zace Maria!...

— Vrei să le-o iau înainte? îl întrebă şoferul.

— Da. Şi pe urmă să opreşti... am să mă dau jos.

Depăşiră camionul... Filipp coborî din cabină şi, oprit în mijlocul drumului, ridică mâna în sus. Inima începu să-i bată repede, ca şi când în clipele următoare ar fi trebuit să se petreacă ceva din care toți cei de față, inclusiv el, Filipp, aveau să-şi dea seama cu toată limpezimea ce-a Însemnat pentru el Maria. Nu ştia ce anume avea să se petreacă şi nici

măcar ce avea să spună în clipa când camionul cu coviltir avea să i se oprească în faţă... Voia doar s-o mai privească o dată pe Maria, era pentru el un lucru de mare trebuinţă, de-o însemnătate nespusă. Doar nu se putea ca ea să plece aşa pentru totdeauna... Doar şi viaţa lui s-a imsit toată, nu va mai avea nici el de aci înainte pe nimeni în preajmă...

Camionul se opri.

Filipp trecu în spatele maşinii... Se prinse cu mâinile de marginea oblonului şi se căţără pe treptele scăriţei de fier, de-acolo, din spate.

— Pavele... zise el pe un ton rugător şi aproape că nu-şi mai recunoscu glasul: n-avusese de gând să-i vorbească astfel. Lasă-mă, rogu-te, să-mi iau rămas bun de la ea... Saltă niţel capacul, barem s-o mai văd o dată.

Brusc, Pavel se ridică în picioare şi făcu un pas spre el. Filipp abia dacă apucă să-i vadă chipul. Un chip schimbat, iar ochii, în care adineaori stăruise tristeţea, erau acum întunecaţi şi răi...

— Pleacă de-aci! îi spuse Pavel încet, cu cruzime în glas. Şi-i dădu un ghiont în piept. Filipp nu se aştepta se la asta, abia izbuti să nu cadă, se agăţă cu mâna de caroserie. Pleacă!... ţipă de data asta Pavel. Şi-l mai împinse o dată şi încă o dată, îl împinse cu tot mai multă putere. Filipp se agăţă din răsputeri de caroserie, se uita la Pavel, mai să nu-l mai recunoască. Nu înţelegea nimic.

— Hei, hei, ce-i cu voi! se agitară ceilalţi. Un tânăr, pesemne fiul lui Pavel, îl apucă pe-acesta de umeri şi-l trase înapoi. Ce faci? Ce-i cu tine?

— Să plece! strigă, cuprins acum de mânie, Pavel. Să plece de-aici!... Auzi la el: s-o mai vadă o dată! Ai îndrăznit să vii aci... ticălosule! Pleacă! Pleacă!... Tropăi din picioare. Părea că durerea îi luase minţile.

Filipp coborî din maşină. Pricepuse acum ce se petrece cu Pavel. Îl privi de jos cu aceeaşi mânie. Începu să bolborosească ceva, parcă fără să ştie ce spune, simţind însă că vorbele acelea abia aşteptaseră să-i ţâşnească din gură:

— Te doare, ai?... Te-ai înfruptat din bunul altuia şi-acu' te doare? Atunci te bucurai?...

— În schimb te-ai bucurat tu! țipă de sus, din maşină, Pavel. Te-ai bucurat, de n-ai mai putut!...

— Aşa pățeşti când îți clădeşti viața pe durerea altuia, continuă Filipp, fără a mai asculta ce-i zice celălalt. Trebuia să-şi verse şi el focul, acesta era acum pentru el lucrul cel mai de seamă. Ai crezut c-ai s-o duci ca pe roze. Nu-u, frățioare, aşa ceva nu se poate. Iaca, acu' văd şi eu ce-ai avut de pătimit...

— Poate ai dus-o tu ca-n poveşti? Uită-te la tine... De ce te-ai cocoşat în halul ăsta? De ce te-ai cocoşat, mă, dacă ai dus-o aşa de bine?

— Atunci te bucurai? Ei na, mai bucură-te şi-acuma... Cerşetorule! Eşti un cerşetor, asta eşti!

— Ce-aveți, frate?! se supără de-a binelea tânărul. V-ați ieşit din minți!... Ați găsit şi prilejul...

Maşina se urni din loc. Pavel mai apucă să strige de sub coviltir:

— Eu îs cerşetor?! Ba tu ai scheunat toată viața ta ca un câine pribeag. Tu eşti cerşetor, nu eu!

Filipp porni încet înapoi.

„Of, Maria, Maria, gândi el. Ce rău ne-ai răvăşit viața la toți! Uite că ne-am sfădit ca doi proşti bătrâni ce suntem. Amândoi suntem nişte cerşetori, Pavele, n-ai de ce să te zborşeşti la mine. Dacă zici că nu eşti cerşetor, atunci de ce te-au apucat năbădăile? Parcă n-aveai de ce să te înfurii. Doar ți-a surâs norocul în tinerețe - să te tot fi bucurat de el Da' nici tu n-ai avut parte de fericire. Nu te-a iubit Maria, d-aia ți-a şi răbufnit acuma necazul. Trebuia să te fi gândit la asta din timp! Căci ai venit atuncea, una-două, şi-ai şi luat-o cu tine. Mult te-a mai ținut bucuria, ce să zic!...”

Grea îi era lui Filipp inima... Iar amărăciunii sale i se adăugase acum şi-un anume necaz pe Maria.

„Nici ea n-a fost mai brează: în loc să mai stea, să mai aştepte, a tras-o ața la Kraiuşkino! Parcă şi-ar fi pierdut

răbdarea. Şi nici ea nu s-a ales cu nimic. Acu' ce mai poți face?...”

— Parcă poți să mai faci ceva?... îşi zise în cele din urmă. Nu poți să mai faci nimic. Doar zilele să ți le mai duci, câte le mai ai de trăit... Că e vremea s-o iei şi tu pe urmele ei. Asta-i roata vieții.

Vântul se mai potolise, cerul era senin, bătea soarele, dar frigul se mai făcea simțit şi acum. Cumva pustiu se vedea totul primprejur şi era frig. Păi era toamnă. De unde să fie căldură?

Cosmosul, sistemul nervos și o halcă de slănină

Bătrânul Evstigneici băuse cu o zi înainte şi-acum zăcea mahmur pe cuptor şi gemea întruna.

O dată pe lună, în ziua când îşi lua pensia, se îmbăta crunt, iar după aceea zăcea trei zile încheiate, înjurând de toți sfinții.

— Parcă m-ar pisa dracii cu copitele, ’mnezeul mamei lor..., hârâia şi-acum de pe cuptor. Să ştii că mi-a venit sfârşitul.

Jos, la masă plină de manuale şcolare, şedea Iurka, un elev în clasa a opta, luat în gazdă de Evstigneici, şi-şi făcea lecțiile.

— Îmi dau duhul, Iurka, paştele şi grijania...

— Te-am pus eu să bei?

— Ia vezi... încă nu-i de nasul tău să mă judeci.

Pauză. Iurka scrie, scârțiind cu penița.

Moşul are chef de vorbă: parcă i-ar mai lua din durere.

— Păi ce să fac, bre? Trebuie să beau şi eu. Măcar într-o lună o dată.

— Pentru ce?

— Că-s om, d-aia.

— Hm... Astea-s concepții ca pe vremea iobăgiei. Iurka se sprijini de spătarul scaunului şi-i aruncă gazdei o privire ironică. Numai atunci se zicea că omul nu poate trăi fără băutură.

— Da’ tu de unde ştii cum era pe-atunci? Moşul se uită

spre cel de la masă şi pe chipul lui răvăşit de suferinţă trece o umbră de curiozitate. Îl miră uneori câte le mai ştie băiatul ăsta. Deşi nu se dă bătut, Evstigneici îl ascultă cu plăcere. De unde ştii, mă? Că doar mai eşti, vorba ceea, cu caş la gură.

— Ni s-a predat la şcoală.

— V-au spus, adicătelea, profesorii?

— Păi.

— Da' ei, mă rog, de unde-or fi ştiind? Că n-aveţi acolo, nici unu' mai în etate.

— Din cărţi.

— Din cărţi? Da' de ce zace omul după ce trage la măsea, asta n-or fi ştiind?

— Se intoxică organismul. Cu ulei de basamac.

— De unde ulei? Din votcă?

— Păi.

Deşi îi este atât de rău, Evstigneici surâde fără voie.

— Asta zic şi eu ştiinţă de carte...

— Vrei să-ţi arăt formula? Uite-acuş ţi-o arăt... Iurka ia de pe masă manualul de chimie, dar moşul geme şi-şi prinde capul în palme.

— O-oh! Iar m-a apucat. Gata, pân-aici mi-a fost...

— Drege-te, nu te mai chinui.

Bătrânul nu reacţionează la propunere. Ar mai bea, desigur, ceva, să se dreagă, dar îi pare rău de bani. Căci e un zgârciob fără pereche. De dus, o duce destul de bine, are o pensie frumuşică, îl mai ajută şi feciorii şi faţa, care stau la oraş. Jos, în pivniţă, are de toate: slănină rămasă încă de anul trecut, felurite murături: castraveţi, varză, pepeni, bureţi... Un adevărat depozit de puţini, putinele, coşuri, butoaie. Dincolo, în cămară, are un sac şi jumătate de făină albă, şunci afumate ca la un pud şi mai bine, iar în grădină, un gropan cu cartofi de anul trecut, cu care-şi hrăneşte porcii, raţele şi găinile. Când nu zace, se scoală cu noaptea-n cap şi trebăluieşte prin gospodărie până seara târziu. Deseori coboară în pivniţă, se aşază pe câte o treaptă a scării şi

rămâne aşa îndelung, dus pe gânduri. „Draci împeliţaţi! Cum am fi dus-o aici cu toţii!” gândeşte el, apoi iese iar afară, la lumina zilei. E vorba tot de copiii lui. Nu le poate ierta că au plecat la oraş.

Cu Iurka-i altă treabă. De fel e dintr-un sat vecin, unde nu există şcoală medie. Tată n-are. Maică-sa mai creşte încă trei plozi. Bărbatu-său se ocupase cu plutăritul şi s-a înecat. Cei trei copii sunt mai mici decât Iurka. Ea se zbate acum din răsputeri, numai că el să-şi poată termina şcoala. Iurka vrea şi el să ajungă absolvent. Ba mai vrea să intre şi la institut. La medicină.

Evstigneici însă parcă n-ar băga în seamă sărăcia băiatului: pe lună îi ia cinci ruble chirie. De gătit, moşul îşi găteşte separat, Iurka la fel. Uneori, spre sfârşitul lunii, Iurka rămâne fără provizii. Evstigneici tot trage cu ochiul la el, văzându-l cum mestecă pâine goală, şi-ntr-un târziu îl întreabă.

— Ai gătat totul?

— Îhî.

— Ţi-oi da eu... Mi-aduci mai încolo.

— Bine.

Bătrânul îi cântăreşte cu o balanţă de casă vreo două chile de mei decorticat şi Iurka se apucă să-şi facă terci.

Dimineaţa obişnuiesc să stea de vorbă la gura cuptorului.

— Zi, nu vrei să te la.şi de şcoală? îl întreabă Evstigneici.

— Nu mă las. Vreau să mă fac chirurg.

— Câţi ani ar mai fi să înveţi?

— Opt. La medicină se fac şase ani, nu cinci ca-n altă parte.

— bai ortu’ popii până te vezi chirurg. De unde să ia mă-ta atâţia bani?

— O să am bursă. Cum au şi alţii... Din sat de la mine sunt doi care învaţă aşa.

Bătrânul tace, se uită în focul din vatră. Pesemne că şi-a amintit de copiii lui.

— De ce vă trage aţa, bre, să plecaţi la oraş?

— Ca să-nvăţăm carte. Auzi vorbă: „De ce vă trage aţa”! Când am să ajung chirurg, am să pot lucra şi la ţară. Chiar mi-ar place mai mult la ţară.

— Or fi câştigând ăştia mai mult?

— Cine să câştige? Chirurgii ?

— Păi.

— Dimpotrivă, câştiga puţin. Mai puţin decât alţii. Acum, e-adevărat, li s-a mai mărit leafa, da' şi aşa...

— Păi atunci la ce bun să-ţi scoţi sufletul atâţia ani de zile? Mai bine fă-te şofer. Nu vezi cât câştigă ăştia? Ba mai umblă şi cu furtişaguri: unuia îi cară lemne de la pădure, altuia fin din islazul sovhozului - îs bani şi ăştia. Ai da şi mă-ti o mina de ajutor. Că mai are trei ţânci de crescut...

Un timp, Iurka rămâne tăcut. Vorbele lui Evstigneici despre maică-sa şi cei trei fraţi l-au usturat la inimă. Bineînţeles că mama o duce greu... Băiatul simte apoi cum îl cuprinde ciuda.

— O scoatem noi la capăt, zice el, încruntat. De părerea altora n-avem nevoie.

— Asta cam aşa-i, consimte Evstigneici. Numa' că v-au sucit minţile cu-nvăţătura asta, d-aia daţi din colţ în colţ ca... Nu găseşte cuvântul potrivit. Ca... mai ştiu eu cine. Înainte vreme, trăiau oamenii şi fără învăţătură. Şi, slavă Domnului, fără pâine nu rămâneau.

— Matale ştii una şi bună: înainte vreme, înainte vreme...

— Păi nu-i aşa?... Peste tot numa' iroplane, tot felul de scârnavii...

— Căruţa-i mai bună, nu-i aşa?

— De ce să nu fie bună? Când oi pleca undeva cu ea, merg târâş-grăpiş, da' ştiu că ajung viu şi nevătămat. Pe câtă vreme tu cu iroplanul tău te dai odată de-a berbeleacul, de nu-ţi mai aduni nici oscioarele.

Discută aşa în fiecare dimineaţă, până ce-i vine timpul lui Iurka să plece la şcoală. Bătrânul simte nevoia să vorbească, pentru că după aceea va trebui să tacă până seara târziu; cât despre Iurka, deşi bombănitul moşului ajunge să-l

plictisească, simte şi el o satisfacție, căci de fiecare dată ia apărarea Noului, pledează în favoarea aeroplanelor, a învățăturii, a plecării la oraş, în favoarea cărților, a cinematografului...

Curios lucru, însă bătrânul nu crede nici în Dumnezeu.

— N-au ce face bolânzii ăştia, d-aia se țin de fleacuri, zice el despre credincioşi. Să pui mâna să munceşti, doar aşa s-o pogorî harul peste tine.

De muncit însă, în concepția moşului, înseamnă să munceşti numai pentru tine, pe ogorul tău, în grădina ta de legume. Ca altădată. În colhoz Evstigneici nu mai lucrează de mult, cu toate că bătrânii de vârsta lui încă-şi mai găsesc acolo câte-o trebuşoară: ba pe la prisacă, ba pe câmp, ba că paznici de noapte.

— Cam ai apucături de chiabur, moşule, îi zise o dată Iurka, iritat.

Auzind asta, moşul tăcu multă vreme. Pe urmă rosti cam fără înțeles:

— Sculați, voi, oropsiți de-o viață!... Şi-şi suflă zgomotos nasul, întâi pe-o nară, apoi pe cealatlă. Se şterse cu poala cămăşii şi încheie: La ei, băiete, tu ai fi fost bun de comisar. Pe vremea aceea, mai mult tinerii erau comisari.

Pe Iurka aprecierea moşului avu darul să-l flateze.

— Nu de-o viață, ci ai vieții, îl corectă el.

— De apucăturile alea de care ziseşi... vezi să nu trâmbițezi pe undeva. Că or veni şi mi-or lua din grădină. Am acolo mai mult cu vreo patru ari...

— Ce-mi trebuie să trâmbițez?

Reveneau adeseori şi la discuțiile despre Dumnezeu.

— Ce zic despre el ăia de pe la voi?

— Despre cine să zică?

— Păi despre Dumnezeu.

— Nu zic nimic. Că nici nu există.

— Atunci de ce se roagă la el atâta lume?

— Da' dumneata de ce-l pomeneşti mereu? Că doar nu eşti credincios.

— Auzi vorbă... Păi eu înjur...
— Ce-are a face? Tot de Dumnezeu înjuri.
Bătrânul e pus în încurcătură.
— Ce, numai eu înjur aşa? Dacă-l pomeneşte lumea, eu de ce să nu-l pomenesc?
— Că n-are rost. Ba la vârsta matale e chiar o treabă ruşinoasă.
-...Văd că m-a mai lăsat nițel, crucea mă-si de treabă, oftează moşul. Mi se-mpăienjeniseră şi ochii de durere.
Lui Iurka nu-i mai arde de vorbă: trebuie să-şi facă lecțiile.
— Ce-nveți acuma? stăruie Evstigneici.
— Astronomie, răspunde sec Iurka, lăsând să se înțeleagă că nu mai e dispus să stea la taclale.
— Asta ce-o mai fi?
— E vorba despre cosmos. Acolo unde zboară cosmonauții noştri.
— Gagarin, adică?
— Nu numai el... Mai sunt şi alții.
— Da' de ce-or fi zburând acolo? Ce cată?
— Bună-ziua! exclamă Iurka şi iar se lasă pe spătarul scaunului. Eşti tare, moşule. Da' ce-i fi vrând: să stea ca matale, sus, pe cuptor?
— Ce te tot legi, bre, de cuptorul ăsta? se bosumflă Evstigneici. Să te văz eu la anii mei ce-ai să cânți.
— N-am spus-o ca să te supăr. Da' nici să mă-ntrebi matale de ce zboară omul în cosmos nu-i o treabă.
— Păi lămureşte-mă, vericule. De ce înveți carte? Ca să te înfurii pe oamenii în etate?
— Mă rog, în primul rând, cucerirea cosmosului este... necesară. Va veni o vreme când omul va pune piciorul pe Lună. După aceea va ajunge şi mai departe: pe planeta Venus. Acolo poate că trăiesc alți oameni. Oare n-ar fi interesant să-i cunoaştem?
— Or fi la fel cu noi?
— Asta nu ştiu precis. Poate că nițeluş mai urâți, pentru că acolo atmosfera nu-i ca la noi: are presiune mai mare.

— Da' n-or sări la bătaie?

— De ce să sară la bătaie?

— Păi că de ce-am venit acolo. Moşul e din ce în ce mai captivat de spusele lui Iurka. Doar ştii şi tu că oaspeții nepoftiți îs mai răi că tătarii.

— Las' că n-or să sară. fia dimpotrivă o să se bucure şi ei. Poate că sunt şi mai inteligenți ca noi. Atunci o să avem de învățat de la dânşii. Şi când tehnica o să fie mai dezvoltată, o să zburăm şi mai departe... Iurka este el însuşi captivat de-o asemenea perspectivă. Se ridică de pe scaun şi începe să umble prin odaie. Noi încă nu ştim nici câte planete există la fel cu Pământul. Poate c-or fi milioane! Şi poate că sunt toate locuite. Aşa că o să ne vizităm unii pe alții. Şi-o să rezulte până la urmă, cum să-ți zic?... un fel de omenire universală. O să fim cu toții la fel.

— S-or însura adică unii cu alții?

— Eu îți vorbesc despre studii. Poate că există pe undeva nişte ființe asemănătoare omului, de la care o să avem de învățat. Poate că-n timp ce noi facem abia primii paşi, ăia au şi descoperit totul. Şi-atunci o să se şi instaureze peste tot împărăția aceea divină, căreia religia îi zice „rai". Sau, de exemplu, ai să vrei să-ți vezi copiii direct de-aici, de pe cuptor. N-o să ai decât să-ți deschizi videoreceptorul, să prinzi unda respectivă şi, poftim, să-i ai pe toți în fața dumitale. Vrei după aceea să tragi o fugă până la fată, să-ți mângâi nepoțelul? Te sui pe-acoperiş, te urci într-un minielicopter şi peste *ix* minute aterizezi acolo... Iar nepoțelul... câți ani a împlinit nepotul matale?

— Şapte ani. Merge pe-al optulea.

— Nepotul o să-ți citească din „Război şi pace". Căci şi copiii se vor dezvolta atunci în mod accelerat. Iar medicina va face ca omul să trăiască până la o sută - o sută douăzeci de ani.

— Aici ai cam... rotunjit-o.

— Ba deloc. Problema asta e deja pe cale să fie rezolvată. Se consideră că o sută douăzeci de ani ăr îi pentru oameni o

vârstă normală. Doar că nu dispunem încă de date suficiente. Dar le vom obține de la vecinii noştri din Galaxie.

— Singuri n-ați putea dezlega... treaba asta, cu o sută douăzeci de ani?

— Încă nu. E un proces mai lent. Poate că va fi să atingem şi noi vârsta asta, da' nu chiar aşa curând. Mai repede vom ajunge să construim o navă care să poată străbate Galaxia. Poate că pe-acolo problema a şi fost rezolvată: s-o fi descoperit, de exemplu, vreun nou medicament...

— N-or să vrea oamenii să trăiască o sută douăzeci de ani. S-ar plictisi de viață.

— N-o să vrei dumneata. Alții o să fie bucuroşi. Poți fi sigur c-o să fie un leac şi pentru aşa ceva...

— Mai bine s-ar găsi un leac pentru mahmureală. M-aş mulțumi şi cu atâta. Că mi-e capul cât o baniță...

— Să nu mai bei.

— Ia mai dute-ncolo...

Tăcură din nou.

Iurka se aşeză la masă şi se apucă de învățat.

— O țineți întruna: „o să fie! o să fie!” înccpu iar bătrânul. Sunteți nişte pălăvrăgii. Tu, de exemplu; ai să faci şcoală şaişpe ani de zile. Da' dacă ai să vezi după aceea un om care trage să moară, ce-ai să-i faci?

— Poate c-am să-l operez.

— Dacă i-a venit sorocul să moară, la ce bun să-l mai operezi?

— La asemenea întrebări... nici nu răspund.

— Că n-ai ce, d-aia nu răspunzi.

— N-am ce? Da' oamenii ăştia? Iurka adună grămadă manualele de pe masă. Oamenii ăştia n-au nici ei ce să-ți răspundă?! Ai citit dumneata măcar o carte dintr-astea?

— La ce s-o citesc? îs nunia' minciuni.

— Zău? Iurka sări din nou în picioare şi începu să străbată în lung şi în lat odaia. Ia ascultă: ciumă a existat altcândva sau nu?

— Adică holeră?

— Mă rog, holeră.

— A fost, cum să nu fie? Mi-aduc aminte că-n nouă sute douăzeci şi...

— Acum mai există? Există sau nu?

— Să ne ferească Dumnezeu. Poate că...

— Tocmai asta e, că n-o să mai fie deloc. Oamenii au învățat să lupte împotriva ei. Mai departe. Dacă te-ar fi muşcat altcândva un câine turbat, ce-ai fi pățit?

— Ce să pățesc? Aş fi turbat şi eu.

— Şi-ai fi murit, nu? Pe câtă vreme astăzi faci patruzeci de injecții şi gata. Tuberculoză era şi ea o boală incurabilă. Astăzi, trec şase luni şi omul ajunge perfect sănătos. Cine a descoperit toate astea? Savanții le-au descoperit. „Minciuni”, auzi ce poate să spună! Măcar taci din gură dacă nu te pricepi.

Moşul se simți atins de stropşeala lui Iurka.

— Mă rog. Cu câinele să zicem că ai dreptate. Da' dacă te-ar muşca un şarpe? Oare înainte vreme erau atâția doctori câți sunt în ziua de azi? Nu erau. Da' dacă te muşca un şarpe, dădeai fuga la o babă, ea-ți descânta de muşcătură şi nu mai aveai nici pe dracu. Avea baba aia vreun institut la bază?

— Muşcătura nu era mortală. Asta-i toată chestia.

— Lasă-te tu muşcat de-un şarpe...

— Oricând vrei dumneata. Fac înainte un vaccin, şi poate şarpele ăla să mă muşte cât o pofti. N-am să fac decât să zâmbesc.

— Laudă-mă gură...

— Păi uită-te aici, bre, uită-te! Iurka arătă din nou spre manualele de pe masă. Oamenii au făcut experiențe pe propria lor piele. Dumneata ştii ce-a făcut academicianul Pavlov, când s-a aflat pe patul de moarte? I-a chemat pe studenții lui şi-a început să le dicteze în ce fel îl cuprinde moartea.

— Cum, adică?

— Aşa cum îți spun. „Acum, zice, mi se răcesc picioarele.

Notați-vă asta în caiete.” Şi-au notat. Pe urmă i-au paralizat mâinile. Zice: „Mi-au paralizat mâinile”.

— Şi ăia scriau?

— Scriau. Pe urmă a început să i se oprească inima. Zice: „Notați şi asta”. Plângeau studenții şi scriau... Iurka simți că-l trec şi pe el lacrimile. Bătrînul, la rândul lui, fu adânc impresionat.

— Şi?

— Şi-a murit. Da' le-a vorbit studenților până la ultima suflare. Pentru că de asta avea nevoie ştiința. Dumneata cu babele de care ziceai ai mai fi trăit o mie de ani în ignoranță. Atâta ştii: „Altădată era aşa, altădată era pe dincolo”. Oare era şi aşa altcândva? Iurka puse la priză difuzorul. Se auzi cântând o voce de femeie. Unde-i, bre, asta? Ia spune. Unde e? Că doar nu-i aci, în odaie.

— Cin-să fie?

— Cântăreață.

— Păi sunt firele alea, care...

— Ba sunt undele de radio. „Firele alea...” Firele sunt numai aci, în sat. Pe câtă vreme ea poate că se află pe insula Sahalin. Merg oare firele pîn-acolo?

— Cum să nu? N-am fost eu anul trecut cu trenul la Vanka al meu? De-a lungul liniei, numa' fire dintr-astea...

Iurka dădu din mina a pagubă.

— Cu dumneata degeaba îmi bat gura. Gata. Am terminat. Trebuie să-mi fac lecțiile.

— N-ai decât.

— Păi văd că nu mă laşi. Iurka se aşeză la masă, îşi duse palmele la urechi şi începu să citească.

Liniştea stărui multă vreme.

— N-ai vreo poză de-a lui? întrebă deodată Evstigneici.

— A cui?

— A lu' învățatu' ăla care trăgea să moară.

— Academicianul Pavlov? Uite-l ici. Iurka îi întinse bătrânului o carte. Evstigneici se uită multă vreme la fotografia lui Pavlov.

— Era cam bătrâior.

— Până la adânci bătrâneţe a rămas vioi şi nu sta să se îmbete ca... unii. Iurka îi luă cartea din mină. Şi nici nu zăcea după aia pe cuptor, nici nu înjura. A jucat „gorodki” [6] până-n ultima clipă, când a căzut la pat. A spintecat şi-o mulţime de câini ca să demonstreze teoria lui cu reflexele... Treaba cu sistemul nervos e doar tot învăţătura lui. Ia spune-mi de ce ţi-e rău astăzi dumitale?

— Că-s mahmur după ce-am băut. Asta o ştiu şi fără Pavlov al tău.

— Bine, bine, dar asta înseamnă că ieri ţi-ai ameţit sistemul nervos, l-ai inhibat, adică, iar astăzi el... se reface. Şi-apoi să ştii că ţi-ai format un reflex condiţionat: cum primeşti pensia, cum îţi vine să bei. Fără băutură nu mai poţi să trăieşti. Iurka încercă deodată un sentiment plăcut la gândul că-i poate prezenta atât de calm şi convingător bătrînului urmările nefaste ale beţiilor sale. Moşul îl ascultă în tăcere. Ştii ce-ţi trebuie dumitale? Să-ţi poţi înfrânge reflexul. Că aşa, îţi iei pensia de la oficiul poştal, pleci acasă şi când ajungi în dreptul bufetului, picioarele te duc ele singure într-acolo. Dumneata însă ar trebui să-ţi vezi de drum mai departe. Ori să mergi pe-o cu totul altă uliţă.

— Chinul mi-ar fi şi mai mare.

— Asta, o dată, de două ori... Pe urmă te-ai obişnui. Să vezi cum ai trece chiar prin faţa bufetului şi ţi-ai râde în barbă.

Bătrânul se săltă în capul oaselor, îşi răsuci cu degetele tremurânde o ţigară, o aprinse. Trase un fum şi-l podidi tuşea.

— Of, maica mă-ti... Chî!... îmi scuip plămânii, nu alta. Tuşea dracului...

Iurka îşi deschise manualul.

Câteva clipe mai târziu, bătrânul coborî gemând de pe cuptor, îşi trase pâslarii, îşi puse cojocul, luă un cuţit şi ieşi în tindă.

---

[6] Joc vechi rusesc, asemănător cu popicele.

„Unde s-o fi ducând?” se întrebă Iurka.

Evstigneici lipsi multă vreme. Iurka era gata să se ducă să-l caute, când acesta reveni în odaie, aducând cu el o halcă de slănină cam de un laț de palmă.

— Pâine ai? întrebă el cu asprime?

— Am, zise Iurka. Da’ de ce?

— Na, ia din slănina asta. C-o să-ți dai duhul înainte de vreme cu academicienii ăştia ai tăi... Până ai să le-nveți, adică, ştiința...

De mirare, Iurka îşi pierdu cumpătul.

— N-am de unde să ți-o dau înapoi... Noi n-avem slănină.

— Ia colea şi mănâncă. Ceainicul e-n cuptor. O mai fi încă fierbinte... Mănâncă.

Iurka scoase ceainicul din cuptor, îşi turnă în cană ceaiul care încă nu se răcise, îşi tăie câteva felii de pâine şi de slănină şi se-apucă să mănânce. Evstigneici se cățără iar pe cuptor şi rămase cu ochii la Iurka.

— E bună slănina?

— *Very well*! A-ntâia.

— Trebuie să ştii cum să-l hrăneşti. Porcu’, care va să zică. Unii încep, ca proştii, să-l îndoape de cu toamna şi se pune pe el numa’ slănină, carne deloc. Alții fac pe dos, îl lasă să flămânzească: vezi doamne, să iasă mai cărnos. Că nu la toți le place slănina. Da’ când să-l taie, nici tu carne, nici tu slănină. Pe câtă vreme omu’ priceput face aşa: o săptămână îi dă porcului hrană îndeajuns, alta îl ține mai flămînjor. Pe urmă iar: o săptămână aşa, o săptămână alminterlea... în felu' ăsta se fac straturi-straturi: un strat de carne, altu’ de slănină. Apoi şi de sărat trebuie să ştii cum s-o sărezi...

Iurka îi asculta povețele, înfulecând cu poftă slănina într-adevăr nemaipomenit de gustoasă.

— Of, că bună a fost! Îți mulțumesc.

— Te-ai săturat?

— Îhî. Iurka puse la loc pâinea şi ceainicul. Slănină mai rămăsese. Cu asta ce să fac? îl întrebă el.

— Pune-o în tindă, sus, pe putină. Mai mănânci din ea şi

diseară.

Iurka duse slănina în tindă, apoi, revenind în odaie, se bătu pe burtă şi spuse vesel:

— Acuma o să-mi judece şi capul mai limpede. Că aşa... parcă simțeam o amețeală.

— Cred şi eu, zise moşul, mulțumit, şi se trânti iar pe spate. Oh, măiculița mă-ti. Cum mă culc, cum mă apucă iar.

— Poate să mă duc, să-ți iau o litruță? se oferi Iurka.

Moşul tăcu.

— Lasă... mi-o trece şi aşa. Să te duci mai încolo să le dai boabe la găinile alea. Şi vreo două brațe de fin la vacă. Să aibă la noapte. Nu uita după aia să-nchizi portița şi colo şi colo.

— Bine. Care va să zică, ce ne-a mai rămas? Geografia. Acuş o gătăm şi p-asta... în galop. Iurka se înveselise: a mâncat bine, lecțiile aproape că şi le-a făcut, diseară se mai poate da nițel şi cu schiurile.

— Ia spune, el n-avea oare nici-o rubedenie? întrebă deodată moşul.

— Cine să aibă? nu-l înțelese Iurka.

— Păi ăla, academicianu'. Numa' studenții i-au stat în preajmă?

— Pavlov? Poate c-a avut. Nu ştiu precis. Am să-ntreb mâine la şcoală.

— Copii, zic eu, o fi avut.

— Cred că da. Las' că aflu eu mâine.

— Nu se poate să nu fi avut. De n-ai pe cineva de-al tău în preajmă, nu prea-ți vine să dai altora poveţe. Îi rău când eşti singur.

Iurka nu stătu să-l contrazică. Ar fi putut să-l întrebe: dar studenții aceia? Nu-l mai întrebă.

— Ai dreptate, zise. E rău să fii singur.

Vanea, tu aici? !

Sora lui Pronka Lagutin îşi făcea studiile în oraşul N. O dată pe lună Pronka venea acolo să-i aducă de-ale gurii şi să-i plătească gazda. Îi făcea multă plăcere să stea la taclale cu studentele, prietenele soru-şi, le cumpăra de fiecare dată câte-o sticlă, două de vin negru şi încerca să le dea poveţe:

— Trebuie să fiţi, cum să zic eu?... cu băgare de seamă. Aci e fel şi fel de lume. Dacă vine unu', de exemplu, şi-ţi spune: „Vai ce drăguţă sunteţi, aşa şi pe dincolo, permiteţi-mi să vă iau la braţ", voi, nici una, nici două - pac! şi daţi-i peste mâna. „Lasă-mă-n pace, adică. Eu trebuie să-mi văd de şcoală, nu să-ncep cu alte chestii. Deocamdată gândul mi-e numai şi numai la învăţătură."

Venind acolo într-una din zile, şi conducând de dimineaţa fetele la institut, Pronka se hotărî să dea o raită prin oraş. Trenul îi pleca abia spre seară.

Hoinări prin centru, căscă gura pe la vitrine, bău apă gazoasă de la automate... în cele din urmă, se aşeză pe-o bancă într-un parc, să-şi mai tragă sufletul. Nici nu se aşeză bine, că auzi o voce:

— Tinere, îţi cer scuze... Vorbise o femeie tânără şi ea, frumoasă, c-o servietă în mină, oprindu-se în dreptul băncii. Pot să te deranjez o clipă?

— Cu ce ocazie? întrebă Pronka.

— Femeia se aşeză.

— Eu fac parte dintr-o echipă de cineaşti. Am venit cu toţii aici pentru nişte filmări...

— Să faceţi, adică, un film?

— Da. Şi pentru a realiza una din secvențe, avem nevoie de-un om. Cam aşa... de tipul dumitale.

— Şi care-i, mă rog, tipul meu?

— Aşa... mai simpluț... Ne trebuie adică un băiat simplu de la țară, care vine pentru prima oară-n viața lui la oraş.

— Pricep, pricep.

— Dumneata unde lucrezi?

— Sunt străin de oraş, am venit la alde soru-mea.

— Şi când pleci?

— Chiar astăzi.

— M-da... Păi atunci n-o să putem face nimic. Dar în satul dumitale... Eşti de la țară, nu?

— Da.

— În satul dumitale ce lucrezi?

— Sunt tractorist.

— Să ştii că am avea nevoie de dumneata cel puțin pentru o săptămână. Ai putea să rămâi?

— Cam greu. Acu' suntem tocmai în timpul campaniei.

— Înțeleg. Îmi pare rău. Îți cer încă o dată scuze. Femeia se ridică de pe bancă, dar după ce făcu câțiva paşi, se întoarse. Spune-mi, n-ai avea acum un pic de timp liber?

— Ba da.

— Aş vrea totuşi să te vadă regizorul nostru... ca să... cum să-ți explic mai pe-nțelesul dumitale? În fine: ca să ne putem convinge dacă ne-am orientat bine cercetările. Eşti de acord? Stăm chiar aici, la hotel.

— Haidem.

Pe drum, Pronka află cum avea să se numească filmul, care din actorii celebri urmează să joace acolo, şi cu cât sunt plătiți ei pentru aşa ceva.

— Da' tipul ăsta., de ce vine la oraş?

— Cum să-ți spun? Ca să-şi facă o situație. E dintr-ăia care nu urmăresc decât banii.

— M-da, interesant, zise Pronka. Să ştiți că nici mie nu mi-ar strica acum un bănuț în plus. În toamna asta trebuie să-mi reclădesc casa. Vreau să mă-nsor şi casa-i prea mică. De-

oi avea copii, or sta claie peste grămadă. Dumneavoastră îi plătiți la fel de bine pe toți ăia care joacă?

Femeia râse.

— Îmi pui cam prea devreme asemenea întrebări. Spune-mi, ai putea să rămâi totuşi pentru o săptămînă?

— Cred că aş putea. Trimit chiar acu' o telegramă şi...

— Stai, stai. Deocamdată nu trebuie să trimiți nimic. S-ar putea să nu fii omul pe care îl căutăm.

— Păi nu ziceai matale că-s tocmai tipul care vă trebuie?

— Asta n-o decid eu. O decide regizorul.

Regizorul, un bărbat uscățiv, trecut de cincizeci de ani, cu nişte ochi vii şi inteligenți, îl întâmpină pe Pronka cu multă căldură. Cântărindu-l iute din ochi, îl invită să şadă într-un fotoliu.

Femeia cea drăguță îi deslusi pe scurt tot ce aflase mai adineaori de la Pronka.

— Perfect, zise regizorul. Dacă treaba o să meargă, le rezolvăm şi pe toate celelalte. Iar acum am să te rog să ne laşi. O să-ncercăm să ne jucăm puțin rolurile...

Femeia plecă.

— Ia spune-mi, cum te cheamă, c-am uitat.

— Mă numesc Prokopi. Pronka se ridică în picioare.

— Stai jos, stai jos. Uite că m-aşez şi eu. Regizorul luă loc într-un alt fotoliu. Ațintí asupra lui Pronka o privire veselă. Eşti tractorist?

— Îhî.

— Da' la cinema îți place să mergi?

— Îmi place. E adevărat, mă duc cam rar.

— Păi de ce?

— Pentru că vara stăm mai tot timpul pe câmp. Iarna ne ducem la tăiat metri.

— Asta ce-o mai fi?

— La tăiat pădure, adică. Ăia care-s însurați rămin în sat să repare tractoarele, iar holteii, cum sunt eu, de exemplu, pleacă la pădure.

— Aha, aha. Uite despre ce-i vorba, Prokopi: noi avem în

film următoarea secvență: un băiat de la țară vine la oraş. Vine să-şi caute o soartă mai bună. În oraş dă de nişte prieteni. De fapt, nici nu-i sunt prieteni. E o familie de orăşeni care şi-au petrecut vacanța la țară şi-au locuit acolo în casa lui. Ai priceput?

— Am priceput.

— Bun. Mergem mai departe. Familia asta de la oraş e cam nemulțumită de venirea flăcăului: griji în plus, deranj, chestii dintr-astea... Băiatul nu-i prost, îşi cam dă seama de situația creată şi-n general începe să înțeleagă că viața la oraş nu-i o treabă tocmai uşoară. Face, cu alte cuvinte, primii paşi în noua lui situație. Clar?

— Păi cum vine asta: cât au stat la el, a fost bine, cum a venit el la dânşii, nu le mai place?

— Eh... se mai întâmpla. De fapt, ei nu arată chiar aşa, pe față, că-s nemulțumiți. Treaba-i mai complicată. Regizorul tăcu, se uită la Pronka. Nu înțelegi?

— Ba da. Umblă cu fofârlica.

— Aşa, aşa. Hai să-ncercăm, vrei?... Cuvintele le născocim pe parcurs. Ce zici?

— Păi cum facem?

— Uite-aşa: dumneata intri pe uşă, iar eu n-am să mai fiu eu, ci amicul acela al dumitale, orăşeanul. Pe urmă, vorba ceea: văzând şi făcând. Poartă-te aşa cum îți vine. Doar să ții minte că nu mai eşti Prokopi, ci flăcăul acela de la țară. Să zicem că-l cheamă Ivan. Haide!

Pronka ieşi din cameră şi... intră din nou.

— Bună ziua.

— Trebuie mai întâi să bați la uşă, îl corectă regizorul. Înc-o dată.

Pronka ieşi afară şi bătu la uşă.

— Da!

Pronka intră. Rămase în prag. Tăcură amândoi o vreme, uitându-se unul la celălalt.

— Da' „bună ziua” unde-i?

— Păi nu vă zisei adineaori?

— Acum am luat-o de la capăt.
— S-o iau de la capăt?
Pronca ieşi. Bătu la uşă.
— Da!
— Bună ziua.
— Hehei! Ivan! Intră, intră, se „înveseli” regizorul. Poftim în casă. Ce vânt te-aduce?
Pronka zâmbi.
— Salut! Veni la regizor, îl luă de umeri, îl bătu pe spate. Cum o duci, neică?
— Da’ de ce eşti tu aşa bucuros? îl întrebă regizorul.
— Că te-am văzut pe matale... Doar şi matale te bucuri.
— Bine, dar nu-ți dai seama că eu mă prefac?
— De ce să te prefaci? Doar eu încă nu ți-am spus că vreau să stau la matale. Poate c-am venit doar aşa, în trecere.
Regizorul îşi încreți fruntea. Se uită cu atenție la Pronka.
— Cam ai dreptate, zise. Hai să mai repetăm o dată. Aşa este: m-am cam pripit.
Pronka ieşi, ca să bată din nou la uşă.
Scena se repetă.
— Cum o mai duci, nenişorule? întrebă Pronka, zâmbind.
— Ceac, pac... Da’ cu tine ce-i? Ai venit cu treburi pe la oraş?
— Ba, deloc. Am venit cu totul.
— Cum cu totul?
— Să stau aici. Vreau să mă fac artist.
Regizorul izbucni în râs.
Pronka tăcu, derutat.
— O luăm iar de la capăt?
— Ba nu, mergem mai departe. Da’ cu mai multă seriozitate. Tu n-ai venit ca să te faci artist, ci, de pildă... să te angajezi la fabrica de tricotaje. Aşadar ai de gând să rămâi în oraş?
— Îhî.
— Şi?

— Ce anume?
— Unde-ai să locuieşti?
— La matale. Astă-vară n-ai stat cu familia la mine? Acu' oi sta şi eu la matale.
Regizorul străbătu gânditor încăperea.
— Văd că n-o prea scoatem la capăt... Să iei chiar aşa taurul de coame parcă nu prea merge.
Trebuie să procedezi mai delicat. Să fii adică mai hâtru. Hai să ne prefacem amândoi: eu sunt nemulțumit că m-am pomenit cu tine, dar o fac pe bucurosul, iar tu ți-ai dat seama că-s nemulțumit, dar te faci că n-ai observat nimic şi te bucuri şi tu. Încercăm în felul ăsta?
— Încercăm. Să ştii că mi-ar plăcea munca asta, pe cuvântul meu! Când m-ar vedea în film ai noştri de la țară, ar face clubul harcea-parcea.
— De ce să-l facă harcea-parcea?
— De mirare. M-ar scoate de-acolo, vorba ceea, pe sus!...
— Hm... Bine, hai să mai încercăm. Ca să nu fiu cumva scos şi eu dintr-o anumită casă. Şi tot de mirare.
Pronka ieşi pe culoar, bătu la uşă, intră în cameră, dădu „bună ziua”. Făcu totul cu multă siguranță şi cu vădită plăcere.
— Vanea! Tu aici?! exclamă regizorul.
— Stai. Pe matale cum te cheamă?
— Păi, să zicem... Nikolai Petrovici.
— O luăm de la capăt, făcu Pronka pe-un ton de comandă. Zi: „Vanea, tu aici?!”
— Vanea, tu aici?!
— Nu aşa. Dă mai întâi uite-aşa din palme. Abia după aia să spui: „Vanea, tu aici?!” Pronka îi arătă cum trebuie să facă. Mă-nțelegi?
Regizorul îşi pipăi gânditor bărbia, apoi se declară de acord.
— Bine. Vanea, tu aici?! Şi plesni din palme.
Pronka strălucea de bucurie.
— Hai să trăieşti, Petrovici. Cum o mai duci, bre?

— Stop! Nu văd deloc că-ți dai seama ce-i în mintea mea. Doar eu sunt nemulțumit! Deşi... Bine, hai să continuăm. Totuşi, urmăreşte-mă cu mai multă atenție. Vanea, tu aici?!

— Cum mă vezi. Vreau să mă mut la oraş.

— De tot?

— De tot. Vreau să intru la fabrică.

— Da' de locuit unde-ai să locuieşti? Nikolai Petrovici îşi părăsi tonul „vesel”.

— La matale. Pronka rămase bucuros ca şi până atunci. O să stăm cu toții împreună, o să ne uităm la televizor!...

— Nu prea am spațiu, Ivan...

— N-are nimic. Te-i mai strâmtora puțintel.

— Bine, dar eu îmi şi arăt nemulțumirea, Ivan... adică Prokopi! îşi ieşi din fire regizorul. Nu mă vezi că-s supărat? Sunt negru la față de supărare, iar tu-mi zâmbeşti întruna.

— Mă doare-n cot că eşti supărat. Ce dacă stau aci o săptărnînă, două? Când oi intră la fabrică, m-oi muta la cămin.

— Dar asta ar însemna să facem un alt film. Nu pe ăsta. Pricepi?

— Facem altul! Să zicem că eu viu la matale şi...

— De unde eşti tu de fel? îl întrerupse regizorul.

— Din Kolunda.

— Şi n-ai vrea să rămâi cu adevărat la oraş?

— Dracu' să... Pronka tăcu, rămase pe gânduri. Drept să spun, nu m-am gândit la aşa ceva. Ştiu eu? Parcă n-aş vrea. Îmi place mai mult cum îi pe la noi pe-acasă. Nu mă potrivesc cu băiatul ăsta din film, aşa-i?

— Cum să-ți spun... Regizorul nu voia să-l necăjească pe Pronka. La noi este vorba de-un alt soi de flăcău. Uite, ăsta-i scenariul. Vru să-l ia de pe masă, chiar făcu un pas într-acolo, dar se opri şi se întoarse spre Pronka. Da' ia spune, tu cum l-ai fi făcut? Poftim, ai venit care va să zică la oraş...

— A-a, nu, dacă ați şi scris totul, de ce să schimbați? Doar n-o să scrieți altminteri, că aşa vreau eu.

— Şi totuşi?

— Ce anume?
— Ai venit la ăştia de la oraş. Mai departe?
— Păi, am venit... „Bună ziua!” - „Bună ziua!” - „Iacătă c-am venit.” - „Pentru ce?” - „Păi vreau să intru la fabrică...”
— Şi?
— Asta-i tot.
— Bine, dar ăstora nu le convine să stai la ei.
— Da’ ce-i aşa o grozăvie, zău dacă pricep! Stau şi eu o săptămână, poftim: două...
— Şi totuşi lor nu le convine. În faţă nu ţi-o spun, dar nu le convine. Ce-ai face în situaţia asta?
— I-aş întreba: „Ce-aveţi, bre, nu vă cade bine să stau aci, la voi?”
— Iar ei ţi-ar răspunde: „Ba nu, Ivan, cum poţi să spui aşa ceva? Stai cât vrei.” Dar de îmbufnaţi ar rămâne îmbufnaţi. Şi tu ţi-ai da seama de asta foarte bine. Cum ai proceda?
— Nu mai ştiu. Acolo cum scrie?
— Păi... altcumva. N-ai putea să te prefaci şi ta? Hai să mai încercăm. Ăştia-s oameni răi, mă rog, dă-i la dracu’. Totuşi tu n-ai unde să locuieşti. Doar nu te mai poţi duce înapoi, la ţară. Hai s-o luăm de la capăt. Nu uita însă că...
Sună telefonul. Regizorul duse receptorul la ureche. - T o]
— Da... da... Păi de ce, frate? Doar v-am spus clar!... Nu v-am arătat eu din care să luaţi?!... Fir-ar al naibii să fie!... Bine, cobor îndată. Am plecat
Prokopi, băiete, aşteaptă-mă cinci minute. E acolo o încurcătură...
— Nu vă ascultă? întrebă Pronka.
— Pe cine? Pe mine?
— Îhî.
Regizorul râse.
— Ba nu. I-o altă chestie. Şi părăsi încăperea.
Pronka îşi aprinse o ţigară.
Câteva clipe mai târziu, intră în fugă pe uşă femeia cea drăguţă, cu servieta. Întrebă:
— Ei, cum e?

— Nicicum.
— Poftim?
— Nu merge. Acolo scrie despre altul.
— Regizorul te-a rugat să-l aştepţi?
— Îhî.
— Atunci stai şi aşteaptă-l. Femeia răscoli teancul de scenarii aflat pe masă şi scoase de-acolo unul din ele. Poate n-ar strica să citeşti între timp scenariul? Ia-l şi citeşte-l. Uite-aici este secvenţa dumitale.

Îi vâri în mâini lui Pronka scenariul, luă cu ea un altul şi o zbughi pe uşă. Şi nu mai manifestă pentru Pronka nici un fel de preocupare. Şi-n general Pronka se simţi cumva întristat. Îşi imagină cum va sosi mâine la haltă lui trenul încărcat până la refuz, cum vor da fuga călătorii să-şi ocupe loc în autobuze... Iar el va lipsi de acolo şi nici nu va răcni vesel, gonind împreună cu ceilalţi: „Hei, băbuţo, ia-o la picior, c-ai să mergi călare pe tampon!” Şi nu se vor ivi mai apoi, printre arbori, căsuţele din satul lui... Nu va răzbate de-acolo izul fumului de tizic... Nici nu-l va întâmpina în prag maică-sa cu obişnuita ei întrebare: „Ai venit? Cum o duce soru-ta?” Şi nici el nu-i va răspunde că de obicei: „Bine, sănătoasă”, auzind de la ea: „Ei slavă Domnului”.

Puse pe masă scenariul, luă un creion colorat şi scrise pe-o foaie albă de hârtie.

„Ne-am căzni degeaba.
Lagutin Prokopi.”

Şi plecă.

Venin de șarpe

Lui Maxim Volokitin de la căminul de nefamilişti îi sosi o scrisoare. De la maică-sa. „Dragul meu, îi scria bătrâna, m-am betegit. Mă-njunghie în spate şi mi-a înțepenit piciorul. Cică ar fi sciatică, duce-s-ar pe pustii. M-a povățuit oarecine s-o înmoi cu venin de şarpe, dar aici, pas de-l găseşte. Du-te, măicuță, pe la farmacii, poate pe la voi o fi. Nu mai pot, răcnesc de durere. Du-te, măicuță, nu mă lăsa...”

Maxim îşi sprijini capul în palme şi căzu pe gânduri. I se strânse inima de milă pentru maică-sa. Gândi că-i trimisese mult prea arareori câte-o scrisoare şi se simți vinovat. În ultima vreme îşi amintise tot mai rar de ea, nici măcar în vis n-o mai visase că altă dată. Şi iată că de-acolo de unde-şi ducea ea zilele, se arătase acum, aidoma unei năluci, o neagră primejdie.

„Halal să-ți fie, Maxime!”

Era într-o zi de duminică. Maxim îşi puse costumul cel bun şi porni spre cea mai apropiată farmacie.

„O fi având şi el vreo denumire, veninul ăsta de şarpe. Ar fi bine s-o aflu, ca să ştiu ce să cer.”

N-avea însă de la cine să afle, de aceea porni la întâmplare.

La farmacie era lume puțină. Maxim zări la tejghea o fată drăguță şi se duse la ea.

— Venin de şarpe aveți?

Fata număra nişte pachețele cu prafuri. Se opri o clipă, mai rosti o dată, în şoaptă, ultima cifră, ca să nu greşească, îi aruncă lui Maxim o privire, spuse „n-avem” şi continuă să numere. Maxim mai stătu nițel, vru s-o întrebe cum îi zice

veninului de şarpe în limbaj ştiinţific, dar n-o mai întrebă: fata avea de lucru.

La farmacia următoare discuţia fu purtată cam aşa:

— Venin de şarpe aveţi?

— N-avem.

— Da' de primit, primiţi?

— Primim, însă cam rar.

— Da' în altă parte nu ştiţi unde l-aş putea găsi?

— Nu, nu ştiu unde l-ai putea găsi.

De răspuns, îi răspundea lui Maxim o femeie uscăţivă, de vreo patruzeci de ani, cu un nas ascuţit şi frunte îngustă. Pielea de pe frunte îi era atât de subţire şi albă, încât aveai impresia că prin ea se întrezăreşte osul. Maxim gândi că pesemne femeii îi face plăcere să-i răspundă „nu", „nu ştiu". Rămase cu ochii la ea.

— Ce mai doreşti? întrebă femeia.

— Unde aş putea găsi, totuşi, veninul ăsta? Oare nu există nicăieri în oraş?

— Nu ştiu, răspunse ea din nou, cu un fel de stranie plăcere în glas.

Maxim nu se urni din loc.

— Altceva? zise femeia. Stăteau amândoi mai deoparte, lumea din farmacie nu le auzea discuţia.

— Da' de ce eşti mata aşa de slabă? o întrebă el deodată. Nu-şi ticluise dinainte întrebarea şi nici nu ştia de ce i-o pusese. Îl luase gura pe dinainte. Prea fusese uricioasa femeia.

Luată prin surprindere, ea nu făcu decât să clipească mărunt din gene.

Maxim se întoarse şi plecă.

„Acu' ce-i de făcut?" gândi el.

Trecu astfel din farmacie în farmacie, dar cei de acolo, deşi diferiţi unul de altul, n-aveau pentru el decât un mereu acelaşi răspuns: „nu", „n-avem".

La una din farmacii, Maxim văzu dincolo de geamul tejghelei un tânăr cam de-o vârstă cu el.

— N-avem, îi zise tânărul.

— Da' nu ştii cum îi zice la veninul ăsta în termeni ştiinţifici? îl întrebă Maxim.

Tânărul crezu pesemne că are ocazia s-o facă „pe savantul”. Asta, poate, de prea mult stat într-un loc.

— În termeni ştiinţifici? schiţă el un zâmbet. Păi, în reţetă cum scrie? Aşa cum scrie acolo, aşa-i zice.

— N-am reţetă.

— Păi de ce-l mai cauţi? Aşa poţi să-mi ceri şi apă vie.

— Zău? Dacă n-am reţetă, nu mi se dă? făcu Maxim, simţind cum l-apucă un fel de tremurici.

— Nu, tinere, nu ţi se dă.

Acest „tinere”, rostit pe un ton îngăduitor, puse capac la toate.

— Ce băiat deştept eşti matale! zise cu glas scăzut Maxim. Cum te-o fi făcut maică-ta aşa deştept?!...

Ieşi în stradă şi-şi aprinse o ţigară. În faţa lui, de cealaltă parte a străzii, zări un oficiu poştal. Isprăvind din câteva fumuri ţigara, intră acolo şi-i trimise maică-şi o telegramă: „Expediat veninul de şarpe. *Maxim”.*

„întorc oraşul pe dos, da' tot îl găsesc”, îşi zise, revenind în stradă. I se părea acum că de-i va trimite maică-şi veninul acela de şarpe, durerea o va lăsa cât ai clipi.

Intrând la o farmacie mare, Maxim se îndreptă cu paşi hotărâţi spre o femeie trupeşă şi frumoasă, care arăta a fi mai binevoitoare decât celelalte.

— Îmi trebuie nişte venin de şarpe, îi zise.

— N-avem, răspunse femeia.

— Chemaţi-l atunci pe şeful dumneavoastră.

Femeia îl privi cu mirare.

— Pentru ce?

— Vreau să discut ceva cu dânsul.

— La ce bun să-l chem? Nu te poate ajuta cu nimic. Medicamentul ăsta nu-l avem.

Lui Maxim îi veni să-i trântească femeii o bădărănie, să-i zică o vorbă jignitoare. Şi asta nu pentru că nu găsise nici

aici veninul de şarpe, ci pentru că toate femeile acelea îi ziceau „n-avem” cu atâta uşurinţă, cu atâta dezgustătoare seninătate.

— Vreau să vorbesc cu şeful! repetă Maxim. Şi deodată adăugă cu o voce plângăreaţă: Ştiţi, mi-e mama bolnavă... Tonul cu care o spusese i se păru absolut lipsit de demnitate.

Femeia renunţă la tonul oficial.

— Zău că n-avem venin de şarpe. Ţi-o spun foarte serios. Pot să-ţi dau în schimb venin de albine. Ce are mama dumitale? Sciatică ?

— Îhî.

— Ia-l pe ăsta, de albine. Că nici nu-i nevoie totdeauna de celălalt.

— Bine. Daţi-mi. Lui Maxim încă-i mai era ruşine de tonul său plângăreţ. Da' o fi bun ca şi cel de şarpe?

— Reţetă ai?

— N-am.

— Şi-atunci?

— Ce?

— Păi dacă n-ai reţetă, nu pot să-ţi dau. N-am voie.

Maxim îşi pierdu cumpătul.

— Asta-i aşa, o hârtiuţă mică, nu?

Femeia zâmbi.

— Da, da. Ţi-o poate da un medic. Noi nu facem decât să...

— Daţi-mi aşa, fără reţetă... Zău. V-o aduc mâine. Vă rog...

— Nu pot, tinere. Nu pot.

Ajuns în stradă, Maxim se gândi multă vreme la ceea ce ar trebui să întreprindă. Chiar dacă avea să găsească la vreo farmacie veninul de şarpe, n-avea cum să-l cumpere, căci n-avea reţetă. Asta era clar. Prin urmare, trebuia mai întâi să şi-o procure.

În drum spre casă, mai trecu pe la un oficiu poştal şi-i expedie mamei o altă telegramă: „Venin de albine nu-ţi trebuie? *Maxim*”.

A doua zi, la ora nouă dimineaţa, se duse la şantier, se învoi pe toată ziua şi se duse la policlinică.

Într-o despărţitură albă, cu geamuri, era tăiat un ghişeu. Dincolo de ghişeu se afla o fată, albă şi ea. Fata stătu o bună bucată de vreme să-i întocmească lui Maxim o fişă, apoi îi întinse un bon. Maxim văzu că bonul are numărul paisprezece, ora de primire fiind treisprezece treizeci.

— Mai devreme n-aveţi?

— Nu.

— Tovarăşă dragă... Maxim îşi dădu seama că a început iar să vorbească pe un ton plângăreţ, dar de oprit nu se mai putu opri. Tovarăşă dragă, dă-mi te rog unu' dintr-alea, să pot intra mai devreme. Zău. Am mare nevoie.

Fără să se uite la el, fata răscoli teancul de bonuri, scoase unul de acolo şi i-l întinse. Abia atunci se uită la Maxim, iar lui i se păru că-i întrezăreşte pe chip o umbră de zâmbet.

„Draga de ea, gândi, mişcat. De-acum încolo poţi să râzi cât pofteşti: bonul uite-l colea, la mine-n mina.” Bonul acela, al doilea, purta numărul şase, ora de consultaţie fiind unsprezece fix.

În faţa cabinetului şedeau, în aşteptare, vreo zece persoane. Maxim se aşeză lângă un bărbat mai în vârstă, ai cărui ochi exprimau atâta suferinţă, încât te făceau să-ţi spui: „Orice-ar fi, tot în pământ ne ducem”.

„L-a răzbit boala”, gândi Maxim şi, amintindu-şi iar de maică-sa, stătu, nerăbdător, să-l aştepte pe doctor.

Veni şi doctorul, un bărbat destul de tânăr. Curând, ieşi din cabinet o femeie şi întrebă:

— Cine-i numărul unu?

Nu se ridică nimeni.

— Eu sunt, zise Maxim, simţind că o forţă nevăzută îl ridică în picioare şi-l duce spre uşa cabinetului.

— Zău? Ai numărul unu? întrebă omul lângă care se aşezase.

— Da, răspunse Maxim şi intră în cabinet. Era vesel şi i se părea că fusese foarte isteţ.

— Ce-i? întrebă doctorul, fără să se uite la el.

— O reţetă, zise Maxim, aşezându-se în dreptul mesei.

Doctorul părea morocănos, nu-şi ridică ochii. „O fi tras zdravăn la măsea azi-noapte”, gândi Maxim.

— Ce fel de rețetă? întrebă doctorul, umblând la hârtiile care zăceau pe masă.

— Vreau să cumpăr nişte venin de şarpe.

— Da’ ce te doare? Doctorul îşi ridică, în fine, privirea.

— Nu mă doare nimic. E bolnavă maică-mea. Are sciatică. Doctorii i-au recomandat venin de şarpe.

— Şi?

— Şi n-am rețetă. Or fără ea, vă dați seama, nu mi-l dă nimeni. Maxim crezu că a explicat totul foarte limpede. Tocmai de aceea am şi venit la dumneavoastră. Să-mi dați o rețetă.

Doctorul îl privi cu o anume curiozitate.

— Da’ unde locuieşte mama dumitale?

— La țară. În ținutul Krasnoiarsk.

— Serios... Şi zici că-ți trebuie o rețetă?

— Da. Maxim se simți mai în largul lui: îi plăcuse de doctor.

Acesta îi aruncă sorei o privire.

— Păi dacă-ți trebuie, să ți-o dăm. Ce zici, Klavdia Nikolaevna?

— Dați-i, bineînțeles.

Doctorul scrise rețeta.

— Să ştii însă că aşa ceva nu se prea găseşte, zise el. Să te duci la farmacia douăzeci şi şapte. Ştii unde e? E chiar în fața cinematografului „Priboi”. Acolo s-ar putea să fie.

— Vă mulțumesc. Maxim îi strânse doctorului mina şi o zbughi afară din cabinet. Părea că pluteşte prin aer, atât îi era de mare bucuria.

Venin de şarpe nu era nici la farmacia douăzeci şi şapte.

Maxim prezentase rețeta şi-acum se uita cu răsuflarea întretăiată la farmacistul dinaintea lui.

— N-avem, zise acesta şi clătină din cap.

— Cum n-aveți?

— Aşa. N-avem.

— Păi eu am venit cu rețeta... Uite colea rețeta.

— O văd.

— Ce faci dumneata cu mine, tataie? rosti Maxim încet, cu disperare în glas. Eu am nevoie de veninul ăsta.

— N-avem, băiete, n-avem. De unde vrei să ți-l scot? Doar îți spun clar: venin de şarpe n-avem.

Maxim ieşi în stradă, se sprijini cu spatele de un zid şi urmări maşinal chipurile trecătorilor. Aceştia se perindau pe dinaintea lui într-un torent nesfârşit. Maxim se tot uita la chipurile lor, dar nu le vedea pe nici unul.

Într-un târziu îi veni în miate o idee. Se depărtă brusc de zid şi porni spre centrul oraşului. Spre circ.

Acolo, îi ieşi în întâmpinare portarul.

— Pe cine cauți?

— Pe Ignat Baikalov.

— E la repetiție.

— Şi ce dacă?

— Cum „ce dacă”? N-auzi că-i la repetiție! Portarul îi bară drumul.

— Ia mai lasă-mă cu chestii dintr-astea! se înfurie Maxim, îl dădu la o parte pe bătrân şi intră înăuntru.

Ajunse în arena imensă şi pustie, unde paşii lui stârniră ecouri. Numai în mijlocul ei stă neclintit un ins cât toate zilele, ținând pe umeri două fete grațioase ca nişte păpuşi. Ceva mai încolo, un tip zvîrlea în aer mai multe farfurii. Maxim porni spre acesta.

— Unde l-aş putea găsi pe Baikalov?

Omul prinse, una câte una, toate farfuriile.

— Poftim?

— Ziceam, că-l caut pe Baikalov.

— E sus, la etaj. Da' pentru ce?

— Aşa... Suntem consăteni.

— Ia-o pe-acolo, pe scara aceea. Omul zvârli din nou farfuriile în aer.

Ignat se luase la trântă cu un mongol. Mongolul era o adevărată namilă.

— Hei, Ignat! făcu Maxim.

Ignat se dădu jos de pe mongol.

— Maxime!... Hai noroc! Ignat era năduşit: trânta îl înfierbântase. Ce-i cu tine? îşi trecu apoi palma peste coaste.

— Te-a căpiat ăsta, aşa-i?

— Chiar că m-a căpiat. Are forță-n el cât un taur, da' la trântă nu se pricepe.

— Şi poți tu să-l înfrângi?

— Vrei să-ți arăt?

— Nu, lasă. Am venit la tine c-o treabă. S-a-mbolnăvit maică-mea. Mi-a trimis o scrisoare. Trebuie să-i fac rost de nişte venin de şarpe. Am umblat tot oraşul, da' n-am găsit nicăieri. Poate că ai tu vreo cunoştință pe undeva?... Poate cunoşti vreun doctor?...

Ignat căzu pe gânduri.

— Naiba ştie... e greu de spus. Să fi venit şi tu mai din timp. Mâine să ştii că ple6. Mă duc acasă.

— Acasă?

— Aha. - - în concediu sau cum?

— Aha.

Maxim îl privi cu invidie şi tristețe.

— E grozav.

— Am să-ncerc astăzi să-ntreb pe cineva. Să-mi fi spus şi tu mai demult...

— Atunci n-aveam nevoie de veninul ăsta.

— Ai şi tu dreptate. Bine, întreb eu astăzi. Da' de promis, să ştii că nu pot să-ți promit.

Maxim dădu din cap.

— E-n regulă. Dă-i bătaie mai departe. Mă duc şi eu să mai caut.

Celălalt se simți jenat.

— Să ştii că nu uit, Maxime. Poate-oi reuşi.

— Pe-acasă cât ai de gând să stai?

— Vreo două săptămâni. După aceea plecăm la Gagrî.

— Poate treci şi pe la maică-mea... Spune-i că-i trimit neapărat doctoria. Bine?

— Cum să nu! Şi nu te pierde, mă, cu firea. Poate l-om găsi chiar azi.

— Poate. Salută-i pe-ai tăi din partea mea. De când n-ai mai fost pe-acasă?

— De vreo cinci ani.

— Eu de doi. S-or fi schimbat toate pe-acolo...

— < Aşa zic şi eu.

— Bine, dă-i bătaie.

Maxim ieşi din clădirea circului şi, cu aceeaşi hotărâre cu care pornise din dreptul farmaciei douăzeci şi şapte, se îndreptă iar într-acolo.

Intrând înăuntru, se duse direct la farmacistul acela, bătrâior.

— Vreau să vorbesc cu şeful matale.

— Te rog, zise cu amabilitate farmacistul. Intră pe uşa aceea. E la el în birou.

Maxim se duse într-acolo.

În biroul şefului nu era nimeni. În faţă, se afla o altă uşă. Maxim o împinse şi lovi pe cineva în spate.

— Imediat, se auzi de dincolo.

Maxim se aşeză pe un scaun, hotărât să nu plece fără să capete veninul de şarpe.

Apoi, în încăpere intră un omuleţ scund, cu mustăcioară, cu obrajii grăsulii, proaspăt bărbieriţi. Era curăţel, durduliu, să tot fi avut patruzeci de ani.

— Ce doreşti? întrebă el.

— Asta. Maxim îi întinse reţeta. Inima începu să-i bată cu atâta putere, încât simţi un junghi în piept.

Responsabilul suci reţeta în mâini.

— Nu-nţeleg.

— Am nevoie de medicamentul ăsta. Maxim se strâmbă uşor, inima, într-adevăr, i-o luase razna.

— N-avem aşa ceva.

— Da' mie-mi trebuie. Că mama trage să moară. Maxim îl privi pe celălalt, încercând să nu clipească: simţi că ochii i s-au umplut de lacrimi.

— Şi dacă n-avem, eu ce pot să fac?

— Eu am nevoie, mă-nţelegi? Şi de aici nu mai plec! Vă urăsc pe toţi, canalii ce sunteţi!

Responsabilul zâmbi.

— Treaba devine serioasă. N-am încotro. Se aşeză în dreptul telefonului şi, învârtind discul, îi tot aruncă lui Maxim priviri pline de curiozitate. Maxim avusese timp să se şteargă la ochi şi-acum se uită afară, pe fereastră. I se făcuse ruşine. Îi părea rău că rostise fraza aceea, de la urmă.

— Alo! făcu responsabilul. Dumneata eşti, Vădim Petrovici? Hai noroc! Da, eu sunt. Spune-mi, ai cumva… Aici rosti un cuvânt de neînţeles. Cum? N-ai?

Lui Maxim îi stătu inima în loc.

— Da, îi trebuie aici… unui flăcăiaş… Ia vezi, poate găseşti… E un băiat simpatic, vreau să-l ajut.

Maxim rămase cu ochii la responsabil. Acesta îşi ţuguie nepăsător buzele: aştepta răspunsul.

— Zău? Perfect, atunci îi spun să vină la dumneata. Ia zi cum o mai duci? Aşa ? Da' ce zici de… Cum? Ei, nu mai spune! Pe cuvânt?…

Urmă o discuţie de neînţeles: cineva făcuse o delapidare, fusese scos din muncă, urma să fie trimis în judecată… Maxim sta cu ochii în pământ, dându-şi seama că-l podidiseră lacrimile, dar nu mai putea face nimic: plângea şi gata. În ultimele două zile ostenise cumplit. Acum se ruga la Dumnezeu ca responsabilul să stea cât mai mult de vorbă la telefon: poate între timp lacrimile vor înceta să-i curgă; altminteri i-ar veni să intre-n pământ de ruşine. Iar dacă ar încerca să se şteargă la ochi, responsabilul i-ar surprinde gestul şi şi-ar da seama îndată că l-a podidit plânsul…

„Prostule!" se mustră în gând. Totodată îşi dădu seama că l-a îndrăgit pe responsabilul ăsta cum nu îndrăgise pe nimeni în viaţa lui.

Omul puse receptorul în furcă şi se uită la Maxim. Acesta se încruntă, îşi trecu repede mâneca hainei peste ochi şi începu să se caute de ţigări. Responsabilul nu zise nimic, se

apucă să scrie un bilețel, apoi se ridică în picioare. Maxim se ridică şi el.

— Asta-i adresa farmaciei... Să-ntrebi de Vădim Petrovici. Şi nu dispera, mama dumitale o să se facă bine...

— Vă mulțumesc, zise Maxim. I se pusese un nod în gât şi vorbele îi sunară ca un chițăit. Îşi lăsă capul în piept şi porni spre uşă, fără, măcar, să dea mâna cu responsabilul.

„Of, că prost mai sunt!” îşi zicea cu ciudă. Se simțea foarte ruşinat.

A doua zi de dimineață, la Maxim intră în fugă Ignat. Aduse cu el larmă şi răcoarea străzilor proaspăt stropite.

— Maxime!... Plec! Ți-am făcut rost de venin.

Maxim sări din pat.

— Unde pleci?

— Acasă. Uite veninul...

— Păi am făcut rost şi eu. De-un flacon întreg.

— O să fie două flacoane. Las’ că prinde bine.

— Pleci chiar acum?

— Păi! Rămâi cu bine! Trec neapărat pe la maică-ta...

— Stai nițel. Viu şi eu să te conduc.

— Sunt cu un taxi...

— Mă-mbrac numaidecât.

— Hai. În doi timpi şi trei mişcări. Trenul pleacă peste-un sfert de ceas. Nevastă-mea s-a şi-mbarcat. Cred că se dă acum de ceasul morții...

— S-a şi urcat în tren? Maxim sărea într-un picior prin odaie, încercând să şi-l vâre pe celălalt în cracul pantalonului.

— Păi sigur.

— O clipă, şi sunt gata. La vreo cofetărie n-am avea timp să oprim? I-aş lua mamei nişte dulciuri.

— Eşti nebun? urlă Ignat. Vrei să alerg în urma trenului?

— Bine, bine...

Se repeziră în jos pe scări, urcară în taximetru.

— Ascultă, prietene! i se adresă Ignat şoferului. Peste zece minute îmi pleacă trenul... Dă-i bătaie. Plătesc triplu.

Maşina se smuci din loc.

Soția lui Ignat stătea în fața vagonului. Până la plecare nu mai rămăsese decât un minut şi jumătate...

— Ignat... Dă-o dracului de treabă, îşi întâmpină ea soțul, gata-gata să plângă. Cât pe ce să dau valizele jos.

— Las' că totu-i în ordine! făcu vesel Ignat. Pe curând, Maxime! Suie, puicuțo, în vagon.

Trenul se puse în mişcare.

— Rămâi cu bine, Maxime!

Maxim merse pe lângă vagon.

— Auzi, Ignat? Să-i spui mamei că s-ar putea să vin şi eu curând! Nu uita, Ignat!

— Nu, nu-uu!

Maxim se opri.

Trenul luase viteză.

Maxim ajunse în fugă vagonul în care se afla Ignat şi-i strigă din nou:

— Ignat! Să nu uiți!

— Las' că-i spun!

Lumea de pe peron începuse să se împrăştie.

Maxim sta mereu şi se uita în urma trenului.

...Pe peron nu mai rămăsese aproape nimeni, dar Maxim nu se clintea din loc. Se uita întruna spre zarea către care plecase Ignat.

Cizmulițele

Plecaseră la oraş după nişte piese de schimb... Serghei Duhanin văzu acolo, la unul din magazine, nişte cizmulițe de damă. Şi-şi pierdu liniştea: îşi puse în gând să ia o pereche nevesti-si. Măcar o dată în viață, cugetă el, se cade să-i fac un dar mai acătării. Mai ales că-i vorba şi de-un lucru frumos... Asemenea cizmulițe nici măcar în vis n-a visat ea să poarte.

Serghei stătu îndelung cu ochii la cizmulițe, apoi ciocăni vesel cu unghia în geamul tejghelei. Întrebă:

— Şi cât zici c-ar costa burlănaşele astea?

— Care burlănaşe? nu-l pricepu vânzătoarea.

— Păi... cizmulițele.

— Auzi la el: burlănaşe. Şaizeci şi cinci de ruble.

Serghei fu cât pe-aci să zică cu glas tare: „Hățui *1*" Mormăi:

— M-da... Cam pişcă.

Vânzătoarea îl privi cu dispreț. Ciudate ființe mai sunt şi vânzătoarele astea: îți vând un cliil din cel mai obişnuit mălai, dar cu o mină, de parcă ți-ar întoarce o datorie uitată.

Mă rog, dracu să le ia de vânzătoare. Cele şaizeci şi cinci de ruble trebuincioase Serghei le avea. Avea chiar şaptezeci şi cinci. Dar... Ieşi în stradă, îşi aprinse o țigară şi se aşternu pe gânduri. Acu', vorbind cinstit, nu prea-s făcute cizmulițele astea pentru glodul de pe ulițele satului. Deşi, bineînțeles, ea o să le păstreze ca pe ochii din cap... O dată pe lună dacă le-o încălța, să facă vreun drum cu ele. Şi acela numai pe vreme uscată. În schimb, câtă bucurie pe ea! A dracului de

frumoasă ar fi clipa când el ar scoate cizmulițele din valijoară şi i-ar spune: „Na, poartă-le”.

Serghei pomi spre ghereta de lângă magazin şi se aşeză la rând, să ia nişte bere.

Şi-şi închipui cum o să i se aprindă nevesti-si ochii în cap când o vedea cizmulițele. Căci uneori e ca un copil: se bucură de-o trec şi lacrimile. I-o femeie bună, ce mai la deal, la vale. Şi-apoi, să trăieşti cu alde noi, bărbații, medită el mai departe, îți trebuie răbdare şi iar răbdare. Numai la băutura asta blestemată dac-ai sta să te gândeşti. Dar ăia micii, dar gospodăria!... Nu, că-s pe drept cuvânt de fier, de pot îndura atâtea. Tu, cum, necum, da' tot te mai răcoreşti uneori: îi tragi câte-o duşcă şi parcă te simți mai uşurat, pe câtă vreme ele se-nvîrtesc de dimineață până seara, ca nişte maşinuțe dintr-alea cu arc.

Rândul înainta anevoie, oamenii cereau „repetir” la nesfârşit. Serghei rămânea cufundat în gânduri.

Desculță, ce-i drept, nu umblă, la ce bun s-o facem pe sărăcanii? Umblă că şi altă lume din sat... îs frumoase, nimic de zis, cizmulițele, dar nu-s de buzunarul nostru. De le-oi aduce, tot ea o să sară cu gura. O să zică: la ce-mi trebuie, mă, nişte cizme aşa de scumpe? Mai bine ai fi luat fetelor câte ceva, nişte paltonaşe, colo, nu vezi că vine iama?

Serghei luă, în sfârşit, două halbe de bere, se dădu deoparte şi începu să soarbă încet, câte-o înghițitură. Şi să cugete mai departe.

Uite-aşa o duci - ai şi împlinit patruzeci şi cinci de ani - şi tot gândeşti: nu-i nimic, o să am parte şi eu cândva de-o viață mai bună, mai uşoară. Dar anii trec... Nici n-ai să prinzi de veste, când ai să te pomeneşti la buza gropceanului în care va fi să-ți odihneşti ciolanele. Abia atunci ai să-ți dai seama că ai tot aşteptat ceva întreaga viață. Şi-ai să-ți spui: oare de ce dracu am stat să aştept, în loc să-mi fi îngăduit şi eu bucuriile de care aş fi fost în stare? Cum ar fi şi-acum, de pildă: ai nişte bani în buzunar, ai văzut nişte cizmulițe mai aparte, fă-i, mă, o bucurie femeii! Poate că nici n-ai să mai

dai de-un prilej ca ăsta. Fetele doar nu ți-au ajuns încă la vârsta măritişului, s-or găsi şi pentru ele nişte încălțări să le poarte. Pe câtă vreme cizmulițele astea - poate că doar o dată în viață ai să...

Serghei reveni în magazin.

— Ia dă-mi-le să mă uit la ele, ceru el vînzătoarei.

— La ce să te uiți?

— La cizmulițe.

— Ce să vezi la ele? Ce număr îți trebuie?

— Le văd aşa, după ochi. Numărul nu-l ştiu.

— Vine să cumpere şi nu le ştie numărul. Astea trebuie măsurate pe picior, că nu-s târlici.

— Văd şi eu că nu-s târlici. Se cunoaşte după cât costă, he-he...

— Păi d-aia nici n-ai la ce te uita.

— Şi dacă vreau să le cumpăr?

— Cum să le cumperi, când nu le ştii numărul?

— Ce-ți pasă? Vreau să mă uit.

— N-ai la ce să te uiți. Dacă le-oi da aşa la care cum vine...

— Uite ce-i, scumpo, se înfurie Serghei, eu doar nu cer să-ți văd matale chiloții, că nici n-am nevoie să ți-i văd. Eu îți cer să-mi arăți cizmulițcle care se află ici, sub sticlă.

— Dumneata să nu-mi fii mitocan, auzi? Să nu-mi fii mitocan. Cum se aghezmuiesc ăştia, cum încep...

— Ce să înceapă? Cine începe? Mi-ai dat de la dumneata să beau, de-mi vorbeşti aşa?

Vânzătoarea îi zvârli una din cizmulițe. Serghei o luă, o suci în mâini, îi auzi pielea scârțiind, o bătu cu unghia peste talpa care lucea parcă ar fi fost dată cu lac, pe urmă îşi vârî încet mâna înăuntru...

„O să doarmă piciorul în ea, nu alta”, gândi cu bucurie.

— Şaizeci şi cinci fix? întrebă.

Vânzătoarea îl privea tăcută, cu ciudă.

„O, Doamne! se miră Serghei. Asta chiar c-a prins ură pe mine. Oare de ce?”

— Le iau, spuse în grabă, pentru ca vânzătoarea să se mai

îmblânzească nițel, că doar le cumpără, n-a stat s-o sâcâie aşa, de pomană. Dumitale îți plătesc ori la casă?

Vânzătoarea, continuând să-l privească țintă, rosti cu glas scăzut:

— La casă.

— Şaizeci şi cinci fix, sau cu copeici?

Vânzătoarea îl mai privea şi acum: uitându-se la ea mai atent, Serghei îi zări, într-adevăr, în ochi o ură înverşunată şi o cam băgă pe mânecă. Aşeză tăcut cizmulița pe tejghea, apoi se duse la casă. „Ce-o fi cu ea? E scrintita, de se-nfurie în halul ăsta? Păi aşa te stafideşti, femeie, nu mai apuci bătrînețile."

Avu de plătit fix şaizeci şi cinci de ruble. Fără copeici în plus. Îi întinse vânzătoarei bonul. Nu mai îndrăznea s-o privească în față, o privea cam la nivelul pieptului ei scofâlcit. „O fi bolnavă, săraca", gândi cu milă.

Dar vânzătoarea nu-i luă bonul. Serghei înălță privirea. Acum, în ochii vânzătoarei mai sticlea şi o stranie satisfacție-

— Cizmulițele, te-aş ruga.

— La control, rosti ea cu glasul pe jumătate.

— Unde vine asta? o întrebă tot atât de încet Serghei, simțind că-ncepe s-o urască şi el pe slăbănoaga dinaintea lui.

Vânzătoarea nu-i răspunse. Îl privi în tăcere.

— Unde-i controlul? Ă ? Şi Serghei îi zâmbi drept în față: Ci nu te mai zgâi aşa la mine, iubito, nu te mai zgâi. Îs om însurat. Ştiu şi eu că oricui îi pot cădea cu tronc... da' ce să-i faci? Rabdă şi dumneata, că nu-i nimic de făcut. Unde ziceai că-i controlul ăla?

Vânzătoarea rămase cu gura căscată. La aşa ceva nici că se aşteptase.

Serghei pomi să caute pe cei cu controlul.

„Ia te uită! se miră şi el de ce fusese în stare. Ce m-o fi apucat? Să batjocoresc în halul ăsta muierea! Păi să nu mai facă atâta pe nebuna. Stă şi țâfneşte din te miri ce."

Cei de la control îi dădură cizmulițele şi Serghei porni către autobază, de unde avea să plece spre casă. (Veniseră cu

maşinile lor: un mecanic şi alţi doi şoferi.)

Intrând în camera de serviciu, crezu că cei de acolo vor fi curioşi să afle ce-o fi în cutia pe care o adusese cu el. Nimeni însă nu-l băgă în seamă. Ca de obicei, se luaseră la harţă. Văzuseră pe stradă un popă tânăr şi-acum încercau să-şi dea cu părerea cam cât trebuia să primească el pe lună. Cel mai tare se agita Vitfca Kibeakov, un ins ciupit de vărsat, cu nişte ochi mari şi trişti. Chiar atunci când răcnea ca acum, şi când - trebuie s-o recunoaştem - îi insulta pe cei din jur, ochii îi rămâneau la fel de trişti şi plini de înţelepciune, de parcă ar fi cătat cu o tristeţe lipsită de orice speranţă la el însuşi, la Vitka.

— Tu ştii că unul ca ăsta are „Volga” lui personală?! continuă să urle Raşpel (Vitka era poreclit „Raşpel”). Ăştia şi când învaţă au bursă, o sută cincizeci de ruble. Pricepi? Bursă!

— Maşini personale au, ce-i drept, da’ nu ăştia tinerii. Degeaba o ţii pe-a ta. Maşini au ăia... cum le zice? Apostolii, ba nu apostolii... Ăia... cum le zice?

— Aţi auzit, fraţilor? Apostolii au „Volgi” personale! Bă, hăbăuc e ăsta! Apostol eşti tu, nătărăule!

— Bursa le e de o sută cincizeci de ruble? Păi atunci cât trebuie să le fie salarul?

— Da’ tu crezi că aşa, pe degeaba, se lasă ei prigoniţi? Uite-o! De cinci sute de ruble ce-ai zice?

— Ba ăştia trebuie să aibă credinţă în ei.

Serghei nu voia să intervină în sfada celorlalţi, deşi, la o adică, ar fi putut obiecta că cinci sute de ruble salariu pentru un popă tânăr i se pare a fi prea mult. Nu merita însă să discuţi despre asta tocmai acum. Serghei ar fi vrut să le arate celor de faţă cizmuliţele. Le scoase din cutie, le suci în mâini. Chiar acum o să uite de popii lor şi-o să tacă din gură. Ba uite că n-au tăcut. Au aruncat doar câte-o privire spre cizme şi-atât. Numai unul din ei a întins mâna: ia dă-mi-le să le văd şi eu. Serghei îi dădu una din ele. Şoferul (unul, străin) îi făcu să-i scârţâie pielea, o bătu cu unghia lui de fier peste

talpă... Şi deodată îşi vârî laba murdară în puful acela moale, alb ca zăpada... în cizmuliță. Serghei i-o smulse din mâini.

— Unde-ți vâri, mă, lopata?

Şoferul râse:

— Pentru cine-s?

— I le-am luat nevesti-mi.

Abia în clipa aceea tăcură cu toții.

— Cui, mă? întrebă Raşpel.

— Lu' Klavka.

— Ia s-o văd şi eu.

Cizmuliță trecu din mină în mână: încercară şi ceilalți moliciunea carâmbului, ciocăniră cu degetul talpa... Să vâre însă mâna înăuntru nu îndrăzni niciunul. Doar desfăceau carâmbul, cătând cu ochii în cuibul acela alb şi pufos. Unul chiar suflă acolo, el ştie de ce. Serghei se simți cuprins de-o nemaiîncercată până atunci mândrie.

— Cât ai dat pe ele?

— Şaizeci şi cinci de ruble.

Îl priviră toți cu nedumerire. Serghei îşi cam pierdu cumpătul.

— Ai căpiat, mă?

Serghei luă cizmuliță din mâna lui Raşpel.

— Poftim! exclamă acesta. Ce ziceți de el. Ne-a luat piuitul! La ce-i trebuie, mă, aşa ceva?

— Să le poarte.

Serghei ar fi vrut să rămână calm şi sigur pe sine, dar inima păru că începe să-i tresară în capul pieptului, iar în cap porni să-i sune, cam nelalocul ei, una şi aceeaşi frază: „Jumate sumă pentru scuter, jumate sumă pentru scuter”. Deşi ştia prea bine că şaizeci şi cinci de ruble nu reprezintă chiar o jumătate din prețul unui scuter, gândul continua să-i zvâcnească cu încăpățânare.

— Ea ți-a dat poruncă să-i cumperi cizme dintr-astea?

— Cum adică să-mi dea poruncă? Am vrut eu să i le cumpăr.

— Unde să se ducă, mă, cu ele? îl iscodiră ceilați cu

veselie. Glodul îi trece de genunchi, iar el dă şaizeci şi cinci de ruble pe mândreţea asta de cizme.

— Păi sunt de purtat iarna.

— Şi iarna unde să se ducă?

— Tu nu vezi că-s făcute pentru alea de la oraş? Cum o să intre piciorul lui Klavka în ele? Nu-ţi dai seama? Doar nasul dacă i-o intra în cizma asta!

— Ştii, barem, ce număr poartă?

— Ia duceţi-vă, mă!... se oţărî în cele din urmă Serghei. Ce vă doare pe voi?

Râseră.

— Păi ne pare rău, bre! Doar n-ai găsit în drum banii ăştia.

— Eu i-am câştigat, eu îi dau. Pe ce mi-o trăzni prin minte. Şi mai lăsaţi-mă odată-n pace!

— Ţi-o fi spus, să-i iei nişte cizme de cauciuc...

Auzi la ei: cizme de cauciuc! Serghei se înfurie de-a binelea.

— Mai bine aţi vorbi de popa acela tânăr. Cât ziceaţi că primeşte pe lună?

— Mai mult ca tine, poţi să fii sigur.

— Ia te uită, mă, la ei... Fi-v-ar gura să vă fie! Staţi şi număraţi banii altora. Serghei se ridică în picioare. Altă treabă n-aveţi?

— Da' ţie de ce-ţi sare muştarul? Ai făcut-o de oaie, lumea vrea să te lămurească. Şi nu-i cazul să te enervezi...

— Nu mă enervez deloc. Da' ce rost are să-ţi faci tu sânge rău pentru mine?! Parcă le-aş fi plătit din banii tăi!...

— Păi nu pot răbda, mă, să văd omul prost, îmi pare rău de el.

— Să-ţi pară rău de tine. Auzi la el, milosul!...

Se mai sfădiră aşa un timp, apoi o porniră spre casă.

Pe drum, cel care umplu paharul fu mecanicul (stă cu Serghei în cabină).

— Pentru ce ţi-a dat ea banii ăştia? Ţi-a spus să-i iei altceva, aşa-i? îl întrebă el. O făcu din compasiune, fără pic de ironie.

Serghei îl stima pe mecanic, de aceea se abținu să-l înjure.

— Nu mi-a spus nimic, mormăi. Şi hai să isprăvim discuția asta.

Acasă ajunseră pe înserat.

Serghei nu-şi luă rămas bun de la nimeni... Nici nu merse laolaltă cu ceilalți, plecă de unul singur. Spre casă.

Klavdia şi fetele se aşezaseră să cineze.

— De ce-ai venit aşa târziu? îl întrebă Klavdia. De-acu' ziceam că rămâneți acolo peste noapte.

— Până le-am luat în primire, până le-am dus la autobază... Până le-au distribuit acolo pe raioane...

— Tăticule, nu ne-ai cumpărat nimic? îl întrebă fata cea mare, Gruşa.

— Cum? Mergând spre casă, hotărâse aşa: de-o face Klavka gălăgie, de i-o spune că-s prea scumpe, că-n loc de cizme ar fi trebuit să...

„Mă duc şi le arunc în fântână."

— Ba am cumpărat, zise.

Cele trei se-ntoarseră spre el. Căscară ochii. În aşa fel rostise acel „am cumpărat", încât îşi dădură seama că omul nu cumpărase un batic de patru ruble ori, să zicem, o maşină de tocat carne. De aceea se şi întoarseră... Rămaseră în aşteptare.

— Caută şi tu în valijoară, îi zise el femeii. Se aşeză pe-un scaun, îşi scoase pachetul de țigări. Era atât de tulburat, căncepuseră să-i tremure mâinile.

Klavdia scoase cutia din valijoară, din cutie ieşiră la iveală cizmulițele... La lumina becului electric se văzură şi mai frumoase. Ziceai că râd, nu alta. Fetele săriră în sus... Că vai, că aoleu...

— Măiculiță! Mi se taie picioarele!... Cui le-ai luat, omule?

— Cui să le iau? Ție.

— Zău că mi se taie picioarele!... Klavdia se lăsă pe marginea patului, patul trosni... Cizmulița orăşenească porni cu îndrăzneală să încalțe piciorul cel' vânjos, țărănesc. Şi sențepeni. Serghei simți cum îl trece un junghi prin inimă.

Piciorul nu se ducea mai departe. Era prea îngust carâmbul.

— Ce număr ai luat?

— Treizeci şi opt.

Nu, nu intra. Serghei se ridică, trase şi el de cizmuliță. Degeaba.

— Şi-i a mea măsura...

— Uite-aici e necazul. La carâmb.

— Ce fel de picior oi avea, fir-ar să fie!

— Nu te repezi. Pune-ți un ciorap mai subțirel.

— Care ciorap? Tu nu vezi că nu intră?

— M-da...

— Of-f! Ce fel de picior oi avea şi eu, Doamne!

Avântul li se potoli.

— Of-f! se căina Klavdia. Ce picior o mai fi şi ăsta? Cât ai dat pe ele, omule?

— Şaizeci şi cinci. Serghei îşi aprinse o țigară.

I se păru că nevastă-sa nu auzise prețul. Zic, şaizeci şi cinci de rublişoare, atâta m-au costat.

Klavdia se uită la cizmuliță, îi mângâia maşinal carâmbul. Ochii i se umpluseră de lacrimi... Ba nu, auzise foarte bine...

— Naiba să-l ia de picior! spuse din nou. O dată avusei şi eu parte... Of!

Junghiul îl săgetă din nou pe Serghei... Milă. Dragoste pe jumătate uitată. Atinse uşor mâna nevesti-si care mai mângâia şi acum oizmulița. I-o strânse. Klavdia îi aruncă o privire... Ochii li se întâlniră. Klavdia zâmbi ruşinată, scutură din cap, aşa cum făcea mai demult, în tinerețe: cumva băiețeşte, ca un flăcău poznaş de la ei, de la țară, şi totodată cu mândrie, cu demnitate.

— Tu, Gruşa, să ştii că al tău e norocul! zise ea, întinzându-i fetei cizmuliță. Încearc-o.

Fata rămase cu ochii la maică-sa.

— Hai! făcu Serghei. Scutură şi el din cap. O isprăveşti bine p-a zecea, ale tale sunt.

Klavdia râse.

...înainte de a se duce la culcare, Serghei avea obiceiul să

se-aşeze pe un taburet scund la uşa bucătăriei, să-şi fumeze ultima ţigară din ziua aceea. Aşa făcu şi acum. Fuma gânditor, retrăia clipele legate de cumpărătura făcută, încerca să-i priceapă tâlcul neaşteptat şi, după cum i se părea, profund. În suflet i se cuibărise o dulce împăcare. Ar fi fost păcat să-i tulbure cineva simţământul acela plăcut, clipele atât de rar gustate.

Klavdia făcea patul în odaie.

— Hal, vino... îl chemă într-un târziu. El nu-i răspunse. Înadins. Să vadă de i-o mai spune ceva.

— Sergunea! îl chemă, alintându-l.

Serghei se ridică, stinse mucul ţigării şi se duse dincolo. În drum, zâmbi în sinea lui şi clătină din cap... Dar de gândit nu gândi aşa: „I-am luat cizmuliţe şi uite-o ce blinda s-a făcut”. Nu, aici nu-i vorbă de cizmuliţe, fireşte. E vorba că...

Nu-i nimic. E bine.

Vanka Tepleașin

Vanka Tepleaşin, bolnav de ulcer duodenal, se afla internat la spitalul sătesc. Se internase acolo de mai multă vreme. Într-o zi însă veni la spitai un cetățean de la raion, medicul îl chemă pe Vanka la el în cabinet şi, împreună cu cetățeanul acela, se apucară să-l sucească, să-l învârtească, să-l apese pe burtă, să-l ciocănească pe spate... Cei doi discutară apoi între ei şi-n cele din urmă îi spuseră lui Vanka:

— Pleci la spitalul orăşenesc?

— Pentru ce? îi întrebă, nedumerit, Vanka.

— Ca să stai acolo. Aşa cum ai stat şi aici. Uite...

O să te trateze dumnealui, Serghei Nikolaevici.

Vanka se declară de acord.

La spitalul orăşenesc fu instalat cu tot confortul. Cei de-acolo începură să-i zică „bolnavul nostru tcmatic”.

— Da’ bolnavul tematic unde-i? venea sora să întrebe.

— S-o fi dus să fumeze la toaletă, îi ziceau bolnavii. În altă parte unde să fie?

— Iar s-a dus să fumeze? Of, ce să ne mai facem cu tematicul ăsta!...

Lui Vanka însă spitalul orăşenesc nu-i prea fu pe plac. Celor din salon avu timp să le istorisească mai toate pățaniile prin care trecuse: cum a fost cât pe ce să i se ridice carnetul de şofer, cum a nimerit altcândva cu maşina în apă, de-a fost gatagata să se înece...

2gl

— Gheața o şi vedeam în fața maşinii, cum se cocoşează:

ca o movilă. Deschid portiera, măresc niţeluş viteza. Când colo, simt deodată că mă duc în jos! Povestind, Vanka se grăbea, sărea de la una la alta, gesticula. Simt că mă duc în jos!... Exact ca dup-o movilă - Apa - jart! în parbriz. Mă reped să deschid portiera, portiera înțepenită. 0 lovise rău un sloi. Văd că mă duc la fund. Apa-n cabină - să-noți, nu alta. Mă reped atunci la ailaltă portieră, ies afară, mă uit în juru' meu...

— Ei, asta-i... Parcă ai fi nimerit la o baie de aburi: „ies afară, mă uit în juru' meu"... Mai lasă-te de iordane.

Vanka, stând în patul lui, îşi holbă ochii plini de sinceritate.

— Iordane?! Câteva clipe nici nu găsi cuvântul potrivit. Păi eu... Auzi vorbă! Păi astea-s iordane? Eu...

Şi-ntr-adevăr, doar o dată dacă te uitai la el, îți şi ziceai că băiatul acela nici nu s-o fi pricepând să tragă o minciună. Căci şi pentru aşa ceva îți trebuie o anume iscusință.

— Zi mai departe, Vania. Nu-i băga în seamă.

— Păi m-am uitat în sus: văd o gaură albastră. Era copca aia, pe unde spărsesem eu gheața... Am pornit înot într-acolo.

— Da, cât ai stat, bre, sub apă?

— De unde vrei să ştiu? N-oi fi stat mult. Asta când povesteşti pare că durează. Mai ales că te şi-ntrerupe lumea...

— Zi-i, zi-i.

— Am scos capu' din apă... Văd nişte cetățeni venind în fugă. M-au băgat rapid la unu' în casă...

— Şi dă-i cu votcă?

— Ba nu. Întâi m-au frecționat cu odicolon. 0 săptămînă-ntreagă am mirosit a „Garoafă roşie". Abia după aia au dat fuga să-mi aducă votcă.

...Apoi, pe nesimțite, Vanka s-a pomenit tânjind. Stă ore întregi la fereastră şi se uita cum îşi duce traiul strada aceea, străină de cugetul şi de inima lui. Ciudat şi-l ducea: toată lumea striga, se agită, dar nimeni parcă nu-l auzea pe

celălalt. Grăbiți, oamenii alergau după treburile lor, dar pentru că de sus arătau cu toții la fel, ai fi zis că, de fapt, nu se-ndreaptă nicăieri, că totul nu-i decât o ciudată fugă pe loc. Şi astfel, Vanka se obişnui curând doar să lunece cu privirea peste oameni şi peste maşini. Se mai întâmplă să treacă pe-acolo, frângându-se din mijloc, câte-o fetişcană cu o fustiță pe ea, şi-atunci Vanka o urmărea lung cu privirea. În rest, totul rămânea ca şi mai înainte. Curând, îşi dădu seama că-l cuprinde urâtul. Se simți însingurat.

Mare îi fu însă mirarea şi bucuria când, într-una din zile, o zări, fără veste, în lumea aceea a străzii, pe maică-sa... Bătrâna traversă cu băgare de seamă, se uita cu teamă împrejur. Draga de ea! Uite că i-a trecut prin minte să vină, să-l vadă!

— Vine mama! strigă el cu bucurie.

Atât de neaşteptat îi fu strigătul, atât de spontan dăduse glas bucuria omului, încât cei din salon izbucniră în râs.

— Unde-o vezi, Vanea?

— Uite-o colo! E-aceea cu sacoşa în mina! Vanka se plecă peste pervaz şi strigă răsunător: Ma-mă!

— Du-te jos, la poartă, îl sfătui unul din bolnavi. Că s-ar putea să nu-i dea drumul: azi nu-i zi de vizită.

— Ba o să-i dea. O să le spună că-i venită de la țară...

— Vezi să nu-i dea! Dacă-i ăla slabu, cu ochii roşii acolo, nu-i dă drumul, să-l tai.

Vanka ieşi în fugă din salon.

Jos, la poartă, maică-sa se şi afla lângă slabul acela cu ochii roşii şi se rugă de el. Slabul nici măcar n-o băga în seamă.

— E mama mea! îi striga Vanka încă înainte de a ajunge în dreptul lui. A venit la mine!

— Nu-i voie decât miercurea, sâmbăta şi duminică, glăsui cu o voce lipsită de expresie cel cu ochii roşii.

Mama se bucură şi ea, zărindu-l pe Vanka, ba chiar porni spre el, dar cel cu ochii roşii i se puse în drum.

— Înapoi.

— Nu vezi c-a venit la mine? îi strigă Vanka. Ce ai?

— Numai miercurea, sâmbăta şi duminică, croncăni din nou portarul sau cum s-or mai fi numind ăştia.

— Păi n-am ştiut, făcu bătrâna, că-s venită de la țară... N-am ştiut, tovarăşe. Doar să şed cu el oleacă, undeva pe-o băncuță...

Vanka îşi dădu seama atunci, pentru prima oară

— căci faptul îi atrase atenția - cât de jalnic se făcu deodată glasul maică-şi, ba parcă se şi învățase cu glasul acela, se deprinsese cu el, şi cât de repede se petrecuse acest lucru... I se făcu ruşine că ea se roagă de portar cu atâta umilință. Îi porunci să tacă:

— Mai taci, mamă.

— Păi vreau să-l lămuresc pe tovarăşu'... Asta vreau.

— Mai taci! îi zise din nou Vanka. Tovarăşe!

i se adresă el politicos şi cu demnitate portarului, dar acesta nici măcar nu se uită la el. Tovarăşe! ridică tonul Vanka. Doar cu dumneata vorbesc.

— Vanea, rosti pe un ton grijuliu mama, ştiind că feciorul ei poate nici una, nici două, să scape caii la vale.

Cel cu ochii roşii continua să aibă aceeaşi privire indiferentă, ca şi când nu i s-ar fi aflat nimeni în preajmă şi nu s-ar fi rugat nimeni de el dintr-o parte şi alta.

— Hai să ne-aşezăm uite-acolo, zise Vanka, încercând din răsputeri să rămână calm, şi-i arătă mamei o bancă aflată în spatele portarului. Şi trecu îndată pe lângă acesta.

— În-napoi, făcu portarul, chiar cu un fel de silă în glas. Şi încercă să-l prindă pe Vanka de mânecă.

Vanka parcă s-ar fi aşteptat la aşa ceva. De-abia îl atinse cel cu ochii roşii, că-i şi dădu cu un gest brusc brațul la o parte şi, albindu-se de astă dată la față, dar cu o voce încă potolită, îi zise din nou maică-şi.

— Uite colo, pe banca aceea.

Se aştepta însă şi la ceea ce avea să urmeze: să-l prindă, adică, cel cu ochii roşii de spate. Şi acesta îl prinse, într-adevăr. De gulerul dungat al pijamalei. Şi îl trase cu putere

înapoi. Vanka însă îl apucă de mină şi i-o strânse cu atâta putere, încât cel cu ochii roşii îşi strâmbă gura.

— Dacă-ți mai dai o dată drumul la mână, făcu Vanka privindu-l țintă şi negăsind pe loc nişte vorbe mai tari, să ştii că... să ştiți că o să avem amândoi o discuție foarte serioasă.

— Vanea, făcu aproape cu lacrimi în ochi mama. O, Doamne, Doamne...

— Şezi, îi spuse el cu o voce uşor răguşită. Şezi uite ici. Ia spune, cum o mai duceți?...

Pentru o clipă, cel cu ochii roşii rămase uluit, apoi se puse în mişcare şi dădu alarmă.

— Evstigneev! Lizaveta Sergheevna! răcni el. Veniți fuga! Aici e acte abuzive! Şi, desfăcându-şi larg brațele, ca şi când ar fi trebuit să prindă un nebun furios, se repezi spre Vanka. Acesta însă şedea nemişcat pe bancă, doar se încordase din tot trupul şi se uita de jos în sus spre portar. Şi sub privirea lui, cel cu ochii roşii îşi încetini paşii şi se opri. Întoarse însă capul şi răcni din nou: Evstigneev !

Din încăperea alăturată ieşi în fugă Evstigneev, un ins cu trupul pătrat, îmbrăcat într-un halat alb şi cu o chiflă în mina.

— Ce-i? făcu el, neînțelegând unde se petrec actele abuzive, şi cine e cel care le săvârşeşte.

— Vino fuga! răcni cel cu ochii roşii. Şi, desfăcându-şi brațele, se şi năpusti asupra lui Vanka.

Vanka îl întâmpină... Portarul zbură spre perete, în clipa următoare însă, Evstigneev observă şi el, în fine, „actul abuziv” şi se repezi spre Vanka.

...Nu izbutiră să pună mâna pe el... Vanka n-o luă la fugă, dar nici nu se lăsă prins, deşi Evstigneev acela era un bărbat vânjos şi, împreună cu celălalt, se căzniră din răsputeri s-o facă, ba încă Vanka îşi dădu silința să nici nu prea zboare pe sus scaunele şi mescioarele. Totuşi n-avu încotro şi mescioara portarului săgetă prin aer, iar cană cu apă care se afla pe ea căzu jos şi se sparse. Se iscară țipete, gălăgie... Veniră în goană o sumedenie de halate albe. Veni şi Serghei

Nikolaevici, medicul lui Vanka... Abia izbutiră să-i potolească pe Evstigneev şi pe cel cu ochii roşii. Vanka fu dus Ja salon. Însuşi Serghei Nikolaevici îl duse acolo Era tare necăjit.

— Ce-ai făcut, măi Ivane?...

Vanka însă, dimpotrivă, se linişti cu totul. Îşi dădu seama limpede că trebuie să plece numaidecât acasă. Ba chiar îi spuse şi maică-şi să-l aştepte la poartă.

— De ce naiba ți-ai pus tu mintea cu el? nu izbutea să priceapă Serghei Nikolaevici, un om încă tânăr. Vanka avea pentru el o stimă deosebită.

— Păi că n-a lăsat-o pe mama să intre.

— Să-mi fi spus mie şi rezolvăm eu totul. Hai, du-te în salon. Ți-o trimit îndată.

— Nu e cazul. Acuşi plecăm acasă.

— Cum acasă? Ce vorbă-i asta?

Vanka rămase însă neînduplecat, fapt pe care nu şi-l putea explica nici lui însuşi. Se şi liniştise tocmai pentru că-şi spusese că va pleca acasă. Serghei Nikolaevici încercă să-l înduplece, aducându-l în micul său cabinet. Ba chiar îi spuse cam aşa:

— Cât despre maică-ta, poate să stea la mine. Vreo trei zile. Sau cât pofteşte. Că eu am loc destul. Cu tine să ştii că n-am dus treaba la capăt. Pricepi? Pur şi simplu mă tragi pe sfoară. Nu-i mai băga în seamă pe proştii ăia. Ce le putem face? Mama o să vină în fiecare zi pe la tine.

— Nu, spuse Vanka. Îşi aminti din nou cu cită umilință se rugase maică-sa de cel cu ochii roşii... Nu. Nu mai stăruiți.

— Să ştii că nu-ți fac bilet de ieşire.

— Am să sar pe fereastră... Plec la noapte aşa cum sunt: în pijama...

— O-of! mormăi, necăjit, Serghei Nikolaevici. N-are, măi, nici un rost...

— Nu-i nimic. Vanka se şi înveselise. Doar că-i părea rău nițel că doctorul acela al lui... s-a necăjit aşa de tare. O să găsiți pe-altcineva cu ulcer.. Doar e şi ăla de lângă geam, roşcatul, are şi el ulcer.

— Nu-i vorba de asta. Zic că n-are rost să faci aşa ceva.

— Ba nu. Vanka se simţea din ce în ce mai uşurat. Vă rog să nu vă supăraţi.

— Cum vrei... Serghei Nikolaevici era totuşi foarte necăjit. Nici ca să te ţin aşa, cu sila, nu fac mare lucru. Poate că te răzgândeşti?... Mai stai niţel, îţi vii şi tu în fire...

— Nu. M-am hotărât.

Şi Vanka porni în goană spre salon, să-şi strângă cele câteva lucruşoare pe care le avea acolo.

Bolnavii săriră la el cu gura:

— Prostule! Mai bine te-ai duce să...

— Ăştia de-aici te-ar fi vindecat. Serghei Nikolaevici ar fi dus treaba la capăt.

Nu izbuteau deloc să priceapă oamenii aceia că în curând el, împreună cu maică-sa, se vor sui în autobuz şi nici într-un ceas de vreme vor ajunge acasă. Nu izbuteau s-o priceapă şi basta.

— Din cauza unui prost să nu-ţi refaci tu sănătatea. Vai de capu' tău.

— Trebuie să fim oameni, rosti Vanka pe un ton răzbunător şi calm totodată, poate chiar solemn. Clar?

— Clar, clar... Degeaba te pripeşti, degeaba.

— Mai bine i-ai fi băgat v-o cincizeci de copeici în labă ăluia cu ochii roşii şi-ar fi fost totu' în regulă.

Vanka îşi luă, vesel, rămas bun de la toată lumea, le ură tuturor sănătate şi, cu sufletul uşurat, se repezi în jos, pe scară.

Ajuns jos, la subsol, se duse să-şi ia în primire hainele. Omul care le elibera era chiar Evstigneev, cel de adineaori. Văzându-l pe Vanka, se uită la el fără urmă de supărare, ba chiar îi spuse cu părere de rău:

— Te-au dat afară? Păi vezi...

Câteva clipe mai târziu, aducându-i lui Vanka hainele, se aplecă spre urechea lui şi-i spuse încet, cu un reproş întârziat:

— Să-i fi dat vreo cincizeci de copeici şi gata socoteala: nu

mai ieşea nici un fel de scandal. Of, tinerețe, tinerețe... Nu puteai şi tu să te gândeşti?

— Trebuie să fim oameni, nu să umblăm după ciubucuri, spuse din nou, cu multă gravitate, Vanka. Aici însă, la subsol, printre mulțimea aceea de cuiere, în norul înecăcios de naftalină, fraza îşi pierdu din solemnitate. Evstigneev nici n-o băgă în seamă.

— Or fi astea ghetele? Îs ale tale?

— Ale mele.

— Nici nu te-ai făcut bine şi-ai şi plecat...

— - Las' că mă tratez acasă.

— Aca-asă! Vezi să nu te tratezi...

— Hai noroc şi alta-n loc! îi zise Vanka.

— Să fii sănătos. Vorbeşte şi tu cu doctoru'... poate mai rămâi. N-avea rost să te iei la harță cu prostu' ăla.

Vanka nu mai stătu să-i explice lui Evstigneev situația: era grăbit să ajungă la maică-sa, care, de bună seamă, şedea acum şi plângea lângă ăla cu ochii roşii.

Într-adevăr, aşa era. Bătrâna şedea pe bancă, în spatele portarului, şi-şi ştergea lacrimile cu colțul broboadei. Cel cu ochii roşii sta în picioare în dreptul mescioarei sale şi privea în lungul coridorului: într-o parte şi-n alta. Sta drept ca un băț. Vanka nici nu-l zări bine, că inima îi şi începu să bată cu putere. Îşi încetini paşii, gândindu-se că ar trebui să-i zică ceva, măcar acum, la plecare. Să găsească pentru el o vorbă mai tare. Dar, ca un făcut, nu-i venea nimic în minte.

— Să fii sănătos! îi zise în cele din urmă. Cîrligosule!

Insul cu ochii roşii clipi, luat pe neaşteptate, dar nu întoarse capul: continuă să privească în lungul teritoriului pe care-l păzea.

Vanka îi luă maică-şi sacoşa din mâini şi coborîră amândoi treptele acelui spital mult lăudat, unde, după cum se zvonea, mai că şi boala canceroasă puteai să ți-o vindeci.

— Nu mai plânge, îi zise Vanka maică-şi. De ce să plângi?

— Văz că nicăieri, băiatu' mamii, nu eşti în stare, nu-ş' de ce, să prinzi rădăcini, îşi exprimă bătrâna gândul amar. Doar

şi atunci, la profesională…

— Bine, bine!... Mai dă-i încolo cu profesionala lor… Şi-ţi mai spun ceva: să nu te mai rogi de nimeni, aşa cum te-ai rugat adineaori de ăsta, cu ochii de iepure. Să nu te rogi niciodată de nimeni. Clar?

— D-apoi poţi răzbi dacă nu te rogi?!

— Păi... nici aşa nu se poate. Mi-e ruşine mie când te văd.

— Ţi-e ruşine... Uite acuşi o să trebuiască să fac rost de nişte hârtii, ca să mă scoaţă şi pe mine la pensie. Dacă nu te rogi de unu' şi de altu', faci v-o treabă?

— Bine, bine... Pe mama nu prea puteai s-o convingi cu una, cu două. Ce mai e nou pe-acasă?

— Nimic. Te internezi iar la noi, la spital?

— Oi vedea, zise Vanka. Mă simt şi aşa mai bine.

Curând ajunseră la gară, se suiră în autobuz şi plecară spre casă.

Ofensa

Saşka Ermolaev a fost jignit.

Mă rog, o fi fost, se mai întâmpla. Nimeni nu-ți spune să te laşi ofensat fără să crâcneşti, dar ca să te repezi îndată să reconsideri din această cauză toate valorile omeneşti, să dai de-a berbeleacul însuşi sensul vieții, asta e, ştiți... un lux. Vorba ceea: mai mare daraua, decât... Desigur, cumpătarea nu-i o piesă dintr-un arsenal cavaleresc, însă te fereşte de orice primejdie. Da, da. Puteți să nu fiți de acord cu treaba asta, puteți să zâmbiți cu îngăduință, poate chiar cu dispreț... N-aveți decât. După ce o să vă săturați de agitat paloşe de lemn, după ce o să fiți dați afară cu scandal de peste tot, după ce o să vă apuce disperarea, să veniți şi pe la noi, cumpătații, să bem un ceai.

Dar să revenim.

De fapt, cum se petrecuse totul?

Sâmbătă de dimineață, Saşka se apucase să adune mai multe sticle de lapte goale, apoi îi spusese fiică-şi: „Maşa, vii şi tu cu mine?

— Unde? La gagazin?

— Da, la magazin. Să luăm nişte lapte. Mămica ne tot ceartă că nu ne ducem după cumpărături, hai acu' să ne ducem.

— Bine că v-ați hotărât şi voi o dată, dădu glas mămica. Vedeți, poate găsiți şi nişte peşte dintr-ăla, de-i zice nototenie. Să luați o juma' de chil.

— Ăla-i cam scump.

— Nu-i nimic. Am să-l prăjesc pentru ăia micii.

Şi uite aşa se făcu, că Saşka, însoţit de Maşa, ajunse în dimineaţa aceea la „gagazinul” cu pricina.

Luară lapte, luară nişte unt, se duseră apoi să caute şi peştele zis nototenie. Ajungând la raionul de pescărie, zăriră în dosul tejghelei o mătuşică. Era una cam morocănoasă: pesemne că n-o fi dormit bine în noaptea aceea. Şi - hodoronc-tronc - i se năzări că-l vede în faţa ei pe acel beţivan care, cu o zi înainte, făcuse acolo un scandal de pomină. Se uită la Saşka şi-l întrebă cu ciudă:

— Ei, cum e? Ţi-a trecut?

— Ce să-mi treacă? n-o înţelese acesta.

— Nu-ţi mai aminteşti ce-ai făcut ieri p-aici?

Saşka o privi mirat.

— Ce te uiţi la mine? N-ai făcut nimic, aşa-i? Se uită ca îngeraşu’...

Ciudat lucru, dar ceea ce-l jigni mai mult pe Saşka fu tocmai acel „îngeraş”.

— Ia ascultă, zise el, simţind că i se încleştează falca. Ăi fi mahmură dumneata, nu eu. Ce zici c-am făcut aici?

Acum fu rândul femeii să se simtă jignită. Râse ironic:

— Chiar ai uitat?

— Ce să uit? Ieri am fost la lucru.

— Nu zău? Şi cu cât te plăteşte pentru lucrul ăsta? Auzi c-a fost la lucru! Şi mai îndrăzneşte să deschidă gura: „Ăi fi mahmură dumneata”! Ba nu te-i fi trezit tu ca lumea!

Saşka începu să tremure. Cuvintele femeii îl jigniră atât de tare, în dimineaţa aceea, poate pentru că în ultima vreme dusese un trai tihnit, paşnic, iar de băut, nu mai băuse de cine ştie când... Şi totodată pentru să strângea în palmă mina micuţă şi caldă a fetiţei. Să-şi bată lumea joc de el faţă de fiică-sa! De făcut însă nu ştia ce să facă. Cel mai bun lucru ar fi fost să înalţe din umeri, să se întoarcă şi să se ducă naibii, acasă. Căci mătuşica aceea era dintr-alea de-o ţin una şi bună. Poate că şi-o fi dat şi ea seama că l-a confundat, dar asta nu însemna, fireşte, că trebuia să ceară scuze unui ins oarecare. Ca ce chilipir s-o facă?

— Unde vă e responsabilul? fu tot ce izbuti să născocească Saşka mai amenințător.

— E-n biroul lui, spuse mătuşica, fără să se tulbure.

— În care birou? Unde-şi are biroul?

— L-o fi având şi el pe undeva. Da' ce nevoie ai tu de responsabil? Auzi la el: „Unde-i responsabilul?" N-are altceva de făcut omu' decât să stea la discuții cu alde voi, ăştia! Mătuşica ridicase tonul, invitându-i şi pe ceilalți vânzători, precum şi pe cumpărătorii aparținând generației vârstnice să participe la scandal. Una, două, să discute cu responsabilul! Responsabilul are treabă, nu stă să vă asculte pe voi. Mort, copt, să i-l dai pe responsabil!

— Ce s-a întâmplat, Roză? o întrebară celelalte vânzătoare.

— Ce să se-ntâmple? Ține morțiş dumnealui să discute cu responsabilul! Vrei, nu vrei, cheamă-l pe responsabil! Că aşa doreşte măria-sa. Bețivanule!

Saşka se duse chiar el să-I caute pe responsabil.

— Tanti asta... e lea, zise Maşa.

— Ba nu e rea. E... Saşka tăcu, nu-i mai zise fiică-şi cum e tanti aceea. Obrazul îi ardea, ca şi când i-ar fi tras cineva în văzul lumii câteva palme.

Pe coridorul de serviciu îi bară drumul un flăcău de la raionul de carne.

— Ce te-ai zborşit aşa, vericule?

Ăstuia, Saşka găsi ce să-i spună. Şi pesemne că avu în priviri ceva care îl făcu pe tânărul măcelar să se dea la o parte.

— Eu nu sunt responsabilă, sunt şefă de raion, îi zise o altă mătuşică, aflată într-un birou minuscul. Da' ce s-a-ntâmplat?

— Păi să vedeți, începu Saşka, stă acolo... şi, nici una nici două, se ia de mine... Ce i-am făcut eu?

— Ia-o mai calm, mai calm, îl sfătui femeia.

— Ieri am fost la lucru... P-aici nici n-am călcat. Iar dumneaei zice că v-aş fi făcut nu ştiu ce boacăne. Eu nici nu v-am trecut pragul!

— Cine zice?
— Aceea de la pescărie.
— Şi ce vrea de la dumneata?
— Zice că v-aş fi făcut p-aici nu ştiu ce necazuri. Eu nici n-am fost p-aici.
— Şi-atunci de ce te superi? Dacă n-ai fost - n-ai fost şi bună-ziua.
— Da, dar a-nceput să mă insulte. Să mă facă-n fel şi chip.
— Ce ți-a spus?
M-a făcut îngeraş.
Şefa de raion începu să ridă. Saşka simți din nou că i se încleştează falca.
— Bine, bine, să mergem, zise şefa. Să vedem despre ce-i vorba.
Câteva clipe mai târziu erau la raionul de pescărie.
— Roză, ce s-a-ntâmplat? întrebă cu glas scăzut şefa de raion.
Roză, vorbind şi ea cu glasul pe jumătate - cam aşa vorbesc între ei medicii despre câte un bolnav, când e şi acesta de față, şi tot aşa discută şi cei de la tribunal sau de la miliție: parcă numai între ei, dar nu se sinchisesc deloc dacă-i aude şi cel despre care-i vorba - Roză, deci, îi spuse:
— S-a-mbătat ieri şi-a făcut scandal. Azi i-am adus aminte şi s-a făcut c-a uitat. Ba chiar a făcut-o pe supăratul!...
Saşka începu din nou să tremure. Începu să tremure, pentru, că o văzu pe şefa de raion că dă uşurel din cap la cele ce-i spunea Roză, în semn că-şi dă seama foarte bine despre ce-i vorba. Vezi doamne, îşi dădeau seama amândouă - deşi la Saşka nu se mai uita nici una - că lui nu-i mai rămâne nimic de făcut decât „s-o facă pe supăratul”!
Deşi începuse să tremure, Saşka încerca din răsputeri să rămână calm.
— Da’ de ce, mă rog, discutați în stilul ăsta? întrebă el la un moment dat.
Nici şefa de raion şi nici Roza nu se uitară la el. Continuară să vorbească între ele.

— Şi cum s-a întâmplat? întrebă şefa de raion.

— Păi a cumpărat nişte băutură şi pesemne c-a isprăvit-o. A venit iar. Tocmai la ora închiderii. Nu şi nu - să-i mai vindem...

— Telefon n-aţi dat?

— Ba s-a dus Liubka la telefon, însă el beatbeat, da' şi-a dat seama, şi-a plecat. Ne-a făcut aici în tot felul...

— Staţi niţel, interveni din nou Saşka în discuţia lor. Eu vă spun înc-o dată: ieri n-am fost p-aici! Mă-nţelegeţi? N-am fost.

Cele două se uitară la el.

— Nici n-am trecut p-aici, mă-nţelegeţi sau nu? Doar vă spun foarte clar: ieri nici nu v-am trecut pragul!

Cele două continuau să-l privească în tăcere.

Între timp, în spatele lui Saşka se adunase lume. Se auziră glasuri:

— Gata: ai fost, n-ai fost - ajunge!

— Daţi-ne ce-avem de luat.

— Bine, da' se poate aşa ceva? întoarse capul Saşka spre cei care se aşezaseră la rând. Ieri nici n-am trecut pe-aici, iar dumnealor îmi zic c-am făcut scandal. Dumneavoastră ce vă pasă?!

Şi-atunci interveni un ins mai în etate, îmbrăcat cu o mantă de ploaie.

— Gata! Cică nici n-a fost p-aici, da' nu-i seară să nu fie magazinul plin cu de-alde ăştia. Zac aici cu sticla la gură. Dacă ţi-a spus femeia c-ai fost, înseamnă c-ai fost.

— Vedeţi-vă de treabă. Alde dumnealor nici nu ies seara din casă! zise un altul din cei care stăteau la rând.

— Da, da. Citesc presa.

— Şi tot dumnealui se ia de femeie! Noi ar trebui să ne luăm de voi! Asta ar trebui să facem!

— Ce-aveţi, frate, cu mine? încercă să riposteze Saşka, dar îşi dădu seama că ar fi o treabă inutilă. O prostie. Prin zidul acela de oameni n-ar fi fost chip să răzbească.

— Lucrează mai departe, îi spuse şefa de raion Rozei.

Lucrează în linişte. Nu-i lua în seamă.

Saşka porni spre ieşire. Cumpărătorul cu manta de ploaie îi zise din urmă:

— Vezi c-ai venit prea din vreme. De-abia la zece se deschide la băuturi...

Saşka ieşi în stradă, se opri, îşi aprinse o ţigară.

— Ce nene lău, zise Maşa.

— Da, da, nenea... tanti... mormăi Saşka. Se tot întreba ce-ar trebui să facă. Începuse din nou să tremure. Parcă l-ar fi apucat frigurile, nu alta!

În cele din urmă, se hotărî să-l aştepte pe omul cu manta de ploaie. Să stea de vorbă cu el. Să-l întrebe: până când vrei, omule, să le cântăm în strună mitocanilor? Şi ce te-a îndemnat s-o faci adineaori pe linguşitorul? Ce metodă o mai fi şi asta? De unde dorinţa asta blestemată de a fi neapărat pe placul unui vânzător mitocan, al unui funcţionar mitocan, al mitocanului în general? Căci noi înşine i-am prăsit pe mitocani. Doar nu ni i-a adus nimeni din altă parte, nu ni i-a paraşutat nimeni...

Cam aceste gânduri îi treceau prin minte. Şi iată că omul cu manta de ploaie ieşi, în fine, pe uşa magazinului.

— Staţi puţin, veni spre el Saşka. Vreau să discutăm o treabă.

Mantaua se opri, se uită urât la Saşka.

— Ce-avem de discutat?

— Vreau să ştiu şi eu: de ce aţi sărit adineaori să-i luaţi ăleia apărarea? Vă dau cuvântul meu că n-am trecut ieri p-aici.

— Mai întâi du-te şi te trezeşte! Auzi? Ia te uită la el, cum se ia de oameni! „Să discutăm o treabă”. Las’ că-ţi arăt eu ţie! O să discutăm imediat, da’ nu aici. În altă parte.

— Ce ai, frate, ai turbat?

— Ai să turbezi tu, acuma. Să vezi ce-ai să mai turbezi. Ţi-arăt eu discuţii, beţivanu’ dracului!

Mantaua se repezi din nou spre uşa magazinului. Pesemne să caute un telefon, gândi Saşka.

Ăştia parcă s-ar fi înțeles cu toții! Saşka se simți chiar mai liniştit şi-şi spuse că n-are rost să stea până vine miliția. Mai dă-o-ncolo de miliție.... Dacă n-ar fi fost cu fetița după el, poate că ar fi stat. Chiar ar fi fost interesant de ştiut cum s-ar fi isprăvit toată povestea asta.

Porniră amândoi spre casă. Mergând pe stradă, Saşka se tot mira în sinea lui, tot nu izbutea să priceapă: ce se întâmplă oare cu lumea asta?

Fetița începu să bolborosească din nou pe limba ei caraghioasă. Pe Saşka îl miră la un moment dat şi gândul că boțişorul acela cu ochi tăcuse mâlc atunci când el stătuse de vorbă cu lumea şi nu prinsese glas decât după aceea, dar şi atunci numai ca să-i spună că „nenea” sau „tanti” sunt „lai”, pentru că vorbesc urât cu tăticul ei. Saşka o luă în brațe. Simți chiar că i se umezesc ochii.

— Puişorule... Chiar ai început să pricepi totul?

Venind acasă, se-apucă să-i povestească nevesti-si despre cele întâmplate. Dar nici nu începu bine, că-i şi pieri pofta de povestit...

— Şi ce ți-au spus?

— Eh! Mai dă-i încolo. Nişte mitocani. N-ai mai avut de-a face cu ăştia?

Pe urmă însă îşi dădu seama că se gândeşte mereu la omul acela cu manta de ploaie. Doar se vedea a fi un om în vârstă, trecut prin viață. Şi ce a ajuns până la urmă: un laş şi un lingău, care dă fuga la telefon să cheme miliția. Oare cum o fi trăit până acum? Ce-o fi făcut la viața lui? Poate că nici nu-şi dă seama că a fi lingău - indiferent unde, când şi în ce fel - e urât, josnic. Şi totuşi, cum o fi trăit până acum, de vreme ce habar n-are la bătrânețe nici măcar de acest lucru? într-adevăr, cum o fi trăit el până acum? Cu ce s-o fi ocupat? Saşka îl mai văzuse şi altă dată: ştia că locuieşte în blocul-turn din apropiere... Oare să se ducă la el acasă? Numărul apartamentului l-ar putea afla chiar acolo, la fața locului...

„Mă duc! se hotărî Saşka. Stau de vorbă cu omul. li spun că proasta aia m-a confundat, că ieri nici n-am trecut pe

acolo. Şi că n-ar fi trebuit săi ia apărarea aşa, fără să se lămurească mai întâi despre ce-i vorba... Discut cu el omeneşte. Poate că o fi dintr-ăia care nu au pe nimeni, trăiesc singuri cuc...

— Mă duc să-mi iau nişte țigări, îi zise nevesti-si.

— Păi abia ai venit de la magazin!

— Am uitat să-mi iau.

...După descrierea făcută, un băiețel îi spuse că-i vorba de unul, Ciukalov.

— Stă-n apartamentul treizeci şi şase.

— Stă singur?

— Ba nu. Are nevastă. Da' de ce?

— Întreb şi eu. Avem de lămurit o treabă.

Uşa i-o deschise chiar stăpânul casei. Era într-adevăr omul pe care îl căuta Saşka. Ciukalov.

— Vă rog să nu vă speriați, îi zise în grabă Saşka. Am venit să vă explic...

— Igor! chemă pe cineva, cu glas tare, Ciukalov.

Nu se speriase deloc, ba, dimpotrivă, se uita la noul-venit cu o stranie satisfacție. Îl ațintise cu ochii săi negri, uşor bulbucați, şi părea foarte mulțumit. Rămăsese în aşteptare.

— Vreau să vă explic că...

— Acuşi îmi explici totu'. Igor!

— Ce s-a-ntâmplat? întrebă cineva din interiorul apartamentului. Era o voce bărbătească.

Fără să vrea, Saşka aruncă o privire spre cuier, din care cauză făcu, se vede, o mişcare uşoară... Ciukalov, crezând pesemne că celălalt vrea să fugă, îl prinse brusc, cu o mina neaşteptat de puternică, de mâneca hainei. Ochii negri îi sclipiră a răutate şi a bucurie inspirată de conştiința unei apropiate răfuieli. Răspândea în jurul său un iz de votcă. Pe Saşka, atitudinea omului îl miră atât de mult, încât nici nu încercă să i se smulgă din mâini, doar îşi mişcă nițel brațul, ca să-şi elibereze porțiunea de piele prinsă de Ciukalov odată cu mâneca.

— Igor!

— Poftim? În vestibul apăru cel chemat, pesemne fiul lui Ciukalov, un tânăr voinic, cu ochii la fel de negri, umezi, înfierbântat de gustarea de dimineață şi de votcă băută.

— Omul ăsta m-a insultat adineaori, la magazin... A vrut să mă bată... Ciukalov încă îl mai ținea pe Saşka de mânecă.

Igor se uită cu nedumerire la noul-venit.

— Lăsați-mă, vă rog, că n-am să fug, zise Saşka, ba chiar zâmbi. Doar nu m-a adus nimeni la dumneavoastră.

— Dă-i drumul, porunci Igor. Şi, cântărindu-l parcă, îşi aținti din nou asupra lui Saşka privirea întrebătoare, curioasă.

Ciukalov îşi retrase mâna.

— Uitați-vă despre ce e vorba, vorbi Saşka, încercând să fie cât mai calm, cât mai binecrescut. Insultat am fost eu, iar tatăl dumitale...

— Ți-a picat chiar atunci sub mână. Nu?

— Cum adică?

— A stat să mă aştepte special, în fața magazinului...

— Eram curios să ştiu de ce... de ce vă linguşiți...

Îndată Saşka pomi să se mişte foarte repede şi în salturi... Igor îl apucă de piept - lucru la care Saşka nu s-ar fi aşteptat din partea lui - îl izbi de vreo două ori cu capul de uşă, apoi o deschise, îl târî de-a lungul palierului şi-i făcu vânt cu putere, în jos, pe scară. Saşka rămase ca prin minune în picioare, izbutind în ultima clipă să se prindă de balustradă. Sus, uşa pocni cu zgomot.

Lui Saşka i se păru că a picat dintr-un vârtej care l-ar fi luat cu el, l-ar fi sucit de câteva ori şi l-ar fi izbit apoi de pământ. Totul se petrecuse cumva foarte repede. Îndată, mintea începu să-i lucreze cu aceeaşi iuțeală şi cu multă luciditate. Câteva clipe doar mai rămase nemişcat în capul scării... Apoi o coborî în grabă, aproape alergând. Acasă, în vestibul, are un ciocan solid. După aceea va veni să sune din nou, iar dacă uşa i-o va deschide bătrânul, îl va da la o parte şi va intra dincolo... Dacă îi va deschide Igor, va fi şi mai bine, mai simplu. Ei, vezi unde-ai ajuns, revoltîndu-te? Acum

umblă şi-ţi răcoreşte inima. Dacă ai fi plecat la timp din magazin, nu s-ar mai fi întâmplat nimic. Dacă îi va deschide Igor, va trebui să împingă uşa cu genunchiul stâng şi s-o proptească îndată cu piciorul. Altminteri, celălalt v-a avea timp s-o împingă dinăuntru şi ciocanul nu-şi va atinge ţinta. Va lovi aiurea.

Nici n-apucă Saşka să iasă pe uşa blocului, că o şi văzu pe Vera, nevastă-sa, venind în goană spre el, în capul gol, speriată de moarte. Saşka simţi că-l lasă picioarele: îşi închipui că s-a întâmplat ceva cu copiii - cu Maşa, sau cu cealaltă fetiţă, care abia de curând învăţase să umble. De spaimă, Saşka nu izbuti să scoată un sunet... Rămase încremenit. Vera îl zări de departe, veni în fugă la el.

— Ce-i cu tine? strigă înspăimântată.

— Cu tine ce-i?

— Despre care nene-i vorba? Cu cine vrei iar să te iei la bătaie? Mi-a spus Maşa nu ştiu ce despre un nene. Ce-i cu el? De ce arăţi în halul ăsta?

— Cum arăt?

— Nu te mai preface, Saşka. Te ştiu eu cum eşti. Iar arăţi a neom. Ce s-a-ntâmplat? Cu cine te-ai certat?

— Nu m-am certat cu nimeni!

— Minţi! Mi-ai spus că te duci la magazin... Unde-ai fost?

Saşka tăcu. Acum, probabil că n-o să mai poată face nimic. Stătu o vreme cu capul plecat, cu ochii aţintiţi în pământ, încercând să-şi dea seama: i se potoleşte oare ceea ce-i încleştase adineaori inima, ori trebuie totuşi, neţinând seama de nimic, să năvălească, cu ciocanul în mină, la Igor?...

— Saşka, dragul meu, vino acasă, se rugă iar de el Vera, ghicind parcă ceea ce se petrecea în sufletul bărbatului. Vino acasă, ne-aşteaptă copilaşii... I-am lăsat singuri. Dă-l naibii pe ăla, nu te mai lua de el. Saşka, dragul meu, gândeşte-te şi la noi. Vera îl prinse de mină. Oare nu ţi-e milă de noi?

Lui Saşka îi veniră lacrimi în ochi... Se încruntă. Tuşi, supărat. Vârî mâna în buzunar, dădu la iveală pachetul de

țigări, scoase cu degetele tremurătoare una din ele, o aprinse.

— Uite cum îți tremură mâinile. Hai, vino.

Cu o mişcare uşoară, Saşka îşi eliberă mina. Şi se duse acasă. Şi se duse, supus, acasă.

Se ofilește...

— Vine! strigă Slavka.

— De ce țipi? zise mama, supărată. Vorbeşte mai încet. Şi pleacă de-acolo, nu mai sta popândău.

Slavka plecă de la fereastră.

— Să cânt ceva? o-ntrebă pe maică-sa.

— Cânta. Unu' mai nou.

— Care?

— P-ăla, de-l tot repetai deunăzi.

— Încă nu-l ştiu cum trebuie. Poate p-ălălaltu': „Se ofileşte...”?

— Cântă-l p-ăla.

— Da' n-ajung până sus, pe dulap.

Femeia dădu jos armonica de pe şifonier şi i-o puse lui Slavka pe genunchi. Băiatul începu să cânte „Se ofileşte...”

Pe uşă intră nenea Vladimir, un ins înalt, cu nasul mare. Îşi scutură şapca lovind-o de genunchi şi-abia după aceea dădu bună ziua.

— Bună ziua, Vladimir Nikolaevici, îi răspunse cu bunăvoință în glas mama.

Pentru câteva clipe Slavka se opri din cântai, ca să-i zică şi el „bun venit” oaspetelui, însă îşi aminti de porunca mamei că în asemenea ocazii să cânte întruna, de aceea doar dădu din cap, salutîndu-l pe nenea Vladimir, şi apăsă din nou bumbii armonicii.

— Plouă afară, Vladimir Nikolaevici?

— Burează. E şi timpul pentru aşa ceva. Nenea Vladimir vorbea totdeauna cumva foarte limpede şi cu multă judecată,

ca şi când ar fi rânduit cuburi dintr-alea colorate. Aşeza unul, se uita la el, sta pe gânduri, pe urmă îl aşeza altminteri. E şi timpul... repetă el. Azi suntem... în câte suntem azi? în douăzeci şi şapte? Poftim, peste trei zile e-ntîi octombrie.

— Ai dreptate, oftă mama.

Pe Slavka îl miră faptul că maică-sa, de obicei atât de arțăgoasă şi rea de gură, pe nenea Vladimir îl aprobă, tăcută, orice-ar fi spus. Şi-n general, când venea el în casă, ea părea cu totul schimbată: se-mbujora din te miri ce, se agita şi-i tot oferea „ultimul” păhărel de votcă, cu care prilej el zicea că „tocmai ultimul nu e cazul să-l bei, căci numai el duce omul la pierzare”.

— Cânți mereu, Slavka, nu te laşi? făcu nenea Vladimir.

— Cânta!.. oftă mama. Cum vine de la şcoală, cum începe. M-am şi săturat. Mă doare capu’...

Era o minciună sfruntată; Slavka se şi minună în sinea lui.

— Asta nu-i rău, zise nenea Vladimir. O să-ți prindă bine în viață, i se adresă el băiatului. De exemplu, când te-i duce la armată: ăilalți - la instrucție, tu - la Colțul roşu, să faci repetiții. E bine. Doar nu-i este dat oricui să...

— Deunăzi am stat de vorbă cu profesoru’ ăla, de-l învață, făcu mama. Zice c-ar avea înclinații pentru aşa ceva.

Când a vorbit ea cu profesorul?! Doamne, ce-o fi pățit?

— Zice c-ar avea talent...

— Zău? Bravo, Slavka.

— Şezi, Vladimir Nikolaevici.

Nenea Vladimir se spălă pe mâini, se şterse bine cu prosopul şi abia după aceea se aşeză în dreptul mesei.

— Cine are talent, are şi-n casă de toate.

— Of, dar-ar Dumnezeu...

— Se-nțelege că trebuie să şi înveți: una fără altă nu se poate.

— Ei vezi, cu-nvățătura asta... Mama îi trimise lui Slavka o căutătură severă. Ne biruie lenea, vreau să spun. Cucoana asta mare. Mă zbat întruna, fac în câte-o zi şi lecțiile cu el.

„învață, zic. Doar tu ai nevoie de carte, nu eu.” Degeaba! Pe-o ureche-i intră, p-altă îi iese. Ehei, de-ar fi un bărbat în casa asta!... Că pe noi, muierile, ăştia nici nu ne băga-n seamă.

— Tat-tu mai vine pe la tine, Slavka?

— La ce-i trebuie? interveni iar mama. Plăteşte pensia alimentară şi nici nu-i pasă. Te lasă pe tine să-l creşti cum îi şti.

— M-da, pensia asta alimentară nu-i o distracție tocmai plăcută, observă nenea Vladimir. Cât îți dă: douăzeci şi cinci?

— Douăzeci şi cinci. Şi nici nu câştiga te miri cât. Uneori îi bea şi p-ăştia.

— E cazul să te străduieşti, Slavka. Mă-ti îi vine greu de una singură.

— Of, de-ar băga la cap treaba asta...

— Când vii de la şcoală, apucă-te numaidecât şi-ți fă lecțiile. Le-ai făcut, cânta oleacă la armonică. Ai cântat la armonică, du-te şi te plimbă.

Mama oftă.

Băiatul cânta întruna „Se ofileşte...”

Nenea Vladimir îşi bău păhărelul de votcă.

— Trebuie să-ți dai silința, Slavka.

— Asta-i zic şi eu: „Să-ți dai silința, Slavka...”

— Nu ajunge numa’ să-i zici, observă nenea Vladimir şi-şi mai turnă un păhărel.

— Da’ cum să-i mai fac educație?

Nenea Vladimir nu-i răspunse şi răsturnă păhărelul în gura-i cât o căldare.

— Hu-u... Gata: am băut două, că-i duminică azi, şi-i destul. Nenea Vladimir îşi aprinse o țigară. Of, ce mai beam altădată!...

— Da, da, spuneai dumneata. Eşti un om fericit că te-ai lăsat de băutură. Că ți-ai înfrânt, adică, pornirea.

— Altădată când mă duceam dimineața la serviciu, miroseam a băutură de te trăsnea. Treceam mai întâi pe la frizerie, da’ nu să mă bărbieresc. Să mă stropească ăla cu parfum în gură. Abia după aia plecăm mai departe. Chinu’ de

pe lume. Voiam să mut trei bile la abac, mutam cinci.

— Ca să vezi!

— Şi-n cap doar perdele de fum, continuă să istorisească nenea Vladimir. Biroul meu stă pe-atunci chiar în dreptul ferestrei. Pe la unşpe, când începea să mă bată soarele, mă făceam lac de apă. Şi nişte gânduri comice: vedeam, de pildă, că scrie-n registru „Avansat cutăruia şapte sute de ruble”, în bani vechi, adică, şi-n loc să-mi văd de treabă, îmi puneam întrebarea: „Oare cât o fi costat pe-atunci o sticloanță?” Cam aşa a fost, he-he...

— Ca să vezi unde poate ajunge omu'!

— Alții ajung şi mai departe. Aveam un prieten care se-apuca noaptea să-şi caute şanțu'.

— Care şanț?

— Şansa, voia să zică. Şi-a tot căutat-o până ce-ntr-o zi i s-a părut că-l strigă cineva din stradă. A-ncălecat balconul şi dus-a fost. Nu s-a mai întors.

— A murit?

— Păi de la etajul al nouălea, ce zici dumneata? Că doar nu era porumbelul păcii. Din viteza lui a mai avut, ce-i drept, timpul să strige: „Hei!”

— Săracu'... suspină mama.

Nenea Vladimir se uită la Slavka...

— Haide, mai hodineşte-te nițel. Să facem şi noi o partidă de şah. Să umplem vidul, cum zice şeful nostru contabil. S-a lăsat şi dumnealui de băutură şi nu mai ştie de ce să se apuce. N-am cu ce, zice, să-mi umplu vidul.

Slavka se uită la maică-sa. Aceasta îi surâse:

— Odihneşte-te, puişor.

Slavka ieşi cu deosebită plăcere de sub armonică. Mama o urcă din nou pe şifonier, acoperind-o cu un şervet.

Nenea Vladimir aşeză pe tablă figurile.

— Şi jocul ăsta să-l înveți bine, Slavka. Şahul. Ai să nimereşti, să zicem, într-o societate: unul se-apucă să bea, altul să facă alte bazaconii, iar tu, hop, şi vii cu şahul: „Nu doriți?” Imediat te priveşte lumea într-alt fel. Ce notă ai la

literatură?

— La citire? Trei[7].

— Rău. Literatura trebuie s-o ştii că pe apă. De pildă, eu mut pionul ăsta şi zic: „e-doi, e-patru”, vorba unui mare maestru. Tu habar n-ai unde scrie treaba asta. Or, trebuie musai s-o ştii. Hai, mută.

Slavka mută un pion.

— Da’ de ce se zice: „e-doi, e-patru”? întrebă mama, cu ochii la tabla de şah.

— Glumeşte lumea aşa, o lămuri nenea Vladimir. I-o glumă. Însă cel ce-o aude, îşi zice: „Ehe, p-ăsta nu-l duci cu una, cu două”. La noi, la tipografie, toată lumea face glume dintr-astea. Mută, Slavka.

Slavka mai mută un pion.

— Şi nenea Ivan al nostru face glume, zise el. Am ieşit o dată la ora de educație fizică, iar el ne spune: „Antrenamentul să-l faceți cu lopețile astea”. Slavka râse.

— Cine-i nenea Ivan ăsta?

— Administratorul şcolii.

— Aha. Păi la glumeți dintr-ăştia nu le stă gândul decât la băutură, observă, nemulțumit, nenea Vladimir.

Mama şi Slavka n-avură nimic de spus.

— Nu pot să-i sufăr pe-nfumurații ăştia, continuă neneâ Vladimir. Nu sunt buni decât să taie frunză la câini.

— Ziceai matale că dăduseşi în darul beției, făcu mama. Soția ce zicea?

— Soția? Nenea Vladimir căzu pe gânduri, cu ochii la tabla de şah. Slavka făcuse pe neaşteptate o mutare hoață. Cum reacționa, adică?

— Da.

— Negativ, desigur. D-aia, pot să spun, ne-am şi despărțit... Am să mut uite-aşa, Slavka, găsi el mijlocul de a ieşi din impas, lucru care-l umplu de mulțumire. D-aia, vorba zicalei, ne-am şi spart ulcelele.

— Cum, cum? nu-l pricepu Slavka.

---

7 In U.R.S.S. sistemul de notare e pînă la 5.

— Cum le-am spart? Nenea Vladimir zâmbi cu îngăduință. Uite-aşa, bine: poc-poc, şi-am dat cu cioburile de-a azvârlita.

Mama râse.

— Încă un păhărel, Vladimir Nikolaevici?

— Nu, zise hotărât nenea Vladimir. N-are nici un rost. Mă simt bine şi-aşa. Am băut ca să mă dispun, atâta. Altcândva, nu te-aş fi refuzat... Aoleu, ce-am mai putut să beau! Mi-e groază să mă şi gândesc.

— De-mpăcat n-aveți de gând să vă-mpăcați? întrebă mama.

— Nu, zise hotărât nenea Vladimir. Aici e chestie de principiu: eu nu umblu niciodată cu săru' mina.

Slavka făcu iar o mutare isteață.

— Ia te uită ce poate puştiul! se minună nenea Vladimir.

Mama se uită la Slavka şi-l smuci pe neobservate de cracul pantalonului. Slavka protestă: dădu din picior. Febra jocului îl cuprinsese şi pe el.

— Aşa ai mutat, care va să zică?... Nenea Vladimir stătu pe gî'nduri, încruntându-se. Bu-un. Atunci noi o să mutăm uite-aşa.

Acum fu rândul lui Slavka să se concentreze.

— Pe copii îi mai vezi? întrebă mama.

— Cum să nu? Nenea Vladimir îşi aprinse o țigară. Copiii-s copii. Eu țin la copii.

— Acu i-o fi parind rău?

— Nevesti-mi? în sinea ei, cum să nu-i pară? Că eu scot acum, bani curați, în mină, o sută douăzeci. Bani peşin. Spațiu locativ am treizeci şi opt de metri, am şi mobilier... Deunăzi mi-am cumpărat şi o servantă, cu nouăzeci şi şase de ruble. O frumusețe! Când vin acasă, numai la ea mă uit. Pun după aia televizorul la priză, văd câte-un spectacol... Vreau acum să-mi iau o canapea...

— E rândul matale să muți, zise Slavka.

Nenea Vladimir rămase un timp cu ochii la piese, se-ncruntă, îşi pipăi gânditor nasul mare, uşor înroşit la vârf.

— M-da... Zi, ai mers aşa? Atunci noi o să mergem

altmintrelea. Şah! S-au pus deunăzi în vîrtzare nişte canapele cehoslovace, din alea extensibile. Lux! Când oi primi banii de concediu, îmi iau neapărat una. Dau comandă şi pentru o blană de urs...

— Aia cât o mai costa?

— Blana? V-o douăzeci şi cinci de ruble. Nepotu-meu se tot duce-n delegaţie prin Siberia. Îi zic să-mi aducă una.

— Alea de lup nu-s bune? întrebă Slavka.

— Or fi mai trainice ca alea de urs, zise mama.

— Blana de lup nu merge s-o pui pe jos. Din alea se fac şube. Mat, Slavka.

Burniţa încetase. Afară aerul era acum senin şi albastru. Doar departe, în zare, se mai zăreau norii vălătucindu-se. Ici, colo, prin case, începură să se aprindă luminile.

Un timp, stătură tustrei cu ochii pe fereastră, ascultară zgomotele înăbuşite ale străzii. Larg era spaţiul de-afară şi întreţesut de-o tainică melancolie.

— Mâine o să fie zi frumoasă, zise nenea Vladimir. Uite colo, unde a asfinţit soarele, cerul pare verzui: înseamnă c-o să fie zi frumoasă.

— Vine iarna, oftă mama.

— E şi timpul să vină. Nu v-au dat încă drumul la calorifer?

— Nu. Ar fi cazul să ne dea.

— Cred că de la cinşpe încolo. Ei, să plec şi eu. Mă duc să dau drumul la televizor, poate-o fi v-un spectacol...

Mama se uită la nenea Vladimir. Parcă ar fi aşteptat ca el să-i spună ceva. Dar nu despre televizor şi nici despre canapea, nici despre blana de urs. Altceva...

Nenea Vladimir îşi puse şapca, se opri în prag.

— Vă zic la revedere.

— La revedere.

— Auzi, Slavka? Marşul ăla, cubanez, nu-l ştii?

— Nu, zise Slavka. Încă nu l-am învăţat.

— Să-l înveţi. I-o bucată frumoasă. Te-or chema să-l cânţi şi pe la serate... Am plecat. La revedere.

— La revedere.

Nenea Vladimir ieşi din odaie. Peste câteva clipe se văzu trecând pe dinaintea ferestrelor: înalt, adus de spate, cu nasul mare. Mergea privind cu gravitate înaintea sa.

— Clonțu'! zise mama cu ciudă, uitându-se pe fereastră. La ce-o fi venind?

— I-e urât şi lui, zise Slavka. Doar îi şi el singur cuc.

Mama oftă şi se duse la bucătărie să pregătească cina.

— Şi-atunci la ce bun să vină? zise din nou şi frecă supărata chibritul de cutie. Să nu mai vină deloc...

La taifas sub clar de lună

Maria Selezneva lucrase la o grădiniță de copii, dar într-o zi i s-au găsit nu ştiu ce fel de bacili şi i s-a spus că trebuie să se recalifice.

— Încotro să mă mai recalific, maică? făcuse cu amărăciune bătrână, căreia până la vârsta pensionării nu-i mai rămăsese decât vreun an şi jumătate. Îi lesne de spus: recalifică-te... Da' pot eu oare să plec aşa, pe nepusă masă? îndemnul acela, „să te recalifici”, ea crezuse c-ar proveni de la cuvîntul „cale” şi-ar însemna „s-o iei la drum undeva, în altă localitate”.

A făcut lumea haz de ea şi-n cele din urmă i s-a propus să intre paznic la magazinul sătesc. Maria a stat nițeluş pe gânduri, apoi s-a învoit.

Şi-a început să facă de pază la magazin.

Şi-n fiecare noapte s-a înnădit să vină la ea bătrânul Baev. Baev ăsta îşi făcuse veacul pe la tot soiul de cancelarii - ba la sovietul sătesc, ba la centrul de colectare a blănurilor, ba la cancelaria colhozului - mânuind pretutindeni bilele acelea de lemn pe sirmele abacurilor: dacă le-ai fi pus grămadă pe toate câte le vânturase el de-a lungul anilor, ar fi ieşit fără îndoială o movilă cât ditamai casa. El, în schimb, era un omuleț prizărit, nu încerca niciodată să iasă-n frunte, nu făcuse în viață nici o prostie mai gogonată, dar nici un lucru din cale-afară de deştept. Şi uite-aşa, cu pasul lui nici prea întins, nici prea domol, străbătuse o cale de şaizeci şi trei de ani, apoi, vorba ceea: la revedere şi n-am cuvinte. Între timp îşi crescuse copiii

— două fete şi-un băiat - îşi înălţase şi-o casă pe cinste, cu patru odăi... Când se dumiri lumea mai bine, îşi zise că Baev ăsta n-a fost chiar un om prost. De dus, a dus-o destul de bine, şi-a înjghebat o gospodărie acătării şi toate i-au mers din plin. Auzind asemenea păreri, Baev îşi zise până la urmă că o fi, într-adevăr, un om cu cap, şi, de-atunci, stând cu câte cineva de vorbă, începu să dea de înţeles cum că ar fi un bărbat foarte deştept. De fapt, nu-i plăcuse niciodată să aibă de-a face cu deştepţi dintr-ăştia, nu li se împotrivise niciodată, le accepta în mod paşnic superioritatea de orice fel ar fi fost ea să fie, dar iată că acum, având undeva, în străfundul conştiinţei sale, ideea că nu mai e primejdios s-o facă, o luă şi el pe urmele lor şi căută cu multă stăruinţă să-i convingă pe toţi c'-i pe drept cuvânt de-o înţelepciune rară.

În ultima vreme Baev era chinuit de insomnii şi se înnădise să vină la Maria, cea care făcea de pază la magazin, ca să mai stea cu ea la taclale.

Noaptea, Maria şedea la frizerie, adică într-o căscioară unde în timpul zilei lucrau frizerii, noaptea venind să şadă acolo Maria. Prin fereastra ce-o avea în faţă putea să vadă bine toată clădirea magazinului.

În căsuţa aceea, a frizeriei, plutea o mireasmă stătută, înţepătoare, de colonie, era cald şi cumva foarte plăcut. Şi nici nu-ţi era frică. Întreaga piaţetă dintre magazin şi frizerie era scăldată în lumină: nopţile începuseră a fi pe atunci cu lună plină. Erau nişte nopţi de-o mare frumuseţe: luna parcă o cobora cineva cu frânghia, atât părea de mare şi apropiată. Ziua, omătul începuse să se mai topească, dar odată cu căderea nopţii totul se făcea ca d'3 sticlă şi, în lumina aceea albastră, revărsată cu dărnicie, sclipea orbitor-, de parcă nici n-ar fi fost aievea.

Cei din căsuţă nu aprindeau becul şi pe pereţi porneau să joace pete de lumină, venind de la gura încinsă a sobei. Pâlpâirile acelea fugare, tremurătoare, se împleteau între ele, se despleteau şi se legănau întruna. Era nespus de plăcut să stai de taină acolo, în universul acela mic, legănător, dându-

ți seama cu bucurie că dincolo de fereastră viața își desfășoară marele necuprins și că ești și tu o părticică a acestuia. Și că mâine va fi o nouă zi, iar tu vei fi și-atunci de față și poate că vei avea parte de ceva frumos. Căci dacă ești deștept și știi să trăiești, te poți aștepta, firește, și la lucruri frumoase.

— Că oamenii ce fac: trăiesc numai pentru ziua de azi, se pornea să filozofeze Baev. Or viața trebuie să ți-o gândești de la un cap la altul. Să-i întocmești, ca să zic așa, devizul... Baev făcea o mină plină de înțeles, cu care prilej buza de sus i se ducea undeva, spre nas, iar ochii i se îngustau, ajungând ca două crăpături, încât te așteptai din clipă în clipă să zică: „țe viei, nene?" Devizul! repeta el. Se-apucă oare un gospodar înțelept să-și înalțe casă, fără a socoti dinainte de câte și de ce fel de materiale dispune? în treburile contabilicești, asta se cheamă deviz. Că se-ntâmplă și-așa: se-apucă unul să-și dureze casă cu patru camere, vrea, chipurile, să aibă spațiu, da' minte nu-i ajunge decât pentru o chichineață cu două odăițe, ba chiar și pentru aia de-abia, de-abia. Își irosește dumnealui puterile pân-la treizeci de ani, țipă, face gălăgie, da' după aia - sufletu'.

Maria dădea din cap, ca și când ar fi spus: ai dreptate, ai dreptate. Părea, într-adevăr, că Baev, om deștept fiind, n-a stat să-și irosească și el puterile prin toate cancelariile prin care trecuse, ci și le-a păstrat cu grijă deosebită, căci mai arăta și astăzi rotunjor la față, durduliu, gata să-și prelungească cel puțin cu douăzeci de ani viața, căreia i-o fi făcut din timp acel deviz despre care vorbise.

— Prea sunt repeziți dumnealor! Uite, de pildă, eram internat odată la spitalul orășenesc... Mă dusese acolo unul, Neverov, a lucrat la noi pe timpul războiului ca președinte al comitetului executiv. Îți mai aduci aminte de el?

— Nu-mi aduc aminte. Că s-au perindat mulți pe-acolo.

— Neverov îi zicea, Vasili Ilici. Să vezi ce-a pățit omul. Nu-și făcuse planul la colectarea laptelui și vorba ceea... îi venea să se spânzure. Intru într-una din zile la el în birou și-i zic:

„Vrei să te-nvăț, Vasili Ilici, cum s-o scoți la capăt?” „Ia zi”, el de colo. „Spune-mi, zic, mai au de adus ceva lapte colhoznicii?” „Aproape că nu mai au, zice. Da’ de ce?” Zic: „Mai întâi verifică bine dacă mai au sau nu mai au”.

— Of, ce de lapte am cărat şi eu pe-atunci! îşi aminti Maria. Mulgeam în câte-o zi vaca şi duceam totul la colectare. Le turnam doar câte-o cană la copii, restul îl duceam tot. Că erau şi nişte planuri pe vremea aia... de-ți făceau silă, nu alta!

— Stai să vezi mai departe! făcu Baev, înviorat de amintirea istețimii sale de odinioară. „Au adus, zic, tot laptele? Sau nu?” Neverov o strigă de îndată pe secretară. „Adă-mi, zice, scriptele”. Ne-am uitat în ele: adusese lumea aproape tot, nu mai rămăsese de adus decât o cantitate mică. „Poftim, zice, nu mai au de-adus aproape nimic.” „Bun, îi zic eu, hai acu: să stăm să ne gândim. Până la cifra din plan mai lipsesc atâția litri - acu’ nu mai țin minte câți anume. Este? Iar colhoznicii au adus aproape tot. Se pune deci, întrebarea: de unde mai luăm restul de lapte?” „Haide, zice el, şi nu mă mai... vorba aia, la cap. Spune ce ai de spus.” Avea ăsta o gură spurcată, ce nu s-a pomenit. Pun atunci mâna pe abac şi zic: hai şi-om face o socoteală... Să zicem că dumneata, de pildă, i se adresă el Măriei, ai de predat la colectare cinci sute de litri. Făcu un gest, ca şi când ar fi mişcat cinci bile la un abac închipuit şi se uită la ea cu răbdare şi îngăduință. Pricepi? Asta în cazul când procentul de grăsime al laptelui pe care-l dă vaca dumitale este, să zicem, egal cu atâta. Baev mai mişcă vreo câteva bile închipuite, ceva mai sus față de cele dintâi. Se constată însă că acest procent e mai scăzut decât ar fi trebuit să fie pentru cei cinci sute de litri. Pricepi? Şi-n cazul ăsta, dumneata trebuie să aduci în total nu cinci sute, ci, să zicem, cinci sute şaptezeci şi cinci de litri. Ai priceput cum stă treaba?

Maria încă nu pricepuse.

— Uite-aşa a făcut şi el: s-a holbat la mine. Adică, nu pricep şi pace. Păi, zic, scade de la toți câte-o unitate din

procentul de grăsime şi-o să obții o cantitate de lapte în plus. Laptele ăsta îl treci ca fiind colectat de la colhoznici. Că, zic, lapte să fie: în scripte poți să-l treci cum îți vine mai la îndemână. Măi ce bucurie l-a apucat! Cere-mi, zice, orice doreşti! Păi, zic, doresc să mă duci la spitalul orăşenesc, să mai stau şi eu oleacă la pat. Şi m-a dus omul.

Maria tot nu putea să priceapă cum au scos-o ei la capăt cu colectările.

— Of, Doamne! făcu Baev. Uite, îți mai spun o dată. Să zicem că dumneata ți-ai dus cei cinci sute de litri, iar după câteva zile ăia îți spun: să ştii, cetățeană Selezneva, că mai ai de adus şaptezeci şi cinci. Dumneata de colo: păi cum aşa? Iar ăla, unul ca mine, cu abacul în mină, îți zice: păi să calculăm împreună... A apărut, zice, o greşeală la procentul de grăsime, n-a făcut un funcționar de-al nostru socoteala cum trebuie... Mă rog, cum 'necum, da' eu am ajuns la spital. Pe ăi de la țară nici acum nu-i prea primeşte, da' pe mine m-au primit. Şi-ncă în ce perioadă!

— Da' pentru ce? Te-mbolnăviseşi?

— Cum să-ți spun... Nu mă-mbolnăvisem. Ce-i drept, aveam şi pe-atunci un defect la ochi. Aproape că orbisem. D-aia nu m-au luat nici la război. Da' nu pentru asta m-am dus la spital, ci pentru că... cum să spun... Aveam chef să stau şi eu internat la spitalul ăla orăşenesc. Țin minte că mai eram încă tânăr când îmi încolțise ideea asta în minte: cum să fac să mă internez la spital? Şi uite că nimerisem ocazia. M-da. Am venit, în fine, acolo, m-au dus la pat, totul curățel, cearşafuri, una, alta, lângă pat o noptieră... în salon mai erau alți cinci haidamaci, fiecare cu câte ceva: unul ştiu că era cu mâna, altul cu capul bandajat, mai era şi-un tractorist de-avea tot spatele ars: luase foc pe undeva nişte benzină şi se nimerise şi el acolo. Bu-un. În ordine, zic, uite că dorința mi-e pe cale să se-mplinească.

— Adică cum? Doar să stai la pat şi-atâta? încă nu se putea dumiri Maria.

— Atâta. Ia să vedem, zic, cum o să-nceapă ăştia să mă-

ngrijească? Auzisem că e pe acolo o îngrijire deosebită. Pân-la urmă n-am constatat în privința ăsta nimic deosebit, mai mult mă sâcâiau cu întrebările: că ce te doare, că unde te doare? Inima, zic, mă doare: încearcă şi te dumireşte, în gândul meu, ce am eu la inimă! M-au tot ciocănit, m-au tot ascultat - degeaba: n-au ajuns la nici un rezultat. Da' eu am adus vorba de spital, că discutam cum e cu omenirea asta... Am venit deci în salon, văd că sunt armăsarii ăia acolo... Le-am zis frumos „Bună ziua, băieți!” şi m-am culcat să mai trag un pui de somn, că, vorba ceea, venisem de la drum lung, m-a hurducat şi căruța aia de mi-a-ntors stomacul pe dos... Zic, să dorm şi eu oleacă. Nici nu m-am trezit bine, că haidamacii au şi sărit la mine: „Trebuie, nene, să te pregăteşti pentru analize”. „Cum să mă pregătesc?” „Păi, să aduni excremente, nouă sute de grame, plus o sticluță cu sudoare.” M-am mirat, desigur, însă...

În clipa aceea, pe Maria o apucă un râs cu hohote. Râse până ce-o podidiră lacrimile. Baev mai întâi pufni supărat, totuşi aşteptă cu răceală ca ea să se potolească.

— Şi cum a fost? întrebă Maria, ştergându-se la ochi cu colțul broboadei. Le-ai adunat pe toate?

— Întâi şi-ntâi m-am apucat s-adun sudoare, reluă Baev, nemulțumit că istorisirea luase o cu totul altă întorsătură: ar fi vrut să arate că întâmplarea cu pricina are un anume tâlc. M-au învelit ăia cu păturile, au mai pus şi două saltele pe deasupra, iar sticluța mi-au poruncit s-o țin subțioară: chipurile să picure sudoarea într-însa. Ca să vezi ce minte la oameni: şi mai ziceau că-s bolnavi! Asta în loc să stea şi să se gândească: uite, mă, a-nceput un război atât de înfricoşător, pe noi, că suntem mecanizatori, ne țin ăştia mobilizați pe loc: păi să nu ni se audă nici gura măcar, să ne facem cum că nici n-am fi pe lume. Ei bine, dumnealor se-apucă de drăcii. Au stat ei oare să judece că au toată viața înainte, că trebuie să şi-o planifice şi ei, să-i calculeze, ca să zic aşa, resursele existente? Da de unde! Mai bine să rânjească şi să necheze, decât să stea şi să-şi bată capul...

Maria îşi aduse aminte de cele nouă sute de grame de excremente şi izbucni din nou în râs. Îşi dădea seama prea bine că după nişte vorbe atât ds serioase ale lui Baev nu se cade să râdă, totuşi nu izbuti să se stăpânească.

— Da' cu... treaba ailaltă cum a fost? Ai scos-o la capăt? Se şterse din nou la ochi. Nu mă pot stăpâni deloc, să mă ierți, Nikolai Ferapontîci, dă-i tare hazlie întâmplarea.

— Asta e, vezi, că nu ne putem stăpâni, zise Baev, supărat. Ducem o viață aiurită că, vezi doamne, nu ne putem stăpâni; bem şi petrecem - că nu ne putem stăpâni; facem preacurvie - iar că nu ne putem stăpâni. Ginere-meu uite c-a ajuns şi la divorț, ticălosul: chipurile nici el nu s-a putut stăpâni. Armăsari. Oameni de nimic. Baev se îndîrjise de-a binelea. Îmi vine câteodată să iau o bâtă, să mă duc la clubul ăla al lor şi să-i croiesc numa' la cap, pe toți de-a rândul. V-ați învățat să nechezați, să dați din picioare? Ia veniți încoace să vă-nvăț eu cum se trăieşte, netoților!...

Tăcură o vreme. Maria chiar slobozi un oftat: fiica ei avusese şi ea nişte necazuri în căsnicie.

— Da' de-ajutat, cum i-ai putea ajuta? zise ea într-un târziu. Uite, ai vrea din toată inima să-i ajuți, da' cum?

— Nicicum, făcu tăios Baev. Să se descurce singuri.

Tăcură din nou.

Baev scoase din buzunar un flacon cu tutun de prizat, trase tutunul pe n&ri, întâi pe una apoi pe cealaltă, şi-n cele din urmă strănută cu poftă în batistă.

— Asta te-ajută la ochi? îl întrebă Maria, arătând spre sticluță.

— De n-ar fi fost ăsta, aş fi orbit demult. Numai cu el ce mă mai ajut.

— Da' de unde ți-ai stricat ochii? Că doar cei din neamul matale toți îs cu vederea bună.

— Cu vederea bună... oftă Baev. Toți îs cu vederea bună, da' n-au fost şi deştepți cu toții. Vârî sticluța în buzunar şi tăcu o vreme, dus pe gânduri. Ce-a putut, de pildă, să facă răposatul tătâne-meu cu mine... păi, vorba ceea, să dai să

fugi. Nici nu ți-ar veni a crede cam ce putea el să născocească numai ca să mă-mpiedice să mă duc la şcoală. Căci eram tare dornic de-nvățătură. Pe-atunci mai aveam încă-n sat şcoala acea parohială. Venea popa la taică-meu şi-i zicea: lasă-ți, măi, feciorul să meargă la şcoală, că-i băiat isteț. Aş! Lu' taică-meu doar să-i fi... Sigur că-i păcat să-l pomenesc de rău, însă... în fine... Ce mă mai rugăm de el, îi cădeam la picioare şi plângeam de sărea cămaşa pe mine: lasă-mă, zic, tăicuțule, să merg şi eu la şcoală! Ți-ai găsit! îmi azvârlea pâslarii sub pat şi gata socoteala. Cum se zice pe la noi: şezi pe cuptor şi roade osu' cu spor, asta-mi era toată porunca părintească. Of-f! Baev tăcu din nou, cuprins de amărăciune. Eu însă ce crezi că făceam? Cum se culca toată lumea, aprindeam opaițul, mă viram într-un colț, sus, pe cuptor, şi m-apucam să citesc. Şi uite tot aşa, noapte de noapte, m-am ales cu vederea stricată.

— Da' de ce se-mpotrivea bătrânul?

— Mai du-te acu' de-l întreabă. Chipurile învățătura n-ar fi o treabă pentru noi, țăranii.. Era om neştiutor şi-ncăpățînat. Toată viața i-am purtat pică. Când trăgea să moară, țin minte că mi-a spus: „Iartă-mă, băiete, că te-am oprit de la învățătură..." Ştiam, fireşte, cam ce răspuns trebuie să dai în cazuri dintr-astea, da' parcă m-ar fi oprit careva. „Bine, zic, acu' ce să mai vorbim?" În halul ăsta ajunsesem de nesimțitor. Şi asta numai din părere de rău. Că fusesem un copil tare isteț. Numai de două ori dacă citeam o poezie, şi-o şi ziceam pe de rost, fără nici o poticneală.

— Şi-o fi dat seama pân-la urmă, de ți-a zis „iartă-mă".

— Aia e, c-a fost prea târziu... Țin minte că-ncepuse de la o vreme să vină lumea la mine şi să-mi zică: „Fă-mi, rogu-te, şi mie o cerere" sau mai ştiu eu ce; altceva. Îmi aducea fiecare câte-o găină, sau vreo zece ouă, sau nişte lină... câte două funturi, acolo. Puneam imediat mâna pe condei, că pentru mine să fac o cerere era o nimica toată: ici îi ziceam mai tăios, colo mai cu duhul blândeții, într-un loc o luăm mai la sentiment, iar unde era cazul, strecuram câte-o vorbuliță

cum că ar mai exista la noi şi alte instanțe... E şi-aici o-ntreagă ştiință. În fine, isprăveam cererea. „Na, zic, du-te şi fă-ți treaba cu ea”. Omul, deh, nu mai putea de bucurie. Nici nu băga de seamă că-ntr-un ceas de vreme eu mă şi alegeam cu ditamai găină. Taică-meu însă băga bine de seamă şi doar sufla pe nări: vedea limpede ce greşeală făcuse. Of, tată, tată, îmi ziceam eu în gând, păi dacă m-ai fi lăsat să-nvăț, eu... Eh, ce să mai zic? Parcă ar mai fi fost vorba atunci numai de găinuşe?! Că ceea ce am ajuns eu mai târziu - mai întâi socotitor şi-apoi contabil - am ajuns c-am stat să-nvăț de unul singur. Da’ ia să fi învățat cu profesorii, vreo zece anişori la rând, cum învață astăzi nepricopsiții ăştia.. Păi eu... nu ştiu, zău, ce-aş fi putut eu să... Of-f! în fine, asta-i situația. Pe Baev îl cuprinsese o neprefăcută amărăciune. I se umpluseră şi ochii de lacrimi, încât şi le tot ştergea cu mâna. Acu' ce poți să-i mai faci? îmi pare rău, desigur. Păi gândeşte-te şi dumneata - drept e că şi de-atunci a trecut vreme destulă - ce treburi importante am putut eu să duc la capăt. Păi mă trimiteau şi ca revizor în alte raioane. Mergeam într-acolo câteodată şi mă gândeam: dacă ați şti voi că n-am la bază decât o clasă şi jumătate de Ş.P.S., cum zicea-n glumă unul de pe la noi, adică de şcoală parohială sătească!... Un an şi jumătate, atât am umblat eu la şcoală, iar voi mă trimiteți să le fac altora revizie! Tăceam mile, desigur, nu scoteam o vorbă.

— Ca să vezi cu ce dar te-a-nzestrat Dumnezeu: să-nveți carte! făcu Maria cu un neprefăcut respect. De unde s-o fi iscat oare?

— Aveam putere de observație, zise Baev. De când mă ştiu, îmi plăcea să cercetez toate celea. Eram copil de-o şchioapă şi totuşi țin minte că mă băgăm pân-la genunchi în apă - era pe-atunci un iaz în dreptul satului, dacă-ți aminteşti, de-i zicea Ramenskoe - şi stăm acolo. Stăm şi nu făceam nici o mişcare: mă tot uitam ce se-ntâmplă în apă. Păi ăsta-i har de la Dumnezeu. Că aşa ceva oamenii nu pot să-ți deie. De la taică-meu, ce să mai zic? în loc de povețe nu primeam decât

scatoalce şi-atâta,

— Ai văzut? făcu din nou, pe un ton respectuos, Maria. Mie, dimpotrivă, nici nu-mi păsa de-nvățătură- Mie-mi plăcea să mă joc pe uliță. Zile-ntregț alergam pe-afară, de nu mă mai putea aduce nimeni acasă.

— Câteodată, să mă ierte Dumnezeu, ajung şi mă-ntreb... Baev se uită pe furiş în jurul său, ca şi când s-ar fi temut să-l audă cineva şi-abia după aceea reluă cu glas scăzut: Ajung şi mă-ntreb: nu m-o fi făcut oare maică-mea, răposata, cu altcineva?

— Aoleu! exclamă Maria, dar o făcu şi ea cu glas scăzut, aruncând la rândul ei o privire în lături. Tuşa Anisia?! Cum poți spune, Ferapontîci, una ca asta? Doamne! Păi dumneata chiar îi semeni lu' răposatu'. Doar că eşti mai plinuț şi n-ai barbă... Vezi-ți de treabă! Şi cu cine, mă rog, ar fi putut s-o facă?

— Ei, cu cine!... Baev se căută iar de tutun. Da' la istețime eu cu cine-oi fi semănând? Vezi, d-aia mi şi gândesc: pe vremea aceea veniseră la noi nişte americani: făceau nişte săpături, căutau nu ştiu ce, sus, pe deal... Şi parcă poți să ştii? Ăia sunt, vorba ceea... oameni descurcăreți.

— Păi dacă-i semeni lu' tata matale!

— Eh 1 îi semăn! Dacă stai prin preajma unui om de mic copil, cum naiba să nu-i semeni? Până şi-un câine începe să-i semene, darmite un om! Ştiu şi eu?... Poate-oi vorbi cu păcat. Numai că prea... opuse ne-au fost vederile. Simt, uite-aşa, că nu-s neam de țăran. Nicicând nu m-a tras inima să ar pământul ori, mă rog... să fac alte treburi cu care se-ndeletnicesc țăranii. Şi nici spre băutură nu m-a îndemnat inima. Baev nu părea să susțină orbeşte că nu-i neam de țăran. Părea mai degrabă să reflecteze la toate astea cu îndoială în suflet. Căci dacă stai şi te gândeşti, reluă el, oare de ce să n-am şi eu dorul ăsta în mine? Doar ar fi trebuit să caut să am pământ sau, de pildă... să mă-mbăt de sărbători. Or eu - deloc. Nici măcar în grădina mea de zarzavaturi nu-mi place să intru. Pe câtă vreme să stau într-o cancelarie,

asta da, asta-mi place...

— Păi cui nu i-ar plăcea aşa ceva: să stea la căldurică şi să se bucure de onoruri? interveni Maria.

— Stai dumneata acolo! făcu, înciudat, Baev. De ce-i fi venind aici noaptea s-o faci pe paznicul? Du-te la cancelarie, şezi la căldurică...

— Ei, du-te la cancelarie...

— Păi ve-ezi! Pentru aşa ceva trebuie să ai cap. Or eu tocmai asta şi spun. De unde să fi avut atâta cap eu, fiu de ţăran?

— Păi ce, n-au ajuns şi alţi copii de ţărani oameni mari? Când cu războiul, de pildă...

— Cu războiul! o întrerupse Baev Să alergi cu pistolu-n mina şi să răcneşti, asta nu-nseamnă mare-nţelepciune. Puţini clănţăi dintr-ăştia au fost pe la noi? Numai la Vanea Kîsa dac-ai sta să te gândeşti... De mic copil, cu cuţitul la brâu. Numai pe la puşcărie a stat, vai de capul iui. Da' era socotit ăl mai viteaz dintre viteji...

— Păi se compară una cu alta?

— Da' de ce? Cine era mai curajos ca Vanea Kîsa? Era cineva?

— Kîsa a fost un tâlhar. Şi tâlharul tâlhar rămine. Eu îţi vorbesc de oamenii cumsecade. Ia-l, de pildă, pe Ivan Kozlov. A fost simplu soldat şi-a ajuns comandant. Decorat omul de nu ştiu câte ori, ne-a trimis atunci şi-o poză, de-am venit cu tot satul să-l vedem cum arată.

— Mă rog... aş o fi, oftă Baev. Nu încerca să ascundă faptul că-i vine greu să discute de la egal la egal cu Maria cea pe jumătate analfabetă: nu era în stare femeia să judece temeinic lucrurile. Mă rog, repetă el, titlu de comandant, decoraţii - cling-clang, cizme cu scârţ... Toate astea te impresionează. Însă nici un fel de decoraţie nu poate ţine locul unui cap deştept. Pe ăsta ori îl ai, ori... îl porţi cu tine doar aşa, ca să ai pe ce pune căciula...

Şi uite-aşa tăifăsuiau Baev al nostru şi Maria, de-i prindeau adeseori ceasurile trei sau patru ale dimineţii. Nu

totdeauna cădeau la învoială asupra celor discutate, se mai şi înfierbântau, contrazicîndu-se, dar până la urmă se potoleau amândoi: Baev pleca acasă, traversând pieziş întinderea luminată a pieţii, iar Maria se culca pe canapeaua din încăpere şi dormea în pace până dimineața. Apoi venea o nouă zi, o zi zgomotoasă, agitată, aiurită... Şi iar se lăsa o noapte cu lună plină, trezindu-ți în inimă dorul de a sta la sfat, de a te duce cu gândul departe, de a-ți reînvia în minte amintiri de demult, spre a încerca astfel din nou tainică, potolita bucurie de a te şti şi tu o ființă vie.

...într-una din seri, Baev şi cu Maria stătură iar de vorbă până pe la ceasurile trei. Baev se şi gătise de plecare, îşi vâra pe nări ultima priză din tutunul său cel plăcut mirositor, amestecat cu rădăcină de odolean, când deodată Maria zări un om care urca tiptil treptele de la uşa magazinului... Ajunse sus, pipăi lacătul de la uşă, apoi aruncă o privire în jurul său. Maria încremeni:

— Ferapontîci! şopti apoi, înspăimântată. Ia te uită colo!

Baev se uită cu atenție şi obrazul i se lungi şi lui de spaimă.

Omul de pe trepte încercă din nou lacătul. Cer» ceveaua metalică se-auzi zăngănind.

— Trage-n el! exclamă în şoaptŞ Bapv.

O-auzj?... Direct prin geam!...

Maria însă rămase nemişcată. Privea întruna pe fereastră.

— Trage-odată! făcu din nou Baev.

— Cum să trag?! Să omor omul? Ce, nu ți-e bine?

Cel de la uşa magazinului aruncă la un moment dat o privire spre frizerie, apoi coborî treptele şi porni să traverseze piața.

— Măicuță preacurată! făcu în şoaptă Maria. Pân-aici mi-a fost! Primeşte, Doamne, sufletul meu ăl păcătos...

Baev nu mai izbuti nici şoapta să şi-o mai slobozească. Doar arăta cu degetul când spre puşca din mina Măriei, când spre fereastră: chipurile, să tragă, cât mai are timp.

Paşii celui de afară se-auziră mai limpede. Apoi omul se

opri şi încercă să se uite prin fereastra frizeriei. Şi în clipa aceea Maria îl recunoscu. Strigă cu bucurie:

— Păi ăsta-i Petka! Petka Sibirțev!

— De ce-i închisă, bre, prăvălia? întrebă de-afară Petka.

— Intră, mă, intră-năuntru! îi făcu semn Maria. Fir-ar el de ticălos să fie! Ziceam că-mi stă inima-n loc. Umblă noaptea, ca huhurezii. De beat ce-i, o fi încurcat ziua cu noaptea.

Petka intră în odaie.

— Ce-i fraților, e noapte afară? întrebă cu voce răguşită.

— Mă, da' prost mai eşti! îl ocărî din nou Maria. Ce-ai cătat la prăvălie? Nu mai ai băutura acasă?

Petka începu să se dumirească încet-încet şi cu destulă amărăciune că afară e, într-adevăr, noapte.

— Am adormit şi eu...

Baev izbuti în sfârşit să se mişte pe scaun. Trase pe nări o nouă porție de tutun, dar nu mai strănută, ci-şi suflă cu zgomot nasul în batistă.

— M-da, făcu el. Dacă-i de băut, păi să bem de să nici nu mai ştim când e zi, când e noapte!

Petka se aşeză pe-un scăunel şi se pipăi la cap.

— Ai văzut, drăcovenie! se mira întruna Maria. Da' dacă băgăm glonțu-n tine?

Petka îşi ridică privirea, se uită la ea, însă păru că nu i-a înțeles vorbele, ori poate că nu le-a dat importanță.

— Lasă-l, bre, că-l doare capul! zise cu ciudă Baev. O-of! Lume !... Se şterse cu batista la gură şi la colțul pleoapelor. Uite, mi-a citit deunăzi nepoată-mea o cărțulie despre Alexandru Nevski. Cum a apărat el pământul nostru rusesc... Mă rog, totu-i fain şi frumos, numai că eu nu cred o boabă din ce scrie acolo.

Maria şi Petka îl priviră nedumeriți.

— Nu cred o boabă! repetă cu tărie Baev. Le-a născocit ăl de-a scris cartea... şi-a luat omu' o sumă rotunjoară.

— Cum, adică? nu-l înțelese Maria.

— Uite-aşa, bine. A mințit. Nu ştii cum minte lumea?

— Păi ăsta-i fapt istoric, interveni Petka. Cum poate ca să mintă? Le-o fi potrivit mai acătării, da' ce-a fost, a fost.

— Ba n-a fost nimic.

— Nu zău? făcu Petka, clătinând din cap. Hm!

— Cu cine să ne fi apărat pământul? Cu ostaşi de-alde tine?

Petka îl privi din nou. Dar nu mai zise nimic.

— Dacă nici în ziua de azi nu vă poate nimeni astâmpăra, făcându-vă, vorba ceea, atâta educaţie...

luptând cu voi în fel şi chip, atunci ăia de odinioară de unde să fi avut atâta conştiinţă?

Petka se căută prin buzunare, dar nu găsi nici ţigări şi nici chibrituri.

— Apucă-te şi scrie la ziar, îl sfătui pe Baev. Fă contestaţie.

Se ridică apoi şi ieşi din încăpere.

Maria şi Baev se uitară pe fereastră în urma lui. Sub picioarele flăcăului scârţii răsunător sticla subţire a pojghiţei de gheaţă, ba chiar şi mai târziu, după ce el apucă să cotească pe după clădirea magazinului, paşii i se mai auziră un timp, foşnind încet prin liniştea nopţii.

— li nuntă la ei, pesemne, zise Maria. S-a măritat soru-sa cu ăla... cum îi zice... Cu fratele lu' agronoama noastră, de tot venea pe la ea...

— Să-l ia dracu, parcă poţi să-i ştii acuma care cine e.... Şi nici nu vreau să-mi bat capul. Ia, o adunătură... Abia acum simţi Baev că l-au lăsat puterile. Picioarele, mai ales, i se făcuseră ca de vată. Trăsese, totuşi, o spaimă zdravănă. Auzi dumneata, pufni din nou, cu ciudă, să bei în aşa hal, de să-ncurci ziua cu noaptea!...

— Păi ia te uită ce nopţi sunt acuma: vezi totul ca-n palmă. S-o fi trezit omul din somn, a văzut că-i lumină afară şi-a dat fuga la prăvălie.

— Păi cum? Să-ncurce adică soarele cu luna?

Maria râse:

— O fi la ei petrecere mare.

Baev simți pe neaşteptate că-l încearcă burta. Astupă în grabă flaconul cu tutun, îl vâri în buzunar şi se ridică de pe scaun.

— Am plecat. Serviri uşor.

— Să fii sănătos, Ferapontîci. Să vii diseară, c-am să aduc nişte cartofi, să-i coacem în sobiță.

— Bine, bine, am să vin. Şi părăsi în grabă încăperea.

Maria îl văzu cum traversează şi el piața, şi cum o ia apoi pe una din ulițe. Pasul îi era repejor, mergea cu ochii plecați, să vadă pe nade calcă. Îi scârțâia şi lui pojghița de gheață sub picioare, numai că sună mai înăbuşit, căci Baev purta pâslari.

...Iar primprejur era atâta lumină, plutea atâta linişte şi-atât de limpede era văzduhul, încât de le-ai fi privit pe toate mai cu luare-aminte, de-ai fi tras mai bine cu urechea, ai fi simțit că te încearcă aşa, ca o tulburare. O nelinişte. Un fel de zvâcnet în capul pieptului... Parcă ți-ar urca ceva fierbinte la inimă şi te-ar izbi apoi cu moliciune în tâmple. Şi în urechi - vuietul uşor al sângelui. Doar atât, nici un zgomot, altminteri, pe pământ. Şi doar, prinsă de frânghie, luna.

Ginere-meu a furat un camion de lemne

Venia Zblițki, un ins mărunțel, nervos, repezit, avu într-o zi o ceartă cumplită cu nevastă-sa şi cu soacra.

Venind în ziua aceea acasă din cursă, constată că banii pe care şi-i economisise, ca să-şi cumpere cu ei o haină de piele, Sonia, nevastă-sa, îi fituise pe-o blană de astrahan sintetic. Sonia îi prezentă situația cam în felul următor:

— Ştii, cum au apărut, lumea a şi dat năvală... Şi-atunci m-am gândit, m-am tot gândit - hai, zic, să-mi iau şi eu una. Te superi, Venia?

— Să-ți iei una!... Venia se încruntă, supărat. Bine c-ai mai stat să te gândeşti, şi-abia după aia ți-ai luat-o. Visul lui de a îmbrăca într-o zi o haină de piele şi a se plimba apoi, mândru nevoie-mare, prin sat, avea să sufere acum o lungă amânare. Îți mulțumesc! Frumos îi porți de grijă lui bărbatu-tău... grijania mă-ti.

— Ce-ai, mă?

— Nimic, nimic, totu-i în regulă. Zic doar că-ți mulțumesc.

— Da' de ce mă-njuri?

— Cine te-njură? Nu ți-am spus că totu-i în regulă? Doar ai umblat pân-acu' numa-n zdrențe. Îți trebuia şi ție o haină de blană... Că fără blănăreturi nu-i chip să trăiți. Puteți voi să trăiți fără aşa ceva? Trântorite ce sunteți!

Sonia, o muieruşcă grăsulie, rotundă la față, se repezi la maică-sa, să se plângă.

— Mămico, vino şi dumneata să-l auzi ce zice: cum i-am

spus de astrahanul ăla, cum a-nceput să mă-njure. Sonia trecuse de treizeci de ani, dar mai dădea fuga şi-acum să se plângă maică-şi, de parcă ar fi fost o copiliţă. M-a făcut trântorita!

Din odaia de alături veni soacra, o femeie rotundă şi ea la faţă, de vreo şaizeci de ani, cu sănătatea de neclintit, cu firea şi concepţia despre viaţă cam tot aşa, vorba ceea: o femeie tare.

— Se poate, măi Veniamine? zise ea cu mustrare în glas. Altu-n locu' tău s-ar bucura...

— Păi mă bucur şi eu! De-atâta bucurie îmi vine să mă dezbrac în pielea goală şi să pornesc prin sat, jucând ţonţoroiu'...

— Dacă eşti căpos şi nu-nţelegi, ascultă ce-ţi zic alţii! ridică tonul soacra. O nevastă frumoasă şi bine-mbrăcată împodobeşte casa. Al tu' ca al tu', da' tu ar trebui să te gândeşti la asta mai bine: că doar nu eşti ăla frumosu'.

Într-adevăr, despre Venia nu se putea spune că-i un bărbat chipeş (era mărunt de statură, slăbuţ, cu părul cânepiu, spălăcit, ba mai şi şchiopăta de-un picior: fiind adolescent, lucrase ca ajutor de tractorist, adormise în vârful remorcii, căzuse jos, în brazdă, iar cuţitul plugului îi trecuse peste picior) şi când i se amintea acest lucru - că nu-i frumos, adică - de ciudă îl apuca bâţâiala.

— Te cred: treaba cu-mpodobitu' 'mneaţa o cunoşti mai bine ca oricare! Pe doi bărbaţi i-ai şi împodobit... Atât socrul lui Venia, cât şi fostul bărbat al Soniei erau închişi. Socrul, pentru o delapidare, iar soţul Soniei, pentru un scandal la beţie. Prin sat umblau zvonuri cum că Lizaveta Vasilievna, soacra, n-ar fi fost străină de nici una din cele două condamnări.

— Gura! i-o tăie cu asprime Lizaveta Vasilievna, Ţi-arăt eu ţie cum să-mi vorbeşti!... Neisprăvitule! Mucosule!

Venia văzu negru în faţa ochilor... Şi se repezi la soacră-sa c-o falcă-n cer şi vina în pământ:

— Da' 'mneaţa de ce ridici tonu' la mine?! De ce, mă rog,

ridici tonu'?! Curvă bătrână ce eşti...

Sonia încă nu-şi dădu seama că pentru asemenea vorbe eşti bun de puşcărie. Doar că se simţi jignită pentru maică-sa.

— Ia te uită la el: tinerelul!.. exclamă ea. Păi tu nici n-ai împlinit douăzeci şi nouă şi miroşi a ţap de la şapte poşte...

Soacra, dimpotrivă, îşi dădu seama prea bine că pentru aşa ceva faci puşcărie ca popă.

— Aşa?... Cum ai zis? Curvă ? Bine, drăguţule! Curvă, ai? Minunat! Bine că am şi martori. Se repezi în odaia de alături - de bună seamă să scrie o reclamaţie la miliţie. Lasă c-ai să mi-o plăteşti tu! răcni de acolo cu glas tremurat. Ai să vezi tu „curvă"!

— Scrie, scrie, că de-aşa ceva eşti bună. Venia o cam sfeclise: dracu' s-o ştie de ce era în stare: doar îi cunoştea pe toţi şefii de la raion. Pentru 'mneata-i un fleac să bagi omul la pîmaie.

— Eu am înfiinţat aici cele dintâi colhozuri, nătărăule, şi tu să-mi spui „curvă"! răcni din nou soacra, ieşind în pragul uşii.

— Şi despre mine au scris ziarele cum că-s şchiop şi totuşi lucrez pe maşină! ţipă la rândul lui Venia şi se bătu cu pumnul în piept. Am cinşpe ani vechime în muncă!

— Nu-i nimic: acolo o să cam ai nevoie de ei.

Venia îşi ieşi iar din fire: uitase că a sfeclit-o mai adineaori.

— Unde „acolo"? Unde „acolo", curvo? Mai întâi să mă poţi băga, c-oi şti eu să cântăresc de ce am şi de ce n-am nevoie. Băgătoare ce eşti...

— Te bag eu, n-ai grijă, îi promise ea cu aceeaşi voce tremurată şi plecă să-şi scrie reclamaţia. Îndată reveni şi începu să strige iar: Deunăzi, ai adus acasă un camion de lemne, aşa i? Da' de unde le-ai luat?! De unde, mă rog, le-ai luat?

— Păi le-am adus ca să te încălzeşti tot dumneata cu ele...

— Mie să-mi spui de unde le-ai luat! răcni iar, cât o ţinea gura, Lizaveta Vasilievna.

— Le-am cumpărat, e bine?

— Cu ce? Că tot salaru' l-ai adus acasă! Lemnele astea le-ai tăiat din pădurea statului. N-ai dat pe ele nici un ban. Ai furat ditamai camionu' de lemne!

— Mă rog, să zicem. Da' 'mneața de ce nu m-ai reclamat? Să mă fi reclamat chiar în ziua aia. De ce le-ai pus pe foc şi-ai tăcut din gură?

— Că abia acum mi-am dat seama cu cine stau în casă.

— He, he... o-ntorci, ai? Ba nu, dacă-i de intrat la zdup, intrăm împreună: eu c-am furat, iar 'mneața că te-ai folosit de lucrurile astea, furate. Mie o să-mi dea trei ani, da' nici 'mneatale mai puțin de unu jumate. De asta poți să fii sigură. Doar mai cunosc şi eu legile.

— Ba nu, drăguțule, nu le cunoşti deloc. Doar când te-or băga la răcoare ai să te-apuci să le buchiseşti.

Soacra se duse într-adevăr cu reclamația la secția raională de miliție. Despre lemnele furate însă n-a suflat pesemne nici o vorbuliță. Cei de acolo au îndrumat-o la direcția sovhozului, întrucât se văzu limpede că la mijloc nu-i decât o ceartă în familie. Doar nu-i poți deschide omului acțiune penală la prima reclamație a cuiva. Mă rog, dacă faptele s-ar repeta sau dacă pârâtul le-ar săvîrşi în stare de ebrietate, atunci s-ar vedea ce-i de făcut... Ca atare, Lizaveta Vasilievna dădu fuga la direcție.

Curând Venia fu chemat şi el acolo.

Directorul adjunct, un bărbat tânăr, căruia Venka îi purta respect pentru priceperea de care dădea dovadă, şedea acum la birou, având în față reclamația ticluită de soacră.

— Ia spune, ce-ați avut de împărțit? Uite, mi-a adus o plângere...

— O plângere... Să ştiți că-s împopoțonate amîndouă ca nişte... au de toate adică! începu Venia să relateze situația aşa cum era ea de fapt. Eu, uitați-vă şi dumneavoastră, n-am decât ce-i pe mine. Vroiam să-mi cumpăr şi eu, prima dată-n viață, o haină de piele, din alea de-o sută şaizeci de ruble, am strâns nişte bani, iar nevastă-mea a pus mâna pe ei şi s-a

dus fuga să-şi ia o blană. Să ştiţi că are acasă un palton de toată frumuseţea.

— Da’ de ce ai început s-o ocărăşti? De ce ai înjurat-o?

— Păi pe oricare l-ar fi apucat dracii! Am tot făcut economii, nu mi-am îngăduit să beau o litră măcar după baie, iar dumneaei s-apucă şi-şi ia blănăreturi dintr-astea! Barem de n-ar fi avut palton. Da' aşa? Şi ce mai scrie în reclamaţie?

— Păi ce să scrie?... Scrie destule.

Abia atunci pricepu Venia că soacră-sa n-a amintit nimic de lemnele furate.

— Scrie că a făcut colectivizare?

— Scrie şi asta... Totuşi ar trebui şi dumneata... să te mai abţii. Oricum, e un om în vârstă. Mă rog, o fi cumpărat haina aceea, nimic de zis, totuşi lucrează şi ea. Vorbesc de nevasta dumitale.

— Păi ea n-aduce decât şaizeci de ruble şi stă frumos, la căldurică, pe câtă vreme eu ridic pe puţin o sută douăzeci, că depăşesc mereu norma. Şi nu că mi-ar părea rău de bani, da’ trebuie să-mi iau şi eu, măcar o dată, câte ceva. Barem de-ar purta tot hăinăretul ăla! Că nici nu-l cumpără bine, şi-l şi bagă la cufăr. Pe câtă vreme eu... mi-e şi ruşine să ies în lume.

Adjunctul nu mai ştia ce să facă. Îşi dădea omul seama că dreptatea e de partea lui Venia.

— Oricum, Veniamine, eu te rog să nu mai faci chestii dintr-astea. Că nu rezolvi nimic. Discută şi dumneata mai frumos cu soţia. Crezi că n-o să te înţeleagă? Doar e femeie tânără, o să-şi dea seama...

— Cu ea degeaba aş vorbi... Că ea n-are glas. La noi acasă, dumneaei - făcu el un semn cu capul spre biroul pe care zăcea reclamaţia - soacră- mea, adică, le-nvîrte pe toate.

Mai discutară apoi cam la fel ca şi până atunci, şi Venia plecă de la cancelarie cu sufletul uşurat. Supărarea însă şi ciudă pe care le încerca pentru soacră-sa nu-i trecură câtuşi de puţin.

„Ai văzut, bestia, gândi pe drum, te bagă la răcoare şi nici nu clipeşte. Câtă răutate! Toată viața a măcinat-o răutatea asta. Cum dracu'... Dacă ajungi aşa, la ce bun să te mai naşti pe lume?"

Tocmai atunci îi ieşi în cale Kolka Volobuev, un tip care nu-i era chiar prieten, ci doar un bun tovarăş de muncă.

— Ce-ai, mă, de arăți în halul ăsta? Kolka vorbea totdeauna cam ciudat: aproape fără să deschidă gura. Şi se uita la cei din jur cu un fel de îngăduință, mijindu-şi ochii. Ăstuia nu-i prea puteai sta împotrivă.

— Da' cum arăt?

— Aşa... ca o curcă plouată. De unde vii?

— Am fost la birou. Şi Venia îi povesti totul: cum a rămas fără haină de piele, cum s-a certat acasă cu ai lui şi cum a vrut soacră-sa să-l bage la pîmaie.

— I-a pus bine şi p-ăilalți doi şi tot nu se satură, făcu printre dinți Kolka. Hai, mă, să bem o votcă.

Venia îl însoți cu multă plăcere.

După ce traseră câte-o duşcă, Kolka îşi miji ochii verzi şi reci şi-neepu să-i dea sfaturi:

— Tu să-i arzi nevesti-ți un toc de bătaie. Auzi? Numai să nu-i laşi urme. Altmintrelea, astea te mănîncă de viu. Dacă s-o băga baba s-o scape, arde-i şi ei vreo două... Că te-au încălecat de-a binelea şi una, şi alta. Tragi şi aşa pentru ele ca o vită de corvoadă...

În sufletul lui Venia se aprinse dorul de răzbunare. Îşi aduse aminte de toate umilințele la care îl supusese Sonia: cum nu voise multă vreme să se mărite cu el, cum îl purtase cu vorba şi-l chinuise nezicîndu-i nici „da", nici „nu", cum... Trebuia, într-adevăr, să pună odată picioru-n prag. Ce fel de stăpân era el în propria lui casă? Bine a zis Kolka: nu-i decât o vită de corvoadă.

— Mă duc să mă răfuiesc cu cine ştiu eu, zise într-un târziu şi o porni, şchiopătând, spre casă. Inima îi era încătuşată de un simțământ sumbru, mocnit.

„Au găsit, vezi Doamne, un prost!... Muieri ticăloase. Şi tot

ăia bătrână a dat fuga la miliție! Curva dracului.”

Sonia încă nu venise acasă.

— Da’ pe unde o fi? întrebă Venia.

— De unde vrei să ştiu? mormăi soacra. Îngrijitoarea de la cancelarie o şi informase că directorul nu l-a prea muştruluit pe ginere-său. (Ciudat lucru: deşi Lizaveta Vasilievna ieşise de cinci ani la pensie, unii încă mai țineau seama de părerile ei, veneau în taină să-i comunice tot soiul de noutăți, ba chiar îi ştiau de frică.) Doar nevastă-ta nu-mi dă raportu’ unde se duce.

— Ia mai tacă-ți pliscul! ridică tonul Venia. Îți umblă gura ca o meliță!

Lizaveta Vasilievna îl privi mirată.

— Ce-ai, mă? Eşti cu votcă-n nas?

Lui Venia îi veni în minte o idee nostimă. Coborî în curte, găsi în şopron vreo zece cuie mari şi-un ciocan, puse totul în buzunar şi reveni în casă.

— Da’ ce-o fi cu pânza aia? întrebă el pe un ton paşnic.

— Care pânza? Unde-ai văzut-o? zise, curioasă, soacra.

— În latrină… E vârâta pe sus. Una, roşie.

Soacra grăbi spre latrină. Venia se luă după ea.

Femeia nici nu intră bine în latrină, că el o şi încuie acolo, punând cârligul pe dinafară. Apoi se apucă să bată uşa în cuie.

Soacra începu să țipe.

— Stai acolo frumuşel şi gândeşte-te la viața pe care ai dus-o, zise Venia, dând cu ciocanul. Ți-a plăcut să bagi lumea la pârnaie, aşa-i? Acu-ncearcă pe propria-ți piele cam cum îi cu treaba asta.

Bătu toate cuiele şi se aşeză în dreptul uşii, s-o aştepte pe nevastă-sa.

— Ajuto-o-or! ! răcni Lizaveta Vasilievna. Scăpați-mă, oameni buni. Oameni buni! Scăpați-mă! Ginere-meu a furat un camion de lemne! Ginere-meu a furat un camion de lemne! Ginere-meu a furat un camion de lemne! o ținu ea întruna.

— Dacă mai zbieri în halu' ăsta, să ştii că-ți dau foc, o amenință Venia.

Soacra tăcu. Doar suspină dincolo de uşă:

— Lasă, Venia, lasă!...

— Umbli cu amenințări?

— Ba deloc, ba deloc, numai că oamenii n-o să te laude pentru aşa ceva.

Privirea lui Venia căzu peste o bucată de var. O ridică de jos şi scrise pe uşa latrinei:

„Sigelat azi 25 iulie 1969. A nuse răsturna."

— Lasă, Venia, lasă!...

— Mai stau s-o aştept şi pe fie-ta. Acuş o să-mi umble şi aia în patru labe. Cu blana ei de astrahan, cu tot. Ce-ați crezut voi? Că vă sunt vită de corvoadă? Din câți bani am adus eu în casa asta, măcar un costumaş mai acătării să fi avut grijă să-mi faceți!

— Ai venit aci pe totu' de-a gata!

— Da' dacă aş fi venit în pielea goală, tot aşa aş fi umblat şi-acum? Oare nu mi-am câştigat şi eu măcar de-o cămaşă? Poate că ăi fi deschiaburit pe oameni, da' să ştii că eşti cea mai dintii chiaburoaică! Nu-ți mai încap boarfele pin cufere.

— Le-am făcut pe banii tăi?

— Poate pe-ai tăi? Da' pentru cine s-a apucat bărbat-tu să fure? Şi când n-ai mai avut nevoie de el, l-ai băgat la răcoare, aşa-i? Las-că ai să-mi stai aici trei zile încheiate. Iau puşca şi nu las pe nimeni să se apropie. Socoteşte că te-am băgat la carceră. Pentru comportare urâtă.

a- Las£, Venia, lasă!

— Aşa e cum îți spun. Şi nu zbieră, că iese mai rău.

— Să-ți bați joc în halu' ăsta de-o femeie bătrînă!...

— Tu ți-ai bătut joc toată viața de oameni. Şi când ai fost tânără, şi-acu' când eşti bătrână.

Venia mai stătu o vreme s-o aştepte pe Sonia, apoi îşi pierdu răbdarea şi plecă s-o caute prin sat.

Din fericire, în ziua aceea n-o găsi nicăieri. Pe soacră-sa au scos-o din „carceră" vecinii.

Procesul fu însoțit de dezbateri furtunoase. Fiind vorba de un proces public, s-a desfăşurat la club.

La proces, soacra a plâns, a spus din nou că primele colhozuri de ea au fost înființate şi a relatat apoi prin ce-a trecut stând închisă în „carceră”. Cu alte cuvinte, a încercat din răsputeri, să-l bage pe Venia la apă. Sătenii însă au protestat. Luând cuvântul, atât cei tineri, cât şi cei bătrâni au arătat că-l cunosc pe Venia de mic copil, că acesta a rămas orfan, a fost un băiat cuminte şi n-a pricinuit niciodată, nimănui, vreun necaz... De pedepsit, sigur că merită pedepsit, dar nicidecum cu închisoarea. A vorbit frumos, cu multă căldură şi Mihailo Kuznețov, un om în etate, respectat de toată lumea. Făcuse frontul, iar acum era şi el, de multă vreme, pensionar.

— Cetățeni judecători! spuse bătrânul. Să ştiți că eu l-am cunoscut şi pe tatăl lui Venia: a căzut ca un viteaz pe câmpul de luptă. Mama lui Venia a muncit din greu în colhoz şi s-a prăpădit şi ea. Venia însuşi a început să muncească de pe la zece ani... Iar cetățeana Kiseliova... acu’ o vedem că plânge - sigur că nu-i este nimănui pe plac să şadă închis într-o latrină - da’ să ştiți că n-a prea dat de greutăți în viață. Şi nici acuma n-o duce rău: pensia o are mai mare ca mine, chit că eu am fost rănit de nu ştiu câte ori, că doar îs trecut prin trei războaie...

— Eu mă trag dintr-o familie de țărani săraci! exclamă aproape țipând, Lizaveta Vasilievna. Primele colhozuri de mine au fost...

— Şi părinții mei au fost țărani săraci, ripostă Mihailo. ’Mneața ai fost prima care ai organizat colhozul ăsta, iar eu am fost primul care m-am înscris în el. Ce merit deosebit ai ’mneața în fața obştii? Pe timpul războiului ai fost preşedinta cooperativei de consum de-aici, din sat, şi n-ai prea flămânzit, doar o ştim şi p-asta. Pe câtă vreme Venka s-a întreținut singur, prin munca lui... nici asta nu trebuie trecut cu vederea. Păi se poate s-o luăm aşa, hodoronc-tronc! De băgat pe cineva la răcoare îi uşor, dar cum îi de stat acolo?!

Chiar atunci însă, de la masa aflată în fața sătenilor se ridică un bărbat voinic, prezentabil, îmbrăcat într-un costum de culoare deschisă. Aruncă spre cei din sală o privire plină de înțelegere. Apoi însă porni să le zică, vorba ceea, de la Dumnezeii la vale! Spuse mai întâi cum că totdeauna e mai bine - iar în cazul de față ar fi şi mai folositor - să sancționezi o infracțiune mai puțin importantă, decât să aştepți comiterea unei infracțiuni mai grave. Aduse şi exemple, amintind despre tineri de-aceeaşi vârstă cu Venia, care mai pun uneori mina şi pe cuțit...

— Avem oare certitudinea că băiatul ăsta, înrăit acum de cele întâmplate, n-o să se îmbete mâine din nou şi n-o să pună mâna pe topor sau pe puşcă? Doar în casa aceea sunt două femei. Ia închipuiți-vă că...

— El nu-i bețiv!

— Serios? Te pomeneşti c-a băut apă gazoasă, înainte de-a lua ciocanul s-o pironească pe soacră-sa în latrină? Pe o femeie în vârstă, cu meritele pe care le are! Şi asta pentru ce? Pentru că nevastă-sa şi-a luat, vezi doamne, o blană, în loc să-i cumpere dumnealui o haină de piele!...

Venia simți că scaunul de sub el începe să se clatine. Multă lume din sală gândi la rândul ei că băiatul e ca şi intrat la puşcărie.

— Aşa e cum vă spun, tovarăşi: umanismul nostru va consta tocmai în faptul că noi nu vom trece nepăsători pe lângă fapta săvârşită de pârât. E mult mai bine să-l pedepsim acum, căci în felul ăsta îl vom apăra de-o mare primejdie care vedem că-l amenință.

Şi bărbatul cel prezentabil propuse ca Venia să fie condamnat la trei ani închisoare.

Atunci se ridică din nou Mihailo Kuznețov.

— Dumneata, tovarăşe, ne-ai vorbit foarte corect. Dar eu vreau să-ți dau un exemplu din timpul Marelui Război pentru Apărarea Patriei. Aveam pe-atunci în unitate un soldat cam la fel cu Venia: mărunt de statură şi tinerel - să tot fi avut douăzeci de ani. Într-o zi am pornit cu toții la atac, iar

soldățelul ăsta ce crezi c-a făcut? S-a speriat. Şi-a azvîriit arma, a căzut la pământ şi şi-a cuprins capul cu brațele.. Politrukul a vrut să-l dea pe mâna tribunalului, dar noi, câți eram soldați mai în etate, nu l-am lăsat. L-am ridicat binişor de jos şi băiatul a pornit-o iar înainte, împreună cu noi... Şi ce credeți? Chiar în timpul acelui atac, a înjunghiat cu mâna lui doi fascişti. Unde mai pui că fasciştii ăia erau nişte namile: amândoi înalți şi voinici, în timp ce el, ostaşul - uite c-am şi uitat cum îi zicea - era întocmai ca Venia al nostru. Şi totuşi a avut putere s-o facă! Am dat exemplul ăsta, ca s-arăt că se mai poate întâmpla şi aşa ceva: îl cuprinde, adică, pe om slăbiciunea, de zici că gata, s-a isprăvit cu el... Or noi, dimpotrivă, nu trebuie să ne pripim cu hotărârile, căci omul acela încă se mai poate ridica. Ia spune-mi, tovarăşe, dumneata ai făcut războiul? îl întrebă spre sfârşit Mihailo.

Exemplul atât de grăitor nu-l tulbură insă câtuşi de puțin pe bărbatul cel prezentabil. Dimpotrivă, acesta zâmbi din nou, cu aerul său de om care înțelege totul.

— Da' tovarăşe, am făcut războiul, i se adresă bătrânului. Asta ca să-ți răspund la întrebare. Şi-am să mă refer şi la exemplul dumitale. Acest exemplu este, desigur, frumos, impresionant, dar... cu totul nepotrivit în momentul de față. De astă dată, cum se zice, ai cam scrântit-o. Bărbatul prezentabil slobozi un râs scurt şi-şi legănă pântecul dolofan. Căci exemplul ăsta al dumitale poate demonstra exact contrariul celor ce ai vrut să afirmi. Spune-mi, soldatul acela a fost judecat?

Mihailo întârzie cu răspunsul. Toată lumea îşi întoarse spre el privirile.

— A fost, zise într-o doară bătrânul. Însă...

— Foarte corect. Însă?...

— Însă cazul a fost clasat! spuse cu glas răsunător Mihailo. Doar că pe ostaş l-au mutat într-o altă unitate.

— Asta nu ne mai interesează. Faptul însă că el s-a ridicat de jos, că a pornit împreună cu ceilalți la atac şi că a înjunghiat după aceea doi fascişti e un fapt grăitor. Putea fi

deci luat în considerație, dovadă că aşa s-a şi întâmplat. Totuşi mai există şi alte aspecte, care... ca să zic aşa, nu le poți lua, practic, în considerație. Soldatul s-a speriat şi-a azvîrlit arma, a căzut la pământ... Asta e de înțeles: e vorba de spaima omului. Dar dacă treaba asta ți s-ar întâmpla într-o pădure, când ai vedea că-ți apare în față un urs, atunci, mă rog, te-ai lăsa cum se zice, în voia Domnului, sau mai precis în voia ursului: te-o sfâşia au ba? Pe câtă vreme dincoace, avem de a face cu un soldat. El n-a pornit la atac de unul singur. Lăsându-se cuprins de înfricoşare, el a provocat spaima unei întregi companii.

— Ba deloc! zise Mihailo. Cum alergasem până atunci, aşa am alergat şi după aceea!

— Ați alergat cu altă dispoziție sufletească. Nici nu v-ați dat seama, dar în voi s-a şi cuibărit teama. Soldatul care a dat dovadă de laşitate v-a făcut să vă dați seama că acolo, în fața voastră, poate că pândeşte moartea...

— Parcă nu ştiam asta şi fără el?

— Cât despre cazul pe care îl discutăm...

Venia îl privea țintă pe bărbatul cel prezentabil dar nu înțelegea aproape deloc ce anume îndrugă. Doar îşi dădea seama că omul deşi nu este la fel de rău ca soacră-sa, deşi nu l-a mai văzut niciodată pe el, pe Venia, la față, totuşi ține morțiş să-l bage la zdup. Venia se află pentru prima oară într-o sală de judecată şi nu ştia nimic despre procurori sau despre acuzatorii publici. În concepția lui, instanța de judecată era reprezentată doar prin persoana judecătorului. Tocmai de aceea nu izbutea în nici un chip să-şi dea seama: *de ce* vrea atât de mult omul cu pricina să-l bage pe trei ani la închisoare? Judecătorul uite-l că tace mâlc, în timp ce ăsta se tot ridică în picioare, ținând morțiş ca

Venia să fie închis. De uimire, acesta îşi pierduse graiul. În clipa când a fost întrebat dacă nu vrea să prezinte vreo lămurire, înălță din umeri şi spuse, cumva speriat şi în grabă:

— Pentru ce?

Instanța părăsi sala pentru a delibera.

Venia rămase pe scaun, în aşteptare. O spaimă cumplită îi înțepenise mădularele. Nu-l înspăimânta gândul la închisoare: încă venind încoace îşi făcuse în gând socoteala: douăzeci şi opt plus trei, hai plus patru, fac treizeci şi unu, treizeci şi doi... Nu-i cine ştie ce. De înspăimântat îl înspăimântase bărbatul cel prezentabil. Se uitase la el cu atâta atenție, încât şi acum, când acesta nu mai şedea în dreptul mesei, parcă-l vedea aievea: un om liniştit, vesel, deştept... Şi totuşi el a fost acela care a demonstrat cu atâta stăruință că Venia trebuie să facă puşcărie. Asta chiar că nu mai era de conceput! Oare cum o să poată omul ăsta... să stea de aci încolo la masă, să-şi mângâie copilaşii, să se culce cu nevastă-sa?... Până-n ziua aceea, Venia avusese deseori prilejul să se înfurie pe câte cineva, dar nu i-a fost niciodată frică de oameni. Acum însă îşi dădu seama că oamenii pot fi şi înspăimântători. Se întâmplase cândva - o singură dată în viața lui - ca el să fi fost bătut zdravăn de doi bețivi. Dăduseră în el amândoi, scoțând întruna nişte gemete scurte, poate pentru că puneau, vorba ceea, prea multă inimă. Venia îşi amintea după aceea adeseori, cu scârbă, nu durerea pe care i-o pricinuiseră bețivii, ci tocmai acele gemete iscate la fiece buşitură. Dar ăia au fost nişte bețivi, nişte descreierați... Pe câtă vreme cel dinaintea lui e un om prezentabil, învățat, n-are cu el nimic de împărțit şi, în timp ce caută să-i convingă pe cei prezenți că acesta-i un caz care merită puşcărie, rămâne cât se poate de calm. 0, Doamne! Cu alde soacră-sa, mă rog, i-o altă treabă. Soacră-sa nu-i decât o viperă şi o proastă: ar fi în stare să obțină şi cinci ani de puşcărie pentru ginere-său, nu numai trei, cum se arăta să fie. Dar chestia asta e de înțeles: aşa e ea: o curvă. Pe câtă vreme omul ăsta?...

Sentința fu pronunțată: Venia a fost condamnat la doi ani cu suspendarea pedepsei.

Lumea s-a bucurat pentru el.

Curând, o porni pe uliță gânditor, cum nu-i era felul...

Bărbatul cel prezentabil îi tot sta înaintea ochilor, şi el nu izbutea să-şi revină din uimire... Oare aşa o fi procedând omul acela mereu?

Din sala clubului, Venia se duse la Kolka Volobuev, unde nădăjduia să-şi găsească, deocamdată, un adăpost.

Kolka îi propuse şi de astă dată să meargă să se cinstească. Venia însă îl refuză. Se retrase devreme în odaia din faţă, se culcă pe laviţă şi se tot gândi la cele petrecute.

Ce-i şi cu viaţa asta! O clipă, şi s-a dus totul naibii. Fir-ar ea să fie de haină de piele! Oare ce l-o fi apucat să şi-o dorească în aşa hal?! Doar a trăit foarte bine şi fără ea. Aşa ar fi putut s-o ducă şi mai departe... Ce bine-ar fi fost s-o fi putut convinge pe Sonia să plece de acasă. Ar fi trăit amândoi altundeva. Drept e că şi Sonia-i o proastă: n-ar fi ieşit nicicum din cuvântul maică-şi... Şi totuşi, la orice s-ar fi gândit Venia în noaptea aceea, oricât de încleştată îşi simţea inima, gândul îi revenea mereu la bărbatul cel prezentabil. Omul părea că se uită la Venia de acolo, de sus, de pe scenă, nu arăta nici acum să fie mânios şi nici nu ţipa la el... Cravata o avea prinsă cu o clamă lucioasă. Sprîncenele, le avea negre, stufoase, uşor unite la rădăcina nasului. Părul îi era lins, pieptănat peste cap şi-i lucea de asemenea. Un cârlionţ îi căzuse peste frunte şi se tot legăna, când omul începea să vorbească. Obrazul, deşi lătăreţ, avea carnea încă tare, iar când omul zâmbea, pe obraji îi apăreau două gropiţe...

Dis-de-dimineaţă, Venia plecă într-o cursă prin raion.

Ieşi din sat în zorii zilei, când soarele abia prinsese să răsară, dar căldura se şi făcea simţită, căci pământul n-apucase să se răcească peste noapte.

Plecând la drum, Venia se simţea totdeauna cuprins de împăcare şi, ducându-se cu gândul la oamenii pe care îi cunoştea, încerca de fiecare dată senzaţia că rămân cu toţii undeva, departe, şi nu mai au cu el nici o legătură. Îşi aminti şi acum de ei, cumva de toţi laolaltă. Gândi că ei sunt, de fapt, cei care umblă cam hăbăuci, sunt nervoşi, multe treburi

le fac alandala. Procesul care avusese loc şi-l aminti că pe-un vis urât...

La kilometrul 27, zări în față o „Volgă”. Maşina sta locului, cu capota ridicată, iar în dreptul ei - inima îi tresări cu putere în piept - se afla omul cel prezentabil, din sala clubului. Fără să ştie de ce, Venia îşi cam pierdu cumpătul, ba chiar încetini viteza. Şi-atunci când omul îi făcu semn să oprească, el opri fără să mai stea pe gânduri.

Bărbatul veni grăbit spre cabină:

— Ia-mă, rogu-te, şi pe mine. Abia atunci îl recunoscu pe cel de la volan. O-o 1 făcu descumpănit şi el întrucâtva, sau, cel puțin, aşa i se păru lui Venia. Ia te uită: cunoştințe vechi!...

— Suie-n cabină. Descumpănirea pe care i se păru lui Venia că o zărise în ochii celuilalt îi provocă brusc o veselă nepăsare. Te-a lăsat în drum? îl întrebă în zeflemea, referindu-se la maşină.

Bărbatul cel prezentabil sui repede şi uşor în cabină şi, fără a-şi feri ochii, îndreptă spre celălalt o privire tot atât de veselă. Asta îl făcu pe Venia să se întrebe, în timp ce-şi pornea maşina, dacă nu cumva descumpănirea pe care i-o zărise mai adineaori în privire fusese, într-adevăr, doar o părere.

— Ei, cum e? îl întrebă omul.

— Ce să fie?

— Cum te simți, adică?... Ziceam c-ai să te-apuci de băut şi-ai să bei... o săptămînă-ntreagă. Îți spun, băiete, fără ocolişuri: ai avut ieri un mare noroc.

Venia tăcea. Nu ştia ce să-i răspundă. Şi nici cum să se poarte cu celălalt.

— De soție, bineînțeles c-ai să divorțezi? făcu omul pe tonul lui cel atât de înțelegător. Şi se uită din nou țintă la Venia.

— Bineînțeles. Venia se miră din nou, aşa cum o făcuse şi cu o zi înainte, cât de... tare arată a fi omul ăsta, cât e de deştept, ambițios şi totodată cât e de vesel...

— Of, băieţaşi, băieţaşi... Numai griji ne faceţi... Despre dumneata, de exemplu, nu se poate spune c-ai trăit pe roze: ai dus-o destul de greu şi totuşi, într-o bună zi, le-ai dat la toate cu piciorul: ţi-ai distrus şi familia, te-ai compromis şi pe dumneata... Doar ţi-ai iubit nevasta, nu-i aşa?

Pe neaşteptate, lui Venia îi sări ţandăra.

— Asta nu te priveşte!

— Bineînţeles! exclamă bărbatul. Asta te priveşte în primul rând pe dumneata. Dacă ar fi vorba de mine, eu aş fi cel care m-aş canoni acum. Doar că-mi pare rău de voi, că nu sunteţi decât nişte proşti. Beţi de cinci copeici, da' necazuri vă faceţi de cincizeci de ruble. Bărbatul îşi clătină, iritat pîntecul. Oare nu puteai sta de vorbă cu ele, fără să fi băut înainte? Ai o nevastă frumoasă, ţi-am văzut-o aseară... Să tot trăieşti, să te bucuri de viaţă...

Pentru o clipă Venia văzu negru în faţa ochilor. Abia acum îşi dădu seama, fără nici un înconjur, că pe Sonia a pierdut-o cu adevărat. Pentru totdeauna! Se-ngrozi, de parcă s-ar fi prăvălit într-o prăpastie...

— Ce-i cu haina aia de piele? De unde voiai să ţi-o procuri?

— Le face un cetăţean. De aici, dintr-un sat... Privirea lui Venia era aţintită înainte. În faţa maşinii apăruse podul de peste Uşa. Podul era lat şi foarte lung, căci primăvara Uşa se revărsa şi ajungea mai lată ca Volga. Le face de comandă.

— Cu materialul lui?

— Cu al Iui.

— Şi cât ia de cusut?

— Depinde. Eu voiam să iau una de-o sută şaizeci. Da' dacă-i o haină mai bună, costă mai scump. Deşi părea că nici n-aude întrebările ce i se puneau, Venia dădea nişte răspunsuri foarte precise.

— Ce-nseamnă o haină mai bună?

— Îi făcută adică dintr-un alt soi de piele._ Are şi altă croială... Nu sunt toate la un fel.

— Mă rog, vorbesc de cea mai bună. Dacă şi pielea-i din

cele mai bune, adică, şi croiala tot aşa. Cam cât ar face?

— Chiar şi trei sute de ruble... Cineva a dat şi patru sute.

Maşina urcă pe pod.

— Şi unde-i satul ăsta? Departe ?

— Nu. Ciudat lucru, Venia parcă s-ar fi aflat singur în cabină şi ar fi vorbit cu el însuşi: asta îi era senzația.

— Adresa i-o cunoşti?

— Cum să nu?... Ehei! făcu deodată Venia cu glas răsunător, ca-ntr-un pustiu. Ce-ar fi să ne facem vânt de pe podul ăsta?!

Apăsă pe accelerator şi-şi luă mâinile de pe volan. Maşina făcu un salt înainte. Venia se uită la procuror... îi văzu ochii: erau acum larg deschişi, albi de groază. Lui Venia îi veni să râdă şi râse. Abia după aceea procurorul se prăvăli peste el şi-şi încleştă mâinile pe volan. Chiar aşa au şi coborât de pe pod: Venia râdea şi apăsa pe accelerator, iar pi-ocurorul mânuia volanul. Coborând de pe pod, Venia încetini viteza şi luă el volanul în mâini. Apoi opri.

Procurorul coborî din cabină. Se mai uită o dată la Venia. Mai era şi-acum palid la față. Păru că vrea să spună ceva, dar nu mai spuse nimic. Trânti portiera.

Venia băgă în viteză şi se urni din loc. Se simți deodată foarte obosit. Îl bucură faptul că a rămas singur în cabină. Era mai multă linişte. Era mai bine.

L-a pus în cofă

Bătrânei Agafia Juravliova îi venise feciorul, Konstantin Ivanovici. Cu nevastă-sa şi cu fata. Să-şi vadă mama, să se mai odihnească niţel.

Satul Novaia nu-i un sat prea mare, Konstantin Ivanovici sosise acolo cu taximetru], şi după aceea căraseră tustrei din portbagaj o grămadă de geamantane. Lumea a aflat deci cât ai clipi din ochi că babei Agafia îi venise, împreună cu familia lui, Kostea, feciorul cel mijlociu, om bogat, tobă de carte.

Spre seară au ajuns să fie cunoscute şi alte amănunte: Kostea ăsta cică ar fi candidat în ştiinţe, nevastă-sa candidată şi ea, iar faţa, elevă. Agaliei i-ar fi adus în dar un samovar electric, un capot dintr-alea înflorate şi nişte linguri de lemn.

Şi tot în seara aceea, în dreptul casei unde locuia Gleb Kapustin, s-au adunat mai mulţi săteni. Au stat să-l aştepte.

Ca să putem înţelege mai bine de ce se adunaseră sătenii acolo şi de ce îl aşteptau pe Gleb, e cazul să-l prezentăm mai întâi în câteva cuvinte.

Gleb Kapustin era un sătean buzat şi cu părul bălan, să tot fi avut patruzeci de ani. Om citit şi cam răutăcios. Cât despre satul acela, Novaia, deşi nu era, cum spuneam, un sat prea mare, totuşi dăduse ţării mai mulţi oameni de seamă: un colonel, vreo doi aviatori, un medic, un ziarist... Iar acum - pe Juravliov ăsta, candidatul. Totodată, se statornicise obiceiul ca atunci când vreunul din oamenii aceia de vază venea în sat spre a petrece acolo câteva zile, iar sătenii se adunau în câte o seară la el acasă, pentru a asculta tot soiul

de istorisiri minunate ori a povesti ei înşişi despre viața lor - fireşte, dacă lucrul ăsta îl interesa pe consăteanul lor - Gleb Kapustin să apară şi el printre ceilalți şi *să-l pună pe oaspetele de vază în cofă.* Multora treaba asta nu le era pe plac, alții însă, mai ales bărbații, abia aşteptau o asemenea ocazie. Ba nici măcar nu stăteau să aştepte, ci se duceau din vreme la Gleb acasă, spre a porni apoi cu toții împreună la omul cu pricina. Se duceau acasă la el, vorba ceea, ca la teatru. Mai anul trecut, Gleb îl pusese în cofă pe însuşi colonelul. O făcuse foarte frumos, ba chiar într-un chip strălucit. Venise vorba despre războiul din 1812. A reieşit la un moment dat că ofițerul nu ştia cine fusese cel care a ordonat să se dea foc Moscovei. Mai bine zis, ştia că-i vorba de-un conte, dar îi greşise numele: spusese că-l chema Rasputin. Gleb Kapustin se năpustise ca un uliu asupra colonelului şi... îl pusese în cofă. Agitație mare, colonelul tuna şi fulgeră... Cineva a dat fuga la învățătoare acasă ca să afle de la ea numele incendiatorului. În aşteptarea momentului decisiv, Gleb Kapustin stătuse roşu ca racul şi nu făcuse decât să repete: „Calm, calm, tovarăşe colonel, că doar nu suntem la Fiii[8]„. Gleb ieşise învingător; colonelul îşi dăduse cu pumnii în cap, întrebîndu-se nedumerit cum de-a putut să uite numele făptaşului. Se necăjise omul din cale-afară.

Lumea din sat a discutat apoi multă vreme pe seama lui Gleb, amintindu-şi cum o ținuse el una şi bună: „Calm, calm, tovarăşe colonel, că doar nu suntem la Fiii”. Se mirau cu toții de istețimea lui, iar bătrânii din sat ar fi vrut să afle de ce spusese el ceea ce spusese. Gleb tăcea, zâmbea pe sub mustață şi doar ochii cei drăcoşi şi-i mijea, parcă a răzbunare. Nici una din mamele oamenilor de vază din sat nu-l aveau la inimă, li cam ştiau toate de frică.

Şi iată că acum sosise şi Juravliov, candidatul...

---

8 Localitate din preajma Moscovei, unde, în anul 1812, s-a ţinut celebrul consiliu de război, prezidat de mareşalul Kutuzov, în cadrul căruia s-a hotărît părăsirea, din motive strategice, a capitalei de către trupele ruseşti.

Gleb veni de la muncă (lucra la un joagăr), se spălă pe ochi, îşi schimbă hainele... De cinat însă, nu stătu să cineze: ieşi afară, la cei ce se adunaseră în fața casei.

Îşi aprinseră câte-o țigară, discutară de una, de alta... Numai de Juravliov nu aduseră vorba. Pe urmă Gleb arUncă o privire spre căsuța babei Agafia şi-ntrebă:

— Zi, are oaspeți bătrâna?

— Ditamai candidați!

— Candidați? se miră Gleb. Oho! Ăstora nu-i chiar aşa uşor să le vii de hac!

Oamenii râseră dându-şi coate: câte unuia, adică, nu i-o fi uşor s-o facă, altuia, dimpotrivă, s-ar putea să-i fie foarte uşor. Şi se tot uitară nerăbdători la Gleb.

— Hai să ne abatem oleacă pe la candidați, le propuse el cu modestie.

Porniră într-acolo.

Gleb mergea mai în față. Păşea calm, cu mîinile în buzunare, şi se uita printre gene la căsuța babei Agafia, care adăpostea acum doi candidați în ştiințe. Părea că-i urmat de-o escortă. Cam aşa îl însoțeşte lumea pe câte un bătăuş căruia i s-a dus vestea, âtuhci când în cartierul iocuit de tabăra adversă ' apare vreun rival plin de îndrăzneală al celui dintâi.

În drumul lor, oamenii nu se prea' îndemnară la vorbă.

— În ce domeniu sunt ăştia candidați? îi întrebă la un moment dat Gleb.

— Care le e specialitatea, vrei să spui? Naiba să-i ştie... A zis băbuța doar atât, că ar fi candidați. Şi el, şi nevastă-sa.

— Păi unii sunt candidați în ştiințe tehnice, alții în de toate - ăia se ocupă mai mult de barbologie.

— Kostea ştiu că era tare la matematică, îşi aminti unul, care fusese coleg cu candidatul. Lua numai note mari.

De felul lui, Gleb Kapustin era dintr-un sat vecin, de aceea oamenilor de vază din Novaia nu le prea ştia rostul.

— Om vedea, om vedea, făcu el într-o doară. Candidați dintr-ăştia sunt acuma câtă frunză şi iarbă.

— Cică ar fi venit cu taxiul.

— Păi ca să arate şi el cine e! râse ironic Gleb.

Candidatul în ştiințe, Konstantin Juravliov, îi întâmpina pe oaspeți cu bucurie şi-i îndemnă pe-ai săi să pună masa. Oaspeții aşteptară cuviincioşi că baba Agafia să le pună tacâmurile, stătură între timp de vorbă cu candidatul, îşi amintiră cum alt-cândva, în copilărie...

— Ehei, copilărie, copilărie! zise candidatul. Ia poftiți, dragii mei, să luăm o gustare.

Se aşezară cu toții la masă. Se aşeză şi Gleb. Deocamdată îşi ținea gura. Se vedea însă cât de colo că este gata să se năpustească. Zâmbea în răstimpuri, aruncă şi el câteva cuvinte când veni vorba de copilărie, dar nu-l scăpa din ochi pe Juravliov: îşi făcea, pesemne, planul de atac.

La masă lumea prinsese glas şi parcă-l dăduse uitării pe Gleb. Şi deodată el îşi arătă colții.

— În ce domeniu vă manifestați? îl întrebă la un moment dat pe Juravliov.

— Adică unde lucrez? nu-l înțelese acesta.

— Da.

— La facultatea de filologie.

— Aia care-i cu filozofia?

— Nu tocmai... Dar, mă rog, hai să-i zicem şi aşa.

— I-o ştiință foarte necesară. Gleb se simțea tare la filozofie. Reluă, înviorându-se: N-ați vrea să-mi spuneți cam cum stau lucrurile în problema priorității?

— Care prioritate? nu-l înțelese nici acum candidatul şi-l privi cu atenție. Se uitară la el şi ceilalți.

— Prioritatea spiritului şi a materiei. Gleb aruncase mănuşa. Stătu nepăsător, aşteptând ca ea să-i fie ridicată. Şi candidatul ridică mănuşa.

— Ca şi până acum, spuse zâmbind. E prioritară materia.

— Şi spiritul?

— Spiritul urmează materiei. Da' de ce mă întrebi?

— Asta o fi programul minim pentru obținerea titlului de candidat? zâmbi la rândul lui Gleb. Atunci spuneți-mi cum

definesc astăzi filozofii starea de imponderabilitate?

— Aşa cum au explicat-o totdeauna. De ce spui „astăzi”?

— Pentru că fenomenul a fost descoperit abia da curând. Gleb îl privi pe celălalt drept în ochi. De aceea vă şi întreb. Filozofia naturii, de exemplu, l-ar putea defini într-un fel, iar filozofia strategică cu totul într-alt fel...

— Bine, dar filozofie strategică nici nu există! începu să se impacienteze candidatul. Despre ce vorbeşti dumneata?

— Există în schimb dialectica naturii, reluă netulburat Gleb, pe care ceilalţi îl urmăreau cu atenţie. Iar natura este definită de filozofie. Drept unul din elementele naturii a fost descoperită recent imponderabilitatea. Tocmai de aceea vă şi întreb: nu se constată cu acest prilej o anumită dezorientare printre filozofi?

Candidatul râse. O făcu însă numai el... Şi se simţi stingherit. O strigă pe nevastă-sa:

— Valia, ia vino-ncoace... purtăm aici o discuţie cam ciudată.

Valia veni şi ea la masă, dar Juravliov se simţi stingherit în continuare, căci sătenii rămăseseră cu ochii la el, aşteptându-l să răspundă la întrebare.

— Hai să stabilim un lucru, zise el atunci pe un ton serios. Care este, mai întâi, subiectul discuţiei noastre?

— Am înţeles. A doua întrebare: cum priviţi dumneavoastră personal problema şamanismului în unele regiuni din Nord?

De data asta râseră amândoi candidaţii. Gleb Kapustin zâmbi şi el. Aşteptă cu răbdare, ca ei să se potolească.

— Desigur, am putea să ne prefacem că o asemenea problemă nu există. Şi-atunci aş râde şi eu împreună cu dumneavoastră. Gleb zâmbi cu îngăduinţă. Un zâmbet aparte îi adresă soţiei candidatului, candidat şi ea, mai precis, candidată, Totuşi asta n-ar însemna că problema ca alare nu există. Nu-i aşa?

— Dumneata vorbeşti serios? îl întrebă Valia.

— Cu voia dumneavoastră. Gleb se săltă pe scaun şi-i făcu

candidatei o scurtă plecăciune. Şi se aprinse la obraz. Fireşte, nu-i vorba de-o problemă cu aspect global, totuşi, din punctul de vedere al ăstora, care suntem, ar fi foarte interesant s-o cunoaştem mai îndeaproape.

— Care problemă, omule? exclamă candidatul.

— Părerea ta despre şamanism. Fără să vrea, Valia râse din nou. Îndată, îşi dădu seama şi-i spuse lui Gleb: Scuză-mă, te rog.

— Nu-i nimic, făcu Gleb. Am impresia că problema asta nu se încadrează în specialitatea dumneavoastră.

— Da' nu există, frate, o asemenea problemă! izbucni din nou candidatul. Şi făcu foarte rău. N-ar fi trebuit s-o facă.

Acum râse şi Gleb.

— Mă rog, de unde nu-i, vorba ceea: nici Dumnezeu nu cere.

Cei de față nu-l slăbeau din ochi pe candidai.

— Ia-mi, adică, Doamne, ce nu-mi trebuie, continuă Gleb. Problema nu există şi totuşi ăştia... mâna îi schiță în aer ceva nedesluşit... ăştia țopăie întruna, îşi sună zurgălăii... Nu-i aşa? Dar dacă vrei... Gleb repetă: Da-că vrei, dumnealor parcă nici n-ar exista. Nu? Căci în cazul când... Mă rog! încă o întrebare: ce credeți dumneavoastră despre faptul că Luna ar fi şi ea un produs al rațiunii?

Candidatul îl privi tăcut. Gleb continuă;

— După cum ştim, unii savanți au emis ipoteza că Luna s-ar afla pe-o orbită artificială şi că în interiorul ei s-ar afla ființe înzestrate cu rațiune...

— Ei şi? zise candidatul. Ce-i cu asta?

— Unde vă sunt calculele traiectoriilor naturale? Şi, în general, la ce poate fi aplicată întreaga ştiință cosmică?

Sătenii îl ascultau pe Gleb cu multă atenție.

— Admițând faptul că omenirea va vizita din ce în ce mai des vecina asta a noastră din spațiul cosmic, putem admite şi faptul că într-o bună zi acele ființe raționale nu se vor mai putea abține şi vor ieşi la suprafață. Am fi noi oare suficient de pregătiți să ne înțelegem unii cu alții?

— Cui adresezi dumneata întrebarea?

— Dumneavoastră, gânditorilor.

— Da' dumneata ai fi pregătit?

— Noi, ăştia, nu suntem gânditori, n-avem leafa dumneavoastră. Dar dacă vă interesează totuşi cum gândesc provincialii, v-o pot spune cu plăcere. Să zicem că la suprafața Lunii a ieşit în cele din urmă o ființă rațională. Ce credeți că ar trebui să facem. Să lătrăm la ea? Să-i cântăm cucurigu?

Sătenii râseră, se foiră, apoi din nou îşi ațintiră privirile asupra lui Gleb.

— Va trebui totuşi să ne înțelegem cumva unii cu alții, nu-i aşa? Dar cum? Gleb tăcu şi-i ocoli pe toți cu o privire întrebătoare. Ei bine, eu propun ca omul să deseneze pe nisip schema sistemului nostru solar şi să se înțeleagă cu celălalt prin semne: am venit, adică, de pe Pământ şi, cu toate Că port costumul ăsta de cosmonaut, am şi eu cap şi sunt la rândul meu o ființă rațională. Drept confirmare, ar putea să arate pe schemă unde locuieşte celălalt: să arate adică spre el, apoi spre Lună. I-o treabă logică, nu-i aşa? În felul ăsta am stabili, deci, că suntem vecini. Dar numai atât. Abia de-aci încolo ar trebui să-i explic ființei aceleia după care legi am evoluat eu, înainte să ajung aşa cum sunt astăzi...

— Ai dreptate, candidatul se mişcă şi-i aruncă o privire nevesti-si. Ar fi foarte interesant de aflat după care legi ai evoluat dumneata...

Nici asta n-ar fi trebuit s-o spună, întrucât privirea lui semnificativă, adresată nevestii, Gleb i-o interceptă numaidecât. Interceptând-o, prinse aripi şi zvâcni spre înălțimi. Iar de-acolo se năpusti în picaj asupra candidatului. Un asemenea moment intervenea de fiecare dată când stă de vorbă cu câte un om de vază: o dată-l vedeai că-şi ia zborul şi se înalță. Pesemne că aştepta de la bun început un asemenea moment, că era fericit când acesta se producea, pentru că mai departe lucrurile se desfăşurau cumva de la sine.

— Vă îndemnați, care va să zică, soția, să râdă şi dumneaei? îl întrebă Gleb. Vocea îi rămăsese calmă, deşi inima pesemne că-i bătea cu putere. Asta nu-i rău. Doar că mai î-ntîi cred că ar trebui să ne deprindem măcar cu cititul ziarelor. Nu? Ce ziceți? Treaba asta parcă n-ar strica nici candidaților în ştiințe...

— Ia ascultă, nene...

— Lăsați că v-am ascultat destul. Am avut, ca să zic aşa, toată plăcerea. Şi tocmai de aceea, permiteți-mi să vă spun, domnule candidat, că titlul ăsta, al dumneavoastră, nu-i ca un costum: l-ai cumpărat şi gata, nu te mai doare capul. Costumul îl mai duci când şi când la curățat, pe câtă vreme titlul de candidat, odată ce am convenit că nu-i

Un costum oarecare, să ştiți că trebuie întreținut cum se cuvine.

Gleb vorbea acum cu o voce scăzută, dar cu multă îndrăzneală şi fără să se oprească o clipă. Cum s-ar zice, o luase la vale. Candidatul era vrednic de plâns: îşi pierduse în mod vădit cumpătul, căta când la nevastă-sa, când la Gleb, când la cei adunați în jurul mesei. Sătenii îşi fereau ochii.

— Pe noi ăştia, continuă Gleb, unele persoane ar putea încerca, desigur, să ne impresioneze: să vină adică de la oraş cu taxiul, să scoată din portbagaj cinci geamantane... Dumneavoastră însă uitați că astăzi fluxul informației se răspândeşte pretutindeni în mod uniform. Vreau să spun că noi, ăştia, am putea fi impresionați în sens invers. Se mai întâmpla şi aşa. Unii, de exemplu, ar putea crede că n-am văzut de când suntem un candidat în ştiințe în carne şi oase. Şi totuşi am văzut. Şi candidați, şi profesori, şi colonei. Şi le-am păstrat amintiri din cele mai plăcute, pentru că, de regulă, sunt nişte oameni cu totul lipsiți de ifose. De aceea, tovarăşe candidat, vă dau un sfat: coborâți mai des cu picioarele pe pământ. Zău că ar fi o treabă înțeleaptă. Şi-apoi, riscul ar fi şi el mai redus: când ați cădea, nu v-ați lovi prea tare.

— Asta chiar că înseamnă să iei omul „la mişto", zise

candidatul. Ce ai taică, ai căpiat? Care este, de fapt...

— Nu ştiu, nu ştiu, îl întrerupse Gleb. Eu la puşcărie n-am stat şi nici de căpiat nu mă ştiu să fi căpiat vreodată. De ce vorbiți aşa? Să ştiți că nici dintr-înşii - Gleb îşi roti privirea asupra celor adunați - n-a stat nimeni la puşcărie ca să vă poată înțelege vorba. Cât despre soția dumneavoastră, văd că a făcut ochi mari... Ar putea să vă audă şi fetița. Şi când s-ar înapoia la Moscova, să ia „la mişto" pe careva de acolo. Aşa că treaba asta ar putea să sfârşească rău. Nu orice vorbă merită să te foloseşti de ea. Doar atunci când vă dădeați examenul de candidat n-ați stat să vă luați „la mişto" profesorul, nu-i aşa? Gleb se ridică în picioare. Şi nici să „trageți bărbi", nici să-i „luați maul". Căci un profesor trebuie respectat, de el depinde însăşi cariera omului, în timp ce de noi nu depinde nimic, nouă ne puteți „lua maul" oricând. Nu-i aşa? Greşiți, tovarăşe candidat. Suntem şi noi, ăştia, oameni mai... „descuiați". Mai răsfoim şi noi ziare, mai citim şi noi câte-o carte... Ba chiar ne uităm şi la televizor. Şi închipuiți-vă că nu toate emisiunile ne lasă muți de admirație. Ştiți de ce? Pentru că şi acolo s-au aciuat câte unii, de nu le ajungi cu prăjina la nas. Lasă, zic ei, că spectatorul înghite orice. Şi-nghițim, desigur, că n-avem încotro. Numai că nu trebuie să se creadă că acolo nu se află decât genii. Pentru că, vorba aia, ne mai pricepem şi noi. Ar trebui mai multă modestie, zău aşa.

— Ăsta-i tipul perfect al demagogului şi al reclamagiului, i se adresă candidatul nevesti-si. Văd că dispune de-ntreg arsenalul...

— Vă-nşelați amarnic, tovarăşe candidat. În viața mea n-am scris nici o anonimă şi nici n-am reclamat pe nimeni. Gleb se uită la cei adunați: ştiau cu toții că are dreptate. Aşa că n-ați nimerit-o. Vreți să vă spun eu care-mi este calitatea? *

— Te rog.

— Să ştiți că-mi place să-i dau omului peste nas: nu te înfumura, neică, prea tare! Fiți mai modeşti, dragi tovarăşi...

— Bine, dar din ce ai constatat că ne-ar lipsi modestia? îşi pierdu răbdarea soţia candidatului. Din ce a reieşit treaba asta?

— Păi când om pleca acasă, vă rog să staţi şi să vă gândiţi la asta mai bine. Dacă o să vă gândiţi, o să vă daţi seama numaidecât. Gleb îi privi pe cei doi candidaţi cu un fel de compătimire. Doar poţi să rosteşti şi de-o sută de ori cuvântul „miere”, că tot n-ai să-i simţi dulceaţa. Iar ca să-ţi dai seama de treaba asta, nici n-ai nevoie de titlul de candidat, nu-i aşa? Poţi să scrii de-o sută de ori în toate articolele cuvântul „popor”, că asta tot nu-ţi îmbogăţeşte cunoştinţele. Aşa că venind în mijlocul poporului, ar trebui să fiţi mai cumpătaţi, mai pregătiţi, cum s-ar zice. Altminteri puteţi rămine de căruţă! Şi-acum, eu vă zic la revedere! Vă urez să vă petreceţi cât mai plăcut concediul... în mijlocul poporului.

Gleb zâmbi în colţul gurii şi ieşi fără grabă din casă. În asemenea ocazie, pleca totdeauna de unul singur.

Nu-i mai putu auzi pe săteni discutând mai târziu, în drum spre casă, pe seama lui:

— L-a înfundat!... îi dat naibii omul ăsta. De unde-o fi ştiind treaba aceea, cu Luna?

— Ce mai... L-a pus în cofă!

— De unde le-o fi mai scoţând, frate?

Şi oamenii clătinau din cap a mirare.

— Chiar că-i dat naibii! I-a luat piuitul lui bietu' Konstantin, cât ai clipi. I-a închis gura. Nevesti-si la fel. Nici n-a mai crâcnit femeia.

— Păi ce să mai zică? Putea să mai zică ceva? Kostea a încercat, sărmanul, să-i răspundă, da' degeaba. El o vorbă, Kapustin cinci.

— Aşa e, mă. li dat naibii omul ăsta.

Vorbele sătenilor mărturiseau chiar un fel de milă faţă de candidaţi, un fel de părere de rău. Cât despre Gleb Kapustin, acesta continuă să-i mire şi după aceea. Să-i uimească. Ba chiar să-i umple de admiraţie. Oamenii însă nu-l iubeau. Nu,

nu-l iubeau deloc. Gleb era crud, iar cruzimea n-a fost privită cu ochi buni niciodată, de nimeni.

Ducându-se a doua zi la lucru, Gleb Kapustin îi va întreba printre altele (jucând teatru, fireşte) pe cei din jur:

— Ei, ce-o mai fi făcând oare candidatul nostru?

Şi va zâmbi viclean.

— L-ai pus în cofă! îi vor spune oamenii.

— Nu-i nimic, va zice cu mărinimie Gleb. O să le fie de folos. Să mai stea, să cugete pe îndelete. Că prea şi-o iau în cap..

Artificiu oratoric

Conducerea sovhozului alesese treisprezece muncitori - câțiva tineri săteni şi alți câțiva flăcăi neînsurați - spre a-i trimite la „făcut metri” (la tăiat de pădure). Aveau să lipsească vreo trei-patru săptămâni, atât cât le-ar fi trebuit ca să-şi îndeplinească norma. Şef peste ei a fost numit unul, Alexandr Şcibletov. Dându-le îndrumări înainte de plecare, directorul sovhozului îi spuse în glumă:

— Care va să zică, Şcibletov... dumneata, care va să zică, ai să fii de-aci încolo Iisus Hristos, iar ei - apostolii dumitale...

„Apostolii” izbucniră în râs, iar „Hristos” schiță un zâmbet rezervat şi plin de demnitate. Şi chiar acolo, în birou, demonstră că însărcinarea de „şef” n-a primit-o de florile mărului.

— Adunarea, mâine la orele şapte fix, le zise celorlalți pe un ton grav. În fața şcolii. Şi vă rog să nu întârziați. De aşteptat n-o să aşteptăm pe nimeni.

Directorul îl privi întrucâtva mirat, iar „apostolii” se uitară şi ei unul la altul... Şcibletov, însă, foarte calm, îi spuse directorului „la revedere” şi ieşi din birou, având întipărită pe chip expresia omului care, deşi îndeplineşte o sarcină neplăcută, ştie totuşi că ea trebuie dusă cu orice preț la capăt.

— Prin urmare, reluă directorul, vă rog... ă-ă... să fie totul în ordine. Peste o săptămână vin pe la voi să vă-ntreb de sănătate...

„Apostolii” părăsiră biroul. Înainte de a pleca la casele lor,

făcură un popas pe sală, să fumeze câte-o țigară. Comentară cele petrecute.

— Ce zici de Şcibletov? L-ai văzut? Gata-i cu nasu' pe sus...

— Mda-a... Se vede că treaba asta îi cam place.

— Când i-oi arde una peste mestecătoare, să vezi că n-o să-i mai placă deloc, îşi dădu cu părerea Slavka Bratus, un omuleț mititel, cu un obrăjor ia fel de mic, bărbat al unei femei cocoşate.

— Tu să faci mai bine o ascensiune pe Elbrus, îl sfătui, morocănos, Boris Kulikov, un flăcău solid, cu mişcări lente, cunoscut de toată lumea prin curajul său, care îl adusese până atunci de două ori pe banca acuzaților.

— Iar tu du-te şi te drege: văz că ai nevoie, se oțărî Slavka.

— Neprețuite vorbe şi spuse la timp, mormăi Boris şi o porni în direcția bufetului din apropiere.

Plecară şi ceilalți, care încotro.

A doua zi de dimineața, la orele şapte fix, în fața şcolii nu se afla decât singur Şcibletov. Era încălțat cu pâslari, purta pantaloni bufanți, o scurtă de stofă cu căptuşeală groasă şi cu buzunare oblice, iar pe cap o căciulă. Gerul se cam înăsprise şi Şcibletov, ca să nu dârdâie, porni să umble încolo şi încoace prin fața camionului cu prelată. Om prevăzător fiind, îşi ocupase din timp locul în cabină, aşezându-şi bocceluța pe banchetă.

Alexandr Zaharovici Şcibletov era un bărbat cam la patruzeci de ani. Făcuse parte din primele loturi ale celor veniți pe pământurile desțelenite şi părea că nu mai are de gând să plece înapoi. Chiar de la început făcuse un împrumut la stat şi îşi clădise sus, pe malul râului, o căsuță. În fiece vară îi venea şi nevasta... ori naiba ştie cine îi era aceea. După buletin, se arăta a-i fi, într-adevăr, nevastă, dar ce nevastă poate fi aceea care nu şade cu bărbatu-său decât o lună şi jumătate pe an? Oamenii din sat nu prea înțelegeau asta, dar nici nu-l sâcâiau pe Şcibletov cu întrebările. Doar când şi când se întâmpla să-i zică unul, mai afumat:

— Cum puteţi trăi în felul ăsta?

— Uite-aşa, îi răspundea cam fără chef Şcibletov. Ea are un serviciu destul de bun, n-are rost să şi-l piardă.

Le cam încurca omul şi nu puteai şti care îi sunt gândurile. Pentru felul ăsta ascuns de-a fi, lumea nu-l prea avea la inimă. Ca meseriaş însă - lucra la sovhoz în calitate de mecanic-auto - era un meseriaş priceput, nu se ţinea de băutură, vorbea destul de bine la şedinţe, chiar îi plăcea s-o facă, se pregătea dinainte pentru aşa ceva, iar în cuvântul lui se referea totdeauna la fapte şi la cifre concrete. Ce-i drept, nume de persoane nu pomenea decât cu mare grijă, încercând mai mult să scoată în evidenţă faptul că „în bună parte suntem chiar noi de vină...” Faţă de şefi avea o atitudine politicoasă, dar rezervată. Nu linguşea pe nimeni, însă părea că se tot aşteaptă la ceva mai mult decât să-şi vadă doar numele afişat la Panoul de onoare

Şef peste alţii fu numit acum pentru prima oară.

— Nu se prea grăbesc amicii noştri, îi zise la un moment dat şoferului.

— Las’ c-or să vină, făcu acesta, nepăsător, şi se întinse de-i trosniră toate încheieturile. Şi îndată porni motorul. Hai, suie-n cabină, adăugă, să te-ncălzeşti. Ce te tot fâţâi pe-acolo?...

— De venit, ştiu c-au să vină, zise Şcibletov, urcându-se în cabină, însă era vorba de ora şapte fix.

— Acuşi apar şi ei. Le eşli brigadier?

— Da.

— Acuşi apar şi ei. Uite-i că vin!...

„Apostolii” începură, într-adevăr, să se adune. Şcibletov coborî din cabină.

— Păi cum ne-a fost vorba, dragii mei? bătu el cu unghia în capacul ceasului de la mână şi clătină din cap a mustrare.

— Las’ că avem timp, îl asigurară ceilalţi.

Kulikov veni ultimul. Avusese grijă să se dreagă înainte de plecare şi-acum era într-o dispoziţie mai deosebită.

— Noroc, vulturaşilor! îi salută pe cei adunaţi. Se întoarse

apoi şi spre Şcibletov: Da’ nu din ăia care zboară, ci din ăilalți... care-ți dau cu ciocu-n cap.

— Hai, urcă sus, îi zise Şcibletov, cu un fel de silă în glas.

— Cum să nu? mormăi Kulikov, neluând în seamă tonul celuilalt. Imediat!...

— Atenție la mine! rosti cu glas răsunător Şcibletov, adresându-se celor urcați în camion. Chestia asta vă rog să nu se mai repete.

„Apostolii” holbară ochii. Ce anume să nu se repete?

— Aseară v-am spus foarte clar: adunarea urmează să fie la orele şapte fix. Iar acum este ora... opt fără un sfert. Să ştiți că de-aci încolo am să notez fiece întârziere. S-a-nțeles?

Uimirea îi făcu pe „apostoli” să-şi piardă graiu' Se uitară în tăcere la Şcibletov. Acesta nu mai aşteptă ca mințile lor să priceapă cam ce-ar trebui să-i răspundă: îşi drese glasul, se răsuci în călcâie şi se duse spre cabină.

— Plecăm.

Plecară.

— Kulikov ăsta bea aşa mereu? îl iscodi Şcibletov pe şofer.

— Întreabă-l pe el, îi zise cam nepoliticos acesta. O să-ți spună tot ce pofteşti. Ce sistem e ăsta să descoşi pe alții. Doar omul nu-i mort, vorbeşte cu el.

Şcibletov nu mai spuse nimic. Rămase tăcut, preocupat, cu privirea ațintită înainte.

La ieşirea din sat, în dreptul bufetului, cei din spate bătură în peretele cabinei.

— Ce-or fi vrând? tresări Şcibletov.

— Să se-ncălzească şi ei. Şoferul duse maşina spre uşa bufetului. Aici, în cabină, e cald, dar acolo, sus, te pătrunde. Şi drumul e destul de lung.

— Eu te rog să nu opreşti! i se adresă Şcibletov pe un ton sever.

Şoferul se uită la el, râse, dar nu-i spuse nimic. Coborî din cabină şi trânti cu zgomot portiera. Cei din maşină săriră unul câte unul jos în drum, râzând şi ei şi înghiontindu-se. Apoi se îndreptară cu toții spre bufet.

Brusc, Şcibletov sări la rândul lui din cabină. Îşi iuţi pasul şi, depăşindu-i pe „apostoli”, intră în local. Bufetul abia se deschisese, înăuntru încă era răcoare, dar în soba din colţ se şi făcuse focul şi ea duduia, încinsă, iar în încăpere mirosea a fum şi a lemne de pin, din cele care zăceau grămadă în dreptul sobei slobozind în sus fire subţiri de aburi. Ajungând la gura întredeschisă a sobei, şuviţele se îndoiau uşor şi, atrase de curent, piereau înăuntru.

Galia, bufetiera, o femeie tânără şi apetisantă, cu ochi negri şi mereu zâmbitori, îi zări prin geam pe cei coborâţi din maşină şi spuse veselă:

— A sosit gloată!...

Rămase foarte mirată când Şcibletov, venit în grabă spre tejghea, îi spuse cu hotărâre:

— Votcă să nu le dai. În cel mai rău caz, câte-un pahar de vin roşu.

Gloata pătrunse pe uşă. Încăperea vui de glasuri.

Cineva se apucă să citească inscripţia mustrătoare de pe o placardă prinsă în perete: „S-a îmbătat şi a doborât un pom. Acum îi e ruşine că a fost neom!”

Deasupra inscripţiei se afla o poză: un beţivan urât la vedere plângând lângă un mesteacăn cu tulpina frântă.

— Îl jeleşte, săracu'!... îi pare rău de el...

— Aiurea! Poţi să-ţi rupi şi capul, că tot n-o să-i pară rău nimănui, zise Boris Kulikov, înşirând în palma lui uriaşă o rublă şi câteva copeici, cu care să-şi ia un pahar de votcă.

Ceilalţi se căutau şi ei prin buzunare, discutau veseli cu Galia.

— Băieţi, am primit ordin să nu vă dau votcă, zise la un moment dat Galia. Şireata de ea vorbise înadins cu glas tare, ca s-o audă toată lumea.

— Cin' ţi-a dat ordin? întrebară câţiva într-un glas.

— Uite... tovarăşul de colo. Nu ştiu de-i şef ori nu peste voi, dar el mi-a spus.

— Dragii mei, li se adresă atunci celor din jur şi Şcibletov. Un pahar de vin roşu vă dau voie să beţi. Tradiţia n-o s-o

încălcăm, dar să ne limităm la vin.

Boris Kulikov, aşa cum stă să-şi numere mărunţişul în palmă, îşi ridică ochii şi-l privi ţintă pe Şcibletov: nu izbutea deloc să-şi dea seama ce tot îndrugă el acolo.

— Cum, cum? zise el.

— NU Vă dau voie să beţi votcă.

Boris îşi vârî mărunţişul în buzunar şi se urni din loc, pornind spre Şcibletov. Cam în aceleaşi condiţii se alesese el şi cu condamnările de până atunci. Mai ales că nu l-a interesat niciodată câţi oameni avea de înfruntat: unul singur sau şapte, în clipa următoare însă Şcibletov fu prins de braţ de către Ivan Cernov, un sătean mai în vârstă decât ceilalţi, şi scos afară din local. Abia când ajunseră pe uliţă se gândi Şcibletov că-i doar bărbat şi el, şi-şi trase mina.

— Ce-i cu ăsta? îl întrebă pe Cernov. E-ntr-o ureche cumva?

— Hai să mergem, îl duse Ivan spre maşină. Când ţi-o trage ăsta câteva, rămâi surd pe veci. Suie-n cabină şi stai acolo. Şi să n-o mai faci pe grozavul. Câte-o sută cincizeci o să bea toată lumea... Am să beau şi eu.

— Acasă n-aţi putut să beţi?

— N-am putut. Ţie ce-ţi pasă: stai de unul singur... Eu zic să te potoleşti, c-o să-ţi fie mai bine...

Cât timp ţinu după aceea drumul, Şcibletov nu mai spuse nimic, privi tăcut înainte, prin parbriz. Sus, în maşină, Boris Kulikov începu la un moment dat să cânte cât îl ţinea gura:

În port au ancorat corăbii grele.

Pe cheiul însorit sunt numai flori Şi prin taverne, închinând ulcele,

Petrec şi cânta bravi navigatori!

— Cizmă siberiană ce eşti, şopti cu o ironie răutăcioasă Şcibletov. Prin taverne!... Măcar să ştii ce sunt alea.

Sclipit-au două şişuri prin penumbră;

— El nu-i de-al nostru; omul ne-a minţit!

— Ne socotim noi, Harry! zise sumbru

Bătrânul lup de mare, ameţit.

— Ai să te socoteşti tu, ai să te socoteşti, şopti, în colţul lui, Şcibletov.

Ajungând la destinaţie, îşi duseră cu toţii boccelele în baracă, încinseră soba, apoi Şcibletov le spuse:

— Vom ţine acum o scurtă şedinţă de producţie.

Oamenii se aşezară pe laviţă, se pregătiră să-l asculte: ce mai încolo şi încoace, şedinţa rămâne şedinţă. Şcibletov puse pe masă un caiet şi-un stilou (le avea pregătite dinainte), apoi îşi drese glasul.

— Am să-l rog pe şofer să nu plece. După şedinţă, îi dau procesul-verbal să mi-l ducă la cancelarie. Cred c-am să-l întocmesc chiar eu. E cineva împotrivă?

— Nu-i nimeni. Hai, dă-i drumul.

Şcibletov îşi mai drese o dată glasul.

— Pe ordinea de zi a şedinţei noastre sunt două puncte. Le vom discuta pe rând. Punctul unu: sarcinile noastre în legătură cu realizarea stocului de lemne. După cum ştiţi, tovarăşi, arborii trebuie doboriti apoi curăţaţi de crengi... într-un cuvânt, pregătiţi pentru că-n primăvară să-i poată lua plutaşii în primire. Termenul care ne-a fost fixat pentru treaba asta e de patru săptămâni, adică de-o lună de zile. Eu însă vă propun să ne luăm un angajament socialist şi să realizăm cantitatea necesară d@ Ipmne în două săptămâni şi jumătate.

— Nu zău?

— Trebuie să dobori pădure, bre, nu o muiere în pat!

— Om vedea noi ce şi cum. La ce bun să trăncănim înainte de vreme?

Şcibletov flutură din mină, potolindu-i pe oameni.

— Gata, gata. Fiţi atenţi că vă lămuresc imediat. Deşi suntem aici un colectiv destul de mic şi ne aflăm la o distanţă apreciabilă de baza noastră, formăm totuşi un colectiv cu disciplina lui, cu sistemul lui de planificare, fie el cât de mic. Şi nimeni n-o să ne permită să încălcăm acest sistem. Propun deci să trecem la vot.

Trecură la vot. Propunerea lui Şcibletov fu adoptată.

— Trecem la punctul doi, continuă acesta, însuflețit de bună desfăşurare a şedinței. Vom discuta acum problema lui Kulikov.

În încăpere se lăsă linişte.

Kulikov, care apucase să ațipească în preajma sobei încinse, tresări şi-şi ațintì şi el privirea asupra lui Şcibletov.

— Despre ce este vorba? reluă acesta. Kulikov a adoptat chiar de la început o atitudine ne justă în cadrul colectivului nostru. Nu sunt nici eu icoană, totuşi există nişte limite. Dacă Kulikov a uitat treaba asta, noi o să i-o amintim. Există nişte norme de comportare a oamenilor sovietici şi nimeni n-o să ne permită să le încălcăm. Şcibletov luase înălțime: vorbea tot mai curgător, ba chiar îşi descheiase şi-şi scosese scurta. Închipuiți-vă o altă situație: să zicem că ne aflăm cu toții undeva, izolați pe-o banchiză. Şi printre noi a apărut un... individ care tulbură apele. Toți ardem de dorința să pornim în direcția cuvenită, dar individul ăsta ne pune în mod evident bețe în roate. Şi-i mai instigă şi pe alții. Vă întreb în mod deschis şi sincer: ce-i de făcut cu acest individ?

— În apă cu el! sugeră Slavka Bratus.

— Aşa e: în apă cu el! confirmă Şcibletov. Ca să ne putem salva şi să putem porni în direcția cuvenită, trebuie să ne smulgem din inimă orice sentiment de milă şi să azvârlim elementul inutil în apă.

Aducându-şi aminte mai târziu de această şedință, sătenii spuneau cum că totul după aceea s-a desfăşurat „cât ai clipi din ochi”, că ei nici n-au prins „să se dezmeticească”. Minciună sfruntată!... Mai bine zis, nu o denaturare voită a faptelor, ci un mod aparte de a aprecia iuțeala cu care Boris Kulikov s-a repezit la Şcibletov şi, laolaltă cu întrebarea: „Pe mine adică să mă azvârli în apă?”, i-a cârpit trei palme năucitoare. Şcibletov n-a apucat deeît să strige: „Prostule, ăsta-i un artificiu, oratoric!” De oprit însă, pe Kulikov nu l-a mai putut opri. L-au ținut locului ceilalți, ba chiar şi aceia doar tăbărând asupra lui cu toții.

Şcibletov plecă împreună cu şoferul înapoi, în sat, şi nu

mai reveni în pădure. Veni, în schimb, acolo, directorul sovhozului şi le trase tuturor o săpuneală zdravănă, iar lui Kulikov îi spuse „să-şi pregătească bocceluța”, cu alte cuvinte, să se aştepte să fie dat în judecată. Sâmbăta următoare, însă, omul care le aduse de acasă alimente proaspete le spuse că Şcibletov nu l-a dat pe Kulikov în judecată, ci s-a mărginit să înainteze directorului... procesul-verbal al şedinței, unde era notată întocmai cuvântarea pentru care avusese de pătimit.

Un om tare

În cadrul brigăzii a treia a colhozului „Gigantul” se dăduse în folosință o nouă clădire pentru depozitarea materialelor. Din depozitul cel vechi - în trecut biserica satului - fuseseră scoase butoaie goale, urât mirositoare, saci cu ciment, saci cu zahăr tos şi cu sare, aparținând cooperativei de consum din sat, rogojini, harnaşamente (brigada n-avea decât cinci cai, dar harnaşamente rostuise pentru cel puțin cincisprezece; asta n-ar fi fost mare lucru, doar nu strică să-ți faci o rezervă, numai că se înnădise la ele blestematul neam şoricesc... Le-au uns şi cu dohot cei din brigadă şi cu tot felul de chimicale - zadarnic: rozătoarele îşi vedeau de treabă mai departe), mături, greble, lopeți... Şi-a rămas biserica pustie, nemaifiind nimănui de trebuință. Deşi nu era mare, totuşi înviora cumva satul (alteîndva o comună mai mică), părea să-l adune în jurul ei, să-l scoată la vedere.

Brigadierul Nikolai Sergheievici Şurîghin se opri într-o zi în dreptul ei, stătu gânditor... Se apropie apoi de unul din ziduri, scormoni cărămizile cu o rangă aflată pe-acolo,‘ după care îşi aprinse o țigară şi se duse acasă.

Întâlnindu-l două zile mai târziu pe preşedintele colhozului, îi spuse:

— Văz că s-a eliberat biserica...

— Ei şi?

— Păi ce facem cu ea?

=- închide-o şi las-o-n pace. Da’ de ce?

E cărămidă bună acolo. Decât s-aducem de la fabrică, ar merge să fac din ea o cocină...

— Ca să alegi toată cărămida aia, le-ar trebui la cinci oameni să muncească două săptămâni. I-o zidărie acolo, parcă ar fi turnată. Nu ştiu cum naiba făceau ăia aşa ceva.

— Păi aş dărâma-o.

— Cum?

— Aşa bine. Pun trei tractoare să tragă de ea

— cade jos într-o clipită.

— Încearcă.

Venind ziua de duminică, Şurîghin se-apucă de treabă. Aduse în dreptul bisericii trei tractoare puternice, o încinse cu trei cabluri aşezate la înălţimi diferite, iar pe sub ele, pe la colţuri şi-n mijlocul zidurilor, vâri nouă bulumaci...

Un timp, dirijă toată treaba asta ca pe oricare alta: cu ţipete şi înjurături. Dar după ce de pretutindeni începu să vină lume şi se iscară în jurul lui văicăreli ale celor cărora le părea rău de biserică, se simţi deodată o persoană importantă şi cu drepturi nelimitate. Nu mai înjură deloc, dar nici nu se mai uită la cei din jur: păru că nu-i mai vede, nu-i mai aude.

— Ai primit ordin, Nikolai, să faci treaba asta, nri cum a fost? Nu cumva îi cu de la tine putere?

— Ce-ai cu ea: îţi stă-n ochi?

Mihailo Beliakov, şeful depozitului, cam afumat la ora aceea, se repezi pe sub cabluri spre Şurîghin:

— Kolka, fir-ai tu să fii, ce te-a apucat?

De astă dată Şurîghin se înfurie de-a binelea, se albi la faţă:

— Marş de-aici, beţivan împuţit!

Mihailo se holbă, uimit, şi se dădu înapoi. Nedumeriţi rămaseră şi cei din jur, se domoliră şi ei. Şurîghin doar trăgea şi el la măsea şi până acum nu făcuse pe nimeni „beţiv împuţit”. Ce l-o fi apucat?

Între timp, bîmele au fost fixate la locurile lor, cablurile - potrivite mai bine... îndată aveau să pornească tustrele tractoarele şi avea să se întâmple ceva ce nu se mai văzuse în sat: avea să cadă biserica. Oamenii mai vârstnici fuseseră cu

toții botezați acolo, tot acolo fuseseră prohodiți moşii şi strămoşii lor şi, la fel cum vedeau în fiece zi cerul oamenii din sat, tot aşa o vedeau şi pe ea...

Din nou se iscară glasuri:

— Ascultă, Nikolai, cine ți-a dat ordin?

— 0 face din capul lui!.. Nu-l vezi, al dracului, cum şi-ntoarce botul?

— Şurîghin, ia seama!

Şurîghin însă nici nu clinteşte. Chipul îi este şi acum concentrat, privirea severă îi mărturiseşte o hotărâre de neclintit. La un moment dat, lumea o împinse înainte pe Klanka, nevasta lui Şurîghin... Klanka, sfioasă - îşi dădea seama că se petrece cu el ceva neînțeles - păşi spre dânsul.

— Kolia, de ce vrei s-o dărâmi?

— Marş de-aici! se răsti şi la ea Şurîghin. Nu te băga...

Câțiva săteni se duseră la tractorişti, să mai cîştige din timp, alții dădură fugă să telefoneze la raion, alții - să-l cheme pe învățătorul din sat. Tractoriştilor însă Şurîghin le promisese câte-o sticloanță de fiecare şi, în plus, dispoziție „pentru executarea lucrărilor”.

Veni în fugă învățătorul, un om încă tânăr, stimat de săteni.

— Încetați imediat! Cine v-a dat dispoziție! Ăsta-i un monument din secolul al şaptesprezecelea!...

— Nu vă băgați în ce nu vă priveşte, îi zise Şurîghin.

— Ba mă priveşte! Priveşte-ntreg poporul!... învățătorul era tulburat de cele întâmplate, de aceea nu găsea nişte cuvinte mai tari, convingătoare. Se înroşise, doar, la obraz şi striga întruna: Nai nici un drept! Barbarule ! Am să fac plângere!...

Şurîghin le făcu semn tractoriştilor... Motoarele vâjiiră cu putere. Cablurile începură să se întindă. Mulțimea scoase un oftat surd, pătruns de groază. Brusc, învățătorul o luă la fugă, veni în partea unde avea să cadă biserica şi se lipi cu spatele de zid.

— Ai să răspunzi pentru crimă! Idiotule...

Tractoarele se opriră.

— Pleacă-ă! răcni Şurîghin. Şi vinele de la gât i se umflară.

— Să nu te atingi de biserică! Să nu îndrăzneşti!

Şurîghin se repezi la învățător, îl înhăță în brațe şi-l duse mai la o parte. Învățătorul, slăbuț şi firav, se zbăfu din răsputeri, dar Şurîghin avea nişte brațe tari, vânjoase.

— Dați-i drumul! răcni el la tractorişti.

— Treceți cu toții în dreptul zidului! le strigă la rândul lui învățătorul celor adunați.. Mai repede! Ei n-au să îndrăznească! Am să mă duc la regiune, o să-i interzică s-o dărâme!...

— Dați-i drumul, ce dracu'! urlă Şurîghin.

Tractoriştii se băgară iar în cabine, puseră mâna pe manete.

— Treceți în dreptul zidului! Treceți cu toții!...

Dar nimeni nu se clinti din loc. Furia lui Şurîghin paralizase mulțimea. Stăteau cu toții tăcuți, în aşteptare.

Cablurile se întinseră, scârțiiră, trosniră, sunară subțire. Una din bîme se frânse, cablul se-nfipse în colțul zidului şi sună ca o strună de chitară. Păru ciudat că toate acestea se auzeau atât de limpede: doar tractoarele, încordându-şi puterile lor de fier, vâjiiau de-ți luau auzul. Partea de sus a bisericii se clătină... Şi deodată zidul din spale se frânse pe toată lățimea lui. Despicătura neagră, înfricoşătoare, din zidul alb, se desfăcu tot mai larg. Partea de sus a bisericii, cu cupolă cu tot, se plecă, se plecă şi se prăbuşi cu vuiet.

Şurîghin îi dădu drumul învățătorului şi acesta, fără a spune un cuvânt, se depărtă de biserică

Două dintre tractoare încă mai scrijeleau cu şenilele lor pământul. Cablul aflat la mijloc spintecase unul din colțuri şi acum sfărâma fără nici o noimă cărămizile, pătrunzând tot mai adine între ele.

Şurîghin opri tractoarele. Împreună cu tractoriştii, se apucă să aşeze cablurile mai la poalele zidurilor.

Lumea începu să se împrăştie. Rămaseră numai cei mai curioşi şi copiii.

Trei ceasuri mai târziu totul era încheiat. Din clădirea

bisericii nu mai rămăsese decât o temelie joasă, cu marginile zimțate. Biserica zăcea prefăcută într-un morman de moloz. Tractoarele plecară.

Şurîghin, năduşit şi plin de praf, se duse la magazin, să vorbească la telefon cu preşedintele colhozului.

— Gata, s-a pristăvit! strigă el vesel în receptor.

Preşedintele pesemne că nu înțelegea cine se pristăvise.

— Biserica, n-auzi! Gata, s-a zis cu ea! Da, da. Totu-i în ordine. A făcut învățătorul nițică gălăgie... Păi! 0 face pe învățătoru', dă-i mai rău ca o babă. Ba nu, totu-i în ordine. S-a buşit a-ntâia. Da, s-a năruit toată. Numai că bucățile îs cam aşa: din câte trei-patru cărămizi prinse-ntre ele. Nu ştiu cum să fac să le desprind... Am încercat c-o rangă, da' mortaru-i ca piatra. Vorba matale, parc-ar fi fost turnată. Mă rog, om vedea. Sănătate!

Şurîghin aşeză receptorul în furcă. Se duse apoi la vânzătoarea pe care nu o dată o sculase din pat în toiul nopții: mai venea la pescuit câte cineva de la raion şi întârzia după aceea în casa brigadierului până după miezul nopții.

— Ai văzut cum am mântuit-o cu biserica? Şurîghin zâmbea, mulțumit de sine.

— Nu-i mare lucru să faci o tâmpenie, zise, fără a-şi ascunde ciuda, vânzătoarea.

— De ce, adică, tâmpenie? Lui Şurîghin îi pieri zâmbetul.

— Îți stătea ea în cale?

— Da' de ce să stea de pomană? Barem să ne alegem cu nişte cărămizi...

— Că n-ai, săracu' de tine, de unde să faci rost de ele! Idiotule.

— Ia ascultă, putoare! se-nfurie la rândul lui Şurîghin. Dacă nu te pricepi, barem taci din gură.

— Să mai încerci tu să mă scoli noaptea din somn! Auzi la el: putoare... Pentru aşa ceva, poți s-o iei şi pe coajă. Când ți-oi arde una peste bot, vezi tu putoare...

Şurîghin ar fi vrut să-i mai zică vreo câteva, însă tocmai atunci intrară în prăvălie nişte babe. Or babele - se ştie - îşi

cam vâră nasul peste tot.
— Dă-mi, bre, o sticlă.
— Aşa, aşa, udă-ţi şi tu beregata, zise una dintre bătrâne. Că ţi s-o fi uscat.
— Cred şi eu: de-atâta prăfăraie...
— N-a avut de lucru, diavolul!
Şurîghin le aţinti pe bătrâne cu o privire severă, însă erau cam multe şi nu le-ar fi putut ţine piept. Şi-apoi, erau pornite într-un fel mai aparte. Parcă l-ar fi urât cu adevărat.
Brigadierul îşi luă sticla şi se duse spre uşă. Se întoarse în prag şi le zise:
— Las' că vă arăt eu vouă!
Şi se depărtă în grabă.
Pornind pe uliţă, se simţi pătruns de ciudă: „Muierile dracului 1 Una nu se ducea să se roage, iar acum o fac pe nebunele. Când stătea aia în picioare, nu-i păsa nimănui de ea. Acum le-a apucat pe toate!...”
Trecând pe dinaintea fostei biserici, se opri şi se uită îndelung la copiii care începuseră a se juca prin mormanul de moloz. Se uită la ei şi, încet-încet, îi veni inima la loc. „O să crească ăştia şi-o să-şi aducă aminte: când erau mici, a fost dărâmată biserica. Doar eu mi-amintesc foarte bine cum i-a doborât Vaska Duhanin crucea. Iar acum s-a prăbuşit toată: cum naiba să nu-ţi aminteşti?
O să le zică la copilaşi: a legat-o nenea Şurîghin cu nişte cabluri şi...” Brusc îi reveni în minte figura vânzătoarei, şi-atunci gândi cu ciudă şi hotărâre: „Bine-am făcut! N-avea de ce să mai stea proţap!...”
Acasă, avu de întâmpinat o adevărată răzmeriţă: nevastă-sa nu mai pusese de cină şi plecase prin vecini, iar maică-sa, bătrâna, se răsti la el de pe cuptor:
— Kolka, netrebnicule, mare păcat ţi-ai luat pe suflet! Şi n-ai suflat o vorbă, diavole, ai tăcut mile... Că poate s-o fi găsit cineva să-ţi bage minţile-n cap. Of, Doamne, ce năpastă pe noi, acu' n-o să mai avem trăi cu nimeni. C-o să te blesteme toată lumea, şi-ncă ce-o să te blesteme! Nici n-o să ştii la ce

să te aştepţi: ori acasă ai să mori cu zile, ori are să-ţi cadă v-un pom în cap, să-ţi rupă grumazul...

— De ce să mă blesteme? N-au altceva de făcut?

— Păi ai păcătuit, neghiobule!

— Parcă pe Vaska Duhanin l-a blestemat cineva când a doborât crucea? Dimpotrivă, a ajuns om mare...

— Alea erau alte timpuri. Te-a pus acu' cineva s-o dărâmi? Te-a pus? Necuratul ţi-a dat ghes... Las' că ţi-or găsi chiar ăi mari ac de cojoc. Că-nvăţătoru' s-a şi apucat să le scrie, să facă plângere. Ai să vezi tu ce-o să păţeşti. Ian auzi, maică: pe vremea ceea să rămână ea în picioare, şi-acu' să te găseşti tu s-o dărâmi! Ticălosule!

— Bine, bine, vezi-ţi acolo, de boală.

— Să nu mai avem noi trăi cu lumea...

— Măcar să se fi dus să se roage! Da' aşa - stătea şi n-o băga nimeni în seamă.

— Cum n-o băga nimeni în seamă? Auzi la el! Păi ori de unde ai fi venit în sat, o şi vedeai de departe. Cât de ostenit ai fi fost, ziceai c-ai şi ajuns acasă. Îţi da puteri.

— Îţi da puteri... Multă lume mai umblă astăzi pe jos? Am ajuns, vorba ceea, în era atomică, iar voi vă jeliţi dup-o biserică. Că n-avem club în sat, de-asta nu suflă nimeni o vorbă, iar acu', poftim: s-au apucat cu toţii să jelească. Las' că vă trece!

— Vezi să nu-ţi treacă ţie! Numa' de ruşine şi-ai să ajungi să te stafideşti...

Ca să nu-i mai audă bombănitul, Şurîghin trecu în odaia de-alături, se aşeză la masă, îşi turnă un pahar plin cu votcă şi-l bău pe nerăsuflate. Îşi aprinse apoi o ţigară. „De cărămizi, n-o să se mai atingă acu' nici dracu, gândi la un moment dat. Ei şi? Dă-le-ncolo de cărămizi. Le-adun grămadă cu buldozerul şi n-au decât să le năpădească urzicile."

Nevastă-sa veni târziu de tot. Şurîghin isprăvise sticla, ar mai fi băut ceva, dar nu-i venea să se mai ducă la vânzătoarea aceea afurisită: nu-i venea şi gata. Se rugă de

nevastă-sa:

— Du-te, mă, şi mai ia o sticlă.

— Să te ia dracu 1 Că de-acu' înainte ăsta ți-e prieten.

— Haide. Te rog...

— Da' când s-a rugat lumea de tine, tu ce-ai făcut? Să nu te mai rogi nici tu de alții. Idiotule.

— Gura 1 Te-ai luat şi tu după ei?

— M-am luat după ei... M-am luat după oamenii de treabă. Nu după capul tău de incult. Doar s-a rugat tot satul de tine. Aiurea! Şi-a boldit ochii ăia...

— Taci, mă... Poate-ți dau vreo două...

— Hai, dă! Numa' să-ncerci, neobrăzatule! Numa' să-ncerci!

„Ei nu. Astea au s-o țină aşa până dimineața. Parcă au înnebunit cu toții."

Şurîghin ieşi în curte, îşi porni motocicleta... Până la centrul raional nu erau decât optsprezece kilometri, se afla şi-acolo un bufet, locuia preşedintele colhozului. Puteai să bei un pahar, să mai stai la taifas. Printre altele, s-aduci vorba de scandalul pe care ți l-au făcut ăştia de aici. Să mai faci şi tu haz...

Când apucă să cotească pe ulița mare, farul motocicletei smulse din beznă mormanul de cărămizi şi îndată se abătu de acolo un iz ca de pivniță.

„Secolul al şaptesprezecelea, îşi aminti Şurîghin. Iacătă-l, ăsta este! Cică s-a apuca:t învățătorul să scrie, să fac plângere! Scrie, băiețaş, scrie până n-oi mai putea!"

Îndată, mări viteza... Şi-ncepu să cânte în gura mare, pentru ca toată lumea să afle că blestemele din ziua aceea n-au făcut decât să-l înveselească:

Vorba ceea, vorba ceea,

Sunt soldat - compania-a treia, Regimentul treizeci şi-unu...

Hop, tir dar - pampunu!

Motocicleta lăsă în urmă satul, îşi înfipse în trupul nopții stiletul sclipitor al luminii farului şi se-ndreptă cu viteză, pe

drumeagul neted, bătătorit, spre centrul raional. Lui Şurîghin îi făcea plăcere să meargă cu viteză.

Bilet pentru a doua reprezentație...

De la o vreme, Timofei Hudeakov se simțea cuprins de o stare din cele mai proaste: i se scîrbise de tot ce vedea în preajmă. Mai că-i venea să se aşeze în patru labe şi să înceapă a mârâi, a lătra şi a scutura din cap. Dacă ar fi putut, ar fi lăcrimat.

Se-apuca de băut împreună cu paznicul lui de la depozit (era şeful unui depozit de mărfuri în tranzit), dar degeaba. Adică de-mbătat, se-mbăta, dar de uşurat, treaba asta nu-l uşura deloc.

— Oare ce-i fi pățit? se arăta a-l compătimi Ermolai, paznicul.

Timofei îl vedea cât e de prefăcut, totuşi se-apuca să i se plângă:

— Păi nu vezi, mă, de ce soartă am avut parte? Şi-i zicea înainte, cu înflorituri: înțepeni-i-s-ar blestematei grumazul... Face-i-s-ar posmagii ca piatra-n desagă... Când îl apuca o asemenea stare, Timofei suduia cu voluptate crescândă şi cu tot soiul de înflorituri, ca şi când ar fi stat să-mpletească un bici pentru a pedepsi pe cineva nesuferit. Îi făcea nespusă plăcere să-şi blesteme soarta, de aceea îi zicea şi de „cei doisprezece apostoli”, şi de „mormint”, şi de „mama lui Ioan Botezătorul”, şi de câte şi mai multe. Până şi Ermolai căsca gura de mirare:

— Da' te-a răzbit, nu glumă!

— Cum să nu mă răzbească, bre, când am avut parte de-aşa o soartă?

— Păi dacă unu’ ca dumneata stă să se plângă, atunci...

chiar că nu ştiu ce să mai zic. Ce ți-o fi lipsind? Doar ai acasă de toate.

Timofei n-avea chef să-i explice prostănacului de paznic de ce-şi simte inima încrâncenată. De fapt, n-o ştia nici el. Acasă, într-adevăr, avea de toate, copiii îi absolviseră felurite şcoli înalte. Într-o vreme chiar se mândrise că ştie să trăiască, dar uite că acum l-a apucat tristețea şi ciuda. Cât despre Ermolai, acela gândea cam aşa: „Te mustră conştiința, diavole, că toată viața nu te-ai ținut decât de furtişaguri... Doar c-ai scăpat, nemernicule, basma curată."

— Totul în mine îi dat peste cap, Ermoha. To tul. Nici eu nu ştiu din ce pricină.

— Las' că-ți trece.

Uite că nu-i trecea deloc.

În ziua aceea de sâmbătă (toate i-au mers atunci cumva anapoda), Timofei sigilă uşa depozitului, mai deşertă o butelcuță împreună cu paznicul, apoi se duse acasă. 0 făcu în silă, căci acasă era şi mai rău: acolo îl aştepta cicăleala nevesti-si.

Venise toamna, abia stătuseră ploile, şi-acuma adia o boare umedă, încrețea când şi când apa băltoacelor. Spre apus însă cerul se înseninase şi razele soarelui aprindeau luciri galbene în ferestrele iz belor. Era frig şi te-apuca urâtul. Până şi de limpe< zimea văzduhului îți era silă...

„Uite că mi-am şi trăit viața, gândea Timofei, sfârşitul nu mai e departe... Cei zece-doisprezece ani câți îi mai am de trăit nu mai înseamnă viață: e doar aşa, ca un ciolan ros şi azvârlit lingă prispă

— zace acolo fără nici un rost. Dar nici pe anii de pân-acum n-aş mai da măcar un scuipat. Toată viața n-am umblat decât cu învârteli, m-am îndârjit să-mi ridic o casă cu patru odăi, să fac rost în fel şi chip când de una, când de alta... Pe câtă vreme Ermolai, de pildă, şi-a trăit viața fără să-l doară capul: s-a îndeletnicit cu pescuitul după pofta inimii: nici tu griji, nici tu necazuri. Şi totuşi viermii au să ne mănânce şi pe unul şi pe altul. Ermolai însă, cât de cât, dar a

avut şi bucurii în viață, pe câtă vreme eu sunt ca dansatorii pe sârmă: de străbătut pân-la capăt, ăia o străbat, da' pe turmă la toți le tremură genunchii.”

Mergea Timofei de-a lungul uliței şi se tot gândea la ale lui... Pe urmă, nici una, nici două, o coti brusc pe-o ulicioară ce-o cunoştea foarte bine. Şedea pe ulicioara aceea o muiere, pe nume Polia Tepleaşina... Cândva, demult de tot, Timofei „făcuse amor” cu ea, încâlcind cu bună ştiință legile conjugale. Se iscaseră din acea pricină nişte scandaluri de pomină, au fost şi geamuri sparte, îl făcuse Gutia, nevastă-sa, de râs față de-ntreg satul. Şapte ani la rând se tot luptase cu Polia să şi-l păstreze pe Timoha, sătenii o lăudau, iar ea se mândrea cu treaba asta şi le da povețe muierilor tinere, care pățeau la rândul lor ceea ce pățise şi ea.

— Când îl vezi că se duce la ibovnică, le zicea Gutia, hop şi tu la fereastra ăleia, cu ciomagul. Țăndări să-i faci geamurile, auzi? Țăndări...

Mai fusese pe-atunci şi felul ăsta de amor în sat: amor cu ciomege. Acum e mai bine: divorțează lumea şi gata. Altcândva se războiau ani de-a rândul.

Cu amorul lui Timoha totul se limpezise de la sine. Polia, care era văduvă, avea un fecior, pe nume Kolka. Crescând mai mare, Kolka începuse a-l goni pe Timofei de la casa lor. Într-o zi, Timofei se înfuriase şi-i spusese Poliei:

— Ia mai potoleşte-l pe cățelandru.

Polia însă se răstise la rândul ei:

— Du-te, mă, şi te plimbă!... Vrei să-mi las feciorul pentru tine? Na, cotu'...

A mai venit o dată Timofei s-o facă pe grozavul, dar s-a văzut față-n față cu pumnul lui Kolka şi de-atunci n-a mai dat pe-acolo. Cea mai nefericită situație a fost după aceea. Pe nepusă masă, Polia şi Gutia au legat prietenie. Şi-au început să-l batjocorească amândouă.

— Ia zi, cum o mai duce iubițelul meu? întreba Polia.

Gutia pufnea în râs:

— Cum s-o ducă? Şade sus, pe cuptor, şi omoară ploşnițe.

S-or fi răzbunat în felul ăsta pe el?

În cele din urmă, Timofei tăbărâse asupra nevesti-si, dar de data asta se lovise de împotrivirea propriilor lui copii.

De l-ar fi întrebat acum cineva de ce se duce la Polia, n-ar fi putut să-i răspundă. Nici el nu ştia.

Polia îl întâmpină mirată:

— Ia te uită!... Ce oaspete! Ce-ai păţit?

— Da' de ce? A dat ciuma peste tine şi trebuie lumea să te ocolească? Am venit să mai stăm şi noi ca altcândva, să mai bem un pahar... Timofei scoase o sticlă din buzunar şi-o puse pe masă. Să ne mai aducem şi noi aminte...

— De-am avea ce!

Polia îmbătrânise, se urâţise la faţă. „Parcă a fost ea vreodată frumoasă?" gândi el cu ciudă şi, deodată, i se făcu milă de el însuşi.

— Vrei să-ţi zic o anecdotă?

— Ia te uită la el!

— Ce-o ţii, bre, una şi bună, ca papagalu': „ia te uită", „ia te uită"? Parcă ai fi o sălbatică, zău aşa. Am venit şi eu să te văd. Ce-i aşa o minune? Proaste mai sunteţi voi, muierile, pe cuvânt!

— Păi ce căţaţi pe la noi, dacă suntem proaste?

— P-alea deştepte unde să le găsim? Dăm şi noi din lac în puţ.

— Ăi fi avut vreo revizie, de eşti aşa pornit?

— Încă nu s-a născut revizorul ăla care să mă bage pe mine la apă...

— Se şi vede.

Timofei bău un pahar. Nu-i ceru să-i dea o gustare, întrucât nici ea nu i-o oferise. Bău în schimb de unul singur, nu-i propuse să tragă şi ea o duşcă.

— Să-ţi zic anecdota aia... A venit un ţăran la oraş şi s-a dus în plimbare. Era unul slab-slab, de-i numărai toate oscioarele. Îşi pusese însă în gând să agaţe şi el o muiere. Auzise, vezi doamne, că la oraş sunt muieri mai acătării. Şi-ntr-adevăr, vine la el una, grasă, frumoasă, şi-i zice aşa, cu

blândețe: „Vino cu mine, că nu stau departe”. Omul - bucuros că l-a-ndemnat ea singură, s-a dus. Când intră în casă, ea îi zice: „Dezbracă-te frumuşel, că vin îndată”. Şi iese-ntr-altă cameră. Omul se dezbracă, stă şi-aşteaptă. Când colo, o vede venind c-o droaie de copilaşi după ea. Intră cu ei în odaie şi le zice: „Uitați-vă, dragii mei, dacă n-o să mâncați bine, o să fiți tot aşa de slabi ca şi nenea ăsta”.

Anecdota n-o făcu pe Polia să râdă. Nu-l mai înveseli acum nici pe Timofei. Şi totuşi, auzind-o în dimineața aceea, de la nişte şoferi, râsese cu poftă. Ba chiar se gândise că anecdota are şi-un anume tâlc.

— Ce-i fi vrând să zici cu asta? îl întrebă Polia.

— Păi la fel s-a purtat cu mine şi blestemată asta de soartă, încercă s-o lămurească Timofei. Mi-a zis: Trăieşte-ți, omule viața!... Dacă eşti deştept, trăieşte-ți viața, nu te teme de nimeni! Şi uite c-am fost prost şi-am ascultat-o...

— Dacă erai om cinstit, n-aveai de ce te teme.

Cu asta l-a înțepat rău de tot.

Timofei se gândi cum s-o înțepe şi el mai rău.

— Da' tu nu ştii care o fi fost muierea aia cinstită, de s-a drăgostit colea - arătă el spre pat - cu bărbatul alteia? N-ai auzit cine-a fost aia?

— Ba da, cum să nu? Da' tu n-ai auzit de bărbățu' ăla, însurat, care s-a drăgostit tot aici c-o muiere străină? Eu eram singură, că rămăsesem vădană, da' tu aveai familie. Stricatule!...

Timofei mai trase o duşcă. Uite, abia acum se pare că a priceput totul. I se făcu milă de el însuşi şi de viața pe care a dus-o. Asta era. Şi-a trăit viața de pomană...

— Văd, Polia, că se-ntâmplă cu noi ca-n povestea cu cocoşu' roşu...

Polia râse.

— De ce râzi? întrebă Timofei.

— Da' ce, n-am voie?

— Lasă-te păgubaşă. Nu-ți şade bine, că ai dinții strâmbi.

— Altă dată nu-i vedeai aşa...

— Ba da, cum să nu, doar că… Ehei, draga mea, tocmai d-aia. Îmi şi pare rău: unii, vezi bine, se bucură de toate-n viață: au carte multă, au şi bani nemunciți şi ibovnică frumoasă, cu dinții, vorba ceea, ca mărgăritarele. Pe câtă vreme Timofei a trebuit să zică bodaproste şi pentru ce era mai de lepădat, şi pentru una cu dinții strâmbi…

— Ia uite, lepră! se minună Polia. Țap împuțit ce eşti! Să-ți iei sticla şi să piei din fața mea! Că de nu, pun mâna pe cociorbă şi-ți crăp capu' ăla deştept… Deşteptule!

Timofei reaşează cu băgare de seamă şepcuța de tablă pe gâtul sticlei, apoi îşi vârî sticla în buzunarul dinăuntru al hainei şi ieşi liniştit pe uşă. Se simțea, parcă, mai uşurat. Totuşi ar mai fi vrut să-i facă cuiva în ciudă. Să mai zică cuiva, uite-aşa, cu glas potolit, vreo vorbă scîmavă.

Ajunse în cele din urmă acasă. Acolo însă ce să vezi? Chiar în tindă, în dreptul mescioarei, şedea… însuşi sfântul Neculai. Aşa cum se-arată el a fi în toate scrierile şi-n toate istorisirile: un bătrânel soundac, cu părul alb, ai fi zis că-i o jucărie, nu alta. Şedea pe bancă, îşi aplecase capul pe-o parte, cătă cu blândețe la cel ce intrase pe uşă. În afară de el, țipenie de om în casă.

— Bine te-am găsit, Timofei, zise.

Timofei se uită năuc primprejur… Apoi, odată se prăvăli în genunchi, la picioarele moşului. Încercând să vorbească tot atât de paşnic şi cu blândețe, îi zise:

— Bine-ai venit, sfinte Neculai. Te-am recunoscut îndată, preafericite.

Sfântul Neculai tresări, arătă mirat, apoi râse mărunțel şi-l amenință pe Timofei cu degetul.

— Ai cam tras la măsea, aşa-i?

— Oleacă, părinte, oleacă! răspunse c-un fel de veselă nepăsare în glas şi cu dragoste Timofei. Mai mult de-amărăciune, părinte, nu mi-o lua în nume de rău. Zău că de-amărăciune. Că nu stau niciodată să-mi beau mințile. Copiii mi-au crescut, de ce, zic, să nu beau şi eu un pahar? Da' ce cărunt eşti, părințele!… Cum de-ai ajuns p-aici?

Preafericitul clipi din ochii săi limpezi... Râse din nou.

— Da' de ce-i fi amărât, omule?

— De ce? Ştiu şi eu?... Că nu mai credem, d-aia. Nu mai credem în Dumnezeu, părinte, şi uite că te-apucă amărăciunea. Bisericile le-am închis, înjurăm, preacurvim... cum să nu te-apuce?

— Da' de crezut, ai crezut cândva?

— Cum să nu!... Cât am fost copil, am crezut şi eu, pe crucea mea-ți spun. De n-ar fi venit bolşevicii, poate c-aş mai fi crezut şi astăzi.

— Nu eşti comunist?

— Da'de unde? Poate c-aş fi ajuns şi comunist

— de ce să te-nşel? - însă îl aveam pe socru-meu - lovil-ar damblaua! - şi-n treizeci şi trei ăştia l-au deschiaburit...

— Ei şi?

— Şi de-atunci mi-am băgat nasu-n pământ şi nici n-am mai crâcnit vreodată.

Sfântul Neculai se miră şi mai tare. Parcă se şi necăjise cumva.

— Vorbeşti drept, Timofei?

— Ca-n fața lui Dumnezeu, părințele? Şi-acu' spune-mi, rogu-te, de ce-ai venit? O fi de bine sau de rău? Cum s-o înțeleg?

Preafericitul îşi ridică palmă mică, uscată, şi-şi netezi bărbița.

— De ce-am venit?... Păi să vă mai văd pe voi, păcătoşii. Ci scoală, omule, de-acolo, nu mai sta în genunchi.

— Lasă, părinte! De ce să nu stau? Că doar n-oi rămâne olog. Da' ia spune-mi ce-ai mai văzut de când umbli prin lume? S-a cam stricat omenirea, aşa-i?

— S-a stricat nițeluş, s-a mai stricat. Şi zici că ți-a tăiat calea alde socru-tău?

— Mi-a tăiat-o, părințele. Să-ți spun drept, nici măcar nu era chiabur omul. Doar că s-a-ncăpățînat atunci când a fost cu colhozurile, a cam deschis pliscul nu ştiu pe unde... Era cam cu gura mare. Om prost, ce mai încolo şi încoace. Limba

lui ca talanga vacii. Era, adevărat, om cu stare. Iar eu mă țineam printre ăia, mijlocaşii... şi-n partidul bolşevicilor aş fi avut dreptul să mă-nscriu şi eu...

— Da' cu socru-tău cum a rămas?

— Păi şi-a făcut sorocul şi s-a întors. Eu nu l-am mai văzut, că şade departe. S-a dus, boşorogul, la alde fi-su, iar ăla stă nici nu mai ştiu pe unde. Şi zici că s-a cam stricat lumea?

— S-a stricat de-a binelea, zise cu severitate preafericitul.

— Ai dreptate. Doi bani nu mai dai pe nimeni, îi ținu isonul Timofei. Benchetuiesc, se țin de furat... Eu, că-s om în toată firea, şi tot mai pun mâna pe câte ceva, la depozit. Ştiu că-i păcat, da' când mă uit în jur: Dumnezeule Doamne, ce se mai petrece!

— Pui mâna, zici?

— Pun, preafericite, ce să fac? Aşa mi-am ținut şi copiii la şcoală, că altminteri cu ce-aş fi făcut-o? Ştii ceva, părințele?.. Timofei păru deodată că se-ncordează din tot trupul, apoi veni târâş mai aproape de masă. Aş vrea să-ți fac şi eu o rugăminte...

— Zi-i.

— Ştiu că sălăşluieşti acolo, în preajma lu' Domnu' nostru Iisus Hristos... Şi-a Fecioarei Maria... Poate c-ai vrea să te sfătuieşti cu ei şi... asta, cum să-i zic... îmi pare, adică, foarte rău, părinte. Aşa de rău, că tocmai mă-njunghie prin inimă. De prost, să ştii că nu-s prost. Uite, n-am aproape deloc ştiință de carte şi totuşi îi duc de nas pe atâția...

— Vorbeşte mai limpede.

— Aş vrea, părințele, să mă mai nasc o dată, asta aş vrea. Adică viața pe care mi-am trăit-o să nu mi-o puneți la socoteală. Şi să mă mai naşteți *t* o dată. Ce zici, se poate?

Fără voie, preafericitul izbucni din nou în râs.

— Ba te plângi că te roade amărăciunea, ba că... Mare şmecher mai eşti!

— Păi d-aia mă şi plâng, părinte, că nu mi-am trăit viața cum trebuie! De ciudă, pe Timofei aproape că-l podidiseră

lacrimile. Văd că râzi, părinte, da' să ştii, că nu-i de râs, nu-i decât durere şi amar. Că uite... ce frumos e pe pământul ăsta! Crezi că nu văd, că nu-mi dau seama? Ba îmi dau seama foarte bine şi tocmai d-aia îmi pare rău. Un scuipat n-aş da pe viața care-am trăit-o.

— Da' cum ai vrea să trăieşti? A doua oară, vreau să zic...

— Întâi şi-ntâi, mi-aş lua altă nevastă. Despre dragoste se vorbeşte până şi-n Biblie, da' pentru mine ori dragoste, ori, Doamne iartă-mă, o bubă-n fund, tot ăia înseamnă. Cu nevastă-mea îi la fel cum te-ai alege de tânăr c-o vătămătură: gemi din greu, da' o porți cu tine. I-o femeie de nimica. O proastă. Leit tat-su. Nu ştie decât să melițe din gură. Cap de lemn, asta e. Mai mult din cauza ei umblu cu furtişaguri. Că-i lacomă! Lacomă ce nu s-a văzut. Pe urmă, cu capul ăsta al meu, nu mi-ar fi stricat s-ajung şi-un şef mai mare... Eu zic că aş fi putut ajunge şi-un procuror, de pildă. Timofei cătă drept în ochii limpezi ai preafericitului. Pe alde socru-meu l-aş fi înfundat în cazul ăsta, de-ar mai fi stat şi astăzi acolo, unde... Pentru limba lui, aia lungă...

— Gura! îi zise cu ciudă bătrânelul. Păi eu ți-s socru, diavole! Tâlhar ce eşti. Cască-ți ochii mai bine. Ori ți-ai băut mințile?

Timofei, împăcat sufleteşte, se ridică de jos, se scutură pe pantaloni şi spuse calm, cu glas ostenit:

— Ia te uită! Chiar că eşti socm-meu. Noroc, tata-socrule! Hai să bem ceva. Bine-ai venit. Ai văzut drept cine te-am luat?

— Ți-ai băut mințile, potlogarule!

— Toate secretele mi le-am dat pe față. Ț-ț-ț! Ei, nu-i nimica. N-ai decât să mi le cunoşti. Ca să vezi cum m-am putut păcăli! Să fi vrut şi nu pățeam una ca asta! Măi-măi-măi!

...Într-un târziu, după mai multe pahare golite, socrul, jignit în urma celor auzite despre el şi despre fiică-sa, îi tot făcea lui Timofei un semn necuviincios cu mâna şi-i zicea:

— Na o altă viață! Na bilet pentru a doua reprezentație!

Tâlharule!

Cât despre Timofei, acesta, roşu la faţă, dar cu sufletul împăcat, repeta întruna:

— Măi, ce păcăleală, ce păcăleală! Măi-măi-măi! Să fi vrut şi...

— Am să te-nfund eu pe tine, tâlhar ce eşti!

— Dumneata? Crezi c-o să te creadă cineva? Expropriatule?

— Na bilet pentru a doua reprezentaţie! He-he-he! Ai vrea să mai trăieşti o dată? Na ! Socrul încercă să schiţeze încă o dată gestul acela necuviincios, dar Timofei îi turnă în cap un pahar cu votcă şi, ca să-l sperie, se căută de chibrituri prin buzunare.

— Pân-aici ţi-a fost. Îţi dau foc.

Socrul se şterse pe cap cu un prosop şi-ncepu să plângă.

— Ce-i cu tine, Timoha?... îţi baţi joc de-un bătrân... Neruşinatule! Om de nimic ce eşti... Am venit la tine ca la unul cumsecade, şi tu...

— Tocmai asta e, că nu ştiu ce-i cu mine, zise acum pe-un ton paşnic Timofei. Nu ştiu, tata-socrule. Dacă aş şti, ţi-aş spune-o fără ocolişuri. Pesemne că am ostenit să tot trăiesc în felul ăsta. Am ostenit de moarte. Mi-au ajuns puterile la capăt... Şi-i păcat. Am trăit cât ar ţine un cântec, da' l-am cântat rău. Păcat: cântecul era tare frumos. Să mă ierţi, tata-socrule, c-am făcut-o pe comediantul. Să nu mi-o iei în nume de rău...

S-a împotmolit

Venind acasă după orele de lucru, lui Roman Zveaghin, mecanic la un sovhoz, îi plăcea să se întindă pe canapeaua lucrată de mâna lui şi să asculte cum îşi face lecţiile Valerka, fecioru-său. Roman îl îndemnase să zică totul cu glas tare. Până şi problemele de aritmetică băiatul le făcea la fel: ajutându-se cu glasul.

— Aşa, aşa, zicea taică-său, atacă-ţi timpanele. În felul ăsta, bagi mai bine la cap.

Cel mai mult îi plăceau lui Roman lecţiile de literatură. Ascultându-le, îşi putea lăsa gândurile să rătăcească în voie. Îşi amintea atunci de tinereţea care n-avea să mai revină nicicând, şi se simţea cuprins de melancolie.

Stând astfel într-o zi pe canapea, îl asculta pe Valerka şi fuma o ţigară. Băiatul învăţa pe de rost fragmentul cu „troica-Rusie" din „Suflete moarte".

— ”Oare nu goneşti astfel şi tu, o, Rusie, precum troica cea iute, de nimeni nicicând întrecută? Aidoma trâmbei de fum ţi s-aşterne calea în faţă şi podurile trec uruind şi totul rămâne în urmă, în zare pierzându-se. S-a oprit...” Nu, asta nu trebuie, îşi zise lui însuşi Valerka, apoi continuă: „O voi, bidiviilor, - ce bidivii fără seamăn pe lume! Viforul oare vi se-mpleteşte în coame? Câte-o aprigă ureche vă tresare, ciulită, în orice vinişoară a trupului? Auzit-aţi din înălţimi bineştiuta cântare şi iată: încordându-vă laolaltă piepturile de aramă, neatingând, ai zice, pământul, păreţi acum nişte linii ce străpung, zburătăcite văzduhul, şi troica goneşte, minată de voia lui Dumnezeu!... încotro goneşti, o, Rusie? Răspunde!...

Pregetă cu răspunsul. Clinchet încântător împrăştie...”

— Nu te grăbi, zise tatăl. Îți turuie gura ca o... încearcă să judeci la ceea ce zice acolo. Ian auşi ce cuvinte frumoase.

Roman îşi aminti cum învățase şi el odinioară fragmentul ăsta. Îl citea tot aşa, la repeaeală, prosteşte, doar să-l zică mai repede.

— Mai târziu o să-ți pară rău.

— De ce să-mi pară rău?

— Că-nvățai aşa... în dorul lelii. Ai să regreți, da’ n-ai să mai ai ce face.

— Păi eu învăț, tată. Ce-ai cu mine?

— De-nvățat trebuie să-nveți cu judecată. Iar ție capul nu-ți stă decât la joacă. Piere undeva joaca asta a ta? Nu piere nicăieri. Da' timpul trece...

— Ho, ce-ai pățit?

— Pe mine să nu mă iei cu „ho”. Să stai şi să-nveți.

— Păi eu ce fac?

— Să-nveți cu mai multă atenție. Nu aşa: una-două şi gata treaba.

Valerka îşi îndemnă mai departe „troica”, iar Roman se lăsă iar în voia gândurilor. Erau nişte gânduri plăcute, dar aducându-i în inimă şi-o anume tristețe. Uite-l că a şi trecut de jumătatea vieții şi... ce-i cu asta? Ca mâine o să treacă şi cealaltă jumătate şi n-o să se întâmple absolut nimic. Roman îşi simți deodată inima înfiorându-se, atât de limpede îşi imagină cum va ajunge într-un târziu la capătul drumului său drept ca-n palmă şi... va închide ochii. Se săltă în capul oaselor. Într-adevăr, i-o chestie foarte simplă: închizi ochii şi-ți dai duhul, cum a făcut-o de curând şi văru-său, Egor Zveaghin. M-da...

Desluşi din nou recitativul grăbit al lui Valerka: „...şi-ncordîndu-vă laolaltă piepturile de aramă, neatingând, ai zice, pământul, păreți acum...”

Brusc, fie de necaz, fie de ciudă, Roman gândi: „Da’ de dus oare pe cine duc? Caii, adică? Pe ăla... pe Cicikov?” Mirat, se ridică în picioare. Se plimbă încolo şi încoace prin odaie. Păi

sigur că da. Pe Cicikov. Pe individul ăla îl duc, care cutreieră ținutul, cumpărând suflete moarte. Aoleu!... ce mai troică!

— Auzi, Valerka? zise el. Cine mergea, mă, cu troica aceea?

— Selifan.

— Lasă-l pe Selifan. Selifan era vizitiul. Tu să-mi spui pe cine ducea vizitiul ăsta.

— Pe Cicikov.

— M-da... Hm. Şi tot aici zice de troica-Rusie... Nu?

— Ba da. Şi ce-i cu asta?

— Cum „ce-i cu asta?” Cum „ce-i cu asta”? Păi e vorba de troica-Rusie, totul uruie, totul răsună, iar în troică stă o lichea, un escroc...

Valerka tot nu izbutea să-şi dea seama: şi ce-i dacă stă acolo?

— Păi cum, frate?! se-nfierbântă de-a binelea Roman. Luă seama apoi şi dădu din mina a pagubă: Stai, băiete, şi învață. Dacă ți s-a dat să înveți, învață. Şi ca să nu-şi mai stingherească feciorul, ieşi din odaie. Uimirea însă îi crescu şi mai mult. Nemaipomenită treabă! Goneşte, care va să zică, mânată de Dumnezeu, da’ de dus, duce un escroc. Asta cum s-o înțelegi? Nu cumva şi tu, Rusie?... Ptiu!...

Roman porni să se plimbe prin tindă, îşi mai aprinse o țigară. N-avea cui să-şi împărtăşească ideea atât de stranie şi neaşteptată. Şi tare ar mai fi vrut s-o facă. Păi asta-i o scăpare gravă! De zburat, zburăm, fir-ar să fie, da' oare pe cine ducem? Poți să înțelegi totul şi altmintrelea. Poți să înțelegi că... Măi, să fie! Roman aproape că nu-şi mai putu stăpâni frământarea. Gândul i se opri la Nikolai Stepanovici, învățătorul. Oare să se ducă la el?

— Valerka! îşi vârî Roman capul pe uşa odăii. Nikolai Stepanovici o fi acasă?

— Nu ştiu. Da’ de ce? se înfricoşă Valerka.

— Te-ntreb şi eu. Stai şi-nvață mai departe. Gata, te-ai şi speriat... De ce ți-e frică? Iar ăi fi făcut vreo pozná?

— N-am făcut nici o pozná. Ce-ai cu mine?

— Nu se pregătea cumva să plece la raion?

— Nu ştiu.

Roman se duse la Nikolai Stepanovici.

Învăţătorul era acasă, răscolea nişte vechituri adunate în şopron. Cei doi se cunoşteau bine, învăţătorul apela deseori la Roman, rugându-l să-l ducă ici-colo cu maşina

— Bună ziua, Nikolai Stepanovici.

— Bună ziua, Roman Konstantinovici! învăţătorul se scutură pe mâini de praf şi veni mai la lumină, spre uşa şopronului. Am pierdut o drăcie... uite-n ce hal sunt.

— Nikolai Stepanovici, intră Roman direct în subiect, stăm adineaori şi-l ascultam pe fecioru-meu... Are de învăţat „troica-Rusie”...

— Aşa.

— Stând astfel, ce mi-a venit în minte? Zic, uite, goneşte troica, toţi se minunează, o admiră, pot spune, îi fac loc să treacă: doar e troica-Rusie! Acolo se face direct comparaţia asta. Alte state îi fac loc să treacă...

— Aşa...

— Da' cine stă oare în troică? Roman îl privi scrutător pe celălalt. Cine călătoreşte cu ea? Cui i se face loc să treacă?

Nikolai Stepanovici, înălţă din umeri:

— De călătorit, călătoreşte Cicikov...

— Care va să zică, Rusia îl duce pe Cicikov? în faţa lui Cicikov îşi scoate lumea căciula din cap?

Nikolai Stepanovici râse. Roman însă continua să-l aţintească: scrutător şi cu stăruinţă.

— Ba nu, zise învăţătorul. Ce legătură are Cicikov?

— Păi cum? Doar în faţa troicii se dă lumea la o parte, doar ei îi face loc să treacă...

— Rusia e comparată cu troica, nu cu Cicikov. Aici vedem... Aici e vorba de mişcare, de avânt şi iuţeală - asta e ceea ce subliniază Gogol. Ce legătură are Cicikov?

— Bine, dar el e cel care călătoreşte.

— Şi ce-i cu asta?

— Păi cum? Atunci nu mai înţeleg: că doar Rusia e troica, asta-i comparaţia, nu? Dă-n troică şade un escroc. Cum să te

mândreşti cu aşa ceva?

Nikolai Stepanovici îl privi la rândul lui pe Roman... Zâmbi în colțul gurii.

— Văd că... ai luat-o cumva pe partea ailaltă.

— Păi pe orice parte ai lua-o, tot Cicikov şade în troică. Să fi mers cu ea, să zicem... Stenka Razân, totul ar fi de înțeles. Ori aşa, ăsta a umblat de colo-colo prin ținut...

— Prin gubernie.

— Mă rog, prin gubernie. Da' poate că Gogol tocmai la aşa ceva s-a şi gândit: le bag adică ăstora un fitil: până ce s-or dumiri, eu n-oi mai fi în viață. Ce ziceți?

Nikolai Stepanovici râse din nou.

— Văd că ai interpretat toate astea într-un mod cam... surprinzător. Ciudat punct de vedere... Ce-ți veni?

— Mi-a trăsnit şi mie prin cap...

— Să ştii că totul e foarte simplu. Repet: Gogol era captivat de ideea mişcării şi s-a gândit la Rusia, la soarta ei...

— Treaba asta o-nțeleg.

— Şi-atunci? E vorba de-o divagație lirică de la finele volumului întâi. Gogol se pregătea să-l scrie pe cel de-al doilea. Pe Cicikov l-a lăsat în pace - până la al doilea volum.

— Da' l-a lăsat în troică: asta e ceea ce... m-a întristat. Păi cum vine asta: de călătorit, călătoreşte un escroc, iar... Ba nu, înțeleg prea bine că aici se pot da tot soiul de explicații: mişcare, avânt, iuțeală... De fapt, naiba ştie. Că doar se poate interpreta şi-aşa cum zic eu.

— Păi ai şi interpretat... ce să mai interpretezi? Se poate, sigur că se poate. Dar asta înseamnă să gândeşti în locul lui Gogol. Că treaba asta el n-a gândit-o aşa.

— Mă rog, pe el nu-l mai poți întreba dacă a gândit-o aşa sau nu. Aş zice chiar că nici nu ne interesează: poate că-ntr-adevăr, n-a gândit. Dar uite că mie mi-a trăsnit prin minte şi aşa ceva!

— Drept să-ți spun, de când sunt învățător şi de când tot citesc fragmentul ăsta, nu m-am gândit niciodată aşa că dumneata. Şi nici n-am auzit s-o fi făcut altcineva. Nikolai

Stepanovici zâmbi. M-da.

După cum vezi, poţi s-o interpretezi şi-n felul ăsta. Şi-aş zice că nici măcar nu-i o treabă ciudată... Feciorului i-ai spus ceva în legătură cu asta?

— Nu. La ce bun să-i spun?...

— Nici nu trebuie. Căci... Nu, nu trebuie.

Roman îşi scoase ţigările, îi oferi şi învăţătorului. Fumară.

— Da' ce-aţi pierdut? întrebă mecanicul.

— O drăcie... trepiedul de la aparatul meu de fotografiat. Vreau să fotografiez în culori un apus de soare. Sunt acum nişte amurguri - parcă ar fi incendii, nu alta. Şi uite că nu-l găsesc: cine ştie unde l-oi fi vârât?

— Chiar că sunt nişte amurguri splendide, zise Roman. Da' trepiedul la ce vă trebuie?

— Păi e nevoie de un timp mai mare de expunere. Nu pot să ţin aparatul în mâini.

— Aveţi dreptate. Nu ştiu de ce, da' primăvara amurgurile sunt totdeauna frumoase.

— Da. Învăţătorul se uită la Roman şi, fără voie, râse din nou: Cicikov, ai? Ciudată chestie, pe cuvântul meu. Cum de te-a dus mintea?

Roman zâmbi la rândul lui, vru să exclame din nou: „Cine călătoreşte, frate? Cine ?”, dar n-o făcu. Toată treaba asta era, într-adevăr, neserioasă. O copilărie.

— Cred că ai învăţat şi dumneata altcândva fragmentul ăsta?

— Cum să nu! îmi amintesc foarte bine cum îl învăţam să-l zic pe de rost... Şi uite că abia după treizeci de ani mi-a venit ideea. Roman clătină din cap. Dădu apoi mâna cu învăţătorul şi porni spre casă.

Nu că s-ar fi potolit, ci doar s-a lăsat păgubaş, ba chiar şi-a adresat lui însuşi o uşoară mustrare: „Parcă n-aş avea ce face: umblu ca un prost şi mă frământ: pe Cicikov îl duce troica au ba?” în clipa următoare însă - parcă ar fi fost un blestem - îşi zise din nou: „Fireşte că pe Cicikov, mai încape îndoială?”

— Ptiu! Roman azvârli țigara fumată şi scoase pachetul din buzunar să-şi ia alta. Ia te uită, mă, ce năpastă! Să fi vrut şi nu mă... împotmoleam în halul ăsta. Ia te uită ce pacoste pe capul meu! Fir-ar ea să fie!...

Mille pardons, madame!

Când în ținutul acela vine câte cineva de la oraş, la vânătoare, şi-i întreabă pe săteni care dintre ei ar putea să-l însoțească, să-i arate locurile bogate în vânat, i se răspunde cam aşa:

— Păi, Bronka Pupkov... că la treburi dintr-astea îi mare meşter. Cu el nu te-apucă urâtul. Şi săteanul zâmbeşte cam în doi peri.

Bronka (Bronislav) Pupkov e un țăran încă în putere, bine făcut, zâmbăreț, cu ochi albaştri, picioare iuți şi vorba aşijderea. E trecut de cincizeci de ani, a fost şi pe front, însă mâna dreaptă, căreia îi lipsesc două degete, nu şi-a schilodit-o acolo: fiind încă flăcău şi ducându-se într-o zi la vânătoare (era pe vreme de iarnă), i s-a făcut sete şi-a încercat să sfărâme cu patul armei gheața de la malul unui părîu. Puşca o ținea sus, de sub cătare, cu două degete la gura țevii. Deşi arma era cu piedica pusă, de atâtea izbituri s-a despiedicat şi... unul din degetele lui Bronka s-a dus cât colo, iar celălalt a rămas să-i atârne de-o pieliță. A rupt-o chiar el, Bronka, iar cele două degete - arătătorul şi mijlociul - le-a adus acasă şi le-a înmormântat în grădina de zarzavaturi. Ba chiar le-a zis cam aşa:

— Dormiți în pace, dragele mele degete, până la ziua de apoi.

A vrut să le pună şi cruce, dar nu l-a lăsat taică-său.

De-a lungul vremii, Bronka a iscat multe scandaluri, se bătea deseori cu lumea, era el însuşi bătut zdravăn, zăcea cât zăcea, pe urmă pornea iar să străbată cu motoreta lui

asurzitoare ulițele satului: nu purta pică nimănui, avea o fire uşoară.

Pe vânătorii care veneau de la oraş îi aştepta ca pe-o zi de sărbătoare. Când soseau, în sfârşit, era gata să umble cu ei şi-o săptămână, şi-o lună întreagă. Ținutul îl cunoştea ca pe cele opt degete ale sale, era vânător iscusit şi norocos.

Orăşenii nu se zgârceau la votcă, uneori îi strecurau şi ceva gologani, iar dacă n-o făceau, era bine şi-aşa.

— Cât stați pe la noi? îi întreba el c-o mină preocupată.

— Păi, vreo trei zile.

— O să fiți serviți ca la farmacie. Vă odihniți şi dumneavoastră, vă mai potoliți şi nervii.

Rămâneau plecați câte trei, patru zile, uneori şi-o săptămână. Era tare plăcut. Oamenii de la oraş îs respectuoşi, cu ei nu-ți vine să te iei la bătaie, nici când se mai afumă nițel. Lui Bronka îi plăcea să le povestească tot felul de istorii vânătoreşti.

În cea din urmă zi, când aşezau masa de rămas bun, Bronka venea cu povestea lui cea mai de seamă.

Ziua aceea o aştepta cu nerăbdare sporită, deşi încerca din răsputeri să nu şi-o arate pe față. Şi când ea şosea în sfârşit, îşi simțea încă de dimineață inima înfiorată şi se cufunda în tăcere, având întipărită pe chip o expresie din cele mai solemne.

— Da' ce-i cu dumneata? îl întrebau vânătorii.

— Nimic deosebit, le răspundea el. Masa unde-o întindem? Pe malul apei?

— Se poate şi-acolo.

Mai spre seară, alegeau un loc potrivit pe malul râului cel atât de frumos, cu apa lui repede, şi-ncingeau focul. În timp ce în oală pornea să clocotească ciorba de peşte, dădeau duşcă primul pahar şi se-apucau să tăifăsuiască.

Bronka, golindu-şi pentru a doua oară păhărelul de aluminiu, îşi aprindea o țigară...

— Pe front ați fost? întreba la un moment dat, parcă fără o intenție anume. Bărbații trecuți de patruzeci de ani îi

răspundeau aproape totdeauna afirmativ, dar el le punea întrebarea asta şi celor mai tineri: pentru povestea lui avea nevoie de-o introducere.

— Ai venit cu asta de pe front? îl întrebau la rândul lor ceilalți, având în vedere mina lui schiloadă.

— Nu. Eu am făcut frontul ca sanitar. M-da... Cam aşa a fost treaba... Un timp, Bronka se cufundă iar în tăcere. Spuneți-mi, rogu-vă, despre atentatul asupra lui Hitler ați auzit?

— Cum să nu?

— Stați oleacă. Vă gândiți la ăla când au vrut chiar generalii lui să-i facă de petrecanie?

— Da.

— Ei nu. Eu vorbesc de-un altul.

— Care altul? A mai fost şi-un altul?

— Bineînțeles. Bronka îşi întindea păhărelul de aluminiu. Încă un strop, vă rog. Da paharul pe gât. A fost, dragi tovarăşi, a fost. Hu-uh! Uite-atîta nu i-a ajuns glontele la cap. Le arăta el celorlalți vârful unghiei.

— Când s-a-ntâmplat asta?

— În nouă sute patruzeci şi trei, în ziua de douăzeci şi cinci iulie. Bronka se cufunda din nou în tăcere, ca şi când ar fi rememorat nişte amintiri dragi de-altcîndva, numai de el ştiute.

— Da' cine-a tras în el?

Bronka părea că n-aude întrebarea, fuma ginditor, cu ochii la foc.

— Şi unde a fost comis atentatul?

Bronka tăcea.

Oamenii îşi aruncau unul altuia priviri nedumerite.

— Eu am tras, zicea el brusc, cu voce scăzută. Se mai uita un timp la pălălaia focului, apoi îşi ridică ochii şi-i privea pe cei din jur ca şi când ar fi vrut să spună: „Vă mirați? Să ştiți că nici mie nu-mi vine a crede”. Şi le zâmbea cu un fel de tristețe.

De obicei, lumea rămânea tăcută, cu ochii la Bronka. El

continua să-şi fumeze ţigara, împingea în foc, c-un beţişor, tăciunii rostogoliţi pe iarbă... Tocmai acelea erau pentru el clipele cele mai frumoase. Parcă un pahar de spirt curat ar fi pornit să i se prelingă prin vine.

— Vorbeşti serios?

— Asta-i bună! Credeţi că nu ştiu ce poţi să păţeşti pentru falsificarea istoriei? Ştiu. Ştiu, tovarăşi dragi.

— Ia mai dă-o-ncolo de tâmpenie!...

— Şi unde s-a-ntâmplat asta? Cum ai tras?

— Cu un browning. Uite-aşa: am apăsat pe trăgaci şi - pac! Bronka se uita la cei de faţă grav, întristat de neîncrederea pe care o manifestau aceştia. N-o mai făcea câtuşi de puţin în bătaie de joc.

Cei neîncrezători îşi cam pierdeau eumpătul.

— Da' de ce treaba asta n-o ştie nimeni?

— Pentru că şi peste-o sută de ani multe lucruri vor mai pluti în beznă. Clar? Că poate n-aţi ştiut... Tocmai aici e tragedia, că mulţi eroi rămân necunoscuţi.

— Să ştii că asta cam miroase a...

— Lasă-l în pace. Povesteşte-ne şi nouă cum a fost treaba?

Bronka era convins că, în cele din urmă, lumea va dori totuşi să-l asculte. Se întâmpla aşa de fiecare dată.

— Mi-e c-o să mă daţi de gol...

O clipă rămâneau iar descumpăniţi.

— Ba n-o să te dăm de gol.

— Pe cuvânt de onoare?

— N-o să te dăm, omule! Hai, povesteşte.

— Ba nu, vă rog să vă daţi cuvântul. Că lumea din sat ştiţi cum e... Abia aşteaptă să-mprăştie vorba...

— Las' că n-o să fie nimic! Oamenii erau acum nerăbdători să-l asculte. Haide, zi-i odată.

— Încă un strop, vă rog. Bronka îşi întindea iar paharul. Părea cu totul treaz. După cum v-am mai spus, treaba asta s-a-ntâmplat la douăzeci şi cinci iulie, o mie nouă sute patruzeci şi trei. Ne aflam atunci în ofensivă. Când se trece la ofensivă, sanitarii au de lucru mai mult ca oricând. În ziua

aceea adusesem la ambulanță vreo doisprezece oameni... Adusesem şi-un locotenent, era grav rănit, săracul, şi l-am pus într-o rezervă. În rezerva aia se afla şi-un general. Un general-maior. Rănit mai uşor, atins oleacă, mai sus de genunchi. Tocmai i se schimba pansamentul. Mă vede pe mine generalul acela şi zice:

— Să mai stai p-aici, sanitarule, să nu pleci.

Îmi zic: precis c-o să am de mers undeva; doreşte pesemne generalul să-i dau o mină de ajutor. Mă rog, stau şi aştept. Cu generalii să ştiți că-i grozav să ai de-a face: toată situația o ai ca-n palmă.

Oamenii ascultă în tăcere. Focul arde vesel, fumegă, îi trosnesc când şi când tăciunii. Din pădure se strecoară pe furiş umbra amurgului, coboară pe apă, şi numai şuvoiul din mijlocul râului, unda lui cea mai repede, încă mai joacă în lumină, încă mai sclipeşte, ca şi când un peşte imens ar goni pe-acolo la vale, legănându-şi prin penumbră trupul lung, argintiu.

— L-au pansat, în fine, pe general şi doctoru-i zice: „Ar trebui să mai zăboviți pe la noi". Da' generalul de colo: „Ia mai slăbeşte-mă, vericule!" Numai nouă ne era p-atunci frică de doctori, că generalii să ştiți că nu-i prea băgau în seamă. M-am suit cu generalul în maşină şi-am plecat. Habar n-aveam unde mă duce. Pe drum a început să mă întrebe de unde sunt, cu ce m-am ocupat înainte să-nceapă războiul, câte clase am la bază? I-am răspuns cu de-a măruntul: că sunt din cutare loc (m-am născut chiar aici, în ținutul ăsta), că am lucrat în colhoz, dar că m-am ocupat mai mult cu vânătoarea. „Asta-i bine, zice generalul. Eşti bun țintaş?" Păi, zic eu, ca să nu lungesc vorba, cu carabina îți sting o lumânare de la cincizeci de paşi. Cât despre clasele alea, zic, cu aşa ceva nu mă prea pot lăuda: tata mă lua de mic copil cu el prin taiga. Nu-i nimic, zice generalul, acolo unde o fi cazul, n-ai să ai nevoie de studii superioare. Pe câtă vreme, zice, dacă ai să ne ajuți să stingem o lumânare afurisită, care a dat foc la întreaga lume, Patria să ştii că nu te va uita

nicicând. Începuse adică omul să bată încotrova. Ați priceput-o, aşa-i? Ei bine, eu, în momentul acela, nu-mi dădeam seama câtuşi de puțin.

Am ajuns în cele din urmă la un adăpost mare. Generalul i-a dat pe toți af^ră şi-a început să mă descoasă mai departe. Niscaiva rubedenii prin străinătate, zice, n-ai cumva? De unde să am? zic. Siberieni suntem din moşi-strămoşi. Ne tragem din cazacii oare au clădit fortăreața Bii-Katunsk. Încă pe vremea țarului Petru. De-acolo obârşim, zic, aproape întreg satul...

— Da' de ce-ți zice dumitale Bronislav? îi ia vorbă unul din vânători.

— Că i-a trăsnit aşa prin minte lu' popa al nostru, de bețiv ce era. Pentru asta i-am ars şi eu una zdravănă, când l-am escortat la G.P.U., în nouă sute treizeci şi trei...

— Cum, cum? Unde l-ai escortat?

— Păi, la oraş. De ridicat, l-am ridicat, da' n-avea cine să-l ducă. Du-te tu, Bronka, mi-au zis ăilalți, că tu ai cu el o socoteală veche.

— Da' de ce? Ai un nume frumos.

— La un nume ca ăsta, trebuie să-l ai şi p-ăla de familie mai ca lumea. Or eu îs Bronislav Pupkov[9]. La armată, cum începea apelul, cum auzeai lumea râzând. Pe câtă vreme avem pe imul în sat, Vanka Pupkov îi zice, şi nu se leagă nimeni de el.

— Mă rog. Şi ce-a fost mai departe?

— Păi, mai departe a fost cam aşa. Da' unde-am rămas?

— Începuse generalul să te-ntrebe...

— Aha. Păi m-a tot întrebat el, pe urmă îmi spune: „Tovarăşe Pupkov, zice, partidul şi guvernul îți încredințează o misiune de cea mai mare răspundere. Aici, în linia întâi, zice, a sosit Hitler, incognito. Ni se oferă, deci, şansa să-l mătrăşim. De curând am pus mâna pe-un ticălos, trimis la noi c-o misiune specială. Misiunea şi-a îndeplinit-o, dar ne-a picat după aceea nouă în mina. Şi-am aflat că trebuia să

[9] De la „pupok" — buric.

treacă înapoi linia frontului ca să-i înmâneze lui Hitler personal nişte documente foarte importante. Or Hitler şi clica lui ştiu cu toţii cum arată individul ăsta la faţă.”

— Bine, dar ce amestec aveai dumneata?

— Cine mă-ntrerupe, sticloanţa s-o destupe. Încă un strop, vă rog. Hu-uh! Explicaţia-i foarte simplă: semănăm cu ăla ca două picături de apă. Măi şi-a-nceput, fraţilor, o viaţă!... Bronka se cufundă în amintiri cu atâta voluptate, cu un asemenea avânt, pe care de-abia şi-l reţine, încât cei din jur încearcă la rândul lor un sentiment plăcut, cu totul aparte. Zâmbesc. Îi cuprinde pe toţi un fel de molcomă încântare. Mi-au dat, deci, o cameră separată, chiar acolo, în clădirea spitalului, mi-au repartizat şi două cătane de ajutor. 0 cătană avea chiar gradul de plutonier, deşi, vorba aia, eu eram simplu soldat. Ia adă-mi cizmele alea, zic, tovarăşe plutonier. Se ducea omul şi mi le aducea. Execută ordinul, ce putea să facă. Iar eu între timp eram pus să studiez. Urmăm, adică, nişte cursuri...

— Ce fel de cursuri?

— Nişte cursuri speciale. Despre treaba asta deocamdată n-am voie să vorbesc, am dat şi-o declaraţie-n scris. Abia după cincizeci de ani o să am dreptul. Şi n-au trecut decât... Bronka numără în gând şi mişcă din buze....N-au trecut decât douăzeci şi cinci. Mă rog, asta-i altă problemă. Traiul ăla deci îşi urmează cursul. Dimineaţa când mă scol, mi se aduce micul dejun: felu-ntîi, felu' doi, felu’ trei. De-mi aduce cătana un vinaţ mai nu ştiu cum, eu hău! mă răstesc la el şi-odată-l vezi cum vine cu butelcuţa de spirt în braţe. Că era dintr-ăsta la spital, de nu mai aveau unde să-l pună. Puneam mâna pe spirt, mi-l potriveam cu apă după cum îmi era voia, iar vinaţul ia-l dumneata, cătană... Trece aşa o săptămână. Mă gândesc: oare cât m-or mai ţine ăştia aici? în fine, într-o bună zi, sunt chemat la general. „Ei, zice generalul, cum e, tovarăşe Pupkov?” Sunt gata, zic, să-ndeplinesc misiunea! „Bravo, zice, cu Dumnezeu înainte. Te aşteptăm să te-ntorci de acolo Erou al Uniunii Sovietice. Vezi

numai să nu greşeşti ținta!” De-am să greşesc ținta, zic, să fiu ultimul trădător şi duşman al poporului. Ori, zic, pier împreună cu Hitler, ori o să veniți să-l eliberați pe Bronislav Ivanovici Pupkov, Erou al Uniunii Sovietice. Am uitat să vă spun că ai noştri pregăteau tocmai atunci o ofensivă grandioasă. Uite aşa, din flancuri, urma să vină infanteria, iar în față - un puternic atac frontal cu tancurile.

Lui Bronka ochii îi scânteiază ca nişte tăciuni aprinşi. Nici păhărelul de aluminiu nu şi-l mai întinde: a uitat de el. Reflexele flăcărilor îi joacă pe obrazul uscățiv, cu trăsături ca la carte. E chipeş în clipele acelea Bronka şi-i nervos.

— N-am să vă mai povestesc, dragi tovarăşi, cum m-au trecut peste linia frontului şi cum am ajuns în buncărul lui Hitler. Vă spun doar atât, c-am ajuns. Bronka se ridică în picioare. Am ajuns!... Cobor ultima treaptă şi văd că mă aflu într-o sală mare, cu ziduri din beton armat. Arde lumină electrică, împrejur o droaie de generali... Caut să mă orientez rapid: unde-i Hitler? Bronka e cuprins de încordare, glasul i se frânge, răsună când într-o şoaptă şuierătoare, când într-un țipăt scurt, care te taie la ureche. Vorbeşte întrerupt, nu-şi mai sfârşeşte frazele, înghite în sec... Inima mi-e uite-aici... mi-o simt în beregată. Unde-i Hitler?! îi studiasem ca la microscop botul de vulpe şi-mi făcusem din timp planul unde să-l țintesc: drept în mustață. Ridic deci brațul: „Heil Hitler!” în cealaltă țin un pachet. În pachetul ăla aveam un browning încărcat cu gloanțe explozive, unse cu otravă. Vine la mine un general şi-ntinde mina să-mi ia pachetul. Eu îi fac semn, aşa, politicos. Zic, miile pardons, madame, e pentru fiihrer. I-am spus-o în cea mai curată limbă germană: fiu-rer! Bronka înghite în sec. Şi-atunci... odată îl văd că apare. Parcă a trecut un curent prin mine... Mi-am amintit de patria mea depărtată... De tata şi de mama... Că pe-atunci încă n-aveam nevastă... Bronka tace un timp, gata să plângă, să urle, să-şi rupă cămaşa de pe el. Ştiți cum ți se-ntâmplă uneori, îşi reia el vorba, îți trece toată viața pe dinaintea ochilor... Aşa pățeşti şi când îți iese ursul în cale... Of! Nu mai pot! Lui

Bronka îi dau lacrimile.

— Şi pe urmă? întreabă abia auzit careva dintre ascultători.

— A venit drept la mine. Toți generalii - în poziție de drepți. El zâmbea. Şi-atunci am rupt pachetul... Râzi, ticălosule?! Poftim, atunci, pentru toate suferințele noastre!... Pentru rănile noastre! Pentru sângele oamenilor sovietici!... Pentru oraşele şi satele distruse! Pentru lacrimile mamelor şi soțiilor noastre!... Bronka țipă, ținând mâna ca şi când ar fi tras cu pistolul. Toți cei din jur se simt stingheriți. Te-a apucat râsul?! Să te scalzi acum în sânge, năpârca blestemată! Țipătul îi e acum sfâşietor. Apoi se lasă brusc o tăcere mormântală. Şi îndată răsună o şoaptă grăbită, aproape nedesluşită: Am tras... Bronka îşi lasă capul în piept, plânge în tăcere, scrâşneşte din dinți, scutură din cap cu deznădejde. Apoi ridică fruntea. Obrazul îi e scăldat în lacrimi. Rosteşte din nou încet, foarte încet, cu groază:

— Nu l-am nimerit...

Lumea tace. Starea în care se afla Bronka îi impresionează şi-i miră atât de mult pe cei din jur, îneît nu se încumetă să vorbească nici unul.

— Încă un strop, vă rog, zice Bronka încet,, cu tărie în glas. Îşi bea paharul şi se duce spretf malul râului. Se aşază acolo şi stă mult, de unul singur, istovit de emoția încercată. Tuşeşte şi oftează. Ciorba ce i se oferă o refuză.

...Lumea din sat află, de obicei, foarte curând că Bronka şi-a istorisit din nou povestea cu „atentatul”.

Iar el se întoarce acasă posomorât, aşteptându-se să fie suduit şi să suduie la rândul lui. Nevastă-sa, o muiere urâtă, cu buze groase, se repede la el cu gura, de cum îl vede la uşă:

— Ce-mi vii ca un câine bătut? Iar ai trăncănit?...

— Du-te, mă!... îi răspunde alene Bronka. Dă-mi să mănânc ceva.

— Ce să mănânci, ce să mănânci? Ar trebui să-ți crăp capul cu cântarul ăsta! țipă nevastă-sa. Râde lumea de noi, de nu mai poți scoate nasul afară!...

— Păi stai dracului acasă, nu mai umbla aiurea.

— Ba am să mă duc!... Am să mă duc chiar acum la *selsoviet,* să te cheme iar acolo! O să te bage-ntr-o zi la puşcărie, ciungul dracului. Din cauză că falsifici istoria...

— N-au drept. Că nu-i o lucrare tipărită. Pricepi? Şi-acu' dă-mi să mănânc.

— Râde lumea de el, îi râde-n faţă şi lui nici că-i pasă: Nespălatule! Jivină păduratică ce eşti!... N-ai pic de obraz! Scuipa-ţi-aş mutra aia neruşinată! Buricule !...

Bronka ridică ochii la nevastă-sa. Uitătura îi e severă, pătrunsă de-o minie reţinută.

— Mills pardons, madame... Poate-ţi scap una!...

În asemenea cazuri, nevastă-sa sfârşea prin a ieşi din casă, trântind uşa, şi a se ducc să se plângă iar de „jivina ei păduratică".

N-avea însă dreptate, zicând că lui Bronka nu-i pasă. Dimpotrivă, el se frămînta cumplit, cuprins de remuşcări şi de ciudă... Şi timp de două zile bea acasă la el. Îl trimitea la magazin să-i ia votcă, pe fecioru-său, un băieţandru de-o şchioapă.

— Să nu stai acolo, s-asculţi ce trăncăneşte lumea, îi zicea cu un aer vinovat şi cu ciudă în glas. Ia o sticlă şi vino fuga acasă.

Fusese, într-adevăr, chemat de câteva ori la sovietul sătesc, povăţuit acolo, ameninţat că se vor lua măsuri împotriva lui... Treaz fiind, Bronka, evita privirea preşedintelui, îi răspundea supărat, de-aproape nu-l înţelegeai ce spune.

— Bine, bine!.. Lasă-te, bre, de chestiile astea! Ei şi?... Mare scofală!...

Pe urmă dădea pe gât o „sticloanţă" la magazin, şedea o vreme pe trepte, ca să-l „apuce", după care se ridica în picioare, îşi suflecă mânecile şi zicea cu glas tare:

— Poftiţi, vă rog! Care doreşte? Pe ăl de l-oi schilodi oleacă, rog să nu se supere. Miile pardons!...

Era, însă, într-adevăr, un ţintaş fără pereche.

Cred!

Duminica îl cuprindea urâtul mai abitir ca oricând. Îl măcina pe dinăuntru, îl ustura la ficați... Maxim parcă-l. vedea aievea ca pe un fel de muiere dintr-alea jegoase, bolnave şi neruşinate, cu gura mirosindu-i urât, care ar fi umblat să-l mângâie, să-l sărute...

— Na, că m-a apucat!... Iar a dat peste mine.

— Of!... Doamne... Vrea şi Umflatu' să pară om: vezi doamne, i-e urât! îl lua peste picior nevastă-sa, Liudă, o femeie aspră, muncitoare: ei nu-i era urât niciodată. De ce ți-o fi urât, omule?

Maxim Iarikov o ațintea cu privirea ochilor săi negri, înflăcărați... Strângea din dinți.

— Haide, înjură-mă, poate ți-o trece urâtul. Că la aşa ceva eşti meşter.

Uneori Maxim izbutea să-şi înfrângă pornirea, să n-o înjure. Voia să se facă înțeles.

— Parcă tu mă poți înțelege?

— De ce să nu te-nțeleg? Lămureşte-mă şi-am să te-nțeleg.

— Vezi, mă, tu ai mâini, picioare şi... alte organe. Cât de mari or ți, asta-i altă poveste, dar le ai pe toate la locul lor. Dacă te doare piciorul, îl simți că te doare, când te-apucă foamea, te-aşezi la masă... Este?

— O fi.

Maxim sărea de pe scaun (era un bărbat iute, de vreo patruzeci de ani, aprig şi nărăvaş, tot voia să se spetească muncind şi tot nu izbutea s-o facă, deşi muncea mult), se-apuca să măsoare odaia, iar ochii îi sclipeau a furie:

— Da' mai are omul şi-un suflet! Uite ăsta de-aici

— Îşi arăta el pieptul - şi mă doare! Doar nu umblu cu prefăcătorii! îl simt că mă doare!

— Altundeva nu te doare?

— Ascultă ce-ți spun! țipa ascuțit Maxim. Dacă vrei să mănțelegi, ascultă-mă I Dacă te-a făcut mă-ta de lemn, măcar încearcă să pricepi că mai sunt şi oameni cu suflet! Doar eu nu vin să-ți cer trei ruble de-o votcă, eu vreau să... Of, că proastă mai eşti! îşi pierdea el răbdarea, dându-şi seama deodată, cu toată limpezimea, că niciodată nevastă-sa n-o să-l poată înțelege. Niciodată. De şi-ar spinteca pieptul, de şi-ar scoate sufletul de acolo şi i l-ar arăta, ea nu i-ar spune decât atât: păi ăla-i borhot! De fapt, nici el nu credea că sufletul îi este numai aşa, un boț de carne. Prin urmare, orice i-ar zice nevesti-si, degeaba îi zice. Şi-atunci la ce bun să-şi facă inimă rea? De m-ai întreba - îşi reluă el vorba - pe cine urăsc eu cel mai tare pe lumea asta, eu ți-aş zice: pe oamenii fără suflet. Ori cu sufletul pocit. Decât să stai de vorbă cu de-alde voi, ăştia, mai bine te dai cu capul de pereți.

— Mă, ce-ți mai umblă gura!

— Piei de-aici, să nu te văd!

— Păi de ce te-nfurii, bărbate, dacă zici că ai suflet?

— Da' tu ce, crezi că sufletu-i turtă dulce? Sufletul meu uite că se-ntreabă: de ce l-oi fi târând întruna după mine? D-aia mă şi doare. Da' dacă mă doare, eu mă-nfurii. Îmi fac nervi.

— Şi mai du-te dracului cu nervii tăi cu tot. În ziua de duminică, lumea petrece, vorba ceea, în chip civilizat. Merge la cinema... Numai tu, vezi doamne, cu nervii tăi. Umflatule...

Maxim se oprea în fața ferestrei şi stă multă vreme nemişcat, uitându-se afară, pe uliță.

E iarnă şi e ger. Spre cerul înalt şi înghețat satul trimite trâmbe de fum cenuşiu: lumea stă la căldurică. Pe uliță trece câte-o bătrână, ducând cu cobilița gălețile pline şi chiar de după geamurile duble ale ferestrei se aude cum îi scârțâie pe sub pâslari zăpada tare, înghețată. S-apucă apoi, tarnnişam,

să latre câte un câine şi tace din nou: e ger mare. Oamenii îs pe la casele lor, la gura sobei. Stau de vorbă, fac de mâncare, discută despre ce-a făcut cutare sau cutare... Dacă au ce bea - beau, dar nici acolo nu-i cine ştie ce veselie.

Când îl apucă untul, Maxim nu stă să filozofeze, nici nu cere nimănui nimic, n-are în el decât durere şi mânie. Dar nu-i mânios pe cineva anume, nici nu simte nevoia să-i dea cuiva peste bot şi nici nu-i vine să-şi pună ştreangul de gât. Nu vrea nimic şi tocmai asta e ceea ce-l chinuieşte. Nici să stea întins în pat nu-l trage inima şi nici să bea rachiu, căci nu vrea să se facă de râsul lumii, îi este silă de-aşa ceva. Altă dată o mai făcea. Într-o zi, beat fiind, plânsese la miliție în hohote şi se bătuse cu capul de-un perete pe care se aflau atîmate tot soiul de afişe: zicea, vezi doamne - aflase asta abia mai târziu - că el şi c-un alt sătean ar fi inventat un motor puternic, dar de dimensiunile unei cutii de chibrituri şi că ar fi vândut planurile acestuia americanilor. Că el, Maxim, îşi dă seama perfect de bine cât îi e de josnică fapta săvârşită, recunoaşte că nu-i decât un trădător, un „Vlasov al ştiinței" şi cere să fie dus sub escortă la Măgădan. Ținea, totodată, morțiş să meargă într-acolo desculț.

— Da' de ce-ai înstrăinat planurile? îl tot întreba plutonierul. Şi cui!! !

Asta Maxim n-o mai ştia. Ştia doar că a ajuns „mai ticălos ca Vlasov" şi continua să plângă în hohote.

Într-o asemenea chinuitoare zi de duminică, Maxim sta din nou la fereastră şi se uită afară, pe uliță. Era şi-atunci o zi senină, geroasă, iar din hornurile caselor urcau spre cer trâmbe de fum.

„Şi ce-i cu asta? gândea, supărat, Maxim. Tot aşa a fost şi-acum o sută de ani. Nu-i nimic nou. Şi-aşa o să fie totdeauna. Uite că trece un puşti, feciorul lui Vanka Malofeev... Or eu mi-l amintesc pe Vanka însuşi, când era aşa, că fi-su. Pe-atunci eram şi eu la fel. O să mai treacă un timp şi ăştia, micii, o să aibă la rândul lor copii. Iar copiii lor

— alți copii. Şi asta-i tot? Păi la ce bun?"

Simțământul care-l cuprinsese, se făcu de neîndurat... Tocmai atunci își aminti că lui Ilia Lapşin, vecinul lui, îi venise un oaspete - un neam de-al nevesti-si - şi că oaspetele acela era un popă. Popă în toată legea, cu plete lungi. Era bolnav, avea ceva la plămâni şi venise aci, în sat, să se doftoricească. Se doftoricea cu seu de viezure. Îi făcea rost de viezuri cumnatu-său. Popa avea bani şi, împreună cu Ilia, se apuca deseori să bea spirt. Nu bea altceva decât spirt.

Maxim o porni spre casa lui Lapşin.

Ilia tocmai sta cu popa la masă, bea cu el spirt şi tăifăsuiau amândoi pe-ndelete. Se şi afumase omul: moțăia şi bolmojea întruna că duminică - nu duminica asta, duminica ailaltă - o să-i aducă popii doisprezece viezuri deodată.

— La ce-mi trebuie atâția? zicea popă. Mie să-mi aduci trei, da' graşi.

— Ba ți-aduc doişpe şi-ți alegi tu p-ormă din ei. Treaba mea e să ți-i aduc. După aia ți-l alegi tu p-ăl care o fi mai gras. Că, vorba ceea, trebuie să te-nzdrăveneşti... D-aia ți-i şi aduc. O duzină-ntreagă...

Popa începuse a se plictisi de bolmojeala lui Ilia. Văzându-l pe Maxim, se-nveseli.

— Ce vânt te-aduce? îl întrebă.

— Mă doare sufletu', mărturisi Maxim. Şi-am venit să aflu: p-ăi credincioşi îi doare vreodată său nu-i doare?

— Nişte spirt bei?

— 'Mneața să nu-ți închipui c-am venit pentru aşa ceva. Pot să şi beau, da' n-am venit pentru asta. Vreau să ştiu: pe dumneata, de exemplu, te doare vreodată sufletu'?

Popa turnă spirtul în pahare, împinse unul dintre ele spre Maxim, îi dădu şi sticla cu apă.

— Potriveşte-i tăria după cum îți place.

Popa era un bărbat voinic, de vreo şaizeci de ani, lat în umeri şi cu nişte mâini enorme. Nici nu-ți venea a crede că are ceva la plămâni. Ochii îi erau limpezi şi vădeau înțelepciune. Pe oamenii din preajma lui îi ațintea drept în ochi cu o privire îndrăzneață. Pe unul ca ăsta îl vedeai mai

degrabă fugind de plata unei pensii alimentare, decât fluturând cădelnița prin biserică. Nu arăta deloc a om cucernic, înclinat spre o viață retrasă: c-o mutră ca a lui nu prea erai potrivit să descurci firele încâlcite - vii şi sensibile - ale amărăciunilor şi durerilor omeneşti. Şi totuşi - Maxim îşi dădu repede seama de asta - popa trebuia să fie un om tare interesant.

— Zici că te doare sufletul?

— Mă doare.

— M-da. Popa trase o duşcă şi se şterse pe buze cu colțul feței de masă. Hai s-o luăm mai pe departe. Ascultă-mă cu luare-aminte şi nu mă-ntrerupe. Se lăsă pe spătarul scaunului, îşi netezi barba şi-şi începu vorba cu o vădită plăcere.

— Când s-a ivit pe lume neamul omenesc, tot atunci s-a născut şi răul. Născându-se răul, s-a născut şi dorința omului de a lupta împotriva lui. A apărut, aşadar, binele. Asta înseamnă că binele n-a apărut decât atunci când a apărut şi răul. Cu alte cuvinte, există răul - există şi binele, nu există răul - nu există nici binele. Clar.

— Zi-i, zi-i.

— Nu mă lua aşa, că nu mai zic nimic. Popa era pesemne ahtiat după asemenea divagații ciudate, abstracte şi iresponsabile. Ce reprezintă Hristos? continuă el. Hristos este însăşi întruchiparea binelui, menit să nimicească răul de pe pământ. De două mii de ani e prezent ca idee în mijlocul oamenilor şi luptă împotriva răului.

Ilia adormise cu capul pe masă.

— De două mii de ani se-ncearcă, deci, a se nimici, în numele lui Hristos, răul de pe pământ, dar sfârşitul acestei lupte nici măcar nu se întrevede. Te rog, nu mai fuma. Ori du-te şi fumează colo, la gura sobei.

Maxim îşi strivi țigara de talpă şi continuă să asculte cu mult interes.

— Da' ce ai 'mneața la plămâni? îl întrebă din politețe pe popă.

— Mă dor, răspunse acesta scurt şi fără chef.
— Seul de viezure te-ajută?
— M-ajută. Dar să continuăm... fiul meu cel zăhăit.
— Ce ai, taică? făcu mirat, Maxim.
— Doar te rugasem să nu mă-ntrerupi.
— Atâta te-am întrebat: ce ai la plămâni?
— Ba m-ai întrebat de ce te doare sufletul. Iar eu încerc să-ți arăt cât mai pe-nțelesul tău imaginea acestei lumi, pentru că sufletul tău să-şi dobîndească liniştea. Ziceam, aşadar, că ideea unui Hristos a apărut din dorința ca răul să fie înfrânt. Altminteri, ideea asta n-ar fi avut nici un rost. Ia închipuie-ți că binele ar ieşi biruitor. Că ar birui, adică, Hristos. Ar mai fi atunci nevoie de el? Câtuşi de puțin. Vezi, aşadar, că nu-i vorba de-un factor veşnic, nepieritor, ci de unul provizoriu, temporar, cum ar fi, de exemplu, dictatura proletariatului. Eu însă doresc să cred în ceva veşnic. Într-o forță uriaşă, nepieritoare. Într-o ordine eternă, care ştiu că se va instaura odată şi odată.
— În comunism, adică?
— Ce-i cu comunismul?
— Crezi în comunism?
— Nu e de domeniul meu. Văd că iar mă-ntrerupi.
— Gata. N-o mai fac. Te-aş ruga numai să vorbeşti mai aşa... ca să te pot pricepe. Şi n-o lua prea repede.
— Ți-am spus un lucru foarte clar: vreau să cred în binele etern, veşnic, în dreptatea eternă, în eterna Forță supremă, care a iscat toate astea pe pământ. Vreau să cunosc această forță şi vreau să sper că ea va învinge. Căci altfel, ce scop ar avea totul? Ei bine, unde-ar trebui să caut această forță? Popa se uită întrebător la Maxim. Şi există ea, oare?
Maxim înălță din umeri.
— Nu ştiu.
— Nici eu nu ştiu.
— Asta-i bună!
— Şi-ncă una. Da. Nu cunosc o asemenea forță. Şi se prea poate ca, om fiind, să nici nu-mi fie dat s-o cunosc, s-o

pătrund cu mintea, să-i desluşesc esenţa. Or, în cazul ăsta, refuz să înţeleg pentru ce exist ca fiinţă pe-acest pământ. Vezi, asta e ceea ce mă frământă. Iar tu, cu sufletul tău bolnav, să ştii că ai venit exact unde trebuia. Mă doare şi pe mine sufletul. Numai că tu ai venit să capeţi răspunsul de-a gata, iar eu încerc din răsputeri să-i dau de fund. Avem însă în faţă un imens ocean, care nu poate fi golit cu paharul. Şi-atunci ne-apucăm să dăm pe gât porcăria asta... Popa mai trase o înghiţitură de spirt şi se şterse din nou la gură cu faţa de masă. Când bem aşa ceva, reluă el, încercăm, de fapt, să golim oceanul şi să-i dăm de fund. Dar o facem tot cu paharul. Cu paharul, fiule! Cercul s-a închis: suntem condamnaţi.

— Spune-mi... Aş putea să zic şi eu o vorbă?

— Dă-i drumul.

— Văd că eşti un popă foarte... interesant. Oare există şi popi dintr-ăştia?

— Sunt om şi nimic din ce este omenesc nu mi-e străin. Asta a spus-o un ateu celebru, şi-a spus-o foarte just. A dat, ce-i drept, dovadă de-o oarecare vanitate, căci în timpul vieţii lui nu l-a socotit nimeni Dumnezeu.

— Deci, dacă te-am înţeles bine, Dumnezeu nu există?

— Âm spus că nu există. Acum voi spune că da, există. Mai toarnă-mi, fiule, nişte spirt, adaugă-i douăzeci şi cinci la sută apă şi dă-mi paharul. Toarnă-ţi şi ţie. Toamă-ţi, fiule al meu cel cu mintea simplă, şi să ni se-mplinească vrerea, să dăm, adică, de fundul oceanului! Popa mai trase o înghiţitură. Da. Acum voi spune că există. Iar numele lui este Viaţa. Acesta £ Dumnezeul în care cred. E un Dumnezeu sever şi preaputernic. El ne oferă binele şi răul laolaltă. De fapt ăsta este şi raiul de care ştim cu toţii. De ce adică am hotărât noi că binele trebuie să biruiască răul? Pentru ce să-l biruiască? Mie, de exemplu, mi s-ar părea interesant să aflu că tu n-ai venit aici ca să afli adevărul, ci ca să bei spirt. Şi că stai şi te holbezi la mine doar ca să-mi arăţi că te interesează într-adevăr vorbele mele...

Maxim se foi pe scaun.

— Dar tot atât de interesant ar fi de ştiut că-ntr-adevăr, nu de spirt ai nevoie, ci de adevăr. În fine, cel mai interesant ar fi să aflu adevărul adevărat. Ce te-a adus aici: sufletul ori spirtul? După cum vezi, eu stau şi-mi frământ creierii, în loc că pur şi simplu să-mi fie milă de tine, o gânganie amărita. Dar tocmai de aceea, potrivit credinței mele în acest Dumnezeu al meu, eu vin în cele din urmă şi-ți spun: te doare sufletul? Foarte bine. Minunat! înseamnă că ai avut barem o tresărire-n tine! Că altminteri, cu echilibrul tău sufletesc, nici de pe cuptor nu te-ai fi urnit. Trăieşte-ți viața, fiule, plângi şi joacă. Să nu te temi c-ai să lingi pe lumea ailaltă tigăi încinse, căci şi aici, pe lumea asta, ai să ai parte cu vârf şi îndesat şi de rai, şi de iad. Popa vorbea tare, se-<ncinsese la chip, năduşise. Ai venit să afli în ce să crezi? Ei bine, află că ai parfoctă dreptate * pe cei credincioşi sufletul nu-i doare. Iar de crezut, să crezi în Viață. Cum s-or sfârşi toate astea, nu ştiu. Încotro se-ndreaptă toate

— nici asta n-o ştiu. Ştiu însă că-i foarte interesant să alerg înainte, împreună cu toți ceilalți, iar dacă se poate, să-i şi întrec... Răul? Fie şi răul! Dacă în întrecerea asta superbă mi-ar pune cineva piedică, eu m-aş ridica de jos şi i-aş arde una peste bot. Nici un fel de „întoarce-ți şi obrazul drept". Una peste bot şi basta.

— Da' dacă o avea ăla pumnu' mai greu?

— Înseamnă că asta mi-e soarta: să alerg în urma lui.

— Da' de alergat, încotro alergăm?

— Unde-a dus surdu' roata... Ce-ți pasă încotro alergăm? Alergăm în aceeaşi direcție cu toții: şi ăi buni, şi ăi răi.

— Eu parcă n-aş simți că alerg încotrova, zise Maxim.

— Înseamnă că eşti slab de picioare. Damblagiu. Înseamnă că asta ți-e soarta: să stai în loc şi să te smiorcăi.

Maxim strânse din dinți... înfipse în celălalt o privire încinsă, rea.

— Da' de ce să am parte de-aşa soartă?

— Pentru că eşti slab. Eşti slab ca un... ca o găină fiartă.

Şi nu-ți mai învârti ochii ăia-n cap!

— Ascultă, popă!... Da' dacă-ți ard eu una acuma, ce-o să fie?

Popa - bolnav, bolnav - dar slobozi totuşi un tunător hohot de râs, de-a mai mare dragul.

— Da' p-asta o vezi? îi arătă el lui Maxim mână cât o lopată. Să ştii că-i de nădejde: selecția naturală s-ar produce cât ai clipi.

— Îmi iau puşca.

— Şi-or să te pună la zid. Asta o ştii şi tu, de aceea n-ai să-ți iei puşca, fiindcă eşti slab.

— Îți vâr cuțitu-n burtă. Asta o pot face.

— Şi-ai să capeți cinci ani. Pe mine o să mă doară burta o lună de zile, şi-o să-mi treacă, iar tu ai să tragi de tine cinci ani.

— Atunci de ce te doare şi pe dumneata sufletul?

— Eu sunt bolnav, dragul meu. N-am alergat decât o jumătate de drum şi uite că m-am poticnit. Ia umple-mi paharul...

Maxim i-l umplu.

— Spune-mi, tu ai zburat vreodată cu avionul? îl întrebă popă.

— Am zburat. De multe ori.

— Iar eu n-am zburat decât o dată, venind încoace. I-o chestie grandioasă, băiete. Când m-am urcat în avion, mi-am zis: dacă baraca asta zburătoare s-o da peste cap, înseamnă că aşa mi-a fost scris. N-are de ce să-mi pară rău şi nici să-mi fie frică. M-am simțit admirabil tot drumul! Iar când dumnealui m-a ridicat de la pământ şi m-a dus pe sus, chiar l-am mângâiat cu mâna: bravo, zic, neică! Uite, cred în avioane. Şi-n general sunt în viață multe lucruri drepte. Unor oameni, de exemplu, le pare rău după Esenin, zic că a trăit prea puțin. Ba a trăit tocmai cât ține un cântec. De i-ar fi fost cântecul mai.lung, nu ne-ar mai fi încleştat inima. Cântece lungi nu se află pe lume.

— Da' la biserică, la voi, cum e?... Când începeți câte

unul...

— Acela nu-i cântec, băiete, acela e geamăt. Ba nu, Esenin... O viață care a ținut cât un cântec. Ți-e drag Esenin?

— Mi-e drag.

— Hai să zicem unul de-al lui.

— Nu mă pricep.

— Ține-atunci isonul, da' să nu mă-ntrerupi.

Şi, cu basul lui profund, popa începu să zică despre arțarul cel înghețat şi zise atât de frumos şi de trist, că-ntr-adevăr simțeai cum ți se încleştează inima. Iar când ajunse la cuvintele „parcă din dârzenie mi-am mai pierdut şi eu", izbi deodată cu pumnul în tăblia mesei şi, scuturându-şi chica, izbucni în plâns.

— Dragul de tine, drag!... Tu l-ai avut la inimă pe țăran!... Ți-a fost milă de el! Iar mie mi-e drag de tine. Drept e să fie aşa? Drept. E prea târziu? Da, e prea târziu...

Maxim îşi dădu seama că şi lui începe să-i fie drag de popă.

— Părinte! Părinte... Ascultă ici!

— Nu vreau! suspină popă.

— Ascultă ce-ți zic, momâie!

— Nu vreau! Tu eşti slab de picioare...

— Ba pe unul ca tine îl întrec de la primul kilometru! Auzi, cică aş fi slab de picioare!... Moxule!

— Roagă-te, băiete! Popa se ridică de pe scaun. Repetă după mine.

— Du-te-ncolo!...

Popa îl ridică pe Maxim de guler, uşor, cu o singură mină, şi-l aşeză lângă el, în picioare.

— Zi după mine: cred !

— Cred! zise Maxim.

— Mai tare! Cu voce solemnă: cre-ed! împreună cu mine: cre-e-ed!

— Cr-e-ed! intonară amândoi. Îndată popa continuă de unul singur, cu recitativul lui dintotdeauna:

— În aviație, în mecanizarea agriculturii, în revoluție științifică-ă! în cosmos și-n imponderabilitate! Căci toate acestea sunt realități obiective-e! Acu-mpreună! După mine!

Răcniră amândoi:

— Cre-e-ed!

— Cred că-n curând s-or aduna toți în mari și-mpuțite orașe! Cred că s-or înnăbuși acolo și-or zbughi iar pe câmpie!... Cred!

— Cre-ed!

— În seu de viezure, în corn de taur, în oiște țeapănă-ă! în carne și-n moliciune trupească-ă!...

...Când Ilia Lapșin izbuti să se trezească din somn, ce-i văzură ochii? Uriașul popă își zvârlea de colo până colo prin odaie trupul de atlet, sălta, răcnind, într-o căzăcească îndrăcită, se bătea cu palmele pe șolduri și pe piept:

— Hei, cred, cred!

I-ra, i-ra, i-ra, unu!

Cred, cred!

M-pa, m-pa, m-pa, doi!

Cred, cred!...

Ocolindu-l pe popă, sălta mărunt din picioare Maxim Iarikov. Își pusese mâinile în șolduri și, răcnind cu glas de muiere, îi ținea popii isonul.

— A-ta, a-ta, a-ta, trei!

Cred, cred!

I-ta, i-ta, i-ta, patru!

— După mine! urla popă.

— Cred, cred!...

Maxim îi călca popii pe urme, dădeau ocol odăii, în tăcere, săltând ușor, apoi popu se repezea iar, ca-ntr-o copcă, într-un iureș de căzăcească, și-și desfăcea larg brațele... Scândurile dușumelii se-ndoiau sub greutatea lui.

— Hei, cred, cred!

T-na, t-na, cinci am spus!

Toate oiștile-n sus!

Cred ! Cred!

Şase-n şiţă şi-n blăniţă!

Cred! Cred!

Amândoi, atât popă, cât şi Maxim, jucau cu un fel de furie, erau atât de îndârjiţi, încât nici nu părea de mirare că joacă. Aici ori era de jucat, ori de sfâşiat cămaşa la piept, de hohotit şi de scrâşnit din dinţi.

Ilia se uită cât se uită la cei doi, apoi se ridică şi-o porni şi el în urma lor. De strigăt însă, nu strigă în răstimpuri decât atât: „Ih-ha! lh-ha!” Cuvinte nu ştia.

Popii i se muiase cămaşă-n spate, iar pe sub ea i se ghiceau jucând muşchii vânjoşi. Altcândva, pesemne că nu ştiuse de oboseală, iar boala încă nu avusese răgazul să-i roadă trupul. Şi nici de-aci încolo n-avea să-i fie prea uşor s-o facă: până atunci, popa avea să hăpăie toţi viezurii din împrejurimi. Iar la o adică, de i s-o recomanda, o să ceară să i se aducă şi-un lup mai grăsan: că de plecat, n-avea să plece el cu una, cu două.

— După mine! răcni din nou.

Tustrei, în frunte cu popa cel încins şi îndârjit, porniră din nou, jucând, să dea ocol încăperii. 0 dată şi încă o dată. Pe urmă popa sări iar, ca o jivină uriaşă, greoaie, în mijlocul acelui cerc şi sub picioarele lui se îndoiră şi-acum scândurile duşumeiii... Sus, pe masă zăngăniră farfuriile şi paharele.

— Hei, cred! Cred !...

Cum a zburat iepurașul

O fetiță, pe nume Verocika, se îmbolnăvise foarte grav. Tatăl ei, Feodor Kuzmici, un bărbat mai în vârstă, îşi pierduse somnul şi liniştea. Verocika era un copil făcut mai târziu de cum s-ar fi cuvenit, avea, fără doar şi poate, să fie şi ultimul, şi Feodor Kuzmici o iubea cu patimă. Era o fetiță nespus de jucăuşă, se juca întruna cu el, când îl prindea pe acasă nu i se mai dădea jos din brațe, îl tot trăgea de păr, voia să-şi pună ochelarii lui pe năsucul ei cât un nasture... Şi uite-o acum că a căzut la pat! Cunoscându-i necazul, prietenii lui Feodor Kuzmici - avea nişte prieteni influenți - i-au trimis acasă doctori peste doctori. Deşi într-un caz ca ăsta, medicul de sector ştia şi singur că o pneumonie nu se tratează altcumva decât cu injecții. Deci şi pe fetița asta, cât era ea de mică, au ținut-o numai în înțepături. De cum le intră însă soră medicală pe uşă, Feodor Kuzmici se şi făcea nevăzut. Da buzna pe palierul scării, ba mai şi cobora vreo două etaje şi rămânea acolo, fumând țigară după țigară. Nu se întorcea acasă decât mult mai târziu, când fetița se potolea din plâns şi stă în pătucul ei, slăbită, cuprinsă de fierbințeli... Şi se uita la el. Feodor simțea atunci că i se opreşte inima. Dacă ar fi putut să plângă, dacă i s-ar fi slobozit izvorul lacrimilor, ar fi plâns cu hohote. Lacrimile însă i se înțepeneau undeva în gâtlej şi nu voiau deloc să țâşnească. Durerea şi neputința în fața bolii îl făcuseră să-şi jignească amarnic soția: o învinuise într-una din zile că n-a avut grijă de copil: „Mai mult la cârpe ți-e gândul decât la fată, îi spusese în ziua aceea, la bucătărie, de parcă i-ar fi

azvârlit nişte bolovani grei pe masă. Vă repeziți să vă umpleți şifonierele...” Nevastă-sa izbucnise în plâns... De atunci, chiar dacă n-au mai continuat să se certe - nu mai era chiar aşa de simplu s-o facă - au încetat să mai caute unul la celălalt ajutor şi alinare: au suferit, cum se spune, fiecare în parte.

Doctorul le venea zilnic în casă. Şi-ntr-o zi le spuse că a sosit momentul când... Mă rog, când toate puterile trupeşti ale fetiței s-au năpustit asupra bolii şi dacă ar fi cu putință ca tocmai acum copila să fie ajutată cu ceva, să-i fie stimulat, adică, moralul, să-i fie îndreptată voința spre un lucru plăcut, însănătoşirea i-ar fi şi mai grabnică. Nu, nu, ea se va face bine oricum, însă ar fi cât se poate de nimerit dacă ea însăşi, fie chiar fără să-şi dea seama de asta, şi-ar dori mult, mult de tot, să se vadă sănătoasă.

Feodor Kuzmici se aşeză lângă pătucul în care zăcea fiică-sa.

— Ia spune-mi, fetiță dragă, ce ți-ar dori ție sufletelul? Gândeşte-te bine. Am să-ți aduc tot ce pofteşti. Şi la o adică am să-l caut pe un vrăjitor, cunosc eu unul care poate să facă orice. N-ai vrea să-ți împodobesc un brăduț? Îți aminteşti ce brad frumos am avut noi de Anul nou? Unul cu beculețe!....

Mâna mică a fetiței tresări pe plapomă şi se răsuci cu palma în sus: era gestul prin care Verocika se împotrivea, de obicei, la câte o treabă pe care n-o socotea că-i aşa cum se cuvine.

— Păi băduțu se-mpodobeşte numa ialna!...

— Ai dreptate, ai dreptate, dădu grăbit din capul lui cărunt Feodor Kuzmici. Uitasem. Atunci poate că vrei, când te-ai face bine, să mergem la cinema? Să vedem nişte filme cu desene animate? Multe, multe desene animate...

— Da’ eu n-am voie să văd plea multe, zise Verocika cea deşteaptă. Tăticule! îşi săltă ea deodată căpşorul din pernă: Mie mi-a spus unchiul Egol o poveste cu iepuasu... O poveste tale fumoasă!...

— Nu zău? exclamă înveselit Feodor Kuzmici. Ți-a spus unchi-tău Egor o poveste? Cu iepuraşul?

— Da, da, cu iepuasu...

— Şi-ai vrea s-o mai asculți o dată?

— Da, cum a zbuat el cu balonaşele.

— Cu balonaşele? Cu care balonaşe?

— Cu alea, cu balonaşele... Unchiu ale să vină ial pe la noi?

— Unchiul? Nu, draga mea, n-are să vină. Unchiul Egor stă departe, într-un alt oraş. Da' poate o să-mi aduc eu aminte de povestea asta. Cu ce ziceai c-a zburat iepuraşul? Cu balonaşele? A plecat într-o plimbare?

— Ba nu-u! Ochii fetiței se umplură de lacrimi. Tu nu ştii... A bătut vințu şi iepuasu a zbuat sus, sus... Vleau să vină unchiu Egol...

— Să vină unchiul Egor? Stă prea departe, scumpa mea. Ca să vină la noi, trebuie să meargă mult de tot cu trenul... Ştii? Cu trenul: tu-tu-tu... Ori să zboare cu avionul...

— Atunsi povetete-mi tu...

— Despre iepuraş? Adu-mi tu aminte nițel şi-am să-ți povestesc. Ce zici c-a făcut el cu balonaşele? Mai întâi le-a umflat, nu-i aşa?

Fetița îşi încruntă sprâncenele, închise ochii şi se întoarse cu fața la perete. Printre gene îi răsări o lacrimă, i se prelinse pe obraz şi căzu pe-o cută a pernei.

— Fată dragă! exclamă tatăl. Nu mai plânge! Am să aflu îndată toată povestea. Mama cred că ştie foarte bine cum a zburat el cu balonaşele. Vin îndată. Bine? Şi-am să ți-o povestesc.

Feodor Kuzmici dădu fuga la bucătărie, unde se afla nevastă-sa. Năvăli acolo cu o asemenea expresie aşternută pe chip, încât femeia se înspăimintă:

— Ce s-a-ntâmplat?

— Nimic, nimic... Tu nu-ți aduci aminte cum a zburat iepuraşul cu balonaşele?

— Cu balonaşele? nu-l înțelese nevastă-sa. Care iepuraş?

— Unul franțuzesc! Cu coame! I-a spus fetei Egor o poveste cu un iepuraş. N-o ții minte cumva?

Nevastă-sa se supără şi începu să plângă. Feodor Kuzmici îşi reveni, o luă de umeri şi se apucă să-i şteargă lacrimile.

— Haide, haide, nu mai plânge...

— Stau aici ca o criminală..., se văită femeia. Nu mai scoți un cuvânt, fără să te răsteşti la mine. Crezi că numai tu suferi?

— Haide, haide, repetă Feodor. Iartă-mă, n-am făcut-o din răutate... Mi-am pierdut capul: nu-mi vine în minte nimic.

— Despre ce poveste e vorba?

— Despre una c-un iepuraş... Cum a zburat el cu balonaşele. I-a povestit-o Egor. Aoleu! îi veni deodată o idee. Stai că-i telefonez lui Egor! Dau fuga chiar acum la poştă.

— Ce să cauți la poştă? Poți să-l suni şi de-acasă.

— De-acasă?... Până te rogi de telefonistele astea... Nu, mă duc acolo.

Şi Feodor Kuzmici plecă grăbit spre poştă. Pe drum însă îi veni în minte o altă idee: să-l cheme pe Egor încoace. O să vină şi-o să-i spună fetei tot soiul de poveşti. Că la treburi dintr-astea e priceput, nevoie-mare. Nici vorbă c-a născocit din capul lui povestea cu iepuraşul. Şi-o să-i mai născocească şi altele... Azi e joi, mâine e ultima zi de lucru, o să se învoiască omul, iar duminică seară o să plece înapoi. Că nu face decât vreo două ore şi ceva cu avionul. Are să fie pentru fată o surpriză nemaipomenită, gândi el mai departe. Că ea nu mai poate după „unchiu Egor', îi plac grozav şi poveştile pe care i le spune, stă cu gura căscată să le asculte...

Nu izbuti chiar cu una, cu două să ajungă cu telefonul la frate-său. Până la urmă ajunse. Spre norocul lui, Egor era acasă: tocmai venise - în pauza de prânz - la masă. Asta însemna că Feodor Kuzmici nu mai trebuia să-şi piardă vremea ca să-i explice cumnatei sale cum că i s-a îmbolnăvit fetița şi aşa mai departe.

— Ascultă, Egor! strigă el în receptor. Duminică te urc în

avion şi pleci îndărăt. Totul o să fie în ordine. Dacă viei, îi trimit şefului tău o telegramă!

— Dă-o-ncolo de telegramă! strigă la rândul lui, de la celălalt capăt al firului, Egor Kuzmici. Nu despre asta-i vorba! E vorba că ne-am pus în gând să plecăm la ţară şi...

— Mă, Egor, lasă, mă, plecatul la ţară! Te rog din suflet! Fata-i chiar acum la momentul critic, mă-nţelegi? Adineaori chiar a podidit-o plânsul...

— Păi eu aş veni bucuros... Alo, m-auzi?

— Te-aud, te-aud.

— Aş veni bucuros, numai că... Egor nu-şi mai isprăvi vorba şi glasul îi amuţi.

— Egor! Egor! urlă Feodor Kuzmici.

— Stai niţel, îi răspunse celălalt. Discut aici cu nevastă-mea.

„Aha! gândi Feodor. S-o fi pus nevastă-sa de-a curmezişul."

— Auzi, Egor! i se adresă din nou lui frate-său. Dă-i, mă, receptorul nevesti-ţi, să vorbesc eu cu ea.

— Bună ziua, Feodor Kuzmici! auzi de departe o voce subţirică, politicoasă. Vi s-a îmbolnăvit fetiţa?

— S-a îmbolnăvit, ce să-i fac! Ascultă-mă, Valentina... Feodor îi uită brusc patronimicul. Doar îl ştia foarte bine şi uite că-i zburase din minte. Ascultă-mă, Valia dragă, o întoarse el la repezeală, te rog din suflet: lasă-ţi bărbatul să vină la noi pentru două zile! Numai pentru două zile! Am să vă rămân recunoscător! Am să... Lui Feodor nu-i mai veni în minte ce să-i promită. Am să vă fiu şi eu de ajutor la nevoie!..

— Eu îl las, vai de mine... E-adevărat, tocmai ne pregăteam să plecăm la vilişoară... De-astă toamnă ne stă nedereticată şi voiam să...

— Valia, draga mea, te rog din toată inima! Mi-e greu să-ţi explic acuma, dar am mare nevoie de Egor. Foarte mare nevoie! M-auzi, Valia? Valia !...

— Da, Feodor, sunt eu la aparat, se auzi glasul lui Egor. S-a făcut. Auzi? Zic, s-a făcut, plec la voi cu avionul. Chiar astăzi.

— Of, Egor.. Câteva clipe, Feodor nu mai zise nimic. Bine, îți mulțumesc. Te aştept.

Cât despre Egor, acesta, punând jos receptorul, avu cu nevastă-sa următorul schimb de cuvinte:

— Poftim! zise Valia. Laşi totul baltă şi pleci valvârtej să-i spui fetei poveşti...

— N-auzi că li s-a-mbolnăvit copilul?

— Păi de ce-i copil? Să se-mbolnăvească. Or fi vrând să-l crească fără să le fie bolnav vreodată?

De fapt, nici Egor nu era prea dumirit. Cum vine asta: să faci aproape o mie cinci sute de kilometri... ca să-i spui fetei o poveste? îşi aminti însă cu ce voce jalnică îi vorbise frate-său - ai fi zis că-i gata-gata să plângă - şi-şi spuse că are, pesemne, într-adevăr, nevoie de el. Poate că mai multă nevoie are el decât fiică-sa.

— O dată ne-am gândit şi noi să mergem la vilă şi... bombăni în continuare Valia. Bolşakovii uite că au şi fost. Ziceau că le-a curs apa prin acoperiş. Şi tu ştii prea bine: vila noastră de acolo are acoperişul mai şubred ca la ei...

— Acu' de ce-mi spui mie toate astea? se înfurie Egor. Lui de ce nu i-ai spus? Doar i-am şi promis omului, ce mă tot cicăleşti atâta!

— Ia nu te mai rățoi la mine! Vezi doamne, îl cicălesc! Ce, eu n-am dreptul să-mi spun părerea?

— De ce nu i-ai spus-o lui? Lui trebuia să i-o spui, nu mie! Auzi la dumneaei: „Vi s-a-mbolnăvit fetița?”

Egor nu era om rău, însă-i îngâna pe oameni cu atâta măiestrie, atât de bine le imita felul de a vorbi, încât pe mulți îi apucau toți dracii şi se supărau pe el. De fapt, asta i-a fost lui în viață arma de apărare. Tocmai de aceea, pesemne, se pricepea şi la ticluit poveşti. Căci imita cu aceeaşi măiestrie şi toate animalele: atât pe cele bune, cât şi pe cele rele, iar cel mai caraghios o imită pe afurisita de mumă a pădurii.

— Du-te, du-te! dădu din mina Valia a lehamite. Pleacă, fă-le pe plac, dacă n-ai altceva mai bun de făcut. Au ajuns dumnealor mari boieri!...

— Din câte ştiu, boierii ăştia te-au ajutat cândva şi pe matale! îi zise Egor cu mustrare în glas. Ai uitat?

Valia ieşi din odaie trântind uşa. Nu, nu uitase. Feodor Kuzmici o ajutase pe fiica lor să intre la institut. Poți uita aşa ceva? Se necăjise însă foarte tare şi nu-şi putu ascunde supărarea.

Egor se necăjise şi el. Relațiile dintre el şi nevastă-sa erau de-aşa natură - totul se petrecuse în timp şi pe neobservate - încît pe primul plan în căsnicia lor se aflau numai şi numai preocupările ei. Egor se împăcase cu această situație, întrucât nu se putea spune despre el că ar fi fost un om descurcăreț: nu era în stare nici să procure bilete pentru stațiunile de odihnă, nici să stea de vorbă, la şcoală, cu profesorii.. Nu ştia decât să muncească. Aşa ceva însă ştie s-o facă şi-un cal. Numai cu munca nu rezolvi mare lucru, de asta se dumirise el mai demult şi tocmai de aceea se şi împăcase cu soarta. Câteodată, ce-i drept, îşi mai ieşea din fire, dar se potolea repede: se înfuria, ochii începeau să-i sticlească în cap, înjura în gând pe săturate, dar cam asta era totul. De fapt, e mult mai bine să nu-ți ieşi deloc din fire şi nici să protestezi, căci asemenea proteste nu fac decât să încingă şi mai mult setea de a domina în căsnicie a oamenilor tari, siguri pe ei.

Egor mai stătu o vreme, supărat, în mijlocul odăii, apoi scoase din scrin patruzeci de ruble şi plecă de-acasă. „Bine că nu trebuie să-mi iau şi geamantanul, gândi, mergând spre aeroport. Poate s-ar cădea totuşi să le cumpăr niscaiva cadouri? în fine... Dacă a mers totul aşa... împiedicat, ce cadouri să mai cumperi? Noroc c-am scăpat eu de-acasă! Deodată încercă un amarnic sentiment de milă pentru micuța Verocika. Luat adineaori prin surprindere, nu-şi dăduse prea bine seama cât de trebuincioasă se arăta a fi această călătorie. Acum, însă, când pornise la drum, pricepu limpede că nu era cazul să stea pe gânduri. Dar dacă fetița... Alungă pe dată gândul, nici nu aşteptă să i se închege în minte. Îl sună apoi de la un telefon public pe şeful lui de

atelier (Egor era tâmplar de mobilă fină, mult apreciat de toată lumea din fabrică), iar acesta îl învoi fără nici o vorbă: ştia prea bine că Egor avea să recupereze cât de curând această zi şi jumătate, ba chiar să lucreze şi mai mult de-atâta.

La aeroport, casiera de la ghişeu îi spuse că pentru cursa spre oraşul N. nu mai sunt bilete.

— Poate mai găsiți unul pe undeva... o rugă el cu sfială.

— Ce-nseamnă: „mai găsiți unul pe undeva”? Biletele s-au terminat, repetă femeia cu glas sever.

Egor stătu câteva clipe eu ochii la femeia de după despărțitura de sticlă... Apoi mai făcu o încercare.

— Ştiți, trebuie neapărat să plec... Vă rog. E vorba de-un copil...

— Doar ți-am spus clar, cetățene: nu mai avem bilete. E chiar aşa de neînțeles? Auzi la dumnealui: „poate mai găsiți pe undeva”!...

— De înțeles, am înțeles, numai că... Egor simți o vie dorință s-o îngâne pe femeia de la ghişeu. Ar fi făcut-o nemaipomenit de bine. „Stai, stai, îi veni deodată o idee. Ăla, de i-am făcut deunăzi nişte stelaje zicea: dacă ai să ai nevoie de ceva, să vii la mine.” Din fericire, numărul de telefon al preaputemicului tovarăş îl avea notat în agendă. O scoase, grăbit, din buzunar. Iată numărul!

Vorbi îndelung în receptor, încercând să-i relateze omului cele petrecute cu fetița, cu frate-său, cu...

— Pentru ce localitate îți trebuie biletul? îşi pierdu răbdarea preaputemicul tovarăş.

— Pentru N.

— Să fi spus aşa de la-nceput. Pentru astăzi? Un singur bilet?

— Unul singur. Pentru astăzi. Ştiți... sunt chiar la aeroport. Şi mi s-a spus că bilete nu mai sunt. Cum, zic, chiar să nu mai fie nici unul? Nu se poate aşa ceva...

— Bine. Sună-mă peste vreo zece minute, îl întrerupse din nou baritonul cel sigur de sine din receptor.

Egor înțelese că va pleca chiar astăzi.

Începu să se plimbe prin sala aeroportului, lăsă să treacă vreo cincisprezece minute, apoi telefonă din nou.

— Du-te la casa numărul trei şi ia-ți biletul, îi spuse baritonul.

— Vai, vă mulțumesc din suflet! se repezi Egor cu mulțumirile. Că-ncepusem chiar să am îndoieli... Mă gândeam şi la frate-meu, că s-a rugat omul cu lacrimi în ochi de mine. Ştiți, e-nsurat pentru a doua oară, n-o să mai poată avea alt copil şi tocmai de-aceea se dă acum de ceasul morții! O iubesc şi eu pe fetița lui, că-i tare deşteaptă, tot mă roagă-ntruna să-i spun poveşti...

— Ei, la revedere, se auzi în receptor. Călătorie plăcută.

— La revedere, zise Egor.

Casa numărul trei nu era cea pe la care trecuse adineaori. Dacă ar fi fost chiar aceea, Egor ar fi ştiut ce să-i spună persoanei de la ghişeu... I-ar fi spus cam aşa: „Care va să zică, tot s-a mai putut găsi im bilet? Bravo... Frumoasă treabă, preastimato! Şezi acolo şi-o faci pe principiala: «Doar ți-am spus că nu mai avem bilete!» Uite c-a fost de-ajuns un telefon şi biletul s-a găsit. Deci, trebuia să-mi spui aşa: «Nu am bilete pentru dumneata». Şi ce-nfumurare, ce-nfumurare pe mătăluță! Când colo, eşti un zero, chit că porți uniformă!" Mă rog, poate că nu i-ar fi spus-o chiar aşa de tăios... Ba poate că nu i-ar fi spus nimic: dacă-i vorba de-un zero, la ce bun să-ți strici gura?

...În oraşul N. Egor sosi pe la orele cinci dimineața, iar la şase se şi afla la uşa lui frate-său.

Sună... îi deschise Nadejda Semionovna, stăpâna casei.

— O-o! se miră ea. Aşa devreme?

— Am avut noroc să găsesc un bilet, îi spuse cu bucurie în glas Egor. Imediat am şi luat avionul... Ce face Verocika?

— E mai bine. Acuma doarme. Te-aş ruga să umbli mai încet.

— Bineînțeles! exclamă în şoaptă Egor. Da' Feodor e acasă?

— Acasă.

— Om sta deocamdată aici, în bucătărie. Să vină şi el încoace.

Feodor veni în halat şi papuci. Încă nu se trezise de-a binelea şi-n halatul acela părea tare caraghios. Pe Egor chiar îl pufni râsul.

— Parc-ai fi un popă cu ăsta pe tine, îi zise, strângându-i xnîna.

Zâmbetul lui Feodor fu mai degrabă o strâmbătură.

— Cum ai călătorit?

— Bine.

— Ce-a zis nevastă-ta? Mi-e că a fost împotrivă.

— Mai dă-o-ncolo. Ne făcusem planul să mergem la vilă...

— Îi cam place să-ți comande, aşa-i?

— A!... Lasă astea. Spune-mi mai bine ce face Verocika.

— Boala i-a trecut de momentul critic. Are să se facă bine. O cam sfeclisem.

— Mi-am dat seama.

— Hai şi-om mânca ceva. Să-ți fac un ceai? Poate o cafea? Sau mai bine... ceva tare, ca de la drum?... Caraghiosul de Feodor începu să umble prin dulapuri. Dăm noi de ceva, imediat. Uite, coniacul! Vrei nişte coniac?

— Dă-l încoace. Egor îl urmărea pe fratele cel mare cu multă curiozitate. Feodor venise şi el de vreo trei ori pe la Egor. Nu chiar în vizită, mai mult în trecere, şi-i impresionase pe toți prin felul său activ de a fi, prin autoritatea şi forța care se ghiceau într-însul. „M-da, gândiră cei din provincie, ăsta poate într-o zi să-ți facă bucata.” Dă-l încoace, frățioare! Caraghios mai arăți, zău, nu se putu reține să nu-i zică Egor. Pari acum om ca toți oamenii. Nu arăți deloc a ştab.

— Hm! făcu Feodor cu un aer nemulțumit. Ce, vezi tu caraghios la mine? N-ai mai văzut halate de casă? Sunt chiar foarte comode.

— Nu-i vorba de halat... în fine, hai noroc şi bine te-am găsit. S-o vedem pe Verocika sănătoasă.

Frații dădură peste cap păhărelele mici, dar ciudat de

grele. Rămaseră tăcuți.

— Cum o mai duci? întrebă Feodor.

— Cum s-o duc... Egor întinse mâna spre scrumieră şi cu mâneca hainei răsturnă unul din păhărelele de cristal. Paharul sună subțire, lovindu-se cu muchia de tăblia netedă a mesei şi se sparse. Aoleu! făcu, speriat, Egor şi aruncă o privire spre frate-său. Acesta zâmbi în colțul gurii, luă cu băgare de seamă paharul şi ciobul care i se desprinsese şi le aruncă pe-amândouă în coşul de gunoi.

— Pesemne că din copilărie se naşte frica asta în om, zise el. Ştii, pe Verocika doar n-a stat nimeni s-o certe pentru aşa ceva şi totuşi, când a scăpat într-o zi o farfurioară din mâini, s-a speriat grozav de tare. Dacă-şi scapă din mâini păpuşa, nu zice nimic, da' uite că pentru o farfurie... 0 fi la mijloc vreo lege a firii. Nu?

— S-ar putea. Paharul ăsta văd că-i dintr-alea scumpe, fir-ar el să fie, zise Egor cu părere de rău. Îi de cristal...

— Ia mai dă-l încolo! rosti pe un ton nemulțumit Feodor. De cristal... Doar îi un simplu obiect pus în slujba omului. Şi-a făcut slujba, ducă-se...

Frații îşi cam dădeau seama că nu prea au ce să-şi spună. Data trecută a fost o altă situație: Nina, fata lui Egor, se prezentase la examenul de admitere, primele probe le trecuse cu rezultate cam slabe, a fost nevoie de intervenția lui Feodor... Nu se discută în casă decât despre examene şi despre institut. Egor trăsese acasă la Feodor, era cuprins de nelinişte pentru soarta fiică-şi, dar nu prea îndrăznea să-şi spună părerea. Toate speranțele şi le pusese în Feodor şi aştepta cu spaimă că blestematul de examen să ia odată sfârşit. $i tot atunci a fost perioada în care se împrietenise cu Verocika. Stătea seară de seară şi-i născocea fel şi fel de poveşti. Astfel că-ntreaga ambianță a fost atunci mult mai puțin oficială.

— Nina ce mai face? îşi aminti şi Feodor de ea: 'gândise şi el pesemne că atunci când Nina îşi dădea examenele a fost în casă multă agitație, totuşi convorbirile lui cu Egor se iscau

cumva de la sine şi nu era nevoie ca acum să caute amândoi un subiect de discuție.

— Lucrează la o bibliotecă. Eu îi zic: mai odihneşte-te, fată, du-te şi fă plajă, că de muncit în viață ai să tot munceşti. Nu, zice, mă duc să lucrez. Asta o să-mi fie socotită ca perioadă de practică.

— Foarte bine: i-o treabă cu folos. Las'-c-o să facă şi plajă, nu te teme. Acum lucrul cel mai important este să se vadă absolventă.

— Păi oboseşte omul tot învățând întruna. Ce zici, nu oboseşte?

— Să-nveți nu-i o treabă care să-ți facă rău, spuse Feodor cu tărie în glas şi pe-un ton povățuitor. I-o prostie să te temi de învățătură. Poporul nostru are nevoie să învețe, ba chiar trebuia s-o facă de multă vreme. Mi-amintesc ce-mi zicea bunica: „Nu citi, Feodor, cartea pân-la capăt, că te sminteşti!" îți dai seama ce era în mintea ei? Şi nu înțeleg de ce. De unde dracu se iscase spaima asta în fața cărții. Doar noi tocmai de carte aveam nevoie... Auzi vorbă: nu citi pân-la capăt, că te sminteşti..

— Să ştii totuşi c-au fost cazuri...

— Să se smintească cineva din cauza cărților?

— Exact! Feciorul lui Ghilev, de exemplu... A lui Ignat Ghilev, nu-ți aminteşti de el? Uite că fecioru-său a pățit-o... A tot citit până a-nnebunit.

— Şi de ce ați crezut că-i din cauza cărților?

— Păi citea băiatu' zi şi noapte...

— Ei şi?

— Cum „ei şi"? De aici i s-a tras.

Feodor mormăi ceva, supărat, dar nu stătu să comenteze spusele lui frate-său. Mai întii scoase din dulap un alt păhărel de cristal şi-l umplu din nou cu coniac. Îşi turnă şi lui.

— Noroc! Auzi la ei: cică lectura te poate duce la nebunie... Tu, de exemplu, multe cărți ai citit în viață?

— Pe mine nu mă poți da de exemplu.

— Da' de ce? Mă rog, uită-te la mine. Eu am citit până-acum o groază de cărți şi totuşi sunt perfect sănătos, ba chiar îmi dau seama c-am citit prea puțin: ar mai trebui să citesc încă de vreo trei ori pe-atîta...

— La ce să mai citeşti? se miră Egor. Ce-ți mai trebuie? Doar ai de toate...

— Ştiință-mi trebuie! făcu, încruntat, Feodor. Asta-mi trebuie. Că ne vine schimbul, vin tinerii, ne presează, ne ajung din urmă. Şi-ntr-un tempo rapid. Om mai rezista noi, ăştia, cât om mai rezistă, da' pe urmă gata, trebuie să le cedăm locul. Cu viața, frățioare, nu te joci!

— Nu ştiu, zise Egor. Pe mine, de pildă, nu mă presează nimeni.

— Pe tine!... Ceea ce faci tu - nu te supăra că ți-o spun în față - ceea ce faci tu poate să facă oricine. Mă rog, nu chiar oricine, în orice caz, multă lume. Sunt însă treburi mult mai complicate...

— Păi rr-aveți decîl să cedați, se supără la rândul lui şi Egor, socotind, pesemne, că nu-i este prețuită meseria. Că vezi, într-adevăr, pe câte unul: stă-nfipt locului că un lemn şi nu ştie decât să zbiere la alții.

— Uşurel, nu te grăbi, ripostă cu glas tremurat Feodor Kuzmici. Prea sunteți repeziți! Mai este la mijloc şi experiența omului, şi vârsta... Vă sar în ochi vilele? Maşinile ? Da' nu vă sare-n ochi că noaptea stai şi te tot suceşti în pat pentru că... Tu, de exemplu, sâmbăta te duci să faci plajă, iar eu stau la mine-n birou cu ochii pe telefon: m-o suna cine ştiu eu sau nu m-o suna? Iar dacă m-o suna, ce mi-o spune? Cred şi eu că-i uşor să numeri banii din buzunarul altuia. E mai greu să-i câştigi...

— Ba eu nu stau să-ți număr banii. Ce tot spui acolo!

— Nu vorbesc de tine. Vorbesc de alți... amatori. E câte un mucos dintr-ăsta, n-a făcut încă nimic la viața lui, da' pretenții are cu carul. Nu, amice, aşteaptă să mai creşti oleacă şi-abia după aceea să-rni vii cu pretenții. Nişte pierde-vară! Mie toate astea să ştii că nu mi le-a servit nimeni pe

tavă. Feodor arătă cu capul într-o direcție imprecisă, având poate în vedere apartamentul acela spațios, cu mobile scumpe, poate vila de la țară, cu garajul ei şi cu maşina, ori poate şifonierul din încăperea alăturată, unde i se afla costumul cel negru, cu decorații. Aici, vorba ceea, mi-e martor Dumnezeu: am realizat totul numai şi numai prin muncă. Să ştii. De muncă n-am fugit niciodată, darnici pe alții nu i-am... Feodor strânse mai tare între degete păhărelul de cristal şi acesta dispăru cu totul în pumnul lui uriaş. Ehei, încă mai avea putere în el Feodor Kuzmici, n-avea să se dea prea curând la o parte, spre a ceda locul altcuiva. AU ridicat țara-n sus? Păi ieşiți în față, nu v-ascundeți pe după tufişuri. Feodor pesemne că se amețise nițel, ori poate că dăduse drumul la tot ce-l frământa de mai multă vreme. Că doar stă de vorbă cu propriul său frate, care n-ar fi putut să nu-i înțeleagă oful. Şi uite-aşa, băiete, te-agiți toată ziua, te saturi, vorba ta, de zbierat - că nici de-aşa ceva, din păcate, nu te poți încă lipsi - iar noaptea stai în pat şi te gândeşti. „Ia mai duceți-vă cu toții dracului! Doar am o Patrie, deci numai în fața ei am a răspunde dacă îmi duc viața aşa cum trebuie sau nu."

— Cine-ți spune că nu ți-o duci aşa cum trebuie? rosti cu compasiune Egor. Ce tot vorbeşti? Eu, dimpotrivă, am fost totdeauna bucuros pentru tine şi mă gândesc mereu: „Brava lui Feodor, măcar el din tot neamul nostru a ajuns om mare".

— Nu vorbeam de-aşa ceva. Şi nici nu sunt chiar aşa cum crezi tu. Nu-mi fac decât meseria, mă străduiesc s-o fac cât mai bine. Şi totuşi!... Feodor lovi în masă cu muchea palmei şi nici nu se sinchisi că face zgomot. Şi totuşi se găsesc ei... câte unii, care să-ți vâre în ochi că... Unii care să-ți dea de înțeles cum că cel ce provine dintr-un mediu rural nu-i în stare să cuprindă cu mintea lui perspectiva de dezvoltare a țării. Că un țăran va gândi totdeauna prin prisma ogorului său, a țarinei... Uite-aşa mai judecă unii, Egor! Feodor se uită la frate-său, încercând parcă să-i mai deslușească şi cu privirea aspectul stupid şi amar al unei asemenea judecăți.

Vezi de ce lucruri mai trebuie să mă apăr? Da' cine, mă rog, a trudit din moşi-strămoşi să ne clădească țara. Oare nu țăranul?

— Spune-mi, ai cumva necazuri? întrebă Egor.

— Necazuri... Feodor păru că stă să asculte cum sună acesi: cuvânt. Mai spuse o dată, gânditor: Necazuri. Apoi rosti, punându-şi lui însuşi întrebarea: Da' lucruri plăcute oare fost-au cândva? Răspunse îndată, grăbit: Au fost, fireşte. Nu, băiete, nu-i nimic la mijloc. Ziceam şi eu, aşa... Am cam obosit zilele astea, am devenit nervos. Fireşte că am şi necazuri, fără ele nu se poate. Da' nu-i nimic! Totul merge bine.

Lui Egor însă i se făcu milă de frate-său. Şi la chip, şi la fire acesta semăna mult cu tatăl lor. A trudit şi acela o viață-ntreagă şi, tot aşa ca şi Feodor, când ajungea la ananghie, o făcea pe viteazul. Îşi aminti Egor cum în anul de foamete, 1933, taică-său adusese de pe undeva vreo trei pumni de grâu. Intrase în casă cu un aer din cele mai vesele: „Ia uitați-vă ici, flăcăi!" Mama pusese la fiert griul adus, dar el nu se atinsese de fiertură, zicând cu aceeaşi voioşie în glas: „Mâncați, mâncați, că eu m-am şi ghiftuit venind încoace. L-am mîncât aşa, nefiert, de mi-am umflat şi burta." Nu voia însă decât să le-ajungă copiilor. Tot aşa-i acum şi cu Feodor... O face pe viteazul, dar se vede limpede că are necazuri. Şi parcă poți să-l împaci? Doar e om deştept, ştie singur ce are de făcut...

— M-da, zise Egor. Fie şi aşa. Nu-i nimic, frățioare, nu-i nimic. Dă-i bătaie mai departe...

— Ia zi-mi şi mie, ce poveste i-ai spus tu fetei? îl întrebă Feodor. Una c-un iepuraş... Care-ar fi zburat, chipurile, cu nişte balonaşe.

Egor căzu pe gânduri. Se strădui îndelung să-şi amintească. Până şi chipul lui blând, cu trăsături mari, îi vădi efortul de a-şi aduce aminte. Îşi aminți în cele din urmă şi se lumină la față.

— Povestea cu iepuraşul?! Păi să vezi: s-a dus odată un

iepuraş cu taică-său la târg. Şi-a văzut acolo pe unul care vindea nişte balonaşe. De toate culorile: roşii, albastre, verzi... Egor se uita vesel la frate-său şi-i povestea la fel cum i-ar fi povestit Verocikăi: nedând pe față taina poveştii, ci, dimpotrivă, împodobind-o în fel şi chip, şi lăsând-o cât mai multă vreme ascunsă. Bu-un. Văzând iepuraşul balonaşele, s-a ținut scai de taică-său: să i le cumpere pe toate. Taică-său i le-a cumpărat. I le-a cumpărat şi a rămas cu ele în mina. Când, deodată, a văzut pe cineva care vindea nişte morcovi! „Ține-ți balonaşele, i-a spus lui fi-su, că eu mă duc să stau la rând.” Iepuraşul, micuțul de el, le-a luat. Tocmai atunci s-a stârnit o adiere de vânt, l-a ridicat în slavă şi l-a tot dus... A ajuns iepuraşul dincolo de nouri...

Feodor asculta cu mult interes povestea, ba chiar îşi trase nasul de vreo două ori, din nebăgare de seamă.

— Acu’ ce-i de făcut? îl întrebă Egor pe frate-său. Feodor nu-l înțelese.

— Cum, adică, ce-i de făcut?

— Cum să-l scăpăm pe iepuraş?

— Păi... scapă-l şi tu cumva, zâmbi Feodor. Suie-te-ntr-un elicopter.

— Cu elicopterul n-ai cum să-l scapi: face vîrtej elicea şi zvârle baloanele cât colo.

— Şi-atunci? Cum poți să-l scapi?

— Uite-aşa se-ntreba şi lumea din târg: oare cum să-l scăpăm? Iepuraşul, sărmanul de el, țipa cât îl ținea gura şi dă din picioare... Taică-său - înnebunit şi el. Când colo, vine o fetiță. Verocika să zicem c-o chema, şi spune: „Eu ştiam ce să facem!” Că aşa zicea şi fie-mea, Nina, când era mică: în loc de „eu ştiu” - „eu ştiam”. Vine Vcrocika şi zice: „Eu ştiam!” A dat fuga la pădure, a adunat toate păsăruicile de acolo - ştia fata o vorbă anume: cum o rostea, toate păsările şi toate jivinele ascultau de ea - le-a adunat, care va să zică, şi le-a spus: „Zburați sus, la iepuraşul nostru, şi cu pliscurile voastre străpungeți-i balonaşele. Dar nu pe toate odată, c-ar cădea la pământ. Străpungeți-le unul câte unul şi atunci are

să coboare uşor, uşurel.” Şi uite-aşa s-a văzut iepuraşul nostru scăpat din primejdie.

Feodor clătină din cap, zâmbi din nou şi întinse mâna spre scrumieră. Ca să nu mai spargă încă un păhărel de cristal, îşi susţinu cu cealaltă mîneca largă a halatului.

— Îi destul de... modernă povestea asta a ta, zise. Credeam că i-ai povestit una cu vrăjitori, cu lupul din pădure...

— Ba nu, eu le zic cu bună ştiinţă poveşti dintr-astea. Ca să se înveţe din vreme cu viaţa. Şi să ştie de toate. Că vrăjitorii ăia ori prinţesele... Astăzi şi viaţa e cumva într-altfel. Dai câteodată de aşa nişte vrăjitori, că...

— Da, există vrăjitori - mamă-mamă. Zmei, nu alta! râse Feodor.

— Ca să nu mai vorbim de muma-pădurii: nu-i muiere să nu fie muma-pădurii. Ascultă, p-a ta n-o trezim? Că vorbim parcă prea tare...

— Pe muma-pădurii? râse din nou Feodor. N-o trezim, vezi-ţi de treabă. A mea, băiete, nici măcar nu-i muma-pădurii, coborî el glasul. I-o simplă mic-burgheză cu gândul numai la cârpe. Dar aşa-mi trebuie, tâmpit cu părul alb ce sunt. Ştii... fu gata şi el să-i mărturisească lui Egor cine ştie ce taină a lui, insă dădu din mină a pagubă şi nu mai zise nimic. Eh, ce să mai vorbim...

Egor gândi iar cu surprindere cât de puţin seamănă Feodor cel de-acum cu celălalt Feodor, atât de activ şi autoritar, de pe şantierele acelea, ale lui...

— Văd totuşi că te frământă ceva, frăţioare, zise Egor. Hai că... poate ţi-oi fi şi eu de folos cu vreo vorbă?

— Ba nu, n-am nimic, zise Feodor, plecându-şi ochii. Şi, ca să-şi ascundă tulburarea, întinse iar mâna să-şi ia o ţigară. Văd că astăzi m-am cam... M-am moleşit cumva, stând cu tine de vorbă. Totu-i în ordine, Egor, totu-i în ordine. Tăcu o vreme, cu ochii în tăblia mesei, apoi îşi scutură capul încărunţit, îl privi pe frate-său cu un zâmbet ostenit şi mai zise o dată: Totu-i în ordine... Bine c-ai venit la mine. Pe cuvânt. Ştii, am cam început să-'i visez pe tata, răposatul. Ba

că am merge amândoi la cosit, ba că am merge la moară.. O fi semn de bătrânețe. Păi îmbătrânesc, sigur că da. Şi ştii ce mai visez? Cai. Mie-mi plăceau caii...

— M-da, făcu Egor. Îmbătrânim...

— Ia să mai bem câte-un păhărel... întru pomenirea părinților noştri, fie-le țărâna uşoară. Că doar şi noi... ne cam încheiem crugul zilelor. Nu? Uimit parcă de această idee, atât de simplă şi lesne de înțeles, Feodor rămase o vreme aşa cum stătea, cu paharul în mina şi cu ochii mai întâi la frate-său, apoi mutîndu-şi-i spre tăblia mesei - pe aceasta o ațintí îndelung, ba chiar c-o privire supărata. Îşi reveni, săltă păhărelul, invitându-l şi pe frate-său să bea, apoi îl dădu peste cap. M-da, zise, mi-ai cam tulburat inima.. Da' de ce, zău că nu-mi dau seama. Chiar că oi fi ostenit zilele astea. Ziceam că nici un necaz nu mă poate încovoia şi uite că... Nu-i nimic. Şi nu-mi pare rău de nimic! dădu el din umeri, iar privirea dreaptă, dură, îi sclipi de sub sprâncenele încruntate. De copila asta mică-mi pare rău. Dar... neom strânge cureaua mai tare şi-om trăi. Aşa-i? îl întrebă el pe frate-său la fel cum îi întreba pe atâția alții, ziua, la lucru, pe şantierele acelea, ale lui: îl întrebă fără a mai avea nevoie de răspuns, căci totul era limpede. Aşa este, Egor, aşa este. Du-te, băiete, şi te culcă un ceas - două, că pe urmă s-o scula şi Verocika. Eu mai rămân aici cu hârțoagele mele... să le pritocesc oleacă. Stai, stai, îşi aduse el aminte, ia spune-mi şi mie cam ce-aş putea să-i cumpăr nevesti-ți? Un cadou, vreau să zic...

— Vezi ți de treabă! făcu, supărat, Egor.

— De ce să-mi văd de treabă? Trebuie acuşi să-mi telefoneze... un vrăjitor... Feodor râse cu poftă. Şi ce vrăjitor! Ăl mai vrăjitor dintre toți vrăjitorii: are acolo, la el, de toate... Ia spune. Ce-aş putea să-i iau?

— Vezi-ți, mă, de treabă! repetă cu ciudă Egor. Auzi la el: cadouri! Pentru ce?

Feodor îl privi, zâmbind, apoi dădu, împăciuitor, din cap.

— Bine, bine. Du-te şi te culcă. Patul ți-e pregătit. Du-te.

Egor se strecură, încercând să nu facă zgomot, într-una din odăi, se dezbrăcă şi se aşeză pe marginea canapelei aşternute cu cearşafuri proaspăt călcate... Rămase aşa o vreme, apoi se uită primprejur... Privi spre fereastră: un ochi de geam era întredeschis. Îşi scoase țigările din buzunar, aprinse una. Fuma gânditor, scuturând scrumul în palmă. Nu-i era somn.

În odaie intră Feodor.

— Ştii, zise, sunt cam îngrijorat: adineaori ți-am împuiat capul cu ale mele... Poți să crczi cine ştie ce. Feodor zâmbi. Se aşeză şi el pe marginea canapelei. Ba chiar îl lovi uşurel pe frate-său cu palma pe umăr. Să ştii că totu-i în ordine. Mă-nțelegi? Totu-i în ordine. De ce te uiți aşa la mine? La ce te gândeşti?

— Cum adică? Fii serios. Nu mă gândesc la nimic.

— Văd că te uiți aşa... parcă ți-e milă de mine.

— Asta-i bună! exclamă Egor. Fugi de-aci, omule!

— Mă rog, aşa să fie. Haide, culcă-te. Că-n avion cred că n-ai putut să dormi deloc. Culcă-te.

— Bine, zise Egor. Am să mă culc. Termin acuşi țigara şi mă culc.

— Aşa, aşa, zise Feodor şi plecă din odaie.

Egor scutură cu băgare de seamă scrumul în palmă, se sprijini din nou cu coatele de genunchi şi din nou căzu pe gânduri. Nu-i era somn câtuşi de puțin.

Călina roșie

- nuvelă cinematografică -

Povestea asta şi-a aflat începutul într-o colonie de reeducare prin muncă, aşezată mai la miazănoapte de oraşul N., într-un ținut preafrumos şi aspru.

Era după o zi de muncă, pe înserat. Lumea se adunase în sala clubului.

Pe scenă apăru un bărbat spătos, cu obrazul tăbăcit de vânt şi anunță:

— Iar acum, corul foştilor recidivişti ne va zice duiosul cântec „Vecernii zvon” [10].

Din culise - unul după altul - începură să iasă pe scenă coriştii. Se împărțiră în două grupuri: unul mai mare, celălalt mai mic. De remarcat că membrii corului nu aduceau nici pe departe a corişti veritabili.

— Din grupul „bang-bang”, reluă spătosul, fac parte cei pentru care termenul de ispăşire a pedepsei va lua mâine sfârşit. Este o tradiție a noastră şi noi o respectăm.

Corul începu să cânte. Mai bine zis, melodia fu intonată de către grupul mai puțin numeros, în timp ce membrii celuilalt grup îşi plecară capetele şi, la momentul potrivit, glăsuiră cu mult sentiment:

— Ban-ng, ban-ng...

Din grupul „bang-bang” făcea parte şi Egor Prokudin, eroul povestirii noastre, un ins ca la patruzeci de ani, tuns chilug.

[10] „Clopote în amurg“.

Îşi dădea acum silinţa să cânte cât mai bine şi când „băteau clopotele" îşi încreţea fruntea şi-şi clătina capul rotund, ca să dea impresia că vuietul clopotului pluteşte şi se leagănă în văzduhul înserării.

Aşa a luat sfârşit ultima condamnare a lui Egor Prokudin. Acum, avea în faţă libertatea.

În dimineaţa aceleiaşi zile, în cabinetul unuia dintre comandanţii coloniei avu loc următoarea convorbire:

— Ia spune, Prokudin, întrebă comandantul, cum ai de gând să-ţi duci viaţa de-aci înainte? Pesemne că întrebarea cu pricina o mai pusese de nenumărate ori până atunci: prea de-a gata îi veniră vorbele.

— În mod cinstit! se grăbi Egor să afirme. Răspunsul îi era, de bună seamă, şi el pregătit dinainte, căci îi ţâşni de pe buze cu o surprinzătoare uşurinţă.

— Bine, de asta nu mă îndoiesc... Da' mai concret? Cam cum îţi închipui dumneata treaba asta?

— Păi mă bate gândul să mă apuc de munca câmpului, cetăţene comandant.

— Tovarăşe.

— Ă? nu-l pricepu Egor.

— De-acu-ncolo, toţi o să-ţi fie tovarăşi, îl lămuri comandantul.

— A, da! îşi reaminti cu satisfacţie Prokudin. Ba chiar râse, la gândul că a putut fi atât de uituc. Aşa e. O să am destui tovarăşi.

— Da' de ce te trage aţa spre muncă câmpului? întrebă cu o neprefăcută curiozitate comandantul?

— Păi că sunt ţăran. Din ţâţă-n fiu, adică. Îmi place şi natura. O să-mi cumpăr o vacă...

— O vacă?

— Păi da. Una c-un uger uite-atîta. Egor arătă cu mâinile cam cum o să fie ugerul acela.

— Vaca să ştii că n-o alegi după uger. Dacă-i una tânără, de unde să aibă ugerul „uite-atîta"? Parcă văd c-ai să-ţi iei una bătrâna: aia da, aia, într-adevăr, e cu ugerul uite-atîta.

Da' ce folos? O vacă trebuie să fie... suplă...

— Şi-atunci la ce să mă uit? La picioare? întrebă Egor, încercând să-i cânte în strună comandantului.

— La care picioare?

— Zic: cum s-o aleg? După cum arată ea la picioare?

— Ce legătură au picioarele? o alegi după rasă. Doar există mai multe rase: cutare rasă, cutare rasă... „Holmogorskaia”, de exemplu... De altele comandantul nu mai ştia.

— Mă prăpădesc după vaci, repetă cu convingere Egor. Îmi aduc una în grajd... o țin acolo...

Cei doi tăcură. Se uitară unul la altul.

— Mă rog, o vacă... e şi asta o treabă, zise comandantul. Numai că... doar de vacă aia vrei să te ocupi? Nu cunoşti nici o meserie?

— Ba cum să nu? Chiar mai multe.

— De exemplu?

Egor medită câteva olipe, ca şi când ar fi încercat să găsească o meserie cât mai... cum să-i zicem mai bine... cât mai puțin proprie săvârşirii unor fapte ilegale.

— Să zicem, meseria de lăcătuş...

Chiar atunci sună telefonul. Comandantul puse mâna pe receptor.

— Da. Te ascult. Da' ce temă a avut lecția? „Evgheni Oneghin”? Şi-n legătură cu cine ți-au pus întrebări? Cu Tatiana? Da’ ce-o fi, mă rog, de neînțeles la Tatiana? Zic, ce-o fi... Comandantul tăcu şi ascultă un timp glasul strident ce răsuna din receptor, uitându-se totodată, cu un aer mustrător, la Prokudin şi dând uşurel din cap, ca şi când ar fi vrut să spună: da, da, totul e limpede. Păi spune-le... Ascultă ici, la mine... spune-le să se lase de chestii dintr-astea demagogice. Ce-i aia: o să aibă copii, n-o să aibă copii?!... Despre asta tratează poemul?! Vezi că vin acuş şi-i lămuresc pe toți. Spune-le că... Bine, bine, ți-l trimit pe Nikolaev. Puse receptorul în furcă şi ridică un altul. Făcând numărul, zise nemulțumit: Ai văzut - savanții?... Nikolaev, dumneata eşti? Vezi că flăcăii noştri i-au dat profesoarei de

literatură lecția peste cap. Păi cică au început să-i pună nişte întrebări. Cum? Zice că „Evgheni Oneghin”. Ba nu despre Evgheni, frate, despre Tatiana: cică o să-i poată face copii bătrânul său n-o să poată? Ia du-te mătăluță acolo şi vezi cum stă treaba. Haide. Îs mari savanți, mă-nțelegi? zise, aşezând receptorul în furcă. Au început dumnealor să pună întrebări.

Egor râse, imaginându-şi cam cum a decurs lecția aceea de literatură.

— Or fi vrând şi ei să ştie...

— Ia spune-mi, nevastă ai? îl întrerupse celălalt, schimbând tonul.

Egor se căută în buzunarul de la piept, scoase de-acolo o fotografie şi i-o întinse comandantului. Comandantul i-o luă, se uită la ea.

— E nevasta dumitale? întrebă, neascunzându-şi surprinderea.

Fotografia înfățişa o tânără destul de chipeşă, cu o privire blânda, deschisă.

— Viitoarea, spuse Egor. Nu-i prea fu pe plac mirarea comandantului. Mă aşteaptă. Deşi în carne şi oase n-am văzut-o niciodată.

— Cum aşa?

— Ne cunoaştem prin corespondență. Egor întinse mâna şi luă poza. Îmi dați voie? Şi rămase la rândul lui cu ochii la chipul acela gingaş, simplu, atât de rusesc. Baikalova îi zice, reluă el. Liubov Fiodorovna. Ce figură încrezătoare, aşa-i? Chiar te prinde mirarea. Leit casieriță...

— Şi ce-ți scrie?

— Păi, că-mi înțelege tot necazul. Numai că nu pricepe, chipurile, cum de-am izbutit să nimeresc după gratii. Frumoase scrisori... îți merg la inimă... Bărbat-su, cică, era un bețiv. Pân-la urmă, l-a - dat afară din casă. Cu toate astea, n-a prins ură pe oameni...

— Da’ dumneata crezi că ai cugetat bine la pasul pe care vrei să-l faci? îl întrebă cu glas scăzut şi pe un ton grav

comandantul.

— Am cugetat, cum să nu, îi răspunse pe acelaşi ton Egor şi băgă fotografia în buzunar.

— Eu zic că-ntîi şi-ntâi ar trebui să te-mbraci ca lumea. În halul ăsta ai de gând să te înfiinţezi la ea? Comandantul îl privi nemulţumit. Ce fel de... Ce-i cu gioarsele astea pe dumneata?

Egor era încălţat cu cizme, purta o rubaşcă închisă la gât şi un jerseu, iar pe cap - un chipiu de la un fel de uniformă. Aducea astfel a şofer rural sau a instalator, făcând să se înţeleagă totodată că n-ar fi străin de activitatea artistică de amatori.

Egor îşi privi şi el veşmintele şi zîmbl în colţul gurii.

— Aşa-mi cerea mie rolul. După aia n-am mai apucat să mă schimb.

— Of! Artistule... atât fu în stare să mai spună comandantul şi râse. Nu era om rău şi, cu toată experienţa lui în treburi dintr-astea, aveau darul să-l minuneze de fiecare dată oamenii a căror inventivitate era pe drept cuvânt nelimitată.

Şi iat-o, în sfârşit: libertatea.

Asta a însemnat că în spatele lui Egor s-a închis o uşă, iar el s-a pomenit pe-o uliţă a unei mici aşezări...

Trase adânc în piept aerul de primăvară, strânse din pleoape şi scutură cu putere din cap. Merse câţiva paşi şi se sprijini de gardul aflat în preajmă. Prin dreptul lui trecu o bătrânică, ţinând în mâini o poşetă. Bătrânică se opri.

— Ţi-e rău?

— Ba mi-e bine, mamaie, zise Egor. Şi-i şi mai bine c-am intrat primăvara. Totdeauna-i bine să intri primăvara.

— Unde să intri?

— La puşcărie.

Abia atunci pricepu băbuţa cu cine stă de vorbă. Se feri, speriată, şi se depărtă cu paşi mărunţi. Ba mai aruncă o privire şi spre gardul pe lângă care trecea. Apoi întoarse capul şi se mai uită o dată la Egor.

Tocmai atunci, Egor ridică mâna ca să oprească din drum o „Volgă” ce se abătuse pe acolo. „Volga” se opri. Egor intră în vorbă cu şoferul. Un timp, acesta nu fu de acord să-l ia cu el.

În cele din urmă, Egor scoase un teanc de bancnote, i-l arătă şi... deschise portiera, aşezîndu-se la rândul lui pe bancheta din faţă.

Între timp, băbuţa care intrase adineaori în vorbă cu Egor se apropie şi ea de maşină - în acest scop se încumetase chiar să traverseze uliţa.

— Să-mi fie cu iertare, zise, aplecându-se spre Egor, da’ de ce tocmai primăvara?

— Treaba cu intratu-n puşcărie? Păi dacă intri primăvara, tot primăvara pleci acasă. Primăvara şi libertatea! Ce-i mai trebuie omului?! Egor îi zâmbi băbuţei şi recită un vers dintr-o poezie: O, lună mai, albastră! O, iunie de azur!...

— Aşa, care va să zică?! Băbuţa căscă ochii a mirare. Îşi îndreptă spatele şi se uită la Egor cam cum s-ar uita nişte orăşeni la un cal apărut din senin pe o stradă circulată: ia te uită, frate, a apucat-o şi calul pe unde aleargă maşinile! Bătrâna avea nişte obrăjori rumeni, acoperiţi de cute mărunte şi nişte ochi nespus de limpezi. Fără să-şi dea seama, îi dăruise lui Egor o clipă din cele mai fericite.

Apoi „Volga” se depărtă.

Bătrânică mai stătu o vreme locului, petrecând-o cu privirea.

— Ce să spun! E mare poet dumnealui! El şi Fet»!

Cât despre Egor, acesta gusta din plin viteza cu care pornise să străbată ţinutul.

Maşina trecu de marginea aşezării, ieşi în câmp deschis.

— N-ai vrea să pui nişte muzică? întrebă Egor.

Şoferul, un flăcăiandru, bâjbâi cu o mină în spatele său şi dădu la iveală un mic magnetofon.

— Porneşte-l dumneata. Apasă clapa aia, din margine.

] Fet, Afânaşi Afanasievici (1820-1892) - poet rus.

Şi câteva clipe mai târziu Egor făcu să se audă o muzică dulce. Îşi dădu capul pe spate, închise ochii. Mult mai

aşteptase o clipă ca asta! Tare mult!

— Te bucuri c-ai scăpat? îl întrebă şoferul.

— Dacă mă bucur? se trezi Egor din visare. Păi da, mă bucur... Păru că încearcă să desluşească gustul acelei vorbe. Ştii, puştiule, dacă aş avea trei vieți de trăit, una mi-aş petrece-o la puşcărie, pe-a doua ți-aş da-o ție în dar, iar pe-a treia mi-aş trăi-o numa' după pofta inimii. Cum n-am de trăit decât una singură, cred şi eu că-n momentul ăsta mă bucur. Da' tu te ştii bucura? Ia spune.

Când pe Egor îl cuprindea câte-o stare sufletească mai deosebită, el se putea avânta uneori şi acolo, mai sus, unde-şi au sălaşul vorbele frumoase şi fără miez.

Şoferul dădu din umeri şi nu-i răspunse.

— Ehei, văd c-ai încurcat-o, băiețaş. Nu prea ştii să te bucuri.

— Da' de ce să mă bucur?

Brusc, Egor păru absent la cele ce i se petreceau în preajmă. Îl furaseră gândurile. I se întâmpla, când şi când, treaba asta: tam-nisam, să cadă pe gânduri.

— Cum? rosti într-un târziu, din păienjenişul acelor cugetări numai de el ştiute.

— Pentru ce, zic, să mă bucur? repetă şoferul. Era un tânăr, cum s-ar zice, cu picioarele pe pământ şi cam acru de felul lui.

— Asta, frățioare, eu nu mai ştiu: pentru ce să te bucuri, zise Egor, revenind anevoie din zările lui depărtate. Ştii să te bucuri - bucură-te, nu ştii - stai aşa. Aici nu se umblă cu întrebări. Poeziile, de exemplu, îți plac?

Tânărul, ocolind răspunsul, înălță iar din umeri.

— Păi vezi, zise cu părere de rău Egor. Şi mai aveai de gând să te bucuri.

— Ba n-aveam de gând câtuşi de puțin.

— Poeziile trebuie să-ți placă, încheie cu hotărîre Egor discuția aceea dezlânată. Ascultă şi tu ce poezii se află pe lumea asta. Şi începu să recite, ce-i drept, cu unele poticneli, căci mai uitase din versuri:

...al vifornițel hohot.

Ce lugubru s-aude în noaptea cea rea!... *

Bun venit, moarte 1 Haide! Făptura-ți cernită Eu o-ntîmpin râzând. Nici nu-mi pasă de ea.

Tu, oraşule! Aprig călcându-mi pe urme, Botezatu-m-ai stârv, putregosul gătej. Şi-nchingat e ogorul de jalea...

nu ştiu cum. Aici am cam uitat.

Stându-i parii de telegraf în gâtlej.

Aici iar am uitat. Mai departe.

Fie inima-n piept să tresară a ducă:

Hăuleşte fiara pornită la jaf...

Uite-aşa, hăituit de gonaci prin pădure,

Îşi dă lupu-n vileag sângerosul nărav.

E la pândă fiară... căci dincolo,'n beznă, Cineva stă cu degetul chiar pe trăgaci.

Dar, un salt... şi-n omăt se prăvale hăitaşul. Colții albi, sfâşiind, umplu neaua de maci.

Te salut, te salut, o, fiara mea dragă!

Blana sură tu scump văd că ştii să ți-o vinzi Hăituit de duşmani, ca şi tine, întruna,

Mă strecor lunecând pe-ale gheții oglinzi.

Ca şi tine, la fel stau şi eu: tot la pândă.

Iar de-mi sună-n urechi al gonaciului corn, Într-o ultimă, aprigă, rea încordare Mă avânt, sar la el, la pământ îl răstorn.

Şi de-o fi să-mi pierd viața alături de dânsul, Prăvălit pe-ntinatul zăpezii izvod,

Toți fârtații mei dragi răzbuna-mă-vor mtine, Glăsuindu-mi prin viscole sumbrul prohod.

Amețit el însuşi de forța cuvintelor pe care le rostise, Egor şezu o vreme nemişcat, strângând din maxilare, privind drept înaintea sa. Şi-n privirea lui încordată, ațintită spre zare, se putu citi o hotărîre fermă, ca şi când altcândva ar fi azvârlit şi el cuiva o provocare directă, fără să-i fie teamă nici atunci, după cum nu-i era nici în clipa de față.

— Ei, ce zici? îl întrebă în cele din urmă pe şofer.

— E frumoasă, zise acesta.

— Chiar că-i frumoasă. Parcă ai da o duşcă de spirt pe gât. Şi mai ziceai că nu-ți plac poeziile. Eşti încă verde, flăcăule, trebuie să te intereseze orice. Ia opreşte oleacă... văd că mi-au ieşit zânele înainte.

Şoferul nu înțelese despre care zâne e vorba, totuşi opri maşina.

Egor coborî pe şosea. Împrejurul lui se înălța, zveltă, o pădurice de mesteceni. Şi-atât era de alb şi curat universul acela, înălțat din pământul încă negru, atât era de limpede şi luminos!... Egor se sprijini de trunchiul unuia dintre mesteceni şi se uită împrejur.

— Ia te uită os-i aici, frățioare! exclamă cu o molcomă încântare. Tărâmul zânelor! Se întoarse apoi cu fața spre mesteacănul de care se sprijinise şi-i muigîie trunchiul cu palma. Bine te-am găsit, surată... Da' mândra mai arăți! Zici că eşti mireasă, nu alta... îți aştepți mirele, aşa-i? Las' că n-a mai rămas mult de aşteptat... Egor reveni cu paşi grăbiți spre maşină. În mintea lui totul se limpezise. Trebuie să găsească o soluție. Şi asta cât mai curând. Neîntârziat.

— Dă-i drumul, fecior, cu toată viteza. Că-mi sare uite-acuşi inima din piept. Trebuie întreprins ceva. Ia ascultă, tu nişte băuturică nu-ți iei la drum?

— Nici pomeneală.

— Atunci dă-i bătaie. Cât costă cutia asta, a ta, cu muzică?

— Două sutare.

— Ți-o iau cu trei. Că-mi place.

Sosind la centrul regional, Egor porunci şoferului să oprească înainte de a ajunge în dreptul casei uncie ştia că trebuie să se afle oameni de-ai lui. Îi plăti cu generozitate flăcăului pentru cursa făcută, îi luă cutia cu muzică, apoi, urmând un itinerar complicat, trecu din curte în curte, spre „hogeac".

Era adunată acolo întreaga bandă.

Şedea pe un scaun o tânără plăcută la vedere, în mâini c-o

chitară. În dreptul telefonului sta un cap pătrat cu mutră de buldog şi se uita ţintă la aparat. Se mai aflau în odaie vreo patru fetişcane fără ciorapi în picioare. Umblă de colo până colo un tânăr bine clădit, aruncând şi el, în răstimpuri, câte-o privire spre telefon. Într-un fotoliu şedea un molălău cu dinţii înnegriţi, sorbea dintr-un pocal şampanie. Ici-colo, mai şedeau alţi cinci sau şase flăcăi, unii fumând, alţii nefăcând nimic.

Încăperea era murdară, neîngrijită. Tapetul, altcândva albastru, slinos şi el, cu zdrenţele atârnând, amintea cu totul nepotrivit de cerul primăvăratic, lucru care făcea ca ungherul acela puturos, ascuns de ochii lumii, să pară şi mai greţos. Unor asemenea sălaşe, aducând, de fapt, o jignire sălbăticiunilor pădurii, lumea le zice bârloguri.

Toţi cei din încăpere păreau cuprinşi de-o stranie toropeală. Continuau să arunce în răstimpuri câte-o privire spre telefon. Atmosfera era vădit încordată. Numai tinăra cea cu pomeţii uşor ieşiţi în afară îşi prefira alene degetele peste strunele chitarei şi cânta încet, cu o voce plăcută, niţel răguşită, dar care îţi mergea la inimă:

Călina-i roşie,
E pârguita,
Firea crăitiţului Am desluşit-o,
Am desluşit-o,
Ah, cum e!... Cată:
Odată-l vezi La altă poartă.

— Iar eu...

În clipa aceea, la uşa de intrare se auziră câteva bătăi - un fel de semnal. Cei din odaie tresăriră, speriaţi parcă de un ţipăt.

— S-st! făcu Molălăul. Se uită la ei şi-n ochi i se aprinseră scântei vesele. Nervişorii, nervişorii, le mai zise el şi le făcu semn să deschidă uşa.

Porunca i-o execută un flăcău cât un munte.

— Lănţucu', îl preveni Molălăul. Şi-şi vârî mâna în buzunar. Rămase în aşteptare.

Vlăjganul întredeschise uşa, fără să-i dea jos lănţişorul... Apoi îl scoase repede şi întoarse capul spre cei din odaie.

Uşa se închise.

Brusc, izbucni de după ea un marş triumfal. Egor o îmbrânci şi intră înăuntru în sunetele fanfarei.

Toată lumea sări în picioare, îi făcu semne să înceteze.

Egor opri magnetofonul şi se uită mirat împrejur.

Cei din odaie îl impresurară, dădură mâna cu el...

— Salut, Gore. (Asta-i era porecla lui Egor: Gore'.)

— Bine-ai venit.

— Ţi-ai făcut veleatul?

Egor dădea mâna cu toţi, însă nu izbutea să-şi dea seama ce se întâmpla cu ei. Pe cei mai mulţi îi cunoştea dinainte, unii chiar îi erau mai mult decât simple cunoştinţe: se afla, de pildă, acolo Lucienne (cea cu pomeţii ieşiţi în afară), era, în sfârşit, Molălăul, şi lui Egor îi făcu multă bucurie să-i revadă. Totuşi ce-o fi cu ei, de arată aşa, mai altcumva ca de obicei?

— Ce-aveţi, mă?

— Ai noştri dau lovitura la o tarabă, îl lămuri unul din ei. Trebuie să ne sune din moment în moment. Stăm şi aşteptăm.

...Tare se mai bucură cea cu chitara, văzându-l pe Egor... îi sări de gât... îi acoperi obrazul de sărutări... Ochii, uşor umezi, îi sclipeau de-o neprefăcută bucurie.

— Gore al meu!... Să ştii că te-am visat azi-noapte...

— Zău? râse, fericit, Egor. Şi ce făceam eu în visul ăsta, al tău?

— Mă-mbrăţişai. Tare-tare.

— Eu oi fi fost ăla? Nu m-ai încurcat cu altul?

— Of, Gore!...

— Ia întoarce-te, flăcăule! dădu glas şi Molălăul. Ţi-i, da' mândru mai arăţi![11]

Egor veni la el. Se îmbrăţişară scurt, bărbăteşte. Molălăul

[11] Gore — necaz, jale, nenorocire.

405

însă nu se ridică din fotoliu.

— Mi-aduc aminte de-o seară de primăvară, i se auzi din nou glasul şi cei din jur amuțiră. Un aer încă umed, în gară sute de călători. De câte valize erau acolo, te apuca amețeala. Lumea - agitată, toți - cu gândul la plecare. Şi-n înghesuiala aia şedea un flăcăiaş… Pusese jos cufăraşul lui, din alea care se fac pe la țară, se aşezase pe el şi părea tare abătut… La un moment dat, s-a apropiat de el un tânăr prezentabil şi l-a întrebat: „Ce-i cu tine, flăcăule, ori nu ți-s boii acasă?” „Păi să vezi, zise băiatul, am un mare necaz [12]. Am rămas singur pe lume şi nu ştiu încotro s-o apuc.” Şi-atunci tînărul acela…

Brusc, sună telefonul. Tresăriră din nou cu toții, de parcă ar fi fost curentați.

— Da? întrebă cu o prefăcută nepăsare flăcăul cu mutra de buldog. Şi rămase multă vreme, ascultind. Şi tot dădu din cap. Păi stăm aici cu toții. Eu nu mă mişc de lângă telefon. E toată lumea. A venit şi Gore… Da. Chiar acum a picat. În regulă. Aşteptăm. Puse receptorul în furcă şi se întoarse spre ceilalți.

— Au pornit la treabă.

Se agitară cu toții.

— Şi-acum - şampanzeu! porunci Molălăul.

Sticle de şampanie trecură din nună în mină.

— O fi vreo tarabă mai de soi? îl întrebă Egor pe Molălău.

— Ca la opt bătrâne, îi răspunse acesta. Hai noroc!

Băură.

— Lucienne… Zi-ne şi tu ceva… să ne mai destindem, îi ceru fetei Molălăul. Era un tip slab, calm şi de-o mare impertinență, îi erau ochii impertinenți.

— Vă zic ceva de dragoste, spuse simpatica Lucienne. Îşi scutură cârlionții vopsiți şi lovi cu putere strunele. Şi toată lumea amuți.

Cine nopții stă de strajă?
Vraja, vraja…
Ochi de foc…

---

[12] în original „gore“ (v. nota de la p. 405).

De tristeții Pici în mreajă,
Să o iei din loc.
l'c otave-n miez de noapte Fericirea o găseşti!
Mure coapte,
Şoapte, şoapte:
Vino iar să mă iubeşti!
Cine nopții stă de strajă?...

Din nou sună telefonul. Brusc, căzu o linişte de mormânt.

— Da? rosti în receptor, străduindu-se din răsputeri să rămână calm, Buldogul. Nu, ați greşit numărul. Mă rog, se mai întâmpla. Aşeză receptorul. A crezut că-i spălătoria chimică, nenorocitul.

Din nou se iscă agitație.

— Mai dă, neamule, şampanzeu! sună iar glasul Molălăului. Ia spune, Gore, de la cine ne aduci salutări?

— Las' că-ți zic mai încolo, făcu Egor. Vreau mai întâi să stau cu voi de vorbă. Uite că sunt colo şi nişte tineri pe care nu-i cunosc. Hai, mă, şi ne-om cunoaşte.

Tinerii, vădind mult respect, dădură din nou mâna cu el. Egor, zâmbind, li se uita drept în ochi. Dădea din cap şi zicea: „Bun, bun”.

— Vreau să joc! strigă la un moment dat Lucienne. Şi-şi trânti paharul de duşumea.

— Gura, Lucienne, zisă Molălăul. N-o începe cu ale tale.

— Du-te la dracu! făcu Lucienne, care se şi ameţise. Gore! Să le arătăm ce putem!

Egor îşi trânti şi el paharul.

Îi sclipiră şi lui ochii.

— Faceți cercul, copii! Hai!

— Calm, calm, Gore! Molălăul ridică tonul. Ați găsit şi voi momentul potrivit...

— Las' că auzim telefonul, sc auziră glasuri. Dă-le voie să joace.

— Ce-ai cu ei? Să joace.

— Doar stă Buldogul la telefon.

Molălăul scoase atunci din buzunar o batistă albă şi-o

agită, ce-i drept cu întârziere, în schimb dîndu-şi aere, de parcă ar fi fost însuşi Pugaciov

Doi chitarişti atacară „barînia” [13].

Lucienne porni... Ah, ce joc fu acela! Ştia fata să joace. Nu cu mişcări largi-, câtuşi de puțin, ci uşor, clar, cu ritm desăvârşit. Parcă şi-ar fi înghesuit în coşciug, bătucind-o cu tocurile, viața ei schiloadă, în timp ce ea însăşi flutura din aripi să zboare departe. Mult suflet puse în jocul acela. Chiar se făcu frumoasă, apropiată cumva şi dragă...

Egor, când venea Lucienne spre dânsul, pornea să joace şi el, dar nu-şi punea în mişcare decât picioarele. Mâinile şi le ținea la spate, părea că nu face nimic deosebit, nici nu sărea ca un țap, dar şi jocul lui era tot atât de frumos. Jucau frumos amândoi. Părea că tăinuieşte ceva jocul acela al lor: ceva nedus până la capăt, ceva ce nu putea fi uitat.

— Uite după o clipă ca asta îmi jinduia mie sufletul cel trecut prin cazne, zise Egor pe un ton serios. Pesemne că, într-adevăr, aşa văzuse în visurile lui libertatea mult dorită.

— Lasă, Egoruşka, oi şti eu să-ți alin şi mai şi sufletețelul, dădu glas Lucienne. Ah, ce ți-l mai alin. Şi mi-l alin şi pe-al meu.

— Alină-mi-l, Lucienne. Că-mi plânge, sărmanul.

— Ți-l alin, lasă. Mi l-oi strânge la piept şi i-oi zice: „Ai ostenit, porumbelul meu?” Dragul de tine drag. Ai ostenit, aşa-i?

— Vezi să nu te-nțepe cu pliscul porumbelul ăsta, se băgă în vorbă Molălăul. Când te-o ințepa odată...

— Ba nu, că nu-i rău, spuse pe acelaşi ton serios Egor, fără să se uite la Molălău. Şi chipul i se înăspri. Dar de jucat, Egor nu încetă să joace. Jucară amândoi mai departe. Nu-ți mai venea să-ți iei ochii de la ei, şi tinerii dimprejur nici că-şi luau ochii, se uitau la ei cu un fel de nelinişte, cu lăcomie, ca şi când ar fi fost vârâta aici în coşciug şi partea scârnavă a vieții lor, a fiecăruia, şi ei ar fi putut astfel să iasă afară, sub cerul liber, unde bântuia primăvara.

[13] Dans popular rusesc.

— Ți-a ostenit sufletelul tot stând în colivie, reluă Lucienne cu tandrețe în glas.

— Plânge, îi ținu isonul Egor. Vrea şi el să petreacă.

— Păi să-i dăm la scăfârlie.. Cu vărguța... zise Molălăul. Să vezi cum se potoleşte.

— Ce oameni, Egoruşka! Aşa4? exclamă Lucienne. Nişte răi!

— Ba ăstora le putem arăta şi noi colții. Da' ce te faci cu sufletul, Lucienne, cu sufletul?... Că-mi plânge, sărmanul.

— Îl alinăm, Egoruşka, îl alinăm. Doar mă ştii că sunt vrăjitoare... îmi dau în vileag toate farmecele...

— Din carne de porumbel face lumea o tocană a-ntâia, zise cu venin în gU>s Molălăul. Era omul ăsta slab ca un cuțit, sta într-o permanentă încordare, apărea înfricoşător prin tinerețea lui inutilă, toată patima şi-o vărsase în priviri. Privirile îi erau încărcate de ură.

— Ba nu, că-mi plânge! rosti cu înverşunare Egor. Îmi plânge! I-e strimtă colivia şi plânge! îşi smuci gulerul cămăşii... Şi se opri drept în fața Molălăului. Chitarele tăcură. Încetă şi răpăitul de tocuri al fetei.

Molălăul îşi şi vârâse mâna în buzunar.

— Iar începi, Gore, cu ale tale? zise el cu un aer satisfăcut.

— Ascultă ici la mine... Cred că-ți zic pentru ultima oară, rosti Egor pe un ton tot atât de calm, uşor ostenit, încheindu-şi nasturii de la cămaşă. Să nu mă atingi unde mă doare... Pricepi? Că-ntr-o zi nu mai apuci să-ți vâri mâna-n buzunar. Ațâță-ți spun.

— Te-am auzit.

— Of-f! se necăji Lucienne. Ce plictiseală... Iar cadavre, iar sânge... Brr! Ia mai toarnă-mi, băiete, din sticla aia.

Sună iar telefonul. Lumea parcă şi uitase de el.

Buldogul se repezi spre aparat, ridică dintr-o smucitură receptorul... îl duse la ureche şi deodată păru că şi-a fript cu el degetele. Îl trânti înapoi, în furcă.

Primul care sări în picioare fu Molălăul. Era un tip iute în mişcări. Chipul însă îi rămăsese netulburat.

— Au feştelit-o! rosti scurt şi înfricoşător Buldogul.

— Câte unul, care încotro! porunci Molălăul. În evantai! Două săptămâni suntem morți cu toții. Executarea!

Rând pe rând, cei din odaie începură să dispară. Se pricepeau de minune la aşa ceva. Nimeni nu mai puse vreo întrebare.

— Nu care cumva să vă prind perechi! le mai zise Molălăul. Adunarea la Ivan. Nu mai devreme de zece zile...

Egor se aşeză la masă, îşi mai turnă în pahar.

— Ce faci, Gore? zise Molălăul.

— Eu?... Egor rămase pe gânduri câteva clipe. Cred că am să mă apuc într-adevăr de munca câmpului.

Lucienne şi Molălăul se opriră în dreptul lui, nedumeriți.

— Ce vorbă-i asta?

— Trebuie s-o-ntindem, ce stai? îl scutură de umăr Lucienne.

Egor păru că se trezeşte din visare. Se ridică de pe scaun.

— S-o-ntindem? Iar s-o-ntindem?... Da' de venit, ca tot omul, când am să vin, cetățeni? Unde mi-i cutioara fermecată?... Aha, uite-o colo. Chiar trebuie s-o-ntindem? Poate că...

— Ai înnebunit? Peste zece minute ne trezim cu ăia. Pesemne că ne-au şi luat urma.

Lucienne o zbughi spre uşă.

Egor vru s-o urmeze, dar Molălăul îi puse cu blândețe mâna pe umăr. Şi-i zise pe acelaşi ton:

— Las-o. Că intrăm în bucluc. Curând ne vedem iar cu toții.

— Vrei să te duci tu cu ea? îl întrebă de-a dreptul Egor.

— Nu, sună răspunsul celuilalt. Un răspuns ferm şi, se pare, sincer. Hai, pleacă! îi strigă el cu asprime fetei, care întîr/.iase în prag.

Lucienne îi aruncă o privire mohorâtă şi se strecură afară.

— Caută-ți un hogeac şi te mai odihneşte, zise Molălăul, turnând şampanie în două pahare. Odihneşte-te, repetă el. Fie la Kolea Regele, fie laVanka Samîkin. Ăla are un hogeac

bun. Şi iartă-mă, rogu-te... pentru cele întâmplate. Să ştii însă... of, Gore, Gore... să ştii că şi tu mă zgândări unde mă doare. Doar că nu-ți dcfi seama. Hai noroc şi bine-ai venit. Şi deocamdată - la revedere. Nu te mai necăji. Lovele ai?

— Am. Mi-au mai adunat ăia de-acolo...

— Pot să-ți mai dau şi eu.

— Dă-mi, se decise Egor.

Molălăul vârî mâna în buzunar şi-i întinse banii. Un teanc întreg.

— Unde ai de gând să te duci?

— Nu ştiu. Oi găsi eu pe cineva. Da' cum, naiba, de-au feştelit-o?

În clipa aceea pătrunse în odaie un tânăr, alb la față de spaimă.

— Au înconjurat întreg cartierul, le zise celor doi.

— Da' cu tine ce-i?

— N-am mai ştiut pe unde să... Am venit să vă spun.

— Te-ai băgat singur în gura lupului, râse Molălăul. De ce te-ai întors, mă? Of, drăguțul de el, vițeluşul tatii... După mine, băiețaşi!

Se strecurară cu toții printr-o ieşire dosnică şi porniră pe lângă un zid spre uliță, dar de acolo răsunară paşii hotărâți ai patrulei. Se repeziră în altă parte, dar de-acolo auziră alți paşi...

— M-da, făcu Molălăul, fără să-şi piardă ciudatul lui aer vesel. E cam albastră. Nu? Ce zici, Egor?

— Veniți încoa'! Şi Egor îi împinse pe cei doi într-o firidă.

Paşii se apropiau de ei şi dintr-o parte şi din alta...

De-a lungul zidului, în dreapta firidei, lunecă lumina unei lanterne.

Molălăul îşi scoase pistolul.

— Bagă-l înapoi, prostule! rosti sec şi cu ciudă Egor. Istericule! Poate că nu dau de noi... Deschizi focul de pomană?

— Las' că-i ştiu eu pe ăştia! făcu, nervos, Molălăul. De astă dată, într-adevăr, îşi cam pierduse cumpătul.

— Stai c-o iau la goană şi-i momesc după mine. Doar am biletul ăla de ieşire. Egor vorbi repede, căutând din ochi o direcție în care să se repeadă. Biletul are data de astăzi... N-o să am probleme. Dacă pun ăştia mâna pe mine, le zic că m-am speriat. Că mă duceam la o muieruşcă, le-am auzit țignalele şi m-am speriat ca un prost... Aşa am să fac. Vă las cu bine!

Şi Egor o luă la goană. Fugi mâncând pământul. Îndată, sunară de pretutindeni fluierături şi tropot de picioare.

Egor alerga cu mult avânt, tinereşte... Ba chiar îşi murmură ceva în barbă, fredonă o melodie. Văzu în față un loc mai luminat, se repezi într-acolo, se cățără peste nişte conducte şi intonă victorios:

— Hop, tirdapupia! Nu ştiu, n-am văzut, nici pe-acolo n-am trecut!...

Trecu de cealaltă parte a maldărului de conducte... în spatele lui, paşii sunară aproape de tot. Egor se strecură într-una din conducte şi rămase nemişcat, ațineându-şi răsuflarea.

Deasupra lui bubuiră paşi metalici...

Egor şedea chircit şi zâmbea cu satisfacție. Mai şoptea şi-acum:

— Nu ştiu, n-am văzut, nici pe-acolo n-am trecut!

Iscase un fel de joc primejdios. Căci după ce vuietul metalic se potoli, în loc să rămână acolo până ce s-ar fi sfârşit totul, Egor se strecură afară, luând-o din nou la goană.

Ceilalți se repeziră în urma lui.

— Nu ştiu, n-am văzut, nici pe-acolo n-am trecut! Nici pe-acolo n-am trecut! îşi făcea el curaj. Sări peste un gărduleț scund şi fugi printre nişte tufe: i se păru că nimerise într-o grădină. Aproape de tot lătră un câine. Egor se repezi într-o parte... în față i se ivi o altă îngrădire. Sări peste ea şi se pomeni într-un cimitir.

— Asta-mi mai lipsea! zise Egor. Şi merse mai încet.

Tropăitul urmăritorilor se depărtă.

— Ei poftim, am scăpat! rosti apoi cu uimire. Să fi fost şi altă dată aşa, tui maica mă-si. Când vrei să scapi de-adevăratelea, pici în capcană ca un prunc.

Şi din nou îl cuprinse bucuria de-a trăi, de a se bucura de libertate.

— Nu ştiu, n-am văzut, nici pe-acolo n-am trecut! mai fredonă o dată Egor şi-şi porni magnetofonul, potrivinduil să cânte în surdină. Şi merse înainte, descifrând inscripțiile de pe pietrele funerare. Cimitirul era ocolit de-o stradă circulată şi, până ce maşinile ajungeau să facă colțul, lumina farurilor se abătea îndelung peste crucile dinăuntru. Iar umbrele lor, nişte umbre lungi şi urâte, lunecau pe pământ, pe morminte, pe gărdulețele scunde dimprejurul acestora... Priveliştea era cam sinistră. Şi pe deasupra mai răsuna şi muzica pusă de Egor: o îmbinare de-a dreptul absurdă. Egor opri magnetofonul.

— ”Dormi în pace până în ziua ce va să vină”, citi el din mers. „Neverov, negustor de ghildia[14] întâi”. Cum ai nimerit, mă, aici? se miră Egor. Anul una mie opt sute nouăzeci... A-a, zaci aici mai demult. În regulă, negustorule de ghildia întâi Vin marchitanii cu mărfuri, tocmai din deal de Kasimov...”, se apucă iar să cânte, dar îşi luă seama şi tăcu brusc. „Scumpului şi neuitatului meu soț, de la văduva lui în veci nemângâiata”, citi el mai departe. Se trânti pe o bancă, şezu câtva timp. 'Apoi se ridică din nou. Bine, băieți, odihniți-vă mai departe, că eu am plecat. N-am ce face: oi porni prin oraş ca un tip neprihănit ce mă aflu: trebuie totuşi să-mi plec undeva capul. Voi ce ziceți? Sigur că trebuie. Totuşi mai zise o dată: Nu ştiu, n-am văzut, nici pe-acolo n-am trecut!

Şi porni Egor să-şi caute un adăpost.

Din tinda unei căscioare de lemn, aflată la marginea oraşului, un glas iscat de după uşă îi spuse cu asprime:

— Pieaca d-aici! Că ies acu* şi-ți arăt ce n-ai inai văzut: pe potriva numelui. Auzi la ea: cică-i Gore!

---

[14] în Rusia prerevoluţionară, negustorii se împărţeau în trei categorii („ghildii“), în funcţie de capitalul de care dispuneau.

Egor rămase câteva clipe tăcut.

— Haide, ieşi.

— Crezi că nu ies?

— Ba cum să nu?... Spune, bre, e aici Ninka sau nu? îl rugă Egor pe omul de după uşă, de-astă dată pe un ton mai potolit. Da' să nu mă minţi, auzi? Că tot am să aflu. Şi dacă mă minţi, te pedepsesc crunt.

Celălalt tăcu şi el. Şi la rândul lui îşi schimbă tonul: spuse cu arţag, dar fără răutatea de adineaori:

— N-auzi, mă, că Ninka-i plecată? Ce-i aci de ne-nţeles? Umblaţi, bagabonţilor, în toiul nopţii!...

— Oare să-ţi dau foc la casă? gândi cu glas tare Egor. Şi-şi scutură cutia cu chibrituri din buzunar. Ia spune.

În spatele uşii pluti o lungă tăcere.

— Încearcă, zise în cele din urmă vocea. Tonul ameninţător însă îi pierise cu totul. Hai, încearcă şi da foc. N-auzi ca Ninka nu-i acasă? Ţi-o spun serios. E plecată din oraş.

— Unde-a plecat?

— Undeva în Nord.

— Şi-atunci de ce m-ai bălăcărit? Nu puteai să-mi spui aşa de la-nceput?

— Păi pentru că mi-e ciudă pe voi, ăştia. Din cauza unora ca voi a plecat. Ba chiar cu ei îm preună.

— Atunci să nu-i porţi de grijă. Că-i pe mâini bune. Rămâi sănătos!

Ajuns la o cabină telefonică, lui Egor îi fu dat să se mai înfurie o dată.

— De ce nu se poate, mă?! De ce? urlă el în receptor.

Omul aflat la celălalt capăt al firului stătu îndelung să-l lămurească.

— Sunteţi nişte lepre, spuse Egor, şi glasul îi tremură. Fac un mănunchi din voi, scârnăviilor, şi vă bag cu coadă-n sus în răzor... Jigodii ce sunteţi! Agăţă cu furie receptorul... Şi căzu pe gânduri. Liuba! exclamă el într-un târziu, cu o exagerată tandreţe. Gata. Plec la Liuba. Trânti uşa cabinei şi porni spre gară. Pe drum continuă să vorbească cu el însuşi:

— Of, sufletelul meu! Liubuşka, porumbiță dragă! Clătita mea siberiană! Măcar să mă satur la tine de crăpelniță... Măcar să-mi crească părul oleacă. Puica mea dulce precum cozonacul! Egor părea din ce în ce mai înverşunat. Mă duc să te înghit! răcni el în noapte. Şi nici măcar nu se uită primprejur, să vadă de n-a speriat cu răcnetul lui pe careva. Paşii îi stârneau ecouri pe stradă pustie; spre seară se lăsase un geruleț şi asfaltul suna, de parcă ar fi fost de sticlă. Te strâng în brațe până-ți dai duhul, p-ormă te sfâşii şi te-nghit. Şi-mi ud gâtlejul cu sămăhoanca. Aşa am să fac.

Şi iată că a doua zi un autobuz din rețeaua raională de transporturi îl aduse pe Egor în satul lasnoe.

Pe-un tăpşan sta Liuba, aşteptându-l să sosească. Egor o văzu îndată şi o recunoscu... Inima îi zvâcni în piept: ea e!

Porni într-acolo.

— Măi, fir-aş să fiu, îşi zise, uimit. Chiar că-i frumoasă! Ca o dimineață senină. Zici că-i o păpuşă, nu alta... Scufița Roşie...

— Bună ziua, spuse el politicos, ba chiar făcând-o pe timidul. Şi întinse mâna. Sunt Gheorghi. Şi strânse cu multă considerație mina țărănească, vânjoasa, a femeii. Pentru orice eventualitate, i-o scutură uşor, cu aceeaşi considerație.

— Liuba, rosti scurt femeia, îndreptând spre el o privire deschisă, nițel gânditoare. Şi nu mai zise nimic. Privirea ei îl făcu pe Egor să nu se prea simtă în largul lui.

— Eu sunt ăla, zise el. Şi-şi dădu seama că a trântit o gugumănie.

— Iar eu sunt aia, zise Liuba. Continuă să-l privească - gânditoare şi calmă.

— Îs cam urât, aşa-i? zise tam-nisam Egor.

Liuba râse.

— Hai să stăm oleacă la bufet, zise ea. Mai îmi poveşteşti despre dumneata.

— Să ştii că nu-s dedat la băutură, făcu el în grabă.

— Nu zău! exclamă Liuba cu o neprefăcută mirare. Vorbele îi sunară atât de firesc, cu atâta simplitate, încât avură darul

să-l zăpăcească.

— Mă rog, când oi fi cu alții la masă, pot să beau şi eu un pahar... însă nu aşa... ca să mă fac criță... îmi cunosc bine măsura.

— Păi o să bem câte-un ceai şi gata. Îmi povesteşti câte ceva despre dumneata. Liuba continuă să se uite cu luare-aminte la cel pe care nu-l cunoscuse până atunci decât prin mijlocirea scrisorilor... îl privea atât de ciudat, de parcă i-ar fi venit să râdă de ea însăşi, de parcă şi-ar fi spus, uimită de propria ei faptă: „Nu sunt eu o proastă? Ia te uită ce-am fost în stare să fac!” Părea însă o femeie hotărâtă, cu mintea limpede: putea să şi râdă de propriile sale fapte, dar de făcut, să facă totuşi ceea ce-şi punea în gând. Haidem, îl îndemnă ea. Stăm acolo şi-mi povesteşti. Să ştii că am nişte părinți cam aprigi. Mi-au spus deunăzi: să nici nu te arăți pe-acasă cu puşcăriaşul tău. Liuba mergea cu un pas-doi înaintea lui Egor şi-i vorbea întorcând spre el capul. Părea tot atât de calmă, ba chiar veselă. Da’ eu le zic: păi a ajuns omul întâmplător la puşcărie. A dat năpasta peste el. Doar aşa a şi fost, nu?

Aflând că Liuba stă cu părinții, care, pe deasupra, mai sunt şi nişte oameni aprigi, Egor se cam pierdu cu firea. Încercă totuşi să nu-şi dea pe față gândurile.

— Da-da, rosti el cu un aer „intelectual”. A fost un... concurs de împrejurări... Ghinionul dracului...

— Chiar aşa le-am zis şi eu.

— Părinții matale sunt kerjaci?

— Nu. De unde până unde?

— Păi ziceai că-s nişte oameni aprigi.. Să nu mă ia cumva la trei păzeşte. Eu, de pildă, fumez...

— O, Doamne! Păi fumează şi tata. Numai frate-meu nu fumează.

— Ai şi-un frate?

— Da. Suntem o familie destul de mare. Frate-meu are şi doi copii. Îs măricei de-acuma: băiatul învață la un institut, fata îi pe terminate cu şcoala medie...

— Ia te uită: învață amândoi... Frumos, zise Egor. Bravo! Simți însă că i se cam acreşte de iitîtea neamuri.

Ajunseră la bufet Se aşezară la o măsuță, mai în colțul încăperii. La bufet era lume multă, unii ieşeau, alții intrau... Şi cu toții se uitau curioşi la Egor, ceea ce nu făcu decât să sporească starea proastă pe care o încerca acesta.

— Poate luăm cu noi o sticloanță şi mergem în altă parte, îi propuse el Liubei.

— Da' de ce? Aici e aşa de plăcut... Niura I M-auzi, Niura?! o strigă Liuba pe ospătăriță. Adă-ne" drăguțo... Cam ce să ne aducă? se întoarse ea spre Egor.

— Poate un vinişor din ăla negru, zise Egor, strâmbându-şi obrazul, de parcă gândul la băutură i-ar fi provocat silă. Că votca îmi face arsuri.

— Un vin negru, Niura, repetă Liuba. Avea femeia asta, întipărită pe chip, o expresie enigmatică: părea că inițiase un joc tainic, bine gândit, în care se avântase cu mult calm şi bună dispoziție. Se tot uita, curioasă şi ea, la Egor: o fi ghicit oare despre ce fel de joc e vorba?

— Ei, Gheorghi... reluă ea, acu' vorbeşte-mi şi mie despre viața ta.

— Parcă ai fi anchetator, zău aşa, chicoti Egor, dar Liuba nu-i urmă exemplul şi el redeveni serios. Ce să-ți mai spun? Sunt contabil, am lucrat la o secție de aprovizionare, şefii mei, îți dai seama, au tot ciupit şi azi, şi mâine... La un moment dat, pac!, şi ne-a venit o revizie. Şi ăia mi-au pus în cârcă de toate... Bineînțeles că a trebuit să trag eu ponoasele. Ascultă, tu nu crezi c-ar fi mai bine să plecăm de-aici? zise el, folosindu-l la rândul lui pe „tu". Se tot uită ăştia la mine ca nişte...

— N-au decât. Ce-ți pasă? Doar nu eşti un fugar.

*- Poftim dovada! exclamă Egor şi începu să se caute prin buzunare.

— Te cred, te cred, Doamne sfinte! Am zis şi eu, aşa, c-a venit vorba. Bun. Şi câți ani ai stat?

— Cinci.

— Şi?
— Asta-i tot... Ce să mai fie?
— Păi mă tot uit ce mînoaie ai şi zici că eşti. contabil! Nici nu-ți vine a crede.
— Cum? A, da. Mâinile mele... Păi mi le-am antrenat acolo... Egor îşi luă mâinile de pe masă:.
— Asemenea mâini sunt bune de spart lacăte, nu de umblat cu condeiul, râse Liuba.
Egor, alarmat întrucâtva, slobozi şi el un râs, care, ce-i drept, îi sună cam fals.
— Şi pe-aici, pe la noi, cam cu ce ai de gând să te ocupi? Tot cu contabilitatea?
— Nu! se grăbi Egor să răspundă. De aşa ceva nu mai am nevoie.
— Şi-atunci?
— Păi să mă mai orientez şi eu... Ba poate-oi mai lăsa o vreme caii să răsufle... Egor se uită şi el drept în ochii femeii. Văd, Liuba, că mă iei cam tare de la-nceput: muncă, muncă... De muncă o să tot am parte. Mai ai şi tu nițică răbdare.
— Da' tu de ce ai început-o cu minciunile? îl întrebă tot atât de direct Liuba. Să ştii că i-am scris comandantului tău şi omul mi-a răspuns...
— Aşa? făcu, uimit, Egor. Asta era, care va să zică? Brusc, se simți uşurat, ba chiar vesel. Atunci să-i dăm bătaie, surioară! Toarnă colea, în pahare,..
Şi-şi porni Egor magnetofonul.
— Şi ce scrisori frumoase-mi scriai, spuse cu părere de rău Liuba. Nici nu ziceai că sunt scrisori, ziceai... ziceai că-s poeme!
— Zău? se învioră Egor. Ți-au plăcut? Te pomeneşti că se pierde un talent. S-a dus şi tinerețea, şi talentul, în temnița cu gratii la ferestre, cânta el. Mai toarnă, Liuba, mai pune în pahare. O, temniță cu nopți de sclipăt pline... Toarnă, nu mai sta...
— Ce mă tot zoreşti? Ai răbdare. Să mai stăm de vorbă.

— Ah, şefule, mămiţica la! exclamă Egor. Să nu-mi sufli tu o vorbă! Da' şi eu am făcut-o aici pe cucernicul. Aşa-i? Cică aş fi contabil! chicoti el. Contabil... La evidenţa mărfurilor de larg consum!...

— Ce-ai vrut tu de la mine, Gheorghi? întrebă Liuba. De ce m-ai minţit?... îţi puseseşi în gând să mă jefuieşti?

— Ei, asta-i! Auzi, ce să-i treacă prin minte! Am plecat, care va să zică, la naiba-n praznic să ciordesc o pereche de pâslari? Mă jigneşti, Liuba.

— Şi-atunci?

— Ce „şi-atunci"?

— Cu ce gând ai venit?

— Nu ştiu. Poate să mă odihnesc şi eu. Sufleteşte. Ba nu-i chiar aşa: odihnă pentru mine înseamnă... Nu ştiu, nu ştiu. M-oi fi îndrăgostit de tine.

— Of, Egoruşka...

Egor tresări şi se uită la ea, speriat. Vorbise întocmai ca Lucienne, cea care rămăsese departe.

— Ce-i? zise el.

— Văd că pe drept cuvânt ai ostenit. Cum îi calul când suie la deal... Doar că nu sufli ca el. Şi nu faci spume la gură. Ai să cazi, măi omule. Din picioare ai să cazi. Chiar aşa o fi cum spuneai, că eşti singur pe lume? N-ai pe nimeni: nici părinţi, nici fraţi?

— Orfan sunt, vai de soarta mea! Doar ţi-am mai scris. Ştii care mi-e porecla? Gore. Pseudonimul meu, cum s-ar spune. Cu toate astea, să nu mă calci, rogu-te, pe bătătură. Nu trebuie. Cerşetor încă n-am ajuns. Altele n-oi putea face, da' de spart v-o prăvălioară încă mă simt în stare. Uneori, Liuba, ajungeam fantastic de bogat. Atunci să-mi fi ieşit tu în cale... Ţi-ai fi dat seama că banii ăştia împuţiţi... îi dispreţuiesc, mă-nţelegi?

— Da' grozăviile alea ale tale? Doar tot pentru bani le-ai făptuit, nu?

— Nici pomeneală.

— Da' pentru ce?

— Că pe pământul ăsta, doar hoț pot să mai fiu, nimic altceva. Egor o spuse cu vădită mândrie. Liuba îl făcuse să se simtă din nou în largul lui, şi-acum tot voia să-i zică ceva care s-o uimească.

— Măi-măi! făcu Liuba. Hai, bea-ți ce mai ai în pahar şi să mergem.

— Unde să mergem?

— La mine acasă. Doar la mine ai venit, nu la altcineva. Ori mai ai pe undeva vreo prietenă dintr-astea, prin corespondență? Liuba râse. Stând de vorbă cu Egor, ajunsese şi ea să nu mai încerce pic de stinghereală.

— Stai nițeii., făcu, nedumerit, Egor. Doar ai aflat acum că nu-s contabil...

— Da' bine mai picaşi pe meseria asta! clătină ea din cap. S-o fi ales pe aia de porcar şi tot era mai nimerit. Ai fi zis c-a dat vreo molimă prin porci, că te-au condamnat pentru asta şi gata socoteala. Drept e că nici nu arăți a pungaş. Pari să fii om ca toți oamenii. Ba chiar unul de-ai noştri, de la țară. Ei, haidem, porcarule, să mergem.

— Aflați atunci, preastimato, zise Egor, nu fără emfază, că sini şofer. Şofer, clasa a doua.

— Ai şi carnet? întrebă ea, neîncrezătoare.

— Mi-a rămas acolo, de unde vin. La Măgădan.

— Păi vezi? Eşti om de mare preț, nicidecum... Gore! Ştiu eu ce ți-ar trebui: o jordie pe şira spinării. Haidem.

— Asta-i psihologie țărănească!... Tipică. Păi eu sunt recidivist, prostuțo. Sunt tâlharul tâlharilor. Eu...

— Vorbeşte mai încet! Te-ai amețit, ori ce ai?

— M-da. Totuşi care-i situația? îşi reveni Egor. Zău dacă pricep ceva. Lămureşte-mă. Poftim, mergem la tine acasă... Şi după aceea?

— Deocamdată ai să stai la mine. Te odihneşti şi tu măcar o săptămână. Îți mai vii în fire. De spart prăvălii o să le spargi mai încolo. Haidem. Că o să zică lumea: frumos l-a mai primit: din prag i-a şi dat papucii. De ce l-o mai fi chemat? Ştii cum e lumea pe la noi! Una, două, te judecă. Şi-apoi... să

ştii că nu mi-e frică de tine. Nu ştiu de Ce, da' nu mi-e frică.

— Bun. Da' ce-o să zică taică-tău? Poate mă ia la mângâiat... cu toporul la scăfârlie. Poți să ştii ce idee i-o veni?

— Fii pe pace. De-aci-ncolo pune-ți nădejdea în mine.

Casa Baikalovilor era mare, cu patru odăi. În primele două, locuia Liuba împreună cu bătrânii, în celelalte două - fratele ei cu familia.

Casa era aşezată pe malul înalt al fluviului; dincolo de apa lui se desfăşurau întinderi de necuprins. Era o gospodărie bine înjghebată: o curte largă, cu acareturi, iar mai sus, în vârful dealului

— baia de aburi a familiei.

Amândoi bătrânii tocmai se apucaseră să facă *pelmeni*[15], când Mihailovna, mama Liubei, o văzu pe fereastră, venind spre casă împreună cu Egor.

— Ia te uită! L-a adus, nu s-a lăsat! se alarmă ea. De Liubka ziceam. Uite-o cu puşcăriaşu' ei!

Bătrânul se repezi şi el la fereastră.

— Să vezi acu' ce-o s-o ducem! făcu el înciudat. După regulamentul de ordine interioară, grijania mă-si! Ne-a făcut dumneaei bucata!

— Ai văzut, păcătoasa! Ai văzut, neobrăzata! se căină bătrâna. Parcă am putut eu s-o destup la cap? N-am putut nici atâtica...

— Să nu care cumva să-i dai ăluia de-nțeles că i-am fi luat frica, sau mai ştiu eu ce, o povățui moşul. Las' c-am mai văzut... haiduci dintr-ăştia. El şi Stenka Razin J

— Da' de omenit eu zic că se cade să-l omenim, tot bătrâna fu cea care îşi dădu seama. Ori nu se cade? Că mi-e capul vraişte, zău aşa...

— Se cade, se cade. Om face totul omeneşte, c-apoi om vedea ce-o mai fi: poate ne-om pierde şi viața... de pe urma odraslei noastre preaiubite. Of, Liubka, Liubka...

---

15 Un fel de colţunaşi cu carne.

426

Liuba şi Egor intrară în casă.

— Bine v-am găsit, zise Egor pe-un ton, prietenos.

Drept răspuns, bătrânii doar dădură din cap... Se uitau amândoi țintă la noul venit.

— Uite-l şi pe contabilul nostru, rosti, cu totul nepăsătoare, Liuba. I i-a fost câtuşi de puțin tîlhar de drumul mare. L-au condamnat dintr-o... cum îi zice... dintr-o...

— Dintr-o neînțelegere, o ajută Egor.

— Şi cât se dă astăzi pentru neînțelegeri dintr-astea? întrebă moşul.

— Cinci ani, zise cu nevinovăție Egor.

— Prea puțin. Altcândva se dădea mai mult.

— Şi care-o fi neînțelegerea aia, de te-au băgat după gratii? întrebă fără ocolişuri bătrâna.

— Şefii lui băgau mina, iar el întocmea actele, o lămuri Liuba. Ei, v-ați isprăvit interogatoriul? Atunci să punem masă: omul e venit de la drum. Şezi, Gheorghi, şezi colea, pe scaun.

Egor îşi scoase chipiul de pe capul tuns chilug şi se aşeză, cu modestie, pe marginea scaunului.

— Rămâi aci oleacă, reluă Liuba. Mă duc să-ncing focul la baie. Pe urmă stăm cu toții la masă. Şi ieşi pe uşă. Poate că o făcu înadins, ca cei rămaşi în odaie să ajungă ei înşişi la o înțelegere. Avea pesemne încredere în inima bună a bătrânilor.

— Se poate fuma la dumneavoastră? întrebă Egor. Nu se simțea stingherit - mai mult decât să fie dat afară, nu i se putea întâmpla nimic - totuşi i-ar fi părut mai bine să se sfârşească totul în mod paşnic. Ar fi fost mai interesant. Desigur, nu numai acesta era motivul. Ar fi vrut cu adevărat să rămână aici măcar o vreme. Ba chiar avea nevoie de-aşa ceva. Trebuia şi el să-şi îngăduie un răgaz, ca să se poată gândi mai în voie la cele ce-avea să facă mai departe.

— Fumează, îi dădu voie moşul. De care fumezi?

— ”Painir”-

— Din alea fără filtru?

— Da.

— Ia dă-mi şi mie una, de probă. Moşul se dădu mai aproape de Egor. Şi-l tot iscodea cu privirea, îl tot iscodea întruna.

Îşi aprinseră ţigările.

— Şi ce încurcătură zici c-a fost aia! I-ai dat în cap unuia şi l-ai nimerit la scăfârlie? întrebă în treacăt moşul cel ager la minte.

Egor îl privi lung.

— Da... zise el în doi peri. Le-am tăiat beregata la şapte inşi, şi-al optulea a scăpat. D-aia au şi pus mâna pe mine.

Bătrâna scăpă din mâini lemnul pe care voia să-l pună în sobă şi se lăsă pe laviţă.

Moşul se dovedi să fie mai înţelept. Nu se-nfricosa.

— La şapte inşi, zici?

— La şapte. Le-am tăiat gâtul la toţi, le-am băgat căpăţînile-n sac şi p-aci ţi-e drumul.

— Ptiu, ptiu, ptiu, ducă-se pe pustii! îşi făcu cruce bătrână... Fedea...

— Gura! făcu moşul. Un prost toarnă la baliverne şi alta îl... Iar tu, dulăule, mai ţine-ţi limba la adăpost, că nu stai de vorbă cu ăi de-o seamă cu tine.

— Păi dacă nu sunteţi de-o seamă cu mine, de ce mă faceţi tâlhar, aşa, pe nepusă masă? Doar v-a spus fata că sunt contabil. De ce mă luaţi în zeflemea? Mă rog, am făcut puşcărie. Da' ce, credeţi că numai ucigaşii stau acolo?

— Nu te-a făcut nimeni ucigaş. Da' nici tu să nu ne iei cu dintr-astea... c-ai fi, vezi doamne, contabil. Nici tu nu ne turna la gogoşi. Contabil, auzi la el! Eu am văzut contabili puzderie. Îs oameni potoliţi, parcă ar fi chiar olecuţă loviţi cu leuca. Au câte-un glăscior, de nici nu-l auzi, ochelari pe nas... Ba am mai băgat de seamă că mai toţi contabilii, au nasu' cîm. Şi-atunci mă-ntreb: ce fel de contabil să fii tu c-o frunte ca asta, de buhai? Contabil, ba bine că nu! Asta să i-o spui Liubkăi, nu mie. Eu, de cum ai intrat în casă, mi-am şi spus: pe ăsta l-au băgat la răcoare fie pentru bătaie, fie c-o fi

furat nişte lemne de la pădure. Este? i

— ’Mneața, tataie, ai fi fost bun în munca operativă. La miliție, zise Egor. Te-ar fi ridicat ăia în slavă. În tinerețe n-ai fost cumva în slujba lui Kolceak? Pe la albgardişti, în serviciul lor de contraspionaj?

Bătrânul clipi des şi nu-i răspunse. De astă dată păru că-şi cam pierde cumpătul. Din ce motiv însă, nici el nu ştia. Prea sinistru sunaseră acele vorbe.

— Ce-ai, mă? zise el. Ce tot bâigui acolo?

— Da’ 'mneața de ce-ai sfeclit-o? Te-am întrebat doar aşa... ca să mă aflu-n treabă. Mă rog. Îți pun o altă-ntrebare: în anii aceia mai grei, nu te duceai la furat spice de pe ogoarele colhozului?

Bătrânul, uimit de întorsătura pe care o luaseră lucrurile, tăcu din nou. Îşi pierduse cu totul aerul îngăduitor de până atunci şi nu mai ştia ce să-i răspundă ticălosului care se vântura pe dinaintea lui. De fapt, Egor tocmai astfel îşi şi ticluise „interogatoriul”: ca să-l facă pe celălalt să-şi piardă cumpătul şi nici să n-apuce să-şi mai vină în fire. Invîlnise în viața lui destui maeştri în treburi dintr-astca.

— Văd că-ți vine greu să-mi răspunzi, continuă Egor. Nu-i nimic. Să punem atunci problema mai altfel, mai pe limba noastră, ca să zic aşa: la adunări, iei deseori cuvântul?

— Ce faci, mă, aici pe nebunu’? izbuti, în sfîrsit, să prindă grai moşul. Şi fu gata să se înfurie, să-i zică celuilalt câte şi mai multe. Dar în clipa următoare Egor se săltă ca un arc de pe scaun, îşi puse pe cap chipiul cel cu aspect militărcsc şi porni să străbată în lung şi-n lat încăperea.

— Ia te uită ce cuib frumos ne-am rostuit! reluă el, aruncând în răstimpuri ochiri scurte spre bătrânul aşezat pe laviță. Țara produce electricitate, locomotive, milioane de tone de fontă... Oamenii îşi încordează toate puterile. Oamenii literalmente cad jos de încordare, lichidează toate urmele neglijenței şi prostiei, oamenii, pot spune, se bâlbâie de încordare - Egor nimerise peste cuvântul „încordare” şi-acum continua să-l savureze - oamenii fac riduri pe obraz, colo, în

Extremul Nord, şi-s nevoiţi să-şi pună dinţi de aur... Şi-n acelaşi timp se găsesc alţi oameni, care din toate realizările omenirii şi-au ales... cuptorul. Asta-i situaţia! Frumos, n-am ce zice 1 Decât să ne încordăm puterile alături de toţi ceilalţi, mai bine să proptim hornul cu tălpile...

— Păi omu' meu munceşte de când avea zece anişori! interveni, revenindu-şi în fire, bătrâna. De mic copil e pe ogor...

— Replicile, mai târziu i-o tăie cu asprime Egor. Că suntem toţi buni la inimă când nu ne sunt atinse interesele, când nu-i vorbă, ca să zic aşa, de propriul nostru buzunar...

— Păi eu sunt, mă, stahanovist pe viaţă! dădu glas, aproape răcnind, şi bătrânul. Am optîşpc diplome de onoare!...

Egor rămase locului, mirat.

— De ce nu spui aşa, tataie? zise el pe alt ton.

— De ce nu spui... M-ai lăsat tu să scot o vorbă?

— Da' unde ţi-s diplomele?

— Colo, zise bătrâna, zăpăcită şi ea.

— Unde „colo”?

— Colo, în dulăpior... îs toate adunate.

— Astea-s de pus în perete, nu de ţinut în dulăpior. Auzi vorbă: „în dulăpior”. V-aţi învăţat să le vârâţi pe toate prin dulăpioare...

Chiar atunci intră pe uşă Liuba.

— Ei, cum e pe la voi? întrebă ea zâmbind. Se îmbujorase făcând focul la baie, şuviţe de păr îi scăpaseră de sub basma... Era tare drăguţă! Egor rămase fără voie cu ochii la ea. Totu-i în ordine? Vă-mpăcaţi bine?

— Da' ştiu că ţi-ai găsit un flăcău... de-a mirare! zise bătrânul cu neprefăcută admiraţie Să-l fi auzit ce-a putut să-i iasă din gură!... Curat comisar! Moşul începu să râdă.

Bătrâna, în schimb, doar clătină din cap... Şi strânse, supărată, din buze.

Cam în asemenea împrejurări făcu Egor cunoştinţă cu părinţii Liubei.

Pe Petro, fratele Liubei, şi pe-ntreaga lui familie Egor îi cunoscu ceva mai târziu.

Petro intră în ogradă la volanul unei basculante... Maşina vui multă vreme, făcând să se zguduie geamurile ferestrelor. În cele din urmă, ajunse la locul ce-i era cuvenit, Petro opri motorul şi coborî din cabină. Îndată se repezi la el Zoia, nevastă-sa, vânzătoare la magazinul sătesc, o femeiuşcă sprintenă şi mereu agitată.

— I-a venit Liubkăi ăla., de-i tot scria, îl informă ea fără întârziere.

— Zău? făcu alene Petro, un bărbat voinic şi cam morocănos, cufundat în cine ştie ce gîncluri ale lui. Ei şi? Dădu cu vârful ghetei într-un cauciuc, apoi într-altul.

— Zice c-ar fi fost contabil, că i-ar fi venit o revizie, treburi dintr-astea... Da' mutra-l arată bandit sadea.

— Zău? întrebă iar, alene şi fără chef, Petro. Ei şi?

— Şi! Ar trebui să fim numa' ochi şi urechi... Du-te şi te uită cum arată dumnealui la față 1 Du-te şi te uită! Viră cuțitu-n tine un contabil ca ăsta şi nici nu clipeşte.

— Zău? Petro continuă să dea cu piciorul în cauciucuri. Ei şi?

— Du-te, mă, şi te uită la el! Du-te şi te uită J Să vezi şi tu ce podoabă şi-a ales soru-ta!... Du-te şi te uită la el: că doar o să stăm cu ăsta sub acelaşi acoperiş.

— Ei şi?

— Păi şi!! ridică tonul Zoia. Avem o fată, care de-abia-i la şcoală, asta e! O ții una şi bună: „Ei şi? ei şi?” Noaptea rămân mereu numai cu ea în casă, asta e! Atâta ştie dumnealui: „Ei şi?” Papagalu' dracului, buştean nesimțitor ce eşti? De ți-ai vedea nevasta şi fata înjunghiate, nici atunci nu ți-ai grăbi pasu'!

Petro porni spre casă, ştergându-se pe mâini cu o cârpă. Vorbele Zoiei, cum că el „nu şi-ar grăbi pasul”, păreau să aibă un dram de adevăr: Petro era un tip din cale-afară de calin şi încet în mişcări. În schimb, părea înzestrat cu o forță teribilă. Forța asta i se ghicea din orice mişcare, din felul

cum îşi sucea anevoie capul, cum se uita cu ochii lui mici la acei cu care stă de vorbă: căta țintă la ei, fără să clipească, având în priviri o expresie de neînfricare - sumbră şi grea, ca o apă înghețată...

— Uite-acuşi te duci la baie, cu Petro împreună, zicea Liuba, căutând rufărie curată pentru Egor. Oare ce să-ți dau să te schimbi? Se poate una ca asta': vii în pețit şi n-aduci barem un schimb cu tine? îm ? Ce zici?

— Păi d-aia e puşcăria puşcărie! exclamă bătrînul. Şi nu stațiune balneară. Până şi din stațiune vine câte unu', de-l vezi că abia mai suflă. Iliuha Lopatin, de pildă, când s-a dus să-şi vindece reumatismele: şi-a vândut omu' ditamai vaca, da' cle-ntors s-a-ntors că-i sufla vîntu' prin buzunare...

— Uite-am găsit ceva... Sunt de-ale lui bărbatu-meu, fostu'. Zic că ți-or fi pe măsură. Liuba dădu la iveală dintr-un cufăraş o cămaşă lungă, albă şi o pereche de izmene.

— Cum adică? n-o înțelese Egor.

— Sunt ale lu' fostu' meu bărbat... Liuba rămăsese cu rufăria în brațe. Da' de ce?

— Păi ce, crezi că oi fi chiar milogul milogilor? făcu, jignit, Egor. Să pun pe mine rufăria altuia?

Doar am bani destui. Mă duc la magazin şi-mi cumpăr.

— Un' Ic mai duci? La ora asla-i închis peste tot. Da' ce au albiturile? Doar sunt spălate...

— Ia-le, ia-le, zise şi bătrânul. Îs curate, nu vezi?

Egor se codi câteva clipe, apoi le luă.

— Mă las mereu tot mai afund, mormăi nemulțumit. Chiar sunt curios unde-am să ajung...

— Du-te, du-te, îl îndemnă spre uşă Liuba. Vezi că Petro al nostru nu-i unul să-ți caute-n coarne. Da' tu nu-l lua în seamă. Că la fel se poartă cu toată lumea.

Când Egor îşi făcu apariția în tinda băii, îl găsi pe Petro dezbrăcându-se.

— Îi primiți p-ăi bărbieriți? căută el să-i vorbească pe-un ton cât mai vesel, ba chiar să-i surâdă.

— Îi primim pe oricare, zise Petro pe acelaşi ton egal, cu

care îl rostise pe-acel „ei şi” de mai adineaori.

— Să ne cunoaştem: Gheorghi mă cheamă, îi întinse Egor mina. Şi zâmbi din nou, încercând să întâlnească privirea sumbră a celuilalt. Dorea totuşi să câştige prietenia acestor oameni. Nu ştia prea bine de ce anume, dar acum o dorea într-adevăr. Zic: Gheorghi mi-e numele.

— Bine, bine, spuse Petro. Poate vrei să ne şi pupăm? Am auzit cum te cheamă. Gheorghi. Mai pe scurt Jora...

— Ba Jorj, făcu Egor, rămânând cu mâna întinsă, încetase să mai zâmbească.

— Cum? nu-l înțelese Petro.

— Nicicum! exclamă cu necaz Egor. Mă milogesc astăzi, grijania mă-si, de toată lumea. Mai rămine doar să dau din coadă. Îşi zvârli rufăria pe laviță. Ce ți-am făcut? Te-am călcat pe bătătură, de nu catadicseşti să dai mâna cu mine? Se enervase cu adevărat. Se căută de țigări, îşi aprinse una şi se aşeză şi el pe laviță. Mâinile îi tremurau mărunt.

— Ce-ai, bre? zise Petro. S-a aşezat ca paşa...

— Du-te şi fă baie, îi spuse Egor. Eu intru mai târziu. Doar îs venit de la puşcărie... Aşa că nu vă faceți griji. Ne spălăm în urma dumneavoastră...

— Oho 1 făcu Petro. Şi, fără a-şi scoate chiloții, intră în baie. Se auzi de acolo mişcând din loc ligheanul, gălețile...

Egor se trânti pe laviță, îşi fumă țigara.

— Bine am mai ajuns! mormăi cu ciudă. Parcă aş fi o rudă săracă, lua-m-ar să mă ia 1

Uşa băii se deschise şi prin norul de aburi se întrevăzu chipul lui Petro.

— Ce-i cu tine? zise el.

— Ce să fie?

— De ce te-ai culcat?

— D-aia, că sunt copil de pripas.

— Oho! făcu Petro. Şi trase din nou uşa după el. Se moşmondi multă vreme în baie, turnă apă în ligheane, mută nişte bănci din loc. Apoi îşi pierdu răbdarea şi deschise din nou uşa. Vii, mă, ori nu vii?! zise încrâncenat.

— Să ştii că am adeverința de liberare uite ici, în buzunar! răcni la el Egor. Mă duc mâine şi capăt buletin de identitate la fel cu al tău! La fel! Afară de-o notiță pusă într-un colț, la care nu se uită nimeni. Pricepi?

— Te bag uite-acuş cu capu-n lighean, rosti pe-acelaşi ton inexpresiv Petro. Şi te pun la fiert. Fără nici un buletin. Îi plăcu pesemne gluma pe care-o făcuse. Râse scurt şi adăogă: în schimb, cu adeverința ta de liberare...

— Aşa mai merge, vericule, zise Egor. Se săltă în capul oaselor şi începu să se dezbrace. Că o cam luaseşi razna... Poate vrei să-ți arăt şi v-o diplomă?...

Între timp mama Liubei, împreună cu Zoia, nevasta lui Petro, o vârâseră pe Liuba într-un cotlon şi o luau pe întrecute la întrebări.

— Ce-ai cătat cu el la bufet?! țipă cu glas strident Zoia, femeie aprigă şi mereu cu istericale. Că s-a şi dus vestea prin sat: cică i-a venit Liubkăi ocnaşu'. Mi-au spus unii la servici aşa, de la obraz...

— Liubka, n-auzi, Liubka!..., abia izbuti să se facă auzită bătrâna. Tu să-i zici aşa: dac-ai venit numa' aşa, să mai pui nişte osânza pe tine şi după aia să pleci iarăşi haihui prin lume, atunci, zi, să pleci numaidecât, să nu mă faci pe mine de râs în fața lumii. Mai ales, zi, dacă ai şi...

— Cum se poate, tu, să n-aibă ăsta familie? Cum se poate una ca asta? Ce-i, un puştan de şapteşpe ani? Mai judecă şi tu oleacă!

— Şi să-i mai zici aşa: dacă ai venit cu gând rău, atunci să-ți iei catrafusele şi...

— Păi asta o poate face oricând, se băgă în vorbă moşul. Ce-ați tăbărât pe fată? Ce poate ea să ştie în momentu' ăsta? De-acu-ncolo - cum i-o fi norocu': s-ar putea să fie om de treabă, s-ar putea să nu fie. Poate ea să bage.mâna-n foc pen: tru el?

— Nu mă mai speriați şi voi... Pentru numele lui Dumnezeu, atât izbuti să zică Liuba. Că sunt şi-aşa înfricoşată. Credeți că uşor îmi vine?

— Păi vezi!... exclamă Zoia. Tocmai asta ziceam şi eu, că...

— Ascultă, fato, la mine... M-auzi, Liublca? o zgîlţii din nou bătrâna. Tu să-i zici aşa: uite ce-i, omule, du-te-n noaptea asta şi cată-ţi un loc de dormit.

— Unde să-l caute? rămase năucă Liuba.

— Păi la selsoviet...

— Ptiu! se-nfurie moşul. V-aţi smintit, naibii, de tot! Auzi la ele: l-au ademenit pe om încoace şi-acu-l trimit să doarmă la *selsoviet.* Asta chiar că nu s-a mai pomenit! Parc-am fi pagini, zău aşa!

— Păi să-l cerceteze mâine şi miliţianu', nu se lăsă bătrâna.

— Ce să-l mai cerceteze? Ăsta-i gata cercetat.

— Nu ştiu... zise Liuba. Mie totuşi îmi pare a fi om de treabă. După ochi se cunoaşte... Mi-am dat seama încă din fotografie. Are în ei aşa... o tristeţe. Şi orice-aţi zice, să ştiţi că mi-e milă de el. Poate că...

Chiar în clipa aceea, pe uşa băii ţâşni, urlând cât îl ţinea gura, Petro şi se rostogoli pe iarbă.

— M-a opări-it! răcni el. M-a opărit de viu!

În urma lui veni fuga şi Egor, ţinând de toartă o oală de tablă.

Ai casei se repeziră spre Petro. Moşul veni cu un topor în mina.

— L-a omorât! L-a omorât! ţipa din răsputeri Zoia, nevasta lui Petro. Săriţi, oameni buni 1 L-a omorât!...

— Taci, bre, nu mai răcni, îi zise pe-un ton plîngăreţ Petro, ridicându-se în capul oaselor şi frecându-şi spatele opărit. Ai căpiat?

— Ce-ai păţit, Petro? îl întrebă, mai gâfâind încă, bătrânul.

— L-am rugat pe nătângul ăsta să dea cu niţică apă clocotită. Să dea adică peste bolovanii din vatră. Şi-n loc de vatră, a dat-o peste mine.

— M-am mirat şi eu, făcu, zăpăcit, Egor. Zic: cum dracu, doar apa-i fierbinte? Chiar am încercat-o cu degetul. Clocotea, nu alta. P-ormă zic: mai ştii, s-o fi învăţat aşa omul.

O fi având, vorba ceea, piele de taur. Nu mi-am dat seama că trebuia s-o torn dincolo.

— ”Am încercat-o cu degetul”, îl îngână Petro. Da’ ce, n-ai minte deloc? Eşti copil de ţâţă?

— Ziceam că vrei să te clăteşti.

— Păi nici n-am intrat, mă, la abur! răcni Petro cel veşnic potolit. Nici nu mă săpunisem măcar. De ce să mă clătesc?

— Să-i dăm cu nişte untură, zise moşul, cercetind locul opărit. Las’ că nu-i cine ştie ce. Îi dăm cu untură şi-i trece... Ia, care dă fuga?

— Am eu nişte seu de oaie, zise nevasta lui Petro. Şi fugi spre casă.

— Hai, plecaţi de-aici, zise moşul. Că uite, a-nceput lumea să se-adune.

— Cum de-ai putut, Egor, să faci una ca asta? zise Liuba, necăjită.

Egor îşi săltă chiloţii şi începu iar să se dezvinovăţească:

— Păi să vezi: a tot dat cu apă peste bolovani, de s-a făcut un abur să-l tai cu cuţitul. P-ormă zice: „Dă, bre, cu nişte apă mai fierbinte”. M-am gândit că vrea omul să contrabalanseze temperatura...

— ”Să contrabalanseze”, îl îngână iar Petro. Te-aş contrabalansa eu... cu oala asta-n cap. Nătângule, toată spinarea mi-ai opărit-o. Da’ dacă era chiar clocotită? Ce mă făceam?

— N-auzi c-am încercat-o cu degetul?

— ”Cu degetul”!... Cu ce te-o fi făcut oare tat-tu aşa deştept?

— Hai, dă-mi una-n cap, pe cuvânt, se rugă Egor. Să-mi uşurez inima. Îi întinse lui Petro oala. Hai! Dă!

— Petro... zise Liuba. Omul n-a vrut. A făcut-o din greşeală. Acu’ ce-i de făcut?

— Da’ mai duceţi-vă-n casă odată! se înfurie Petro. Chiar c-a început lumea să se-adune.

Într-adevăr, dincolo de gard se opriseră câţiva curioşi.

— Oare ce-au păţit ăştia? îi întrebă pe cei adunaţi un

sătean, sosit şi el în dreptul gardului.

— Petro. Ăla tînăru'... A căzut beat pe vatra încinsă, îl lămuri o bătrânică.

— Văleu! făcu săteanul. Şi-a rămas cu zile?

— A scăpat... Iote-l că şade colo. Se scarpină.

— Ce-o mai fi răcnit, sărmanul?

— Da' ce-a răcnit, da' ce-a răcnit! Mi-au zdrăngănit toate geamurile.

— 'Mneața n-ai fi răcnit?

— Da' cum o fi căzut? Cu fundu'?

— Nu-l vezi, bre, că şade? S-o fi slobozit cu spatele. Da' ălălaltu' cine-o fi? Omu' ăla, de stă cu el de vorbă?

— Auzi 'mneața, să-ți bei şi mințile! se tot minuna bătrânică.

Statură de vorbă până târziu, după miezul nopții.

Cei bătrâni, afumați oleacă, se-apucaseră să tăifăsuiască, perindând fapte numai de ei ştiute. Ei, bătrânii, se adunaseră destul de mulți la masă: să tot fi fost zece, doisprezece cu toții. Discutau, luîndu-şi unul altuia vorba, ba, uneori, se repezeau câte doi sau chiar trei deodată.

— De care fată zici? De care fată? Păi pe aia a luat-o unu' tocmai din Kraiuşkino, ce tot bâigui acolo!

— Are dreptate. A luat-o ăla... cum îi zice... ăla..

— Mitka Hromov a luat-o.

— Mitka, aşa e, Mitka.

— Păi pe-alde Hromov i-au dcschiaburit..

— Pe cine? Pe Gromov? Vezi-ți, mă, de treabă.

— Nu pe Gromov, bre. Pe Hromov.

— A-a, pe Hromov. Ziceam că pe Gromov. Cu Mihailo Gromov, țin minte, ne duceam în taiga, să culegem conuri de...

— Şi când l-au deschiaburit, va să zică, pe Hromov, bătrânu'...

— Aşa e, c-avea presa aia de ulei...

— Cine o avea? Hromov ? Taci, bre, din gură. Voinov avea presă. Hromov era cu adusu' vitelor din Mongolia. Piuă avea

şi el, da' nu presă de ulei. Aia era a lu' Voinov. Că l-au deschiaburit şi pe ăsta. Pe ălălaltu', pe Hromov, l-au ridicat de cum a sosit o dată cu cireadă... Mi-aduc aminte că le-au dărâmat şi hambaru'. Veniseră să caute pâslari, că ei făceau şi-aşa ceva. Tot satu' ştiu că se adunase, acolo.

— Şi-au găsit pâslari?

— Nouă perechi.

— Da' de Mitka nu s-au atins.

— Mitka apucase de s-a separat de bătrâni. Tocma' se-nsurase cu Klanka aia, de care ziseşi, şi-i făcuse tat-su casă. I-au lăsat în pace. P-ormă, când l-au ridicat pe bătrânu', a plecat şi Mitka din Kraiuşkino: nu i-a mai venit să şadă acolo.

— Stai nițel, păi la Karasuk care din ei a plecat?

— Manka. Soru-sa. Aia s-a măritat acolo. Mai trăieşte. Stă la oraş, la fie-sa. Da' şi ea o duce rău. Deunăzi am văzut-o-n târg: cică-şi dă cu pumnii-n cap că şi-a vândut casa aia de la țară. Cât îmi erau mici nepoții, zice, eram bună. Acuşa, c-au mai crescut, i-am ajuns fie-mi o povară.

— Cam aşa se-ntâmplă, spuseră într-un glas mai multe bătrâne. Cât ai grijă de ăia micii, eşti bună, cum se fâc mai măricei, nu mai eşti bună.

— Mai e şi după cum ți-i ginerele. Când s-o nimeri să fie v-un neisprăvit, ți-arată el ție...

— Ehei, ginerii din ziua de azi... Parcă nu-i ştii ce le poate pielea...

Mai deoparte de grupul bătrânilor şedeau Liuba şi Egor. Liuba îi arăta pozele din albumul familiei, pe care tot ea le adunase şi le păstra cu grijă.

— Uite, ăsta-i Mihail, dădu ea de fotografiile celor trei frați ai săi. Dincolo sunt Pavel şi cu Vanea... s-au fotografiat împreună. O vreme au şi luptat împreună. Pe urmă Pavel a fost rănit, da' s-a făcut bine şi-a plecat iar pe front. Abia după aceea a fost ucis. Ultimul care-a murit a fost Vanea... tocmai la Berlin. Ne-a trimis comandantul lui o scrisoare... Mai mult şi mai mult de el îmi pare rău... avea o fire tare

veselă. Mă lua cu el peste tot, eram pe-atunci de-o şchioapă. Mi-amintesc bine de el... 11 şi visez câteodată: tot rizând îl visez. Uite-l că râde şi-aici, în poză. Ăsta de dincolo e Petro al nostru... îl vezi ce serios arată? Oare cât să fi avut pe-atunci? Numai vreo optsprezece ani. Da, da, optsprezece ani. Îl luaseră nemții prizonier, pe urmă au venit ai noştri şi i-au eliberat. L-au bătut nemții rău de tot... în rest n-a avut nimic, nici măcar o zgârietură.

Egor îşi ridică privirea, se uită la Petro... Petro sta de unul singur, fuma o țigară. Nu părea băut: şedea, ca totdeauna, calm şi gânditor.

— Azi, în schimb... i-am făcut eu figura. Parcă dracu m-a pus.

Liuba se aplecă spre Egor şi-l întrebă încet, cu un zâmbet hâtru:

— Spune drept: n-ai făcut-o înadins? Parcă nici nu-mi vine a crede că...

— Da' nici gând! exclamă cu o neprefăcută pornire Egor. Am crezut cu adevărat că vrea să dau cu apă peste el. Că-mi ordonă, vorba militarilor, să mut tirul asupra lui...

— Păi zici că eşti de la țară: cum de nu te-a dus mintea?

— Eh! Nu ştii şi tu: câte bordeie, atâtea obiceie.

— Să-ți spun cinstit, am crezut că ți-o fi aruncat el vreo vorbă mai nu ştiu cum, şi tu, cum s-ar zice, ai făcut-o pe prostul: l-ai împroşcat cu uncrop.

— Ei, asta-i! Da' ce-s nebun? !

Petro simți că se uită cineva la el, că se discută pe seama lui şi întoarse capul spre cei doi.. întâlni privirea lui Egor şi-i zâmbi cu blândețe.

— Zi, aşa, Torjik: ai vrut să faci rasol din mine?

— Iartă-mă şi tu, Petro.

— Vezi-ți de treabă. Pune mai bine nişte muzică de-a ta. Că-i frumoasă.

Egor îşi porni magnetofonul. Şi-n încăpere se făcu auzii: acelaşi marş, în acompaniamentul căruia intrase el de curând pe uşa „hogeacului". Era un marş voios, optimist.

Straniu îi sunară acordurile între pereţii casei aceleia ţărăneşti: se năpustiseră vijelioase peste tăifăisuirea molcomă a celor din jurul mesei, venite parcă dintr-o altă lume, într-un avânt plin de culoare şi viaţă. Avântul rămâne însă avânt. Încetul cu încetul rumoarea de glasuri se potoli. Şi toată lumea stătu să asculte în tăcere marşul-avînt.

Încă mai târziu, se lăsă în casă o linişte deplină. Prin ferestre pătrundea luna.

Lui Egor i se făcuse patul în odaia bătrânilor, în spatele unei draperii înflorate, străpunse de la un capăt la altul de razele lunii.

Liuba se culcase în odaia din faţă. Uşa încăperii rămăsese deschisă. Era linişte şi acolo.

Egor nu izbutea să adoarmă. Tihna din casă îl scotea din sărite.

Îşi săltă capul de pe pernă, trase cu urechea... Nici un zgomot. Doar bătrânul sforăia încetişor, şi-şl zicea tic tacul deşteptătorul de pe masă.

Egor se strecură ca o şopârlă de sub plapumă. Orbitor de alb în cămaşa lui cea lungă şi în izmene, se furişă fără zgomot spre odaia din faţă. Nu căzu nimic, nu scârţii nici duşumeaua. Doar undeva, în talpa piciorului îi trosni lui un oscior.

Ajunse, în sfârşit, la uşa odăii. Trecu dincolo de prag... Deodată, în tăcerea din jur răsună vocea limpede, deloc somnoroasă, a Liubei:

— Ia marş de-aici!...

Egor rămase locului. Câteva clipe nu zise nimic.

— Adică cum? întrebă în cele din urmă, îmbufnat.

— Uite-aşa, bine. Treci la culcare.

— N-am somn.

— Nu-i nimic. Stai în pat şi cugetă... La viitorul tău.

— Voiam să discutăm o treabă! simţi Egor că se enervează. Voiam să te-ntreb ceva.

— Las' că discutăm mâine. Ce să mă-ntrebi în toiul nopţii?

— O singură întrebare! se enervă el de-a binelea. Doar

atât.

— Liubka! Pune mâna pe-o tigaie! răsună din cealaltă încăpere glasul, deloc somnoros şi el, a! bătrânei.

— Las' că am pisălogul sub pernă, zise Liuba.

Egor făcu calea întoarsă.

— A plecat în plimbare motanu'! În vârfu' picioarelor! se-auzi iar glasul bătrânei. Ce-ai crezut mătăluță? Că nu te-aude nimeni? Să ştii că eu îs numa' ochi. Şi urechi.

— Dobitoc ce eşti! şoptea furios, în dosul draperiei, Egor. Să-ți odihneşti sufletul!... Şi trupul!... Fraier... cu adeverință!

Tăcu... Se-ntoarse pe partea cealaltă.

— Şi luna asta ticăloasă! Parc-a-nnebunit! Se răsuci iar în pat. Dumnealor, mă-nțelegi, au ocupat poziții de apărare!... Da' oare pe cine să apere?

— Nu mai bodogăni, nu mai bodogăni, glăsui din nou, de-astă dată pe un ton mai paşnic, bătrina. L-a apucat bodogăneala...

Deodată Egor rosti clar, răspicat, cu o furie reținută, ca şi când ar fi citat dintr-o carte:

— Purta un jupon în dungi late, roşii şi albastre, croit parcă dintr-o cortină de teatru. Aş fi dat mult să ocup fotoliul din față, dar spectacolul n-a mai avut loc... Se lăsă o pauză. Apoi, în linişte din jur, răsunară de după draperie alte două vorbe. Două vorbe savante: Lichtenberg ! Aforisme!

Bătrânul încetă să sforăie şi întrebă speriat:

— Ha? Ce-aveți, bre?

— Nu-l auzi? S-a pornit dumnealui să suduie, zise cu ciudă bătrână. Cică n-a ocupat nu-ş' ce fotoliu...

— Las' că-i astup eu gura, mormăi bătrânul. De ce sudui, mă?

— Nu eu! făcu enervat Egor. Lichtenberg. Şi n-a suduit omul. A făcut un spirit.

— O fi fost şi ăsta vun contabil? zise în zeflemea moşul.

— Ba un franțuz, ripostă Egor.

— Ai?

— Zic că era franțuz!

— Hai, culcați-vă! făcu supărată bătrâna. Aveți chef de vorbă?...

Se lăsă linişte. Doar deşteptătorul ticăia molcom mai departe.

Şi pe fereastră se holba luna.

A doua zi de dimineață, după ce luară cu toții gustarea, iar Liuba şi Egor rămaseră singuri în odaie, el se plecă spre ea şi-i spuse:

— Va să zică, aşa, Liuba... Plec la oraş să-mi fac rost de echi... echipament. Mă-mbrac, vreau să zic, şi eu mai ca lumea...

Liuba îl privi liniştită, cu o urmă de ironie în priviri, dar şi cu o uşoară tristețe. Tăcea, de parcă ar fi priceput mai mult decât ceea ce a vrut el să-i spună.

— Du-te, zise ea încet.

— De ce te uiți aşa la mine? Egor rămăsese şi el cu ochii la ea. Era atât de gingaşă, cu obrajii uşor îmbujorați de somn... Gândul că n-are s-o mai vadă îi strecură un fior prin inimă. Se întristă şi el. Mai bine zis se enervă din nou, căci nu prea ştia să se întristeze.

— Cum zici că mă uit?

— Văd că nu mă crezi.

Liuba tăcu iar o vreme.

— Fă cum îți porunceşte inima, Egor. De ce mă-ntrebi dacă te cred? Oricum ar fi, tu ai să faci tot cum te taie capul.

El îşi lăsă privirea în pământ.

— N-aş vrea să te mint. Liuba, zise într-un tîrziu, cu hotărâre în glas. Toată viața mi-a fost silă de minciuni. Am mințit şi eu, cum să nu, da' mi-a venit şi mai greu după aceea. Când încep să mint, mi se face silă de mine. Şi-mi vine să dau dracului viața asta a mea. Doar s-o fac mai cu veselie şi dacă se poate la un pahar de votcă. De aceea nu vreau să te mint. Nu ştiu, Liuba. Poate mă-ntorc, poate nu mă mai întorc deloc.

— Îți mulțumesc, Egor. Barem mi-ai spus-o pe față.

— Tu ai un suflet bun! exclamă el fără voie. Şi îndată se

mişcă agitat, ba mai rău: cuprins de enervare. Of! Iar m-a apucat!... Oare de câte ori oi fi rostit eu pân-acum vorbele astea? Le-am terfelit de tot! Nu fac vorbele nici doi bani! Of, oameni, oameni!... Hai, Liuba, să ne înțelegem aşa... îşi lăsă uşor mâna pe brațul ei. Eu vreau să rămân o vreme singur şi să-mi întreb inima. Trebuie s-o fac, Liuba.

— Să faci cum crezi că-i mai bine. Eu nu-ți spun nimic. Dacă ai să pleci de tot, are să-mi pară rău. Tare rău. Poate-am să şi plâng... Ochii Liubei se umpluseră şi aşa de lacrimi. Da' n-am să-ți port pică...

Egor se simți la capătul puterilor: nu suportă să vadă pe cineva plângând.

— Bun... Asta-i, Liuba, situația. Mai mult de-ațiț nu pot să-ți spun. Îmi vine şi mie greu. Escuze mua...

Şi iată-l străbătând un câmp larg, primăvăratic... Câmpul nu era arăt şi de-abia răsăriseră pe el primele fire de iarbă. Egor mergea cu paşi grăbiți. Hotărât. Ba chiar cu un fel de îndârjire. La fel păşise până atunci şi prin viață: hotărât şi cu îndârjire. A mers, a mai căzut, iar a mers înainte. A mers astfel, ca şi când numai acolo şi-ar fi căutat ispăşirea, în mersul acela necontenit, când nu stai o clipă locului, nici nu te uiți înapoi, de parcă ai putea astfel să pleci şi din tine însuți.

Deodată, în urma lui - unul câte unul, cine ştie de unde iscați - începură să apară oameni. Se iveau întruna, păşindu-i pe urme, încercând să-l ajungă. Cine să fi fost toți aceia? Păi nu erau decât prieteni şi prietene de-ale lui. Aveau figuri şterse, buhăite, ochii le sclipeau a neruşinare. Tăceau cu toții. Tăcea şi Egor - tot mergea înainte. În urma lui, mulțimea creştea mereu... Au mers aşa multă vreme. Deodată Egor se opri în loc şi, fără să se uite înapoi, scutură înciudat din mână şi rosti printre dinți:

— Gata! Ajungă-vă!

Întoarse capul. Nu mai venea spre el decât Molălâul. Zâmbea. Şi-şi ținea mâna în buzunar. Egor strânse mai tare din dinți şi-şi băgă şi el mâna în buzunar... Şi Molălăul pieri.

...Sta Egor nemişcat în mijlocul drumului şi se uita în zare: n-o veni oare vreun autobuz sau altă maşină, să-l ducă şi pe el până la oraş?

Curând se ivi în depărtare un camion încărcat.

În ziua aceea Liuba n-avu nici un spor la treabă... Se tot străduia să-şi biruiască amărăciunea şi nu putea. Îi mărturisi pe neaşteptate unei prietene de-ale ei, după ce isprăviră de muls vacile, după ce plecă maşina cu laptele, iar ele ieşiră amîndcuă pe poarta grajdului:

— Ştii, Verka, mi s-a furişat în suflet omul ăsta! O spuse şi se miră ea însăşi. Ei, ce zici de asta? Toată ziua am stat cu inima strânsă, toată ziua.

— A plecat de tot? Ce zicea?

— Zicea că nici el nu ştie.

— Mai dă-l naibii. Nu te lega la cap. Auzi la el: nu ştie! Ăsta-i om însurat, ascultă la mine. Nu ți-a spus nimic?

— Nu mi-a spus. Zicea că n-are pe nimeni.

— Minte! Vino-ți în fire. Primeşte-l pe Kolka înapoi şi stați împreună cum ați stat şi pân-acum. Care-i ăla să nu-i placă băutura? Uite şi-al meu: a venit mai alaltăieri... Of, ticălosul!... Şi Verka, o muieruşcă vioaie, cu picioare cam scurtuțe, îi poveşti în taină, căutând să-i vorbească mai încet: A intrat în casă, iar eu, nici una, nici două, poc 1 şi i-am dat cu făcălețu-n cap. M-am şi speriat, zău! Dimineața, când s-a sculat, zice: mă doare capul, m-oi fi lovit cine ştie pe unde. Da' eu de colo: să nu mai bei atâta! Şi Verka chicoti pe înfundate.

— Cum m-o fi pălit oare, aşa, dintr-o dată? ! se miră Liubka, cu gândul la ale ei.

— Ce spui? n-o înțelese Verka.

— Cum m-o fi pălit, zic, aşa, dintr-o dată? Că n-am stat cu el de vorbă... decât o zi. Cum vine asta? Oare aşa se-ntâmplă cu toți?

— Da' el de ce-a fost închis?

— Pentru hoție... Liuba se uită zăpăcită la cea de alături.

— Ai dat, soro, din lac în puț! zise Verka. Unul bețiv, altul

hoț 1 Mai bine stai singură. Poate s-o ivi vreunul mai de Doamne-ajută. Că dacă s-o apuca ăsla iar de furat, ce-o să fie?

— Păi ce să fie? 0 să-l bage iar la zdup.

— Ce-ai, soro? Te-ai scrintit de tot?

— Nici eu nu mai ştiu. M-oi fi scrântit. Că mi-e şi silă de mine... Mi-e dor de el, pncepi tu? de parcă l-aş şti de când lumea. Şi nu-l ştiu decât de-o zi. Drept e că mi-a tot scris. Un an întreg.

— Ăia n-au ce face acolo, d-aia scriu.

— Să fi văzut ce scrisori!...

— Zicea şi de dragoste?

— Nu... Aşa, despre viață. Pesemne c-a îndurat multe dracu ăsta împielițat. Aşa frumos scria, că te înfiorai citind. Şi nici măcar nu ştiu: mi-o fi drag, mi-o fi milă de el? Mi-e dor de el, atâta ştiu.

Între timp, Egor, sosit la centrul raional, îşi vedea de treburile lui.

Întâi şi întâi, avu grijă să se îmbrace cu mult şic.

Mergea acum pe-o ulicioară a oraşului aceluia cu căscioare de lemn, pe-un trotuar tot de lemn, purta un costum nou-nouț, cravată, pălărie pe cap, mergea cu mâinile în buzunar.

Apoi intră la poştă. Scrise pe-un mandat telegrafic o adresă, notă cu litere suma de bani expediată şi mai adăogă câteva cuvinte în semn de salut, înmâna fetei de la ghişeu mandatul completat, se sprijini de marginea ghişeului şi începu să numere banii.

— ”Banii îi va încasa Molălăul”, citi fata cu glas tare. Molălăul e nume de familie?

Câteva clipe Egor rămase în cumpănă. Apoi zise:

— Exact. E nume de familie.

— Şi-atunci de ce-l scrieți cu literă mică? Ce nume!...

— Sunt altele şi mai şi, zise Egor. Aveam pe unul la trust de-i zicea Pistonov.

Fata se uită la el. Era foarte drăguță, avea nişte ochi mari şi un nas mititel, puțin turtit.

— Şi ce-i cu asta? făcu ea.

— Ce să fie? Nimic. Aşa-l chema pe el: Pistonov. Egor păstră o mină serioasă. Nu uita nici o clipă că poartă pălărie.

— E-un nume... ca toate altele.

— Aveți dreptate, se declară de acord Egor. Şi deodată uită că poartă pălărie: zâmbi larg. Şi se agită din nou. Spuneți-mi, vă rog, îşi vârî el capul prin ghişeu, ştiți, eu sunt venit recent de la nişte mine de aur şi nu cunosc pe nimeni în oraşul ăsta...

— Ei şi? nu-l înțelese fata.

— Spuneți-mi, aveți cumva un prieten? o întrebă el de-a dreptul.

— Da’ ce vă priveşte? Fata cu năsucul turtit nu păru să fie foarte mirată, totuşi lăsă deoparte mandatul şi-acum îl privea lung pe Egor.

— Păi m-am gândit că poate-am face amândoi un turneu mai special prin urbea dumneavoastră.

— Ascultă, cetățene!... ridică tonul fata. Te rog să nu fii mitocan. Ai venit să expediezi bani, expediază-i şi du-te sănătos.

Egor îşi trase capul din ghişeu. Se simți jignit. Atunci de ce mai era nevoie să-şi lase treaba şi să-l privească ademenitor? Căci aşa o văzuse adineaori, înainte de a se răsti la el: l-a privit lung şi ademenitor. La ce bun farafastâcurile astea?

— Ca să vezi, nici una, nici două, te şi iau în coarne! mormăi supărat. Auzi la dumneaei: „Cetățene!...” Aşa mă vezi dumneata? Ba să ştii că-ți sunt tovarăş. Chiar prieten şi frate.

Fata îşi ridică din nou la el ochii mari, cenuşii.

— Lucrează, lucrează, zise Egor. Nu ştiți decât să vă zgâiți la oameni!

Fata pufni, supărată, şi se plecă peste formular.

— Şi-a mai pus şi pălărie!... nu se putu stăpîni să nu murmure, fără să se mai uite la Egor.

Chitanța i-o dădu tot aşa, fără să mai ridice ochii. O puse pe marginea ghişeului şi-şi văzu de alte treburi. Pas de-o mai

întrerupe din treburile ei.

— Nişte fițe, astea-mi sunteți 1 se înfurie şi mai tare Egor, ieşind din clădirea poştei. Las’ c-o să-mi dansați voi baletul lebedelor! Ba chiar şi Cracoviana!... Porni spre restaurantul gării. Şi polca pe furate!... Sc-ndîrjea tot mai tare. În ochi îi apăruse sclipătul acela neliniştit, care dovedea că sufletul i se urnise din loc şi-acum îl izbea dureros în coşul pieptului. Ei, cum vă place treaba asta! Nişte marionete ț Nişte... Scufițe Roşii!... Las' c-am să vă-nvăț eu... patinaj artistic! Am să încing aici toată atmosfera! Bordel am să fac aici!... Până la urmă, începu să înşire nişte vorbe cu totul fără sens: Tariam-pa-pam, tariam-papam! Tariam-papam-papam-papam...

Intrând la restaurant, comandă o sticlă de şampanie, întinse ospătarului - un omuleț cu mişcări de şopârlă - o hârtie de douăzeci şi cinci de ruble şi zise:

— Mulțumesc. Restul păstrează-l dumneata.

Pentru o clipă, ospătarul îşi pierdu cumpătul.

— Vă foarte mulțumesc. Vă foarte mulțumesc...

— Fleacuri, zise Egor. Şi-i făcu semn să stea jos, pe scaun. Ospătarul se aşeză. Uite care-i treaba, reluă Egor, cercetându-l atent cu privirea. Sunt venit de la nişte mine de aur şi-aş vrea să te-ntreb: n-am putea organiza pe-aici, pe undeva, un mic bordel?

Ospătarul aruncă maşinal o privire în spate...

— Mă rog, am zis o vorbă cam vulgară... Sunt cam nervos, căci banii ăştia îmi ard buzunarul. Dădu la iveală un teanc de bancnote de câte zece şi douăzeci şi cinci de ruble. Pricepi? Vreau să le dau şi eu o-ntrebuințare. Dumitale cum îți spune, dacă nu te superi?

Zărind teancul de bancnote, ospătarul se tulbură destul de tare, totuşi se strădui să-şi păstreze demnitatea. Ştia că unor persoane demne li se plăteşte mai mult.

— Serghei Mihailovici.

— Cum? Serghei Mihailovici? Ei bine, Serghei Mihailovici, vreau să petrec. Am stat cam mult acolo, în ținuturile de la

miazănoapte...

— Cred că mi-a venit o idee, zise Serghei Mihailovici, mimând mai întâi o profundă concentrare. Unde-ați tras, mă rog?

— Nicăieri. Abia am sosit în oraş.

— Eu zic că s-ar putea să organizăm ceva... Aşa, o mică agapă... în cinstea sosirii dumneavoastră...

— Da-da-da, se agită Egor. Un mic bordel. Un mic şi simpatic bordeliero... S-o facem lată, cu alte cuvinte. Nu-i aşa, Serghei Mihailovici? Ştii, mi-am zis din prima clipă că trebuie să fii un om simpatic. Uite cine-o să mă ajute, zic, să-mi fac praf gologanii.

Serghei Mihailovici râse. Nu mai era un râs prefăcut.

— Poftim? zise Egor. De ce râzi, neică?

— O.K., făcu vesel ospătarul. F-am intseles.

Seara târziu, Egor stă tolănit pe-o canapea şi vorbea la telefon cu Liuba. În încăpere se mai află şi Serghei Mihailovici şi intra din când în când, întrebîndu-l câte ceva cu glas scăzut, o femeie cu nasul ascuțit şi cu un neg la tâmplă.

— Alo, Liubaşa!... strigă Egor în receptor. Zic, mai sunt încă la comisariatul militar! Păi ca să mă ia dânşii în evidență! Cum ? E târziu? Păi aşa se stă aici, până târziu. Da, da, Egor îi făcu un semn ospătarului. Da, Liuba.

Serghei Mihailovici deschise uşa odăii, o trînticu putere şi, trecând pe lângă Egor, strigă:

— Tovarăşe căpitan! Veniți încoace, vă rog!

Egor se uită la el şi dădu din cap, chipurile, bravo, te-ai descurcat bine, şi continuă să vorbească. Cât despre ospătar, acesta se căzni pe muteşte să-i arate că se îneacă de râs.

— Ce pot să fac, Liubaşa?! Cred c-am să şi dorm aici. Da, da... Egor stătu îndelung să asculte, zicând în răstimpuri doar câte-un „da”. Şi zâmbi întruna, uitându-se fericit şi mândru la prefăcutul de Serghei Mihailovici. Ba chiar acoperi la un moment microfonul cu palma şi-i spuse ospătarului: Cică-i pare rău. Mă aşteaptă.

— S-aştepte, s-aştepte mult şi... vru să-i fie pe plac Serghei

Mihailovici cel slugarnic, dar Egor îl opri dintr-o privire.

— Da, Liubuşka!... Vorbeşte, vorbeşte: îmi pare bine că-ți aud glasul. Ba chiar mă simt tulburat!...

— Ce i le zice, frățioare! şopti cu o fățarnică admirație ospătarul. Auzi, cică-i tulburat!... Şi râse din nou. Avea un râs cam obraznic: horcăia întruna, rânjindu-şi dinții mari şi urâți. Egor îi promisese că-i va plăti bine pentru petrecerea proiectată, de aceea îşi ieşea din piele ca să-i fie pe plac.

— Unde am să înnoptez? Păi pe-aici pe undeva, pe-o bancă... Vezi-ți de treabă! Nu-i nimic, sunt obişnuit cu-aşa ceva. Să nu-ți faci griji! Da, scumpa mea!... Micuța mea dragă!... Vorbele astea de la urmă le rosti cu atâta suflet, încât până şi ospătarul îşi potoli risul prefăcut. La revedere, draga mea! Te sărut, la revedere!... Da, da, înțeleg. La revedere.

Egor lăsă receptorul în furcă şi timp de câteva clipe îl privi pe ospătar cu o căutătură ciudată: se uită la el parcă fără să-l vadă. Ai fi zis că o mână nevăzută a coborât să-l mângâie pe obraz şi obrazul lui îşi pierdu obişnuita expresie aspră, îndărătnică...

— M-da..., făcu apoi, revenindu-şi. Ia zi, suflet de birtaş... începem dezmățul? Cum stăm?

— E gata totul.

— Halat mi-ați găsit?

— Am găsit unul... A trebuit să ne ducem la un artist de pe-aici, unul mai bătrân... Că altcineva n-are nimeni.

— Ia să-l văd. Egor îşi puse halatul: un halat lung, matlasat, ros pe alocuri. Se uită cum îi vine.

— Altul n-am găsit nicăieri, repetă Serghei Mihailovici.

— Să ştii că nu-i rău, îl lăudă Egor. Ei, şi-acum... Ce ți-am spus eu? Executarea !

Ospătarul ieşi din odaie.

Egor îşi aprinse o țigară şi se tolăni iar pe canapea.

Ospătarul intră şi spuse ceremonios:

— Cei adunați pentru dezmăț v-aşteaptă.

— Să mergem, zise Egor.

Ospătarul deschise larg uşa... Egor, îmbrăcat cu halatul, îşi propti bărbia-n piept şi, cu pas grăbit, porni precum Caligula, spre sala dezmățului.

Se adunase, spre a participa la „dezmățul” cu pricina, lume cam ciudată: mai mult oameni în vârstă. Erau şi câteva femei, toate însă uimitor de urâte şi având un aer jalnic, nefericit. Şedeau cu toții în jurul mesei încărcate cu bunătăți şi se uitau mirați la Egor. 0 clipă, Egor îşi cam pierdu cumpătul, dar izbuti să n-arate pe față.

— Cam plouați, cam plouați! zise el cu glas răsunător şi vesel. Se opri în capul mesei şi-i învălui cu privirea pe toți.

— M-da, zise în cele din urmă. Tragem astăzi un chefuleț să stea mîțu-n coadă. Ia! Turnați în pahare!

— Ascultă, preastimate, i se adresă unul din oaspeți, un om mai în vârstă, aproape bătrân. Lămureşte-ne, rogu-te, pentru care prilej ne-am adunat aci? O fi vreo ocazie... sau ce altceva?

Câteva clipe, Egor rămase pe gânduri.

— Ne-am adunat aici, zise el cu ochii la sticlele de şampanie înşirate pe masă şi vorbind rar, cu glasul scăzut, de parcă s-ar fi aflat la o înmormîntare, ne-am adunat aici ca să... Brusc îşi săltă capul şi-i învălui din nou pe toți cu privirea. Frații mei dragi, zise el cu emoție, adineaori s-a-ntâmplat ca inima să-mi tresară de duioşie. Îmi dau seama prea bine că vă doare-n cot de vorbele mele frumoase, totuşi dați-mi voie să vi le zic pân-la capăt. Egor vorbea pe un ton grav, energic, aproape solemn. Ba chiar se preumblă pe lângă masă, atât cât avu loc s-o facă şi se uită din nou la cei adunați. A sosit primăvara... reluă el. Curând o să-nflorească toate florile... 0 să-nverzească mestecenii... Păru şi mai tulburat. Tăcu din gură. În urechi îi mai suna şi-acum glasul Liubei, făcându-l să-şi piardă şirul vorbelor.

— Păi da, că mâine-poimâine ne pomenim şi cu Rusaliile, zise cineva de la masă.

— Şi uite-aşa, îți vine să mergi şi să tot mergi înainte, continuă Egor. Dai în cale de câte-o poieniță, apoi de-o

dumbravă, cobori pe urmă într-o vâlcea, auzi un pârâiaş cum susură... Nu vă e clar ce vă spun? Păi asta pentru că vorbesc ca un fraier, mă ruşinez chiar eu de vorbele mele! Egor se înfurie pe el însuşi şi începu să turuie, fără a mai ține seama de nimic, cu un glas răsunător şi plin de ciudă, ca şi când ar fi avut în față o clică de potrivnici: Uite, dumneavoastră, cei de față, zise el, mă credeți cu toții un tâmpit care s-a apucat s-arunce pe fereastră trei sute de rublişoare. Să ştiți însă că astăzi am îndrăgit pe toată lumea. Mi s-a trezit astăzi o duioşie-n suflet ca la cea mai... ca la o vacă după ce-şi fată vițelul. Chiar dacă nu ne-a reuşit cheful, nu-i nimic. Ba dimpotrivă, îmi pare bine. Să vă fie clar însă că de tâmpit nu-s tâmpit 1 Şi dacă o crede cineva că mă poate călca pe bătătură, fiindcă m-a văzut înduioşat, se-nşală amarnic. Oameni buni!... Hai să ne iubim unul pe altul! Cuvintele acestea Egor le rosti aproape strigând. Şi se bătu cu pumnul în piept. Oare de ce să ne tot hârâim între noi? Doar ştiți prea bine ce uşor moare omul! Zău dacă vă-nțeleg... Egor mai făcu câțiva paşi prin dreptul mesei. Nu vă-nțeleg deloc. Refuz să vă-nțeleg! Şi nici pe mine nu mă-nțeleg, căci nu visez noaptea decât valize şi tarabe. Gata! N-aveți decât să plecați dumneavoastră la furat... Eu am să mă aşez pe-o buturugă şi-am să stau aşa nouăzeci şi nouă de ani. Glumesc, desigur. Căci mi-e milă de dumneavoastră. Şi de mine mi-e milă. Dar dacă i s-o face altcuiva milă de mine, sau dacă m-o îndrăgi cineva, atunci... nu ştiu... atunci am să mă întristez şi-o să-mi fie inima grea. Să ştiți că mi-e bine, chiar mă-nfior de bucurie, dar... mi-e teamă. Sunt cuprins de teamă! Ei, ce ziceți de asta?... rosti el fără veste, cu jumătate glas, şi tăcu. Îşi plecă fruntea, rămase astfel câteva clipe, apoi îşi privi cu blândețe oaspeții şi le zise: Haideți, puneți cu toții mâna pe sticle... Nu vă sfiiți.

Gata? Acu' destupați-le - au la gât nişte sîrmulițe - să le sară dopurile până-n tavan!

Toată lumea prinse grai, se foi pe scaune... în exclamațiile şi spre mulțumirea tuturor se auziră pocnind sticlele

destupate.

— Turnați mai repede în pahare! strigă Egor. Să nu-i scadă gradele!

— Da, da, uite c-au şi-nceput să-i scadă! Dă-ncoa' paharul! N-auzi, cumetre? Dă paharul!

— Of, lua-te-ar!... Am turnat pe-alături.

— Zău?

— Da, mă. Păcat de-aşa bunătate.

— Veselă băuturica asta! Clocoteşte, nu alta! Parcă ar da în fermentație. 0 lasă pesemne să se-nvechească.

— Cred şi eu! De una ca asta au ei grijă!...

— Mă, ce mai fâsâie!...

— Dragii mei dragi! zise Egor cu o neprefăcută duioşie şi milă. Îmi pare atât de bine că v-ați înviorat, că v-a-nflorit zâmbetul pe buze. Şampania mea văd că v-a fost pe plac. Să ştiți că-mi sunteți dragi! din ce în ce mai dragi!

Cei de la masă se sfiiră să-l privească pe Egor în față, atât de caraghios şi nepotrivit îi sunară vorbele. Când reîncepuse să vorbească, tăcuseră cu toții, plecându-şi ochii spre paharele de pe masă.

— Să bem! reluă Egor.

Băură.

— Înc-o dată! Turnați în pahare!

Din nou se iscă rumoare, se foiră din nou cu toții. Ciudat ospăț mai era şi ăsta: totul ți se dă pe gratis!

— Văleu, încă mai face spume!

— Ei nu chiar ca adineaori. Nu mai are putere.

— Da' la gust e cumva... Mu prea-mi dau seaniă.

— Da, da, gustu-i cam nelămurit.

— Cum, cum?

— La culoare-i ca pişatu' calului, da' la gust, parcă n-are nici un gust.

— Da' de ce mi se opreşte-n gât? Vi s-a mai oprit la careva?

— Chiar aşa. Parcă te-ar umfla pe dinăuntru.

— Exact! Şi-ți iese damful pe nas. Las' că-i bună.

— Îs gradele ei care te umflă.

— Care grade, cumetre? Gaze ies din ea, nu grade.

— Gata. Cu şampania am terminat! porunci Egor. Acu' să trecem la coniac.

— Da' unde ne grăbim, frăţioare?

— Vreau să-i zicem un cântec.

— A-a, asta se poate!

— V-aţi turnat coniacul în pahare?

Îşi turnară şi coniacul. Vrei, nu vrei, faci ce ţi se porunceşte.

— Doar câte-o / juma' de pahar! Coniacul nu se bea mult dintr-o dată. Şi să nu-mi spună careva că miroase a ploşniţă, că-i dau cu sticlă-n cap. Să bem!

Băură.

— Cântecul! porunci Egor.

— Stai să luăm şi noi o gustare...

— Începe povestea, oftă Egor şi se aşeză pe scaun. Hai mâncaţi, mâncaţi. Nu se mai satură odată lumea asta. Tot ar mânca întruna...

Câţiva dintre oaspeţi - mai sfioşi din fire - îşi puseră furculiţele pe masă.

— Mâncaţi, mâncaţi! Ce-aveţi?

— Ar trebui să iei şi 'mneaţa o gustare. Altmintrelea te ameţeşti repede.

— Nu mă ameţesc. Mâncaţi.

— Oh, fir-ai să fii! se revoltă un ins chelbos. Păi cum vine asta: ne-ai chemat aici şi acu' ne scoţi ochii! Eu, de exemplu, fără gustare nu-s bun de nimic: cât ai clipi ajung sub masă. Mai e asta distracţie pentru mine? Şi cred că pentru nimeni nu-i distracţie.

— Păi tocmai d-aia: luaţi şi mâncaţi.

Între timp, dincolo, la ţară, părinţii Liubei o interogau din nou. Sărmana de ea trecea de la un timp din interogatoriu în interogatoriu.

— Păi cum vine asta? Să nu se-nchidă noaptea comisariatu'? Se poate? tot încerca să se dumirească

bătrâna.

Liuba nu mai ştia nici ea ce să creadă. Ba-i venea să creadă povestea cu comisariatul, ba nu-i venea. Totuşi vorbise ea însăşi cu Egor, îi auzise chiar ea glasul, auzise şi vorbele acelea ale lui. De fapt, mai continua şi acum, în gând, convorbirea cu el: „Of, Egor, Egor, chiar că nu se plictiseşte omul cu unul ca tine. Oare ce-o fi în mintea ta, băiete?”

— Liubka.

— Ce-i?

— Ia zi, cum o fi cu comisariatu’? Seara doar toate alea se-nchid, ce, tu nu ştii?

— Dacă a zis el aşa... Pesemne că acolo nu se-nchide.

— Îți toarnă unu ca ăsta la gogoşi, de zici că el, pân-la urmă.

— Ba eu gândesc aşa, zise bătrânul. I-or fi spus ăia să se prezinte mâine la orele opt. Fix. Vorba ceea, ca la militărie. Şi s-o fi gândit omu’ că-i mai bine să-nnopteze chiar acolo, la ei, decât să facă alt drum de dimineață.

— Păi tocmai asta zicea şi el! exclamă, bucuroasă, Liuba. Am să dorm, zice, chiar aci, pe-o bancă...

— Ba eu ştiu că toate biräurile se-nchid noaptea, stărui bătrâna. Vedeți-vă de treabă. Cine-i ăla să-l lase acolo de unu’ singur? Da’ dacă pune mâna pe v-o ştampilă?

— Vai, mamă!...

Bătrânul se strâmba şi el, auzind o asemenea gugumănie.

— Ce naiba să facă cu ştampila?

— Zic şi eu aşa, c-a venit vorba! Auzi la dumneaei: „vai, mamă!” O vorbă nu poți să scoți în casa asta...

Cât despre Egor, acesta începusc a înjgheba corul „depravaților”!

— Eu şi cu dumneata o să cântăm melodia, îl înghionti el pe chelbos, iar ceilalți, când le-oi face semn, au să zică „bang-bang”. Haidem.

Un clopot drag Zvoni-n amurg...

Egor făcu un semn cu mâna, dar grupul „bang-bang” nu pricepu despre ce-i vorba.

— Ce-aveți, frate? Doar v-am spus: când vă fac semn, începeți şi voi cu „bang-bang”.

— Păi ne-ai făcut semn, dă-i zici şi ’mneatale.

— Dați-i drumul! Eu d-aia m-am pornit să scheaun, că parcă am şi auzit bătând clopotele la biserică. Mi s-a făcut dor de-acasă... Şi-am îngânat uşurel. Voi ziceți-i înainte: „ban-ng, ban-ng”. Să nu vă pese de dorul meu, că treaba asta nici nu vă priveşte.

— E cum ar fi, de pildă, când stă omul la puşcărie, glăsui şi ospătarul. Sau a căzut prizonier.

— Când cazi prizonier, nu te mai duci la biserică, zise unul din oaspeți.

— Ei aşi! Aia doar or fi având şi ei biserici. Nu aşa cum le ştim noi, da-s tot biserici şi ele. Cu clopote. Este, Gheorghi?

— Mai lăsați-mă-n pace! Numa’ de gură sunteți buni cu toții, se supără de-a binelea Egor. Când or începe ăştia să melițe, poți să-ți iei lumea-n cap. Şi vorbesc, şi vorbesc... Oare de ce v-oți fi înnebunind aşa după vorbe? Ce-o fi cu limbarița asta?!

— S-o luăm de la-nceput. Nu-ți mai face, frățioare, inimă rea.

— Cum să nu-mi fac inimă rea? Vă spun una, iar voi... Haidem.

Un clopot drag Zvoni-n amurg...

— Ban-ng, ba-ang, ba-a-ang! „traseră clopotele” cei de la masă, dar fiecare o făcu aşa cum îl duse mintea. Se încurcară din nou şi stricară totul.

Egor dădu din mina a pagubă şi ieşi din odaie. În prag se mai opri o clipă şi spuse cu amărăciune:

— Cântați ce vreți. Să nu vă fie cu supărare, da’ eu nu mai pot să rămân cu voi. Stați şi petreceți. Puteți să-l ziceți şi pe ăla, al vostru, cu „trestiile” *t.*

1 „Foşnesc trestiile” - cunoscut cântec rusesc de pahar. 462

Grupul „bang-bang” şi ceilalți citi mai erau acolo tăcură stânjeniți... Băutură însă şi tot soiul de mîncăruri alese se

aflau pe masă din belşug, astfel că, deşi se cam necăjiră cu toții, o făcură mai mult aşa, ca să se ştie cu conştiința împăcată.

— Oare ce-o fi cu el?

— Păi n-ați putut nici un „bang-bang” să ziceți că lumea? îi mustră şi Serghei Mihailovici. Doar e o nimica toată.

— Aşa e. Am cam luat-o razna.

— Kirill e de vină… A pornit-o mărunt-mărunțel.

— Ba n-am pornit-o mărunțel deloc, se supără Kirill. Am cântat normal, ca şi când ar fi bătut careva clopotul. Doar îmi dau seama şi eu că nu e cazul acolo s-o iei mărunțel. Doar clopotul ăla trebuie mai întâi să-l legeni ca să-nceapă să bată.

— Da' cine a-nceput să zică-n felul ăsta?

— Lăsați, ce rost mai are? Haideți mai bine să petrecem, că doar aşa ne-a poruncit omul.

— Mă rog, dac-ai sta să te gândeşti… n-am prea merita şo facem, da’ dacă o iei p-altă parte, poate că eu nu mă pricep să cânt… La ce bun să casc gura degeaba, dacă n-am avut pic de voce de când mă ştiu?

Când Serghei Mihailovici intră în încăperea alăturată, îl găsi pe Egor stând bosumflat pe canapea.

— Iartă-ne şi ’mneatale, Gheorghi. N-a prea ieşit ca lumea… cu clopotele alea.

Egor nu-i răspunse… Apoi îl întrebă, izmenindu-se:

— Da’ de ce-or fi toate aşa de urâte?

Ospătarul îşi pierdu o clipă cumpătul.

— Păi… cum să-ți zic… Alea frumoase îs toate măritate, au familie… Eu le-am adunat pe alea nemăritate, că doar aşa mi-ai poruncit.

Egor mai rămase o vreme pe canapea. Şi chipul începu din nou să i se lumineze. Pesemne că i se trezi în suflet o amintire îmbucurătoare.

— Ascultă, n-ai putea să-mi chemi un taxi?

— Ba da.

— Să mă ducă la Iasnoe. Plătesc cât pofteşte omul. Hai,

treci la telefon. Egor se ridică, îşi dădu jos halatul, îşi puse haina şi-şi potrivi cravata.

— Da’ ce cauți la Iasnoe?

— Am acolo un prieten. Şi din nou începu să se plimbe, agitat, prin odaie. Să ştii, Serghei, că am un suflet... parcă-i pus, naibii, pe ace. O să-mi joace într-o zi sufletul ăsta o festă. Cum dă de libertate, cum nu-şi mai poate afla locul. Hai, sună, sună. Pe câți i-ai adunat la ospățul nostru?

— Cinşpe-n cap. Cu noi, ăştialalți, şapteşpte. Da’ de ce?

— Uite ici două sutare. Le dai la fiecare câte zece ruble. Vouă vă opriți restul. Da’ să nu mă minți. Că mai vin pe-aici şi-am să aflu.

— Fii, Gheorghi, om serios!...

UfT”-

Şi iată-l pe Egor gonind prin noaptea aceea cu lună plină de-a lungul drumului bine bătătorit, spre satul în care locuia Liuba.

„Oare ce-o fi cu mine, oare ce-o fi? se tot întreba el. Oare ce să am?” Agitația şi emoția puseseră din nou stăpânire pe el. Nici nu mai ținea minte de când nu mai fusese tulburat astfel din pricina unei fuste.

— Ia zi, ce se mai aude pe la voi... în legătură cu viața de familie, vreau să zic? îl întrebă el pe taximetrist. Ce noutăți mai scriu ăia?

— Unde să scrie? nu-l înțelese acesta.

— Păi aşa, în general. Prin cărți.

— Prin cărți scrie de toate, zise, nemulțumit, taximetristul. În cărți totul e bine.

— Dă-n viață?

— În viață? Ce, nu ştii şi dumneata cum e-n viață?

— Rău, aşa-i?

— Depinde cui.

— Dumitale, de pildă.

Taximetristul dădu din umeri. Gestul fu foarte asemănător celui pe care îl făcuse şoferul ce-i vînduse lui Egor magnetofonul.

— Ce-aveți, bre, cu toții? se minună Egor. Pe cuvânt, dragii mei, dacă vă-nțeleg. De ce ăți fi toți aşa de acri?

— Da' ce să fac? Să chicotesc aci cu dumneata? Să m-apuc să te distrez?

— De ce să mă distrezi? Distreaz-o pe nevasta dumitale. Ba chiar şi asta trebuie s-o faci cu cap. Că te dai la ea, de exemplu, iar ea poate să-ți zică: „Fugi, mă, de-aci, că miroşi a țap”.

Taximetristul râse.

— Ți-a spus vreuna aşa?

— Nu, că nici mie nu-mi place mirosul de țap. Ia hai să coborâm geamul oleacă.

Taximetristul îi aruncă lui Egor o privire, dar nu-i zise nimic.

Cât despre Egor, acesta reveni iar la gândurile sale, pe care nu mai izbutea să şi le adune. I se învălmăşise totui în cap. Şi asta numai din cauza Liubei.

Ajunseră la casa mare, întunecată, a Baikalovilor. Egor îi plăti şoferului şi maşina plecă. Iar el, brusc, îşi pierdu cumpătul. Sta în fața por{îi cu sticlele de coniac în brațe şi nu mai ştia ce să facă. Ocoli în cele din urmă casa, intră pe-o altă poartă în grădinița lui Petro, urcă treptele şi bătu cu piciorul în uşă. Multă vreme domni liniştea, apoi scârții o uşă dinăuntru, cineva - desculț, pesemne - se auzi umblând în tindă, apoi glasul lui Petro se auzi întrebând:

— Cine-i acolo?

— Eu sunt, Petro. Jorjik...

Uşa se deschise.

— Ce-ai pățit? întrebă, mirat, Petro. Te-au dat ăia afară?

— Ba nu... da' n-aş vrea să-i trezesc pe-ai tăi. Ia spune, tu ai băut vreodată „Remy-Martine”?

Petro nu-i răspunse, îl cercetă lung cu privirea.

— Ce-ai zis?

— Zic, „Remy-Martine” ai băut? Iacătă-l: douăzeci de ruble sticla. Ia hai la baie, să-i dăm acolo de fund.

— De ce la baie?

— Să nu stingherim pe nimeni.
— Vino la bucătărie. Stăm acolo…
— Nu e cazul. Nu mai trezi lumea din somn.
— Stai să mă-ncalț măcar… Să aduc şi-o gustare.
— Nu-i nevoie. Buzunarele mi-s pline de ciocolată. Put a ciocolată mai dihai ca o studentă.
În încăperea băii, în universul acela strâmt şi întunecos, se aşternuse pe duşumea - în fața ferestrei - o pată de lumină. Cei doi mai aprinseră şi-un felinar şi se aşezară lângă fereastră.
— De ce n-ai intrat, mă, în casă? nu izbutea să priceapă Petro.
— Nu ştiu. Vezi tu, Petro… începu Egor, dar tăcu, nu-şi mai sfârşi vorba. Destupă o sticlă, o puse pe pervaz. Vezi coniacul ăsta. Douăzeci de ruble costă, fir-ar să fie! Ei, ce zici de asta?
Petro scoase din buzunarele pantalonilor săi bufanți două pahare.
Tăcură o vreme.
— Nu ştiu ce să-ți mai spun, Petro. Nici eu încă nu-mi dau seama prea bine de unele lucruri.
— Păi nu-mi spune nimic. Pune-n pahare dintr-ăsta, al tău, scumpul… Am băut şi eu aşa ceva în timpul războiului. În Germania. Ştiu că miroase a ploşniță.
— Ba nu miroase a nici un fel de ploşniță! exclamă Egor. Ploşnița-i aia care miroase a coniac. Cine-o fi născocit că miroase coniacul a ploşniță?
— Unu scump poate că nu miroase. Dar ălălaltu… normal, să ştii că miroase.
Noaptea era pe sfârşite. Dar lună încă mai strălucea. Tot satul era învăluit într-o lumină verzuie, moartă. Şi plutea o adâncă linişte. Nu se-auzea lătrat de câine, nici scârțâit de poartă. O asemenea linişte se aşterne la țară doar la revărsatul zorilor. La fel e şi în stepă, tot în faptul zilei, când în locurile joase se adună abia zărite trâmbe de ceață. Era linişte şi răcoare.

Şi deodată, prin liniştea aceea, răsună din clădirea joasă a băii:

Eu stau după gratii în temnița grea.,.

Egor începuse primul să cânte. Petro îi ținu isonul. Şi atât de frumos li se împletiră vocile, atât de limpede, cu atâta mişcătoare tristețe:

Crescut printre ziduri, un vultur stingher, Tovarăşul meu, aripa-şi zvârlea,

Un hoit ciugulind cu pliscu-i de fier...

A doua zi de dimineață, Egor o petrecu pe Liuba până la fermă. Se luă după ea doar aşa, fără nici un scop, şi merseră împreună. Egor purta şi astăzi costumul acela, elegant, cravată şi pălărie. Era însă dus pe gânduri. Liuba se bucurase mult că el a venit s-o însoțească: se trezise astăzi cu o lumină în suflet. Dimineața era şi ea frumoasă: pătrunsă de răcoare, senină. Oricum, venise totuşi primăvara.

— De ce te-ai întristat, Egoruşka? îl întrebă Liuba.

— Aşa... făcu în doi peri Egor.

— Dă-n baie ce-ați cătat aseară? Liuba râse. Nu v-a fost frică? Pe mine nu m-ai băga noaptea acolo, să mă tai.

Egor rămase mirat.

— De ce?

— Că sunt draci acolo! înăuntru... Acolo îşi au ei sălaşul.

Egor o privi cu uimire şi duioşie... Şi o mângâie uşor pe spate. Fără să vrea.

— Ai dreptate: să nu intri niciodată noaptea în baie. Că dracii ăia... îi ştiu eu prea bine!

— Când ai venit azi-noapte cu maşina, să ştii că te-am auzit. Ziceam că s-a abătut cucernicul de Kolenka.

— Care Kolcnka?

— Bărbatu-meu.

— Aşa? Vine deseori pe-aici?

— Vine, cum să nu.

— Şi? Tu ce faci?

— Intru în odaia din față şi stau acolo. Treaz n-a venit

niciodată, iar cu votcă-n nas nici nu vreau să-l văd. Când bea, se prosteşte de tot. Aşa silă-mi face, că-ncep să tremur.

Egor se învioră auzind vorbele ei tăioase, pătrunse de mânie. El nu putea suferi la oameni sărăcia duhului, toropeală. Poate tocmai de aceea îl dusese cărarea vieții atât de într-o parte, că totdeauna, încă de tânăr, îi plăcuseră oamenii cu caractere bine conturate, poate uneori în linii frânte, dar desluşite, trase cu precizie.

— Da, da, se prefăcu el că o compătimeşte. Necaz mare cu bețivanii ăştia.

— Chiar aşa! exclamă Liuba, nedându-şi seama de tonul lui adevărat. Şi ce necaz! N-auzi decât înjurături şi ai parte numai de lacrimi.

— Situație tragică, ce mai... Ia te uită! se miră el deodată. Ce de vaci!

— Asta-i ferma. Aici lucrez eu.

Zărind vacile, Egor păru că rămâne năuc.

— Ia te uită... vacile... se mărgini să repete. Pesemne că te-au văzut pe tine, aşa-i? Uite-le cum se-agită. Se u-uită... Egor tăcu câteva clipe... şi deodată îl luă gura pe dinainte: Să ştii că din toată copilăria mea doar de mama îmi aduc aminte şi de vaca noastră. Manka îi zicea vacii. Într-o primăvară, în aprilie, i-am dat drumul din ocol, să mai adune chiar ea câte ceva de pe uliță. Ştii, iarna cară lumea paie, toate alea, şi când se desprimăvărează, paiele ies de sub omăt, ba mai stau agățate şi de garduri... Bun... Şi i-a străpuns cineva burtă cu furcă. O fi intrat la careva în ogradă, că unii mai aveau încă paie... Şi-au înțepat-o. A venit acasă cu mațele atârnând.

Liuba se uită lung la Egor. Nemeşteşugita lui istorisire o uimise. Cât despre el, păru nemulțumit că istorisirea i-a scăpat fără voie. Se încruntase.

— Ce te uiți la mine?

— Egoruşka...

— Lasă, zise Egor. Astea-s vorbe. Vorbele nu fac doi bani.

— De ce? Sunt scorneli de-ale tale?

— Ba nu. Da' tu nu sta să-i asculți prea mult pe oameni.

Adică, ascultă-i, da' lasă vorbele să-ți treacă pe lângă urechi. Că tu eşti încrezătoare că o... Egor se uită la ea şi din nou, cu multă gingăşie şi cu o uşoară sfială, o mângâie pe spate. Oare nu te-a mințit nimeni, niciodată?

— Nu... Cine să mă mintă?

— Hm. Egor rămase cu privirea ațintită spre ochii limpezi ai femeii. Apoi zâmbi în colțul gurii. Groaznic! zise încet. Îi venea întruna să-şi pună palma pe umărul ei. Şi s-o privească.

— Ia te uită. Vine directorul sovhozului, zise deodată Liuba. Se învioră şi începu să zâmbească, nici ea nu ştia prea bine de ce.

Spre cei doi venea un bărbat voinic, încă destul de tânăr, cam de-o vârstă cu Egor. Avea un mers hotărât, de gospodar şi se uită curios la Liuba şi la cel de lângă ea: cine-o fi: soțul ei? un prieten?

— De ce te-or fi podidit zâmbetele? o întrebă, nemulțumit, Egor.

— E un om cumsecade, cu simț gospodăresc. 11 respectăm cu toții. Bună dimineața, Dmitri Vladimirovici. Ați fost pe la noi?

— Pe la voi. Bună dimineața. Directorul îi scutură cu putere mâna lui Egor. Ne vin, cumva, forțe noi?

— Dînsu-i şofer, Dmitri Vladimirovici, spuse, nu fără mândrie, Liuba.

— Nu zău? Foarte bine. Pot să-i dau pe loc o maşină. Carnet ai?

— N-are încă nici buletin de identitate... Mîndria Liubei se ofili.

— Aşa? Ziceam să te iau chiar acum cu mine. Pe şoferul meu l-au chemat, nu ştiu din ce pricină, la comisariatul militar. Şi mă tem că-i vorba de-o lipsă mai îndelungată.

— Egor!... se agită Liuba. Ce zici? Ai să ne vezi şi ținutul. Poate c-o să-ți placă.

Tocmai această ncprefăcută emoție, ca şi vorbele ei naive despre frumusețea ținutului, îl îndemnară pe Egor să facă

ceea ce, doar cu câteva clipe în urmă, l-ar fi făcut să râdă cu poftă.

— Să mergem, zise el.

Şi plecă împreună cu directorul.

— Egor! îl strigă din urmă Liuba. Să mănânci undeva, la vreun bufet. Unde-ai să ajungi cu maşina... Spuneți-i dumneavoastră unde, Dmitri Vladimirovici, că el încă nu ştie!

Dmitri Vladimirovici râse.

Egor întoarse capul şi se uită o vreme la Liuba. Apoi se duse să-l ajungă pe director din urmă. Acesta rămăsese în loc, aşteptându-l.

— De pe unde eşti? îl întrebă după aceea.

— Eu? De pe-aici. Chiar din raionul ăsta. Din satul Listvianka.

— Listvianka? N-avem aşa ceva.

— Cum aşa? Ba trebuie să aveți.

— N-avem. Îmi cunosc bine raionul.

— Curioasă treabă... Oare unde-o fi dispărut? Lui Egor directorul nu-i plăcuse: arăta mulțumit, bine hrănit. Îi displăcuse mai ales faptul că avea aerul acela mulțumit. Egor nu-i putea suferi pe oamenii mulțumiți. Ştiu că se află pe undeva pe-aici satul ăsta, repetă el, doar îl cunosc prea bine.

Directorul îl privi cu atenție.

— M-da, zise el. O fi ars din temelii.

— Se poate, i-o întoarse Egor. Păcat. Era un sat frumos.

— Ei, ce zici: vii cu mine?

— Vin. Doar aşa ne-a fost vorba. Dacă v-am înțeles bine.

Şi porniră amândoi prin câmpiile acelui sovhoz gigant, sovhoz-milionar.

— De ce-ai luat-o pe tonul ăsta cu mine? întrebă la un moment dat directorul.

— Cum adică?

— Păi... văd c-o faci pe prostul. De ce?

— Că nu-mi place când mă-ntreabă lumea întâi şi-ntâi de biografie. Biografia-i vorbărie, ți-o poți născoci oricând.

— Cum aşa? Cum poți să-ți născoceşti o biografie?

— Cum? Uite-aşa, bine. Eu, de pildă, n-am nici un fel de act la mine, afară de-o adeverință, pe-aici nu mă cunoaşte nimeni, aşa că v-aş putea înşira verzi şi uscate. Dacă vreți să ştiți, sunt fiu de procuror.

Directorul râse. Nici lui nu-i plăcuse de Egor: părea stăpânit omul ăsta de-o îndârjire prostească.

— Păi nu? Port cravată, pălărie pe cap... Egor se privi în oglinda retrovizoare. Nu arăt a fiu de procuror?

— Eu nu ți-am cerut acte. Ba chiar te-am pus la volan fără să ai măcar carnet de conducere. Dacă dăm de-un milițian, ce ne facem?

— Răspunderea-i a dumneavoastră.

Curând ajunseră la o prisacă. Directorul sări uşor jos din maşină.

— Am aici de rezolvat o treabă. Dacă vrei, vino cu mine. E un moş la prisaca asta, te ospătează cu miere de albine...

— Nu. Vă mulțumesc. Egor coborî şi el. Rămân aici... să admir peisajul.

— Mă rog, zise directorul. Şi plecă.

Egor începu să admire peisajul. Se uită primprejur, se apropie de un mesteacăn, îi netezi uşor trunchiul.

— Te-apucaşi să-ți faci strai verde, zâna mea? Un pic mai ai, un pic... Şi gata ți-i straiul. Ți s-a urât să stai aşa despuiată? Ian te uită la ea!... Las' că în curând ai să fii şi tu gătită.

Din căsuța de-alături ieşi un moşneag.

— De ce nu intri-n casă? îi strigă lui Egor. Vino să bei un pahar de ceai.

— Îți mulțumesc, tataie. Nu vreau.

— Cum crezi. Moşul reintră în casă.

Curând ieşi de acolo directorul. Moşul îl conduse.

— Vino şi 'mneața mai des pe la noi, îi zise cu bunăvoință. Că doar ți-e-n drum. Mereu te văd trecând cu maşina.

— Mulțumesc, tataie, mulțumesc. Să mergem...

Plecară.

— Uite, vezi?... zise directorul aşezând un pachet pe

banchetă. E o substanță, propolis îi zice sau clei de albine.

— E leac împotriva ulcerului, aşa-i?

— Da. Ai fost bolnav şi dumneata? se întoarse spre Egor directorul.

— Nu. Am auzit doar.

— Da. S-a-mbolnăvit aici la noi un cetățean. Trebuie să-l ajutăm, că-i băiat bun.

— Spune lumea c-ar face bine la ulcer.

— Aşa am auzit şi eu.

În fața lor se iviră casele unui sat.

— Mă laşi în fața clubului, zise directorul, şi te duci la Sosnovka, e aci, la şapte kilometri. Îl aduci de acolo pe brigadierul Saveliev. Dacă nu-i acasă, întrebi unde-l poți găsi.

Egor dădu din cap.

Îl lăsă apoi pe director în dreptul clubului şi plecă.

Spre clădirea clubului veneau sătenii: bărbați, femei, fete şi flăcăi. Veneau şi oameni mai în vârstă. Avea să aibă loc o adunare. Directorul fu înconjurat de lume, le vorbea ceva, părea din nou foarte sigur pe sine şi mulțumit.

Tinerii făcuseră un grup aparte. Se discuta şi acolo cu aprindere. Izbucneau râsete.

Bătrânii fumau în dreptul împrejmuirii.

Pe fațada clubului se zăreau placarde mari. Totul aducea a sărbătoare, o sărbătoare cu care lumea se obişnuise.

Clădirea clubului era nouă, construită de curând: mai zăcea încă în preajma ei un morman de cărămizi şi se afla coşul metalic, plin de ciment uscat, al unei basculante.

Egor îl aduse la club pe brigadierul Saveliev şi porni să-l caute pe director. I se spuse că a şi intrat la club şi se află pe scenă, la masa prezidiului.

Egor trecu prin sala unde începuseră a se aşeza pe scaune muncitorii din sovhoz, urcă pe scenă şi veni din spate spre fotoliul în care şedea directorul.

Acesta discuta cu un bărbat lat în umeri, scutura în fața lui o hârtie. Egor îi puse mâna pe braț.

— Dmitri Vladimirovici…

— Poftim? A, dumneata erai? L-ai adus? Bine, poţi să pleci.

— Ba nu... Egor îl luă pe director deoparte şi când ajunseră într-un loc unde nu puteau fi auziţi de alţii, îi spuse: Vă pricepeţi la condus maşina?

— Mă pricep. Da' de ce?

— Că eu nu mai pot. Mergeţi singur - simt că nu mai pot. Şi n-am altă ieşire, vă rog să mă credeţi.

— Da' ce ai? Eşti bolnav?

— Nu pot să vă mai duc cu maşina. Mă rog, oi fi un prost, un inconştient, un înapoiat... Un deţinut nenorocit... Da' nu pot. Am impresia că vă tot zîmbesc întruna. Mă duc mai bine să lucrez pe-o basculantă. Sau pe-un tractor. Da? Te rog să nu te superi. Dumneata eşti un om cumsecade, dar... Na, că iar îmi vine rău. Plec. Şi Egor coborî grăbit de pe scenă. Şi în timp ce merse prin sală, se mustră pe el însuşi că-i spusese directorului atîtca vorbe. I-a meliţat gura ca o... Parcă şi-ar fi cerut iertare. Da'

de ce să-şi ceară iertare? Să-i fi zis „nu pot", şi cu asta basta. Ei nu, a început-o cu explicaţii, cu despicatul firului în patru, cum că-i un tip înapoiat, inconştient... Ptiu! Tare se mai necăji Egor. Aşa, încet-încet poţi să ajungi şi la slugărnicie. Să te uiţi în ochii omului ca să-i ghiceşti dorinţele... Ptiu! Proastă treabă, proastă de tot.

Cât despre director, acesta se uită lung în urma lui Egor: nu prea înţelesese ce-a vrut să-i spună. Mai bine zis nu pricepuse nimic.

Egor porni spre casă, traversând o pădurice.

Ieşi într-o poieniţă, trecu de poieniţa aceea, dădu de-o pădurice mai deasă, mai înaltă.

Pe urmă coborî într-o vâlcea: acolo susura un pârăiaş. Egor i se opri în preajmă.

— Ei, ce zici de asta?! exclamă el.

Stătu cât stătu acolo, apoi sări peste pârăiaş şi urcă pe-un deluleţ...

Când colo, dădu cu ochii de-o pădurice de mesteceni. O

întreagă familie de mesteceni îi ieşi fuga în întâmpinare şi rămase locului.

— Ia te uită! făcu Egor.

Şi intră în pădurice.

Umblă o vreme printre mesteceni... îşi scoase cravata, i-o puse unuia, mai alb şi mai zvelt. Văzu apoi lângă el o buturugă mai înaltă şi-i puse pălăria pe care o purta pe cap. Merse mai încolo, se uită înapoi şi zâmbi.

— Fraieri ce sunteți! zise el. Şi merse mai departe. Şi multă vreme îşi mai întoarse capul, uitîndu-se la perechea aceea gătită. Zâmbea. Se simțea mai uşurat.

Sosit acasă, Egor umblă îndelung prin odaie, cufundat în gânduri. Îşi aprindea câte-o țigară. Când şi când, se apuca să fredoneze: „De ce vă plac, fetelor, flăcăii cei frumoşi?” Tăcea din nou, se oprea locului, se uita pe fereastră sau la peretele dinaintea lui... Şi pornea din nou să străbată odaia. Pusese stăpânire pe el un fel de neastâmpăr. Părea că vrea să facă o treabă şi nu se poate hotărî. La un moment dat părea să se hotărască... Şi iar dădea înapoi. Arăta nervos.

— Nu te mai necăji, Egor, îi spuse tatăl Liubei, bătrânul. Umbla şi el prin odaie, spre uşă şi înapoi: răsucea o sfoară ca să facă din ea lesă pentru un pripon. Îi legase capătul de clanța uşii şi acum o netezea cu o mănuşă veche. Că-i bine să fii şi tractorist. Ba chiar mai bine. Ştii cât câştigă ăştia acum?

— Nu mă necăjesc deloc.

— Uite, oi face pripoanele astea... Când s-o mai încălzi oleacă, plecăm amândoi la râu să le punem acolo. Frumoasă treabă, să pui pripoane. Îmi place.

— Şi mie. Mă prăpădesc după pusul pripoanelor.

— Da, da. Altora le place mai mult să dea cu năvodu’. Numai că năvodu’ ăsta... o dată, că te pot prinde paznicii, şi-apoi te canoneşti mult cu el: până-l desfaci, până îl bagi în apă - trece o groază de vreme.

— Da... Nici nu-ți vine să te apuci. „De ce vă plac, fetelor...”. Da’ ia spune-mi: Liuba când vine?

Moşul se uită la ceas.

— Păi vine curând. Acuşi au început să predea laptele. Cum îl predau, cum vine. Tu, Egor, să n-o necăjeşti: că-i la noi cea mai mică, iar de mezin totdeauna ți-e mai milă ca de ăilalți. Când te-or năpădi şi pe tine plozii, ai să-ți aminteşti de vorbele mele. Îi fată bună Liuba, cu suflet, numa' că n-a prea avut noroc... L-a găsit pe bețivanul ăla, de-abia a scăpat de el.

— Da, da... cu bețivanii ăştia îi necaz mare. Că uite... şi eu... i-aş băga pe toți la zdup. Câte cinci ani le-aş da la fiecare. Nu? Ce zici?

— La puşcărie nu e căzu' să-i bagi. Da' pe-un an de zile, se învioră moşul, pe-un an de zile, cu izolare severă, i-aş duce şi eu undeva. Pe toți grămadă.

— Da' Petro când vine?

— Petro? Vine şi el uite-acuşi... Să stea bețivanii acolo şi să cugete.

— De stat, ar sta oricare, puse paie pe foc Egor. Ba să muncească.

— Ai dreptate. La tăiat de pădure.

— Ba în mină! Că la pădure-i aer curat, acolo orice prost ar vrea să lucreze. La mină cu ei! Sub pământ!

În clipa aceea intră Liuba.

— Ia te uită! zise ea. Credeam că abia la noapte vii acasă, când colo, ai şi sosit.

— N-a vrut să rămână pe maşina directorului, zise bătrânul. Să nu-l certi. M-a lămurit de ce nu vrea: i se face rău pe maşinile astea, mici.

— Vino să-ți zic o vorbă, i se adresă Egor Liubei. Şi o duse cu el în odaia din față. Părea că se hotărâse totuşi să facă ceea ce-şi pusese în gând.

Tocmai atunci intră în curte Petro, la volanul basculantei sale, şi Egor o luă într-acolo. Nu mai apucă să stea de vorbă cu Liuba, să-i spună ce-anume îl frământa.

Liuba îl văzu discutând îndelung cu Petro, apoi Egor îi făcu semn cu mâna şi ea coborî grăbită în curte. Egor se urcă în

cabina basculantei şi se aşeză la volan.

— Plecați departe? o întrebă pe Liuba, din fereastră casei, moşul, care văzuse şi el că Petro i-a dat lui Egor maşina şi că acesta, împreună cu fiică-sa, au de gând să plece.

— Nu ştiu nici eu prea bine... are Egor treabă pe undeva, apucă să-i zică Liuba, mergând spre basculantă.

— Liubka!... vru să-i mai zică ceva bătrânul, dar ea trânti portiera maşinii şi nu-l mai auzi.

— Ce-o mai fi născocit oare Jorjik ăsta? gândi cu glas tare moşul. Of, ce zile păcătoase am apucat, frățioare: umbli tot cu frică, stai şi-ntrebi pe toată lumea...

Şi porni grăbit spre locuința lui Petro, să-l iscodească unde-i dusese Egor fata, şi-n general, unde le-a trăsnit ăstora prin minte să plece?

— Este pe-aici un sat de-i zice Sosnovka, îi vorbea Egor Liubei, în timp ce maşina prindea viteză. De aici sunt nouăsprezece kilometri.

— Îl ştiu.

— Stă acolo o bătrânică, de-i zice Kudeliha. Şade cu fața ei, numa1 că fața îi este acum internată la spital.

— De unde-ai aflat toate astea?

— Am aflat... Am trecut azi prin Sosnovka. Da' nu despre asta-i vorba. Vorba e că m-a rugat un prieten să mă duc pe la băbuța asta, s-o văd, s-o întreb ce-i mai fac copiii, or mai fi în viață sau nu.

— Da’ la ce-i trebuie să ştie? Prietenului tău, vreau să zic?

— Păi... E un fel de neam cu bătrâna. Îmi pare că-i e mătuşă. Numa’ că noi o să facem cam aşa: ajungem acolo, tu intri la ea în casă... Ba nu, o să intrăm amândoi, da’ de întrebat, ai s-o întrebi numai tu.

— De ce?

— Întâi lasă-mă să te lămuresc, c-ai să mă-ntrebi la urmă! ridică tonul Egor. Fireşte, era omul cam nervos.

— Bine bine. Numai să nu te mai răsteşti la mine, Egor. Te rog. Uite, nu te mai întreb nimic. Vorbeşte.

— Când ar vedea că-i pune întrebări un bărbat, şi-ar da

seama îndată c-a fost închis împreună cu fi… cu nepotul ei, vreau să spun. Şi-ar începe ea cu întrebările. Ori prietenul meu mi-a poruncit să nu-i suflu o vorbă cum că s-ar afla şi-acum la puşcărie. Uf! în fine. Poţi să-ţi scrânteşti limba vorbind atâta. Măcar ai priceput cum se pune problema?

— Am priceput. Da' ce-mi dă mie dreptul să-i pun întrebări?

— Trebuie să născocim ceva. Că vii, de pildă, din partea sovietului sătesc… Ba nu. Din partea ălora… care-s cu pensiile.

— De la asigurările sociale?

— Da, da, de la asigurări. Lucrezi, chipurile, la asigurările sociale şi ai venit să verifici la faţa locului în ce condiţii trăiesc persoanele în etate. S-o întrebi şi de copii. Pe unde îi sunt copiii şi dacă primeşte de la ei vreo veste.

— Am înţeles. Fac totul aşa cum mi-ai spus.

— Să nu zici „hop"…

— Las' c-ai să vezi.

Egor tăcu. Era neobişnuit de grav şi de concentrat. Zâmbi cu efort şi spuse.

— Nu te supăra c-am să tac oleacă. Bine?

Liuba îşi puse mâna pe braţul lui.

— Taci, taci… Fă cum ştii, nu te mai întreb nimic.

— Şi iartă-mă că adineaori m-am răstit la tine, adăugă el. Să ştii că nici mie nu-mi place când se răsteşte cineva.

Egor mări viteza. Drumul ducea pe lângă liziera unei păduri şi roţile săltau peste bolovani şi peste rădăcinile dezgolite. Când maşina sălta, Liuba se apuca de mânerul portierei. Egor, în schimb, privea drept înainte: gura îi era încleştată, ochii mijiţi.

O încăpere spaţioasă într-o casă sătească. Un cuptor, laviţe, duşumea de scânduri bine spălată. O masă simplă, cu tăblia vopsită. În colţul din faţă, icoana sfântului Neculai.

Bătrâna Kudeliha se uită îndelung, cu ochii ei sărmani, la Liuba, la Egor… Egor îşi pusese ochelari de soare.

— La ce ţi-ai astupat, feciorule, ochii? îl întrebă bătrâna.

Oare vezi ceva prin ochelarii ăştia?

Egor nu-i răspunse. Doar înălță din umeri.

— Şi uite-aşa, bunicuțo, mi-au spus să aflu de toate, zise Liuba.

Kudeliha se aşeză pe-o laviță, îşi puse în poală mâinile uscate, cafenii.

— Păi ce să afli, fetico? Primesc pe lună câte douăzeci de ruble... Se uită de jos în sus la Liuba. Altceva, ce să mai fie?

— Da' copiii unde-ți sunt? Câți copii ai avut?

— Şase, draga mea, şase. Niura, fie-mea şacle cu mine, iar alții trei, prin mai multe oraşe... Kolea îi la Novosibirsk, mecanic de locomotivă. Mişa-i şi el acolo, clădeşte case, iar Vera, altă fiică, îi în Extremu' Orient. S-a măritat acolo c-un militar. Deunăzi mi-au trimis o poză: îi acolo cu toată familia: am doi nepoți măricei, un băiat şi-o fată.

Bătrâna tăcu, se şterse la gură cu capătul şorțului, dădu mărunțel din capul ei mic, ca de pasăre, oftă adânc. Avea pesemne şi ea obiceiul să plece departe în gândurile ei, căci o făcu şi-acum, păru că nici nu-şi mai vede oaspeții. Pe urmă îşi reveni, se uită la Liuba şi spuse - doar aşa, ca să nu tacă: doar nu-i frumos să taci când vine cineva care-ți poartă tot ție de grijă.

— Cam aşa... îşi duc şi ei viața. Şi tăcu din nou.

Egor şedea pe-un scaun, lângă uşă. Părea că împietrise pe scaunul acela. Nu făcuse nici o mişcare cât vorbise bătrâna, doar se uitase la ea.

— Da' ceilalți doi? întrebă Liuba.

— De ei, uite... nu mai ştiu nimic: or mai fi în viață, dragii de ei, ori s-or fi prăpădit de mult. Bătrânică moțăi din nou din capul ei uscățiv, încercă pesemne să se stăpânească şi să nu plângă, dar lacrimile îi picurară pe mâini şi ea se grăbi să se şteargă la ochi cu şorțul.

— Nu mai ştiu. Pe timpul foametei au plecat în lume... Şi nu mai ştiu de ei. Că doi băieți mai am, doi feciori... Despre ăştia nu mai ştiu nimic.

Se lăsă în odaie o linişte grea... Liuba nu mai ştia ce să

întrebe, i se făcuse milă de băbuță. Aruncă o privire spre Egor... Acesta şedea şi-acum că o statuie şi se uita țintă la Kudeliha. Chipul părea că-i împietrise şi el. Liuba se înfioră.

— Bine, bunicuțo... Liuba uită că este venită „de la asigurările sociale”, se apropie de bătrâna şi, fără stânjeneala, cu multă simplitate şi firesc, o îmbrățişă, mângâind-o. Mai ai răbdare, zise, mai ai răbdare, nu mai plânge, poate c-o să le dai de urmă. Doar trebuie şi ei căutați.

Bătrânică îşi şterse, supusă, lacrimile şi moțăi iar din cap.

— Aşa e, poate că le-oi da de urmă... îți mulțumesc. Eşti cumva de la țară? C-aşa pari a fi.

— De la țară, de unde să fiu? Trebuie de cercetat pe unde ți-or fi feciorii...

Egor se ridică şi ieşi din odaie.

Străbătu încet tindă. Se opri lângă uşa care dă spre uliță, îşi trecu palma peste uscior, usciorul era neted şi rece. Se sprijini cu fruntea de el şi rămase neclintit. Stătu multă vreme aşa, strângând cu atâta putere marginea aceea a uşii, îneît i se albi mina. Doamne, de-ar fi ştiut în viața asta, a lui, să plângă, tot s-ar mai fi uşurat nițel. Dar nici o lacrimă nu-i picurase până atunci de sub gene, doar îi împietrea în asemenea împrejurări obrazul, iar mâinile îi strângeau din răsputeri orice întîlnca în cale. Nimic altceva nu-l putea ajuta în asemenea clipe grele: nici tutunul, nici votca - de toate îi era greață. 11 durea şi-acum inima, îl ustură, de parcă ar fi fost pusă pe foc. Începu să repete în gând, ca pe-o rugăciune: „Gata! Ajungă-ți!”

Auzi apoi paşii Liubei prin casă, îşi dezlipi fruntea de uscior şi coborî treptele joase de la intrare. Merse cu paşi grăbiți prin curte, întoreînd capul spre uşa pe care abia ieşise. Arăta din nou gânditor, concentrat. Umblă în jurul maşinii, îi lovi cu vârful ghetei cauciucurile... îşi scoase apoi ochelarii, se uită din nou spre casă.

Coborî şi Liuba treptele.

— Doamne, ce milă mi-a fost de ea, zise. Tocmai m-a trecut un junghi prin inimă.

— Să mergem, zise Egor.

Întoarse maşina... Aruncă o ultimă privire spre casă şi porni în viteză.

Tăceau. Liuba se gândea la bătrâna, se întristase şi ea.

Trecură de marginea satului.

Egor opri maşina, îşi plecă capul peste volan şi strânse cu putere din pleoape.

— Ce-i cu tine, Egor? se înspăimântă Liuba.

— Să stăm oleacă, zise el cu vocea schimbată. Mănjunghie, ştii... şi pe mine inima. Asta-i mama, Liuba. Mama mea...

Liuba scoase o exclamație înăbuşită.

— Cum aşa, Egor? Păi de ce n-ai?...

— Nu-i momentul, zise el aproape cu ciudă. Mai lasă-mă, nițel... Că vine ea, vremea... N-a mai rămas mult.

— Care vreme, ce tot vorbeşti! întoarce maşina!

— E prea devreme, n-auzi? strigă Egor. Barem să-mi crească părul oleacă... Să arăt şi eu a om. Brusc, porni maşina. I-am trimis nişte bani prin poştă, zise din nou. Mi-e teamă să nu se ducă cu ei la sovietul sătesc, să-ntrebe cine i-a trimis. Ar putea să nici nu-i ia. Du-te, rogu-te, mâine pe la ea şi... spune-i ceva. Născoceşte şi tu ceva. Că eu încă... Eu încă nu pot: mi-ar plesni inima. Nu pot. Pricepi?

— Ia opreşte, zise Liuba.

— De ce să opresc?

— Opreşte.

Egor opri.

Liuba îl îmbrățişă, la fel cum o îmbrățişase adineaori pe bătrâna - fără stânjeneala, cu duioşie. Îi lipi capul de pieptul său.

— 0, Doamne! Doamne 1 De ce-oți fi voi aşa? De ce mi-oți fi voi atât de dragi? începu să plângă. Ce să mă mai fac eu cu voi?

Egor i se desprinse din brațe, tuşi de câteva ori să scape de nodul ce i se oprise în gât, băgă maşina în viteză şi spuse cu o veselă îndârjire:

— Nu-i nimic, Liubaşa! O să fie totul în regulă! Pe viața mea că o s-o duceți bine cu mine. Să ştii că nu vorbesc aiurea!

Acasă, în curte, îi întâmpina Petro.

— Nu-şi găseşte locul, zise Liuba. O fi stat tot cu gândul la maşină.

— Asta-i bună! Doar i-am spus că...

Coborâră amândoi din cabină. Petro le ieşi înainte.

— A venit ăla... al tău, zise el, parcă vorbind în silă, după cum îi era obiceiul.

— Kolka? se miră, neplăcut impresionată, Liuba. Ia te uită, ticălosul 1 Ce-o mai fi vrând? Sufletul mi-a scos milogul ăsta 1...

— Mă duc să fac şi eu cunoştință cu el, zise Egor şi se uită la Petro. Petro dădu uşor din cap.

— Egor! se înspăimmtă Liuba. O fi venit beat, o sări la bătaie. Nu te duce, Egor! Şi Liuba vru să se repeadă după el, dar Petro o ținu locului.

— Nu te teme, îi zise el. Hei, Egor...

Egor întoarse capul.

— Te mai pândesc şi alți trei - colo, în dosul gardului. Să ştii.

Egor dădu din cap şi intră în casă.

Liuba încerca acum din răsputeri să i se smulgă lui Petro din brațe, dar acesta o ținea strâns.

— Ăştia o să-l bată! țipă ea, aproape cu lacrimi în ochi. N-auzi? Petro !

— Pe cine să bată? zise calm Petro, cu vocea lui de bas. Pe Jorjik? N-o să le vină prea la-ndemina. Lasă-l să stea de vorbă cu ei... Că după aceea Kolea al tău n-are să mai calce pe aici. Să înțeleagă asta, o dată pentru totdeauna.

— A-a, zise Kolea, rânjind în silă. A venit stăpînu' ăl nou? Se ridică de pe laviță. Eu să ştii că sunt ăla vechiu'. Porni spre Egor. Ar cam trebui să stăm de vorbă... Se opri în fața lui Egor. Im? Ce zici? Kolea nu era atât de beat, pe cât mahmur după beție. Era un tânăr înalt, destul de arătos, cu

nişte ochi albaştri, inteligenți.

Bătrânii se uitau cu teamă la cei doi „stăpâni”: la cel vechi şi la cel nou.

Egor se hotărî să nu lungească vorba: îl înşfacă pe Kolea de guler şi-l trase afară din casă...

Îl scoase anevoie pe trepte şi-i făcu vânt în curte.

Kolea căzu jos. Nu se aşteptase să fie luat atât de repede.

— Dacă ai să mă calci, împuțitule, pe-aici... Să ştii că ai venit astăzi pentru ultima oară, îi zise Egor de sus, de pe trepte. Apoi coborî încet.

Kolea sări în picioare... Şi începu să se agite.

— Să mergem altundeva! Vino cu mine... Haide, haide... Câine ce eşti! Vino odată!

Ieşiră din curte. Egor merse în față, iar Kolea în spatele său. Kolea nu-şi mai găsea astâmpăr. Chiar îl înghionti o dată pe Egor în spate. Acesta se uită înapoi şi clătină mustrător din cap.

— Mergi, me-ergi, îi tot zicea Kolea cu glas tremurat.

Se iviră de după gard şi cei trei inşi despre care vorbise Petro.

— Nu aici, le zise cu hotărâre Egor. Să mergem mai departe!

Merseră mai departe. Egor se afla şi acum în fața celorlalți.

— Ascultați, le zise el, oprindu-se. Mergeți alături de mine. Că se uită lumea la noi. Parcă m-ați duce la execuție.

— Haide, haide, repetă Kolea. Abia mai izbutea să se stăpânească.

Mai merseră o bucată de drum.

Ajungând la un gard mai înalt, de unde nu mai puteau fi văzuți din uliță, Kolea îşi pierdu răbdarea şi-i sări lui Egor în spate. Egor făcu o mişcare în lături şi-i puse piedică. Kolea căzu, făcându-se iar de ruşine. Sări atunci un altul. Egor îl lovi cu pumnul în burlă. Căzu şi acesta. Văzând cum stau lucrurile, ceilalți doi, care stăteau în picioare, îşi cam pierdură cumpătul. Kolea, în schimb, sări în picioare şi dădu fuga la gardul de alături să smulgă din el un par.

— Câine spurcat ce eşti!... hârâia el cu glasul înecat de ură, Smulse un par şi se repezi furios spre Egor.

De multe ori avusese Egor prilejul să se convingă că în asemenea ocazii omul izbuteşte totuşi să nu-şi piardă mintea. Totdeauna, chiar în clipa aceea înfiorător de scurtă, mai are timpul să se gândească la ce i s-ar putea întâmpla. Şi dacă totuşi omoară, înseamnă că a vrut cu tot dinadinsul să omoare. Fără voie, nu omoară decât arareori.

Egor sta cu mâinile în buzunare, se uita la Kolca. Kolea dădu cu ochii de privirea lui calmă

— de un calm deosebit, amenințător.

— N-ai să apuci să dai, zise Egor. Tăcu, apoi adăugă pe un ton de compătimire: Auzi, Kolea?

— Ce mă tot ameninți? Ce mă tot ameninți? mai încerca s-o țină pe-a lui Kolea. Ai un cuțit în buzunar? Scoate-l, scoate-l afară!

— Să bei mai puțin, prostuțule, zise Egor pe tonul lui dinainte. Părul I-ai smuls, da' mână-ți tremură. Să nu mai vii în casa asta, auzi?

Se răsuci în călcâie şi porni înapoi. Auzi cum unul din cei patru încearcă să se ia după el. Ceilalți însă îl ținură în loc.

— Dă-l naibii! Ți-aprinzi paie-n cap. E un şmecher de la oraş! Punem noi altcândva mâna pe el.

Egor nu se opri, nici măcar nu întoarse capul.

...Şi iată că a tras Egor prin câmp cea dintâi brazdă din viața lui.

Opri tractorul, sări jos, merse de-a lungul brazdei, mirându-se el însuşi: o fi asta isprava lui? Dădu cu piciorul într-un bolovan de pământ, pufni pe nări:

— Hm! Bravo, Jorjik! Ia te uită ce-ai putut să faci! Păi aşa poți s-ajungi şi fruntaş în muncă!

Ocoli cu privirea întinderea stepei, trase în plămini izul de pământ, reavăn, primăvăratic şi, pentru o clipă, închise ochii. Stătu aşa.

Copil fiind, îi plăcea să asculte cum vuiesc stîlpii de telegraf. Îşi lipea urechea de câte unul,- închidea ochii şi

asculta... Simţământul era tulburător. Egor îl ţinu minte şi mai târziu: părea că nu-i un vuiet pământean, părea venit de cine ştie unde. Dacă închideai ochii şi căutai să-l asculţi cu mai multă luare-aminte, vuietul acela gros, puternic, părea că-ţi trece în trup, că-ţi răsună undeva, în cap, în piept, nici tu nu-ţi puteai da seama unde anume. Năştea şi-o spaimă vuietul acela, dar şi dorinţa să-l mai asculţi o dată. Ciudat lucru: doar trăise destui ani pe lume, trecuse prin multe, dar de amintit nu-şi amintea bine decât numai de aceste câteva lucruri: de Manka, vaca lor de-acasă, şi cum ei, copiii, împreună cu mama lor, cărau în spate trunchiuri de mesteceni, cu care să încingă cuptorul. Păstra mereu în el acele amintiri dragi şi, când trecea prin clipe mai grele, îşi aducea aminte de satul lui depărtat, de pădurea de mesteceni de pe malul fluviului, de fluviul însuşi... Nu-şi uşura inima, doar încerca o adâncă părere de rău şi-o adâncă tristeţe, şi-un altfel de fior îi trecea atunci prin inimă: o durere şi dulce, şi amară. Şi iată acum, când ogorul pe care sta era învăluit într-o pace adâncă şi strălucea sus soarele, iar el, Egor, îşi putea opri aici goana continuă de până atunci, el nu izbutea totuşi să priceapă: cum adică să se oprească, să-şi găsească liniştea? Oare era cu putinţă? îl încerca presimţirea că toate astea n-au să ţină multă vreme.

Ocoli încă o dată cu privirea câmpul dinaintea lui. Uite, şi de câmpul ăsta are să-i pară rău. „Oare ce fel de pocitanic oi fi? gândi el. Oare nu ştiu să trăiesc şi eu ca tot omul? La naiba! Trebuie să trăiesc din plin. Mi-e bine oare? Mi-e bine. Atunci, să mă bucur de viaţă.” Oftă adine.

— O sută patruzeci de ani poţi trăi cu un aer ca ăsta, zise apoi cu glas tare. Şi abia atunci zări în marginea câmpului un pâlc de mesteceni. Se duse într-acolo.

— Ţii! frumoasele mele!... Ia te uită la ele cum stau: s-au oploşit acolo, în margine, şi stau. Ei, vi s-a împlinit dorinţa? V-aţi pus strai verde, aşa-i? Mângâie trunchiul unui mesteacăn. Măi, măi, ce v-aţi mai gătit! Ca nişte mirese v-aţi gătit, iubitele mele! Şi nu spuneţi nimic. Să mă fi chemat şi

pe mine, nu aşa: v-ați gătit şi tăceți mâlc. Bine, bine, acu' văd şi eu ce mîndre-mi sunteți! Gata, vă las, că trebuie să mă apuc de arăt. Sunt pe-aci, pe aproape. Am să mai vin pe la voi. Se depărtă de mesteceni, se mai uită o dată la ei şi râse: Ia tc uită ce mai mândrețe! Porni apoi spre tractor.

Merse vorbind întruna cu glas tare, după cum îi era obiceiul.

-...Că aşa, stând cu voi de vorbă, nu mai ajung eu fruntaş. Asta e, dacă vreți să ştiți. Vouă ce vă pasă, vouă vă e totuna, da' eu trebuie musai să ajung fruntaş. Ați priceput? Şi începu să cânte:

Călina-i roşie,
E pârguita,
Firea crăiuțului Am desluşit-o,
Am desluşit-o,
4h, cum e, cum e

Cântând astfel, se urcă din nou în cabină şi-şi porni namilă de oțel de-a lungul ogorului. Cânta mereu, dar, curând, vuietul motorului şi zăngănitul şenilelor îi acoperiră cântarea.

Seara, cinară cu toții împreună: bătrânii, Liuba şi Egor.

Din difuzor răsunau tot felul de cântece frumoase, le ascultau tustrei.

Deodată uşa se deschise şi în prag apăru un oaspete neaşteptat. Era flăcăul cel înalt, care se înspăimântase atunci, seara, în timpul raziei.

Egor îşi pierdu pentru o clipă cumpătul.

— O-o! spuse el. Ce mai oaspete! Şezi, Vasea.

— Şura mi-e numele, îl corectă oaspetele, zîmbând.

— Aşa e. Şura. Uit mereu. Îți lot încurc numele cu al lui Vasea acela, îl ții minte? Era unul, înalt, îl aveam noi plutonier. Egor îi dădu înainte cu gura, venindu-şi între timp în fire: nou-venitul era pe drept cuvânt un oaspete neaşteptat. Eu cu Şura am făcut serviciul militar împreună, îi lămuri el pe ceilalți. La un general. Şezi, Şura, să cinăm împreună.

— Şedeţi, şedeţi, îl invită şi bătrână.

Bătrânul chiar se dădu mai deoparte, să-i facă loc pe laviţă.

— Şezi.

— Ba nu, nu pot. Sunt cu un taxi. Mă aşteaptă la poartă. Vreau, Gheorghi, să-ţi spun două vorbe. Şi să-ţi dau ceva...

— Şezi, mă, şi cinează! făcu Egor cu îndărătnicie. Las' că maşina o să te aştepte.

*- Ba nu... zise Şura, uitându-se la ceas. Trebuie să prind şi trenul...

Egor se ridică de la masă. Şi tot continuă să flecărească, nelăsându-l pe Şura să zică ceva nelalocul lui. Egor, cel care nu suferea vorbele goale, putea uneori să flecărească astfel, să-i dea înainte cu gura, până când îi zăpăcea cu totul pe cei din jurul său. Uneori o făcea şi atunci când se pierdea cu firea.

— Ia zi, te-ai mai întâlnit cu vreun prieten de-al nostru? Ehei, ce zile frumoase au fost alea!... Viaţa de militar o văd uneori şi-n vis. Hai să mergem. Ceea ce ai să-mi dai, pesemne c-a rămas afară, în maşină. Mergem, mergem, să văd ce pachet îmi trimite generalul. Vrei să-ţ1 dau şi-o recipisă? Chiar cu taxi ai venit aici? Ori şu diligenţa? Haidem...

Ieşiră.

Bătrânul tăcu o vreme... Şi-n mintea lui lipsită de gânduri rele nu-i veni decât această idee:

— Oare câte parale or fi cheltuind ăştia pe taxiuri: de la oraş şi înapoi? Cât se plăteşte pe kilometru?

— Nu ştiu, zise cu gândul aiurea Liuba. Zece copeici, îmi pare. Simţea că oaspetele acela nu venise cu gânduri bune.

— Zece copeici? Zece copeici, ori treizeci şi şase de kilometri... Cât face?

— Cât să facă? Treizeci şi şase de copeici, zise bătrâna.

— Nu zău? făcu moşul. Ba să ştii că zece kilometri înseamnă o rublă-n cap. Iar treizeci şi şase de kilometri fac... trei ruble şaizeci. Trei şaizeci şi cu trei şaizeci fac şapte

douăzeci. Şapte rublişoare şi douăzeci de copeici doar ca să vii de la oraş şi să pleci înapoi. Altcândva pentru şapte ruble şi douăzeci de copeici munceam o lună de zile...

Liuba îşi pierdu răbdarea, se ridică şi ea de la masă.

— Ce-or fi făcând ei acolo? zise, ieşind din odaie.

...Ajunse în tindă. Uşa care dă afară era deschisă. Răsuna de acolo glasul lui Egor şi glasul celuilalt. Liuba rămase în loc.

— Aşa să-i spui. Pricepi? zicea cu asprime şi cu ciudă Egor. Ține minte şi spune-i întocmai.

— Am să-i spun. Deşi tu-l ştii cum e?

— Îl ştiu. Numai că mă ştie şi el pe mine. Banii i-a primit?

— I-a primit.

— Şi cu asta, basta. Nu vă mai sunt dator cu nimic. Dacă mai veniți aici după mine, ridic asupra voastră tot satul. Egor râse scurt. Aşa că nu vă sfătuiesc.

— Ascultă, Gore... Numai să nu te înfurii pe mine. Trebuie să fac, totuşi, ceea ce mi s-a poruncit. Dacă n-are bani, mi s-a spus, să-i dai tu. Poftim.

Şi omul pesemne că-i întinse lui Egor nişte bani. Acesta, pesemne că-i luă, dar după aceea lovi cu ei omul peste obraz: o dată, şi încă o dată, şi a treia oară. Şi-i zise cu glas scăzut, printre dinți:

— Coteiule... Mucosule... Ți-ai dat seama cum trebuie să procedezi, aşa-i?

Liuba făcu zgomot, doborând ceva în tindă. Ieşi,, grăbită, pe trepte.

Şura sta în poziție de drepți, alb la față...

Egor îi întinse banii şi-i zise cu acelaşi glas scăzut, acum uşor răguşit:

— Na. La revedere, Şura. Transmite-le salutări! Şi să nu uiți ce ți-am spus.

— N-am să uit, spuse Şura. Aruncă o ultimă privire spre Egor - o privire încărcată de ură, ca o promisiune de răzbunare. Şi se duse spre maşină.

— Asta-i situația, zise Egor. Şi se aşeză pe-o treaptă.

Urmări cu privirea taximetrul care întorcea pe uliță... Apoi se uită la Liuba.

Liuba se oprise în spatele lui.

— Egor... zise ea.

— Nu-mi spune nimic. Sunt treburile mele din trecut. Datorii vechii, cum s-ar spune. Ăştia n-au să mai calce pe-aici.

— Egor, mi-e frică, mărturisi ea.

— Poftim? se miră Egor.

— Am auzit că la voi... dacă pleacă vreunul de la ei, atunci...

— Vezi-ți de treabă, i-o tăie Egor. Şi mai zise o dată: Vezi-ți de treabă. Şezi colea, lângă mine. Şi să nu mai vorbim niciodată despre asta. Şezi. Egor o trase de mină. De ce stai în spatele meu? Nu se cade. Nu ştii că nu-i politicos?

Liuba se aşeză.

— Ei? o întrebă vesel Egor. Ce te-ai mohorât aşa, dimineața mea însorită? Hai, mai bine, să-i zicem o cântare!

— Doamne! De-asta îmi arde mie?

Egor n-o luă în seamă.

— Hai să te-nvăț... Ştiu un cântec frumos. Şi începu să cânte:

Călma-i roşie,

E pârguita...

— Îl ştiu şi eu! zise Liuba.

— Zău? Zi-l şi tu atunci. Haide.

Călina...

— Egor, rosti pe un ton de implorare Liuba. Spune-mi, pentru numele lui Dumnezeu: ăştia n-au să-ți facă nimic?

Egor strânse din dinți şi nu-i răspunse.

— Nu le supăra, Egoruşka. De ce te superi? Şi Liuba începu să plângă. Cum de nu mă poți înțelege: mi-am aşteptat atât de mult fericirea, iar ăstora odată le vine ceva în cap şi... Oare chiar m-a blestemat careva? Oare nu mă pot bucura şi eu de viață!

Egor o îmbrățişă şi-i şterse lacrimile.

— Tu mă crezi pe mine?

— Mă crezi, mă crezi... Da' de spus, nu vrei să-mi spui nimic. Vorbeşte-mi pe şleau, Egor... Zău că n-am să mă înspăimânt... Poate-ar fi mai bine să plecăm de-aici?...

— O-o! urlă Egor. Păi aşa nu mai ajung eu fruntaş în muncă! În felul ăsta n-am să ajung fruntaş niciodată! Liuba, eu nu pot îndura să văd pe cineva plângând. Nu pot! Ai milă de mine, Liuba!

— Bine, bine. Da' totul o să fie cum trebuie?

— Totul, zise răspicat Egor. Îți jur pe ce vrei... pe ce am eu mai scump. Hai să zicem cântecul ăsta. Şi începu chiar el:

Călina-i roşie-e-e,

E pârguita...

Liuba îi ținu isonul, izbuti s-o facă atât de bine, atât de frumos. Pentru o clipă, uită cele petrecute, se linişti.

Firea crăiuțului Am deslușit-o,

Am deslușit-o,

Ah, cum e!... Cată:

Odată-l vezi La altă poartă.

De după gard se uita la ei, ironic, Petro.

— Scrieți-mi şi mie cuvintele, le zise.

— Of, Petro, se supără Liuba. Ne-ai tulburat cîntecul.

— Au7Î, Egor? Cine-a fost ăla cu maşina?

— Un amic de-al meu. Nu vrei să încingem baia?

— Cum să nu. Vino, mai întâi, să-ți zic ceva...

Egor se duse la gard. Petro i se plecă la ureche şi începu să-i vorbească cu glas scăzut.

— Petro! strigă Liuba. Ştiu foarte bine ce-i spui! întâi să faceți baie.

— L-am rugat să-mi verifice un jiclor, zise Petro.

— Doar mă uit nițel la jiclorul ăla, şi gata, zise Egor. Pesemne că trebuie curățat.

— Vă dau eu jiclor! Mai întâi faceți baie, zise cu asprime Liuba şi intră în casă. Parcă se mai liniştise, totuşi în suflet i se cuibărise teama. O teamă ce nu piere cu una, cu două: femeile care iubesc ştiu asta prea bine.

Egor sări gardul.

— Brandy ăsta i-o băutură scârnavă, zise el. Mie-mi place ori şampanie, ori „Remy-Martine”.

— Gustă-l mai întâi.

— Crezi că n-am gustat aşa ceva? Mie îmi place şi whisky cu sifon...

Conversând astfel, merseră spre baie.

Acum, câmpul pe care îl arase Egor începu să fie însămânțat. Tot Egor semăna boabele. Mai bine zis, conducea tractorul, iar în spatele lui, pe treapta semănătorii, pe care stă de obicei câte cineva, urmărind ca boabele să cadă uniform, se afla o tînara c-o lopățică în mina.

Veni şi Petro cu basculanta lui, căreia i se puseseră acum nişte obloane: aduse o nouă încărcătură de boabe. Le răsturnă în cutia semănătorii. Stătu nițel de vorbă cu Egor.

— La prânz vii acasă sau iei masa aici? îl întrebă.

— Mănânc aici.

— Că te-aş duce în sat, tot mă duc într-acolo.

— Ba nu, mi-am luat de toate... Da' tu de ce te duci acasă?

— A cam început carburatorul să-mi tuşească. Chiar că o avea ceva jiclorul ăla.

Râseră amândoi, gândindu-se la „j ¡clorul” pe care zilele trecute îl „curățiseră” amândoi la baie.

— Am unul acasă, l-am pus la păstrare.

— Poate vrei să mă uit şi eu să văd de ce o fi tuşind?

— De ce să-ți pierzi timpul? Jicloru-i de vină. Îmi tot face de mult necazuri, da' mi-a părut rău să-l arunc. Acu' nu mai am ce-i face: îl schimb cu ăla nou.

— Cum crezi, zise Egor şi se urcă iar în cabina tractorului. Petro plecă să ducă boabe spre alte semănători.

Tractorul vui şi el şi pomi mai departe.

...Egor îşi luă ochii de la tabloul de bord, sc uită înainte, şi chiar acolo, înaintea lui, în dreptul pilcului de mesteceni din marginea ogorului, zări o „Volgă”, iar lângă ea - trei bărbați, stând în picioare. Egor îşi încorda privirea şi... îi recunoscu. Erau Molălăul, Buldogul şi încă unul, înalt. Dincolo, în

maşină se afla Lucienne. Şedea pe bancheta din faţă, portiera era deschisă şi, cu toate că obrazul nu i se vedea, Egor o recunoscu după fustă şi după picioare. Bărbaţii stăteau în dreptul maşinii şi aşteptau ca tractorul să se apropie.

Nimic nu se schimbase în lume. Aceeaşi zi luminoasă scălda în raze ogorul, păduricea de lângă ogor sta înfrunzită, proaspătă după ploaia ce se abătuse cu o zi înainte. Mirosea a pământ, mireasma lui era atât de pătrunzătoare şi densă, îneît îţi aducea o uşoară ameţeală. Pământul îşi adunase toată puterea lui primăvăratică, toate sevele lui vii, spre a da naştere unei vieţi noi. Şi dunga albăstrie, din zare, a pădurii, şi norul alb, pufos, de deasupra ei, şi soarele din înaltul cerului, toate aces.tea erau şi ale viaţa însăşi, o viaţă care se revărsa din belşug, n-avea grijă de nimic şi nu se temea de nimeni.

Egor reduse abia simţit viteza tractorului. Se aplecă, găsi o cheie de piuliţe, nu prea mare, una mai potrivită, şi şi-o vârî în buzunarul pantalonilor. Trase cu coada ochiului să-şi dea seama dacă nu i se vede de sub haină. Nu i se vedea.

Ajungând în preajma „Volgăi”, Egor frâna şi opri motorul.

— Galia, du-te la masă, îi spuse ajutoarei sale.

— Păi abia am pus boabele în semănătoare, nu-I pricepu fata.

— Nu-i nimic, du-te. Mi-au venit, uite, nişte tovarăşi... de la comitetul sindical. Trebuie să stau de vorbă cu dânşii.

Galia porni spre vagonetul, care se zărea în depărtare, al brigăzii. Mergând într-acolo, întoarse de vreo trei ori capul spre „Volgă”, spre Egor.

Egor trase şi el cu coada ochiului spre câmpul dinaintea lui... Alte două tractoare cu semănători se târau de cealaltă parte. Zumzetul lor egal părea că nu tulbură câtuşi de puţin liniştea acelei luminoase şi imense zile de primăvară.

Egor coborî şi merse spre „Volgă”.

Molălăul începu să zâmbească, zărindu-l încă de departe.

— Ce murdar c! exclamă, zâmbind. Îl vezi, Luciennc?

Lucîenne coborî din maşină. Se uită cu o privire gravă spre

Egor. Nu zâmbea deloc.

Egor mergea greoi pe ogorul arăt... Se uita la musafirii săi... Nu zâmbea nici el.

De zâmbit, zâmbea doar Molălăul.

— Zău că nu l-aş fi recunoscut! continuă el să se distreze. Să-l fi întâlnit altundeva, nu-l recunoşteam.

— Să nu te atingi de el, Molălăule, rosti deodată Lucienne, cu o voce uşor răguşită şi-l pironi cu un aer poruncitor, ba chiar cu ură.

Molălăul, dimpotrivă, tresări cu un fel de bucurie răutăcioasă.

— Lucienne!... Ce tot spui acolo? Ba el să nu se atingă de mine. Chiar să-i spui treaba asta. Că m-o pocni odată cu pumnul lui cucernic peste căpăţină asta, a mea, păcătoasă...

— Să nu te atingi de el, jigodie! nu-şi mai putu ţine firea Lucienne. În curând ai să crapi şi tu, şi-atunci de ce...

— Gura! făcu Molălăul. Şi zâmbetul li pieri de pe buze. În clipa aceea se văzu limpede - i se citi în ochi - că neputinciosul său spirit de răzbunare turbase, că asupra acestui ins nu mai putea avea efect nici un cuvânt al dreptăţii. Că de nu va avea pe cine să muşte, îşi va muşca, precum şarpele, propria lui coadă. Să taci, că vă pun acuşi, unul lângă altul, mai zise el. Îmbrăţişaţi. Mă mai aleg cu un articol: pentru profanarea cadavrelor, da' mi-e totuna.

— Te rog, zise Lucienne după un moment de tăcere, te rog - nu te atinge de el. Nouă şi aşa ne vine curând sfârşitul, lasă-l măcar pe el să trăiască. Să are pământul, dacă-i place.

— Nouă să ne vină sfârşitul, iar cl să are pământul! Molălăul zâmbi, arătându-şi dinţii putrezi. Păi unde-i dreptatea? Ce, n-a făcut şi el destule?

— El a ieşit din joc... Are adeverinţa aceea.

— Ba n-a ieşit. Molălăul se uită din nou la Egor. Încă e pe drum.

Egor mai mergea şi-acum spre el. Cizmele i se înfundau adânc în pământul moale.

— Până şi mersul i s-a schimbat, zise Molălăul cu

admirație. Are un mers de om al muncii.

— De proletar, zise prostănacul de Buldog.

— Ba de țăran, cum o să fie de proletar.

— Păi şi țăranii-s tot proletari.

— Ascultă, Buldogule. Tu ai patru clase şi două nări. Citeşte „Murzilka”[16] şi răsuflă pe nas. Salut, Gore, îl întâmpină el pe Egor.

— Şi altceva ce v-au mai spus'? îşi întreba Liuba, speriată, părinții.

— N-au mai spus nimic... Le-am zis eu cum s-ajungă acolo, răspunse bătrânul.

— La Egor?

— Da.

— Vai, mamă! țipă Liuba. Şi xeşi în fugă din casă.

Tocmai atunci intră în curte, cu basculanta lui, Petro.

Liuba îi făcu semn să oprească, să nu mai intre.

Petro opri maşina...

Liuba sări grăbită în cabină... îi spuse ceva lui Petro. Basculanta se dădu înapoi, făcu un ocol şi porni în viteză, urnind, săltând peste gropile din drum.

— Pețea, frățiorul meu drag, mai repede, mai repede! Doamne, îmi zicea mie inima... Din ochii Liubei picurau lacrimi. Nu şi le ştergea. Nici nu le băga de seamă.

— Las’ că ajungem la timp, îi zise Petro. Doar adineaori am stat cu el de vorbă...

— Chiar acum au trecut pe-aici... de i-au întrebat pe-ai noştri. Acum or fi acolo. Mai repede, Petea!...

Petro îşi îndemna din răsputeri bidiviul metalic.

Grupul care stătuse în dreptul „Volgăi” porni spre pâlcul de mesteceni. Femeia rămase în dreptul maşinii. Ba chiar se sui în ea şi închise toate portierele.

Grupul nu ajunse însă la mesteceni: se opri cu câțiva paşi mai încoace. Cei patru statură pesemne să discute între ei. Pe urmă, doi dintre membrii grupului se duseră înapoi, spre

[16] Revistă sovietică pentru copii.

50Q

maşină. Ceilalţi doi -- Egor şi Molălăul - intrară în pădurice şi, treptat, dispărură din vedere.

...între timp, departe, în zare, se ivi basculanta lui Petro. Cei doi de lângă „Volga” se uitară într-acolo. Dându-şi seama că basculanta vine spre ei, strigară ceva celor din pădurice. De acolo, ieşi însă, în fugă, un singur om, Molălăul, virându-şi ceva în buzunar. Zări şi el basculanta şi fugi spre „Volgă”. „Volga” se smulse din loc şi se depărtă, luând tot mai mult viteză.

...Basculanta ajunse în dreptul păduricii.

Liuba sări din cabină şi se repezi spre mesteceni.

Spre ea venea încet Egor, ţinându-se cu mâna de pântece. Cu cealaltă mână se sprijinea de mesteceni. Pe trunchiurile mestecenilor rămâneau pete de un roşu-aprins.

Dându-şi seama că Egor e rănit, Petro sări în cabină şi se luă după „Volgă”. Dar „Volga” era acum prea departe. Petro întoarse basculanta.

Liuba, repezindu-se, îl sprijni pe Egor.

— Am să te mânjesc toată, zise Egor, crispat de durere.

— Taci, nu vorbi nimic. Liuba, femeie voinică, îl luă în braţe. Egor încercă să protesteze, dar durerea spori, şi el închise ochii.

În clipa aceea, veni în fugă şi Petro, îl luă cu grijă din braţele Liubei şi-l duse spre basculantă.

— Nu-i nimic, nu-i nimic, zise cu vocea lui groasă. Astea-s fleacuri... Pe front băgau şi baioneta în oameni, de le ieşea prin spate, şi tot rămâneau în viaţă. Trece o săptămână şi te văd sărind prin curte.

Egor clătină din cap şi oftă: durerea îl mai lăsase.

— Aici e vorba de-un glonte, zise el.

Petro aruncă o privire peste chipul lui albit, strânse din maxilare şi nu mai zise nimic. Doar îşi iuţi paşii.

Liuba se sui prima în cabină. Îl luă pe Egor din braţele lui Petro. Şi-l culcă pe genunchi, capul lui şi-l lipi de piept. Petro urni cu băgare de seamă basculanta din loc.

— Mai rabdă niţel, Egoruşka... dragul meu. Acuşi ajungem

la spital…

— Nu mai plânge, o rugă cu glas stins Egor, fără să deschidă ochii.

— Nu plâng.

— Ba plângi. Îmi picură pe obraz. Nu trebuie.

— N-am să mai plâng, n-am să mai plâng.

Petro sucea întruna de volan, străduindu-se ca maşina să nu-l zguduie pe Egor. Basculanta însă continua, să salte, iar Egor îşi strâmbă chipul de durere, ba chiar gemu de vreo două ori.

— Petea… zise Liuba.

— Păi, mă străduiesc şi eu. Da’ nici prea încet nu e cazul… Trebuie să ajungem mai degrabă.

— Opreşte, zise Egor.

— De ce, Egor? Trebuie să ne grăbim.

— Nu… gata. Dați-mă jos.

Îl coborâră din cabină, îl culcară jos, pe-un jerseu.

— Liuba, rosti Egor, căutând-o cu ochii larg deschişi undeva, în cer - zăcea culcat pe spate. Liuba…

— Aici sunt, Egoruşka, aici…

— Banii… rosti cu greutate Egor. Îs la mine în haină… Să-i împărți cu mama. De sub pleoapa coborâtă, îi lunecă o lacrimă, tremură o clipă în dreptul urechii şi se rostogoli, căzu jos, în iarbă. Egor muri.

Şi stătu.el astfel, țăranul acela rus, întins pe țarină, aproape de casă în care se născuse… Zăcu astfel, cu obrazul lipit de pământ, de parcă ar fi ascultat ceva, pe care doar el putea să-l audă. Tot astfel îşi lipea el obrazul, în copilărie, de lemnul stâlpilor acelora de telegraf…

Liuba se prăvăli peste pieptul lui; bocea încet, cu deznădejde.

Petro stătea în dreptul lor, plângea şi el. Plângea în tăcere.

Pe urmă ridică fruntea, îşi şterse lacrimile cu mâneca.

— Păi cum vine asta?! spuse el dintr-o răsuflare şi-n glas i se simți toată înfricoşătoarea lui forță. Ăia chiar aşa să plece?! Ocoli trupul lui Egor şi pe Liuba şi, fără să se mai uite

în urmă, alergă greoi spre basculantă.

Basculanta scoase un vuiet şi porni de-a dreptul peste câmp, fără să mai iasă în drum. Petro cunoştea bine toate şoselele şi drumurile din preajmă şi abia acum îşi dădu seama că poate să-i iasă „Volgăi” în cale: croind-o cu basculanta pe-o scurtătură. „Volga” avea de ocolit liziera pădurii care se întrezărea de-aici ca o dungă dreaptă, albastră... Prin pădurea aceea însă, trecea un drum de iarnă, folosit de tractoarele care scoteau din desiş arborii doborâți. Acum, după ploaie, făgaşul acoperit de crengi rupte era chiar mai de nădejde pentru basculantă decât drumul celălalt... „Volga”, fireşte, n-avea ce să caute pe acolo. De unde să cunoască cei din „Volgă” încotro duce drumul acela de iarnă?

...Şi Petro îi tăie, într-adevăr, calea.

Basculanta țâşni din pădure înainte ca frumoasa aceea de culoare bej să treacă pe acolo. Se văzu dintr-o dată că ea nu mai are nici o scăpare: de întors, era prea târziu să mai poată întoarce, căci basculanta gonea direct spre ea, de trecut pe lângă basculantă iar îi era cu neputință, căci drumul era mult prea îngust... De cotit... De-o parte se înălța pădurea, de cealaltă - pământul țelinos, pârloaga mustind de apă în urma ploii ce căzuse în ajun şi pe unde o maşinuță ca aceea nu putea să răzbată. Celor din maşină nu le mai rămânea decât s-o ia peste pârloaga, spre a încerca să ocolească basculanta şi să iasă din nou în drum. „Volga” părăsi drumul bătătorit şi dintr-o dată începu să se legene, cu viteză scăzută, deşi roțile i se învârteau, patinând şi stârnind un vâjâit asurzitor. Acolo o şi ajunse Petro. Cei din „Volgă” nici n-apucară să sară jos... Basculanta cea truditoare se repezi la ea ca un taur înfuriat, o izbi dintr-o parte, o răsturnă şi i se opri deasupra.

Petro coborî din cabină...

De pe câmp, dinspre tractoare, veneau în fugă spre ei oameni care văzuseră totul...

Până la al treilea cântat al cocoșilor

Poveste despre Ivan-prostovan, cum a plecat el peste nouă mări şi nouă ţări să prindă la minte

Odată, la o bibliotecă, pe înserat, cam pe la orele şase, s-a iscat o discuție între mai multe personaje ale literaturii clasice ruse. Încă fiind bibliotecara acolo, începuseră, de sus, de pe rafturile lor, să se tot uite, preocupate, la ea: stăteau cu toate în aşteptare. Spre sfârşitul zilei de lucru, bibliotecara se apucă să discute cu cineva la telefon. Vorbi însă într-un fel cam ciudat: personajele o ascultară cu luare-aminte, dar nu pricepură mai nimic. Rămaseră mirate nevoie-mare.

— Ba nu, zicea bibliotecara. Cred că s-ar face varză. Ăla-i un fazan... Mai bine te fac o pânză. Vrei? Nu, dragă, doar ți-am spus că-i fazan. Întâi te fac o pânză, pe urmă mergem amândouă la Vladik... Ştiu, tu, că-i bou, da' vede măcar un „Grundig”... Vine şi Pinguinul, mai vine şi... măgarul ălălalt. Ştiu, tu, că-s fazani şi ăştia, da' ne uşchim şi noi mai devreme. Da, da, te ascult...

— Nu pricep nimic, rosti un ins cu joben - poate Oneghin, poate Ceațki - la urechea vecinului său, un moşier cu mişcări greoaie, după toate aparențele, Oblomov. Oblomov zâmbi:

— S-or fi ducând şi ele la grădina zoologică.

— Bine, da' de ce-i vorba numai despre fazani?

— Mai ştii: o fi vreo ironie. Fata-i drăguță, aşa-i?

Înjobenatul se strâmbă:

— Vulgarité.

— Voi, ăştia, nu stați cu gândul decât la franțuzoaice, zise cu mustrare în glas Oblomov- Ba mie mi place. Invenția asta

a lor, cu piciorușele, nu-i rea deloc. Aşa-i?

— Prea e... nu știu cum... zise un domn cam morocănos, de bună seamă un personaj cehovian. Poartă totuşi prea scurt. Nu se face.

Oblomov râse molcom.

— Da' dumneata de ce te uiți acolo? Nu te mai uita şi gata.

— După mine, n-au decât, se fâstâci personajul cehovian. Să fie sănătoase. Mă întreb numai de ce au început-o de la picioare.

— Ce să-nceapă? nu-l pricepu Oblomov.

— Păi, renaşterea asta.

— Da' de unde o face toată lumea? îl întrebă, râzând, Oblomov. N-o ia, fârtate, de la picioare?

— Dumneata văd că ți-ai păstrat năravul, ripostă cu un dispreț prost mascat Morocănosul.

Oblomov slobozi iar un râs molcom.

— Torni! Tomi ! Ascultă tu! răcnea bibliotecara. Ascultă tu! Păi ăsta-i fazan 1 Cum? Cine are maşină? El ? Vorbeşti serios? Bibliotecara tăcu multă vreme, ascultând. Da' în ce ştiințe? întrebă într-un târziu, cu glasul pe jumătate. Aiurea 1 Atunci să ştii că fazan sunt eu...

Amarnic se mai întrista bibliotecara... Puse receptorul în furcă, şezu nemişcată o vreme, apoi se ridică şi plecă acasă. Şi-i puse bibliotecii lacăt la uşă.

În clipa următoare, toate personajele săriră jos de pe rafturile lor, puseră mâna pe scaune.

— Repejor, repejor! îi îndemna un ins eu figură de conțopist Şi cu capul chelbos. Să continuăm. Cine mai doreşte să ia cuvântul în legătură cu Ivan-prostovan? Am însă o rugăminte: să nu vă repetați. Şi să vorbiți cât mai concis. Azi va trebui să luăm o hotărâre definitivă. Cine se înscrie la cuvânt?

— Eu, dacă-mi dați voie. Era vocea Sărmanei Liza.

— Pofteşte, Liza, îi spuse chelul.

— Mă trag şi eu tot din țărani, începu Sărmana Liza. Doar ştiți cu toții cât sunt de sărmană...

— Ştim, ştim! se agitară ceilalţi. N-o mai limgi.

— Şi mi-e ruşine, continuă cu elan Sărmana Liza, că Ivan-prostovan se află aici, printre noi. Cât vreţi să-l mai răbdăm?! Până când să ne tot compromită?

— Afară cu Ivan-prostovan! strigă cineva.

— Linişte! rosti cu severitate Chelul cu chip de conţopist. Ce propui, Liza?

— Propun să-şi facă rost de-o patalama cum că-i băiat deştept, zise Liza.

Cei de faţă aprobară zgomotos.

— Aşa e!

— Să ne-aducă patalamaua! Ori să-şi ia tălpăşiţa!

— Da' repeziţi mai sunteţi, fraţilor, se auzi glasul uriaşului Ilia Muromeţ [17]. Mai şedea şi-acum pe raftul său, căci nu se putea ridica de jos. Aţi şi sărit cu gura!... Cine vreţi să-i dea o hârtie ca asta? De vorbit, vă e lesne să vorbiţi...

— Cum cine? înţeleptul. Cel care conducea şedinţa lovi supărat în masă. Şi-apoi, Ilia, eu nu ţi-am dat cuvântul!

— Nici nu te-am rugat, strânse din umeri voinicul. Şi nici n-am de gând să te rog. Mai închide-ţi pliscul, acolo, că te pun cât ai clipi să bei cerneală. Şi să mesteci sugativă. Şobolan de arhivă ce eşti I

— Iar au început ăştia, făcu pe un ton nemulţumit Oblomov. Tu, Ilia, nu ştii decât să te iei la harţă. Ce rău vezi în propunerea Lizei? Să se ducă frumuşel băiatul şi să ne aducă patalamaua. Că mi-e şi mie nu ştiu cum să stau cu el alături. Prea miroase a obiele... Şi-apoi, cred că nici alţii n-ar...

— Gura! tună Ilia. Vezi doamne, îi e lui nu ştiu cum. Da' dacă-ţi dau acuşa cu ghioaga peste scăfîrlie, cum o să-ţi fie? Că te pot ajunge şi de-aici, de pe poliţă.

Şi-atunci, un alt ins, după toate aparenţele, unul de prisos[18], zise:

---

[17] Personaj din bîlinele ruseşti, care, potrivit legendei, a fost în tinereţe olog.

[18] Referire la tipul inadaptabilului („omul de prisos“), frecvent întîlnit în literatura rusă a sec. XIX (Oneghin, Peciorin, Rudin etc.).

— Iacătă şi gâlceavă.
— Cum? nu-l înțelese Conțopistul.
— Zic că se iscă gâlceava, repetă Omul de prisos. O să pierim, naibii, cu toții.
— Cum? Cine-o să piară? îl întrebă Ilia. Nu sesizase primejdia de care vorbea Omul de prisos. Mai tacă-ți şi ție gura, husarule. Să nu te altoiesc şi pe tine...
— Cer satisfacție! sări în sus Omul de prisos.
— Potoleşte-te, îi zise Conțopistul. Ce tot bâigui acolo?
— Cer satisfacție: ologul ăsta m-a jignit.
— Şezi, îi zise şi Oblomov. Acu' trebuie să ne gândim ce-i de făcut cu Ivan.
Şi cu toții căzură pe gânduri.
Ivan-prostovan şedea într-un colț şi-şi tot răsucea poala sumanului, închipuind un fel de ureche.
— Gândiți-vă, gândiți-vă, mormăi el. S-au găsit deştepții!... Doctori în ştiințe!
— Nu fi obraznic, Ivane, îi zise Conțopistul. Noi ne frământam creierii pentru tine şi tu îți iei nasul la purtare. Zi, mai bine, cum vezi treaba cu patalamaua aceea. Poate că te duci totuşi şi-o aduci.
— Cine să mi-o deie?
— Înțeleptul. Doar trebuie făcut ceva. Aş înclina şi eu să...
— Ba eu n-aş înclina deloc! se repezi iar Ilia. Cică ar înclina dumnealui! N-ai decât! Să nu te duci nicăieri, Ivane. Auzi vorbă: să aducă patalama! Cine-a născocit treaba asta? Liza ? Ce te-a apucat, fato?
— Nu m-a apucat nimic! exclamă Sărmana Liza. Dacă tu stai locului, nemişcat, la fel să stea şi alții? Să ştii că n-o să-ți meargă, nene Ilia, cu propaganda asta stătătoare! Mă alătur propunerii antevorbitorului: trebuie făcut ceva. Şi mai spuse o dată cu glas răsunător şi cu multă convingere: Trebuie făcut ceva!
Şi cu toții căzură iar pe gânduri.
Cât despre Ilia, acesta îşi încruntă sprâncenele.
— Auzi la ea: „propagandă stătătoare”, mormăi el. Numai

gărgăuni are-n cap fata asta. Ce soi de propagandă o mai fi şi asta?

— Aia de care-ai auzit! sări la el cu gura Oblomov. Una, stătătoare. „Ce soi de propagandă?”, îl îngână el. Mai taci şi tu din gură. Bineînțeles, prieteni, că trebuie să facem ceva. Mai întâi însă trebuie să ne dumirim cam ce anume ar fi de făcut.

— Şi totuşi eu cer satisfacție! îşi aminti că a fost jignit Omul de prisos. Îl provoc pe guralivul ăsta (cătrc Ilia) la duel.

— Taci! răcni la el Conțopistul. Aici facem treabă ori ne ținem de dueluri? De-ajuns cu prostiile. Şi-aşa li s-a făcut la atâția de petrecanie... Trebuie să facem treabă, nu să alergăm cu pistoalele prin hățişuri.

Toată lumea se agită, răsunară strigăte de aprobare.

— Eu aş interzice, în general, toate duelurile! făcu, palid la chip, Lenski.

— Laşule, îi zise Oneghin.

— Cum ai zis?

— Că eşti laş.

— Da’ tu ce4 fi, mă rog? Nu eşti decât un trîntor. Un măsluitor! Un desfrânat! Un cinic!

— Hai pe Volga cu toții! răcni deodată un ataman viteaz. Gloată, la provă!

— Gura! se înfurie Conțopistul. Ți-arăt eu „gloată”. Acuşi te bag în dulap: n-ai decât să răcneşti acolo cât vrei. Vă mai întreb o dată: ce facem?

— Vino colea, la mine, Atamane, îl chemă Ilia pe cazac. Ți-oi spune cevaşilea.

— Băgați de seamă, le zise Conțopistul, dacă vă apucați de nu ştiu ce uneltiri, să ştiți că... vă zboară capetele. V-ați găsit şi voi genii din popor.

— O vorbă nu poți să scoți! făcu supărat şi cu amărăciune în glas Ilia. Ce aveți, fraților? Parc-ați fi niscaiva dulăi, zău aşa: orice-ar zice omu’ tot nu-i bine.

— Şi v-aş ruga să nu vă dați aere cum că numai voi ați fi din popor, li se adresă cu dispreț Oneghin. Fie-vă ştiut că

reprezentăm şi noi poporuf.

— Să-i vezi acuşi cum o să-şi mai sfâşie la piept cămăşile, glăsui un personaj mărunt, un fel de Akaki Akakievici gogolian. Cum o să-şi mai rupă mânecile cu dinţii.

— De ce să-mi rup mânecile? rosti cu o neprefăcută mirare atamanul cazacilor. Mai bine te pun pe tine pe-o unghie şi te strivesc ca pe-un purice.

— tiata gâlceava, zise cu tristeţe Omul de prisos. Acu n-o să mai facem nimic. Ba o să ne şi prăpădim cu toţii.

— Hai pe Volga! răcni din nou Atamanul. Măcar să petrecem oleacă.

— Şezi! îi zise, supărat, Oblomov. Petrecăreţule... Numai la petreceri vă stă gândul. Trebuie să facem treabă, nu să ne ţinem de petreceri.

— Aha-a-a 1 făcu deodată, cu un glas ameninţător Atamanul. Iatăcă pe cine cătam eu de-o viaţă) Iacătă pe cine voiam eu să pun laba! Şi-şi trase cu şuier sabia din teacă. Iacătă al cui sânge l-oi face acuşi să curgă!...

Toată lumea sări în picioare.

Akaki Akakievici zbură ca o pasăre sus, pe raftul său. Îngrozită, Sărmana Liza se lăsă spre duşumea şi-şi acoperi faţa cu poala sarafanului. Oneghin îşi încarcă febril pistolul de duelgiu, iar Îl ia Muromeţ izbucni în râs:

— Aha, aţi băgat-o pe mânecă?! strigă el. Draci împieliţaţi ce-mi sunteţi! Aţi băgat-o pe mânecă?!

Oblomov încercă să se apere cu un scaun de sabia cazacului şi-i strigă cât îl ţinu gura:

— Întreabă-i, frăţioare, pe istoricii literari! întreabă-i!... Eu am fost om cumsecade! Nu-s decât un trântor fără pereche!... Da’ n-am făcut rău nimănui!

— Om vedea, zise cazacul, om vedea cât eşti tu de cumsecade. Pe ăi cumsecade sabia mea nu-i taie.

Conţopistul încercă să-i aţină calea cazacului, dar acesta ridică la el sabia şi Conţopistul sări înapoi.

— Dă-n ei, cazacule! răcnea Ilia. Varsă sânge spurcat!

Dumnezeu ştie ce s-ar mai fi întâmplat acolo, dacă n-ar fi

fost de față Akaki Akakieviei. Când fu zarva mai mare, el sări brusc în picioare şi strigă:

— Închis pentru inventar!

Şi toată lumea încremeni... îşi veniră cu toții în fire. Cazacul îşi vârî sabia în teacă, Oblomov se şterse pe față cu batista. Liza se ridică de jos şi-şi rândui, ruşinată, sarafanul.

— Netoților, spuse încet, cu amărăciune, Conțopistul. Parcă poți face o treabă cu alde voi, ăştia? îți mulțumesc, Akaki. Mie uite că nu mi-a trecut prin minte să închid şandramaua pentru inventar.

— Ascultă, Ilia, tu n-ai avea nişte băuturică la tine? îl întrebă pe Muromeț Atamanul.

— De un' să am? zise acesta. Doar ştii că nu-s băutor.

— Mi-e inima grea, mormăi Cazacul. O să mă canonesc al naibii...

— Ia mai potoleşte-te... zise Conțopistul. A-nceput, vezi doamne, să-şi fluture sabia. Să continuăm, prieteni. Ce ziceai, Liza, mai adineaori?

— Am propus să-l trimitem pe Ivan la înțelept acasă, făcu Liza cu glas răsunător şi cu multă convingere. Să-i dea înțeleptul o patalama. Iar de nu se va întoarce până la al treilea cântat al cocoşilor, să-l... ştiu şi eu... să-l izgonim dintre noi.

— Şi un' să se ducă? întrebă cu tristețe Ilia Muromeț.

— La anticariat, făcu Liza cu glas tăios.

— E cam aspră propunerea, observă cineva.

— Ba nu-i aspră deloc, zise tot atât de tăios Conțopistul. Nu-i aspră câtuşi de puțin. Altfel nici că se poate. Ivane...

— Au? făcu Ivan. Şi se ridică în picioare.

— Găteşte-te de drum.

Ivan se uită la Ilia.

Ilia îşi plecă ochii şi nu zise nimic. Cazacul tăcu şi el, doar că-şi strâmbă chipul a durere şi-şi plimbă ochii peste rafturi şi peste masă: pesemne că tot mai nădăjduia să găsească o sticloanță cu rachiu.

— Du-te, Vanea, rosti încet Ilia. N-ai ce-i face. Trebuie să

te duci. Nu-i vezi cât sunt cu toții de... învățați? Du-te şi ține minte: nici în foc n-ai să pieri, nici în apă n-ai să te îneci... în rest nu mai garantez.

— Vrei să-ți dau sabia asta a mea? îi propuse lui Ivan Cazacul.

— La ce-mi trebuie? îi răspunse acesta.

— Du-te, Ivane, repetă Ilia. Du-te fără teamă. Am să fiu cu gândul la tine... Când ăi fi în primejdie, am să strig: „Vanea, ia aminte 1”

— Cum ai să afli că l-a ajuns primejdia? îl întrebă Cazacul.

— Aşa bine. O să-mi zică mie inima. Şi-o să-mi desluşească şi el glasul.

Ivan ieşi în mijlocul încăperii şi le făcu tuturor o plecăciune adâncă. Îşi adună apoi mai strâns poalele sumanului şi se duse spre uşă.

— De-o fi să pier pe undeva, să nu mă pomeniți de rău, le zise din prag celorlalți.

— Domnul să te aibă-n pază, dădu glas Oblomov. Poate scapi cu viață.

— De te-ntorci cu patalama, îi spuse, tulburată, Liza, să ştii că te iau de bărbat.

— Ce naiba să iac cu tine? spuse cu grosolănie Ivan. Mai bine-mi găsesc v-o crăiasă...

— Lasă, Ivane, dădu Ilia din mină a pagubă. Nu te lega la cap cu ăştia. Că nu-i nici unul mai breaz ca ea. La ce-ți trebuie ție patalamaua asta? i se adresă el Lizei? Văd că nu-ți mai găseşti astâmpăr. Un' să plece băiatul în toiul nopții? Şi nici nu poți şti: i-o da înțeleptul vostru patalama, au ba? O fi şezând şi el acolo şi...

— Fără patalama nu se poate, nene Ilia, îi spuse cu hotărâre Liza. Iar ție, Ivane, să ştii că am să-ți aduc aminte într-o zi că m-ai refuzat. Ți-o plătesc eu, n-avea grijă.

— Du-te, Ivane, du-te, zise Conțopistul. Că-i tîrziu şi trebuie să te-ntorci la timp.

— Rămâneți cu bine, zise Ivan şi ieşi pe uşă.

Şi porni Ivan cale lungă, să-i ajungă.

Era întuneric beznă... Merse el cât merse şi-ajunse la o margine de pădure. Nu mai ştiu pe unde s-o ia, se-aşeză pe-o buturugă şi se întristă amarnic.

— O, sărmanul de mine, îşi zise. Am să pier cu zile. Pe unde s-o fi aciuind, oare, înțeleptul ăsta? De mi-ar veni careva în ajutor.

În ajutor însă nu-i veni nimeni.

Şezu cât şezu el acolo şi-ntr-un târziu porni mai departe. Mai merse o bucată de drum şi, deodată, zări în depărtare o luminiță. Ducându-se într-acolo, dădu curând de-o căscioară. În jurul căscioarei zăceau mormane de cărămizi, țigle şi alte materiale de construcție.

— E careva p-acasă? strigă Ivan.

Şi-atunci ieşi din căscioară însăşi Baba Cloanța. Se uită la Ivan şi-l întrebă:

— Cine-i fi tu? Şi-ncotro te duci?

— Sunt Ivan-prostovan şi mă duc la înțelept să-mi dea o patalama, îi răspunse Ivan. Da' nu ştiu pe unde să-l caut.

— La ce-ți trebuie patalamaua asta?

— Habar n-am... M-au trimis alții să le-o aduc.

— Aşa? făcu Baba Cloanța. Atunci pofteşte în casă... Să-ți tragi şi tu sufletul. Ai fi flămânzit, aşa-i?

— Cam aşa ceva, zise Ivan.

— Haide, intră.

Şi Ivan intră.

Era o căscioară ca toate altele, n-avea nimic deosebit. Un cuptor mare, o masă, două paturi...

— Cine mai şade cu tine? întrebă Ivan.

— Fiică-mea. Ascultă, Ivane, zise Baba Cloanța, ce fel de prost eşti tu? Chiar unul prost de tot?

— Cum adică? nu se dumiri Ivan.

— Adică eşti prost de-# binelea, ori ți-a zis lumea aşa, la vreo supărare? Cum îi zic şi eu lui fie-mea, câteodată: fă, da' proastă mai eşti! Ori ea nu-i proastă deloc. Am o fiică deşteaptă nevoie-mare. Poate s-a întâmplat şi cu tine aceeaşi poveste: s-o fi obişnuit, adică, lumea să-ți zică „prostovan",

deşi tu n-ai fi prost, ci doar aşa... nițel mai credul. Ce zici?

— Nu pricep încotro bați.

— Păi uite, te văd după ochi că nu eşti prost, ci doar o târa mai credul. Că nici nu te-am văzut bine şi mi-am zis: „îi înzestrat cu talent flăcăul ăsta!” Ți-e scris pe frunte că ai talent. Îți dai, oare, seama de talentele astea ale tale? Sau ai ajuns să crezi şi tu că eşti prost?

— N-am ajuns să cred nimic! făcu supărat Ivan. Cum aş putea să cred că sunt prost?

— Păi eu ce ți-am zis? Ca să vezi ce poate lumea să născocească? Ia spune-mi, te pricepi să clădeşti o casă?

— Cum să nu? Am clădit destule cu-alde tătâne-meu şi cu frățiorii mei... Da’ de ce mă-ntrebi?

— Ştii, aş vrea să-mi ridic şi eu o vilişoară. Materialele le-am adus, da’ de olădit, n-are cine să mi-o clădească. N-ai vrea să faci tu o încercare?

— Păi eu trebuie să-mi fac rost de patalamaua aia.

— La ce-ți trebuie, mă, aşa ceva! strigă înciudată Baba Cloanța. Uite, ai să-mi ridici vilişoara asta, are s-o vadă lumea - că-mi vin aici tot soiul de oaspeți - şi, văzând-o, pac 1 o să mă-ntrebe: ia spune-ne şi nouă: cine ți-a clădit-o? Păi, Ivan mi-a clădit-o... Pricepi? S-ar duce vestea prin toată pădurea.

— Da’ cu patalamaua ce fac? o ținu Ivan pe-a lui. Aia nici că mă mai primesc înapoi fără aşa ceva.

— Mare scofală!

— Păi cum? Eu ce mă fac?

— Rămâi fochist la vilişoara asta... Când ăi clădi-o, să-ți faci şi ție o cămăruță la subsol... Căldurâca, linişte, nici-o bătaie de cap... Când s-or plictisi sus oaspeții mei, or coborî la tine: hai la Ivan, să ne zică poveşti. Şi tu să le povesteşti câte-n lună şi-n soare... Tot felul de bazaconii. O să am chiar eu grijă de asta. Şi-am să-ți zic: Ivanuşka...

— Hoaşcă bătrână, zise Ivan. Ia te uită la ea ce plasă mi-a gătit! Cică o să-mi zică Ivanuşka. Şi eu să-mi frâng grumazul pentru tine, aşa-i? Da p-asta n-o vrei, cotoroanțo!

— Aşa, care va să zică? rosti cu ameninţare în glas Baba Cloanţa. Abia acu' îmi dau seama cu cine am de a face. Simulantule! Pierde-vară ce eşti! Huliganule! Ştii ce facem noi cu alde ăştia ca tine? îi pârpălim! Hei, care sunteţi acolo? Baba Cloanţa bătu de trei ori din palme. Străjeri! Puneţi mâna pe prostovanul ăsta şi legaţi-l de mâini şi de picioare. L-om pune şi pe dumnealui la pârpălac.

Străjerii, patru zdrahoni cu fruntea lată, se repeziră la Ivan, îl legară zdravăn şi-l culcară pe-o laviţă.

— Te-ntreb pentru ultima oară, mai făcu o încercare Baba Cloanţa, te-apuci să-mi clădeşti vilişoara, au ba?

— Fii blestemată! spuse cu mândrie în glas Ivan. Sperietoare de ciori ce eşti... Nu vezi că-ţi creşte păr în nas?

— La cuptor cu el! ţipă baba. Şi tropăi din picioare. Ticăloşiile! Mocofanule !

— Mocofancă eşti tu! răcni, la rândul lui, Ivan. Viperă! îţi creşte păr şi pe limbă!... Trântoriţo!

— Azvârliţi-l în foc! răcni baba cât o ţinură bojocii. În fo-oc!

Străjerii îl înşfăcară pe Ivan şi se-apucară să-l vâre prin gura cuptorului.

— Of, răstocitu-te-am, drăguţo, în cerdac! începu să cânte în gura mare Ivan. Dăruitu-mi-ai hăinuţă de şiac. Hop, hop tirdapupia! Mie nu mi-e dat, hoaşco, să pier în foc! Aşa că n-am nici o teamă!

Nici nu-l băgară bine străjerii în cuptor, că afară, în ogradă, se auzi un clinchet de zurgălăi.

— Vine fiică-mea! se bucură Baba Cloanţa şi se uită pe fereastră. O-o, ba e chiar cu logodnicul împreună. O să aibă parte, drăguţii de ei, de-o cină straşnică!

Străjerii se bucurară la rândul lor, porniră să sară în sus, să bată din palme.

— Vine Balaurul cu trei capete, vine Balaurul,cu trei capete! strigară cu toţii. Măi, ce-o să mai bem! Măi, ce-o să mai petrecem!

Pe uşă intră fiica Babei Cloanţa, pocită şi ea la chip, iar la nas c-o mustaţă cât toate zilele.

— Phu, phu, zise ea. Miroase a suflet de rus. Cine-o fi p-aici?

— Îs bucatele pentru cină, zise Baba Cloanța. Şi râse răguşit: hă, hă, hă!

— Ce-ai, bre, se supără fata. Râde ca o... Te-ntreb cine-i în casă.

— Cin' să fie? Ivan-prostovan. L-am pus la fript.

— Ei, nu? se miră cu bucurie fata. Vai, ce surpriză 1

— Închipuie-ți că nu vrea să ne fie pădurea mai frumoasă. A refuzat, parazitul, să-mi clădească vilişoara.

Fata se apleca şi se uită pe gura cuptorului. Îndată răsună dinăuntru parcă un hohot de râs, parcă unul de plâns.

— Văleu, nu mai po-ot!... răcni Ivan de acolo. Să ştiți că mor de râs, nu de pară focului!...

— Ce-o fi cu el? întrebă supărată fiica Babei Cloanța. Veni şi aceasta să se uite în cuptor. Ce-o fi pățit?

— Da' ce face? Râde ?

— Tu, ăla! Ce te-a apucat?

— Văleu, mor de râs 1 răcnea întruna Ivan, Valeu, nu mai pot 1

— Zăbăucule! făcu fata. Ce ai?

— Mustața!... Mustața aia a ta!... Văleu, Doamne, multe minunății mai sunt pe lume! Cum o să te poți culca, bre, cu alde bărbatu-tău? Doar auzii că te măriți...

— Ca toată lumea... Da' de ce? nu-l pricepu fata. Nu-l pricepu, totuşi intră la idei.

— Păi aşa, cu mustață?

— Ce-are mustața? Nu mă-mpiedică cu nimic. Dimpotrivă, m-ajută să adulmec mai bine.

— Pe tine nu te-o fi împiedicând... Da' pe bărbatu-tău? După ce te-i mărita, adică...

— Ce să fie cu bărbatu-meu? Unde bați, prostovane? Ce-ai cu bărbatu-meu? se sperie de-a binelea fata.

— Păi cum? Te-o săruta pe-ntuneric şi s-o gândi: „Cine dracu o fi cu mine-n pat: parcă-i soldat, da' nu-i soldat; parcă-i muiere, da' nu-i muiere?" Şi i-o trece dragostea cât ai

clipi. Unde s-a mai auzit să aibă muierea mustață? Ce ți-e şi cu zgripțuroaicele astea? Habar n-au de nimic. Doar n-o să trăiască ăla c-o mustăcioasă ca tine. Ba când l-or apuca dracii, hop! şi te-o scurtă de cap. Că-i ştiu eu pe balaurii ăştia.

Baba Cloanța şi fie-sa căzură pe gânduri.

— Haide, ieşi de-acolo, zise într-un târziu fata.

Ivan-prostovan ieşi din cuptor, se scutură pe haine.

— Că bine m-am mai încălzit…

— Şi ce sfat ne-ai da? îl întrebă Baba Cloanța. Privitor la mustața asta?

— Ce sfat să vă dau? Dacă vrea fie-ta s-o ducă bine în căsnicie, să-şi dea mustața jos.

— Da' cum s-o facă?

— Păi dacă v-oi spune, o să mă băgați iar în cuptor.

— N-o să te băgăm, iubițelule, zise cu glas mieros fiica Babei Cloanța. Te-om lăsa să te duci unde ți-o pofti inimioara. Numai să mă scapi de mustața asta.

Şi-atunci Ivan începu să se târguiască şi să tragă de timp, cam aşa cum ar face un instalator din ziua de azi, când l-ai chema să-ți repare grupul sanitar.

— Să ştii că nu-i o treabă uşoară, zise el. Mai întâi trebuie să fac o alifie.

— Păi fă-o!

— ”Fă-o!” Da' la înțelept când mă mai duc? Că până or cânta cocoşii a treia oară, trebuie să mă şi întorc.

— Stai să ne-nțelegem, zise Baba Cloanța. Ascultă ici, la mine. Facem aşa: tu-i dai jos mustața, iar eu îți aduc mătura mea şi-ntr-o clipită ai să ajungi drept la înțelept acasă. Te-nvoieşti?

Ivan căzu pe gânduri.

— Hai, n-o mai lungi! îi zise cu nelinişte în glas fata cea mustăcioasă. Că uite-acuşi vine şi Balaurul.

Se nelinişti atunci şi Ivan:

— Nu zău? Păi când o intra ăsta pe (uşă…

— Ce-o să facă?

— O să mă-nghită cu opinci cu tot.
— S-ar putea, zise fata. Oare ce-i de făcut?
— Am să-i spun eu că-mi eşti nepot, găsi o ieşire Baba Cloanța. Înțelegi?
— S-a făcut, zise Ivan. Atunci, fiți atente la mine: alifia asta a mea îi cu efect întârziat.
— Cum adică? întrebă nedumerită fata.
— Întâi şi-ntâi te ung cu ea pe obraz. Îți pun adică o mască. Pricepi? Pe urmă îmi iau zborul la înțelept acasă, iar tu între timp stai cu masca pe față...
— Şi dacă ai să mă tragi pe sfoară? deveni bănuitoare fata. Ce zici de asta, măicuță?
— Să-ncerce numai s-o facă, zise Baba Cloanța. Să-ncerce dumnealui o treabă ca asta. Când s-o întoarce de-acolo, îl fac piftie.
— Hățui maica mă-si! se supără Ivan (pare-se că avea de gând, într-adevăr, să le tragă pe sfoară). Ce ființe şi astea! Te pun eu cu de-a silă să faci aşa ceva? Vrei să umbli mai departe cu mustața, n-ai decât. Încearcă omu' să le facă un bine şi tot ele sar cu gura! Ce sunt eu pentru voi? Un fitecine?
— Haide, n-o lua razna. Vorbeşte şi tu mai lămurit...
— Nu, aşa zău că nu se poate, îi dădu Ivan înainte cu gura. Pe cuvânt că nu se poate. Mor naibii de inimă. Ce ființe şi astea! Rămâi, fato, cu mustață! Rămâi aşa pân-la adinei bătrânețe! Parc-ai fi general, nu muiere! Ptiu ! Da' când ăi face copii?... Or întinde minuta copilaşii: „Ce-ai acolo, mămico?" Da' când s-or face mai mărişori? Toată puştimea de pe uliță şi-o bate joc de ei: „Mama voastră-i cu mustață, mama voastră-i cu mustață!" Cum o să-i vină copilaşului? Uşor o să-i vină când o auzi aşa ceva? Nici o mamă să n-aibă mustață, numai a lui să fie cu mustață? Ce-o să le zică el celorlalți? N-o să poată, sărmanul, să le zică nimic. O să izbucnească în plâns şi-o să plece acasă... la maică-sa, aia cu mustață...
— Ajunge! zbieră fata Babei Cloanța. Mă-nvoiesc! Ce-ți

trebuie ca să faci alifia?

— Păi nu-mi trebuie decât un pumn de găinaț, un pumn de baligă şi-un pumn de lut. Îți pun masca asta pe obraz şi...

— Pe tot obrazul? Da' de răsuflat, pe unde am să răsuflu?

— Nu, zău, aşa nu se poate! începu din nou Ivan. Ce ființe or mai fi şi astea, că nu mai înțeleg nimic!...

— Gata! răcni fata. N-are voie omu' să pună o-ntrebare...

— N-are voie! răcni la rândul lui şi Ivan. Când un meşter îşi face planu', n-are voie nimeni să-i tulbure. Vă mai zic o dată: îmi trebuie nişte găinaț, nişte baligă şi un pumn de lut. Masca o să aibă o răsuflătoare. Cu asta, basta.

— Ați auzit? li se adresă străjerilor Baba Cloanța. Un picior aici, altu-n grajd. Executarea 1

Străjerii se repeziră să aducă cele trebuincioase.

În clipa următoare însă, în dreptul ferestrei deschise a încăperii, apăru Balaurul şi-şi vârî înăuntru tustrele capetele. Zărindu-l pe Ivan, îl aținti cu privirea. Cei din odaie rămaseră ca de piatră. După ce-l cercetă o vreme, Balaurul întrebă:

— Da' cu ăsta ce-i?

— Mi-e nepoțel, Balaure, îi zice Ivanuşka, se repezi cu gura Baba Cloanța. Ivanuşka, dumnealui să ştii că e nen-tu, Balaurul cu trei capete.

— Să trăieşti, nene Balaure 1 zise Ivan. Ce mai faci?

Balaurul continuă să-l cerceteze cu privirea. Îl cercetă atâta vreme, încât pe Ivan îl apucară năbădăile.

— Hățui maica mă-si! făcu el, supărat. Ce te holbezi aşa la mine? N-ai auzit că-s nepotul dumneaei? Am venit şi eu la tuşa Clonțoaia s-o întreb de sănătate. Ne-apucăm acum să ne-nfulecăm oaspeții? Bine, hai să ne-nfulecăm oaspeții! Iar când om avea copilaşi, să ne înfulecăm şi copilaşii! Halal de viitor tată!...

Capetele Balaurului se uitară unul la celălalt.

— Obraznic, flăcăul, zise unul dintre ele.

— Prost, prost, da' nervos, observă cel de-al doilea.

Cât despre cel de-al treilea cap, acesta se exprimă scurt şi cuprinzător.

— *Languette,* zise el.

— Ți-arăt eu ție langhet! explodă orbit de spaimă Ivan. Aşa langhet fac aici, să nu se vadă om cu om! Unde mi-e, tuşico, paloşul fermecat? Sări de pe laviță şi începu să alerge prin odaie, prefăcându-se a căuta paloşul acela închipuit. Ai să vezi tu acuşi ce-ai să pățeşti! Te-ai săturat de viață?! Ivan răcnea la Balaur, dar nu se uita la el: te apuca spaima să te uiți la căpățânile acelea atât de calme. Ți-arăt eu ție, acuşica!

— Asta şi-a luat-o-n cap, zise capul dintii.

— E nervos, observă cel de-al doilea. I-e frică.

Al treilea cap nu mai apucă să zică nimic. Ivan se opri în fața Balaurului şi, la rândul lui, îl măsură lung şi cu multă luare-aminte.

— Gaşpere! îi zise el. Acuş te-nghit eu pe tine.

Şi-n clipa aceea răsună pentru întâia oară glasul lui Ilia Muromeț.

— Vanea, ia aminte! zise Ilia.

— Ce mai vrei şi 'mneatale?! îşi ieşi Ivan din fire. „Vanea" în sus şi „Vanea" în jos! Veşnic ne e frică de câte cineva, veşnic stăm cu spaimă-n suflet. O face câte-un ticălos pe... mărețu', iar tu-ncremeneşti de frică-n fața lui. Nu mai vreau! Ajunge! M-am săturat! Şi-ntr-adevăr, Ivan se aşeză calm pe laviță, îşi scoase fluierul din sân şi se apucă să cânte. Poftim, înghite-mă, zise într-un târziu, luîndu-şi fluierul de la gură. Vrei să mă-nghiți? înghite-mă. Scârba ce eşti! Pe urmă du-te şi pupă-ți logodnica aia cu mustăți. Faceți după aia şi nişte copii mustăcioşi şi defilați cu ei în pas de marş. Vezi doamne, vrea dumnealui să mă-nfricoşeze. Da' p asta n-o vrei?

— Dă-l naibii, Balaure, zise fata Babei Cloanța. Nu-ți pune mintea cu el.

— Păi nu vezi ce-şi permite? zise capul dintii. Nu vezi cum vorbeşte cu mine?

— L-a apucat şi pe el disperarea. Nu ştie ce face!

— Ba ştiu ce fac, se împotrivi Ivan, lăsându-şi din nou fluierul. Eu ştiu tot. Uite-am să vă compun acuşica un marş... pentru viitorul vostru batalion...

— Taci, Ivanuşka, din gură, făcu Baba Cloanța cu blândețe. Nu mai fi obraznic, nepoțelule. De ce vorbeşti aşa?

— D-aia, că nu e cazul să mă ia dumnealui de fraier. A-nceput să-şi învârtească, vezi doamne, ochii ăia în cap. Să şi-i învârtească după ce-o avea un batalion de mustăcioşi lângă el. Nu acuma.

— Ăsta s-a obrăznicit de tot! strigă, aproape cu lacrimi în ochi, căpățâna dintii. Se poate una ca asta?

— Plângi, plângi, îi zise cu asprime Ivan. Că noi o să râdem. Pe sub mustață.

— Hai să n-o mai lungim, zise cea de-a doua căpățână.

— Bineînțeles, îi ținu isonul Ivan. De ce s-o mai lungim? Să n-o mai lungim deloc.

— O-o! făcu uimită căpățâna a treia. Ce ziceți de el!

— Păi dar! făcu iar, în bătaie de joc, Ivan. N-oți fi ştiut ce-i poate pielea lui Ivanuşka!... Ia hai, mai bine, să-i zicem o cântare. Şi se apucă să cânte iar, cât îl ținea gura:

Răstocitu-te-am, drăguțo, în cerdac.

Dăruitu-mi-ai hăinuță De şiac...

— Hai, Balaure, cu toții în cor:

Hop, hop, tirdapupia!

Apoi tăcu, isprăvindu-şi cântarea. În odaie se lăsă o linişte adâncă. O linişte care dură clipe lungi.

— Da' romanțe ştii să cânți? întrebă într-un tîrziu Balaurul.

— Ce fel de romanțe?

— Din cele vechi.

— Cum să nu?... Ai îndrăgit romanțele? Bine, tataie, îți zic şi dintr-alea, câte vrei. Te-ngrop în romanțe. Cum ar fi asta, de pildă:

Haz-bulat cel viteaz,

Ți-e sălaşul sărman,

Tot în aur şi-atlaz Te-oi încinge avan.

Ce zici? Straşnică romanță, aşa-i? Ivan simți O anume schimbare în felul de a fi al Balaurului. Se duse la una din căpățânile lui şi-o bătu uşurel pe obraz: Mă... furiosule.

Botoşelu’ meu, botoşel!

— Nu te-ntinde, zise Balaurul. Că rămâi ciung.

Ivan îşi trase mina.

— Ei, ei, zise el pe-un ton împăciuitor, aşa-i vorbeşti mătăluță unui meşter? Acuş mă supăr şi nu mai cânt nimic.

— Ba ai să cânți, zise căpățâna Balaurului cea rnîngîiată adineaori de Ivan. Că te scurtez de cap cât ai clipi.

Celelalte două căpățâni izbucniră în râs. Ivan slobozi şi el un râs mărunțel, cam lipsit de veselie.

— Atunci chiar că n-am să mai cânt deloc. Cu ce-am să mai cânt?

— *Filet,* rosti deodată al treilea cap, cel care zisese mai adineaori *„languette”*. Era cel mai prost dintre capetele Balaurului.

— Tu nu stai decât cu gându’ la crăpelniță! se înfurie din nou Ivan. Numa’ şi numa’ cu gându’ la crăpelniță. Nesătulule!

— Haide, Ivanuşka, lasă fasoanele, îi zise Baba Cloanța. Ia şi cânta.

— Cânta, îi spuse şi fata. Vezi doamne, l-a apucat vorbăria. Dacă ai ureche, cânta.

— Hai, cânta, întări capul dintii. Cântați şi voi,

— Cine să mai cânte? nu-l pricepu Baba Cloanța. Noi?

— Voi. Cântați cu el împreună.

— Poate-aş cânta numai eu? îndrăzni fata. Nu-i era câtuşi de puțin pe plac să-i țină isonul lui Ivan. Să cânt cu unu’ ca ăsta... iartă-mă, rogu-te, dar...

— Trei, patru, o întrerupse, calm, Balaurul. Începeți.

Îți dau şa, armăsar, glăsui Ivan. Baba Cloanța şi fiică-sa îi ținură isonul:

Puşcă brează, hanger,
Şi la rându-mi, în dar,
Soțioara ți-o cer.
Eşti bătrân şi schilod,
O vei duce-n mormânt,
Al juneții izvod Destrăma-vei cu-rînd.

Ochii rotunzi, inexpresivi, ai Balaurului se umeziră. Ca orice despot, lăcrima uşor.

— Mai departe, zise el încet.

Sub înalţi chiparoşi, continuă Ivan,

Am vegheat amândoi;

Luna crini aburoşi Revărsa peste no-oi.

Îndată, repetă de unul singur, cu multă expresie:

Luna crini aburoşi Revărsa peste no-oi...

— Cum o duci tu, Ivane? întrebă, mişcat, Balaurul.

— Nu pricep? zise, cu mirare în glas, Ivan.

— Ai casă bună?

— A-a. Păi acum locuiesc cu alţii, la o bibliotecă.

— Vrei să ai casa ta?

— Nu. La ce-mi trebuie?

— Atunci zi-i mai departe.

Mi s-a dat cu alint...

reluă Ivan,

Veşnic fi-va a me-a...

— De asta nu-i nevoie, zise Balaurul. Sări peste asta.

— Păi cum? făcu mirat Ivan.

— Sări, îţi zic.

— Nu se poate, Balaure, zâmbi Ivan. Doar nu poţi scoate slova din cântec[19].

Balaurul se uită tăcut la Ivan. Pluti din nou o tăcere care nu prevestea nimic bun.

— Fără ăsta cântecul nu mai e cântec! reluă, enervându-se, Ivan. Pricepi? Nu mai e.

— Ba este, zise Balaurul.

— Cum o să fie? Spune-mi şi mie: cum poate să fie?

— Foarte bine. Ba chiar o să sune mai frumos, mai laconic.

— Ia te uită de ce sunt ăştia în stare! Uimit, Ivan îşi plesni palmele. Ce vor, aia fac! Păi ăsta nu mai e cântec, bre, nu mai e cântec. Şi eu laconic, cum zici, n-am de gând să cânt!

[19] Cunoscută zicală rusească.

529

Pricepi?

— Mă Ivanuşka, zise Baba Cloanţa, nu fi, mă, încăpăţânat.

— Ia mai du-te d-aci! se-nfurie rău de tot Ivan. Cântaţi voi dacă vă e poftă. Că eu n-am să cânt. Vedea-v-aş pe toţi cu mâinile pe piept! Vă-nghit acuş unul după altul! Cu mustăţile voastre cu tot. Iar pe dovlecii ăia trei... am să-i pun la frigare...

— O, Doamne, de cită răbdare ai nevoie, oftă capul dinţii al Balaurului. Cită energie trebuie să consumi, citi nervi să-ţi faci... până să-i poţi instrui pe alde ăştia. Nici tu educaţie, nici tu cultură...

— Despre „frigarea” aia, a zis-o bine, observă cel de-al treilea cap. Nu?

— Ia ascultă, mă, la a cui mustaţă faci tu mereu aluzie? i se adresă lui Ivan cea de-a doua căpăţână. Tot aud întruna: mustaţă, mustaţă... Despre a cui mustaţă e vorba?

— Şi a zâmbit iar flăcăiandrul pe sub mustaţa-i cum e spicul, recită un vers dintr-un cântecel vesel capul dinţii. Zi, Ivane, cum e mai departe cu Hazbulat ăla?

— Ea mi s-a dat, spuse răspicat Ivan.

Din nou se făcu linişte.

Asta-i o imagine licenţioasă, Ivane, zise capul dinţii. Asta-i non-estetică. Nu-ţi dai seama? Doar locuieşti într-o bibliotecă şi ştiu că aveţi acolo nişte băieţi de ispravă. Cine ţi-o fi împuiat capul cu chestiile astea sexuale? Doar o ai în preajmă şi pe Sărmana Liza... o fată fermecătoare, l-am cunoscut cândva şi pe taică-său. Ţi-e cumva logodnică?

— Cine? Liza ? Numai de ea duceam lipsă.

— Păi cum? Doar ştiu că te-aşteaptă.

— N-are decât. Să mă aştepte mult şi bine.

— M-da-a... Ăsta-i os tare, îţi rupe dinţii, zise cel de-al doilea cap. Cel de-al treilea, însă, care tot aducea vorba de mâncare, se grăbi să protesteze.

— Ba nu-i os deloc, zise el pe-un ton foarte serios. De unde os? Asta-i *languette* toată ziua. Ba poate chiar frigăruie.

— Ia să vedem mai bine ce ne mai zice romanţa ncastră, îşi

aduse aminte capul dintii. Despre Hazbulat, viteazul.

— Ălălaltu' i-a făcut seama, zise cu tristețe Ivan.

— Cui i-a făcut seama?

— Lui Haz-bulat.

— Da' cine era celălalt?

— Păi... Ivan își încreți fruntea. Zice acolo că ibovnicu' ăla tânăr i-a tăiat lui Haz-bulat beregata. Că la sfârşit, cîntecu' sună aşa: „Capul lui căruntit, îi zbură la pământ".

— Uite, nici de asta nu-i nevoie. E o scenă de violență.

— Şi-atunci cum să fie?

Capul stătu să se gândească.

— Cei doi se vor împăca, zise într-un târziu. Celălalt îi va dărui şaua şi armăsarul şi vor pleca amîndoi acasă. Pe ce raft te-ai aciuat tu la biblioteca aceea?

— Pe ăl de mai sus... în preajma lui Uia Murometȩ şi-a Atamanului de la Don.

— O-o! se mirară toți cei de față.

— Acum pricep totul, zise capul dintii, cel mai deştept, al Balaurului. Stând lângă proştii ăia s-a molipsit şi el... Ia zi, ce treabă ai tu cu înțeleptul?

— Mă duc să-mi dea o patalama.

— Ce fel de patalama?

— Cum că aş fi deştept.

Tustrele căpățânile Balaurului râseră cu poftă. Baba Cloanța şi fiică-sa chicotiră şi ele.

— Da' de jucat ştii să joci? întrebă capul cel deştept.

— Ştiu, zise Ivan. Da' nu vreau.

— Eu zic că se pricepe şi la clădit vilişoare, interveni Baba Cloanța. C-am atacat şi tema asta...

— Linişte! răcniră tustrele căpățânile. Doar n-am mai dat nimănui cuvântul!

— Valeu, făcu în şoaptă Baba Cloanța. O vorbă n-ai voie să scoți în casa asta.

— N-ai voie! răcni şi fiică-sa. Şi tot la Baba Cloanța. Că nu eşti la bâlci!

— Hai, joacă, Vanea, zise încet şi cu blândețe capul cel mai

deştept.

— Nu joc, se-ncăpățînă Ivan.

Capul medită câteva clipe.

— Tu ai plecat să-ți scoți o patalama, nu-i aşa? zise el în cele din urmă.

— Mă rog. Oi fi plecat.

— Şi în patalamaua aceea o să scrie: „Se adevereşte de noi... că Ivan e om deştept.” Nu? Iar dedesubt va fi c-o ştampilă?

— Şi ce-i cu asta?

— E că nici n-ai să ajungi acolo. Capul cel deştept se uită liniştit la Ivan. N-ai să capeți nici un fel de patalama.

— Cum adică n-am să ajung? Dacă am plecat într-acolo, am să ajung.

— Aş! Căpățâna continua să se uite la Ivan. N-ai să ajungi. Nici măcar n-ai să ieşi de aici, din casă.

Ivan rămase nemişcat. Se afla în grea cumpănă, în cele din urmă, ridică mâna şi anunță:

— ”Tindă”!

— Trei, patru, zise căpățână. Dați-i drumul.

Baba Cloanța şi fiică-sa începură să cânte:

Ah ce tindă, ce mai tindă,
Tindă nouă mi-am durat...

Cântau, punctând ritmul cu bătăi din palme:

Tindă nouă, azi e nouă,
Toată e din lemn de brad...

Cât despre Ivan, acesta pomi roată prin odaie, tropotind din opincuțe, dar... mâinile îi spânzurau fără vlagă, nici nu şi le pusese în şolduri, nici nu-şi înălțase fruntea şi nici nu privea vultureşte în jurul său.

— Da’ de ce nu priveşti vultureşte? îl întrebă capul Balaurului.

— Ba privesc, îi răspunse Ivan.

— Văd că te uiți în duşumea.

— Mai poate cădea şi vulturul pe gânduri.

— La ce să se gândească?

— Păi cum să-şi ducă traiul mai departe... Cum să-şi crească vulturaşii... Zău, ai milă de mine, Balaure, izbucni Ivan. Ce mai vrei de la mine? Ajunge...

— Aha-a! zise căpăţâna cea deşteaptă. Uite acum văd că ţi-a venit mintea la cap. Că prea începuseşi... să-ţi dai aere. Fîţăngăilor! Pierde-vară ce sunteţi! Ce-ai vrut, mă, să-mi demonstrezi cu fandoselile tale?

Ivan tăcea.

— Hai. Întoarce-te cu faţa la uşă, porunci Balaurul.

Ivan se întoarse.

— La comanda mea, ai să zbori de-aici cu viteza sunetului.

— Treaba asta cu sunetu' îi cam prea de tot, Balaure, se împotrivi Ivan. N-am s-o pot duce la capăt.

— Te priveşte. Atenţie... Trei, patru!

Ivan ţâşni în zbor pe uşa căscioarei.

Cele trei capete ale Balaurului şi, împreună cu ele, Baba Cloanţa şi fiică-sa, izbucniră în râs.

— Hai, vino-ncoace, îi zise Balaurul logodnicii sale, am chef să te alint oleacă.

Şi iar o porni Ivan prin desişul pădurii... Nu vedea înaintea lui nici un fel de drum, ci doar un hăţaş îngust şi şerpuit. Merse Ivan cât merse, se aşeză în cele din urmă pe un trunchi doborât şi se întrista amarnic.

— Un car de îngrăşăminte parcă mi-au deşertat ăştia în suflet, zise el necăjit. Mi-e inima grea. O să-mi iasă pe nas povestea asta cu patalamaua...

Tocmai atunci ieşi în poiană Ursul şi-şi făcu şi el loc pe trunchiul doborât.

— Te văd cam supărat, băiete, îi zise lui Ivan. Ce-ai păţit?

— Păi cum să nu fiu supărat? spuse Ivan. Am tras şi-o spaimă cumplită, a trebuit să şi cânt, să şi ţopăi... Atât de grea mi-e inima, atât sunt de necăjit, că, dacă aş muri, nu mi-ar părea rău.

— Da' unde-ai avut de pătimit atâtea?

— M-a pus naiba să mă abat pe la Baba Cloanţa.

— Ţi-ai şi găsit loc potrivit. Ce-ai cătat la ea?

— Am trecut pe-acolo în drumul meu.
— Da' încotro ai plecat?
— La înțelept acasă.
— Ză-ău? făcu Ursul. Îi cam departe.
— Nu știi cumva pe unde s-o iau, ca s-ajung mai repede?
— Habar n-am. De auzit despre el, am auzit, da' nu știu pe unde și-o avea sălașul. Află că mi-am părăsit și eu bârlogul și-am plecat în lume.
— Te-a zgornit careva?
— Ba nu m-a zgornit, da' nici... Ce mai turavura: am luat-o eu singur la sănătoasa. Să vezi: ici, nu prea departe, se află o mănăstire. Și de ani și ani își duceau viața acolo o seamă de călugări. Mă pripășisem și eu pe lângă ei, îmi găseam de-ale gurii, că aveau ăia o sumedenie de prisăci primprejur. Da' uite că-ntr-o zi a dat peste monahi o năpastă: au pus ochii pe mănăstirea lor o liotă de draci. Nici nu știu de unde s-or fi iscat atâția. Au împrejmuit mănăstirea - că nu i-au lăsat schimnicii să intre înăuntru - și de atunci, cât îi ziulica de mare, pun să le cânte muzica, se-mbată, se scălâmbaie...
— Da' ce vor ăștia de la călugări?
— Vor să intre în mănăstire. Numa' că-n poartă stau străjerii de veghe. Și dracii tot caută să-i ducă de nas: ba le trimit niște muieruște sulemenite, ba-i îndeamnă la băutură, încearcă, adică, în fel și chip să le ia mințile. Atâta zarvă au stârnit prin ținut - să iei, să fugi. Îți stă mintea-n loc ce pot ăștia să facă. Mai ales că avându-i în preajmă, începi s-o iei și tu pe urmele lor. Eu, de pildă, m-am învățat cu tutunul... Ursul dădu la iveală un pachet de țigări și-și aprinse una. N-a mai fost chip de trăit, băiete. Am întors-o eu și pe față, și pe dos: nu, zic, trebuie s-o iau din loc, că altminteri mă-nvăț și cu băutura. Ori ajung, naibii, la circ. Că și așa m-am făcut criță de vreo două ori..,
— Rău ai făcut.
— Cred și eu. Pe Ursoaică am stîlcit-o în bătăi... Am răscolit toată pădurea să-l iau pe Leu la întrebări... într-un cuvânt, m-am făcut de rușine. Nu, zic, trebuie s-o iau din loc,

că nu se mai poate. Şi, uite, am plecat...

— Oare n-or fi ştiind ăia pe unde şade înțeleptul? întrebă Ivan.

— Cine să ştie? Dracii ? Cum să nu ştie? Ăia, frățioare, ştiu tot. Da’ să nu-ți bagi în cârd cu ei, că s-a zis cu tine. Te-a luat gaia.

— Păi de ce?

— Uite-aşa, că-ți pierzi capu’. Dacă vrei să-ncerci, n-ai decât, numai că... Vezi şi tu, cască bine ochii. Că-s tare răi.

— Îs şi eu rău acuma... Mai rău ca un drac. Că m-a-ntors pe dos păcătosul ăla. M-a făcut una cu pământul.

— Cine, bre?

— Balaurul cu trei capete.

— Te-a bătut?

— Nu m-a bătut, da'... a fost mai rău ca o bătaie. M-a pus să cânt în fața lui, să țopăi... Ptiu! Mai bine m-ar fi bătut.

— Te-a umilit, adică?

— Păi! Şi ce umilință! De-abia, de-abia mă mai pot ține-n frâu. Îmi vine să mă-ntorc din drum şi să le dau foc la casă. Ce zici: n-aş face bine?

— Las-o baltă, zise Ursul. Nu-ți aprinde paie-n cap. Doar ştii ce-i poate pielea Balaurului. Dihania dihanie rămâne. Fii cuminte şi vezi-ți de drumul tău. Zi bodaproste c-ai scăpat cu viață. Şleahta lor tu n-o poți înfrânge: te găsesc ăştia şi-n gaură de şarpe.

Tăcură amândoi. Ursul mai trase un fum din țigară, o aruncă jos, strivi mucul cu labă şi se ridică.

— Rămâi cu bine, băiete.

— Mergi sănătos, îi zise Ivan şi se ridică la rândul lui de pe trunchiul prăvălit.

— Vezi să fii cu ochii în patru acolo, îi mai zise o dată Ursul. Dracii ăştia îs şi mai răi ca Balaurul. Ai să uiți şi încotro ai plecat. De toate ai să uiți. Ăştia-s în stare de orice. Te-mbrobodesc cât ai clipi din ochi. Nici n-apuci să te dumireşti, că te şi prind în lesă.

— Nu-i nimic, zise Ivan. M-oi descurca eu. Oi scoate-o

cumva la capăt. Trebuie odată să aflu unde şade înțeleptul... Că pân-acum numai de încurcături am avut parte. Şi când te gândeşti că pîn-or cânta cocoşii a treia oară trebuie să mă şi întorc.

— Ei, dac-aşa stau lucrurile, ia-o, băiete, la picior. Te las cu bine.

— Umblă sănătos.

Şi se duseră fiecare în drumul lui.

Din bezna pădurii Ursul mai strigă o dată:

— Auzi cum cântă muzica?

— N-aud nimic.

— Ia trage cu urechea... Cânta *„Oci ciornte”* '...

— Ba da. Acu' am auzit.

— Du-te într-acolo, că ei sunt, diavolii. Ia auzi-i cum mai cânta } O, Doamne! oftă Ursul. Râia pămîntului, fir-ar ei să fie! Râie şi nimic mai mult. Nu mai vor să trăiască pe mlaştină, nu vor şi gata, vor să se bage în chilii.

Curând văzu Ivan drept înaintea lui o poartă şi-un gard înalt. Sus, pe poartă, sta scris:

1 Ochii negri.

„Pentru draci - intrarea interzisă.”

În poartă stătea un străjer înalt c-o suliță în mâini şi se uita cu Iuare-aminte primprejur.

Iar primprejur se vădea a fi un fel de balamuc ostenit, un fel de pauză după un sabat furtunos. Unii dintre diavoli, cu mâinile vârâte în buzunarele pantalonilor strimți peste poate, băteau uşurel cu copitele un step lenevos, alții răsfoiau reviste cu poze, alții se apucaseră să joace cărți... Unul jongla cu nişte țeste omeneşti. Alții doi învățau, mai deoparte, să stea cu capul în jos. Un grup mai măricel aşternuse pe jos câteva foi de jurnal, pusese deasupra nişte gustări, mai multe sticle de coniac, iar acum închina întruna la păhărele, în fine, alții, patru la număr - trei chitarişti şi-o cântăreața tinerică - stăteau chiar în dreptul străjerului: fata cânta cu multă măiestrie *„Oci ciornîe”*, iar chitarişlii o acompaniau cu nu mai puțină îndemânare. Era tare frumuşică zgripțuroaica:

avea nişte copite mici şi frumoase şi nişte pantaloni pe picior, la fel de frumoşi. Cu toate astea, paznicul se uita la ea foarte liniştit - nu era tulburat câtuşi de puțin. Ba chiar îşi zâmbea îngăduitor în barbă.

— Poftă bună! zise Ivan, oprindu-se în dreptul celor care închinau pahare.

Dracii îl măsurară din cap până-n picioare... Şi-i întoarseră spatele.

— De ce, mă rog, nu mă poftiți la masă? îi întrebă cu asprime în glas Ivan.

Îl măsurară din nou din cap până-n picioare.

— Da' tu ce soi de prinț te-oi fi crezând? îl întrebă un diavol burduhănos, cu coarne mari.

— Păi aşa soi de prinț m-oi fi crezând, c-am să intru acuş în voi ca-n varză. Oale şi ulcele vă fac! Drepți!

Diavolii rămaseră cu gura căscată... Holbară ochii la Ivan.

— Ce, aveți urechile astupate?! Ivan dădu cu piciorul în sticle. Dre-epți! !

Dracul cel burduhănos sări în picioare şi se repezi la Ivan. Alții însă îl apucară de subțiori şi-l traseră deoparte. Înaintea lui Ivan apăru un diavol foarte elegant, de vârstă mijlocie şi cu ochelari pe nas.

— Ce s-a-ntâmplat, amice? făcu el, luându-l de braț. De ce facem gălăgie? îm ? Avem vreo bubiță pe undeva? Sau ce? Sau poate că suntem indispuşi? Ce ne doreşte nouă sufletelul?

— 0 patalama, rosti înciudat Ivan.

Se apropiară de ei alți câțiva draci... Alcătuiră un cerc în mijlocul căruia rămase Ivan, plin şi-acum de ciudă.

— Continuați, vă rog, le strigă fetei şi chitariştilor Elegantul. Ia spune-mi, Vanea, ce fel de patalama îți trebuie? Cu privire la ce?

— Că sunt deştept.

Diavolii se uitară unul la altul... Schimbară între ei câteva cuvinte repezite, de neînțeles.

— Tipul e schizo, zise un drac. Ori e un aventurier.

— Nu prea pare, îl contrazise un altul. Şi-o fi făcând omul forme de angajare. De-o singură patalama ai nevoie, sau de mai multe?

— De una singură.

— Da' ce să scrie în patalamaua aceea? Că sunt patalamale de tot soiul... Caracterizări, atestate... Unele adeveresc că posezi ceva, altele că nu posezi, sunt dintr-alea cu „precum că", sunt cu „deoarece", mai sunt şi cu „având în vedere că" sau „cu toate că". Pricepi? Ție de care ți-au spus s-aduci?

— Că sunt deştept.

— Nu-nțeleg. O fi vorba de vreo diplomă?

— Ba nu. De-o dovadă.

— Bine, dar dintr-astea există sute. Sunt din cele cu „luând în considerație", sunt cu „în pofida faptului că", sau cu...

— Vă fac, mă, oale şi ulcele, n-auziți? îşi pierdu răbdarea Ivan. Vă satur eu de glagorie. Sau m-apuc să cânt „Tatăl nostru".

— Calm, Vanea, calm, făcu îngrijorat Elegantul. De ce să facem scandal? Noi îți putem ticlui orice fel de dovadă, trebuie doar să ne dăm seama de care anume ai tu nevoie. Şi ți-o ticluim cât ai zice peşte...

— Eu de dovezi măsluite n-am nevoie, spuse cu tărie Ivan. Mie-mi trebuie una dintr-alea pe care le-ntocmeşte înțeleptul.

Şi-atunci dracii se agitară cu toții.

— Auzi la el: îi trebuie numai dintr-alea pe care le întocmeşte înțeleptul!

— O-o!...

— Chipurile, una măsluită nu-i convine. Ce suflet incoruptibil l Curat Fra-Angelico!...

— Mitropolit, nu alta! Vrea să ne cânte „Tatăl nostru". Da' „O coajă de pâine de mi-ar fi hrana" [20] n-ai vrea să ne cânți?

— Gura, dracilor! Gura !... Eu vreau să ştiu ce poveste o fi aia cu oalele şi ulcelele. Nu vedeți că ne ia de fraieri? E un

[20] Cîntec rusesc de jale.

truc din cele mai primitive. Şi-apoi, cum să ne facă oale şi ulcele un înapoiat ca ăsta?

Mai veniră în preajmă şi alţi diavoli. 11 împresurară pe Ivan din toate părţile. Cu toţii căscau ochii la el şi dădeau din mâini.

— Ne-a răsturnat coniacul!

— E mitocan! Ce-nseamnă să ne facă oale şi ulcele? Ce-i cu chestia asta? 0 fi vreun şantaj?

— Cupa „Vulturului mare”[21] să i-o turnăm pe gât!

— Daţi în el! Daţi în el!

Lucrurile ameninţau să ia o întorsătură neplăcută. Cercul din jurul lui Ivan se strângea tot mai mult.

— Gura, împieliţaţilor! Gura I strigă el la un moment dat. Şi ridică mâna în sus. Gura, împieliţaţilor! Vă fac o propunere!

— Gura, fraţilor, spuse Elegantul. Omul vine c-o propunere. S-o ascultăm.

Ivan, Elegantul şi alţi câţiva draci trecură mai deoparte şi începură să discute între ei. Ivan le spunea ceva cu jumătate glas, aruncând în răstimpuri câte-o privire spre străjerul din poarta mănăstirii. Ceilalţi se uitau şi ei, când şi când, într-acolo.

În dreptul străjerului, fata şi chitariştii continuau să facă „de cart”, doar că acum zgripţuroaica începuse să cânte cântecelul ironic „Şi vrei să spui că eşti bărbat?” Cânta schiţând totodată paşi mărunţi de dans.

— Totuşi nu sunt prea convins, zise la un moment dat Elegantul. Deşi... îm? Ce ziceţi?

— Ar trebui verificat, dădură glas şi ceilalţi. Chestia nu-i lipsită de logică.

— Aşa e, s-o verificăm. Nu-i deloc lipsită de logică.

— Bine. Hai s-o verificăm, i se adresă Elegantul adjunctului său. Chestia, într-adevăr, nu-i lipsită de logică. Dacă ţine, atunci o să-i dăm lui Ivan ca însoţitor un drac de-

[21] O cupă enormă pe care erau puşi s-o bea drept „pedeapsă“ curtenii lui Petru I, care a şi iniţiat acest obicei.

al nostru şi ăla o să facă în aşa fel ca Ivan să fie primit de înțelept în audiență. Să ştii, băiete, că la înțelept se ajunge foarte greu.

— Numai să fie o treabă cinstită, zise Ivan. Dacă înțeleptul n-o să mă primească, atunci să ştiți că-l iau pe dracul vostru... uite cu mâinile astea, şi...

— Gura, Ivane, zise Elegantul. Fără cuvinte de prisos. Totul o să fie O.K. Maestre, ai nevoie de ceva? i se adresă el adjunctului.

— Da. De datele biografice ale străjerului, zise acesta. Adică, unde s-a născut, cine-i sunt părinții... Şi pe urmă de încă o consultație din partea lui Ivan.

— Cartoteca, porunci laconic Elegantul.

Doi draci plecară în goană undeva, iar Elegantul îşi petrecu brațul pe după umerii lui Ivan şi începură amândoi să se plimbe încolo şi încoace, discutind între ei, cu glasul pe jumătate.

Cei doi draci reveniră cu datele. Unul dintre ei raportă:

— E din Siberia. Părinții - țărani.

Elegantul, Ivan şi maestrul ținură o scurtă consfătuire.

— Precis? întrebă la un moment dat Elegantul.

— Cum te văd şi mă vezi, răspunse Ivan. Să-mi plesnească buricu'!

— Maestre?

— Mai sunt... două minute şi jumătate, răspunse maestrul, privindu-şi ceasul.

— Putem începe.

Maestrul şi, împreună cu el, alți şase draci - trei de sex feminin şi încă trei de sex masculin - se aşezară pe iarbă în apropiere şi începură să-şi acordeze instrumentele. Curând şi le acordară... Chiar atunci maestrul le făcu semn şi cei şase glăsuiră în cor:

Prin aspra Baikalului stepă,
Ce aur ascunde sub nea,
De traista grea şi de soartă Strivit, un drumeț şchiopăta.

Aici va trebui să ne întrerupem narațiunea şi, atât cât ne

va sta în putință, să ne cufundăm în lumea acestui cântec. Era o lume fermecată, plină de omenie şi de tristețe. Sunetele cântecului, deloc stridente, însă, chiar de la început, viguroase şi pure, avură darul să te pătrundă până-n adâncul sufletului. Întregul sabat dimprejur păru că se depărtează undeva, spre zări neştiute; diavolii, mai ales cei care cântau, se prefăcură deodată în nişte ființe minunat de frumoase, inteligente ş: bune; păru că sensul adevărat al existenței lor nu mai consta în petreceri dezmățate şi în tărăboi, ci în dragoste şi milă.

Pe mal se opreşte drumețul,

Îşi ia un caic de pescar Şi despre sătucul lui zice Un cântec duios şi amar.

Ah, cum cântau cei şase! Cum mai cântau, bestiile! Străjerul îşi sprijini sulița de poartă şi încremeni, ascultându-i. Ochii i se umplură de lacrimi, ba chiar păru năucit. Ai fi zis că nici nu mai ştie pe ce lume se află.

Lăsând şi Baikalul în urmă, îşi vede măicuța în drum.

Ajuns-am! Sunt bine tătuca Şi bunul meu frate, acum?

Străjerul veni la cei ce cântau, se aşeză, îşi îngropă obrazul în palme şi începu să se legene într-o parte şi-n alta.

— M-mh! zise el.

Iar pe poarta lăsată vraişte pătrunseră dracii.

Iar cântecul curgea, îți sfâşia inima, nimicea deşertăciunea şi mărunțişurile vieții, chema spre necuprinsul zării, spre libertate.

Şi dracii intrau, intrau puhoi pe poarta lăsată vraişte.

Străjerului îi fu adusă o cupă uriaşă... Fără a mai sta pe gânduri, o dădu peste cap, o izbi apoi de pământ, îşi lăsă dintr-o mişcare capul în palme şi zise iar:

— M-mh!

Tătîne-tu zace în groapă,
În recele umed mormânt.
Ți-e dus la Sibir frățiorul,
Din grele cătuşe sunând.

Străjerul îşi trase una cu pumnul peste genunchi, înălță

fruntea şi lacrimile îi şiroiră pe obraz.

Ți-c dus la Sibir frățiorul,

Din grele cătuşe sunând, cânta el cu o voce tremurată. Ah, viață, viață, oare în vis te-am visat? Trageți-i, măi, o „Kamarinskaia” [22]! Ducă-se totu’ la naiba, arză-n foc să arză! Aduceți votcă!

— Nu se poate, omule, nu se poate, îi zise cu viclenie maestrul. Că te-mbeți şi uiți de toate.

— Cine, eu?! răcni străjerul. Şi-l înşfăcă pe maestru de piept. Care-i ăla care vrea să mă-nvețe minte?! Tu, bărbosule?! Păi te pun cu crăcii la ceafă, putoare! Oale şi ulcele vă fac pe toți!

— De ce s-or fi înnebunind ăştia după oale şi ulcele? se miră Elegantul. Când unul zice că ne face oale şi ulcele, când altul... Ce fel de oale ai mata în vedere, stimabile? i se adresă el străjerului.

— Zât! făcu străjerul. Ziceți, mă, „Kamarinskaia”!

— Cântați-i „Kamarinskaia”, le porunci muzicanților Elegantul.

— Votcă I răcni străjerul.

— Votcă, repetă Elegantul.

— Poate că votcă n-ar trebui? zise prefăcutul de maestru. O să-i facă rău.

— Ba trebuie! Elegantul ridică tonul. O să-i facă bine.

— Prieten drag! urlă străjerul. Vino să te pup!

— Vin! dădu glas Elegantul. Să vezi acuşi ce ne-mbătăm! Şi pe toți ăştia oale şi ulcele îi facem! Le arătăm noi!...

Ivan se uită mirat la dracii care-şi făceau de lucru în jurul străjerului. Cel mai mult îl uimise Elegantul.

— Hei, ce te-ai îmbățoşat aşa? îi strigă în cele din urmă.

— Zât! se oțărî Elegantul. Că te fac acuşi numa' oale şi ulcele...

— Cum, cum? întrebă pe un ton amenințător Ivan. Şi se ridică în picioare. Pe cine vrei să faci, mă, oale şi ulcele? Ia mai zi o dată.

---

[22] Dans popular rusesc.

— Da' tu la cine ridici coada? i se adresă pe acelaşi ton namila aceea de străjer. La prietenul meu? Vezi că acuşi fac langhet din tine!

— Iar langhet? făcu Ivan, rămânând locului. Măi, fir-aş să fiu I...

— Ziceți, mă, odată „Kamarinskaia" aia! se izmeni Elegantul. Să ne joace Ivan cu foc. Haide, Ivane, zi-i!

— Du-te, mă, la dracu! se zborşi Ivan. N-ai decât s-o joci tu... uite, cu prietenul tău împreună.

— Atunci nu-l mai trimit pe dracul nostru cu tine, zise Elegantul. Şi-l ațінti cu răutate pe Ivan. Pricepi? Ai să ajungi la înțelept când mi-oi vedea eu ceafa. N-ai să mai ajungi acolo cât îi hăul!

— Fir-ai tu să fii de lepădătură a iadului! gâfâi plin de mânie Ivan. Păi cum vine asta, mă? Păi se poate? N-ai în tine pic de ruşine? Aşa ne-a fost vorba? Păi eu am intrat, mă, în păcat: v-am învățat cum să pătrundeți în mănăstire!

— Pentru ultima dată te-ntreb: joci sau nu joci?

— O, blesteme grele! gemu Ivan. Ce-o fi cu asta, măiculiță, pe capul meu? De ce-oi fi meritat eu chinul ăsta amarnic?

— Ziceți, mă, „Kamarinskaia", le porunci muzicanților Elegantul. Dați-i drumul!

Chitariştii atacară „Kamarinskaia". Şi Ivan porni roată, cu mâinile spânzurând, tropotind mărunt din opincuțe. Juca şi plângea. Plângea şi juca.

— Of, patalama, patalama, exclamă el cu ciudă şi amărăciune. Tare scump te plătesc eu pe tine! Nici că se poate mai scump \ Of, patalama, patalama!...

Şi iată, în sfârşit, cancelaria înțeleptului. Ho-ho cancelarie! Aşa cancelarie să tot stai să cauți. De n-ar fi fost dracul cu el, Ivan s-ar fi rătăcit pe-acolo fără doar şi poate. A fost dracul grozav de binevenit. Umblară ei şi aşa destulă vreme de-a lungul a zeci şi zeci de scări şi coridoare, până ce ajunseră, în sfârşit, la biroul înțeleptului.

— Eu te las aici, o clipă, îi zise lui Ivan diavolul, după ce intrară amândoi în anticameră. Şezi uite colo, pe scaun. Mă-

ntorc numaidecât. Şi dispăru pe uşă.

Ivan se uită primprejur.

În anticameră se afla o tânără secretară, semănînd leit cu bibliotecara lui Ivan, doar că avea părul de altă culoare şi-i zicea Milka. (Pe bibliotecară o chema Galka.) Secretara bătea la maşină şi vorbea în acelaşi timp la două telefoane.

— Vai, păi asta-i o tută! zicea într-unul din receptoare, zâmbind cu viclenie. Nu-ți aduci aminte? Când am fost atunci la Morgunovi în vizită, se-m popoțonase c-o rochie galbenă, de sclipea pe ea, nu alta. Ce-o fi vrut să simbolizeze: poate un snop de paie? Da' nici nu merită, dragule, să-ți bați capul! Nici nu merită să-ți bați capul!

Şi îndată - în celălalt receptor:

— Nu-i în birou. Nu ştiu când rev... Şi vă rog fără ton, fără ton. E a cincea oară când vă spun că lipseşte. Nu ştiu.

— La ce oră ai ajuns, dragule, acolo? La unşpe? La marele țanc? Foarte interesant!... Şi dumneaei a venit singură? S-o fi dat la tine, aşa-i?

— Adineaori v-am spus foarte cla... Şi vă rog fără ton, fără ton. Nu ştiu.

Ivan îşi aduse aminte că atunci când bibliotecara lor voia să afle dacă şeful prietenei sale e la birou, o întreba la telefon cam aşa: „ştabul tău e la coteț?" Şi-o întrebă pe Milka la fel:

— Ia ascultă: la coteț ți-i ştabu'?

Milka îi aruncă o privire piezişă:

— 'Mneața ce doreşti?

— Păi vreau să ştiu când...

— În ce problemă?

— I-mi trebuieşte o patalama cum că...

— Luni, şi miercuri, nouă, unşpe.

— Păi eu... Ivan voia să spună că patalamaua îi trebuie până la cel de-al treilea cântat al cocoşilor.

Milka însă turui din nou:

— Luni şi miercuri, de la ora nouă, la unşpe. Eşti greu de cap?

— Asta chiar că-i tută, îşi zise Ivan lui însuşi, cu glas tare.

Se ridică de pe scaun şi se plimbă, în voie, prin anticameră. Aş zice chiar că-i o pupăză. Vorba Galkăi noastre: „o fleică fără sare”, „o făzăniță corcită c-un Grundig”. Fii atentă, i se adresă el secretarei, îți pun o-ntrebare cheie: ai ajuns să aştepți pețitori? Şi-ți răspund tot eu: da, îi aştepți. Să-ți pice, vorba ceea, la marele țanc. Ivan începuse să ia avânt. Da’ ia uită-te la tine, puicuțo: unde ți-s, mă rog, bujorii din obrăjori? în halu' ăsta vrei tu să te măriți? Ia întreabă-mă şi tu pe mine - că mie doar rni-e scris să umblu veşnic după însurătoare - ia pune-mi şi tu întrebarea: m-aş însura cu tine?

— Te-ai însura cu mine?

— Ba! spuse cu tărie Ivan.

Milka izbucni în râs şi bătu din palme.

— Vai, mai vreau! strigă ea. Mai vreau! Hai, te rog I

Ivan nu-nțelese ce mai vrea fata.

— Mai fă aşa frumos cum ai făcut.

— Aha, se dumiri Ivan. 'Mneața crezi că eu aş fi v-un muțunache? C-aş fi, aşa, un Vanea cu opinci? Vorba 'mneatale, unu’ greu de cap? Ei află, scumpo, că eu îs mai înțelept ca voi. Îs mai profund, mai aproape de popor. Eu exprim năzuințe, da’ voi ce exprimați? Pe dracu exprimați! Sunteți nişte gaițe, nişte sărace cu duhul. Eu am o esență în mine, da’ voi? Numa' dans şi cârpe. Şi tot dumneata-mi vorbeşti din vârfu’ buzelor? Păi când m-oi supăra, când oi lua o ghioagă!...

Milka râse iar cu hohote.

— Vai ce frumos faci! Mai vreau!

— Băgați de seamă c-o pățiți cu mine! răcni Ivan. O pățiți! Nu mă întărâtați, că v-arăt eu vouă!...

Chiar atunci năvăli în anticameră dracul care plecase mai adineaori. Pătrunse înăuntru şi-l auzi pe Ivan urlând la secretară.

— Vai, vai, vai, făcu el înspăimântat şi începu să-l împingă spre colțul încăperii. Ce-i cu tine, bre? Cin-ți-a dat voie la cuvânt? Of, of, of! Nu poți să lipseşti şi tu o clipă. A citit

dumnealui cam prea multe prefețe, o lămuri el pe secretară. Şezi, rogu-te, şi taci din gură, că intrăm mintenaş în audiență. Acuşi vine şi dumnealui... Să ştii că am aranjat totul: o să intrăm primii.

Nici n-apucă diavolul să-şi sfârşească vorba, că în anticameră intră glonț un ins mititel, cu părul alb. „0 fi însuşi înțeleptul!” îşi zise Ivan.

— Prostii, prostii, prostii, spuse repezit bătrînul, străbătând cu paşi mărunți încăperea. Vasilisa[23] n-a fost niciodată în ținutul Donului.

Dracul îşi plecă respectuos capul.

— Poftim. Intrați, zise înțeleptul, fără a se adresa cuiva anume. Şi dispăru pe uşa cabinetului.

— Haidem, îi făcu dracul semn lui Ivan. Vezi să nu te bagi şi acolo cu prefețele tale. Ce-o zice dumnealui, să zici şi tu la fel.

Înțeleptul alerga de colo, colo, prin cabinet. Cum se zice în popor, tuna şi fulgeră.

— De unde?! De unde-au scornit dumnealor treaba asta? întreba el pe cineva nevăzut şi-şi scutura pumnii. De unde?!

— Cin-te-a necăjit, tataie? îl întrebă Ivan cu compătimire în glas.

Înțeleptul se opri înaintea celor doi vizitatori.

— Ei? adresă el cu glas sever dracului o întrebare de neînțeles. L-ați tras pe sfoară pe Ivan?

— De ce puneți în felul ăsta problema? zise pe-un ton evaziv diavolul. De fapt ne propusesem mai demult să...

— Ce anume? Ce-ați căutat voi la mănăstire? Care vă e scopul?

— Lichidarea primitivismului, spuse cu fermitate dracul.

Înțeleptul îl amenință cu degetul.

— Vă l'accți de cap! Că doar cu baza teoretică sunteți în pom!...

— Ei nu, să vorbim serios... zâmbi diavolul la amenințarea deloc de temut a bătrânului. Îți face greață să te şi uiți la ei.

[23] Personaj din basmele populare ruseşti.

Numai la anteriile lor dacă ne-am gândi şi-ar fi destul.

— Vreți să umble cu jantilici ca ale voastre?

— De ce să umble cu jantilici? Nimeni nu le cere aşa ceva. Dar ați putea afirma cu mâna pe inimă că n-au rămas în mod iremediabil în urma vieții? O să-mi spuneți că mă refer la modă. Ei bine, da: mă refer la modă! Căci dacă toate corpurile cereşti îşi urmează orbitele lor prin spațiu, dumnealor, strict vorbind, nu prea şi-o urmează...

— Nu. Aici nu cred că e cazul să ne referim la modă, vorbi grav şi cu însuflețire bătrânul. Aici e cazul să vorbim despre o posibilă influență a tendințelor satano-extremiste asupra unor norme recunoscute ale moralei...

— Desigur! exclamă diavolul, privindu-l cu admirație pe înțelept. Şi, desigur, despre o posibilă influență pozitivă!...

— Orice fenomen, continuă fără să-l audă bătrânul, include în el două funcții: funcția motoare şi funcția inhibitoare. Totul constă în gradul de excitație al fiecăreia din aceste funcții. Dacă un excitant din afară ajunge la funcția motoare, tot fenomenul face un salt şi avansează; dacă excitantul ajunge la funcția inhibitoare, fenomenul, ca să zic aşa, se ghemuieşte şi se retrage în el însuşi. Înțeleptul îi privi pe cei doi. De obicei, lumea nu înțelege acest mecanism...

— Păi cum? Doar e o chestie foarte clară, zise dracul.

— Iar eu repet întruna, zise înțeleptul, țineți seama de existența acestor două funcții. Atenție la funcții I Atenție la funcții! Căci fiecare fenomen posedă, ca să zic aşa, două capete: unul zice „da”, celălalt zice „nu”.

— Eu am văzut un fenomen cu trei capete... încercă să intre în vorbă Ivan, dar ceilalți nu-l băgară în seamă.

— Lovind unul din capete, auzim „da”; lovindu-l pe celălalt, auzim „nu”. Înțeleptul îşi săltă brusc mâna în sus şi-l aținti cu degetul pe diavol. Voi pe care din ele l-ați lovit?

— L-am lovit pe cel care zice „da”, răspunse fără ezitare dracul.

Bătrânul lăsă mâna în jos.

— Luând în considerație posibilitățile potențiale ale

capetelor în cauză, reiese că acel cap care spune „da” e mai rezistent. Aşadar, e de aşteptat ca întreg fenomenul să facă un salt şi să avanseze. Poți să pleci. Şi vedeți ce faceți cu teoria!... Bătrânul îl amenință iar pe diavol cu degetul. V-ați cam lăsat pe tânjala. Băgați de seamă! Vin la voi şi vă rup urechile!...

Diavolul, dând repede din cap şi zâmbind larg, se dădu înapoi, spre uşă. O deschise cu dosul şi, arborând acelaşi zâmbet cuceritor, se strecură afară.

Ivan, rămas în cabinet, mai stătu o clipă nemişcat, apoi căzu în genunchi în fața înțeleptului.

— Tataie! exclamă el cu deznădejde în glas. Mare păcat am săvârşit! Eu am fost acela care i-am învățat pe necurați să intre-n mănăstire...

— Nu zău?... Da-ntîi scoală-te, scoală-te în picioare, porunci înțeleptul. Mie treburile astea nu-mi plac. Ridică-te.

Ivan se ridică.

— Ei, ia spune. Cum i-ai învățat? îi întrebă, zâmbind, bătrânul.

— Păi le-am zis să-i cânte străjerului ăluia de la poartă un cântec de-al lui. I-au mai cântat şi pîn-atunci de toate, însă omu' s-a ținut tare. Şi-atunci le-am zis: cântați-i, mă, unul de la el de-acasă, din ținutul lui de baştină... Şi i-au cântat...

— Ce i-au cântat?

— ”Balada Siberiei”.

Bătrânul râse.

— Hoțomanilor! exclamă el. Şi-au cântat frumos?

— Atât de frumos, atât de dulce, c-am simțit şi eu un nod în gât.

— Da’ tu ştii să cânți? îl întrebă repede înțeleptul.

— Mă mai pricep şi eu... Oleacă...

— Da’ de jucat, joci?

— Da’ de ce mă-ntrebi? zise cu bănuială în glas Ivan.

— Păi să vezi... Bătrânelul intră într-o vizibilă agitație. Să-ți spun o treabă! Am să te iau cu mine într-un loc. Ah, Vanea! Dac-ai şti ce ostenit mă simt uneori! Atât de ostenit,

încât m-apucă groaza c-am să cad din picioare şi n-am să mă mai scol. Şi bagă de seamă că nu încordarea-i de vină, ci ideile. Ideile care mă copleşesc.

În clipa aceea intră pe uşă Milka, secretara. Ținea în mâini o hârtie.

— Raportez, glăsui ea. Vulcanul „Dzidra” e gata să erupă.

— Aha! făcu bătrânul şi se apucă iar să alerge prin cabinet. Şi cum se manifestă? Au loc şocuri seismice?

— Exact: şocuri, temperatură ridicată în interiorul craterului, zgomote subterane.

— Aici putem face analogie cu o femeie gravidă, îşi stimulă ideile bătrânul Să luăm şocurile... Dincolo există şocuri? Există. Apoi temperatura din crater... Păi irascibilitatea femeii gravide, pofta ei de a sta la taclale, nu sunt altceva decât creşterea temperaturii din crater. Este? Şi-acum zgomotele... Bătrânul puse frâna ideilor sale şi-şi îndreptă arătătorul spre Milka. Ia spune-mi, care este definiția zgomotului?

Milka nu ştia.

— Ce este zgomotul? îl aținti bătrânul şi pe Ivan.

— Zgomotul?... Ivan râse. Păi zgomote sunt de tot soiul... Dacă, de pildă, îl face Ilia, e una, iar dacă îl face Sărmana Liza, e...

— Vulgarizezi, vulgarizezi, îl întrerupse bătrânul. Zgomotul este o vibrație a aerului.

— Păi când l-o pune Ilia să vibreze!... exclamă Ivan. Se fac geamurile țăndări!

— Vezi că-ți rup urechile! răcni bătrânelul. Ivan tăcu. Zgomotul să ştii că nu-i numai o vibrație mecanică, ci şi una... interioară. Există zgomote pe care urechea omenească nici nu le poate percepe...

— Urechea nu, da’... nu izbuti să tacă Ivan, însă bătrânelul îl opri cu o privire severă.

— Chiar vrei să te iau de urechi?

— Nu mă lua, tataie, zise Ivan. N-am să mai fac.

— Să continuăm. Deci, toți cei trei factori ai importantei

noastre analogii sunt de față. Concluzia? Concluzia: să erupă. Bătrânelul îşi ațintí cu arătătorul secretara. Chiar aşa să şi notezi.

Milka, secretară, se execută. Şi ieşi pe uşă.

— Sunt ostenit, Vanea, băiete, reluă bătrânelul, ca şi când nu l-ar fi întrerupt nimeni. Atât sunt de ostenit, încât am uneori impresia că - gata, s-a isprăvit, n-am să mai pot pune nici o rezoluție. Dar iată că vine câte-un moment şi iar încep să le înşir. Câte şapte sute, câte opt sute de rezoluții pe zi. Tocmai de-aceea îmi şi vine câteodată... Bătrânelul scoase un râs subțirel, ştrengăresc, îmi şi vine câteodată să ciupesc... un ceas, două, de odihnă... sau mai ştiu eu ce altceva!... Şi-atunci iau o nouă decizie... decizia opt sute unu: pauză! Se află pe-aici, prin apropiere, o crăiasă, de-i zice Nesmeiana[24]. Într-acolo o să ne şi repezim amândoi.

În cabinet intră din nou Milka, secretara.

— Motanul siamez Tişka a sărit de la etajul opt.

— Şi-a murit?

— A murit.

Bătrânelul căzu pe gânduri.

— Notează, porunci el apoi. Motanul Tişka şi-a pierdut răbdarea.

— Asta-i tot? întrebă secretara.

— Tot. A cita rezoluție e pe ziua de astăzi?

— A şapte sute patruzeci şi opta.

— Basta. Pauză.

Milka, secretară, dădu din cap. Şi ieşi pe uşă.

— Direcția crăiasa, băiete! exclamă, uşurat, înțeleptul. Să vezi acuşi ce-o s-o mai distrăm! Să vezi ce-o s-o mai înveselim! Păcătuim în felul ăsta, fireşte, păcătuim, dar... îm? Ce zici?

— Ce să zic? Doar să mă pot întoarce acasă până or cânta cocoşii a treia oară. Că mai am de mers, slavă Domnului.

— Las' că ai timp. Şi zici că intrăm în păcat? Ai dreptate, ai

---

24 Crăiasa Nesmeiana — Crăiasa care nu rîde (personaj din basmele populare ruseşti).

dreptate. Nu se cuvine. Îi păcat mare, aşa-i?

— Ți-am vorbit de alt păcat, tataie. I-am lăsat pe diavoli să intre în mănăstire, ăsta-i păcatu' meu. Şi ce păcat!

Bătrânelul medită din nou.

— Pe diavoli? M-da, zise el cam enigmatic. Totul însă nu-i chiar aşa de simplu, dragul meu, nu-i chiar aşa de simplu cum ți se pare. Da' de motan ce zici? îm ? De siamezul ăla? Bâldâbâc, de la etajul opt I Ei, hai să mergem.

Nesmeiana simțea că plictiseala îi trezeşte în suflet o mie de simțăminte feroce.

Un timp, stătuse culcată fără să facă nimic. Stătuse cât stătuse şi deodată scoase un urlet.

— Mă spânzur! declară ea.

Primprejur se mai aflau o seamă de tineri: flăcăi şi fete. Stăteau şi ei culcați, în costume de baie, printre ficuşi, şi se bronzau la lămpile cu raze ultraviolete. La rândul lor, se plictiseau de moarte.

— Mă spînzu-ur! răcni din nou Nesmeiana. Nu mai po-ot!

Tinerii îşi opriră tranzistoarele.

— N-ai decât, zise unul dintre ei. Să-ți fie de bine.

— Du-te şi adă-mi o frânghie, îl rugă ea.

Tânărul cu pricina mai stătu o vreme culcat, apoi se ridică alene în capul oaselor.

— Ai să mai vrei, pe urmă, şi-o scară? zise el. După aia să-ți caut şi-un cârlig? Mai bine îți dau una peste bot.

— Las-o-n pace, i se adresară alții. Las-o să se spânzure. Ne mai distrăm şi noi.

Una din fete se ridică şi aduse o frânghie. Flăcăul de adineaori aduse, la rândul lui, o scară şio puse sub lustra din tavan.

— Dă jos lustra, îi sugeră cineva.

— N-ai decât s-o dai tu, se oțărî flăcăul.

Celălalt se ridică de jos şi se sui pe scară să desprindă lustra. Încetul cu încetul se puseră în mişcare cu toții. Îşi găsiseră o ocupație.

— Frânghia trebuie unsă cu săpun.

— M-da, cam aşa se obişnuieşte... Da' unde-i săpunul?
Se duseră să caute un săpun.
— Ați găsit, mă, săpunul?
— Am găsit, dă-i de rufe... Merge?
— Cum să nu meargă? Ia smuciți de frânghie. N-o să se rupă?
— Cât tragi la cântar, Alka? (Alka îi zicea Nesmeianei.) Câte chile ai?
— Optzeci.
— Nu se rupe. Dă-ți-o cu săpun.
Săpuniră frânghia, îi făcură un laț la capăt, o legară cu celălalt de cârligul din tavan. Se dădură jos de pe scară.
— Haide, Alka.
Alka-Nesmeiana se ridică alene... trase un căscat şi se cățără pe scară. Ajunse sus.
— Rosteşte-ți ultimul cuvânt, îi sugeră cineva.
— Vai, da' nu e cazul! protestară ceilalți.
— Nu mai e cazul, Alka. Nu-l mai rosti.
— Chiar că asta ne mai lipsea!
— Taci, Alka, din gură! Lasă vorbele. Mai bine cântă-ne ceva.
— N-am de gând nici să cânt şi nici să vorbesc, zise Alka.
— Ei bravo. Pune-atunci mâna pe frânghie.
Alka îşi puse lațul de gât. Stătu aşa câteva clipe.
— Dă-i un picior la scară.
Alka însă se aşeză fără veste pe treapta de sus şi scoase iar un urlet.
— Mă plictiseşte şi treaba asta-a! făcu ca pe un ton cântător, sau poate, dimpotrivă, pe-un ton plîngăreț.
Ceilalți o aprobară.
— Are dreptate.
— Nu-i nimic nou: s-a mai văzut de-o mie de ori.
— Şi-i şi o chestie patologică!
— Naturalism sută la sulă!
Chiar atunci intrară pe uşă Înțeleptul împreună cu Ivan.
— Ei poftim: uită-te la dumnealor, făcu bătrînelul,

chicotind şi frecându-şi palmele. Mor cu toții de plictiseală. Nu-i aşa, copii? li se adresă el celor din jur. Ați încercat, fireşte, toate mijloacele ca să scăpați de plictiseală şi n-ați ajuns la nici un rezultat. Este? Ce zici, Nesmeianuşka?

— Mi-ai promis data trecută c-ai să născoceşti ceva, se izmeni ea din vârful scării

— Şi-am născocit I exclamă vesel bătrânelul. Ți-am promis şi-am născocit! Dumneavoastră, domnii mei, căutând o aşa-zisă veselie, ați uitat cu totul de popor. Şi totuşi poporul n-a cunoscut nicicând plictiseala. Poporul a râs! A ştiut să râdă! Au existat momente în istorie când poporul a alungat cu ajutorul risului oştiri întregi de pe pământul patriei. Oştirile împresurau zidurile cetăților, iar de după ziduri izbucneau deodată uriaşe hohote de râs,

Duşmanii îşi pierdeau cumpătul şi o luau la sănătoasa. Trebuie să studiați istoria, dragii mei. Căci, mă rog... suntem oameni subțiri, spirituali, dar... propria noastră istorie nu ne-o cunoaştem. Ce zici, Nesmeianuşka, am sau n-am dreptaie?

— Da' ce zici c-ai născocit? îl întrebă crăiasa.

— Ce-am născocit? Păi m-am întors cu fața la popor! rosti, nu fără patos, bătrânelul. Cu fața la popor, porumbițo! Ia spune-mi, Vanea, ce vrei să le cântăm?

— Mie mi-e nu ştiu cum, zise Ivan, când îi văd pe ăştia în pielea goală. Măcar să-şi pună ceva pe ei.

Tinerii însă nu-l băgară în seamă, iar bătrânelul chicoti cu îngăduință, vrând să arate că nici el nu-i încântat de asemenea concepții medievale despre pudoare.

— Vanea, să ştii că... Mă rog, să zicem că asta nu ne priveşte. Treaba noastră e să cântăm şi să jucăm? Ia aduceți o balalaică.

Fu adusă o balalaică.

Ivan o prinse în mâini. Zdrăngăni la ea, acordând-o... Ieşi apoi pe uşă... Şi deodată năvăli în odaie - cu chiote şi fluierături - zicând în gura mare o „ceastuşkă” [25]

Ah, scumpa mea,

---

[25] Strigătură populară rusească.

Legănata mea,
Umblă şi îşi leagănă...

— O-o! făcură cu deznădejde în glas tinerii, laolaltă cu Nesmeiana. Asta ne mai lipsea! Isprăviți odată...

— Las-o moartă, Vanea.

— M-da, făcu bătrânelul. Cum ziceau negustorii, „marfa asta n-are cătare':. Să-ncercăm altceva. U11 joc să vă-nnebunească! Zi-i, Vanea!

— Ia mai du-te la dracu 1 se înfurie Ivan. Ce sunt eu pentru tine? Paiață ? Doar îi vezi că nu se veseleşte nici unul. Şi nici mie nu-mi arde de-aşa ceva.

— Zău? Da' cu patalamaua cum rămâne? întrebă pe-un ton amenințător bătrânul. Îm? Cu patalamaua aceea, la care râvneşti atâta? Doar trebuie s-o şi meriți?

— Ai întors-o, tataie? Frumos îți şade, n-am ce zice.

— Păi cum? Ai uitat cum ne-a fost înțelegerea?

— Nu-i vezi că nu fac pic de haz? Măcar să fi făcut câtuşi de cât, dar aşa... Mi-e şi ruşine, pe cuvânt.

— Lasă omul în pace, îi zise bătrânelului Nesmeiana.

— Haide, întocmeşte-mi patalamaua, reluă iritat Ivan. Că şi aşa am pierdut atâta vreme. Mi-e că nici n-am să ajung la timp. Cocoşii au cântat prima oară hă-hăt de când!... Acuş-or cânta şi-a doua oară, iar până or da glas şi-a treia oară, trebuie să fiu acasă. Te gândeşti cita cale mai am de făcut?

Bătrânelul însă ținea morțiş să-nveselească tineretul. Şi se hotărî să recurgă la un procedeu foarte urât: îşi puse în gând, adică, să-l facă pe Ivan de râs. Atât de mult dorea păcătosul acela bătrân să-i facă în voie „crăiesei” sale, atât de tare îl apucaseră năbădăile. Iar pe lângă asta, îl întărâtase şi idcca că nu izbuteşte deloc să înveselească turma aceia de berbeci plictisiți.

— Patalamaua? întrebă el, făcîr.id-o pe prostul. Care patalama?

— Bună ziua! exclamă Ivan. De câte ori să ți-o spun?

— Am uitat. Mai zi o dată.

— Cum că sunt deştept

— A! „îşi aminti” bătrmelul, încercând în continuare să atragă tineretul în această distracție atât de urâtă. Da, da, îmi aduc aminte. Ai nevoie de-o patalama cum că eşti deştept! Bine, dar cum aş putea eu să-ți dau o asemenea patalama? Ia spune

— Păi, n-ai ştampila la 'mneatale?

— Ba da, am ştampilă. Da’ de unde pot să ştiu dacă eşti deştept sau prost? Eu să-ți dau patalamaua cum că eşti deştept, iar tu, în realitate, să fii prostul proştilor? Cum o să se numească treaba asta? O să se numească fals în actc publice. Şi eu nu mă pot preta la aşa ceva. Ca să-ți dau totuşi o patalama, va trebui să-mi răspunzi mai întâi la trei întrebări. Izbuteşti s-o faci - îți dau patalamaua, nu izbuteşti - treaba matale.

— Fie şi aşa, zise fără chef Ivan. Deşi în toate prefețele stă scris că nu silit prost câtuşi de puțin.

— Prefețele sunt scrise de.,. Ştii de către cine sunt scrise prefețele?

— Asta ce-o fi? Prima dumitale întrebare?

— Nu, nu. Asta încă nu-i o întrebare. Asta-i doar aşa, o remarcă... Prima mea întrebare este următoarea: ce-a spus Adam când Dumnezeu i-a scos o coastă şi-a creat-o pe Eva? Ce i-a spus în clipa aceea Adam lui Dumnezeu? Bătrlnelul zâmbi şi trase cu ochiul la „crăiasa” lui şi la ceilalți tineri din jur: încerca să-şi dea seama cam cum i-a fost primită ideea cu întrebările. În ceea ce-l priveşte pe el însuşi, părea foarte mulțumit. Ei, ia spune. Cam ce i-a spus Adam lui Dumnezeu?

— Nu-i nici asta o treabă amuzantă, făcu deodată Nesmeiana. E un banc tâmpit. O glumă nesărată.

— Aşa e. Numai copiii de la grădiniță fac bancuri dintr-astea, glăsuiră şi ceilalți.

— Chiar că-i idioțenie. Ce-o fi spus ăla? „Tu ai creat-o, tu să şi trăieşti cu ea”?

Bătrânelul râse mieros şi-l împunse cu arătătorul pe cel care vorbise.

— Eşti foarte aproape de adevăr, tinere!... Foarte aproape.

— Ar fi putut să-i zică şi altceva, mai cu haz.

— Stați nițel... Stați nițel... se agită bătrânelul. Să vedem ce-o să ne spună Ivan. Ia zi, Ivane, ce-a spus, oare, Adam?

— Da' pot să-ți pun şi eu o întrebare? zise fără veste Ivan. Că după aceea..

— Nu, nu. Mai întâi răspunde-mi ce-a zis...

— Ba nu, lasă-l să-ți pună el întrebarea, îl întrerupse Nesmeiana. Zi-i, Vanea.

— Păi ce-ntrebare ar putea el să-mi pună? Cât costă un sac de ovăz în târg?

— Întreabă-l, Vanea. Întreabă-l, Vanea. Vanea, întreabă-l. Întrea-abă-l, Vanea!

— Ei, ei! Ați început să vă cam prostiți. Bine, Vanea, întreabă-mă.

— Spune-mi, rogu-te, din ce pricină ai 'mneatale o coastă în plus? Şi Ivan, imitându-l pe bătrânel, îl aținti cu arătătorul.

— Cum adică o coastă în plus? îşi pierdu acesta cumpătul.

— Nici un „cum adică”. Răspunde-i la întrebare, se vădi brusc interesată Nesmeiana. Şi de ce, mă rog, nu mi-ai spus pân-acum treaba asta?

— Interesant, interesant, intervenim şi ceilalți. O coastă în plus? Curioasă treabă!

— Care va să zică, de-aici i se trage înțelepciunea ț

— Vai ce interesant!

— Arată-ne-o şi nouă! Te rugăm!

Tinerii începură să-l împresoare.

— Stați, stați, făcu, speriat, bătrînclul. Păi se poate? Ce fel de glume sunt astea? Vă luați după ce zice prostovanul?

Tinerii însă strângeau tot mai mult cercul în jurul lui. Unii îl apucaseră de haină, alții îl trăgeau de pantaloni. Nu mai era vorba de-o glumă: se vedea cât de colo că-şi puseseră în gând să-l dezbrace cu totul.

— Auzi dumneata: să nici nu pomeneşti de-o asemenea însuşire! Păi se poate?

— Țineți, mă', haina, țineți haina! E cam greu să dai de coasta aia!

— Isprăviți odată! răcni bătrânelul, încercând din răsputeri să scape de cei ce 1 luaseră în primire, dar nefăcând prin asta decât să-i întărite şi mai tare. Nu vă mai bateți joc! Aici nu-i nimic de râs, nu vă dați seama? Nu-i câtuşi de puțin o chestie umoristică. A făcut Ivan o glumă, iar voi... Spune-le, Ivane, c-ai glumit!

— Cred c-am şi dat de ea \... Cămaşa mă mai împiedică, mormăia unul din tineri, voinic cât un munte, sucindu-l pe bătrânel pe-o parte şi pe aita. Uite-l că poartă şi maiou. Ba nu, ăsta nu-i maiou. Sunt lenjuri dintr-alea călduroase. Sintetice. Medicale. Țineți, mă, cămaşa...

Înțeleptul fu dezbrăcat de haină şi de pantaloni... Apoi şi de cămaşă. Nu mai rămaseră pe el decât lenjurile acelea groase.

— Ăsta-i huliganism! răcnea el întruna. N-aveți pic de umor! Când râde omul? Râde atunci când unui fenomen îi sunt denaturate atât scopul, cât şi mijloacele prin care el se realizează. Când are loc, adică, o deviere de la normă...

Flăcăul cel cât un munte îl bătu uşurel peste pântecul rotunjor.

— Păi asta ce-i? Nu-d o deviere?

— Ia mâna! urlă bătrânelul. Tâmpiților! Idioți ce sunteți!... Habar n-aveți de ceea ce înseamnă o treabă hazlie!... Cretinilor! Trântorilor!

Tocmai atunci insă cineva se apucă să-l gâdile. Bătrânelul nu-şi putu stăpâni râsul, se strădui din nou să scape din încercuire, dar turma aceea de tăuraşi şi vițele era de neclintit.

— De ce ai încercat mătăluță să ne ascunzi povestea asta cu coasta? îm ? Ia spune.

— Care coastă, frate? Văleu, ha-ha-ha! Ce fel de coastă? Ha-ha-ha!... Vai, nu mai pot!... Păi nu vedeți că... Ha-ha-ha! Nu vedeți că... Ha-ha-ha!...

— Lăsați-l, mă, să vorbească.

— Nu vedeți că sunteți nişte primitivi? Ăsta-i umor din epoca de piatră! E o tâmpenie totul, începând cu coasta mea şi terminând cu strădania voastră... Ha-ha-ha! O-o-o! în clipa următoare, bătrânelul nu se mai putu abține şi... trase un pârț. Un pârț din acela, bătrânesc, leşinat, de care el însuşi se ânfricoşă, tresărind şi ghemuindu-se fâstâcit. Cât despre tineri, aceştia - măi-măi să-şi dea duhul. Acum le venise lor rândul să râdă. Dar ce râs! Se ținură de burtă, se tăvăliră pe jos. Nesmeiana se clătina primejdios în vârful scării, voia să coboare de acolo, dar de-atâta râs nu izbutea să facă nici o mişcare. Ivan se cățără pe trepte şi-o prinse în brațe. Coborî şi-o cfilcă alături de ceilalți - să râdă în voie. Cât despre el, se-apucă să caute pantalonii bătrânului, îi găsi şi-ncepu să-i scotocească prin buzunare. Găsi în cele din urmă ceea ce ciu ta: ştampila. Şi puse mâna pe ea.

— Voi distrați-vă mai departe, le zise celor din jur, că eu am plecat.

— De ce-mi iei ştampila? îi zise cu glas jalnic bătrânelul. Stai să-ți întocmesc patalamaua.

— Ba nu. De-acu-ncolo am să întocmesc eu patalamale, tataie. La toți de-a rândul... Şi porni spre uşă. Rămâneți cu bine.

— Asta se cheamă înşelăciune, T.vane, zise înțeleptul. Se cheamă act de violență.

— Ba deloc. Ivan făcu şi el un gest jplin de emfază. Act de violența-i atunci când îi tragi cuiva una peste bot.

— Vezi că acuşi emit o rezoluție! îl amenință bătrânul. Vă arăt eu vouă, tuturor!

— Nu ține, tataie! strigă cineva din grupul celor tineri. N-ai decât s-o emiți.

— Ah, iubitule! înălță brațele a implorare Nesmeiana. Emite-o, rogu-te! Arată-ne ce poți!

— Bine. Emit următoarea decizie! făcu pe-un ton solemn înțeleptul. Humorul în cauză al colectivului de proşti în cauză se consideră a fi banal, inoportun şi animalic, şi-n consecință i |Se ia dreptul de a se mai exprima calitatea denumită în

continuare: haz. Punct. Totodată, micuța mea scăpare survenită inopinat se consideră a fi nulă şi neavenită...

Şi izbucni fără veste o muzică de vis... Răsună şi un cor de glasuri însuflețite. Părea un cor în mişcare, cântăreții fiind prinşi, ai zice, într-un joc săltăreț.

0 cântare dntr-aia, diavolească:

Aliluia - hop!
Una-două - hop!
Lugu-lugu.
Lugu-lugu.
Aliluia-a!
Aliluia-a!
Nerom lua, pornind cu zor Peste blândul cel popor,
Şerlac fain.
Şerlac fain.
Aliluia-a!
Aliluia-a!
Hai noroc,
Cu ranga - poc I Sub un gard,
Sub un ocol,
Ne-om distra.
Ne-om distra.
Aliluia-a!
Aliluia-a!

De unde o fi răsunând muzica asta de vis? Unde-or fi cei ce se pricep să se bucure astfel? Ehehei! Păi la mănăstire, frățioare! Sunt diavolii. I-au dat afară de-acolo pe toți călugării, şi-acum se veselesc în voie.

Când Ivan al nostru ajunse din nou în dreptul sihăstriei, trecuse demult de miezul nopții. Deasupra pădurii, aproape de tot, spânzura luna. În poarta mănăstirii sta acum de strajă un diavol. Cât despre călugări, aceştia se cățăraseiă în vârful gardului şi se uitau ce se petrece în sihăstrie. Dezlănțuirea diavolilor era tocmai în toi: alcătuiseră o procesiune şi înaintau țopăind şi cântând cât îi ținea gura. Cântarea lor răsuna până hăt, departe.

Lui Ivan i se făcu milă de călugări. Venind însă mai aproape, îi văzu că dau din umeri în ritmul muzicii diavoleşti. Ba chiar tropotesc uşurel şi din picioare. Numai câţiva din ei - mai ales cei mai vârstnici - şedeau jos, pe pământ, şi clătinau cu amărăciune din cap... Dar şi aici se vădea o treabă ciudată: deşi clătinau din cap a tristeţe, totuşi o făceau şi ei în ritmul cântării. Ba chiar însuşi Ivan stătu cât stătu în loc, iar apoi, aproape fără să vrea, începu şi el să dea din umeri şi să tropăie dintr-un picior, parcă ar fi fost, vorba ceea, cuprins de mîncărime.

Dar iată că ţipetele şi cînteccle din cuprinsul mănăstirii se potoliră: pesemne că diavolii osteniseră şi se opriseră să mai răsufle. Călugării se dădură şi ei jos de pe gard... Când, deodată, ieşi dintr-un şanţ fostul străjer al mănăstirii şi, mort de beat ce era, se duse să-şi ia în primire postul de adineaori.

— Marş potaie! îi zise diavolului din poartă. Cum ai ajuns aici?

Diavolul-străjer zâmbi cu îngăduinţă.

— Hai, du-te, nene, du-tc şi te culcă. Ia-o din loc.

— Cu-um?! făcu uluit monahul. Cu ce drept m-alungi, nemernicule? Cin-te-a adus aici?

Du-te şi te culcă, îţi zic. După ce te-i trezi, îţi spun eu ce drepturi ai. Plcacă, 11-auzi?

Călugărul încercă să se repeadă spre diavol, dar acesta îl împunse, destul de hotărât, cu suliţa.

— Pleacă, ţi-am spus! Se-mbată ăştia şi fac pe nebunii... N-auzi că n-ai voie să te apropii! Citeşte colo ce scrie în instrucţiune: nu se permite accesul nimănui, decât la zece metri distanţă de poartă.

— Fir-ai tu să fii de pocitanie! se apucă să înjure călugărul. Fir-ai tu să fii de lepădătură căprească! Bine, bine... Las' că mi-oi veni eu în fire 1 Ţi-oi arăta eu ţie instrucţiune! Te spânzur pe tine de poartă, în locul ei!

— Nici să te exprimi în halul ăsta ru-i voie, îi zise cu severitate diavolul. Că te-nhaţ acuş şi te bag unde ştiu eu, să te exprimi acolo cât pofteşti. Se exprimă dumnealui!... Las' că

ți-oi exprima eu câteva, cu asta pe spinare... Pleacă d-aici până nu te-am... Pleacă, n-auzi?! Yelniță ambulantă ce ești! Pleacă!

— Măi, Agathanghele! ÎI strigară pe călugăr ceilalți monahi. Pleacă, mă, de acolo. Că cine știe ce mai pățești. Pleacă, să nu dai de belea.

Agathanghel porni, clătinându-se, către ai săi. Și-ncepu să cânte din nou cu glasul lui ca din butoi:

Prin aspra Baikalului stepă,
Ce aur ascunde sub nea,
De traistă grea și de soartă Strivit, un drumeț șchiopăta...

Dracul-străjer chicoti, petrecându-l cu privirea.

— Auzi la el: Agathanghel... murmură, amuzat. Ce nume! Mai bine i-ar fi zis „Agavinus”. Sau și mai pe șleau: „Vermut” j

— Ce-ați pățit, fraților? li se adresă Ivan călugărilor, venind în dreptul lor. V-au dat ăștia afară?

— Ne-au dat afară, oftă unul cu barbă căruntă. Da' dac-ai ști cum ne-au dat!... Numa-n bătăi și-n batjocură. De gulerul sutanei luându-ne.

— Năpastă, năpastă mare a dat peste noi, oftă un altul. Nemaivăzută năpastă. Nemaipomenită.

— Trebuie s-o îndurăm, dădu glas un bătrânel ce-abia se mai ținea pe picioare, și-și suflă anevoie nasul. Să ne-ntărim sufletele și să răbdăm.

— Ce să rabzi, tataie?! strigă Ivan. Ce să rabzi?! Trebuie făcut ceva!

— Ești tânăr, flăcăule, îl potoliră ceilalți. D-aia faci gură. Când ăi fi mai mare n-ai să mai crâcnești. Ce poți să le faci? Ia spune. Nu vezi ce mai putere-s?

— Ne-a pedepsit Domnul pentru păcatele noastre.

— Așa e, așa e. Trebuie să răbdăm.

— O să răbdăm.

Ivan, plin de ciudă, își arse una cu pumnul peste genunchi.

— Unde mi-a fost capu’ ăla tâmpit?! Unde mi-a fost?! Eu îs

de vină, fraților, eu îs de vină! Eu v-am adus năpasta pe cap. Al meu e păcatu'.

— Ei haide, haide, încercară călugării să-l împace. Vino-ți în fire. Ia te uită cum s-a necăjit, sărmanul. Fii, mă, băiat cuminte.

— 0-of! continuă să-şi facă sânge rău Ivan. Ba chiar se porni să plângă. Ca să vezi ce mi-am luat asupră-mi... la un singur drum ce-am făcut! Greu mă mai apasă păcatu' 1

— Ei, haide, lasă... Nu te mai canoni... Ce poțic să mai faci? Răbdare, dragule, răbdare.

Chiar atunci ieşi pe poartă dracul cel elegant şi li se adresă monahilor:

— Ascultați la mine, fârtați. E rost de-un ciubuc. Care vrea să câştige nişte bănuți?

— Cum ai zis? Da' despre ce-i vorba? se treziră călugării din amorțire. Care-i treaba?

— Aveți acolo pe pereți o seamă de portrete. Se-nşiră pe trei rânduri...

— Alea-s icoane, bre.

— Poftim?

— Sunt sfinții noştri, nu portrete!

— Mă rog, trebuie zugrăvite altele. Că astea-s depăşite.

Schimnicii rămaseră descumpăniți.

— Şi pe cine să zugrăvim în locul lor? întrebă cu glas stins cel mai bătrân dintre călugări.

— Pe noi.

De astă dată tăcură cu toții. Şi rămaseră aşa multă vreme.

— Minia cerului! glăsui deodată monahul cel bătrân. Asta ni-i pedeapsa, fraților.

— Ei, ce ziceți? îi îndemnă Elegantul. Se află niscaiva meşteri printre voi? Că vă dăm pentru asta o sumă frumuşică. Tot n-aveți ce face...

— Pe ei! răcni fără veste un călugăr. Şi alți câțiva săriră în picioare. Şi se repeziră cu toții spre diavol, dar acesta intră la iuțeală pe poartă şi se tupilă în spatele străjerului. Iar ăstuia îi veniră în ajutor alți diavoli, şi-şi întinseră înainte sulițele.

Călugării se opriră.

— Sunteți totuşi cam prea., grosolani, le zise Elegantul, din spatele sulițaşilor. Nişte prost crescuți. N-aveți cei şapte ani de-acasă. Sunteți nişte înapoiați. De-a dreptul sălbatici. Nu-i nimic, vă găsim noi ac de cojoc. Se întoarse apoi şi plecă de-acolo. Şi nici nu plecă bine, că-n interiorul mănăstirii izbucni din nou o muzică asurzitoare... Şi se-auzi un dupăit sonor de copite peste-un caldarâm de piatră: se apucase, pasămite, întreaga drăcărime să bată un step colectiv în mijlocul piațetei.

Ivan se luă cu mâinile de cap şi se înfundă în pădure.

Merse el iarăşi cale lungă să-i ajungă prin pădurea aceea, dar din urmă îl tot ajungea în zbor, se tot ținea scai de el, îi tot biciuia urechile muzica aceea blestemată, chiotele acelea diavoleşti. Mergea Ivan şi lacrimile îi curgeau şiroaie, atât de multă amărăciune adunase în inimă, atât de multă silă...

Curând se aşeză din nou pe trunchiul prăvălit, pe care mai şezuse o dată.

Se aşeză şi căzu pe gânduri.

Ieşi din pădure Ursul şi veni lângă el.

— Ei, ai fost acolo? îl întrebă el.

— Am fost, oftă Ivan. Mai bine nu m-aş fi dus...

— De ce? Nu ți-au eliberat patalamaua?

Ivan nu făcu decât să dea din mina a pagubă. Nu mai era în stare să povestească nimic.

Ursul trase cu urechea la muzica ce răsuna din depărtare... Şi pricepu totul. Fără să i-o mai spună Ivan.

— Ăia de-acolo... zise el. Tot mai joacă?

— Da' ştii unde joacă? în mănăstire.

— Ei, nu vorbi! făcu, uimit, Ursul. Au izbutit să intre?

— Păi.

— Amin! zise Ursul cu amărăciune. Acu' nu mai am încotro: trebuie s-o iau din loc. Ştiam eu că aşa o să fie.

Tăcură.

— Ascultă, băiete, reluă Ursul, tu hălăduieşti, vorba ceea, la un pas de oraş. Ia zi-mi şi mie: ce condiții or fi la circ?

— Nu sunt rele. Drept e că nu cunosc treaba asta prea bine, da' umblă zvonu’ că nu-s tocmai rele.

— Aş fi curios să ştiu cum stau ăia cu alimentaţia. De câte ori pe zi or servi masa?

— Habar n-am. Vrei să te duci la circ?

— Păi ce să fac? Vreau, nu vreau - trebuie. În altă parte un’ să mă duc?

— M-da, oftă Ivan. Ca să vezi...

— Se destrăbălează rău? întrebă Ursul aprinzîndu-şi o ţigară. Aia din mănăstire, adică.

— Păi ce vrei să facă? Să caşte gura?

— Aşa e... Doar nu pentru asta s-au străduit atâta. Să-i vezi acu' ce-o să-şi facă de cap! Ptiu! fir-ar sufletu’ mîne-şi să fie!... Pe Urs îl podidi tuşea. O tuse lungă, hârâita. Te pomeneşti că nu m-or primi nici acolo. La circ, vreau să zic. M-or respinge naibii. Mi-au ajuns bojocii ca două cârpe. Altcândva trăgeam un pumn în fundu’ sticlei - scoteam câte-un dop cât oiştea carului. Acu’ am fugărit o vacă... cho, cho, choh... nici o verstă n-am făcut şi mi-a ieşit limba de-un cot. Iar la circ o trebui poate să ridic şi haltere?...

— Acolo o să trebuiască să faci sluj, zise IVan.

— De ce, adică? nu-l înţelese Ursul.

— Păi cum? N-ai ştiut? Acolo numai ăia capătă hrană, care se pricep să facă sluj. Orice căţelandru o ştie...

— Da’ ce interes or avea ăia de-i hrănesc?

— Asta n-o mai ştiu.

Ursul căzu pe gânduri. Rămase gânditor multă vreme.

— Of, of! făcu în cele din urmă.

— Da' familie ai? îl întrebă Ivan.

— Care familie?!... exclamă cu durere în glas Ursul. Pe toţi i-am pus pe fugă. M-am îmbătat, am început să fac scandal şi şi-au luat, sărmanii, lumea-n cap. Nici nu ştiu pe unde-or mai fi. Tăcu din nou o vreme. Apoi sări în sus şi răcni de răsună pădurea:

— Paştele şi grijania! Mă-mbăt iar, iau o hulubă şi mă duc să fac praf mănăstirea!

— Ce-ai cu mănăstirea?
— Păi nu s-au băgat diavolii înăuntru?
— Nu, nene Ursule... să nu faci una ca asta... Şi-apoi, nici n-o să te lase diavolii să intri.
Ursul se aşeză din nou şi-şi aprinse, cu labele Iremurînde, o altă ţigară.
— Eşti băutor? îl întrebă pe Ivan.
— Nu, nu sunt.
— Foarte rău, făcu, înciudat, Ursul. Ţi-ai mai uşura şi tu inima. Vrei să te-nvăţ?
. - Nu vreau, zise Cu hotărâre Ivan. Am încercat o dată, dă-i amară.
— Ce să fde?
— Votca.
Ursul izbucni într-un râs cu hohote... Şi-i trase lui Ivan un ghiont în spate.
— Mă copilandrule, mă!... Curat copilandru, zău aşa! Haide, bre, să te-nvăţ.
— Nu vreau. Ivan se ridică de pe trunchiul prăvălit. Hai c-am plecat. Uite-aouş or oînta cocoşii ăia. Rămâi cu bine.
— Mergi sănătos, îi zise Ursul.
Şi se duseră fiecare într-ale lui.
Curând ajunse Ivan şi la căsuţa Babei Cloanţa. Era gata să-şi urmeze drumul mai departe, când auzi că-l strigă cineva:
— Ivanuşka! Ivanuşka ! nu vrei să ne dai nici bună ziua?
Se uită Ivan primprejur - nu zări pe nimeni.
— Sunt aici, sunt aici, răsună din nou glasul. M-a-ncuiat în umblătoare.
Şi-ntr-adevăr, văzu Ivan o latrină, iar la uşa latrinei - un lacăt cât toate zilele. Glasul cu pricina venea chiar din latrina aceea.
— Cine-i acolo? întrebă Ivan.
— Sunt eu, fata Babei Cloanţa... Nu-ţi mai aminteşti: aia, cu mustăţi.
— Ba mi-amintesc. Da’ de ce stai acolo? Cin’ te-a încuiat?

— Scoate-mă de-aici, Ivanuşka... Descuie lacătul. Cheia vezi că-i sub preşul ăla mic din cerdac. Ia-o de-acolo şi deschide-mi uşa. Când oi ieşi de-aci, ți-oi povesti tot.

Ivan găsi cheia şi descuie lacătul. Fiica cea mustăcioasă a Babei Cloanța ieşi glonț din umblătoare şi-acepu să şuiere şi să scuipe:

— Aşa, care va să zică, se poartă astăzi lumea cu logodnicile?! Bine, balaure ț Am să te răsplătesc eu pentru asta! Ai să mă ții tu minte!...

— Balauru' te-a vârât acolo?

— Păi cine altul? Ptiu, fir-ar el să fie! Lasă, lasă... scăfârlie la cub ce eşti! Am să născocesc şi eu un bulău pentru tine, scârnăvie!

— Da' pentru ce te-a închis?

— Întreabă-l pe el! îmi face, chipurile, educație. A ajuns mare colonel: să mă bage pe mine la bulău! N-ai voie să scoți o vorbă! Minte de găină ce-i! Fata Babei Cloanța se uită deodată țintă la Ivan. Ascultă, îvane, zise ea, n-ai vrea tu să-mi fii ibovnic? îm ?

O clipă, Ivan rămase buimac, totuşi, fără să vrea, o măsură cu privirea pe logodnica aceea mustăcioasă: o fi fost ea mustăcioasă, dar din celelalte le avea din belşug, ba chiar îi prisoseau: şi pieptul, şi toate celelalte. Şi-apoi mustața... parcă ăla era mustață? 0 dungă negricioasă pe buza de sus, » nici măcar nu era mustață sadea, ci doar aşa, o urmă...

— N-am prea înțeles ce vrei... făcu Ivan cu glas tărăgănat. Nu ştiu cum, da' eu... nu-s prea... n-am prea...

— Vanea, ia aminte l răsună deodată glasul lui Ilia Muromeț. Ia aminte, Vanea!

— Iar începe povestea! se-ncruntă Ivan. Iar ne legăm de Vanea!

— Care poveste? Cine se leagă? nu-l pricepu fata Babei Cloanța. N-auzise, pasămite, glasul lui Ilia, căci nici nu-i era dat să-l audă. Ai zice că nu poți să-ți mai tragi răsuflarea de câte muieri te vor de ibovnic.

— Ba nu, zise Ivan. N-o lua aşa. Voiam să zic că... treaba

e... că eu...

— Ce te tot câcâi, mă, atâta? Stă şi se câcâie! Vrei - bine, nu - la revedere. Că-mi găsesc altu' la iuţeală.

— Da' cu Baba Cloanţa ce facem?

— A plecat călare pe mătură la nişte neamuri.

Iar balauru' e dus la război.

— Haidesi, se hotărî Ivan. Că mai am o juma' de ceas la îndemână. Ne-om giugiuli şi noi oleacă.

Intrară în casă... Ivan îşi lepădă opincuţele şi se trânti în pat.

— Am ostenit, zise el. Îs frânt de osteneală. Pe unde numai n-am umblat! Câte treburi ruşinoase nu mi-a fost dat să văd şi să îndur!...

— Păi dar! Nu e ca şi cum ai sta în vârful cuptorului. Ce vrei să-ţi pregătesc: o salată sau nişte ochiuri?

— Dă-mi să-mbuc ceva la iuţeală... Că uite-acuş se face ziuă.

— Las' că ai timp. Îţi fac nişte ochiuri, că eşti venit de la drum, să te saturi şi tu mai bine. Fata Babei Cloanţa încinse focul sub pirostriile din vatră, puse pe pirostrii o tigaie.

— O las să se mai încingă... Hai acu' şi mă pupă. Cum te pricepi tu mai bine? Şi fata Babei Cloanţa se prăvăli peste Ivan şi începură amândoi să se joace şi să se giugiulească. O-a, da' nu te pricepi deloc. Şi ţi-ai mai scos şi opincile!

— Cine nu se pricepe? sări în sus Ivan. Eu? Păi când m-oi dezlănţui acuş, ai să... Ţine-mă de mină! De mina ţine-mă I De-a mea, bre, nu de-a ta. Să nu se zgâlţâie. S-a făcut? Acu' ţine-mă de ailaltă!... Mă ţii?

— Te ţin! Şi-acu'?

— Dă-i drumu-u! răcni Ivan.

— Stai oleacă: s-o fi încins tigaia aia de tot, zise fata Babei Cloanţa. Ia te uită la el ce poate! Da' un copilaş îmi faci?

— Da' de ce să nu-ţi fac! se voinici de-a binelea Ivan. Şi doi, dacă vrei. Numa' să te pricepi cum să umbli cu ei. Doar ştii prea bine câtă bătaie de cap îţi fac ăştia micii.

— Am şi-nvăţat cum să-i înfăş, se lăudă fata Babei

Cloanța. Vrei să-ți arăt şi ție? Pun acuş ouăle-n tigaie şi-ți arăt.

Ivan râse:

— Să te vedem.

— Ii vedea mintenaş. Fata Babei Cloanța puse din nou tigaia cu ochiuri pe foc şi reveni la Ivan. Hai, culcă-te-n pat.

— Păi de ce?

— Să te-nfâş chiar pe tine. Culcă-te.

Ivan se culcă... Şi fata Babei Cloanța începu să-l Snfeşe în cearşafuri.

— Frumuşelu' meu, îi zicea ea, mititelu' meu. Feciorașu' mamii. Ia râzi oleacă la mămițica ta. Ia să vedem cum ştie băiatu' să râdă. Ia hai...

— U-a-a, u-a-a, chirăi Ivan. Vau păpică, vau păpică-ă!

— Aşa? Vrea băiatu' păpică? Vrea feciorașu' păpică? Las' c-ăi dăm acuşi... îi dăm de toate. Ia râzi oleacă la mămițica.

Ivan râse din nou la „mămițica".

— Uite-aşa-a! Şi Fata Babei Cloanța se duse din nou în cămară.

Nici nu ieşi însă bine afară, că pe fereastra odăii, aflată chiar deasupra patului, pătrunseră din nou cele trei capete ale Balaurului. Şi încremeniră, răminând cu ochii la Ivan, care zăcea, înfăşat, în vîrful patului. Rămaseră aşa multă vreme. Ivan închise ochii, cuprins de groază.

— Ututu! rosti cu duioşie Balaurul. Țucurelule 1... De ce nu râzi la tăticu'? La mămica râzi, da' la tăticu nu râzi? Ia râzi oleacă... Ia hai!

— Nu mi-e a râde, glăsui Ivan.

— A-a! Te pomeneşti c-ai pățit ceva? Aşa-i, țucurelule?

— Eu zic că da, recunoscu Ivan.

— Mămico! strigă Balaurul. Hai că ți-a făcut caca puişorul.

Fata Babei Cloanța scăpă din mâini tigaia cu ochiurile... Rămase înmărmurită. Tăcea.

— Ce-i cu voi? Nu vă bucurați? V-a venit tăticu' acasă şi vă găseşte plouați? Balaurul zâmbea cu câteşitrei capetele. Nu vă e drag de tăticu'? Nu vă e drag, pesemne, nu vă e drag de

el… îl dispreţuiţi. Să ştiţi atunci că tăticu' o să vă pape. O să vă hăpăie tăticu'. Cu osişoare cu tot! Balaurul nu mai zâmbea deloc. Cu mustăcioară cu tot! Cu câcălica cu tot! A dat strechea în voi? tună el deodată, în cor. V-aţi dedat la voluptăţi? La jocuri ruşinoase? Daţi reprezentaţii?… Am sănghit tot bâlciul ăsta, cât ai clipi!

— Ascultă, Balaure, zise Ivan, pierzându-şi aproape orice speranţă, ştii c-am făcut rost de ştampilă?… în loc de patalama, am făcut rost de-ntreaga ştampilă. Asta… e o treabă… nu? Aşa că nu mai face *gfo*! Nu mai face gât | Glasul lui Ivan - poate din pricina spaimei - începu să prindă încet-încet tărie şi înălţime. Ce-ai de răcneşti în halul ăsta? Vezi doamne, o să ne hăpăie!… O să ne pape! Na, mă, ştampila, o vezi? Uite-o ici, în pantaloni! Cască ochii dacă nu mă crezi. Când te-oi ştampila acuş pe tustrele căpăţânile, ai să te saturi tu…

Balaurul rânji şi vărsă foc pe una din guri. Flăcările se abătură peste Ivan. Ivan se potoli… Doar mai adăogă, cu glasul pe jumătate:

— Nu te juca, bre, cu focul. Astea-s glume nesărate.

Fata Babei Cloanţa căzu în genunchi înaintea Balaurului.

— O, mult iubitul meu, strigă ea, fii bun şi mă ascultă! Să ştii că ţi l-am pregătit pentru dejun. Am vrut să-ţi fac o surpriză. M-am gândit: o veni

Balaurul acasă, iar eu oi avea pentru el ceva gustos… ceva călduţ… chiar în cearşaful ăsta…

— Ce bestii! rămase uimit Ivan. Ăştia te-nşhit pe nemestecate şi tot ei zic că aşa trebuie, că aşa e rânduit. Mă, ce pereche s-a adunat! Ptiu!… înghite-mă, nesătulule! înghite-mă, n-o lungi! Blestemu' meu pe capu ' vostru!…

Dar abia se pregăti Balaurul să-l hăpăie pe Ivan, abia îşi căscă tustrele gurile, că-n casă năvăli ca o furtună. Atamanul cel de pe raftul bibliotecii.

— Ai cam dat de dracu, pezevenghiule! răcni el la Ivan. Ai încurcat-o! Te-au legat ăştia fedeleş!

Balaurul tresări, îşi înălţă căpăţânile.

— Ăs-sta cine-o mai fi? şuieră el.

— Hai în poiană, îi strigă Atamanul, trăgându-şi din teacă nelipsită lui săbiuță. Că ne-o fi mai Ja îndemâna să ne batem. Apoi se uită din nou la Ivan. Şi-şi încruntă sprâncenele a mustrare. Parcă te-ar duce ăştia plocon cuiva, băgat în legăturică, zise el. Cum de-ai ajuns în halu' ăsta?

— Am greşit, Atamane... Lui Ivan îi era ruşine să se uite în ochii cazacului. Am făcut-o de oaie... Scapă-mă, rogu-te, de năpastă.

— Bine. Fii liniştit, zise Atamanul. Le-am venit eu de hac şi altora, mai dihai ca ăsta... îi zbor mintenaş tustrele căpățânile. Haidem... ăsta... cum îți zice... Haidem, Balaure, să ne răfuim. Mă, da' urât mai eşti, neică!...

— Ia te uită ce dejun mă aşteaptă! exclamă Balaurul. Din trei feluri de bucate! Să mergem...

Şi se duseră să se lupte.

Curând răsunară din poiană izbituri grele şi strigăte scurte, nedesluşite. Era o luptă pe viață şi pe moarte. Se cutremura pământul.

Ivan şi fata Babei Cloanța rămaseră nemişcați, în aşteptare.

— Ce-o fi vrut el să zică, dădu glas fata Babei Cloanța, pomenind de alea trei feluri de bucate? Oare nu mi-o fi dat crezare?

Ivan nu-i răspunse. Trăgea cu urechea la zgomotul luptei.

— Să ştii că nu m-a crezut, dădu din cap fata Babei Cloanța. Înseamnă că mă-nghite şi pe mine. În chip de felu' trei...

Ivan nu zise nimic.

Femeia tăcu şi ea o vreme.

— Da' de cazacu' ăsta ce zici? făcu ea pe un ton mieros. Viteaz bărbat! Cine crezi că biruie?

Ivan tăcea.

— Eu țin cu cazacu'. Da' tu?

— O-o! gemu Ivan. Am să mor. O să-mi plesnească inima.

— Ce, ți-e rău? îl întrebă ea cu compătimire. Stai aşa, să te

desfăş. Veni la Ivan ca să-l scoată din faşă, dar se opri şi rămase gânditoare. Ba nu, să mai aşteptăm oleacă. Naiba ştie cum s-o alege cu ăştia. Să mai aşteptăm.

— Omoară-mă, rogu-te! strigă iar Ivan. Bagă cuțitu-n mine... Nu mai pot îndura canonul ăsta.

— Stai binişor, să mai aşteptăm nițel, zise femeia. Să nu ne pripim. Totu-i acu' să nu dăm greş.

Brusc, în poiană se făcu linişte. Ivan şi fata Babei Cloanța încremeniră cu sufletul la gură...

Uşa se deschise şi-n odaie intră Atamanul. Se clătina pe picioare.

— Voinic, tauru'l. zise el. De-abia l-am dovedit. Da' muierea pe unde-o fi?... Aha, uite-o colo! Ei, ce facem, frumoaso? Să te trimit şi pe tine după drăguțu' tău? Jigodie ce eşti!

— Ho, ho, ho! dădu din mâini fata Babei Cloanța. Ce mi-e şi cu cazacii ăştia! Una-două, să te ia de beregată. Află şi tu mai întâi ce s-a petrecut p-acilea.

— Că nu vă ştiu eu câte parale faceți? Atamanul îl scoase pe Ivan din faşă, apoi se întoarse din nou către femeie. Ei, ce s-a petrecut?

— Păi dumnealui a fost cât pe ce să mă siluiască! Atâta-i de neruşinat, atâta-i de neruşinat!... Te-oi giugiuli, zice, să-ți pierzi şi mințile... Şi te mai las şi grea, zice, să-i fac Balaurului în necaz. Atâta-i de aprig, atâta-i de aprig, că te frige, nu alta! Şi Fata Babei Cloanța chicoti necuviincios. Zici că-i pălălaie, nu alta!

Atamanul se uită mirat la Ivan.

— Ivane!...

— 'Mneața îți pleci urechea la ce-ți spune asta? exclamă Ivan cu amărăciune. Chiar c-ar trebui să-i facem de petrecanie, da' nu-mi vine să mă mai încarc de-un păcat. Şi-aşa am făcut... destule. Da' măcar să-şi vadă, naibii, de treabă!

— 0 fi el aprig, nimic de zis, reluă femeia, ca şi când n-ar fi auzit cele spuse de Ivan, da' bărbat mai aprig ca tine,

cazacule, nici c-am mai văzut.

— Ți-e pe plac, care va să zică, bărbatu' aprig? o întrebă Atamanul, zâmbind cu subînțeles. Şi-şi răsuci mustața.

— Lasă-te, nene, păgubaş, zise Ivan. Că iar dăm de bucluc. Nu sta s-o asculți pe vipera asta.

— De ce, bre, să dăm de bucluc? O facem, vorba ceea, prizonieră...

— Hai să plecăm, Atamane, că-i târziu. Acuş om auzi cocoşii cântând.

— Tu ia-o din loc, zise Atamanul, că te-oi ajunge din urmă. Mai rămân nițel cu muieruşca asta, să...

— Ba nu, zise cu hotărâre Ivan. Fără tine, nu mă mişc de-aici. Ce-o să zică Ilia?

— Of-f! se necăji cazacul. Bine, mă... Bine. Să nu-l supărăm pe Ilia. Ne-om mai întâlni noi, frumoaso! Ia te uită la ea ce mustăcioasă e! Ne-om război noi într-o zi... mustață la mustață! Atamanul râse zgomotos. Haidem, Vanea. Şi să-i mulțumeşti lui Ilia: el a fost cel ce-a simțit că te afli în primejdie. Şi doar te-a prevenit omu', de ce nu i-ai ascultat povața?

— Păi... nu ne vezi ce aprigi suntem?... Ai dreptate: nu i-am ascultat-o...

Şi Ivan, împreună cu Atamanul, ieşiră pe uşă.

Iar fata Babei Cloanța mai stătu multă vreme pe laviță, dusă pe gânduri.

— Ce-oi fi eu acuma? zise ea, în cele din urmă, cu glas tare. Nu-s nici văduvă, nici nevastă. Trebuie să-mi caut şi eu un bărbat.

Cei de la bibliotecă îi întâmpinară pe Ivan şi pe cazacul de la Don cu multă zarvă şi veselie.

— Slavă Domnului c-ați venit sănătoşi!

— Da' ştiu că ne-ai speriat, Ivane. Ne-ai băgat spaimă-n oase!

— Vanea! îl chemă la ea Sărmana Liza. M-auzi, Vanea?!

— Stai, fato, nu te repezi, îi zise Ilia. Stai să aflăm mai înlîi ce-a făcut Vanea p-acolo pe unde a umblat. Ți-ai făcut rost,

mă, de patalama?

— Ba chiar de ştampilă, zise Ivan. Uite-o. Şi le dădu celorlalţi ştampila pe care o adusese.

Toată lumea se uită la ea cu mirare. O suciră, o-nvîrtiră, o cercetară cu luare-aminte... Ştampila trecu din mâna în mina. Ultimul la care ajunse fu

Uia. O suci şi el în mâini multă vreme... Apoi îi întrebă pe ceilalţi.

— Şi-acu'?... Ce facem cu ea?

Nimeni nu ştiu ce să-i răspundă.

— Şi de ce-a trebuit să trimitem omu' la dracu'n praznic? mai puse el o întrebare.

Nici de data asta nu găsi nimeni vreun răspuns potrivit, numai Sărmana Liza, Sărmana Liza cea progresistă, încercă să ia cuvântul:

— Cum poţi vorbi aşa, nene Ilia?...

— Cum pot vorbi aşa? o întrerupse el cu asprime. Uite, vorbesc şi eu. V-am întrebat: de ce-a trebuit să trimitem omu' la dracu-n praznic? Ştampila - uite-o colea... Şi mai departe?

Asta n-o mai ştiu nici Sărmana Liza.

— Haide, Vanea, aşază-te la locu' tău şi stai acolo, îi zise Ilia. Că acuşi om auzi cîntatu' cocoşilor.

— Cam n-ar trebui să şedem, Ilia I sări deodată cu gura Ivan. N-ar trebui să şedem deloc.

— Păi de ce? se miră Ilia. Apucă-te atunci şi joacă. Ce sari aşa, în sus! Ia te uită la el... cum e, de când s-a întors acasă.

— Cum sunt? nu se astâmpără Ivan. Păi uite-aşa m-am întors: vinovat de toate celea. Parcă mai pot şedea locului!

— Păi tocmai d-aia, băiete, zise calm Ilia. Şezi acolo şi cugetă.

— Hai pe Volga cu toţii! sări cu gura şi celălalt călător, Atamanul. Îşi smulse cuşma din cap şi dădu cu ea de duşumea. Ce să mai şedem?! Gloată...

Dar nu mai izbuti să-şi sfârşească chemarea lui: „Gloată, la provă!” De pe uliţă se auzi glasul de fanfară al cocoşilor: era. cel de-al treilea cântat al lor.

Toată lumea se repezi spre rafturile bibliotecii şi încremeni acolo.

Cuşma! răcni Atamanul. Mi-am lăsat cuşma pe duşumea!

— Gura! făcu Ilia. Nu mişcă nimeni. Om lua-o mai târziu de-acolo... Acu' nu se mai poate.

Tocmai atunci scârţii o cheie în broască uşii... Intră în încăpere tuşica Maşa, îngrij toarea. Intră şi se apucă să facă curat.

— Ia te uită, o cuşmă..., zise ea, ridicând-o de jos. Ce fel de cuşmă o mai fi şi asta?! Ciudat mai arată... Aruncă o privire spre rafturile cu cărţi. A cui o fi, oare?

Personajele însă şedeau nemişcate, tăceau mile... Şedea nemişcat şi Atamanul, nu încerca să arate că-i a lui cuşma.

Tuşica Maşa o puse pe birou şi-şi văzu de treabă.

Aici a ajuns la sfârşit şi povestea noastră. Poate c-o mai veni cândva şi-o altă noapte... Poate că s-o mai petrece acolo câte ceva... Dar aceea va fi o altă poveste. Iar povestea asta a luat sfârşit.

SUMAR

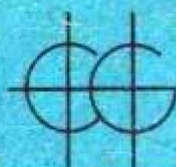
Lector: AUREL BUICIUC
Tehnoredactor: VICTOR MAŞEK
Tiraj: 25.140 ex. broşate. Bun de tipar: 16.03.1979. Coli tipar: 18,50.
Tiparul executat sub comanda nr. 2642
la întreprinderea Poligrafică „13 Decembrie 1918”
Str. Grigore Alexandrescu nr. 89 - 97,
Bucureşti, Republica Socialistă România.

1 Citat aproximativ din „Taras Bulba” de N. V. Gogol.

1 Pugaciov, Emilian Ivanovici (1742-1773), cazac de la Don, conducătorul războiului țărănesc din 1773-1775.

321

Lei 15

GLOBUS

EDITURA UNIVERS

Vasili Şukşin

UN ŞOFER DE ELITĂ

Fenomen al vieţii culturale sovietice, Vasili Şukşin se naşte în 1929, în satul Srostki din Munţii Altai, într-o familie de ţărani. De la 14 ani peregrinează prin ţară, îmbrăţişînd diverse meserii. Întors acasă, termină şcoala medie, cursul seral; este apoi profesor şi director la aceeaşi şcoală. În 1954 — student al Institutului de teatru şi cinematografie din Moscova, clasa celebrului cineast Mihail Romm. Debutează ca actor în 1957, iar ca prozator, în 1959. De numele său sînt legate filmele: Trăieşte undeva un flăcău **(1964),** Fiul şi fratele vostru **(1966),** Pe malul lacului **şi** Oameni ciudaţi **(1971),** Sfîrşitul Liubavinilor **(1972),** De-ale vieţii **(1973),** Călina roşie **(1974) ş.a., majoritatea distinse cu premii naţionale şi internaţionale; volumele de proză scurtă:** Oameni de la ţară **(1963),** Acolo departe **(1968),** Consătenii **(1970),** Caractere **(1973); romanele:** Liubavinii **(1965) şi** Am venit să vă dau libertate **(1971); piesa** Oameni energici **(1974). În toamna anului 1974, în timpul interpretării unui rol din filmul** Ei au luptat pentru patrie, **moare subit, în apogeul carierei sale de excepţie.**